ՅԱՌԱՋԱԿ

ԹԵՐԹԻ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1923 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Mercredi 1 Février 1950 Չորեքշաբթի 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6066–Նոր շրջան թիւ 1477

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ձեր տղաքը յաճախ շատ աւելի մոլեռանդ են եւ անհաշտ, քան անոնք որ պատասխանատու պաշտօնները կը վարեն :

= Պատճառը հոգեբանական է: Դուք ալ կը նկատէք, երբ ուշադրութեամբ հետեւիք ամենօրեայ անցուդարձին:

— Բաւական հետեւած եմ, եւ սակայն չեմ կրնար պարզել բուն զաղտնիքը :

= Ի՞նչ զաղտնիք: Հիմնականը այն է որ մեր շարքերը խորապէս կը հաւատան Դաշնակցութեան զաղափարներուն եւ կատարուած աշխատանքին :

— Կը հասկնամ, բայց ատիկա պատճառ մը չէ որ անհաշտ, աններող դիրք մը բռնեն ուրիշներու հանդէպ :

= Անհաշտ եւ աններող են անոնց հանդէպ որոնք պարկեշտ քննադատութիւնը կը շփոթեն գռեհիկ, փողոցային, եղբայրասպան խուժանավարութեան հետ :

— Ձեր շարքերը աւելի հասուն են եւ խելացի, կրնան քիչ մը վերչն նայիլ :

= Այդպէս ալ կ'ընեն: Բայց, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ բարեհաճութեամբ նային, երբ յետին թշուառականը օրն ի բուն մաղձ եւ թոյն կը թափէ Դաշնակցութեան դէմ: Երբ նոյն զրպարտիչ սուտերն ու զրպարտութիւնները կը հովուէն տարիներով :

— Անոնք որ մօտէն կը ճանչնան ձեր կուսակցութիւնը, չեն աղդուիր այդ կարգի հրատարակութիւններէ : Կուսակցական պայքար է, կ'ըսեն, եւ կ'անցնին: Միեւնոյն ատեն ցաւելով որ այսքան բորբոքած են կիրքերը:

= Մեր տղաքը չատոնց վարժուած են արհամարհելու այդ անբարոյական, իսկապէս թըքաբարոյ քսութիւններն ու ցնդաբանութիւնները : Ատոնց հակազդեցութեան հետեւանքով է որ յաճախ անհաշտ եւ մոլեռանդ կ'երեւան, ինչպէս դիտել կուտայիք :

— Եթէ քիչ մը աւելի պաղարիւն ըլլան եւ ուղեն լսել զանազան դիտողութիւններ :

= Անոնք միշտ պատրաստ են լսելու պարկեշտ, արդար դիտողութիւնները: Բայց երբ վաւերական սինլգորներ միեւնոյն գծին վրայ կը դնեն Դաշնակն ու Թուրքը, երբ ամէն օր թուրք կը մրոտեն եւ բերան կ'աւրեն, հայրենիքի թշնամի, հայ ժողովուրդի ոխերիմ թշնամի հռչակելով վաթսուն տարուան յեղափոխական կազմակերպութիւն մը...

— Որքան կրցած եմ հետեւիլ, ամէնէն մոլեռանդ հակառակորդները անոնք են որ կը կարծեն թէ Հայկական Հարցը լուծուած է, բայց Դաշնակցութիւնը չուզեր համակերպիլ, նոր արկածախնդրութիւններ փորձելով :

= Անոնք չատ լաւ գիտեն թէ ի՛նչ է իրենց « լուծում » կոչածը: Գիտեն նաեւ Դաշնակցութեան ուզածը: Եւ սակայն, կը յամառին ստել ու կեղծել :

— Կ'ենթադրեմ թէ հարկադրուած են այդպէս վարուելու, որով յանձնառութեանց տակ մտած ըլլալով: Ամէն պարագայի մէջ, անոնք ալ նպատակի մը կը ծառայեն:

= Այո, կը ծառայեն բուն ճշմարտութիւնը ծածկելու, ամէնէն վաւերական իրողութիւնները խեղաթիւրելու, Թուրքին չքսածն անդամ Դաշնակցութեան վերագրելու: Մէկ խօսքով, անվերջ հայհոյելու, մրոտելու, արիւն պղտորելու : Գիտնալով հանդերձ որ կը ստեն:

— Ձեր թերթերն ալ յաճախ աննպաստ լուրեր կը հրատարակեն Խ· Հայաստանի դէմ , — կը խօսին փախուստներու, աքսորներու մասին:

= Ի՞նչ կը նշանակէ «աննպաստ» լուրեր հրատարակել: Մեր թերթերը վարժուած չեն « տէսթան »ներ չարադրելու: Հաղորդակցութիւնները չափազանց դժուար ըլլալով, կարելին կը փորձեն, ստոյգ տեղեկութիւններ ստանալու եւ հայրենիքի կացութիւնը պարզելու համար: Ո՞ւն է յանցանքը, երբ կարելի չըլլար ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել որեւէ անցուդարձի մասին: Վիշինսկին անդամ չկրցաւ հերքել Սեւ Ծովու ափերէն կատարուած զանգուածային աքսորները: Երբ Աղդաժողովին չրջանակները, հալածական ազդերու ներկայացուցիչները եւ ուրիշ արժանահաւատ աղբիւրներ նոյն լուրերը կուտան փաստերով եւ թիւերով ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի ՓԱՌՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՑԹԻՆ

Այս տարուան ընթացքին, ամէն տեղ արժանավայել չուքով պիտի տօնուի Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադրին մահուան երկհարիւրամեայ տարեդարձը:

Անշուշտ այս կարդի որեւէ տօնակատարութիւն, ամէն բանէ առաջ երախտադիտութեան եւ վարձատրութեան հանդէս մըն է, ըլլայ իսկ մահուան տարեդարձ :

Մխիթար Աբբահօր յիշատակին տօնակատարը Վենետիկ, Փարիզ , Իրան կամ Արժանթին՝ հայ ժողովուրդին սրտէն բխած խօրին Շնորհակալիքն է, հանդէպ այն մեծ Հայուն, որ հիմը դրաւ հայկական մշակոյթին նուիրուած Ուխտի մը, Տաճարի մը:

Այդ տաճարին մէջ մենք ունեցանք քուրմեր, Բազրատունիներ , Ալիշաններ , Հիւրմիւզներ, Տաշեաններ, Հացունիներ, Ղազիկեաններ , եւն·, որոնց կեանքն ու գործը փառքը եղան հայ ժողովուրդին:

Թէեւ արմատախիլ եւ թափառական, մեր ժողովուրդը գիտէ յարգել յիշատակը, իր մեծ զաւկին, մէկ մարդու պէս, երկու հարիւր տարի վերջը ալ :

Չեմ գիտեր թէ Փարիզի համար ծրագրուած ուրիշ հանդէսներ կա՞ն տարուան ընթացքին:

Առ այժմ Սեբաստացիները կը կատարեն իրենց պարտքը, Փարիզի հայութիւնը հրաւիրելով յարգանքի, այս կիրակի օր:

Անհատները յաճախ չուքի մէջ կը մնան, երբ կը փառաբանուի հաւաքականութեանց կատարած գործը: Բայց, ինչ ալ ըլլայ այդ ուժը, չիկրնար թաղել իր ծոցէն արձակուած ճառագայթ մը, որ կը լուսաւորէ այդ հաւաքականութեան ճամբան:

Մխիթար Աբբան ալ ճառագայթ մըն է որ լուսաւորեց մեր ժողովուրդին կտրած խորտուբորդ, քարքարուտ ճամբան:

Ճառագայթները չեն թաղուիր : ՍՕՍԻ

ՍՊԻՏԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ· — Հայպետհրատը լոյս ընծայեց՝ ռուս դասական հեղինակ Լեւ Տոլստոյի երկերու վեցերորդ հատորը, որ կը պարունակէ «Աննա Կարենինա» վէպին Ա· դիրքը:

★ Գիտական ակադեմիայի Փիլիսոփայական բաժինը լոյս ընծայեց իր «Գիտական աշխատութիւն» հերթական պարբերականը: Դիրքը որ կը պարունակէ 1· «Բուրժուական փիլիսոփայութեան ճգնաժամը», 2· «Սովետական նոր փիլիսոփայութիւնն ու նրա փայլուն հեռանկարը» եւայլն :

★ Հայպետհրատը հրատարակեց ռուս անուանի գրող Տուրգենեւի «երկերի ժողովածու»ի Գ· հատորը :

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ Գիտահետազօտական հաստատութեան կից կը գործէ Ասպիրանտուրա: Թեկնածուներու թիւը կը հասնի հարիւրի: Ամէն տարի կ'ընդունուին 20 — 25 նոր թեկնածուներ, որոնք թէ կ'ուսանին եւ թէ կ'աշխատին իրենց ընտրած մասնագիտութեան մէջ : Հայաստանէն թեկնածուներ կ'ուսանին նաեւ Մոսկուայի, Լենինկրատի եւ ուրիշ «ասպիրանտուրա»ներու մէջ: Երեւանի թեկնածուներուն մէջ կը յիշուին հայրենադարձ Ռաֆիկ Առաքելեան , Տիրան Քրմոյեանը եւ ուրիշներ :

ՍԱՍՏԻԿ ՅՈՒՐՏ կը տիրէ, այս տարի, Հայաստանի մէջ: Ցունուար 27ին Լենինկրատի եւ Ապարանի մէջ չերմաչափը 32 աստիճան կը ցուցնէր (զերոյէն վար), Դիլիջանի մէջ՝ 25, Երեւան՝ 9 աստիճան:

Սղագրեց՝ Գ· ՅԻՇԵՐՆԱԿ

ՊՈՒՔՐԻՇԻ զինուորական ատեանը 2էն 25 տարի բանտարկութեան դատապարտեց 14 ամբաստանեալներ, որոնց մէկը զօրավար եւ չորսը բարձրաստիճան սպաներ :

ԹՐՔԱԿԱՆ «Էմիրնէ» չոգենաւը ընկղմեցաւ Մանչի մէջ: Մարդկային կորուստ չկայ :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հաստատեն թէ յետաձգուած են չրջանային եւ տեղական խորհուրդներու ընտրութիւնները, մինչեւ աշուն :

Նոր վտրձամբը-չրածին ռումբը

Ուշադիրները կը հետաքրքրեն թէ նախագահ Թրումըն մօտերս մանաւանդ յանձնարարութիւն – ներ պիտի ուղղէ խորհրդարանին, չրածին ռումբի արտադրութեան մասին: Միեւնոյն ատեն, ուժգին կոչ մը պիտի ուղղէ, որպէսզի միջազգային զինադադար հաստատուի հիւլէական ռումբերու արտադրութեան համար :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, նախագահը կ'ուզէ որ խորհրդարանն ալ ձայն ունենայ այս գործին մէջ, անհրաժեշտ վարկերը քուէարկելով :

Թրըմըերը կը չարունակեն չունդալից մանրամասնութիւններ հրատարակել չրածին – ռումբի մասին, գրելով թէ հազար անդամ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ քան հիւլէականը :

Կարդ մը մասնագէտներու կարծիքով, նոր ռումբը կրնայ քարուքանդ ընել 250 քառ· քիլօ – մեթր տարածութիւն, մինչդեռ Հիրոչիմայի (Ճափոնի) վրայ պայթած հիւլէական ռումբը աւերեց միայն տասը քառ· քիլոմեթր: Ուրեմն փոքրաթիւ չրածին ռումբեր կրնան քանդել որ եւ է երկրի դրեթէ բոլոր մեծ քաղաքները եւ կեդրոնները, ոչնչացնելով անոր զինուորական կարողութիւնը եւ ժողովուրդին բարոյական կորովը: Գալով ծախքերուն , առ նուազն 300 միլիոն տոլար կը հաշուեն :

★ Խումբ մը թղթակիցներ ի զուր փորձեցին որոշ լուսաբանութիւններ ստանալ Մ· Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովի նախագահէն, որ զոհացաւ ըսելով թէ խնդիրը կ'ուսումնասիրուի: Մասնագէտներ կան որոնց կարծիքով չրածին ռումբն ալ «վերջին զէնքը» չէ տակաւին...

★ Ազդաժողովի սպայակոյտին Ֆրանսական պատուիրակը, զօր· Պիյեօթ, հարցումի մը պատասխանելով յայտարարեց .

— Ամերիկայի մասնագէտները հարիւր անգամ իրաւունք ունին: Երբ միայն Մ· Նահանգները հիւլէական ռումբ ունէին եւ Խ· Միութիւնը չունէր, գործակցութեան ոգին շատ աւելի մեծ էր Ազդաժողովին մէջ: Կ'ուզէ՞ք վերահաստատել լաւագոյն գործակցութեան ոգին,— չրածին ռումբ չինեցէք »:

Կ'առաջարկեն եռեւ մասի բաժնել երուսաղէմը

Պ· Ռոժէ Կառօ, Ազդաժողովին խնամակալութեան խորհուրդին Ֆրանսացի նախագահը, երկուշաբթի օր իր պաշտօնակիցներուն ներկայացուց խնամեալ ծրագիր մը որուն համաձայն ե – րուսաղէմը պիտի բաժնուի երեք անկախ մասե – րու,— Իսրայէլեան, Յորդանանեան եւ Միջազգային, այս վերջինը Ազդաժողովի դերիչխանութեան տակ: Պ· Կառօ այս առթիւ բացատրեց թէ ծրագրին յաջողութեան համար էական պայման է Իսրայէլի եւ Յորդանանի գործակցութիւնը :

Հեղադիրը կ'ըսէ թէ այս ծրագիրը հիմնուած է չատ մը չահակից կողմերու, հաստատութեանց եւ կրօնական պետերու հաւաքական տեսութեանց վրայ: Ամբողջ քաղաքը անկախ ամբողջութիւն մը պիտի կազմէ Միացեալ Ազդերու կողմէ ճշդուած սահմաններով եւ պիտի դրուի միջազգային մնայուն վարչութեան մը տակ: Այս երկրամասը պիտի ըլլայ ազատ գօտի մը տնտեսապէս, եւ իչխանութիւնները իրաւունք պիտի չունենան մաքսատուրք պահանջելու ներածուած կամ արտածուած ապրանքներէն :

Ծրագիրը կը պարունակէ հետեւեալ առաջարկները :—

Իսրայէլի շրջան·— Գրեթէ ամբողջ նոր քաղաքը, Երուսաղէմ – Թէլ – Ավիվ կայարանով եւ երկաթուղիով :

Յորդանանի շրջան·— Հին քաղաքամասին բարեկան թաղը, ամերիկեան դաղութը, ամբողջ Երիքովի ճամբան, Նաբլուսի ճամբան եւ Քեփրոնի ճամբան, մինչեւ Բեթղեհէմի հարաւակողմը :

Միջազգային շրջանը պիտի պարունակէ բոլոր սրբավայրերը եւ պիտի կառավարուի «Ս· Տեղ – ևայ կառավարիչի» մը կողմէ, որ պիտի նշանակուի Ազդաժողովին կողմէ: Այս կառավարիչը իր սրամադրութեան տակ պիտի ունենայ միջազգային ոստիկանութիւն մը, պաշտպանելու համար միջազգային չրջանը եւ սրբավայրերը: Իրեն պիտի օգնէ խորհրդատու մարմին մը: Քաղաքին վերայ պիտի պարզուի Ազդաժողովին դրօշը: Բնակիչները կրնան պահել իրենց ներկայ հպատակութիւնը կամ դառնալ քաղաքացիները նոր ոստանին: Քաղաքապետական խորհուրդ մը պիտի ընտրուի, վարելու համար միջազգային չրջանը, հովանաւորութեամբ կառավարիչին: Իսրայէլ եւ Յորդանան դիւանադիտական ներկայացուցիչներ պիտի ունենան միջազգային քաղաքին մէջ, պաշտպանելու համար իրենց չահերը :

Ծրագրին ընթերցումէն վերջ, Իրաքի եւ Փիլիպպեան կղզիներու ներկայացուցիչները դիտել տուին թէ անոր տրամադրութիւնները կը հակա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐԿԱՐ ԱՄԱՍՏԱՆԱՑԻ ՄԸ ՏԱՏԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հրատարակութեան պատրաստ է «Երկար ամառուան մը վերջին իրիկունները» վերնագրեալ գրքոյկը, որուն մէջ պիտի տպուին Ցուսիկ Ղազարեանի ուղարկած նամակները։ Այդ նամակները կը պատմեն Ղազարեանի ամառնային արձակուրդի անցուդարձերը։ Գրքոյկին մէջ պիտի տպուին նաեւ Ղազարեանի ուղարկած նամակներուն պատասխանները։

Ղազարեան ծանօթ գրչանունն է Գրիգոր Զոհրապի։ Ան «Ամանոր» ամսագրին մէջ կը վարէր «Հարցապնդումներ» խորագրեալ սիւնակը, ուր ընթերցողները կը հարցնէին գրական, գեղարուեստական եւ ընկերային նիւթերու մասին։ Ղազարեան կը պատասխանէր անոնց։ Ան ունէր նաեւ «Ամանորի» ընթերցողներուն համար նամակներ գրելու սովորութիւնը։ Այդ նամակները կը հրատարակուին առաջին անգամ ըլլալով։

Մի՛ շտապէք, ընկերնե՛ր, ուրախանալու համար։ Ես ինքս ալ ուրախ եմ, որ ձեզ հետ կրնամ ամառնային հանգիստի օրերը անցընել։ Ես ալ ամառ մը ունեցայ, որ ինձ համար ամառ մը չէր

Ես տեսայ, թէ խոտատակ թռչունը ինչ որ տեղ թռչելով՝ ճանկերի մէջ էր առել մի կտոր միս, ետևից հետապնդում էին ուրիշ թռչուններ, որոնք ուզում էին նրանից խլել որսը։ Թռչունը ուզում էր ազատուել հետապնդողներից, բայց չէր կարողանում։ Նա ինքն էլ չգիտէր, թէ ուր գնայ։ Ես ուզում էի նրան օգնել, բայց չգիտէի, թէ ինչպէս։ Ես ուզում էի նրան ասել, որ ինքը թռչունների թագաւորն է, եւ որ նրանք պէտք է հնազանդուեն իրան։

— Ինչ որ լինի, ես պիտի օգնեմ նրան։ Ես ուզում եմ, որ նա ազատուի։

Ես ուզում էի նրան ասել, որ ինքը թռչունների թագաւորն է, եւ որ նրանք պէտք է հնազանդուեն իրան

մը ազգայիններէ, որոնք վիճակախաղի դրուելով անմիջապէս սպառեցան:

Հանդէսը վերջացաւ չաս յաջող, Միութեան ապահովելով կոկիկ դումար մը եւ ապրելի չաս բարոյական քաջալերութիւն մը: Մեր նպատակն է այսպիսի հաւաքոյթներով մեր նոր սերունդը համախմբել հայկական միջավայրին մէջ, կարելին փրկելու համար:

Ներկայ մը

սեն ՄԱԿի ընդհ. ժողովին որոշումներուն: Ժողովը, որ տեղի կ'ունենայ Ժընեւի մէջ, յետագայ – ուեցաւ, որպէսզի պատուիրակները ժամանակ ունենան մտածելու եւ իրենց կառավարութեանց հետ խորհրդակցելու:

Ընդհակառակ Միութեան խորհուրդը որոշեց լսել կառավարութեանց, եկեղեցիներու ներկայացու – ցիչներուն, իրաւասու կազմակերպութեանց եւ հաստատութեանց կարծիքները: Տակաւին ուղ – ղակի դիմում կատարուած չէ Ցորդանանի եւ Իսրայէլի, որպէսզի ճշդեն իրենց վերջնական դիր – քը (երկուքն ալ հակառակ են երուսաղէմի մի – ջազդայնացման):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

250 — 300 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ երկուշաբթի օր, Փարիզի մէջ, երբ կը մերժէին վճարել հանրակառքերու եւ մեթրոյի տոմսակներուն 40 առ հարիւր յաւելումը: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուէին քաղաքական դէմքեր ալ, 11 երեսփոխաններ եւ քաղաքապետական խորհրդականներ եւայլն: Բոլորն ալ անմիջապէս ազատ արձակուեցան, պահականոց առաջնորդուելէ վերջ: Բազմաթիւ ոստիկաններ առաուն կանուխէն դիրք բռնած էին կայարաններուն առջեւ, իսկ ցուցարարները թռուցիկներ կը բաժնէին կամ ճառեր կը խօսէին: Շատ մը թաղերու մէջ ցուցարարները յաջողեցան խլել ոստիկանական չղթան, առանց իրենց նպատակին հասնելու:

ԴԱՀԼԻՃԸ վստահութեան քուէ պահանջած ըլլալով ելմտացոյցի հինգ տարբեր կէտերու վը – րայ, ազգ. ժողովը նորէն յուզումնալից նիստ մը գումարեց երեքշաբթի օր: Մէկ ամիս առաջ, Պ. Պիտօ վստահութիւն պահանջեց վեց անգամ, եւ չհեցաւ աննշան մեծամասնութեամբ: Այս անգամ աւելի ծանր է տադնապը: Նոր տուրքերու խնդիրը քար դայթակղութեան դարձած է, մանաւանդ որ Հանրապետութեան Խորհուրդը (Ծերակոյտ) մերժեց զանոնք ստուար մեծամասնութեամբ: Ցոռե – տեսներու կարծիքով, եթէ Պ. Պիտօ յաղթուի, այլեւս անխուսափելի պիտի դառնան խորհրդարանին լուծումը եւ նոր ընտրութիւնները: Անոնք որ լուծում կ'ուզեն, կը մերժեն վաւերացնել նոր տուրքերը:

ԿԻՊՐՈՍԻ ժողովրդային քուէարկութենէն վերջ, որ կը պահանջէր Ցունաստանի կցել կղզին, Ցոյները անհամբեր կը սպասեն ելքին: Վերջին լուրերու համաձայն, դիմում պիտի կատարուի Ազգաժողովին, եթէ Անգլիա մերժէ Ցունաստանի վերադարձնել կիպրոսը:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ մօտ, Մարինյանի օդանաւային գործարանին մէջ կռիսմարտ մը տեղի ունեցաւ համայնավար եւ հակառակորդ բանուորներու մի – ջեւ, յաւելուածական աշխատանքի մասին, որ անհրաժեշտ կը համարուի, փութացնելու համար 200 օդանաւերու չինութիւնը: Համայնավարները հակառակ են յաւելուածական աշխատանքին: Հարկ եղաւ 400 ոստիկաններ զրկել, բարեկարգու – թիւնը վերահաստատելու համար: Սպայ մը վիրաւորուեցաւ, երբ կռուարարները քարեր կը նետէին: Թերթերը կը գրեն թէ չաս մը բանուորներ համաձայն են յաւելուածական աշխատանքի, բայց կարմիրները կ'ընդդիմանան:

ՀԱՄՊՈՒՐԿԻՆ կը հեռագրեն թէ երկուշաբ – թի ժողովրդական կառք մը դրամի մեծութեամբ կեռ Խաչեր թափեց փողոցները եւ անհետացաւ: Ուրիշ քաղաքներէ ալ նոյն դէպքերը կը հաղորդեն: Նպաստներուն համար Ցունուար 30ը տօն է, (1933 Ցունուար 30ին էր որ Հիթլէր վարչապետ հռչակուեցաւ):

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Պուէնոս Այրէս մէկ պատահած երկրաշարժին զոհերու թիւն է 30 — 40, ոչ թէ 1500:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՑՄԱՆԱԳԻՐԸ ստորագրուեցաւ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ, Ցունուար 31ին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պ. Աբրահամ Պէրպէրեան Ակնայ Ապուչեխ գիւղացի կը փնտռէ եղբայրները՝ Սարգիս, Ասատուր, Խաչիկ եւ ձանիէլ Պէրպէրեաններ, հօր անունը՝ Մարգար, մայրը Մարիամ: Տեղեկացնել Ա. Պէրպէրեանի, 24 rue Enghien, Փարիզ (10):

ACHAT MACHINES A TRICOTER
DUB OU DIAMANT
1 mètre. S'Adresser 1 Passage du Poteau (Paris 18)

ՃՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլ քաղաքի Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ: «Au Club»ի սրահին մէջ, 51 rue Grignan:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Մարսիլիոյ Օփերային երկու առաջնակարգ պարուհիները:

Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան 1er prix du Conservatoire de Marseille:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Օր. Ա. Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Մանուկեան եւ բոլոր ազգական – ները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ ազգականին՝ ՏԻԿԻՆ ԵՒԳԻՆԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈ ՐՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Վահէ Մանուկեանի եւ Մանուկեան ընտանիքին, իրենց մօր Տիկին ԵՒԳԻՆԷ ՍԱՆՈՒԿԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԱՊԱՌԱԿԻԿ ՅԱՐԱԿՈՂՔ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ

Կիրակի 12 Փետրուար ժամը 10ին սրահը կը դիւներ, George Vի չքեղ սրահներուն մէջ:

Ի նպաստ Միութեան Փարիզահայ դպրոցներուն: Մասնակցութեամբ՝ Bachcha Առաժանթինեան նուագախումբը, ինչպէս նաեւ Roland Grenierի եւ իր խումբին:

Jacques Dal, du Cabaret «Des grands Seigneurs», Iléana Simo, danseuse Etoile du Casino de Paris Pola Berger, la grande vedette du cabaret «Le Bos – phore». Fredi et Fredi, les danseurs les plus drôles du Casino de Paris. Nany, Besydjian – Rasco, avec l'ensemble folklorique Roumain:

Կարեւոր.— Ձեր սեղանը ապահովելու համար փութով հեռաձայնել Tri. 39-09 կամ Ely. 23.66:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hotelի սրահներուն մէջ Մարտ չորսին:

Կը խնդրուի չհագաճեւել: Մասերամասնու – թիւնները յաչորդիվ:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՔՃԱԽԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՊԱՆ ԿԻՍԻՏԱՍ երգչախումբի, Մ. ՒԱՏ – ԻԱՓԱՃԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՍԻՒՐՄԵԱՆ եւ հոգեւոր առաքելութեամբ Փարիզահայ կաթողիկէ հովիւներուն:

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԴԱՒԻԹԸՆ Մ. ԱԼՔՄԵՃԱԽԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտարարի կարգով՝ Օր. Սր. ՍՈՒՐ ԿԱՒՒԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ – ԽԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻՐԼՊԻՒԼԵԱՆի:

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՊԱՆ ԿԻՍԻՏԱՍ երգչախումբի, Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏԱՒՈՒԵԱՆի

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել:— Comite Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48: Գրասուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.05, գրասուն Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Լ. ԿԵՐՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հ. Բ. Ը. Միութեան փոխ նախագահ եւ պատուոյ անդամ ողբ. ԼԵՒՈՆ ԿԵՐՏԱՆի (պատուոյ լեգէոնի սպայ) մահուան քառասունքին առթիւ քառաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, 5 Փետր., Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ:

Սկզբնաւորութիւն պատարագի՝ ժամը 10ին:

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Ցանձնաժողովը կը հրաւիրէ յարգոյ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ մասնակցիլ ողբացեալ հայրենասէրի յիշատակին ընծայուելիք այս հանդիսաւոր յարկանքին:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրան»: Կը դասախօսէ ընկեր Բ. ԽՐԻՄԵԱՆ: Կը հրաւիրուին երէց ընկերները եւ սանուհիները:

ՀԱՄԱՅՆԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, 71 rue de Bonnel-ի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, ներկայանալ անդամատեսրերով:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ վարժարանի Թատերական ներկայացումը յետաձգուած է Մարտ 12ի կիրակին, կէսօրէ վերջ:

ՈՒՍ. ՖՈՆՏԻՆ.— Պէյրութէն Պ. Զաքարեաններ, որ արդէն ուսանող մը կը պահէ, քանի հազար ֆրանք ղրկած է Կապոյտ Խաչի Ուս. Ֆոնտին, Պ. Զաքարեանի միջոցաւ:

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՆԿԱՐԻԶ ՄՈՄՃԵԱՆի
ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻՒՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Ցունուար 28էն Փետր. 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72
Բացումը (Vernissage) չաբաթ 28 Ցունուարին, ժամը 15ին: Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ոատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS *վաճառանիշով ոատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելագոյն զոհ պիտի մնան: Օրինական դիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:*

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակները, ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ դուած ՍՈՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՑԵՐԻՆ ՁԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Արհեստակցական չաս մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւավորութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը: Գինը 1500 ֆրանք:

Դիմել հեղինակին.— P. TOURIKIAN
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔՍՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678-63

Jeudi 2 Février 1950 Հինգշաբթի 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6067–Նոր շրջան թիւ 1478

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՆՋՈՒԻՆ ԱՒԵԼԻ ՊԱՐԿԵՇՏ Է

Դիմացի որջը նորէն բռնկեր է, Թուրք – բոլշեւիկեան, իսկապէս բոլշեւական յուշադրութիւն մը սարքելով :

Ամբողջ էութեամբ թաթախուած սուտի, կեղծիքի, տգիտութեան եւ անբարոյականութեան մէջ, նորէն կը զառանցէ հրապարակաւ, մուր քսելու համար Դաշնակցութեան ճակտին :

Եղկելին կը մոռնայ որ ամէն անգամ երբ այդ նողկալի մարզանքին կը ձեռնարկէ, պարզապէս իր դիւահարի երեսը կը սեւցնէ : Հակառակ բոլոր դիմակներուն եւ վայրերան կանչերուն :

Միշտ անձնատուր՝ կոտոշաւոր սուտերու եւ յաւտաբար երեւակայութեան մը, նորէն գայլ է տեսեր եւ օգնութիւն կ'աղաղակէ լեզապատառ : « Ի սէր աղգութեան» : Ներողութիւն, — յանուն սովետակա՞ն Հայաստանի :

— Իմացէ՛ք, Հայեր, Դաշնակցութիւնը կ'ըսէ թէ « մեր հողային պահանջը Ռուսիայէն է եւ ոչ թէ Թուրքիայէն» : Կ'ըսէ նաեւ թէ «հասարակաց թշնամին այսօր Թուրքը չէ, այլ Ռուսը» : (1 Փետրուար) :

Յարձանագրի նոյն թիւին մէջ «Պետ. Հայ կուսակցութիւնը եւ Բժշկական Միութիւնը առողջապահական դասընթացք մը բացած են, օգտակար ըլլալու համար գաղութին :

Կը զարմանանք որ առաջին փորձը խմբագրութեան վրայ չեն կատարած, նոյն աղգանուէր մտահոգութեամբ,— օգտակար ըլլալ գաղութին :

Ի վերջոյ ո՞ւր կրնայ հասնիլ որեւէ գաղութի առողջական վիճակը, երբ աս ու ան հրապարակ – կագրութիւնը կը չփոթեն քնարեր զառանցանք – ներու հետ :

Փորձեցէք հարցնել թէ ո՞ր Դաշնակցականին բերնէն լսեցին, ո՞ր Դաշնակցական Թերթին մէջ կարդացին, ո՞ր արժանահաւատ աղբիւրէն քաղեցին վերի երկու նախադասութիւնները :

Պատէ պատ պիտի զարնուին — ինչպէս միշտ — վանդի դիտեն որ երկու վերագրումներն ալ ՍՈՒՏ ԵՆ ՎԵՐԷՆ ՎԱՐ : ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՌԷՆ ԵՒ ԲԱՌԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋԻՆԸ :

Իսկական գնչուներ, այս խուժանաբարոյ մուննետիկները անոնց չափ ալ պարկեշտութիւն չունին : Ոչ ալ պուտ մը խելք :

Եթէ ունենային, գոնէ իրենց ընթերցողներուն պիտի մեղքնային :

Եւ ըսել թէ մեր մինուճար երեւանը այս կարգի չոչորթներու վստահած է իր վարկին եւ դատին պաշտպանութիւնը : Փախուկներ, որոնք ոչ իրենց կարգացածը կը հասկնան, ոչ ալ վար – ժուած են չիտակ արտադրելու տող մը, բառ մը :

Վերջին ապացոյց՝ նոր խորդախութիւնը, չափուած – ձեւուած՝ Թուրք – բոլշեւիկեան կապարին վրայ :

Ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ, — Թուրք – Թաթար պոլիտիկոս մը, Միրզա Պալա, վերջերս դրութիւն մը հրատարակելով «Ձիւմհուրիյէթ »ի մէջ, կը փորձէր այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Դաշնակցութիւնը մօտեցեր է տխրահռչակ «Պրոմեթէ»ին :

Դիմացի դիմակաւորները լայնօրէն չահագործեցին այս ցնդաբանութիւնը, եւ ստացան արժանի պատասխանը, այս էջին վրայ :

« Ցուսաբեր»ն ալ խօսեցաւ իր մամուլի բաժնին մէջ, պատեհով խառնակիչներուն դիմակը :

Եւ սակայն, ի բնէ ստախօսը – մանաւանդ կըրնա՞յ դիւերը հանդիստ քնանալ, եթէ նոր զարշանք մը չզլանայ : Եթէ կրկին չպղտորէ ջուրերը :

Մանաւանդ որ, հին դրամագլուխը չատոնց սպառած է, եւ պէտք է ուրիշ քնարեր առասպել – ներ հիւսել կամ նորոգել, որպէսզի մարդիկ իմանան թէ իրենք ալ կը գործեն :

Վազը կ'իմանաք թէ ի՛նչպէս :

Մինչ այդ, անգամ մը եւս կը յայտարարենք, — հայրենասիրութեան, պարկեշտութեան, հայ – րենիքի կամ տարադիր բազմութեանց անունով խօսելու իրաւունք չունին անոնք որ արհեստի վերածեր են սուտն ու կեղծիքը, քսութիւնն ու մատնութիւնը, կեղծիքն ու «պրովոկացիա»ն :

Դաշնակցութիւնը պարզապէս կը ծիծաղի այդ փերեզակներու մտաւոր եւ բարոյական թշուա – ռութեան վրայ :

Բայց զուարճալիքն անգամ չատ է, օրուան այս ժամուն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա՞ՑՍ ԱԼ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ

Ի՞նչ ուրախութեամբ կը հետեւինք մեր հայրենիքին բարեզարդման ու շինարար աշխատանքներուն :

Մարիէտտա Շահինեանի զեղեցիկ նկարա – գրութիւնը Երեւանի կերպարանափոխման մա – սին, որ հրատարակուեցաւ «Ցառաջ»ի մէջ, հերձուանք մը բացին կրնայ պատճառել բոլորիս :

Իայց ցաւը կուգայ խոցել ձեր սիրտը :— Ինչո՞ւ «Հ.Ց.Դ.ական» պալատ»ը պիտի ըլլան հոն նկարագրուած վսեմագոյն շէնքերը, եւ քաղաքն ալ հեռաւոր Շիրազ մը, յառաչդիմութեան այս դա – րուն, երբ մարդիկ քանի մը ժամէն աշխարհներ կը կարեն, կ'անցնին :

Չեմ գիտեր, պատմութեան մէջ կա՞յ նախընթաց մը ուր այսինչ ցամաքամասը, տասնեակ երկիրներ, մրլիոնաւոր ժողովուրդներ բաժնուած ըլլան մնայուն, մարդուն կամքով, եւ յանուն Ցառաջդիմութեան :

Եթէ երկիրը փոքր է, թոյլ տալու համար որ երթան իրենց բոյնը շինեն ցլուցան բազմու – թիւնները, գոնէ առժամեայ այցելութիւններ սարքէին :

Կը կորանցնէ՞ թէ կը չահի մեր հայրենիքը, եթէ պարբերաբար երթանք վայելենք : Իր հողն ու չուրը, երկինքն ու սպիտակափառ գագաթները ներշնչման ու հայրենական կարօտի անսպառ աղբիւրներ են, բոլոր տարագիրներուն, մանաւանդ զրոց – բրոցներուն համար որոնք անհամատ կը գտնեն գրականութիւնը եւ արուեստը օտար եր – կինքի տակ :

Գոնէ կարելի չէ՞ fոքա մը հաստատել, «անբաղձալիները» դուրսը ձգելով եւ բարեյոյսնե – րուն ընծայելով ամէն դիւրութիւն... ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԱԾ

ԵՐԵՒԱՆԻ Կիրովեան շրջանի կուսակցական լիազումար նիստին մէջ, որ տեղի ունեցաւ վերջերս, երեւան հանուեցան չարք մը «այլանդակութիւններ» : (Այդ շրջանին մէջ կը մտնէ Երեւանի համալսարանական թաղամասը) : Նիստին մասնակցողները, կեդր. կոմիտէի եւ Գերագոյն Խորհուրդի անդամները խստօրէն քննադատեցին Շրջ. կոմիտէին քարտուղարները եւ միւս աշխատողները, ըսելով թէ երեսի վրայ ձգած են ամենօրեայ կուսակցական հսկողութիւնը համալսա – րանական աշխատանքներու վրայ եւ միւս գործերու մէջ, թէ Կիրովեան շրջանի կուսակցական կազմակերպութիւնը չէ վարած գիտական եւ ուսումնական հաստատութեանց զաղափարական աշխատանքները, որու հետեւանքով տեղի են ունեցեր չարք մը խեղաթիւրումներ՝ Լենինեան – Սթալինեան վարդապետութեան եւ Մարքս–Լե – նինեան տեսութեան մէջ եւն. : Այս առթիւ խօսեր են՝ Համալսարաններու կուսակց. կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, խոստովանելով ի – րենց «յանցանքները», խոստանալով ուղղել զա – նոնք, եւ պատասխանատուութեան ենթարկել՝ մեղաւորները : Գիտութեանց Ակադեմիայի նախագահը՝ Վ. Համբարձումեան ըսած է.— «Պէտք է անողոք լինել բոլոր նրանց հանդէպ, ովքեր փորձում են չեղիլ Մարքս – Լենինեան – Սթալինեան ուղեգծից» :

Կը սպասուի չունդալից յայտնութիւններու :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ աշխատողներու տան մէջ վերջերս տեղի ունեցաւ երգահաններու ստեղծագործ աշխատանքներու ցուցահանդէս : Կը մասնակցէին երգահաններ, նկարիչներ, դրողներ, քննադատներ, դերասաններ եւ արուեստի ուրիշ աշխատողներ : «Երիտասարդ կոմպոզիտորների ստեղծագործութիւնները » նիւթի մասին խօսե – ցաւ երգահան և արուեստի վաստակաւոր գործիչ՝ Անուշաւան Տէր Ղեւոնդեանը եւ ըսաւ.— «կեանքը այնքան երջանիկ է դարձել, որ ծերերն էլ իրենց երիտասարդ են զգում» :

Ասյա խօսեցան ուրիշ արուեստի գործիչներ եւ երիտասարդ երգահաններ :

ՄԱՐՍԻՔՑԻ քարափի բանուորներուն մէջ խլրտումները կը չարունակուին նախաձեռնու – թեամբ համայնավարներու : Տասը հոգի ձերբա – կալուեցան Գչ. օր :

Ո՞ւր Կ'ԵՐԹԱՆՔ...

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ ՀՐԱՄԱՑԵՑ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԶԵՌՆԱՐԿԵԼ ՋՐԱԾԻՆ ՌՈՒՄԲԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Ուշիւնկըրնէն կը հեռագրեն Գչ. օրուան թուականով.— Թրումըն հրամայեց Հիւլէական Ուժի Յանձնախումբին յառաջ տանիլ աշխատանքները՝ Ջրածին – ռումբի շինութեան համար : Այս հրամանը տրուեցաւ յանձնախումբի տեղեկագրին հրատարակութենէն երկու ժամ վերջ : Տեղեկագիրը կը յայտնէր թէ յանձնախումբը արդէն գործի ձեռնարկած է, Ջրածին – ռումբ շինելու համար :

Նախագահը կարճ յայտարարութեամբ մը հրամայեց չարունակել աշխատանքը հիւլէական զէնքերու բոլոր տեսակներուն համար :«Պէտք էմիջոցներ ձեռք առնենք որ մեր երկիրը կարենայ ինքզինքը պաշտպանել որեւէ կարելի նախայար – ձակի դէմ» : Աշխատանքը պէտք է չարունակուի համաձայն խաղաղութեան եւ ապահովութեան ծրագիրներուն : Նախագահը անհրաժեշտ կը գտնէ հիւլէական զէնքերու զարգացումը, «մինչեւ որ կարելի ըլլայ գտնել միջազգային հսկողութեան գոհացուցիչ ծրագիր մը» :

Նախագահին յայտարարութեամբ կը փակուի այն վիճաբանութիւնը որ կը տեւէր չաբաթներէ ի վեր, «գեր – ռումբ»ի մասին : Շատ մը երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ կը թելադրէին օր առաջ ձեռնարկել այս ահարկու զէնքին շինութեան : Գիտնականներու կարծիքով, նոր ռումբը հազար անգամ աւելի զօրաւոր է քան հիւլէական – նը : Մ. Նահանգներու մասնագէտները կը կարծեն թէ հաւանաբար Խ. Միութիւնն ալ ձեռնարկած է Ջրածին – ռումբերու շինութեան : Կը կարծուի թէ ամերիկեան ռումբը պիտի լրանայ մօտ երեք տարիէն :

Նախագահ Թրումըն իր յայտարարութեան մէջ նոր զէնքին շինութիւնը կը հրամայէ իբրեւ « ընդհանուր հրամանատար պինեալ ուժերու » :

Բարոյական պատասխանատուութեան խըն – դիրը ծանրապէս կը ճնշէ նոյնիսկ չատ մը գիտնականներու վրայ : Անոնց կարծիքով, ամէն միջոց պէտք է փորձել, հիւլէական զէնքերը օրէնքի դուրս հռչակելու համար, համաձայնելով Խ. Միութեան հետ :

Այս առթիւ ուրիշներ ալ կ'առարկեն թէ քանի որ Խ. Միութիւնը կը մերժէ մասնակցիլ միջազգային հսկողութեան, աւելորդ է խօսիլ անոր հետ, հիւլէական եւ Ջրածին ռումբերու կրճատման մասին :

Ամերիկացի գիտնական Ըրէյ, որ աշխատած է Հիրոշիմայի ռումբին վրայ եւ որ համաձայն է նաեւ ռումբին շինութեան, կ'ըսէ թէ մասնագէտներու տեղեկագրին համաձայն ամէն կեանք պիտի ոչնչանայ Մ. Նահանգներուն չափ տարածութեան մը վրայ, իրրեւ հետեւանք Ջրածին ռումբի արձակած մահացու ճառագայթներուն :

Ուրիշ խնդիր մըն ալ կը զբաղեցնէ մասնագէտները.— ո՞ւր պիտի փորձուի Ջրածին ռումբը, երբ շինութիւնը լրանայ : Նորէն կը խօսուի Խաղաղական Ովկիանոսի այն մեկուսացեալ կէտերու մասին ուր տեղի ունեցան հիւլէական ռումբի փորձերը :

★ Թերթերը կը գրեն թէ առնուազն չորս ամիսէ ի վեր է որ վիճաբանութիւններ կը կատարուին նոր ռումբին շինութեան մասին : Յատուկ յանձնախումբը չարք մը ժողովներ գումարեց պինուորական վարիչներու, գիտնականներու եւ ուրիշ մասնագէտներու հետ : Առանց քուէարկութիւն կատարելու, ներկաները մեծ մասով համաձայն եղած են Ջրածին ռումբի շինութեան :

Ծերակուտական Մաք Մահոն ըսաւ թղթակիցներուն թէ ինք «անհրաժեշտ կը գտնէ գործել ծայրագոյն արագութեամբ » եւ թէ նախագահ Թրումընի որոշումը արժանացաւ յատուկ յանձնախումբի 18 անդամներուն միաձայն հաւանութեան : Ծրագրին գործադրութեան ծախքն կը հաշուեն մէկ միլիառէն մինչեւ չորս միլիառ տոլար : Աճապարողները կ'ըսեն թէ ժամանակ ձգելու չէ որ Ռուսերը Ամերիկացիներէն առաջ շինեն Ջրածին ռումբը :

★ Պ. Պէրնըրտ Պարուք, հիւլէական մասնագէտը, յայտարարեց թէ նախագահ Թրումընի հրամանը «իմաստուն որոշում մըն է, անհրաժեշտ աշխարհի խաղաղութեան համար » : Ծերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, Թոմ Քոնըլի, «Վերմապէս չնորհաւորելով » նախագահին որոշումը, « իմաստուն եւ չատ կարեւոր» կը գտնէ զայն :

★ Հիւլէական յանձնախումբը իր եօթներորդ կիսամեայ տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգները այժմ հիւլէական ռումբեր կը շինեն չարք – չարք եւ պատրաստութիւններ կը տեսնեն նոր զէնքերը փորձելու համար :

(Աւելորդ չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԵՐԼԻՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ երթեւեկը նորէն չյաւտուած է, իրրեւ հետեւանք խորհրդային իշխանութեանց կողմէ հաստատուած կաչկանդումներու : Գետային երթեւեկն ալ խանգարուած է :

Ե՞ՐԲ ՀԱՅԿ. ԴՊՐՈՑՆԵՐ ԲԱՑՈՒԵՑԱՆ Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՄԵՋ

Պոլսահայ գաղութը մեր ամենահին գաղթականութիւններէն մին է, որուն պատմութիւնը կը մնայ տակաւին կարօտ ուսումնասիրութեան: Պոլիս՝ իբրեւ կենդրոն եւ վառարան Թրքահայ մտաւոր կեանքի՝ ունի նաեւ իր յատուկ մշակոյթի պատմութիւնը, որ թէ՛ հնութեամբ եւ թէ՛ արժադրութեամբ կը պերպանդէ մեր շատ մը ուրիշ գաղութներունը: Դժբախտաբար մշակոյթի այդ պատմութիւնը եւս լրիւ ուսումնասիրուած չէ:

Ներկայ գրութիւնս պարզ փորձ մըն է լուսաբանելու համար կէտ մը.— ե՞րբ եւ որմէ՞ եղած են առաջին յիշատակութիւնները Կ. Պոլսոյ հայկական դպրոցներու մասին:

Այն իմաստով, ինչպէս որ այսօր կ'ըմբռնենք, հին ատեն չկային Պոլսոյ մէջ հայկական դպրոցներ: Միւս կողմէ անտարակոյս շատ հինէն նախնական դպրոցներու գոնազան ձեւեր գոյութիւն ունեցած են հոն հայերէն լեզուի ուսուցման համար: Թէ ե՛րբ առաջին անգամ գոյութիւն ունեցած են եւ ի՞նչ կերպով կը դասախօսէին այդ նախնական «դպրոց»ները՝ ժլատ են պատմագիրները ներն ու ժամանակագիրները այս մասին:

Հրանտ Ասատուր «Կոստանդնուպոլսոյ հայ եւ յոյն դպրոցները 1790էն առաջ» խորագրով յօդուածի մէջ (Ծաղիկ, կ. Պ. 1903 թ. 4, էջ 42) կը գրէ թէ «Ժէ. դարուն եւ անկէ առաջ դպրոց բանալու եւ կրթութիւն տարածելու ջանքեր գրեթէ բնաւ չեն յիշուիր Կ. Պոլսոյ Հայոց մէջ»:

Գրիգոր Դարանաղեցի կամ Կամախեցի (մեռ. 1643ին), որ կրկնակի ճամբորդած է Կ. Պոլիս եւ ծանօթ է նոյն տեղւոյ հայկ. կեանքին՝ իր ընդարձակ Ժամանակագրութեան մէջ ոչ մէկ ակնարկութիւն կ'ընէ Կ. Պոլսոյ մէջ հայկ. դպրոցի գոյութեան մասին:

Եւ սակայն հայկ. դպրոց կամ գոնէ հայերէն լեզուի դասախօսութիւն գոյութիւն ունէր հոն, Կ. Պոլիս, արդէն ԺԷ. դարուն սկիզբը: Մեզի ծանօթ առաջին յիշատակութիւնը այդ մասին 1603էն է: Խաչիկ Լեւոնեանի կը պարտինք հրատարակութիւնը յիշատակարանի մը, որմէ կ'իմանանք թէ երեք վարդապետներ 1603ին Կ. Պոլսոյ մէջ հայերէն դասախօսութիւն կ'ընէին: Ահա այդ յիշատակարանը.— «Ի թուին ՌԾԲ (= 1603) էին երեք վարդապետք ի Սամսպոլ քաղաքի, Յակոբ բահանատեան Զէյթունցին, որ դաս կու հրամէր զԱւետարանն Մատթէոսեան: Եւ Մաղաքիա Վ.ն Թօխաթեցի դաս կ'ասէր զԱրարածքն, եւ Զաքարիա Վ. Վանեցին ասէր զխորհուրդին մեկնիչ, եւ էր Սամսպոլ քաղաք իբրեւ գերկինս եւ կամ զժամանակն Կոստանդիանոսի եւ զբարգմանիչսցն» (Բիւզանդիոն, կ. Պ. 1904 թ. 2324):

Մեզի ծանօթ հնագոյն յիշատակութիւնն է առիկա Կ. Պոլսոյ մէջ հայերէն լեզուի դասախօսութեան մասին: Թէ ո՞ւր կը դասախօսէին — յատուկ դպրոցի՞ մէջ թէ եկեղեցւոյ բեմէն — ակնարկութիւն չկայ: Ինչպէս կ'երեւայ, երեք վարդապետներուն ըրածը միայն Ս. Գրքի մեկնութիւն մը չէր, այլ յատկապէս նպատակ ունէր հայերէն լեզուի ուսուցումը: Այս յիշատակարանի մէջ յիշուած Զաքարիա Վ.ի վրայ խօսելով՝ Հ. Գալէմքեարեան ալ կը հաստատէ զայդ, դրելով. «Զաքարիա վարդապետ... 1603ին Պոլիս կը գտնուէր եւ ուսուցչութիւն կ'ընէր» (Հանդէս Ամսօրեայ, 1911, էջ 65):

Դժբախտաբար երկար տեւած չեն այդ դասախօսութիւնները, գուցէ եւ խափանուած (ՀՄՄՏ. Երեմիա Զէլէպիի խօսքերը, Տօքթ. Վահրամ Թորգոմեան, Երեմիա Զէլէպիի Քէօմիւրճեան՝ Ստամպօլոյ Պատմութիւն Ս. Վիէննա 1913, էջ 114): Զաքարիա Վ. 1606ին Վան կը գտնուի իբրեւ առաջնորդ (Հանդէս Ամսօրեայ, անդ՝ էջ 66), հաւանօրէն միւսներն ալ ցրուած են:

Կ. Պոլսոյ հայկ. դպրոցներու մասին երկրորդ հնագոյն յիշատակութիւնը ունինք 1641էն, որուն մասին՝ մեզի անծանօթ ժամանակագրութենէ մը քաղելով՝ Հրանտ Ասատուր կը գրէ.—

« 1641ին Կղեմէս Կալանոս հայադէտ քահանան Կ. Պոլիս գալով Ղալաթիա հայ մանուկներ կը հաւաքէ եւ դաս կուտայ անոնց. Գալանոս ապա Պատրիարքարանի մէջ ալ կը սկսի դասախոսութիւնները ընել, բայց չուտ կը դադրեցնէ, որովհետեւ ժամանակին հայ ժողովրդեան կրօնասիրութիւնը հանդէպ կը գտնէ ինքզինքը եւ կը ստիպուի հեռանալ Կ. Պոլսէն» (Ծաղիկ, անդ՝ էջ 42):

Նոյն ԺԷ. դարէն ունինք ականատեսի կարեւոր վկայութիւնը Երեմիա Զէլէպիի (մեռ. 1695ին), որ՝ ինչպէս ծանօթ է՝ «Թռաւ եւ փլաւ» չափած է Կ. Պոլիսը: Իր տարեգրական պատմութեան մէջ ըսելէ վերջ թէ ինը տարեկան եղած առեն (1645ին) Տէր Յովհաննէս վարժապետին ձեռքին տակ (Հ. Ներսէս Ակինեան, Երեմիա Զէլէպի Քէօմիւրճեան, Վիէննա 1933, էջ 33) սկսած է «սովորիլ զգիրս ի ձեւսն աչխատելով» (Բազմավէպ, 1903, էջ 368), Օրագրութեան մէջ ալ կը պատմէ թէ իբրեւ պարտաւորիչ ու հարկաւոր նկատ՝ տաճկերէն լեզուն եւս ստիպուած է սորվիլ (Մեսրոպ Վ. Նշանեան, Շողակաթ Ա. Վաղարշապատ 1913, էջ 54):

Աւելի կարեւոր է Երեմիա Զէլէպիի հետեւեալ վկայութիւնը, որ իր դարուն Կ. Պոլսոյ մէջ հայ դպրոցներու ընդհանուր վիճակի մասին մեծ լոյս կը սփռէ: Իր «Ստամպօլոյ Պատմութեան» մէջ կը գրէ.—

« Ոչ մէկքէկիդ հայեցաք՝ ընդ որ զմանկունսն ի մարզումն տան, մեզ ոչ մէկորէնէք պիտոյք՝ բանզի մերս որ խափանեցան, ցաւ է մեզ զայլոց դիտել՝ անգլուխ ազգ մեր 'ւ անիչխան» (Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, անդ՝ էջ 114):

Այս տողերէն յայտնի կը տեսնուի թէ ԺԷ. դարուն Կ. Պոլսոյ մէջ ոչ միայն գոյութիւն ունէին հայկ. դպրոցներ, այլեւ իրենց դէմ յատուկ արգելք ու հալածանք յարուցուած է եւ բնաւոր խափանուած են: Երեմիա Զէլէպի թէեւ հոս չէր երբ թէ ուսկի՞ց կուգար այդ արգելքը, սակայն ուրիչ տեղ մը տուած է աւորը մեկնութիւնը:

Ահա թէ ինչպէս: Կ. Պոլսոյ Հիսար Տիպի կոչուած վայրը Ս. Նիկողայոս անունով վաղեմի եկեղեցի մը կը գտնուէր: Այդ եկեղեցին Ս. Սարգիս եկեղեցիին հետ 1660ին կ'այրի: Քիչ վերջ կը վերաշինուի՝ առանց արտօնութիւն առնուելու: Մատնութիւն կ'ըլլայ: Ու պետութիւնը կը սպառնայ քանդել զայն: Լուր կը հասցնեն օրուան ազդեցիկ Հայուն՝ Ասլրօ Զէլէպիի, որ Մոռա կը գրտնուէր: Մեծ Հայը հրաման կ'ընէ Երեմիա Զէլէպիի որ եկեղեցւոյ խորանին առջեւ պատ քաշէ լով՝ դպրոցի վերածէ զայն: Հրամանը կը կատարուի եւ 1662ին դպրոցը կը բացուի ու բաղմաթիւ հայ տղաքներ կը յաճախեն հոն: Բաւական առեն կը տեւէ հայերէնի դասընթացքը: Սակայն հոս ալ մատնութիւնը չուշանար: Ժամանակակից Կ. Պոլսոյ պատրիարք Ղազար Սեբաստացի, չի դիտցուիր ինչ նպատակով կամ ակնկալութեամբ՝ եղելութիւնը կ'իմացնէ կառավարութեան, որ խկոյն հիմնայատակ կործանել կուտայ դպրոցեկեղեցին: Երեմիա Զէլէպի այս ամէնը կը պատմէ իր «Վիպասանութիւն յԱպրօ Զէլէպի» գրութեան մէջ (տես Տօքթ. Վ. Թորգոմեան, անդ՝ Գ. 1938, էջ 229 – 31):

Այժմ կը հասկցուի Երեմիայի խօսքին իմաստը.— « Քանզի մերս որ խափանեցան, ցաւ է մեզ զայլոց դիտել», եւ մատնութեանը ակնարկելով՝ կ'աւելցնէ. «Անգլուխ ազգ մեր 'ւ անիչխան»:

Կ. Պոլսոյ դպրոցներու մասին հնագոյն յիշատակութիւն մը եւս:

1700ին Մխիթար Աբբայ երկրորդ անգամ ըլլալով Պոլիս կուգայ եւ Պատրիարքէն քարոզիչ կը կարգուի Ղալաթիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին: Իր քարոզները հռչակ կը հանեն եւ ժողովուրդը խուռներամ կը դիմէ հոն (Թորգոմեան, անդ՝ Բ. էջ 503): Մխիթար Աբբայ միայն քարոզ տալով գոհ չըլլար, հայ մանուկներու ուսման հոգը եւս կը ստանձնէ եւ իր չուրջը հաւաքելով զանոնք՝ կը սկսի դասախօսել: Հաղիւ տարի մը կը տեւէ այս ընթացքը: 1701ին կը ստիպուի Բերա անցնիլ, ուր քիչ մ'առեն ալ կը չարունակէ դասաւանդութիւնները՝ մինչեւ իր Եւրոպա մեկնումով (Հ. Յովհաննէս Վ. Թորոսեան, Վարք Մխիթար Աբբայի, Վենետիկ 1901, էջ 148 – 51, Հ. Ասատուր, անդ. Թորգոմեան, անդ՝ Գ. էջ ԺԸ – ԺԹ):

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Տարօնի երգերը

ՄՄԲ.— Տիկին Արմենուհի Լ. Գեւոնեան, որ Մ. Նահանգները հրաւիրուած էր Հայր. Միութեան կողմէ, կը շարունակէ երգահանդէսներ տալ զանազան քաղաքներու մէջ: Այս առթիւ հետեւեալ տեսութիւնը՝ «Հայրենիք»էն.—

« Եւ էին ճոխա (Պապ եւ Աբանագիներ) յերկրին Տարօնոյ յաւանին Աշտիշատ... եւ ըմպէին անդ գինի... վարձակօք եւ գուսանօք եւ կատակօք»:

ԴԱՐ. Գ—ԳԼ. ԺԹ. ՓԱՒՍՏՈՍ ԲԻԶԱՆԴ

Մօտէն առաջ Տիկին Գեւոնեանի տուած երգահանդէսի մասին՝ 11 Դեկտ. 1949ին, Հայ կեդրոնի սրահին մէջ ի Տիթրոյիտ, կարեւոր կը համարեմ Դ. դարու պատմիչ Փաւստոսի մէկ հատուածը մէջ բերել՝ լուսաբանելու համար Տարօնի ժողովրդ. երգերու մասին իմ տպաւորութիւնները:

Շատ հետաքրքրական են Փաւստոսի մէջբերումները Դ. դարուն Պապի եւ Աբանագինէսի մասին: Պատմիչը կ'ըսէ որ անոնք Աշտիշատ գիւղը՝ Տարօնի մէջ, օր մը կը զուարճանային եպիսկոպոսանոցին մէջ. կ'ըմպէին գինի եւ կը զբօսանուին — վարձակօք, գուսանօք եւ կատակօք:

Անպատշաճ էր նման զբօսանք մը Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ լուսաւորչաշէն եպիսկոպոսանոցին մէջ: Հայց այդ այլ խնդիր է: Մէկբերումէն ստուգապէս կ'երեւի, թէ Տարօնի Հայերը 16 դար առաջ եւս ունէին ժողովրդային ակումբներու, ընտանեկան հաւաքոյթներու առթիւ մեհենականէն գատ ժողովրդային երգեր՝ զորս վարձակները, գուսաններ կ'երգէին: Տարօնն ալ ուրեմն Գողթն եաց աշխարհին պէս պէտք է հնուած իր երգ առասպելացը, թուելեաց երգերը, բամբրահարներն ու փողահարները:

Որքան ալ ներկայիս Տարօն աշխարհը չի պահեր հին – հին օրերու հայրապետաշէն եւ արքայակերտ չքեղութիւնն ու փառքը, սակայն դեռ կը մնան կենդանի նշաններն ու նշխարները աւերակներու մօտ՝ յԱշտիշատ Տարօնոյ: Մօրխոր Տարօնի Հայերը դեռ կ'ապրին եւ կը պահեն ի պանդխտութեան համար հուրքն ու տուրքը դէթ դոյզն եւ աղօտ չափով նախնեաց ստեղծագործութենէն փոխանցուած:

★

Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան՝ Տարօնի զեղջկուհին, (դուստրը Գեղամ Տէր Կարապետեանի), բեմադրեց մօտաւորապէս տասը տարօնական եղանակները, պարերգ, հովուերգ, սիրերգ, ողբերգ, հարսներգ, լեռնական սիրերգ եւայլն:

Ի՛նչ ըսել այդ երգերու, անոնց հնութեան հարազատութեան մասին. որքա՞ն կարող եղաւ մօտիկ անցեալէն այդ երգերը հարազատ, անխառն կերպով տալուն մէջ: Կարեւորը այդ է:

Տիկին Արմենուհի Աշտիշատի մօտերը ծնած՝ հպարտ եւ իրտխտ հայուհին, կը պատմէ, թէ ինքը մանկութիւնը անցուցեր է Մշոյ Սուլթան Ս. կարապետի հովանիին տակ, Տարօնի լեռներն ու դաշտերը արձագանդեր են իր ականջին հովիւներու սրընդաճայն երգերը, մշակի հօտովելները, հարսնեւորին զուարթ խաղերը, ուխտաւորներու երգախառն աղօթքը. ինքն ալ երգեր է այդ մանկութեան անարուեստ կամ բնարուեստ ապրումները, որ իր մէջ խորագդեցութեամբ տպաւորուեր են. ահա այդ ապրումներն է, որ ան տուաւ մեզի իր Տարօնի երգերով:

Ամէն տարակոյսէ վեր է որ այդ երգերը Տարօնի բնաշխարհին ծնունդն են եւ բոլորովին տարբեր եւրոպական երգերէն: Բոլոր երգերն ալ ապրեցնել – հայկական բնոյթ կը կրեն: Հոս կը թուենք զուտ Տարօնի այն եղանակները, զորս երգեցուհին տուաւ մեզի:

Ա.— Սուրբ կարապետի Գովքը. ուխտաւորի երգն է պաղատանքի զգացումով, «Տըղէ եաման», եղանակին մօտ է: Տխուր, քնքոյշ, մելամաղձոտ:

Բ.— Հովիւ Սալոյի երգը. Վանայ երգերէն է եւ շատ կը նմանի կոմիտաս վրդ.ի մշակած « Էս առուն ջուր է գալիս» եղանակին:

Գ.— Շուշոն ելաւ, որ ունի պարի կշռոյթ, աշխոյժ եւ ճկուն, ժողովրդային մոթիւով:

Դ.— «Եարիմօ» Տարօնի սիրերգ. այս երգին եղանակը որքան ալ մելամաղձոտ կը թուի, շատ հարուստ է ինքնատիպ խաղերով, երբեմն քրտական ողերգներու կը մօտենայ, բայց չեչտաւորումները՝ բնիկ բարբառին հետ այնպէս ներդաշնակուած են, որ անտարակելի կը մնայ երգին հայկական բնոյթը:

Այսպէս նաեւ Տարօնի եղանակներ էին՝ Օյ, օյը, Տալիլօ պարերգը, Շամաւոն ջանը, Տըլօլոյը: Մօտաւորապէս թուով տասնեակ մը եղանակներ էին Ամենուհիին երգածները, որոնք անխառն, զուտ մաքուր հայելիի պէս ցոլացուցին Տարօնի բնաշխարհը:

Ըստ երգչուհիին, այդ երգերը ձայնագրուած չեն, ինքը կը պահէ զանոնք գուրգուրանքով՝ իր բնոյթ նախնական, բնական կառուցուածքով: Կարելի է ըսել իր ձայնը կենդանի նուագարան մըն է, որ յաղողապէս կ'արտայայտէ այդ երգերը, քան ոեւէ արդի երաժշտական գործիք, կամ նուագարան:

Ամենուհին բեմ իջաւ դիւղի տարազով, այնպէս ինչպէս քրտուհիները կը հագուին: Ասիկա ցոյց կուտայ որ Տարօնցիին գոնէ վերջդարեան տարազն է այդ: Կը մնայ ստուգել թէ այդ տարազը մենք Քրտերէ՞ն առած ենք, թէ Քրտերը առած են Հայերէն: Այս կէտը թող ուսումնասիրեն տարազագէտները: Բնական էր իր կեցուածքին մէջ եւ համարձակ՝ իր զուսպ չարժուձեւերով: Երգած պահուն կը վերանար, կ'այլափոխուէր: Ողբերգ – ներուն մէջ կ'օծուէին աչքերն արցունքով: Դիմագիծը մերթ յուղումնալից, երազկոտ, պատրերուն մէջ՝ զուարթ, աշխոյժ ջղուտ եւ կենսուրախ:

Զայնը կ'աւետաբերէր հազարումէկ գունադեղումներ, անըմբռնելի ելեւէջներ եւ թրթիռներ, վերնախաղեր ու սոյլեր: Դաշնակն ու թառը բնականաբար չէին կրնար այդ դեղջուկ մեղեդիներուն ճկունութեան հետ զուգընթանալ: Վերջապէս բնութեան զօրեղ ալիքներու յոյզեր էին Ամենուհի Գեւոնեանի երգերը: Զկար արուեստ, այլ կար բնութեան քնարը՝ դառն ու խոր, մերթ տխրայոյզ, մերթ զուարթ, մերթ ոստոստուն, մերթ երկարող, մարմրող:

Ամենուհին այդ բոլորը Տարօնի բնաշխարհէն առած էր իր մէջ եւ մեզ տուաւ զանոնք այդ օրը:

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ. ԴԱԼԱՑՃԵԱՆ

Սերունդին փրկութեան համար

ՀՐԻՆԳԸ, (Յատուկ) — Յունուար 15ի «Մանուկներու Օրուան» տօնակատարութեամբ, կրթական նպաստի կապոյտ Աչէն արձանագրեց, իր հանրային գործունէութեան մեծագոյն յաջողութիւններէն մէկը: Հսկայ սրահ մը՝ ուր միայն բարձրախօսով կարելի է իրար լսել. ժամանակէն առաջ լեցուն է արդէն, չուարտմի մատնելով կարգադիր յանձնախումբը՝ որ հետզհետէ հասնող ժողովուրդը, որպէսզի ոտքի չմնայ, կը ստիպուի դպրոցի նա տարաններն իսկ սրահ փոխադրել: Կարծէք թէ ամբողջ գաղութը, չատ քիչ բացառութեամբ ժամադրութիւն է տուած:

Երկու խօսքով, ընկերուհի մը կը բանայ հանդէսը: Ի՛նչ հարկ երկար ճարտասանութեան, կը ձգենք որ մեր կենդանի գործը խօսի...: Բեմին վրայ են կապոյտ Աչի հինգ դասարաններու աշակերտները, աչխոյժ ու զուարթ: Եւ ամբողջ երեք ժամ, խմբերգ, տրամախօսութիւն, արտասանութիւն, խմբական պարեր իրարու կը յաջորդեն, յուզելով, խանդավառելով բոլորը ներկաները, որոնք ուղղակի հիացած են, տեսնելով վաթսունէ աւելի մանուկներ այնքան ինքնավստահ, եւ իրենց գոհունակութիւնը կ'արտայայտեն երկարատեւ, ջերմ ծափերով:

Կաղանդ Պապայի ընդունելութեան ժամն է, եւ բեմը կը յորդի մանուկներով: Ինչպէ՞ս նկարագրել ամբողջ սրահին ոգեւորութիւնը, հարիւր յիսունէ աւելի փոքրիկներու ուրախութեան կանչերը, երբ սրահի խորէն կ'երեւայ կաղանդ Պապան՝ բեռնաւորուած նուէրներով, եւ շրջապատուած իր չքախումբով: Երեք թղուկներ իր պատմածով երեք քայլեր, որոնց չնորհիւ կրցեր է Հայաստանէն մինչեւ հոս գալ:

Ամէնէն փոքրերն են, որ կը մօտենան, կը շրջապատեն զինքը, եւ կը յայտնեն իրենց ցանկութիւնները: Եւ ան՝ Կապոյտ Աչի Տիկիններու մայրական զգացումներուն թարգմանը կ'ըլլայ, ու նուէրներ կը բաժնէ ներկայ բոլոր երեխաներուն:

Կապոյտ Աչը մասնաւոր լուսանկարիչ բերել տուած էր, հանդէսի պահուն նկարել տալու, իր դպրոցի աշակերտները: Բայց երբ բեմին վրայ կայ, խաղ ու խնդում, երգ ու պար, ու մանաւանդ փոքրիկներու այնքան սիրած Կաղանդ Պապան, կարելի՞ է մի թէ հանդարտ եւ հեռու պահել միւսները: Խոշոր բեմը փոքր կուգայ: Կը ստիպուինք մէկ մասը վարը չարել:

Նկատելով որ, երեք տարիէ ի վեր դպրոցական տարեվերջի մրցանակաբաչխումի ձեւը, չատ լաւ արդիւնք տուած է, տօնածառի հանդէսին առթիւ նոյնպէս, վարչութիւնը խոստացած էր, մրցանակ տալ, լաւագոյն երգողներուն եւ արտասանողներուն: Տեղին վրայ ընտրուեցան Տիկին Փիլաւճեան, Պ. Պ. Ս. Գալուստեան Վիէնէն, Յ. Գրիգճեան, Մխքճեան եւ Մարանճեան, իբրեւ քննիչ յանձնախումբ: Անոնց որոչումով վեց լաւագոյն արտասանողներ ստացան զանազան նուէրներ, ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ:

Մանկական բաժինէն վերջ սկսան խնջոյքը եւ եւրոպական պարերը: Քիչ անդին, քարացած կեցեր է ութ տարեկան տղեկ մը: Իրմէ երկու տարի մեծ եղբայրը, Ա. մրցանակ է ստացած դպրոցական տարեվերջի դասաւորումին: Իսկ ինք ամբողջ ամառը ծնողքը հանգիստ չէ ձգած, ուզած է հայերէն սորվիլ, եւ անհամբեր սպասած է դպրոցի վերաբացումին: Այժմ դպրոց կուգայ, այն հասատատ որոչումով թէ հայերէնի մէջ առաջին պիտի ըլլայ: Կ'աչխատի յամառօրէն: Երեսի վրայ թողած է միւս դասերը: Երբ դիտողութիւն կ'ընլայ, կը պատասխանէ «հոգս, ես Հայ եմ, եւ պէտք է հայերէն սորվիմ»: Ահա թէ ինչու յոսահաբ է եւ խոոված իր հոգին: Կը մօտենանք, կը փորձենք մխիթարել զինքը: Կ'ըսենք թէ ինքն ալ չահած է: Ի՞նչ կը փափաքի ունենալ. կը պատասխանէ.— «Հայերէն դասագիրք մը» միայն իրեն համար, որ դասերը լաւ պատրաստէ: Ինչպէ՞ս չհամբուրել զինքը՝ իր բարձր ճակատէն, եւ հայու անուչ աչքերէն:

Պանդուխտ, տարագիր ժողովուրդ ենք, եւ մեր ապրածը բնականոն կեանք չէ: Հազար զրկանքի գնով գաւակ կը մեծցնենք: Կ'ուզենք ուենալ գոնէ, այն չոյսն ու հաւատքը՝ թէ երբ օր մը այլեւս յոգնած ու պարսաւած՝ աչխարհէն ու կեանքէն, պիտի կարենանք մեր զաւակներու գուրգուրանքին տակ, հանգիստ չունչ մը քաչել... Բայց, որպէսզի իրապէս օր մը ունենանք այդ հաւատքը՝ անհրաժեչտ է որ մեր զաւակները, սրտով մեղի կապուած մնան. մեղի պէս մտածեն, ուրիչ խօսքով՝ հայ մեծնան:

Այս մտահոգութեամբ է որ, Կապոյտ Աչը՝ տարիներէ ի վեր, եւ այսօր աւելի քան երբեք իր գործունէութեան առանցքը կը նկատէ նորահաս սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը: Ու այնքան կարեւորութիւն կ'ընծայէ «Մանուկներու Օրուան» տօնակատարութեան, եւ նոյնքան խնամքով կը պատրաստէ գեղարուեստական բաժինը:

Արդարեւ երկու ամիս պէտք եղած է, հանդէսին գեղարուեստական բաժինը պատրաստելու համար: Եւ այդ երկու ամիսներուն՝ Կապոյտ Աչի դպրոցը՝ իսկական մեղուի փեթակի մը վերածուած՝ վաթսունէ աւելի պզտիկներ այնտեղ հայերէն ճոռողած են...: Պէտք է սակայն, ներկայ ըլլալ փորձերուն, ուր չկայ բեմի կաչկանդումը, տեսնելու համար իրենց խելացի աչքերուն հուրն ու բոցը՝ երգած կամ արտասանած ժամանակ: Տեսնել մանաւանդ իրենց հրճուանքը, մեղի հետ համոզուելու համար, թէ՝ ինչպէս մեր աննըման լեզուն՝ հայերէնը գիտէ մտերմօրէն, քընքուչօրէն թափանցել մեր զաւակներու մատաղ հոգիներէն ներս, եւ հրաչքներ գործել ...:

Հիւրեր ունինք Վիէնէն, որոնց կողմէ խօսք կ'առնէ Պ. Ս. Գալուստեան, որ յուզուած, խանդավառ ջերմ խօսքերով կը պարզէ, գաղթահայ կանացի մեծ կազմակերպութեան, Կապոյտ Աչի՝ հանրային աղքօգուտ գործունէութիւնը: Ընկերոջ խօսքերը կ'ընդունուին բուռն ծափերով: Մասնաճիւղին ջերմ չնորհակալութիւնը Վիէնի մեր գաղափարական բարեկամներուն, որոնք ոչ միայն իրենց ներկայութեամբ՝ այլ նիւթապէս քաջալերեցին մեր ձեռնարկը: Ստանձնելով աճուրդի կնքահայրութիւնը, Վիէնի կոմիտէին կողմէ միանուագ նուիրեցին երկու հազար ֆրանք: Շնորհակալութիւն կոմիտէի բոլոր ընկերներուն: Շնորհակալութիւն նոյնպէս Պ. Սարգիս Սիւլեանի, որ աճուրդը չահելէ վերջ, նուիրեց հազար ֆր.:

Հանդէսը կը չարունակուի ուրախ եւ զուարթ մթնոլորտի մը մէջ: Կը զուարճանան մեծ ու պզտիկ: Սրահին մէջ տիրող տաբրը, Դաչնակցութեան եւ անոր կրթական ծրագիրներուն անմիջական գործակից կապոյտ Աչի չունչին տակ հասկ նեւտած երկսեռ երիտասարդութիւնն է, որ կը զուարճանայ իր տարիքին յատուկ խանդավառութեամբ: Կր դիտենք զիրենք, իրենց չարժուձեւերը լուրջ են եւ կիրթ. ինչ որ պատիւ կը բերէ հայ երիտասարդութեան:

Սրահի եւ սեղանին սպասարկութիւնը, տարէց ընկերուհիներու անմիջական հսկողութեան տակ՝ ստանձնած են, մեր նորընծայ Աչուհիները, ամբողջ հանդէսի ընթացքին ոտքի վրայ: Երկկ դեռ աչակերտ — սանուհի, այսօր երիտասարդ Աչուհի: Թիւով տասը հոգի, եկած են խտացնելու մայր Մխիթեան չարքերը: Ինչ լաւ է այսչէս, զիրենք ունենալ մեղի անմիջական գործակից:

Պիւֆէի սպասումը, նախատեսուածէն չատ աւելի է, ժամանակէն առաջ, ամէն ինչ վերջացած է: Իրենց ոգեւորութեան մէջ, ներկաները մոռացած են ժամանակի տեւողութիւնը: Սրահին դռները, առաւօտեան երկուքին հազիւ կը գոցենք:

Աչխատող ընկերուհիները, յոգնած են, չատ յոգնած: Բայց ոչ մէկ գանգատ: Չէ՞ որ մեր սքանչելի ժողովուրդը, գործերու այս անկայուն վիճակին մէջ իսկ, ոչ միայն իր ներկայութեամբ, այլ նաեւ նիւթապէս (67·000) ուղեց ցոյց տալ թէ՝ որքան յարգանք, երախտիքի զգացում ունի, հայ կնոջ տորած հանրային գործին նկատմամբ:

Ա. ՍԻՍԼԵԱՆ

Յ.Գ.— Կրընոպլի, Կապոյտ Աչի վարչութիւնը՝ չնորհակալութեան մասնաւոր խօսք ունի, բոլոր այն ընկերներուն եւ բարեկամներուն, որոնք իրենց սիրայօժար ծառայութեամբ նպաստեցին իր հանդէսի յաջողութեան: Շնորհակալութիւններ նաեւ բոլոր այն հայրենակիցներուն, որոնք իրենց նիւթական մասնակցութիւնը չզլացան, «Գթութեան չաբթու» իր հանդանակութեան:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋԻ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

«Յառաջ» անդամ մը եւս կ'արծարծէ վահէի դրչին տակ, հայ գրական-ազգականին եւ հայկական բառին խնդիրը: Արդարեւ, առեղծուածային բան մը կայ առոր մէջ:

Քերականօրէն ալ ճիշդ չէ դրել հայ քաղաքակրթութիւն, հայ մչակոյթ, հայ լեզու եւն.: Մեր դիտցածն է՝ հայկական կամ Հայկազեան: Թուրքերէնի ադրեցութիւնը արդեօք (էրմէնի բիլիսէսի, էրմէնի մէֆոէպի):

Նախորդ պատերազմի դինադադարին Պոլսոյ մէջ Ֆրանսերէն Bosphore օրաթերթը կը հրատարակուէր որուն խմբագրապետը, Michel Paillarès յօդուածաչարք մը դրեց հայկական հարցի մասին, La Question Haïkan խորագրին տակ: Կը տեսնէք որ Ֆրանսացին անգամ ճիշդ ըմբռնած է, հայկական բառը վերածելով Haïkanի, ապահովաբար բառին ներդաչնակութիւն մը տալու համար:

Քանի որ քերականութեան մասին կը խօսինք կ'ուզեմ մատնանչել հետեւեալ կէտը:

Հայերէնի մէջ սիրել բայը հայցական սեռի

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (48)

ՄՈՒՐԱՏԻ ՉԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՍԸՎԱՋԷՆ ՊԱԹՈՒՄ

(ԻՐ ԲԵՐՆԱՎ ՊԱՏՄՈՒԱԾ)

Գիչերուան ժամը հինգին հասանք Տրապիզոնի դիմաց. այնքան մօտ էինք, որ թաղերը կ'երեւէին, բայց հազիւ թէ քանի մը կէտերէ լոյս կ'երեւար: Ալի Ռէիզը կ'ըսէր, թէ մեր ճամբորդութեան նպատակին հասանք, բայց ես այնպէս մը կը ձեւացնէի, թէ չեմ գիտեր: Անցանք Տրապիզոնի առաջքէն եւ հասանք նախապէս որոչուած կէտը: Ռէիզը մեզ ծովափին կը մօտեցնէր. ես ըսի որ բացուի:

— Ըսէք վերջապէս ձեր վերջին խօսքը, Աստուծոյ խաթերը համար, տղուս համար ...

— Ալի Ռէիզ, այդ խօսքերդ աւելորդ են, դուն իմ հօրս տեղ մարդ ես եւ ի հարկէ չէի ուզեր, որ դուն ինձ աղաչելու ստիպուիս, բայց ոեւէ ճար չկայ, եւ ամէն խօսք անօգուտ է: Դուն քու ընտանիքիդ մասին կը խօսիս. կը մտածե՞ս, որ հազարաւոր ընտանիքներ անտէր մնացած են: Դուն չե՞ս գիտեր մեր ով ըլլալը, ի՞նչ նպատակ ունենալը. քեզ կը մնայ հնազանդիլ եւ հնազանդէ առանց առարկութեան: Մէկ բան միայն կրնամ ըսել. քու աչխատութիւնդ կը վճարենք:

Անմիջապէս դրամը տուինք Թուրք նաւավարներուն. տուինք քսան ոսկի Ռէիզին, երեք ոսկի Հաճիին եւ մէկ ոսկի փոքրիկ նաւավարին:

Քամին նպաստաւոր էր. իրենց ստացած դրամէն քաջալերուած՝ Թուրքերը սկսան աչխուժով աչխատիլ. հասանք Սիւրմէնէ երբ տակաւին չէր լուսցած. անցանք անկէ, երբ լոյսը բացուեցաւ. Ալի Ռէիզը ըսաւ, թէ ռուսական ափին մօտ ենք, եւ նաւը մօտեցուց ցամաքին. մենք տեղերուն անծանօթ ըլլալով՝ որոչ դատողութիւն մը չէինք կարող ընել. քամին դադրեցաւ, սկսանք թիավարել: Ժամը 6 – 6ուկէսի ժամանակները Ռիզէի մօտերը տեսանք, որ նաւ մը դէպի մեզ կուգայ, երեւցաւ եւ երկրորդ նաւ մը. ասոնք փոքրիկ մոթէօրներ էին: Տեսնելով, որ մեր առաջատար նաւը կ'երթայ ուղիղ դէպի մոթէօրները, Ալի Ռիզին ըսի.

— Կ'ուզես մեզ թակա՞րդը ձգել:

— Ոչ, ըսաւ, ասոնք ռուսական նաւեր են:

Հեռադիտակով որոչեցինք որ Թրքական մոթէօրներ են. անմիջապէս պատրաստեցինք հրացանները եւ սպասեցինք: Մեզ հետ եղող Թուրքերը լեղապատառ կ'աղաչէին.

— Ի սէր Աստուծոյ, անձնատուր ըլլանք, մեզ կ'ընկղմեն:

— Լռեցէք, ոչ մի ձայն, ոչ մէկ չարժում, եթէ ձեղմէ մէկը փորձէ անհնազանդ դտնուիլ ու ոեւէ կերպով դաւաճանել, անմիջապէս դնդակահար կ'իյնայ:

Այդ միջոցին նաւերը անցան մեր աջ եւ ձախ կողմերը եւ սկսան կրակել միահամուռ. քամի չը կար. մեր նաւը չէր չարժուեր. պատուիրեցինք մեր նաւավարներուն, որ թաքնուին եւ մենք ալ չուտափոյթ պատրաստուելով՝ սկսանք պատասխանել թշնամիին կրակին. օրհասական կռիւ էր, որ տեւեց մէկ ժամ. աջ կողմի նաւը անցաւ հիւսիսային կողմէն մեր ձախ թեւին վրայ: Շարք մը կազմած եւ կռթնած մոթէօրին կողին՝ կը պատրաստուէին համազարկ ընել, մենք աւելի չուտ կրակեցինք. մեր նչանառութիւնը այնքան ճիշդ էր, որ վեց հոգի մէկէն ինկան՝ նաւէն կախուելով. իրենց ծանրութեան ներքեւ կարծես մոթէօրը պիտի ընկղմէր: Թշնամին սկսաւ փախուստ տալ, վերջին հրացան մը արձակելով, որ հանդիպեցաւ եղոյին ճակատին եւ անցաւ գլուխէն: Այդ միջոցին տեսնելով իրենց փախուստը, կը պոռայինք.

— Հանըմներ, ո՞ւր կը փախիք, հոս տղամարդու մէյտան է, եկէք, որ կռիւ ընենք. ձեզ դէմ միայն անզէն երեխաներ եւ կիներ տեսնել կ'ուզէք:

Աւելի արագ դացին, քան թէ եկած էին:

Մոթէօրներու փախուստէն քաջալերուած՝ սկսանք երդել ու թիավարել ու այլեւս պարզե ինք մեր դրօչակը, ճերմակ, վրան սեւ խաչ՝ ի նչան Հայաստանի սուգին:

Եղոն տակաւին մեռած էր. վէրքը կապե ինք, գլուխին ներքեւ կակուղ բան մը դրինք ու վրան ծածկեցինք: Լեղուն բռնուած էր, այլեւս չէր կարող խօսիլ. երկու ժամ ետքը մեռաւ: Պետրէն նոյնպէս գլխէն վիրաւորուած էր, ու թէեւ վէրքը անվնաս էր, ինքը չէմած էր բոլորովին:

Այլեւս կը չտապչինք ծովի ափէն հեռանալ, որովհետեւ կը վախնայինք, որ մոթէօրները, աւազի պարկերով դիրք չինած, կը վերադառնան. բայց անոնք չխորհեցան այդ միջոցին դիմել:

ՋՈՊՂ. ԵՍԱՑԵԱՆ

խնդիր կ'առնէ պէտք է ըսել (գիս կը սիրէ, գայն կը սիրեմ, տղան աղջիկը կը սիրէ) : Մինչդեռ տրական հոլով բնութեան խնդիր կուտան եւ կ'ըսեն (ինծի կը սիրէ, անոր կը սիրեմ, տղան աղջկան կը սիրէ, ինչպէս կը գրեն Կովկասի մէջ : (ԽՄԲ.— Դժբախտաբար արտասահմանի մէջ ալ տարածուած) :

Վահրամ Մօսկոֆեան

Ֆրանսայի նոր հոգարք

Ի· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՃԱՆՉՑԱՒ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԱՊԸՍՏԱՄԲ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԽԻՍՏ ԲՈՂՈՔԱԳԻՐԸ

Կառավարութիւնը ծանր տագնապ մը անցուց երեքշաբթի օր, 1950ի ելմտացոյցին վերջնական քուէարկութեան առթիւ : Պ· Պիռօ վստահութեան խնդիր յարուցած էր հինգ անգամ : Առաջին կէտին քուէարկութեամբ չհաւնեցաւ 299 քուէ 292ի դէմ (ձօթը ձայն) : Երկրորդ կէտին՝ 293ի դէմ 299 (վեց քուէ) : Երրորդ կէտին՝ 291ի դէմ 294 (երեք ձայն) : Չորրորդ կէտին քուէարկութեան արդիւնքը եղաւ հաւասար, 293ի դէմ 293, ինչ որ կը նշանակէր ժխտական քուէ :

Հինգերորդ կէտի քուէարկութեան առեն (կը ճաւտւմ վարչական ծախքերու) վարչապետը աղաղարեց թէ վտանգաւոր է նախարարական տագնապ մը ստեղծել «այնպիսի առեն մը երբ կը պտնուին արտաքին ծանրակչիռ խնդիրներու առջեւ» :

Ի վերջոյ ելմտացոյցը ամբողջութեամբ քուէարկուեցաւ 284ի դէմ 301 ձայնով, այսինքն 17 քուէի առաւելութեամբ : Ընդհ· գումարն է 2268 միլիառ ֆրանք : Ելմտացոյցը հաւասարակչռուած կը համարուի, 500 միլիոն ֆրանքի չհ մըն ալ ձգելով : Նոր տուրքերու ընդհ· գումարը կը հաշուեն 90–106 միլիառ ֆրանք :

★ Երկիրը կը պտնուի նոր անակնկալի մը առջեւ : Երեքշաբթի օր պաշտօնապէս հաստատուեցաւ թէ Ի· Միութիւնը ճանչցած է Վիէթ–Նամի (Հնդկաչին) հանրապետութեան նախագահը, Հօ Շի Մին (համայնավար), ինչ որ ցոյց մը կը համարուի Ֆրանսայի դէմ : Արտաքին նախարարութիւնը անմիջապէս բողոքագիր մը յանձնեց Փարիզի խորհրդային դեսպանատան, դիտել տալով թէ այս արարքը կրնայ ծանրապէս ազդել Ֆրանքեւխորհրդային յարաբերութեանց վրայ : Ծանուցագրին պատճէնները յանձնուեցան Փարիզի ամերիկեան եւ անգլիական դեսպանութեանց : Արտաքին նախարարը բացակայ ըլլալով, ծանուցագիրը ստորագրած էր ընդհ· քարտուղարը, Պ· Փարոտի :

Ծանուցագիրը մանաւորապէս կը չեչտէ.— «Այս ճանաչումը կը խախտէ միջազգային իրաւունքի սկզբունքները, վասնզի Վիէթ–Նամի մեկ օրինաւոր կառավարութիւնը այն է որ կազմուած է Ն· Վ· Պաօ Տայի կողմէ, որուն փոխանցած է Ֆրանսա իր վայելած գերիշխանութեան իրաւունքները : Քաջալերելով Հօ Շի Մինի ապստամբական չարժումը, Ի· Միութեան այս որոշումը պիտի ծառայէ աւելի դժուարացնելու խաղաղութիւնը Վիէթ Նամի մէջ : Միեւնոյն առեն այդ որոշումը վնասակար է Վիէթ – Նամի ժողովուրդին էական չհետրուն համար : Այս նախաձեռնութեամբ, Ի· Միութեան կառավարութիւնը Ֆրանսայի հանդէպ կը դործէ արարք մը որուն բնոյթը եւ հետեւանքները կարելի չէ ստորագնահատել» :

Թերթերը կը դրեն թէ ժամադրութիւն մը խնդրուած էր Փարիզի խորհրդային դեսպանէն, որ խնդրեց յետաձդել : Մոսկուայի որոշումը ծանր տպաւորութիւն դործեց նաեւ Լոնտոնի եւ Ուա–չինկթընի մէջ, որոնք պատրաստ են ուժ տալու Պաօ – Տայ կայսեր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ տարադիրներուն օդնելու համար նախագահ Թրումըն 27·450·000 տոլարի վարկ մը պահանջեց խորհրդարանէն : Այս գումարը մեծ մասով պիտի յատկացուի տնտեսական ձեռնարկներու, Միջին Արեւելքի մէջ, ուր ապաստանած են արաբ դաղթականները : Ծրադիր մը մշակուած է 18 ամսուան համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գչ·) .— Սթերլին 980 (920), տոլար 349.20 (391), զուից· ֆրանք 81.35 (90), նափոլէոն 4240, զուից· ոսկի 3990, սթերլին 4790, տոլար (20) 19.840, ճոյլ ոսկի 566.000 ֆրանք :

ԱԹԵՆՔԻ կը հեռագրեն թէ տպարաններու եւ խմբագրութեանց պաշտօնեաները աշխատանքը դադրեցուցին, 50 առ հարիւր յաւելում պահանջելով : Թղթատարական ցրուիչներու գործադուլը կը չարունակուի տասը օրէ ի վեր : Ոստիկանները կը կատարեն անոնց դործը :

ՊՈՒՐՈՒԹի ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ համայնավար ցուցարարներու դէմ : Մէկ հոդի մեռաւ, ինը հոդի վիրաւորուեցան, եօթը ցուցապարաններու դէմ : Մէկ հոդի մեռաւ, ինը հոդի վիրաւորուեցան, եօթը ցուցապարաններ ձերբակալուեցան :

ՓԱՌԱՀԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սերաստացի) վանուան 200ամեայ յոբ

Փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի *մէջ*, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍ ԻՐԱՑ ՖՈՆԴԻ ՑԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲԻՆ :

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն· փոխանորդ ՀԱՅՐ ՔԻԼԷՐՃԵԱՆԻ *կը խօսին*.— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա· ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ· ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՑԱ–ԿՈԲ ՑԱԿՈԲԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին.— Դաշնակ Օր· ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր· ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ եւ Մ· ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ : *Արտասանութիւն Օր· Ա· ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ· ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ* :

Ջուրեակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vie nne) Մուտք 150 ֆրանք

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆի· ԿԱՊԻՑՑ ՄԱՇՒ ՍԱՐՍՓԻԼԸ ՍԱՍ ՆԱՃԱՐՈՒԼԻ Այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ «Le Club»ի չքեղ սրահն մէջ, 31 rue Grignan *Գեղարուեստական խառնուած բաժին* :

ՊԻՏԻ ՊԱՐՏԻՆ ՍԱՐՍՓԻԼԸ ԵՐԿՈՒՐ ԱՍՏՂԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՊԱՐԱՄՈՒՐՏԻՒՆ :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ մարսիլհահա – յերէն սրբուած չուփակահար Պ· ԼՈՐԻՆ ՂՈՐՈՆԴԵԱՆԻ, (Premier Prix au Conservatoire de Marseille) :

Ընտիր նուագախումբ, Francis Scotte et son Orchestre :

ՇԱՆՕԹ.— *Այրերու համար մուխ գոյն հագուստը պարտաւորիչ է* :

Radio - Marseille, *ուրբաթ օր ժամը 12էն 12ուկէս տեղեկութիւններ պլոկ տայ Կ· Մաչի պարահանդէսի մասին, իսկ չաբաթ օր նոյն ժամուն Պ· Լեւոն Ղեւոնդեան պլոկ նուագէ հայկական կատորները* :

ՄԻՒՍՅԵԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆԻ ՕՐԸ

Ազդային նշանաւոր դործիչ եւ դրագէտ Միքայէլ Նալբանդեանի ծննդեան 120ամեակին առթիւ, «Արեւմուտք»ի Լաարանը սարքած է յիշատակի երեկոյ մը, Սարա 18ի Շաբաթ գիշեր, Սալ Փլօ–կրաթիի մէջ, գեղարուեստական բաժինով :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր· Կապոյտ Մաչի վա–լանսի մասնաճիւղը վարչութիւնը շնորհակալութեամբ կը յայտնէ Վալանսաբնակ այն բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք իրենց սրտաբուխ նուէրնե–րով քաչալերեցին «Տիթուխեան Շաբաթուան» առթիւ կազմակերպած իր ձեռնարկը : Շնորհակալութիւն նաեւ դպրոցի ի նպաստ հանդանակութեան եւ «Մանուկներու Օր»ուան նուիրատուութեանց մասնակցողներուն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր· Կապոյտ Մաչի Պօ–մոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ· Տօլպաչեաններէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, փոքրիկն Վանոյեանի դառնադէտ մահուան առթիւ : Իարձակ շնորհակալութիւն նոյն ընտանիքին՝ Միութեանս ընձեռած իրենց լայն օժանդակութեան առթիւ :

19րդ տարեկան ցուցակ

Հայ Աբլիներու Միութեան Փարիզի չրջանի ԱՐԻՆԵՐՈՒՍ եւ ԱՐՇՆԻՑՇՆԵՐՈՒՍ, *կը բերակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին*, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique, *Փարիզ (7)* :

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը :

ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

(FOIRE DE LYON)

15 – 24 ԱՊՐԻԼ 1950

Շնորհիւ նոր չինուած երկու Halleրու, 500 քառ· մեթր ընդարձակութեամբ եւ նոր կառուցան մը կառքերուն համար, Լիոնի յառաջիկայ Տօնավաճառը պիտի գերազանցէ նախորդները :

Նոր միլոցներ ձեռք առնուած են, օտար եւ դաղթավայրերէ եկած դնողներու ընդունելութեան համար, ինչպէս մասնաւոր նշանակներ տեւական ազատ մուտքի, մանաւանդ թարգմաններու, թղթակցութեան եւ հանդիստի յատկացուած սրահներ :

Ջերմապէս կը յանձնարարենք ցուցադրողներուն, որ այժմէն միլոցներ ձեռք առնեն իրենց Standsներուն կազմակերպութեան եւ նմոյշներու ներկայացման համար, նմոյշներ որ կարենան չահադրդռել թէ Ֆրանսայի եւ թէ օտար չահագործողները :

Աւելի կարդի տեղեկութեանց համար դիմել.— Foire Internationale de Lyon, rue Menestrier, Lyon, *հեռաձայն* Burdeau 55–05 : *Իսկ Փարիզի մէջ* 1 Bld. Malesherbes, *հեռաձայն* Anjou 08-54 :

ՕՐ· ԼՈՒԻԶ ՍԻՄՕՆԵԱՆ
Պ· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
29 Յունուար 1950 Նշանուած Մարսէյլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՍ

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինդչաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, դպրոցի սրահը, 78 rue Rabelais : Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրան» : Կը դասախօսէ ընկեր Բ· ԽՐԻՄԵԱՆ : Կը հրաւիրուին երէց ընկերները եւ սանուհիները :

*ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, 71 rue de Bonnel*ի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ, ներկայանալ անդամատեսրերով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· ընկ· Կարօ Ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14·30ին, ընկեր Պօղոս Թորոսեանի բնակարանին մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Ներկայանալ անդամատեսրով :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ· Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Բաստէի Régent *սրճարանը* : *Մոքերու փոխանակութիւն Ա· Մոնդկարեանի դեկուցման առթիւ*, «1918 Մայիս 28ի ակտը»— : *Կը հրաւիրուին լսարանականները* :

ACHAT MACHINES A TRICOTER
DUB OU DIAMANT
1 mètre. S'Adresser 1 Passage du Poteau (Paris 18)

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴԻՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք*
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն· դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9էն 14 : Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն :
Բաց է երկուշաբթի օրերը, ժամը 9էն 19 :
Առաքում գաւառները :

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun *5 վայրկեան մխայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazareէն :

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE

Edouard Tchakarian

Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles auxMEILLEURS PRIX:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925

R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 3 Février 1950 Ուրբաթ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6068–Նոր շրջան թիւ 1479

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓԻՆԱԽՆԴԻՐ «ԹԱՄ-ԹԱՄ»Ը

Կատարեալ տառապանք է խօսք ուղղել դիմակաւոր խառնիճաղանճի մը, որ մասնագիտութեան վերածեր է վրան – բայց սուտն ու կեղծիքը, իբրեւ թէ հայրենիք եւ Հայկական Դատ պաշտպանե – լու համար :

Անդամ մը եւս կարդացէք սա տողերը, որոնց զարշահոտութեան տակ ճերմակ թուղթն անգամ կը դառնայ քուրջի կտոր·

— « ... Մեր հողային պահանջը Ռուսիայէն է եւ ոչ թէ Թուրքիայէն» :

— « Հասարակաց թշնամին այսօր Թուրքը չէ, այլ Ռուսը » :

Այսպէ՞ս կ'ըսէ եղեր Դաշնակցական մամուլը :

Կեղծիքը լրացնելու համար, Դաշնակցութեան թղուկ հակառակորդները չեն մոռցած չակերտ – ներու մէջ առնել երկու զրպռիչ ցնդաբանու – թիւնները :

Եթէ այս « դիւտ »ին ծուռբերան հեղինակը — հրէ՛չը — հանդիպի ձեր ճամբուն վրայ եւ օձի – քէն բռնելով փաստ պահանջէք , պատասխանը պիտի ըլլայ չորուցամաք անուն մը,— Միրզա Պալա :

Արդարեւ, չունին ուրիշ աղբիւր, եթէ ոչ այդ կովկասեան գործիչին կարկատան գրութիւնը , ո – րուն վրայ իրենց ուզած յուղունքը բաներ են բթամիտ եւ նենգամիտ կեղծարարներ :

Ապահովաբար Թուրք – Թաթար հրապարա – կագիրը ինքն ալ զարմացաւ որ այնքան յաջող ելքի մը յանգեր է իր գլորած քարը, ի նպաստ իր տեսակիտին, այսինքն Թուրքիոյ չահերուն :

Անդարան ալ անչուշտ չարախինդ քրքիջներ արձակեց, տեսնելով որ հայանուն «զօլամ»ներ իր սպասածէն աւելին կ'ընեն, փոսեր, ճեղքեր բա – նալու համար հայկական ճակատին վրայ :

Մանաւանդ որ, խաչակրութիւնը ուղղուած է Հ· Ց· Դաշնակցութեան դէմ : Ինչպէս երէկ, երբ Հայաստանի վրայ կը քալէին «եղբայրաբար», միացեալ ճակատ կազմելով «ընկեր» բոլշեւիկնե – րուն հետ :

Ուրեմն պէտք է կրկին եւ կրկին յիշեցնել կարգ մը տարրական դիտելիքներ, այս անգու – ժելի տառխօսներուն եւ դաւադիրներուն.—

Հայաստանի հանրապետութեան տապալու – մէն վերջն ալ, ամէն անգամ որ բանակցութիւններ կատարուած են կովկասեան հարեւաններու հետ, Հ· Ց· Դաշնակցութեան հիմնական պայմանն է – ղած է անոնց ընդունիլ, ստորագրել տալ հայկա – կան իրաւունքները՝ Թրքական Հայաստանի վրայ :

Այդ ստորագրութիւնները վառաւորապէս կ'երեւան 1925 Յունիս 10ի պայմանագրին վրայ, որ կնքուած է Փարիզի մէջ :

Այդ օրէն ասդին ոչ մէկ գիջում՝ այս հիմնական պահանջի մասին : Ցաճախ ամէն խօսակցութիւն խզելու պնով :

Մխիթարեան տաէն, Դաշնակցութիւնը անկարե – լին փորձած է, համոզելու համար կովկասեան դրացինները թէ ի զուր Թուրքիոյ կ'ապաւինին, զայն բարեկամ, իսկ Ռուսիան թշնամի համարե – լով իրենց անկախութեան :

Այս դեռնին վրայ եւս ոչ մէկ գիջում , սկիզ – բէն մինչեւ այսօր :

Այս հիմնական պահանջներուն հետեւանքով էր որ Դաշնակցութիւնը ոչ միայն չմիացաւ տխ – րահռչակ «Պրոմեթէ»ին, այլեւ պայքարեցաւ , զայն քանդելու համար :

Այս պարագան տարիներ առաջ հաստատած են Կովկասի երկու կարմիր փոխարքաները, Օր – ժոնիկիձէ եւ Օրախելաչուիլի : Իսկ այսօր կը հաս – տատէ նոյն ինքն Միրզա Պալա :

Անոնք որ Թուրքի կը մրոտեն Փարիզի մէջ , դժնէ յիշելու են թէ ի՛նչ կատաղի պայքար մը բա – ցաւ Դաշնակցութեան դէմ «Պրոմեթէ»ի գլխաւոր ախոյեանը, Հայտար Բամատ, ոչ միայն Ֆրանսե – րէն եւ անգլերէն, այլեւ հայերէն ամսագիր մը հրատարակելով :

Եւ դեռ ո՛րքան վաւերական փաստեր , ապա – ցուցանելու համար թէ սուտով սուտ կը ժողվեն ու կր ծախեն դիմացի դիմակաւորները :

Բայց ի՞նչ օգուտ, երբ մարդիկ վճռեր են օրն ի բուն հնչեցնել նոյն խժալուր « թամ – թամ»ը, յաղեցնելու համար իրենց Թրքաթարոյ քինա – խնդրութիւնը :

Դառնանք օրուան հոգերուն, որոնց առթիւ ալ սեւ չուկայ մը սարքեր են նոյն կեղծարարները :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

Շատ անգամ դանգատներ կը յայտնենք գաղ – թաչխարհի ամէն տեսակ ամսաթերթերու, գրա – կան պարբերաթերթերու մասին :

Ապերախտ ենք իրա՛ւ որ...

Ի՛նչ նորութիւններ կը բերեն անոնք երբեմն :

Կան որ թանկագին են իրենց տեսակին մէջ , ինչպէս Պոլսոյ «Սուրբ Փրկիչ» ամսաթերթը, որ իր զրական բաժինէն զատ կը պարունակէ վիճա – կագրական տեղեկութիւններ, եւ մեր Աղգ· մեծ հաստատութեան մասին հետաքրքրական լուրեր :

Զարմանալի չէ անշուշտ որ չենք կրնար կար – ուիլ բոլորովին մեր ծննդավայրէն եւ կ'ափսոսանք յաճախ մեր եաին ձգած այն թանկագին յիշատակ – ները որոնցմով հարուստ էր Հայաստան աչխար – հը, ինչպէս մեր վանքերը, հոյակապ եկեղեցինե – րը, դպրոցները եւ զանազան ազգային հաստա – տութիւնները :

Նոյն պարբերականներուն մէջ կը հանդիպինք նաեւ «Հոյակապ» զրական էջերու, մասնաւորա – բար զոհար ոտանաւորներ, հանգուցեան կոչուած երիտասա՛րդ սիրտերու խանդովը ? Թաթաւուն :

Անչուշտ արուեստը տարիք չի ճանչնար, երբ մանաւանդ ուխտունամեայ բանաստեղծը իր դի – մայն ունի Միջերկրականի կապոյտը, բոցավառ վերջալոյսներու վարդ ղոյները եւ տոլարներու կա – նանչը...

Նոյնքան սրտառուչ էր, հեռաւոր Իրանի մէջ կատարուած յոբելենական հանդէսի մը նկարա – գրութիւնը : Արձագանգը եկած հասած էր արեւ – մտեան չարաթաթերթի մը խմբագրութեան, որ երկու պատկառելի սիւնակներով հրամցուցած էր իր ընթերցողներուն :

Ի հարկէ աննչան բան մըն է տարբերութիւնը Իրանին եւ Ֆրանսային :

Հոն, Թէհրանի մէջ չեն ճանչնար յոբելեարը եւ հալած իւղի պէս կր կլլեն ածականներու չքե – ղանքով ընդելուզուած ճառերը : Բայց հո՞ս, Փարիզի մէջ...

Ընթերցողներո՞ւն ալ չեն մեղքնար :

ՍՕՍԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒ

Գ·չ· օր George V.ի չքեղ հիւրանոցին մէջ , Փարիզեան Մամուլի Ընկերակցութիւնը fofթէյ մը սարքած էր ի պատիւ ամերիկեան պատուիրա – կութեան մը, բաղկացած քառասուն լրագրողնե – րէ : Այս պատուիրակութիւնը պիտի այցելէ Եւրո – պայի գլխաւոր մայրաքաղաքները եւ քաղաքները, ընդհանուր ուսումնասիրութիւն մը կատարելու համար :

Ներկայ էին ընկերակցութեան գլխաւոր ան – դամները : Նախագահը, Պ· Հանրի Մասօ բարի – գալուստ մաղթեց հիւրերուն, Ֆրանսերէն եւ անգ – լերէն ցանկալով որ այսիսի հանդիպումներ նպաստեն բարեկամական մթնոլորտ մը հաստա – տելու :

Հանդիպումը վերջացաւ ճոխ հիւրասիրու – թեամբ մը եւ փոխադարձ բարեմաղթութիւններ – րով :

Ներկայ էր նաեւ «Յառաջ»ի աշխատակիցը :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ վարչապետ ընտրուեցաւ փոխ – վարչապետը, Զերվենկով, յաջորդելով Հանդուց – եալ Քոյարովի : Նոր վարչապետը ծնած է 1900ին եւ համայնավար կուսակցութեան գործօն անդամ է 1919էն ի վեր : Կրթուած է Մոսկուայի մէջ : Մահ – ուան դատապարտուեցաւ 1923ին, Սոֆիայի ա – պստամբական շարժումին առեն :

ՃԱՓՈՆԻ կայսրը եւ ուրիշ 12 «պատերազմի ոճրագործներ » դատի քաչելու առաջարկ մը ներ – կայացուց Ուաչինկթընի խորհրդային դեսպանը : — Զօր· Մաք Արթըր, ամերիկացի հրամանատա – րը, ցամաքային, ծովային եւ օդային նոր ուժեր պահանջեց, Ասիոյ պաչտպանութեան դիծը զօրա – ցնելու համար :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽՂՊՈՒՄՆԵՐԸ կր չարու – նակուին Ֆրանսայի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ : Այխատանքի Դաշնակցութիւնը հրամայեց «սաստ – կացնել պայքարը պատերազմին դէմ» : Գլխաւոր նաւահանգիստներուն մէջ զինուորներ կը պարպեն կամ կը բեռցնեն նաւերը : Փարիզի մէջ ալ ամէն օր 8—10 հանրակառքեր կը կեցնեն մինչեւ մէկ ժամ :

Խ. դեսպանատունը եւ դրկից Ֆրանսայի բողոքագիրը

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԴԷՊՔ ՄԸ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Փարիզի խորհրդային դեսպանատունը չորեք – շաբթի օր նոյն պահարանով եւ դրկեց Ֆրանսա – յի արտաքին նախարարութեան այն յանձնագի – րը , որով կը բողոքէր Հ· Շի Մինի ճանաչման դէմ (Հնդկաչինի ազատամարտութեան վարիչը) :

Դեսպանը, Պ· Պոկոմոլով, մխեւնոյն առեն յանձնագիր մը ուղղելով, կ'ըսէ թէ իրեն համար անկարելի է ընդունիլ այդպիսի բողոքագիր մը , քանի որ Խ· Միութեան համար Հնդկաչինը մաս չի կազմեր Ֆրանսական Միութեան :

Դիւանագիտական չրջանակները խորապէս ազդուած են այս դէպքէն որ աննախընթաց կը համարուի եւ կրնայ յանգեցնել երկու երկիրնե – րուն յարաբերութիւնները : Մոսկուա ճանչնալով Հ· Շի Մինը, բացորոշապէս դիրք բռնած կ'ըլլայ : Կը նչանակէ թէ գործնական կապեր ունի եւ կը հաւատայ անոր վերջնական յաղթանակին : Միւս կողմէ, կը հասատատուի թէ Հ· Շի Մին եւս Թունդ համայնավար մըն է եւ ոչ թէ ազգայնական, ինչ – պէս կ'ուզեն հաւատացնել կարգ մը չրջանակներ :

Ճիշդ Յունաստանի պատմութիւնն է որ կը կրկնուի :

★ *Տեղական թերթերը կը դրեն թէ արտաքին նախարարին փոխանորդը Գ· օր իր պաշտօնա – տունը հրաւիրեց խորհրդային դեսպանը, որ պա – տասխանեց թէ նչանակուած ժամուն ազատ չէ : Այն առեն ծանուցագիրը դեսպանատուն ղրկուե – ցաւ :*

Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը Հ· Շի Մինի ճանաչումը իմացած է Մոսկուայէ հե – ռագրական գործակալութեան միջոցաւ : Խ· Մի – ութիւնը ոչ միայն նախապէս լուր չէ տուած, այլ եւ հարկ չէ դատած ճանաչումը հաղորդել հեռա – գրական գործակալութենէն առաջ :

Խորհրդային դեսպանը արտաքին գործերու պաշտօնատունը հրաւիրուած էր երէկ, տեսակց – ութ համարպ Շնէթէրի հետ, որփոխանորդաբար կը վարէ գործերը, Պ· Ռոպէռ Շումանի հիւանդու – թեան պատճառով : Այս տեսակցութենէն վերջն է որ պիտի ճչդուի Ֆրանսայի վերջնական դիրքը : Դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը չա – րունակուին առ այժմ :

★ *Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը , Պ· Էչիսըն, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ խստօրէն դատապարտեց Հ· Շի Մինի ճանաչումը Խ· Միութեան կողմէ : Բաւ թէ «անակնկալ մըն էր այդ ճանաչումը որ կը փարատէ ամէն պատ – րանք՝ Հ· Շի Մինի աղգայնականութեան մասին : Այժմ իր բուն դէմքով կը ներկայանայ այս խոռ – վարարը որ իրականին մէջ մահացու թշնամին է Հնդկաչինի ժողովուրդներու » :*

Նախարարը այս առթիւ զոհունակութիւն յայտնեց որ Ֆրանսա Հնդկաչինի օրինաւոր կա – ռավարութեան՝ Պաօ – Տայի փոխանցած է Հնդ – կաչինի զերիչխանութիւնը եւ յաջողութիւն մաղ – թեց :

★ *Կարգ մը չրջանակներ կը կարծեն թէ Խ· Միութեան նպատակն է ոչ թէ զինուորական օգ – նութիւն ընծայել Հ· Շի Մինի, այլ իւղ լցնել կրակին վրայ, անել կացութեան մը մասնելու համար Ֆրանսան, ծանր ծախքեր պատճառելով : (1950ի եմմատացոյցը 115·000·000·000 Ֆրանքի վարկ մը կը պարունակէ) : Միւս կողմէ, Ֆրան – սայի համայնավարները կը չարունակեն խլրտում – ներ սարքել, որպէսզի զինամթերք չփոխադրուի Հնդկաչինի, ինչպէս եւ չպարպուին Ամերիկայէն գալիք զէնքերը :*

Զարմանալի յուրտ ջրածին ռումբի մասին

Միջազգային մամուլը կը չարունակէ չռնդա – լից տեղեկութիւններ հաղորդել ջրածին ռումբի մասին, որուն պատրաստութեան հրամանն ար – ձակեց նախագահ Թրումըն, իբրեւ սպարապետ պինեալ ուժերուն :

Ուչինկթընէն կը հետագրեն թէ կառավարու – թիւնը կը յուսայ նոր ռումբին առաջին փորձերը կատարել յառաջիկայ տարի : Նախնական աչխա – տանքները կատարուած են արդէն, հիմնական սկզբունքներու մասին : Ամենախիտ միջոցներ ձեռք առնուած են գաղտնապահութեան համար : Մասնաւոր պահակներ դիչեր ցերեկ հսկողութիւն կր կատարեն : Ցատուկ օդանաւեր ալ պիտի օ – ժանդակեն գործարաններու պաչտպանութեան :

Ամերիկեան օդանաւեր անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկեն, եթէ որեւէ օդանաւ բռնաբարէ արգիլեալ գօտին (Թենեսիի, Նոր Մեքսիկայի եւ Ուչինկթընի նահանգները) : Ատլանտեանի նաւա – հանգիստներն ալ պիտի պաչտպանուին, 200 մղոն հեռաւորութեան մը վրայ :

★ *Նախագահ Թրումընի հրամանէն վերջ , պանագան ենթադրութիւններ կ'ըլլան,— Մ· Նա –*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅՈՎՀ. ՔԱՋԱԶՆՈՒՆԻ

Ա.

Մէկը մեր հին, ազնիւ, պաղատիարապետ սերունդի լաւագոյն ներկայացուցիչներից : Թէեւ մեռել է տարիներ առաջ, Սիբիրի սառնամանիքներում, աքսորի մէջ եւ իսկական նահատակի մահով սակայն իր մահը շատ ուշ իմացուեց, այն էլ պատահականօրէն Հայաստանի Գուգարք նահանգից էր, ծնուած Ջաւախք գաւառի Ախալքալաք քաղաքում :

Հէքիաթային մէկ աշխարհ է Գուգարքը, բարձրաբերձ լեռներով ու անդնդախոր ձորերով, խրոխտ, հպարտ, այլեւ եզակիօրէն գեղեցիկ: Ուր կայծակն ու փոթորիկը, սառոյցն ու սառնամանիքը եւ բնութեան հզար ու մի ուժերն ու արհաւիրքներն են իշխում ահեղօրէն :

Լեռնային այդ թագաւորութեան մէջ էլ ամենից վեհն ու ահարկուն Աբուլ ու Սամսար գագաթներն են եւ մթին սարերը, որոնք, կարծես մէջք մէջքի տուած, վեհափառօրէն թագաւորում են ամբողջ շրջանի վրայ :

Իսկ եթէ այդ ամէնի վրայ աւելացնենք լեռնային բազմաթիւ մանր ու մեծ լճերն ու լեռները, որոնց հպարտ թագուհիներն են Զլղըը եւ Տոպրաւան կամ Փարաւանայ լճերը՝ իրենց աննման գեղեցկութեամբ եւ արտասուքի պէս վճիտ ու քաղցրահամ ջրերով, պատկերը կատարեալ կը լինի :

Բայց Քաջազնունին, իր մարմնակազմով ու բնաւորութեամբ, կարելի է ասել, միանդամայն հակապատկերն էր իր հայրենի խրոխտ ու ահարկու բնութեան : Կարճահասակ, վախ, փոքրիկ, բնաւորութեամբ էլ մեղմ, սակաւապետ, լուռ, ինքնամփոփ, կարծես մի քիչ էլ երէր, մոայլ, անմատչելի :

Սակայն իր բնաւորութեան երկու չատ ցայտուն գծերը անպայման նա ժառանգել էր իր երկրի մայր բնութիւնից, չիտակութիւն՝ ինչպէս իր հայրենի սեպացած լեռները եւ ծայրայեղութիւն՝ ինչպէս նոյնի մակերեւոյթի արտակարգ կտրմը— ամպածրար լեռների կողքին անյատակ ձորեր :

Մանաւանդ երկրորդ գիծը չափազանց չեշտուած էր նրա մէջ եւ նա կարող էր մէկ ափից միւսը կամ մէկ ծայրից միւսը թռչել՝ առանց բնաւ ուշադրութիւն դարձնելու, թէ ինչ կ'ասեն ու կը մտածեն ուրիշները եւ կամ դրա հետեւանքը ի՞նչ կարող է լինել իրեն համար, եթէ մի անգամ համոզուեց, որ, այո, իր այդ քայլը տեղին է ու արդար :

Ց. Քաջազնունին ունէր ռուսական բարձրագոյն կրթութիւն, մասնագիտութեամբ՝ ճարտարագէտ եւ որպէս այդպիսին՝ բաւական հռչակուած էր ամբողջ Կովկասում :

Գործել է գլխաւորապէս Բագուում, ուր մինչեւ այսօր էլ նաւթոսկին հեղեղի պէս է հոսում : Նրա ճարտարապետական ստեղծագործութեան գեղեցիկ արդիւնքներից մէկն է Բագուի Հայոց հոյակապ եկեղեցին, որ չինարարական մէկ խակական կոթող է, մանաւանդ իր հայկական ճարտարապետութեամբ :

Բագուի նման ազգութիւնների մէկ խառնարանում, այլեւ քաղաքի բազմաթիւ հարուստ ու պերճ չինութիւնների շարքում Ց. Քաջազնունու այդ ձեռակերտը մէկ եզակի ու յատկանիշ տեղ է գրաւում : Նրանով մեր Քաջազնունին փառքի ու անմահութեան մի գեղեցիկ յուշարձան է կանգնեցրել ոչ միայն իր, այլեւ իր ժողովրդի անունը :

Բայց, ինչպէս ասացինք, նա մեր գաղափարապաշտ հին սերունդի լաւագոյն ներկայացուցիչներից մէկն է : Ուզում ենք ասել՝ նրա երի տասարդ սիրտն եւս հրդեհուած էր ազգի ու հայրենիքի սիրով : Այդ օրերին ազգ· յեղափոխական շարժումը մեզանում արդէն բաւական լայն ծաւալ էր ստացել եւ գարձել էր մեր հայրենապաշտ երիտասարդութեան սրբութիւն սրբոցը :

Ու բոլոր այդպիսի տիպերը նեւռում էին գլխաւորապէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան գիրկը եւ գինուրում նրա ազգանուէր դրօշակի ներքոյ, որովհետեւ Դաշնակցութիւնն էր, ինչպէս եւ այսօր է ու վաղն էլ պիտի լինի անպայման, հայ յեղափոխական այն կուռ կազմակերպութիւնը, որի հաւատամքը կամ գերագոյն նպատակ — սրբու — թիւնն են կազմում Ազգ, Հայրենիք, Ազատութիւն գաղափարները :

Ճարտարապետի, այն էլ՝ Բագուում եւ որպէս հռչակուած ճարտարապետի, նիւթական ապահովութիւն, ճոխ կեանք եւ փայլ ու երազական վայելքներ խոստացող ասպարէզը մեր հայրենասէր Քաջազնունու սրտին չէ խօսում, եւ նա էլ, ուրիշ չատերի նման, մտնում է Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը՝ նրա հայրենասէր դրօշակի ներքոյ Ազդին ու Հայրենիքին ծառայելու գեղեցիկ պատրաստակամութեամբ :

Մնալով որպէս պարտաճանաչ եւ օրինակելի Դաշնակցական, սակայն նա փայլեց եւ իր անմոռութիւնը կերտեց ոչ իբրեւ կուսակցական — յեղափոխական գործիչ, այլ իբրեւ ազգային — քաղաքական մի մեծ դէմք : Դաշնակցութեան շնորհիւ եւ Դաշնակցութեան միջոցով թեւակոխելով հայ քաղաքական կեանքի ասպարէզը, ահա այստեղ էր, որ նա գարձաւ հայ ժողովրդի ազգային դէմքերից մէկը եւ անմահացաւ մեր կեանքի ու պատմութեան էջերում :

(Մնացեալը յաջորդով)

Ց. ԻՐԱԶԵԿ

Կարսաւոր՝ հայկ. տեսակէտով

ՄԱՐՍԼԻՑ.— Անցեալ անգամ պարզած էի Կարսաւոր ներկայ վիճակը, իբրեւ ածխահանքի կեդրոն, միեւնոյն ատեն տեղեկութիւններ տալով հայ աշխատաւորներու մասին :

Պատկերը լրացնելու համար, ստորեւ համառոտակի կը ներկայացնեմ նաեւ հայկական կեանքը :

Կարսաւոր հայ գաղութին ողնայարը կը կազմէ Պիվէռ : Գաղութը հաստատուած է 1923ին, չատերը Սուրիայէն եւ Պալքաններէն եկած են աշխատանքի պայմանագրով առ նուազն երեք տարի ածխահանքին մէջ աշխատելու համար : Շատերն ալ հետեւած են իրենց ազգականներուն, որովհետեւ մեծ քաղաքներու մէջ երթեւեկի եւ լեզուի դժուարութիւն ունէին :Անատոլուէն եկող հայ կը— նոջ մը, որ կարղալ չէր գիտեր, ինչպէս նաեւ չատ մը այրերու համար, հանրակառքով գործի եր — թալ եւ վերադառնալը դժուար էր : Այս դժուարութիւնը եւ գործի չգոյութիւնը պատճառը դարձան, որ Հայերը մեծ թիւով համախմբուին Պիվէռի մէջ :

Եւ սկսաւ հայկական եռուն շրջան մը, 1925— ին : Կազմուեցաւ Հ· Յ· Դաշնակցութեան Նիկոլ Դումանի խումբը, քանի հոգիէ բաղկացած : Քանի մը ամիս վերջը թիւը բարձրացաւ 70ի եւ խումբը եղաւ Նիկոլ — Դուման ենթակոմիտէ : Ցաջորդաբար կազմուեցան Հ· Կ· Մասը, յետոյ Հնչակեան, Ռամկավար կուսակցութիւնները եւ այս երկուքին միացումով Հ· Օ· Կ·ը , որ հազիւ աշխարհ եկած հիւանդկաս, քանի մը տարի քաշքշուելէ վերջ մեռաւ անփառունակ մահով :

Ողբացեալ ընկեր Զ· Աբրահամեան իր հոգին դէտին մը տրամադրած էր մեր ընկերներուն, որոնք անմիջապէս չունեցին ակումբ մը 1927ին : Ակումբը ծառայեց նաեւ գաղութին իբրեւ եկեղեցի, դպրոց եւ դրադարան :

Այդ խանդավառ կեանքը չարունակուեցաւ մինչեւ 1929 : Նոյն տարին կազի պայթումի մը հետեւանքով, մեռած էին չատ մը գործաւորներ, որոնց կարգին մեր ողբացեալ Աբգարը, որ ողնայարն էր Պիվէռի հայկական գաղութին : Աբկածեաններու թաղումը կատարուեցաւ նախագահութեամբ Պալաքեան եպիսկ·ի :

Այս արկածին հետեւանքով զգալապէս պակսեցաւ խանդավառութիւնը : Հնչակեաններն ալ տասը տարուան պայմանով իրենց ընկերներէն մէկուն հողին վրայ չունած էին տուն մը, որ պիտի ծառայէր Ակումբի, սակայն կեանք չունեցաւ :

Մինչեւ երկրորդ Աշխարհամարտը , գաղութը համեմատաբար խաղաղ էր : Ունէին դպրոց, 50ի մօտ աշակերտներով, իրը 200 դրքերով դրադարան մը, Հ· Ց· Դ· Նիկոլ — Դուման խումբը միշտ վառ կը պահէր ազգային ոգին : 1936ի Ցը — րանոյի Ժողովրդական Ճակատի տիրապետութեան օրերուն, երբ պզտիկ առիթ մը ներկայացած էր, մեր վրդովքի հակառակորդները քաղաքապետին եւ ուրիշ ընկերվարական եւ համայնավար անձերու առջեւ մեղ ներկայացուցած էին իբրեւ «ֆաշիստ»ներ, եւայլն : Մեր ընկերներէն ո — մանք այդ զրպարտութեան հետեւանքով դժուարութեանց հանդիպեցան : Սպառնալիքներ ալ եղան : Ընկեր Վ· Համբարձումեան, որ Մարսէյլ կը գտնուէր, հազիւ յաջողեցաւ փարատել մտնոտեան պատճառով ստեղծուած թիւրիմացութիւնը եւ բնականոն կեանքը վերսկսաւ անմիջապէս :

Ազատագրութեան օրերուն, մոռցուած ան — հատները գարձեալ հրապարակ եկան եւ խանդարեցին գաղութին համերաշխ կեանքը : Նախ որպէս պերազոյն «հայրենասիրութիւն» ձերբակալել տուին Նիկոլ — Դուման խումբին բոլոր անդամները, որոնք ենթարկուեցան անտանելի խոշտանգում — ներու եւ անարգանքներու : Ցետոյ միանալով ու — րիշներու՝ սպաննեցին մեր չատ բարի ընկերը, Լ· Գեղունին, երբ աշխատանքի կ'երթար : Միեւնոյն ատեն ղէն ի ձեռին, մահուան սպառնալիքով կոդոպտեցին չատ մը հայրենակիցներ : Ցայտնի եւ անյայտ աւազակութիւններէ զատ՝ Ազգային Ճակատի անունով բռնութեամբ հաւաքեցին 1500·000 ֆրանք, դժոխքի վերածեցին երբեմնի չէն եւ խաղաղ կարտանը :

Լաւ օրերուն պէս դէշ օրերն ալ անցան եւ չարագործները անհետացան օգտուելով ներդաշնութենէն, իսկ մնացողները սմքեցան, միշտ սպասելով լաւագոյն օրերու :

Հ· Ց· Դ· «Նիկոլ Դուման»ը կը չարունակէ գործել անվհատ, իրեն հետ ունենալով Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը : Կապոյտ Խաչն ալ ունի մասնաճիւղ մը :

Պիվէռի մէջ բողոքականները ունին իրենց դպրոցը : Կը դասաւանդէ պատուելի Ց· Հէլվաճեան : Այս պատուական Հայը իր ազգասիրութեամբ մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ գաղութին : Ազատագրութեան տագնապալի օրերուն իր չամախակի այցելութիւններով օգտակար եղած է բանտարկեալներուն :

« Ճակատ»ի հաշուեյարդարէն վերջ Բարեգործականը սկսաւ որդեգրել անոր դպրոցները, բարոյապէս եւ նիւթապէս : Աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար, եթէ Բարեգործականը անաչառ կերպով իր նիւթական աջակցութիւնը ընծայէր բոլոր դպրոցներուն եւ երիտասարդական կազմակերպութիւններուն, որոնց նպատակն է վառ պահել ազգային ոգին : Մեր ժողովուրդը դարերով դպրոց եւ եկեղեցի պահած է իր լոմաններով, ասկէ վերջն ալ պիտի կրնայ պահել յարգելով ամէնուն աջակցութիւնը եւ արժանապատուութիւնը :

ԱՍԱՏՈՒՐ

Երեւանի ձեռագիրներու մատենադարանը

(Գաղուած խորհրդահայ թերթերէ)

*Ինչպէս յաճախ կ'ըսած ենք, ձեռագիրները*ու քանակով, հնութեամբ եւ պարունակած նիւթի արժէքով — հայկական ՍՍՌ նախարարներու Սովիէթին կից ձեռագիրներու մատենադարանը աշխարհի ամէնէն մեծ մատենադարաններէն մէկն է : Ունի մօտ տասնըմէկ հազար ձեռագիրներ, առանց հաշուելու պատառիկները եւ դիւանական հարիւր հազարաւոր վաւերագրերը : Բացի հին հայկական ձեռագիրներէն, որոնք կը կազմեն մատենադարանի ձեռագրական ժողովածուի հիմնական մասը, կան ձեռագրեր վրացերէն, ասորերէն, եթովպերէն, պարսկերէն, արաբերէն եւ արեւելեան այլ լեզուներով :

Հայաստանի Մատենադարանի այս ձեռագրերը հաւաքուած են տարբեր վայրերէ եւ տարբեր ժամանակներու մէջ : Ան իր մէջ ընդգրկած է ոչ միայն էջմիածնի, այլեւ Տաթեւի, Սեւանի, Ներսէսեան դպրոցի, Լազարեան ճեմարանի, Ա— րեւմտեան Հայաստանի եւ կարգ մը ուրիշ մանր ու մեծ ժողովածուներ :

Մատենադարանի ձեռագրի ժողովածուի մէջ ձեռագրերը կան արեւելեան եւ արեւմտեան Հայաստանը դրեթէ բոլոր անցեալին մէջ գոյութիւն ունեցող դրչութեան դպրոցներէն : Զգալի թիւ կը կազմեն նաեւ դուրսի հայ դրչութեան արտադրութիւնը : Ձեռագրերեր կան Սպահանի, Պոլսի, Լվովի, Արմի , Երուսաղէմի, Ազէքսանդրիոյ, Մադրասի եւ բազմաթիւ այլ վայրերու հայկական դրչութեան դպրոցներէն :

Ընդհանրապէս այն բոլոր երկիրներուն մէջ , ուր տարագրեր հայ հատուածը ստեղծած է իր մշակութային օճախը, այդ օճախներէն ձեռագրեր ներկայացուցիչը կայ հայկական ՍՍՌ Մատենադարանին մէջ :

Անցեալէն մեզ հասած այդքան մեծաթիւ ձեռագիրներու համար մենք մեծ չափով պարտական ենք հայ ժողովուրդի աւանդական այն սովորութեան, որու համաձայն, ձեռագիրը տոհմական սրբութիւն է համարուած եւ ժառանգաբար յանձնուած յաջորդ սերունդին :

Զարմանալի չէ, որ առաջին համաշխարհային պատերազմին Արեւմտեան Հայաստանէն գաղթող հայ բնակիչները յաճախ հնարաւորութիւն չունենալով վերցնել իրենց ամենաանհրաժեշտ եւ թանկարժէք իրերը, շատ անգամ առած են իրենց հետ տոհմական սրբութիւն համարուած ձեռագրերը : Ուշադրութեան արժանի է նաեւ այն որ, անցեալին մէջ ձեռագիրներուն չնչաւորութիւն արուած է, յիշատակարաններուն մէջ չէ ըսուած թէ այսինչ ձեռագիրը «թշնամին յափշտակեց» կամ «ձեռագիրը աւար վերցուցին» այլ «ձեռագիրը դերի ընկաւ», «ձեռագիրը դերութենէն ազատուեցաւ »:

Հայկական ՍՍՌ Մատենադարանի ձեռագրերը, ըստ իրենց բովանդակութեան կը բաժնուին երկու հիմնական խումբերու — կրօնական — կանոնական եւ պատմա — դիտական : Առաջին խումբին մէջ կը մտնեն աւետարանները, շարականոցները, մաշտոցները եւայլն :

Այս նիւթերը արժէքաւոր են, գլխաւորապէս իրենց պարունակած պատմական յիշատակներով եւ նուրբ ու գեղեցիկ մանրանկարչութեամբ : (Ցիշատակարան կը կոչուի ընդօրինակող դրչի ձեռագրին մէջ իր կողմէն գրած այն յաւելումները, ուր գրիչը անհրաժեշտ կը նկատէ ծանօթացնել՝ թէ երբ գրուած է տուեալ ձեռագիրը, որու պատուէրով, ինչ քաղաքական իրադարձութիւն պայմաններու մէջ եւայլն) :

Ձեռագիրներու երկրորդ դիտական խումբի մէջ կը մտնեն պատմական, գրական, փիլիսոփայական, ճարտարապետական, տոմարագիտական, աշխարհագրական եւ այլ դիտութեան վերաբերող նիւթեր : Կարելի է ըսել թէ հայ դիտութեան ամէն ճիւղ ունի իր ձեռագրերը :

Ամենահին ձեռագիրը որ մեզ հասած է, թուական ունի 887 : Ան կը պատկանի Մատենադարանի հարուստ հայերէն ձեռագրերու հաւաքածոյին : Ասկէ զատ Մատենադարանը ունի նաեւ հարուստ հաւաքածոյ արաբերէն, պարսկերէն, թրքերէն, վրացերէն, ասորերէն, եթովպերէն, լատիներէն, յունարէն, հնդկերէն, եւրոպական լեզուներով ձեռագրեր :

Մատենադարանի ձեռագրերուն մէջ կան նաեւ հայ նշանաւոր գործիչներու անձնական արխիւները, որոնք կը կազմեն Մատենադարանի ձեռագրական հարստութեան կարեւոր մասը : Ասոնց մէջ կան Ալիշանի, Ղազարոս Աղանեանի, Ստեփան Լիսիցեանի, Ստեփան Մալխասեանցի, Գարեգին Սրուանձտեանցի, Գրիգոր Զոհրապի, Ալեքսանդր Ծատուրեանի, Ալեքսանդր Շահխաթունեանի, Ալեքսանդր Խատիսեանի, Ալեքսանդր Ղարիբճանեանի, Ալեքսանդր Ծակոյեանի, Ալեքսանդր Ղուկասեանի, Ալեքսանդր Ղանալանեանի, Ալեքսանդր Ղազանճեանի, Ալեքսանդր Ղազար

ՄԱՀԱՑՈՒ ՀՏՈՅՍՈՒ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ ՊՂՍՎՎՍՍՆՈՅՍՈՒ ՀՏՈՅՍՈՒ

(ԻՐ ԲՈՒՐԱՍԱՑՈՒՄԸ)

Ինչպիսի տարեվարք պատրաստեց Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների «Պատերազմական Խորհուրդը» տասնյակ հազարավոր ինքնաթիռներ, հազարավոր տանկեր, հրանոթներ, ռումբեր, ականներ, զրահապատ մեքենաներ, ռազմական նավեր, սուզանավեր, հրացաններ, զինամթերք, ռազմական պարագաներ, զինվորական հագուստեղեն, կոշիկներ, վրաններ, ռազմական գործիքներ, ռազմական դեղորայք, ռազմական սնունդ, ռազմական ամեն տեսակ պիտույքներ։ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների «Պատերազմական Խորհուրդը» ամեն ինչ արեց, որ ամերիկյան զորքերը ամեն տեսակ զենքերով ապահովված լինեն

հանդէսները արդէն չինած եւ պայթեցուցած են Ջրածին ռումբը, որուն քանդիչ ուժը սահման չունի, զիտնականներու տեսակէտով կարծողներ կան թէ երկրակեղեւի մէջ նոր ռումբը «Երիթրոն»ն կամ (Թրայթըն) որուն հիմը կը կազմէ «Երիթիում»ը, տեսականօրէն հազար անգամ աւելի զօրաւոր քան հիւլէականը: Բայց եւ այնպէս, գիտնականները համաձայն են թէ տակաւին կարելի չէ այդքան զօրաւոր դարձնել նոր ռումբը եւ թէ եղածը տասնապատիկն է հիւլէականին, եւ կրնայ մինչեւ հարիւրապատիկ զօրաւոր դառնալ :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, ամերիկացի գիտնականները երեք տեսակ ձեւեր կ'ուսումնասիրեն, ամէնէն զօրաւորը որոշելու համար :

★ Մ. Նահանգներու օդանաւային նախարարը ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ համայնավար ազգերը օդանաւային ամենազօրաւոր ուժերը ունին, ինչպէս եւ սուզանաւերու ամէնէն մեծ տորմիղը: «Երկաթեայ վարագոյրին ետեւ կայ օդանաւային կազմակերպութիւն մը որ կրնայ անակնկալ յարձակում մը կատարել Մ. Նահանգներու որեւէ մասին վրայ: Մենք ապահով պաշտպանութիւն չունինք այդպիսի յարձակման մը դէմ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄՍԱԿԱՆ 1800–3000 ՖՐԱՆՔԻ բացառիկ պարգեւ մը կը նախատեսուի այն աշխատաւորներուն համար որոնք 18·000էն պակաս կը ստանան: Կառավարութիւնը չուզեր որ 12 միլիառ ֆրանքէն աւելի նոր ծախք մը գոյանայ: Այս առթիւ հրատարակուած վիճակագրութեան մը համաձայն, աշխատաւորներու հարիւրին մէկը ամսական 10 հազար ֆրանքէն պակաս կը չահի, 1·6 առ հարիւրը կը չահի տասը հազարէն 11 հազար ֆրանք, 2·7 առ հարիւրը 11 հազարէն 12 հազար ֆրանք, 8 առ հարիւրը 12 հազարէն 13 հազար ֆրանք, 11·3 առ հարիւրը 13 հազարէն 14 հազար ֆրանք, 13·3 առ հարիւրը 14 հազարէն 15 հազար ֆրանք, 62 առ հարիւրը աւելի քան 15 հազար ֆրանք :

ԱՆԳԼԻՈՑ արտաքին նախարարը երբ Նախկինի փողոցներէն կ'անցնէր կառքով, խումբ մը երի-տասարդներ հոտած հաւկիթներ նետեցին: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հինգ ցուցարարներ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, **Salle de la Géographie** :

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՒԻԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ փարիզահայ կազմակերպութիւններու :

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սիմֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ:

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել:— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48: Գրասուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրասուն Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Լ. ԿԵՐՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հ. Բ. Ը. Միութեան փոխ նախագահ եւ պատուոյ անդամ ողբ. ԼԵՒՈՆ ԿԵՐՏԱՆԻ (պատուոյ լեգէոնիասպետ) մահուան քառասունքին առթիւ քառաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, 5 Փետր., Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

Սկզբնաւորութիւն պատարագի՝ ժամը 10ին:

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովը կը հրաւիրէ յարգոյ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ մասնակցիլ ողբացեալ հայրենասէրի յիշատակին ընծայուելիք այս հանդիսաւոր յարգանքին :

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil

Շաբաթ 4 Փետր., ժամը 21ին

Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն:— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան :

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ՓԱՌԱՀԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սեբաստացի) վանուան 200ամեակին

Փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍ ԻՐԱՑ ՖՈՆՏԻ ՑԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻՆ :

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՓԻԼԻՊՃԵԱՆի կը խօսին:— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՑԱ. ԿՈՒ ՑԱԿՈԲԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին:— Դաշնակ Օր. ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ: Արտասանութիւն Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ :

Ջութակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vie nne) Մուտք 150 ֆրանք

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ Այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ «Le Club»ի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

ՊԻՏԻ ՊԱՐԵՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԵՐԿՈՒ ԱՍՏՂԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲՈՎ :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ մարսիլացի երիտասարդ սիրուած ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԵԱՆի, (Premier Prix du Conservatoire de Marseille):

Ընտիր նուագախումբ, Francis Scotte et son Orchestre :

ԾԱՆՕԹ.— Այրերու համար մութ զոյն հագուստը պարտաւորիչ է :

Radio - Marseille, *ուրբաթ օր ժամը 12էն 12ու-կէս տեղեկութիւններ պիտի տայ Կ. Խաչի պարահանդէսի մասին, իսկ չաբաթ օր նոյն ժամուն Պ. Լեւոն Ղեւոնդեան պիտի նուագէ հայկական կտորներ :*

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.— Այս կիրակի Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի La Ciotat*ի խումբին դէմ հակառակորդին դաշտը վրայ, Լա Սիոթա :*

Անշուշտ Լասրոթայի գաղութը ներկայ պիտի ըլլայ խուռն բազմութեամբ, քաջալերելու համար մեր մարզիկները:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Thoiry*ի դէմ, մեր դաշտը վրայ* Stade municipal, Jean Boum, *Իսի: Պահեստին ժամը 13·15: Ա. ժամը 15ին: Իսկի մեր հայրենակիցները անշուշտ պիտի փութան քաջալերել մեր տղաքը :*

ՑԱԽԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէն խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Վահէ Մանուկեանի եւ իր ընտանիքին, իրենց մօր՝ Տիկին Ե. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի մահուան առթիւ :

★ *Հ. Ց. Դ. Լաթքի խումբի ընկերները ի-րենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Վահէ Մանուկեանի՝ իր մօր մահուան առթիւ :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկ. Բ. Զիլճեան կը ծանուցանեն թէ, այս կիրակի Փոատյի Ս. Սահակ Սեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց զոքանչ մօր եւ մօր ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԵՊՐԱՔՍԷ Ց. ՉԻՒՊԱՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԿԵԱՆՔ ՈՒ ԵՐԱԶ

Հեղինակ Մ. Իշխան, Պէյրութ: Երիտասարդ բանաստեղծին Գրդ հատորը:

Գին 250 ֆրանք, գաւառ համար 300, սակաւաթիւ օրինակներ կը գտնուին «Ծառայ»ի հմբագրատունը :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վաթրանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

*ՀԱՄԱՅԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, 71 rue de Bonnel*ի *սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, ներկայանալ անդամատեսերով :*

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. ընկ. Կարօ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14·30ին, ընկեր Պօղոս Թորոսեանի բնակարանին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատեսերով :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆԻ հերթական հատասքոյթը՝ այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Քաաէի Régent սրճարանը: Մտքերու փոխանակութիւն Ա. Խոնդկարեանի ղեկավարման առթիւ, «1918 Մայիս 28ի ակտը»— : Կը հրաւիրուին լսարանականները :

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ Խաչի Իսիի մասնաճիւղի ժողովը այս չաբաթ ժամը 8·30ին Երիմեան ակումբի սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

Այս առթիւ խմբանկար :

ՑՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՆԿԱՐԻՉ ՄՈՄՃԵԱՆի
ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻԻՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Յունուար 28էն Փետր. 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72
Բացումը (Vernissage) *չաբաթ 28 Յունուարին, ժամը 15ին: Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն :*

ACHAT MACHINES A TRICOTER
DUB OU DIAMANT
1 mètre. S'Adresser 1 Passage du Poteau (Paris 18)

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐՇԻԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ՄՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:
1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց
Բաց է առաւօտեան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1922

R. C. S. 376 286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Samedi 4 Février 1950 Շաբաթ 4 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6069–Նոր շրջան թիւ 1480

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽԵՂՃԵՐԸ ՋԱՂԱՑՔԷՆ ԿՈՒԳԱՆ

Իրենց կոտոշաւոր, անբարոյական սուտերը հաստատելու կամ պարտկելու համար, դիմացի դիմակաւորները պատէ պատ կը զարնուին երկու օրէ ի վեր :

Եւ նորէն կը դիմեն նոյն ձախաւեր խայտառակութեան : Նոր սուտեր կը փորձեն : Նորէն կը կեղծեն ու կը զառանցեն, քնաչրջիկներու պէս :

Այսպէս է որ, երէկ ալ վկայութեան կանչեր էին Թէհրանի մեր պաշտօնակիցը, «Ալիք», եւ Պոլսոյ «Ժամանակ»ը :

Իբրեւ թէ անոնք ալ կը հաստատեն եղեր որ Դաշնակցութիւնը միացեր է տխրահռչակ «Պրո – մեթէյ»ին : Ուրեմն ընդուներ է թէ «Մեր հողային պահանջը Ռուսիայէն է, ոչ թէ Թուրքիայէն », եւ թէ «Հասարակաց թշնամին այսօր Թուրքը չէ, այլ Ռուսը » :

Կը նշանակէ թէ նորէն ապուշի տեղ դրած են իրենց ընթերցողները :

Իրենց չար բախտէն, երկու արտաապուամներն ալ կը պատկանին Միրզա Պալայի : Տող առ տող եւ բառ առ բառ :

Իրենք ալ արտաապեցին այդ դրութիւնը ա – միսներ առաջ, ինչպէս մեր թերթերը : Ուրեմն, Դաշնակ «Ալիք»ը ոչինչ հրապարակած է իբրեւ «պետական գաղտնիք» :

Իսկ «Ամերիկայի Ձայնը»— Դաշնակցութիւնը «Ձայնը՞» ունի Ամերիկայի մէջ — ինչո՞ւ հեր – քում պիտի հրատարակէր ցնդաբանութեան մը առթիւ :

Առ այժմ կանգ առնենք այստեղ, պարզելու համար այլապէս զրպռիչ խուժանավարութիւն մը, որ կը նորոգուի պարբերաբար, նոյն ծանծաղամտութեամբ եւ նենգութեամբ :

Ի ծնէ վայրերան եւ քսու, այս դպիրները «Ցառաջ»ի քաղաքական լուրերուն մէջ ենթամ դիտում — հայրենադաւութի՛ւն — կը տեսնեն : Իբրեւ թէ «հրճուանքով» կը հրատարակենք եղեր Եւրոպայի վերազինման լուրերը...

Իմացէք եւ ողորմեցէք, սիրելի ընթերցողներ, վանդի խեղճերը չաղացքէն կուգան : Չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ՚անցնի կը դառնայ :

Այս բանսարկուները տակաւին չտրվեցան ոչ իրենց կարդացածը հասկնալ — սկսելով խորա – դիրներէն — ոչ ալ պարկեշտօրէն արձանագրել օրուան անցուդարձը :

Իրենք վարժուած են օրն ի բուն զառանցելու, աչքերը գոց եւ յոռնկայա, եւ կ՚ուզեն որ ուրիշ – ներն ալ իրենց հետեւին, այս ազատ ափերուն վրայ :

Այդ վարժութեամբ, այժմ ալ կը փորձեն ամերիկեան քաղաքականութեան պաշտպան եւ դործիք ներկայացնել Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը :

Այս պարոնները չունեցուն աղ տալով գբա – ղած էին, երբ մենք առաջին անդամ, 1947 փետրուարին եւ Մարտին, ամբողջութեամբ ներկայացուցինք Անգլիոյ արտաքին նախարարին վրդովիչ յայտարարութիւնը՝ կարս – Արտահանի մասին, եւ Թրումընի վարդապետութիւնը :

Այդ օրէն ասդին, տեսա՞ք մէկ հատիկ Դաշնակցական թերթ կամ բանախօս, որ արդարա – ցնէր երկու ելոյթները :

Ամերիկայի Դաշնակցութիւնը չէ՞ր որ բողոքի առաջին դիրը, պատճառաբանուած պատասխան մը ուղղեց Պ· Բեւինի, որուն պակաս Թողածը պիտի լրացնէր, յետոյ, հռչակաւոր Վիշինսկին, բուն իսկ Ադդաժողովին առջեւ :

Գալով Թրումընի վարդապետութեան, ինչո՞վ կը տարբերի այն «ռեվոլիւցիոն» քաղաքականու – թենէն զոր վարեց Մոսկուան 25 տարի անընդհատ, ոտքի հանելու, զինելու, զօրացնելու համար մահամերձ Թուրքիան :

Հայրենասիրութեան դաս տալու իրաւունք չունին անոնք որ սուտ – խենդ կը ձեւանան, պարտկելու համար երկկուան ահաւոր դաւերը :

Ժամանակակից պատմութիւնը երկաթեայ տառերով արձանագրած է Թուրք – բոլշեւիկեան հրէշային խնամութեան, գործակցութեան, հա – կահայաստանեան դաւադրութեանց քամնելի պատմութիւնը :

Եւ դեռ գաղտնիքներ կան որ հետզհետէ պիտի պարդուին :

Կը խօսինք, պիտի խօսինք տակաւին :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՄԵՆՔ ՉԵՆՔ ՀԱՑՀՈՑԵՐ »

Դիմացի կեղծարարն է որ կը ճուայ, խըմ – բագրական բեմէն·

— « Մենք չենք հայհոյեր մեր հակառա – կորդներուն : Այդ գէնքը իրենց կը թողունք» :

« Վա՛խ եմ ըսեր», պիտի մրմնջէր անկիւնը նստած մամիկը, որ ոչ կարդալ գիտէ, ոչ ալ դրել :

Հինդ տարիէ ի վեր փողոցի, աղբանոցի, դարչահոտութեանց արհեստանոցի մը վերածեցին լրագրութիւնը, եւ չմնալու համար իրենց միւս ուղեկիցներէն, եւ — «Մենք չենք հայհոյեր» :

Իրենց բանդէտէն մինչեւ յետին տգէտը սխտոր կը հոտի բերանը բացած կամ գրիչը մելանը թաթխած առեն : Եւ սակայն,— «Մենք չենք հայհոյեր » :

Հարցուցէք թէ ի՞նչ կերան երէկ իրիկուն, եւ ապահովաբար պիտի չյիշեն :

Ձիշդ ինչպէս չեն յիշեր դեռ երէկ, առջի օր, կամ անցեալ շաբթու թխուած հայհոյանքները :

Եթէ մէկը բան գործ ընէր հաւաքածոյ մը կազմել ոչ թէ հինդ տարուան, այլ հինդ ամսուան լուսանքներէն, հայհոյանքներէն, թրքաբարոյ նախատինքներէն, թուղթն անգամ աղբ ու մաղձ պիտի հոտէր : Կատարեալ «ասխտ ֆէնիք» :

Դեռ կրնար անոնց դիմացը չարել, իբրեւ թաղ ու պսակ, ասիական խուժանավարութեան մանրուքները : Գրգռիչ – մատնիչ սուտերն ու քսութիւնները : Բոչայական բառերն ու բարքերը :

Քնաբեր յերիւրանքները մաչեցան, հիմակ ալ կը փորձեն... «Ձիմհուրիյէթ»ի թղթակից ան – ուանել «Ցառաջ»ի խմբագիրը :

Գոնէ իրենց ընթերցողներէն ամչնային ...

Վ.Ա.Հէ

« ՑԱՌԱՋ »Ի ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Գաւառէն խումբ մը ընկերներ իրենց խմբա – դրատուն այցելութեանը առթիւ 12·500 ֆրանք տրամադրած են, «Ցառաջ»ի տարածման ֆոնտին : Նոյն առիթով նոյն նպատակով ընկեր Կ· Ճ· (Մարսէյլ) 800 ֆրանք կը տրամադրէ :

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք նաեւ հինդ հազար ֆրանք՝ երիտասարդ բարեկամէ մը, եւ հազար ֆրանք՝ ուրիշ երիտասարդէ մը :

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ստեղծագործութիւնները՝ ժո – ղովրդային լայն զանգուածներին ծանօթացնելու համար, այս տարի պիտի սարքուին չարք մը ցուցահանդէսներ : Արդէն « Կիրովի » բանուորական ակումբին մէջ ցուցադրուած են՝ ժողովրդական նկարիչ՝ Գիւրջեանի եւ նկարիչ Թարվերդեանի նկարները : Հայաստանի նկարիչները իրենց ստեղծագործութեանց մէջ կ՚արտայայտեն մեր ընկերվարական արդիւնաբերութեան վերելքը :

ԵՐԵՒԱՆԻ Բերիա փողոցի անկիւնը սկսած են նոր կինոյի (սինեմա) չէնքի կառուցումը : Շէնքը պիտի աւարտի Հայաստանի 30րդ տարեդարձին : Շինութեան համար բացուած է 1 միլիոն 200 հազար րուբլի :

ԳԵՐԱԳՈՑՆ ՍՈՎԵՏԻ (Խորհուրդ) ընտրու – թեան նախապատրաստական աշխատանքները յառաջ կը տարուին : Վերջերս տեղի ունեցաւ ընտրական յանձնաժողովի նիստը : Ընտրական շրջանակներուն թիւն է 1265 : Այս առթիւ ընտրողներուն կը ծանօթացնեն Ստալինեան սահմանադրութիւնը : Հայրենադարձ Հայերը, որոնք առաջին անդամ պիտի մասնակցին այս ընտրութեան, առանձին խմբակներու մէջ կը սորվին «Ստալինեան սահմանադրութիւնը եւ ընտրական կանոնները» :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ գիտական Ակադեմիայի աշխատանքներուն մասնակցելու համար ներկայացուցիչներ հրաւիրուած են բոլոր հանրապետութիւններէն : Հայաստանի պատուիրակները մեկնած են յունուար 27ին : Սղագրեց՝ Գ· Սիմեոնակ

Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ զօրավարներէն, դրագէտնե – րէն եւ արուեստագէտներէն 82 հոգի որոշեցին վերադարձնել Եուկոսլաւիոյ կողմէ տրուած չքնաղները, Ա· Միութեան թշնամի նկատելով այդ երկիրը :

Ֆրանսայի ազդարարութիւնը փարիզի խորհրդային դեսպանին

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՋԻՒ ՀԻՆԳ ՎԱՑՐԿԵԱՆ ՏԻՒԵՑ

Պ· Ալեքսանդր Պոկոմոլով, Փարիզի խորհրդային դեսպանը, հինդշաբթի օր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ արտաքին նախարարի փոխանորդին՝ Պ· Շնեթերի կողմէ : Տեսակցութիւնը 4 – 5 վայրկեան տեւեց : Փոխ – նախարարը պարզապէս կարգաց Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան բողոքագիրը նոյնութեամբ ետ ղրկած էր խորհրդային դեսպանը, «անընդունելի» համարելով : Ցետոյ դեսպանին ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն « խիստ ծանրակչիռ հետեւանքներուն վրայ զորս կրնայ ունենալ Մոսկուայի ձեռնարկը՝ Ֆրանքեւ – խորհրդային յարաբերութեանց վրայ» :

Ինչպէս յայտնի է, Ա· Միութիւնը ճանչցաւ Հնդկաչինի համայնավար ապստամբական Հօ Շի Մինի, արբեք մը որ թշնամական կը համարուի Ֆրանսայի համար : Մոսկուան ճանչնալով Հօ Շի Մինը, պարզապէս ըսել կ՚ուզէ թէ Ֆրանսա որեւէ իրաւունք չունի Հնդկաչինի մէջ :

Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ վրդովուած են մանաւանդ անոր համար որ, Ա· Միութիւնը դիտմամբ կատարած է այս ձեռնարկը, Զինաստանի բոլշեւիկեան կառավարութեան հետ, իր եռեւէն քաշելով միւս արբանեակ պե – տութիւնները : (Զեխոսլովաքիան ալ փութաց ճանչնալ Հօ Շի Մինը) : Միայն այս արարքը անտարակոյս պիտի քաջալերէ Հնդկաչինի ապստամբական չարժումը, ծանրացնելով Ֆրանսայի դժուարութիւնները :

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ՝ որքան ալ անուղղակի եւ մթին ըլլայ Ա· Միութեան այս արարքը, կը հակասէ 1944 Դեկտ· 4ի Ֆրանք – եւխորհրդային զինակցութեան դաշնագրին : Այսպէս որ, Ֆրանսական կառավարութիւնը ստիպուած է վերաքննել երկու երկիրներուն յարաբերութեանց խնդիրը : Զգուշանալով հանդերձ հապճեպ որոշումներէ, Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռական դիրք մը բռնած է, եւ կը գործէ համախորհուրդ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն : Մօտերս Փարիզ կը սպասուի Մոսկուայի Ֆրանսական դեսպանը :

★ Անգլեսաքսոն թերթերը կը գրեն թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ· Նահանգները անմիջապէս պիտի ճանչնան Հնդկաչինի կայսրը, Պաո–Տայ, իբրեւ հետեւանք Ա· Միութեան բռնած դիրքին : Անգլիոյ արտաքին նախարարը, եգիպտոսէն վերադարձին Փարիզ ալ հանդիպելով, երկկ տեսակցութիւններ ունեցաւ այս հարցի եւ ուրիշ քաղաքական խընդիրներու մասին :

★ Թերթերը դանազան մեկնութիւններ կուտան «ծանրակչիռ հետեւանքներ» բառերու մասին զորս արտասանած է Պ· Շնեթեր : Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ բացատրութիւնը «ուշադրութեամբ ուսումնասիրուած է» · հետեւաբար կը նշանակէ թէ կարգ մը միջոցներ ձեռք պիտի առնուին : Le Monde կարծիքով, Ֆրանսա կրնայ «ժամանակի մը համար ետ կանչել Մոսկուայի դեսպանը », առանց խզելու դիւանագիտական յարաբերութիւնները :

Փարիզի թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Մոսկուայի ընթացքը : «Լ'Օպ », Պիտոյի (Ժողովրդական) կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, կը դրէ թէ Եալթայի ժողովէն ի վեր Սթալին Ֆրանսան կը նկատէ Արեւմուտքի դաճաճը» :

50 միլիոն տոլար՝ զինաշուար դադրեցնելու համար

Թէ ՌՈՒՄԲ ՊԻՏԻ ՇԻՆԵՆ ԵՒ ԹԷ...

Շանղալից լուրերը իրարու կը յաջորդեն այն օրէն ի վեր որ նախագահ Թրումըն հրամայեց անմիջապէս ձեռնարկել ջրածին ռումբի շինութեան :

Ահա վերջին անակնկալը, — Մերակուտական Մաք Մահոն, Հիւլէական ուժի միացեալ յանձնաժողովին նախագահը, հինդշաբթի օր առաջարկեց որ Մ· Նահանգներ 50 միլիոն տոլարի վարկ մը տրամադրեն հնգամեայ ծրագրով մը, կասեցնելու համար «իսկապէս ահաւոր զինաշուարը» եւ «հա – մաչխարհային հիւլէական խաղաղութիւն հաստատելու համար» :

Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ծերակոյտին մէջ, Պ· Մաք Մահոն ազդարարեց հանդիսաւորապէս·

— « Ջրածին ռումբի շինութիւնը դրական ապահովութիւն մը չի խոստանար Մ· Նահանգներուն համար : Ան պարզապէս ժխտական արդիւնք մը կը խոստանայ — ստոյգ աղէտ մը կանխել քանի մը ամսուան կամ քանի մը տարուան համար : Ցետոյ, մի անտեսէք ակներեւ իրողութիւն մը·— Ա· Միութիւնը մեր հիւլէական մենաշնորհը խախտեց աւելի շուտ քան կը նախատեսէինք եւ պիտի խախտէ ջրածին ռումբի որեւէ մենաշնորհ, հաւասար կամ աւելի մեծ արագութեամբ :

«Երկու ճամբայ ունինք.— Շարունակել պաղ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅՈՎՀ. ՔԱՋԱԶՆՈՒՆԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Համաշխարհային առաջին մեծ պատերազմի տրցքաձգանքների մէջ, ինչպէս գիտէք, «իւր քաջ մղումով ու սուրբ արիւնով» վեհօրէն բացուեցաւ Մայիս 28ի լուսապայծառ Արշալոյսը եւ մի օրից միւսը, դարերի սարկուէթեան ներքոյ հիւծուած ու ծունկն ծունկն եղած հայ հայրենիքը վերջապէս իր քաղաքական անկախութիւնը համբուրեց, թէեւ մէկ չատ փոքրիկ հողաշերտի վրայ, հազիւ ընդամէնը 12·000 քառ· քիլ· տարածութեամբ եւ կեանքի ու զոյութեան չափազանց ողբալի պայմաններում :

Յ· Քալաղնունին եղաւ այն բացառիկ բախտաւոր Հայը, որին վիճակուեց նորածին Հայ Հանրապետութեան անդրանիկ վարչապետը կամ նախարարապետը լինելու եւ երկիրը կառավարելու նախանձելի բախտը: Ու հէնց այդքանն ալ արդէն բաւական է, որ նա դառնար պատմական մէկ անձնաւորութիւն եւ որպէս Հայաստանի փառքը կերտող մեծագոյն հայորդիներից մէկը՝ իր պատուաւոր աթոռը զբաւէր Հայոց Անմահների պանթէոնում :

Բայց ի պատիւ նրա հաճոյքով պիտի յայտարարենք, որ նա չատ փայլուն կերպով տարաւ իր այդ խիստ պատասխանատու պաշտօնը, այն էլ մէկ ամբողջ տարու չափ եւ, ինչպէս քիչ առաջ յիշեցինք, ուղղակի դժոխային պայմաններում :

Ժողովուրդը աննչան՝ որպէս քանակ, հազիւ ընդամէնը մէկ միլիոն համրանքով, կէս առ կէս զաղթականներից ու որբերից կազմուած: Դրա հետ միասին, աշխարհաւեր պատերազմի հետեւանքով, բոլորովին կքած անտեսապէս, ֆիզիքապէս, այլեւ հոգեպէս, վերջին ծայր քայքայուած ու թչուառ, սովի մերկութեան ու հիւանդութիւնների ճիրաններում արդէն մահուան դուռը հասած եւ իր հաւասարակշռութիւնը կորցրած: Իսկ որ ամէնից զլխաւորն էր՝ ներքին եւ արտաքին թշնամիներով օղակուած, զրսի աշխարհից միանգամայն կտրուած, առանց օգնութեան ամենափոքրիկ յոյսի անգամ :

Այդ բոլորի վրայ աւելացրէք եւ ամէնից ահաւորն ու սոսկալին, մեր զարաւոր թշնամին էլ եկած, բանակ զրած ու չոքած Երեւանի պատերի տակ, հազիւ ընդամէնը 7 — 8· քիլ· հեռաւորութեան վրայ, Հայի արեան վերջին կաթիլին ծարաւի եւ թնդանօթների փողերն ուղղած մի կողմից երկրի զժբաղդ մայրաքաղաքի՝ Երեւանին, միւս կողմից հայութեան սրտի ու հաւատքի ամրոցի՝ Էջմիածնի վրայ ...

Սակայն, ով զարմանք — պատահեց հրաշքը: Փոքրիկ ու դերեզմանի եղրին հասած Հայոց աշխարհը անսպասելիօրէն ոչ միայն ոչնչացումից փրկուեց ու յարութիւն առաւ, այլեւ սկսեց կամաց կամաց չունչ քաշել եւ նոյնիսկ ընդարձակուել, աճել, զարդանալ ու զօրանալ անճանաչելի լիութեան չափ: Ցաջորդ տարին արդէն բոլորովին ոտքի, կազդուրուած՝ խորունկ հաւատքով ու վստահ աչքերով իր լուսաւոր ապագային էր նայում :

Բայց, զժբախտաբար, չատ կարճատեւ: Շատ բաթն աւելի չուտ եկաւ, քան Ուրբաթը: Հետագայ դէպքերն արդէն յայտնի են: Հայաստանի Հանրապետութիւնը երկար կեանք չունեցաւ:

Հիւսիսից՝ «կարմիր յեղափոխական» բոլշեւիկեան Ռուսաստանը, հարաւից՝ Քէմալական-վաչկատական արիւնախանձ Թուրքիան, իրար հետ եղբայրացած ու ձեռք ձեռքի տուած, արշաւեցին եւ միացեալ ուժերով խորտակեցին հայ ժողովրդի զարաւոր երազը — Հայաստանի Մանուկ Անկախութիւնը :

Ցետոյ էլ՝ «յաղթականօրէն» Հայոց երկիրը բաժանեցին իրենց մէջ, մեծագոյն բաժինը ընկնելով Թուրքիային՝ ազգայնամոլ յծի տակ, իսկ փոքրագոյն մասը՝ Արարատեան աշխարհը, «կարմիր» Ռուսիային, մուրճ — մանգաղի զաժան իշխանութեան ներքոյ:

Հայաստանի խորհրդայնացումով՝ հայութեան մի խոշոր զանգուածը,— զլխաւորապէս մտաւորականութիւնը, զեկավար տարրը եւ բանակի գործօն մասը, մօտաւորապէս տասը հազարի չափ,— այլեւս անկարող էր երկրում մնալ: Կոտորածի ու բոլշեւիկեան վրէժխնդրութեան ուրուականն էր կախուած նրա զլխին: Ուստի ձգելով ամէն ինչ՝ հայրենիք, տուն, տեղ, ընտանիք եւայլն, բռնեց տարագրութեան դառն ճամբան, դէպի Հարեւան Պարսկաստան, դէթ իր կեանքն ազատելու մտահոգութեամբ :

Տարագրուողների մէջ էր, ինչ կասկած, նաեւ Յ· Քալաղնունին, որը Պարսկաստանից էլ չուտով անցաւ դէպի Եւրոպա: Սակայն այստեղ, կարճ ժամանակից յետոյ, նրա հոգու մէջ ճակատագրական մէկ ահաւոր — բեկում — յեղաշրջում կատարուեց, հոգեփոխութիւն :

Մի կողմից՝ տարագրական կեանքի ծանր ու ոչ պատուաբեր պայմանները, միւս կողմից իր առաջացած տարիքը, երրորդ կողմից՝ հայրենիքի ու հարազատ ժողովրդի սէրը, այս ամէնը իրար հետ միացած, խռովում, ալեկոծում են նրա ներքնաշխարհը եւ կատրում նրա զօրեղ կամքը:

Եւ՝ որ ամէնից զլխաւորն է՝ նա դեռ լաւ ծանօթ չէր բոլշեւիկեան կարգերին ու խորհրդային վարչաձեւի սարսափներին: Մանաւանդ որ միայն մտօքին դեռ հաւատում էր, թէ մեծմասնական ներն էլ, Դաշնակցականների պէս, յեղափոխականներ են եւ ուրեմն արդարադատ, մեծահոգի ու մարդասէր եւ անհատի քաղաքական ու քաղաքացիական բոլոր իրաւունքները յարգող :

Իսկ այդ ամէնի հետ էլ միասին՝ բոլշեւիկեան քարոզչութիւնը, իրեն յատուկ անբարոյական բարոյականութեամբ, ոսկի զոյներով եւ որպէս «երկրային դրախտ» էր ներկայացնում խորհրդային-դասային սիրակալութիւնը «երկաթէ վարագոյրի» եաեւում, ինչպէս մինչեւ այսօր էլ չարունակում է ներկայացնել եւ միամիտ բազմութիւնները մոլորեցնել :

Ու մի զեղեցիկ օր էլ մեր Քալաղնունին յանկարծ որոշում է վերադառնալ երկիր, Խորհրդային Հայաստան, մանաւանդ որ, իր կարծիքով, ինքն անձնապէս ոչ մի վատ բան չի արել բոլշեւիկների հանդէպ: Ուրեմն, ծայրայեղութիւնների մարդ Քալաղնունին իր խակական զերին մէջ է այստեղ — մի ափից՝ միւս ափը :

Եւ իր այդ հոգեփոխութիւնը թերեւս հանրութեան աչքում արդարացնելու համար, այլեւ զուցէ մի բոպէ հաւատացած, որ այո, բոլշեւիկների արդէն անում են հայութեան ու հայրենիքի համար այն, ինչ որ պիտի անէր Դաշնակցութիւնը, նա զրում է իր ձախաւեր աշխատութիւնը՝ «Դաշնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս»:

Ինչ կասկած, բոլշեւիկեան ամբողջ աշխարհը գնդութեան մէջ է, Դաշնակցութեան պարագլուխներից մէկը եւ Հայաստանի Հանրապետութեան անդրանիկ վարչապետը մոլորուել ու զոյդ ոտերով իրենց մակարդն էր ընկել: Ուրեմն Դաշնակցութիւնը քայքայում, մեռնում է ...

Ու Քալաղնունին վերադառնում է Հայաստան :

« Կարմիր » Երեւանը, ի հարկէ, սիրով ընդունում է նրան եւ նոյնիսկ մի համեստ պաշտօն էլ է տալիս Հայց չի անցնում երկար ժամանակ եւ այժմ այստեղ էլ մի նոր հոգեփոխութիւն է կատարւում նրա մէջ: Մօսիկից ծանօթանալով բոլշեւիկ կարգերին եւ իր վարդապետի երազների խորամանկութիւնը տեսնելով, առանց այն էլ արդէն լուռ ու մենաւոր մեր Քալաղնունին այժմ դառնում է բոլորովին լռակեաց, ինքնամփոփ եւ մեղամաղձոտ :

Նրա հոգեկան մէկ ահաւոր փոթորիկ էր պատրաստւում, հրաբխի նման այրող ու աւերիչ փոթորիկ, որ վերջ ի վերջոյ անպայմանօրէն պիտի պայթէր դէպ դուրս :

1938 Յունի Մայիս 28ն է, տաքլի, նզովեալ մէկ օր բոլոր բոլշեւիկների եւ մասնաւորապէս հայ բոլշեւիկների համար: Քալաղնունու հոգում յանկարծ արթնանում է նրա ըմբոստ խիղճը, արթնանում է հին Քալաղնունին, լաւ Հայ ու լաւ Դաշնակցական Քալաղնունին ու բարձրաձայն չեփորում նրա ականջին .

« Այսօր Մայիս 28ն է, հայ ժողովրդի ամենասրբազան օրը, նրա Ազատութեան եւ Անկախութեան նուիրական տօնը, որի համար զարեր շարունակ երազել է բովանդակ հայութիւնը եւ անհամար սերունդներ տենչացել, պայքարել ու արիւն են լացել, զոհաբերել, զոհուել ու ընկել են հաւատքով »:

Ցառամ ու խարխլած ծերունին մէկ անգամից երիտասարդական կորով է առնում եւ հերոսաբար վճռում է, ի յարգանս ազգային մեծ Տօնի, այդ օրը զործի չզնալ — արհամարհելով դրա հետ կապուած բոլոր վախերն ու վտանգները ...

Եւ առաւօտ կանուխ, փոխանակ պաշտօնատեղին երթալու, քայլերն ուղղում է դէպի Հրազդանի (Զանգուի) ափերը — այնտեղ, մենութեան մէջ, հայրենի սրբազան զետի հետ միասին տօնելու Մայիս 28ը, նրա զաղտնապահ ալիքներին յանձնելով իր վշտերն ու հիասթափութիւնները :

Սակայն բոլշեւիկեան ահաւոր աչքը՝ Չեկան՝ քնած չէր: Նա զգաստ ու չարախնդութեամբ հետեւում էր ծերունու բոլոր քայլերին Հայաստան ոտք դնելու առաջին վայրկեանից մինչեւ վերջին րոպէն :

Հետեւեալ օրը նրան կանչում են քննութեան, ո՞ւր էիր երէկ, ինչո՞ւ գործի չէիր եկել, ինչո՞վ էիր զբաղուած, ի՞նչ էիր անում եւն., եւն.:

Դժբախտ « դատապարտեալը » ոչ թէ զանազան կեղծ ու պատիր պատճառներ ու պատրուակներ է յօրինում՝ իրեն արդարացնելու համար, այլ իրեն յատուկ չիտակութեամբ խոստովանում է ամէն ինչ ...:

Որից յետոյ, հասկանալի է, չի ուշանում դաժան վճիռը եւ մեր արդէն բոլորովին քայքայուած, հիւծուած ու զառամեալ Քալաղնունին պահակների խիստ հսկողութեան տակ քշւում է Սիբիրի մահաչունչ թունդրաները՝ այնտեղ, սառոյցի ու սառնամանիքների անասելի թաղուածքների մէջ, իր « ծանր յանցանքը» քաւելու համար :

Զղխմանալով կեանքի անհամար զրկանքներին ու հոգեկան զառն տառապանքներին, այլեւ բռնութեան ու մարդ — արարածի անգութ խոստութիւններին, թշուառ ծերունին չուտով փակում է իր աչքերը յաւիտեան, աքսորականի մենութեան մէջ լռուած ու մոռցուած ամէնից ու ամբողջ աշխարհից ...:

Յ· ԻՐԱԶԵԿ

Արձագանգ Լիոնի

Վերջերս հայ թերթերու մէջ կ'արծարծուի, նորահաս սերունդի փրկութեան հարցը: Նիւթին կարեւորութիւնը կը հարկադրէ բազմիցս անդրադառնալ, զործնական եզրակացութեան մը յանգելու համար :

Դժբախտաբար չունեցանք ազգ-կեդրոնաճիզ կազմակերպութիւն մը որ կանխորոշ ուղեզծով մը առաջնորդէր ցրուած ժողովուրդը: Ուստի բնազատւան արմատախիլ հայ տարագիրը, չնորհիւ իր բնատուր ուշիմութեան եւ անխոնջ աշխատասիրութեան, ինքնաբուխ զառնալէ վերջ, ստիպուած է իր ազգապահպանման ջանքերը դասաւորել համաձայն իր բնակած շրջանի պայմաններուն :

Պէտք անհրաժեշտ զուրկ հայ ժողովուրդը դարեր շարունակ կրցեր է պահել իր ազգային դիմագիծը քիչ մը ամէն տեղ, չունենալով հանդերձ այսօրուան հասկացողութեամբ ոչ կուսակցութիւններ, եւ ոչ ալ ուրիշ կազմակերպութիւններ :

Հիմա որ հայրենիք մը ունինք, եւ մեր տարագրի կեանքին բովանդակութիւն տուող կազմակերպութիւններ, ներելի չէ անհրկիզել ստիպողականութիւնները առջեւ: Ո՞վ ըսաւ թէ յաւերժական է զաղութներու այսօրուան վիճակը: Ինչո՞ւ ուրեմն հոսանքն ի վեր պիտի չթիավարենք, հակառակ բոլոր դժուարութեանց, օր մը, ժամ մը աւելի դիմանալու համար, ինչպէս կ'ընէ մահամերձն իսկ յուսահատական ճիգերով: Ժամանակն է կարծեմ սթափելու, խիղճերն ու մտքերը չարժելու, ամէն բանէ վեր դասելով կրթական զործը:

Ճիշդ է որ ազգապահպանման զլխաւոր ազդակներէն առաջինը բնատնիքն է: Սակայն, հապրիլին քանի՞ն կրցած են իրենց բնակարանին սեմէն ներս պահել մայրենիքը կամ տեղական հայրենիքը : Եւ այս՝ հակառակ քառորդ դարէ ի վեր եղած անհամար կոչերուն, թերթ-զրոյթեանց եւ մեղադրանքներու : Կարելի չէ առանց խռովքի խոստովանիլ թէ յարգելի բացառութիւններէ զատ, զրեթէ ամէնը մոռցած են իրենց երկկուան տոհմիկ կացունեսը, աւանդութիւնները, հաւատալիքները, սրբութիւնները եւայլն, զառնալով մեղսակից համատարած օտարացման եւ ձուլումի:

Ժամանակն է որ ի սիրուտ աշխարհի խղճի եւ մտքի տէր մարդիկ եւ հանրային կազմակերպութիւններ ձեռք ձեռքի տան, նոր սերունդի փրկութեան համար, զործակցին փոխադարձ լայնամտութեամբ, մանաւանդ իրատեսութեամբ :

Աչխարհ համաձուլակցութեան կը դիմէ յանուն ինքնապաշտպանութեան, իսկ մենք աւելի խոր պատճառներ ունինք, հաւաքական աշխատանք թափելու եւ կարելին փրկելու: Շատ ուշ մնացած ենք արդէն:

Լիոնի չրջանին համար ուրախութեամբ կ'արձանագրենք սիրտարար երեւոյթ մը: Շնորհիւ բոլոր կազմակերպութեանց վարիչներու լայնամտութեան, Ազգ· Միութեան կեդր· Վարչութիւնը, միշտ վայելելով անոնց աջակցութիւնը, աւելի քան ինքնավստահ՝ որոշած է անմիջապէս ձեռնարկել կառուցանելու սեփական եկեղեցի մը եւ մանկապարտէզ մը, իբրեւ փրկութեան լաստեր : Եւ կը հաւատայ թէ իր չուրջը պիտի գտնէ բազմաթիւ սրտցաւ ունեւորներ , որոնք պիտի ուզեն յաւերժացնել իրենց ազգասիրութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը :

Սակէ առաջ ի ներկայութեան կաթող· պատուիրակին կազմուած էր նախապատրաստական յանձնախումբ մը մասնակցութեամբ Պ· Պ· Ե· Փափազեանի, Ճ· Պահատուրեանի եւ Կ· Ճնկը — տրբեանի, որոնք իրենց առաջին տեղեկագիրը ներկայացուցած են Ազգ· վարչութեան :

Փոքրիկ քաղուածք մը Ազգ· վարչութեան այս տարուան առաջադրութիւններէն :

Ս· Ջատկի տօթիւ պիտի կատարէ եկեղեցւոյ Հայկազեան մանկապարտէզի տարեկան հանդէսը: Պիտի ձեռնարկէ պլերլեան մեծ ընդունի Ազգ· պատուոյ կազմակերպելու արժանավայել հանդիսաւորութեամբ եւ ամբողջ զաղութին մասնակցութեամբ, ինչպէս անցեալ տարի: Նաեւ Հայ երգի օրը, իրրեւ ազգապահպանման լաւագոյն ազդակ եւ յիսատակը յաւէտ խնկելի Կոմիտաս վարդապետի (ծննդեան 80ամեակին առթիւ): Մարտ 18ին պիտի հովանաւորէ Լիոնի Ազգասախնամին տարեկան պարահանդէսը ինչպէս անցեալ տարի: Ցետոյ որոշած է հաւաքել երգասէր երկսեռ երիտասարդութիւնը, որպէսզի Լիոնն ալ ունենայ իր

րութեան մէջ, իր « ծանր յանցանքը» քաւելու համար :

Զղխմանալով կեանքի անհամար զրկանքներին ու հոգեկան զառն տառապանքներին, այլեւ բռնութեան ու մարդ — արարածի անգութ խոստութիւններին, թշուառ ծերունին չուտով փակում է իր աչքերը յաւիտեան, աքսորականի մենութեան մէջ լռուած ու մոռցուած ամէնից ու ամբողջ աշխարհից ...:

Յ· ԻՐԱԶԵԿ

ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻԴ ԵՎ ՆՐԱ ՍԵՎԱԶԱՆ ՊԱՀԱՊԱՆ

(ԻՐ ԲԱՐԵԿԱՄ ՊԱՏՄԱԾՔԸ)

Մեկնում դեպ Լոնդոն. Կ'ըսէր, թէ Մոսեթը գրաւած են Միջերկրական ծովափին ամրացած Բերքին է, Կիւրնի է... Ես ոչ մէկ բան գիտէի այդ մասին, եւ այգուն տպագրուած լուրերուն մէջ ալ ոչինչ կար այդ մասին։ Ես չէի ուզեր տատանիլ, որ ցուցած ըլլայի, թէ չեմ հաւատար իմ կողմէս ինծի տրուած լուրերուն։

Ան ասոր հետեւեցաւ ըսելով, թէ ամէն ինչ ալ կրնայ ըլլալ, եւ որ ինքն ալ ոչ մէկ ի մէկ կրնայ ըսել, թէ ինչ է ճշմարիտը։ Ես ալ պատասխանեցի, որ ինչ ալ ըլլայ, ես պիտի երթամ Լոնդոն։

— Եթէ նոյնիսկ մէկ ամիս ետքը ալ պիտի երթաս Լոնդոն, ըսաւ ան, ես ալ քեզի հետ պիտի գամ։ Ես ալ ուզեցի տեսնել Լոնդոնը։

Ան ասոր հետեւցաւ ըսելով, որ ինքը ալ ուզեցի տեսնել Լոնդոնը։ Ես ալ ուրախացայ, որ ան ալ ինծի հետ պիտի գար։ Ես ինքնին կը վախնայի, որ ինծի հետ ուրիշ մէկը չգար, որովհետեւ ես ոչ ոքի կը ճանչնայի Լոնդոնի մէջ։ Ան ինծի հետ գալով, ես ալ ինքզինքս ապահով պիտի զգայի։

Ան ինծի հետ գալու համար, ինծմէ խնդրեց, որ ամէն ինչ ձգեմ եւ ինքն ալ նոյնը պիտի ընէ։ Ես ալ ուրախութեամբ ընդունեցի անոր առաջարկը։

Ան

պատերազմը, ուր ողջ մնալու համար հետզհետէ աւելի պիտի հարկադրուինք նմանիլ համատիրական մրցակիցին, եւ կամ երկինք – դէտին իրար անցընել, կասեցնելու համար հիւլէական ահարկու զինարշաւը»:

Ամերիկացի ծերակուտականը յետոյ տեղեկութիւններ տալով ջրածին ռումբի չինութեան մասին, ըսաւ թէ աւելի աժան պիտի արտադրուի քան հիւլէական ռումբը: «Տեսականօրէն սահման չկայ նոր ռումբին քանդիչ կարողութեան: Այդպիսի զէնք մը պիտի քանդէ որեւէ զինուորական կամ ուրիշ նշանակէտ, մէկէն ըլլալով աշխարհի ամենամեծ քաղաքը:

Ցետոյ պարզեց իր ծրագիրը.— Հինգ տարի տարեկան տասը միլիառ տոլար տրամադրել — սպառազինութեանց տարեկան ծախքին 2/3ը — խաղաղութիւն տարածելու համար ի սփիւռս աշխարհի, մէկէն ըլլալով: Այս դումարը պիտի մատակարարուի Ազգաժողովին կողմէ, ի գործադրութիւն նախագահ Թրումընի Դ. կէտին,— տնտեսական ալակցութիւն չետամնաց երկիրներու: Ծրագիրը կը տրամադրէ նաեւ զարկ տալ հիւլէական ուժին՝ խաղաղասիրական նպատակներու համար, եւ տնտեսապէս օգնել բոլոր երկիրներուն, մէկէն ըլլալով Ա. Միութիւնը: Ծրագրէն օգտուելու համար, Մ. Նահանգները պիտի առաջարկեն.
— 1. Ամէն երկիր պէտք է ընդունի գործնական ծրագիր մը, միջազգային հսկողութեան տակ առնելու համար հիւլէական ուժը.— 2. Բոլոր երկիրները պէտք է յանձն առնեն իրենց ներկայ ծախքին 2/3ը յատկացնել չինարար նպատակներու, միջազգային հսկողութեամբ:

★ Զօր. Ռոմուլօ, Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին նախագահը, հրաւիրեց անդամները ամէն միջոց փորձել, խափանելու համար ջրածին ռումբին գործածութիւնը:

Ամերիկեան եկեղեցիներու վարիչներն ալ դանազան կարծիքներ կը յայտնեն այս մասին: Վատիկանի պաշտօնաթերթը յոյս կը յայտնէ թէ «ջրածին ռումբով պատերազմի երկիւղը կրնայ ցնցել մարդկութիւնը եւ դարձնել քրիստոնէութեան»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՅԱՌԻԿ ՊԱՐԳԵԻԻ խնդիրը նոր դժուարութեանց հանդիպեցաւ առջի օր: Ընկերվարական – ները առաջարկած էին բացառիկ հաւտուցում վճարել բոլոր այն աշխատաւորներուն որ ամսական 20·000էն պակաս կը չահին: Կառավարութիւնը մերժեց, նկատելով որ 26 միլիառ ֆրանքի բացառիկ ծախք մը պիտի դոյանայ, մինչ ինք տրամադրելի ունի միայն 12 միլիառ: Ընկերվարականները 20·000ը զեղչեցին 18·000ի, բայց նորէն համաձայնութիւն չդոյացաւ: Վերջնական որոշում պիտի տրուէր երէկ: Կը վախցուի որ ընկերվարականն նախարարները հրաժարին, եթէ դոհացում չտրուի:

ՊԵՐԼԻՆԻ հաղորդակցութիւնները նորէն խանգարուած ըլլալով, ամերիկեան կառավարութիւնը միջոցներ կը խորհի, փոխադրութիւնները ապահովելու համար: Այս առթիւ կը մեղադրէ Ռուսերը թէ խախտած են փարիզի մէջ դոյացած համաձայնութիւնը: «Մենք չենք կրնար ձեռնածալ նստիլ»:

60 – 70 ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՈՒՉԱՒԻԵՐ կը դոր ծեն արեւմտեան Խաղաղականի մէջ, համաձայն ամերիկացի ծովակալ Շէրմրնի: Իր յայտարարութեան համաձայն, Ա. Միութիւնը 270 – 280 սուզանաւ ունի:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ առաջին կանխաւճարը պէտք է դրկել մարտ 1էն առաջ (երբ տասը հազար ֆրանքէն աւելի վճարած են 1949ին), իսկ երկրորդը՝ Մայիս 1ին (երբ 20·000էն աւելի վճարուած է):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Լ. ԿԵՐՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հ. Բ. Ը. Միութեան փոխ նախագահ եւ պատուոյ անդամ ողբ. ԼԵՒՈՆ ԿԵՐՏԱՆի (պատուոյ լեգէոնի ասպետ) մահուան քառասունքին առթիւ քառաճաղ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, 5 Փետր., Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ:

Սկզբնաւորութիւն պատարագի՝ ժամը 10ին:

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովը կը հրաւիրէ յարգոյ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ մասնակցիլ ողբացեալ հայրենասէրի յիշատակին ընծայուելիք այս հանդիսաւոր յարգանքին:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie métro Miromesnil
Շաբաթ 4 Փետր., ժամը 21ին
Նուագահանդէս՝ Ծանօթ դաշնակահարուհի

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ

Յայտարարին մաս կը կազմեն.— Bach, Mozart, Schuman, Chopin, Liszt, Roger – Ducasse եւ Գոհարիկ Ղազարոսեան:

Տոմսերը 100էն 500 ֆրանք: Դիմել Salle Gaveau – Durand (4 Place de la Madeleine) S. V. P. Agenceներուն կամ Bouchonnet, 45 rue la Boëtie:

ՓԱՌՔԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ

ՄԹԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սերաստացի) ՎԱՀՈՒԱՆԻ 200ԱՄԵԱԿԻՆ

Փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի մէջ, 24 rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍ ԻՐԱՑ ՖՈՆՏԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ:

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՓԻԼԻՊՃԵԱՆի

կը խօսին.— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՅՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՅԱ. ԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին.— Դաշնակ Օր. ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՅ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ: Արտասանութիւն Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ:

Ջութակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vie nne) Մուտք 150 ֆրանք

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԱՆԱՃԻՒՂԻ

Այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին մինչեւ առաւօտ «Le Club»ի չքեղ սրահին մէջ, 51 rue Grignan Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

ՊԻՏԻ ՊԱՐԵՆ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԵՐԿՈՒ ԱՍՏՂԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ՊԱՐԱՀՈՒՄԲՈՎ:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ մարսիլահայ երէցն սիրուած ջութակահար Պ. ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆի, (Premier Prix du Conservatoire de Marseille):

Ընտիր նուագախումբ, Francis Scotte et son Orchestre:

ԾԱՆՕԹ.— Այրերու համար մութ գոյն հագուստը պարտաւորիչ է:

ԴԵՐԱՍԱՆ ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

Ի ներկայութեան Փարիզի թատերական քննադատներու, կը ներկայացնէ իր հեղինակութիւնը, Salle Iénaի մէջ, métro Iéna, չորեքշաբթի մարտ 1ին, ժամը 21ին:

ALAIN MOY MALKA RIBOWSKA dans **JUNGLES** de J. J. Varoujean et Robert Durran essai dramatique en 3 tableaux:

avec J. J. Varoujean, Robert Durran:

Տոմսերը ապահովել Հ. Բալուեան եւ Մ. Պարսամեան գրատուններէն:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.— Այս կիրակի Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը մրցի La Ciotatի խումբին դէմ հակառակորդին դաշտին վրայ, Լա Սիոթա:

Անոնցմէ Լասխոթայի գաղութը ներկայ պիտի ըլլայ խուռն բազմութեամբ, քաջալերելու համար մեր մարզիկները:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս. կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Thoiryի դէմ, մեր դաշտին վրայ Stade municipal, Jean Bouin, Ի-սի: Պահեստին ժամը 13·15: Ա. ժամը 15ին: Իսկի մեր հայրենակիցները անշուշտ պիտի փութան քաջալերել մեր տղաքը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկ. Բ. Չիլճեան կը ծանուցանեն թէ, այս կիրակի Փառատի Ս. Սահակ Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցիի մէջ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց զոքանչ մօր եւ մօր ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ԵՊՐԱՔՍԷ Ց. ՅՈՐՊԱՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարեալապէս գոհ պիտի մնան: Օրի-նական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գոհած ՍԻՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրող ներկայացուցիչներ:

Մատնանշել՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

Օր. ՍԻՐՈՒԻՀԻ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
(Շավիլի Նոր Սերունդէն)
Պ. ԼԵՒՈՆ ՕԶԱՆԵԱՆ
Նշանուած
Անիէռ 29 Յունուար)?* Շավիլ

ՅԻՇԱՏԵՍ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը.Դ. ընկ. կարօ ենթակամիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 14·30ին, ընկերը Պօղոս Թորոսեանի բնակարանին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Աղբիւր – Սերոբ եւ Մ. Ծօթենեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին, վերջին ժողովին տեղը:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Իսիի մասնաճիւղին ժողովը յետաձգուած է Շաբաթ օրուան, 11 Փետր.:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Օչականի» խումբին դասախօսական ժողովը՝ Փետր. 8ին, սովորական վայրը, սովորական ժամուն: Նիւթը՝ «Դրուագներ Սամսոն խանի կեանքէն»:

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ԲՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ

25 Փետրուար, Շաբաթ գիշեր միւնչեւ լոյս, դպրոցի սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք:

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Ծօթենեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր., 12 Փետրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր: Bains Douche-ի սրահը:

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ-ՌՈՅԾ

10րդ տարուան 109րդ թիւը (1950 Յունուար), ճոխ բովանդակութեամբ:

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris:

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով
Նպաստաւոր խոստութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**

Գաւառներէն դիմել գրաւոր

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որեւէ հաստատութեան մէջ հայ երիտասարդ մը որ ծանօթ է եւրոպական քանի մը լեզուներու: Դիմել Թերթիս վարչութեան:

YAVROU

23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱՒԵՏ իսկական՝

Thé Yavrouի (Ceylan)

Le Gerant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ԹԵՐԹԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678-63

Dimanche 5 Février 1950 Կիրակի 5 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6070–Նոր շրջան թիւ 1481

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կենտրոնական նախարարներ հրաժարեցան

Պ· ՊԻՏՕ ԿԸ ԾՈՒՍՆՑ ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԼ ԴԱՀԼԻՃԸ

Հինգ ընկերվարական նախարարները չաթաթ առնու հրաժարեցան խմբովին, իբրեւ հետեւանք բացառիկ պարզեւի մասին ծագած անհամաձայնութեան: Վարչապետը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը չէ հրաժարած, եւ կը յուսայ վերակազմել դահլիճը:

Հինգ նախարարներու հրաժարումէն անմիջապէս վերջը, Պ· Պիտօ հանրապետութեան նախագահին ներկայացաւ, խորհրդակցելու համար: Իրազեկներ կը կարծեն թէ դժուար պիտի ըլլայ հաստատուն դահլիճ մը կազմել, քանի որ մեծամասնութեան երեք թեւերէն մէկը կը բաժնուի:

Թերթերը հետեւեալ ձեւով կը բացատրեն ընկերվարական նախարարներուն հրաժարումը.— կառավարութիւնը կ'ուզէր 3000 ֆրանքի բացառիկ պարզեւը տալ բոլոր այն աշխատաւորներուն որոնք ամսական 14·000 ֆրանքէն պակաս կը չահին, իսկ աւելի փոքր գումարներ՝ անոնց որ 14 հազար – 18 հազար կը չահին: Ընկերվարական նախարարները համաձայն էին այս ծրագրին· բայց իրենց վարիչ մարմինը, որ կը բաղկանայ 46 անդամներէ, վերջնապէս մերժեց: Կուսակցութիւնը կը պահանջէ 3000 ֆրանքի բացառիկ պարզեւը վճարել բոլոր անոնց որ ամսական 18 հազար ֆրանքէն պակաս կը վաստկին:

Հինգ հրաժարեալ նախարարներն են.— Ժիւլ Մոք (ներքին), Սեժէլ (աշխատանքի), Ռոպէր Լաքոսթ (ճարտարագործութեան եւ առեւտուրի), Ք· Փինօ (հանրօգուտ չինութեանց), Լօժէն Թոմա (թղթատարական):

1947 Մայիսէն ի վեր, երբ համայնավարները դուրս ձգուեցան, Ֆրանսայի ճակատագիրը կը վարէ ընկերվարական, արմատական եւ ժողովրդական կուսակցութիւններէն կազմուած մեծամասնութիւն մը: (Երրորդ ուժ): Հակառակ այս միացեալ ճակատին, յաճախադէպ են նախարարական տագնապները: Բայց ի քաղաքական եւ տնտեսական հոգերէ, երկու զօրաւոր հոսանքներ, ձախէն՝ համայնավարները, աջէն՝ զօր· տը Կոլի կուսակիցները միշտ նեղութիւն կը պատճառեն:

Հիմա որ ընկերվարականները քաշուած են, արմատականները եւ ժողովրդականները փոքրամասնութիւն կը դառնան, ծանրացնելով Պիտոյի դիրքը: Լաւատեսներ կը կարծեն թէ ընկերվարականները դահլիճէն քաշուելով հանդերձ, պիտի չարունակեն ուժ տալ կառավարութեան:

★ Ի պատասխան հարցումի մը, Պ· Պիտօ ըսաւ.— «Կառավարութեան կազմը փոխելու համար կազդրանքի մը առջեւ կը գտնուինք: Մենք չէինք ուզեր որ այսպէս ըլլար, բայց անխուսափելի է»:

★ Երեքշաբթի օր ընդհանուր վիճաբանութիւն մը պիտի կատարուի Ազգ· ժողովին մէջ, քաղաքական կացութեան մասին: Հաւանական է որ վարչապետը այս անգամ ալ վստահութեան խնդիր յարուցանէ:

★ Լէոն Պլում երէկուան խմբագրականին մէջ պարզելով ընկերվարական կուսակցութեան տեսակէտները, շատ բնական կը գտնէ որ վարչապետը պարզապէս նոր նախարարներ նշանակէ հրաժարեալներուն տեղ: «Ներկայ պարագաներուն մէջ, ոչ միայն իր սահմանադրական իրաւունքն է այդ, այլեւ հանրապետական պարտականութիւնը: Օրուան այս ժամուն կառավարական տագնապ մը այնպիսի վտանգներ կը ներկայացնէ զորս պէտք է խնայել երկրին: Ընկերվարական նախարարներուն հրաժարումը պէտք չէ ոչ խղէ, ոչ ալ փոխհարաբերութեանց ենթարկէ մեծամասնութիւնը»:

Ա. Ֆելիքսեան մամուլը խստօրէն կը քննադատէ ընկերվարական կուսակցութեան ընթացքը, ճիշդ այն պահուն երբ այնքան ծանրացած է միջազգային կացութիւնը, եւ երկիրը ճնշուած՝ ներքին թէ արտաքին հոգերու տակ:

ՄԵՐ ԱՕՍՏԸ

ՃՐԱԳԸ ՎԱՌ՝ ԱՄԷՆ ԳՆՈՎ

Ոչ հայրենակցական, ոչ ալ միաբանական տօնակատարութիւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ այսօր, Փարիզի մէջ, Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամեակին առթիւ:

Եթէ Սեբաստացիներ են որ առանձներ են հանդիսին նախաձեռնութիւնը, այդ չի նշանակեր թէ տեղական հայրենասիրութեամբ կը չարժին:

Այդ նոյն երիտասարդները վայելուչ տօն մը սարքեցին նաեւ Մուրատի յիշատակին:

Երկու պարագաներուն մէջ ալ, անոնք ըսել կ'ուզեն,— Սեբաստացի են ազատագրութեան հերոսն ու մշակոյթի վաստակաւորը, եւ անշուշտ հպարտութեամբ կը համակեն մեզ:

Բայց, անոնք չեն սահմանափակուիր ծննդավայրի մը նեղ սահմաններուն մէջ: Ազգային փառքեր են երկուքն ալ, եւ մենք պարզապէս տարրական պարտականութիւն մը կը կատարենք, յարգանքի տոյժ մը կազմակերպելով:

Մխիթարեաններն ալ չէին կրնար տարբեր տեսակէտ ունենալ, երբ տօնակատարութիւնները կը թելադրէին ի տիւրս աշխարհի, լման մէկ տարի:

Մեզ չեն հետաքրքրեր կրօնական – դաւանական խնդիրները: Եւ պիտի ուզէինք որ Մխիթարեանց, մենաստաններու չորս պատերուն մէջ սահմանափակուէին անոնք, առաքելական բծախնդրութիւններէ բխած ըլլան թէ հոմէական:

Ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, այս ան– դամ ալ,— ամէն բանէ վեր՝ Հայկական Մշակոյթը: Ամէն աշխատանք ու փառք՝ անոր համար: Ի պատիւ անոր:

Եւ թող իւրաքանչիւր տօնակատարութիւն դառնայ ուխտի օր մը, վառ պահելու համար մշակոյթը:

Վառ պահել՝ ամէն գնով:

Եթէ հայրենիքը լայն պատեհութիւններ կը վայելէ — մանաւանդ միջավայր եւ նիւթական ապահովութիւն — զարկ տալու համար մշակոյթին, Հայկական Արտասահմանն ալ միշտ հրաշքներ կրնայ գործել, հաւաքական աշխատանքով:

Ապացոյց՝ դարաւոր երկունքն ու վաստակը՝ օտարութեան մէջ: Անսպառ գանձ մը, որուն չնորհները կը վայելենք մինչեւ այսօր:

Պոլիս, Զմիւռնիա, Մոսկուա, Թիֆլիս, Վենետիկ, Վիէննա, Երուսաղէմ, — լուսապայծառ ուղենիշներ են ասոնք, հայկական ստեղծագործ ծութեանց ճամբուն վրայ: Փարոսներ եւ ակօսներ, որոնց անփոխարինելի արժէքը դեռ նոր պիտի ըմբռնենք:

Ո՞վ փորձեց ուսումնասիրել, մանաւանդ, Պոլսոյ եւ Իզմիրի կատարած դերը, մշակոյթի ճիզը՝ հակառակ այնքան տաժանելի խոչընդոտներու:

Անշուշտ հիմնովին փոխուած են պայմանները, 1915էն ի վեր:

Այս օրուան հայկական անդաստանը այն չէ ինչ որ էր երէկ, Թուրքիոյ թէ Ռուսիոյ մէջ:

Երէկ տուն – տեղ էինք հաստատուն հողի վրայ: Հոծ բազմութիւն՝ մեր կռնակը: Այսօր վտարանդի եւ ցիրուցան, բացի արեւելեան Հայաստանէն եւ Կովկասէն:

Եւ սակայն, ափսոսանքը չէ որ վառ պիտի պահէ ճրագը, այլ աշխատանքը:

Պիտի գործենք ոչ միայն հաւատքով, այլեւ խանդավառութեամբ ու յարատեւութեամբ:

Մեր այսօրուան կացութիւնը աւելի դժուար չէ քան այն իրական դժոխքը ուր կը տեսնէին երէկուան «գրիչ»ները:

— « Ոչ մարմնոյս կարողութիւն կայր, ոչ աչաց լոյս: Միւն աչխս կու ցաւէր, ևս խփեցի ու միւն աչովս գրեցի»:

Այս չարչարանքը՝ օրինակելու համար ձեռագիր մը, որպէսզի չկորսուի, այլ փոխանցուի սերունդէ սերունդ:

Նոյն պարտականութիւնն ունինք այսօր: Ո՛ւր որ ալ գտնուինք: Ինչ դաւանանք ալ ունենանք:

Եւ ստեղծագործ աշխատանքը պիտի կատարենք միշտ այն համոզումով թէ կը ծառայենք յաւիտենական արժէքներու,— Հայկական Մշակոյթին: Հոգ չէ թէ հեռու ըլլանք հայրենիքէն:

Ցեղին ճիգը չահ մրն է ընդհանրութեան համար, ինչպէս դեղնած թուղթ մը որ ձեռքէ ձեռք, դարէ դար փոխանցուած է, իբրեւ ձեռագիր:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՀԱՅՑԵՐԷՆԸ ԵՐԷԿ

Անոնք որ այսօր, կիրակի, պիտի խօսին Մխիթար Աբբահօր 200ամեակի տօնակատարութեան առթիւ, անշուշտ ամէնէն առաջ պիտի պարզեն անոր դերը՝ արդի աշխարհաբարի կազմութեան մէջ:

Եթէ ուրիշ որ եւ է արժանիք չունենար, մխայն լեզուական պրպտումները, բառարաններն ու քերականութիւնը բաւական էին իր յիշատակը յաւերժացնելու:

Ի՞նչպէս կը դրէին Մխիթարեանները, հիմնադրին մահէն տարիներ վերջը:

Նմոյշ՝ մը «Դիտակ Բիւզանդեան»էն, որ կը հրատարակուէր Վենետիկի մէջ (1813 յունուար)·

Ո՛վ ազգասէրք,

Ինչո՞ւ կեցեր մէկ դիմիս մէկալ դիմիս ասանկ անբաւի պէս կը նայիք: ինչո՞ւ չեմք ուզեր արթնցնալ՝ ելլել տեսնալ ի՞նչ են ըրեր հին ազգերը, ի՞նչ կ'ընեն կոր հիմակվան ազգերը, ի՞նչ գործեր, ի՞նչ հրաշալի բաներ, որ միշտ հետգհետէ անպակաս մեզ կը ցցնեն: Ելլեմք արթնցամք տեսնեմք եւ իմանամք՝ ո՞ր գիտութիւնները եւ արհեստները հինները ծաղկեցուցին եւ որո՞նց մէջը նորերը գերազանց եղան:

« ... Մեր ազգին մէջն ալ հին ատենը, բանի որ միաբանութիւնը, հայրենասիրութիւնը պակաս չէր եղ, մեծամեծ գործեր տեսան: Բայց ի՞նչ շահ, որ էիչ պակսելով՝ ինչվան աս օրս անուն ալ չի մնաց, ինչ ըլլալնիս չիյտեմք, միտերնիս ալ չեմք անցուներ, ասանկ եկեր, ասանկ կ'երթամք»:

Այս ալ՝ պատերազմի նկարագրութիւն (Նաւոլէոնի արշաւանքը դէպի Մոսկուա)·

— « Ձամբաները բովանդակ սառ կտրեցաւ· ձիաւոր զօրքերուն ձիերը, բօշի բաշօղ ձիերը, տահա ուրիշ բանակի մէջ եղած ձիերը ամէն գիշեր կը սատկէին...

... Ցետոյ սաչափ իմացամք որ առջի խումբը սահաթը 5ին ճամբայ եղեր էր, 1 սահաթէն ճամբան մոլորեր է, թշնամւոյն զօրքը Ֆրանսզի զօրք կարծելով, անոնց կրակին մէջ ընկեր է, եւ այսպէս պաշարուելով՝ հարկաւորապէս կորսված կ'ըլլայ:

— Պէռէզինայի ծեծին՝ Ռէճճիօյին Տուգան թիւփէճի դուշունով վերբ մը առաւ կուշտին», եւայլն:

Դուք չափեցէք այդ օրերէն ի վեր կտրուած ճամբան:

ՎԱՀԷ

ՊՈԼՍԷՆ կը հեռագրեն թէ չատ մը մարդիկ սառած եւ մեռած են, իբրեւ հետեւանք արտակարգ ցուրտերու: Անօթի գայլեր իջած են Անատոլուի գիւղերը: կարգ մը նահանգներու մէջ ձիւներու տակ թաղուած են հեռագրական ձողերը: Գիւղական դպրոցները փակուած են եւ հաղորդակցութիւնները խզուած:

ԱՀՌԵԼԻ ՓՈՔՈՐԻԿ մը աւերներ կը գործէ Մանչի եւ Ատլանտեանի մէջ, խանգարելով նաւային հաղորդակցութիւնները: Փոթորիկին զոհ ընթացք՝ հեղեղներ, Ֆրանսական թէ անգլիական ափերուն վրայ: Բազմաթիւ ծառեր արմատախիլ եղան: Ատլանտեանի նաւերուն մէջ ժամերով անկարելի դարձաւ ոտքի վրայ մնալ: կահ կարասիներ եւ բեռներ տեղէն տեղ կը նետուէին: Մեծ քանակութեամբ ամաններ ջարդուփշուր եղան ճաշարաններուն մէջ: Ամերիկեան «Ուշինկթըն» չոգենաւը հազիւ կրցաւ անդ· նաւահանգիստ մը հասնիլ: Ծակ մը բացուած էր կողին վրայ: «Քուին Մէրի»ն ալ դժուարութեանց մատնուեցաւ:

ԵԳԻՊՏՈՍ որոշեց վերաբանալ Պէնկազիի սահմանադլուխը, որ փակուած էր անցեալ Ցուլիսին:

ՊԵՐԼԻՆԻ խորհրդային իշխանութիւնը փակեց կառախումբերու երթեւեկը, առարկելով թէ գերմինը չափազանց սառած ըլլալով, վտանգաւոր է երթեւեկը: Ցետոյ — 2ուկէս ժամ վերջը— յանկարծ բացաւ ճամբան:

ԻՍՐԱՑԻԼ որոշեց միայն 150·000 հրեայ տարադիրներու օգնել այս տարի, (անցեալ տարի 250·000 էր թիւը): Ոեւէ Հրեայ որ Իսրայէլ կը հասնի, սիրով պիտի ընդունուի· բայց անճարներուն օգնութիւնը պիտի ըլլայ համաճայն նիւթական միջոցներու: Այս տարուան ներդաղթին համար անհրաժեշտ է 31 միլիոն տոլար, որ մեծ մասով պիտի ճարուի Ամերիկայի մէջ:

Լրտեսական գործ մը Անգլիոյ մէջ

ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄԸ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԻ ԹԷ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ ՀԱՂՈՐԴԱԾ Է ՕՏԱՐ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ

Լրտեսական գործ մը կը զբաղեցնէ Անգլիոյ կառավարական շրջանակները: Դատի քաշուած է գինամթերքի պաշտօնատան գիտական հետազոտութեանց մանադէտներէն մէկը, Քլաուզ Ֆուքս, այն ամբաստանութեամբ թէ երկու ան– դամ օտար պետութեան մը հաղորդած է չատ կարեւոր գաղտնիքներ, հիւլէական եւ կազմային:

Ամբաստանեալը կ'աշխատէր Հարուէլի գիտական հետազօտութեանց աշխատանոցին մէջ: Երկու ճչգրիտ մեղադրանքներ կան իրեն դէմ: Առաջին՝ Քլաուզ Ֆուքս 1945 Փետրուարի օր մը, երբ Մ· Նահանգները կը գտնուէր, տեղեկութիւններ հաղորդած է հիւլէական հետազօտութեանց մասին, տեղեկութիւններ որոնք կրնային օգտակար ըլլալ օտար պետութեան մը, ուղղակի կամ անուղղակի:

Երկրորդ, ամբաստանեալը 1947ին ուրիչ ան–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԼՈՒՍԱՂԲԻՒՐԸ ՀՈՂԴԱՐԻ

(ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՑ)

Մեծ ու փոքրիկ Սեբաստիոյ՝ շատ մօտ հա-
մեստ ու փոքրիկ գիւղ մըն է Հողդար: Իր շրջա-
կայ արտերը կախարդական հրապոյր մը ունին
քաղաքաբնակին համար, որ շատ յաճախ կ'երթայ
շնչելու թարմ ու զովասուն օդը:

Այս գիւղակը չունի Եւրոպայի գիւղերուն
պչրագեղ վիլլաները՝ որոնց իւրաքանչիւրը իր
մասնաւոր գեղեցկութեամբ՝ անհատականութիւն
մը կը կրէ, մասնելով ճարտարապետի մը ներ-
կայութիւնը: Հողդարի տուները այնքա՜ն պարզ
են եւ անպաճոյճ, ինչպէս հայկական որեւէ գիւ-
ղի տուն: Շատ մը տուներ չունեցած են հոդէ, տա-
լով գիւղակին գորշ ամբողջութիւն մը:

Դպրոցական պատոյները՝ բնութեան ազատ
ծոցին մէջ ամէնէն հաճելի զբօսանքն ու զբօսա-
վայրն էին տղոց համար:

Սեբաստիոյ ցրտաշունչ եւ ճերմակ ձմեռէն
վերջ, գարնան առաջին ժպիտին հետ՝ կը տանէին
դպրոցին աշակերտները քաղելու ձիւնծաղիկները
Հողդարի արտերէն: Իսկ ամառը կանանչ արտե-
րուն մէջ՝ կը չփոթուէին կարմիր գոգնոցները
բոցավառ կակաչներու հետ:

Այդ օրերուն անդուլ կը հոսէր Հողդարի կար-
կաչուն աղբիւրը եւ արծաթեայ հիւսքը կ'երկա-
րէր ոսկի չրթներէն: Դէպի բնութիւն մանուկնե-
րու առաջին կայանն էր ահա այդ աղբիւրը, որուն
անապակ ջուրը կ'ըմպէին ափիկները խողովակ
ըրած:

Այն առեն երբ իմ չատ պզտիկ հորիզոնս հա-
յէն ու հայկականէն անդին չէր անցներ, վատահ
էի թէ հայերէն էր աղբիւրին քաղցր ու միօրինակ
երգը: Զէ՞ որ այդ մեղեդիով կ'երգէին ինծի ծա-
նօթ բոլոր աղբիւրները:

Ու Հողդարի աղբիւրը մնաց իմ յիշողութեանս
մէջ իբրեւ կենսատու ակ, իբրեւ յաւերժական
հէքեաթ:

Չեմ գիտեր թէ այսօր ալ կը հոսի հոդեպա-
րար այդ ջուրը: Բարբարոսներու դանակը թէ
բեւս չկրցաւ կասեցնել անոր ընթացքը, բայց վա-
տահ եմ որ փոխուեցաւ անոր քաղցր երաժշտու-
թիւնը՝ ողբերգական մեղեդիի:

Ամառնային տաք օր մըն էր, երբ դարձեալ
ծարաւի դառնուկներու պէս անյագօրէն կ'ըմպէ-
ինք աղբիւրին զուլալ ջուրը, մանկապարտիզպա-
նուհին կեցուց աշակերտները եւ ցոյց տալով
Հողդար գիւղը բաւ.— «Տղաք, դիտցէք որ՝ այս
համեստ ու փոքրիկ գիւղին մէջ ծնած է «Մեծ
մարդ մը, Մեծ Հայ մը — Մխիթար Աբբայ:

«Մեծ մա՞րդը», հէքեաթին հերո՞ն էր արդ-
եօք, իր սրընթաց երեւակրին վրայ, թէ՞ «Մեծ
Հայը» նման էր Ս. Նշանի ծերունի Պետրոս Սր-
բազանին՝ որուն յուշարկաւորութեան անհամար
բազմութիւնը, արտակարգ տպաւորութեամբ
դրոշմուած էր մտքիս մէջ:

Պէտք էր տարիները սահէին եւ յայնժրդէին
իրարու, որպէսզի ըմբռնէի «Մեծ Հայուն» ի-
մաստը:

Մխիթար Աբբահայր զուգորդուած մնաց մտ-
քիս մէջ Հողդարի աղբիւրին հետ: Մարդկային
այդ զուլալ ակն ալ կոչուած էր յաղեցնելու պա-
պակը լուսակարօտ հոգիներու:

Երկու հարիւր տարի ...

Կարկաչուն աղբիւրին վերեւ փոքրիկ ծառը
աճեցաւ: Ճիւղեր արձակեց: Ճիւղերը բազմացան
ու ծառը դարձաւ հաստաբուն կաղնի մը: Անոր
զովասուն հովանիին տակէն անցան բազմաթիւ
սերունդներ, որոնց իւրաքանչիւրը ոչ միայն
պատմեց մէկը միւսին հոգեդմայլ հէքեաթը «Մեծ
Հայուն», այլեւ աւելցուց ճղիկ մը անոր վրայ:

Մխիթար Աբբայ երբ Իտալիոյ մէկ քաղաքին
մէջ կը հիմնէր Միսթարեանութիւն մը, եւ կը դառ-
նար յառաջապահը հայկական դարթօնքին, կրօ-
նականին հետ իր մտահոգութեան առարկան
դարձուց նաեւ հայերէն լեզուն զտել ու մաքրել
խորթ տարրերէ: Այն առեն անտարակոյս անոր
զեղառեսիլ երազը չունէր այն տարողութիւնը
զոր պիտի ստանար ապագային իր հիմնած գործը:

Լէօ կը գրէ թէ «սերմը զոր տնկեց Մխիթար
իր Միսթարեան հետ՝ զարդացաւ դանդաղ կեր-
պով»: Հողը անմշակ էր, թերեւս, եւ ուշ ընդու-
նեց սերմը, սակայն անդամ մը որ իւրացուց, սը-
նունդ ղրկեց առատօրէն եւ ուռճացաւ մեծ թա-
փով:

Մխիթարեան զոյգ հաստատութիւնները եւ -
րոպական տարբեր երկիրներու մեծ ոստաններուն
մէջ — Վենետիկ եւ Վիէննա հայ իրականութեան
մէջ զարճած են մէկ մէկ լուսավառ կոթողներ:
Անոնք կը պահպանեն նուիրական անցեալը, կը
լուսաւորեն ներկան, կը ծանօթացնեն օտարին
փոքր ազգի մը մշակութային ճիգերը եւ փոխա-
զարճաբար կուտան Հայուն եւրոպական մշակոյ-
թէն հատորնահեր էջեր:

Իրենց մեկուսացած վանքերէն դուրս գալով՝
գաղութներու մէջ կը հիմնեն կրթարաններ, ուրկէ
ելած բանասէրներու, գրագէտներու, բանաս-

Մխիթարեանց վանքը

ՅՄԲ.— Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամ-
եակին առթիւ, ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը
հրատարակած է «Բազմավէպ»ի խմբագիրը, Հ.
Մեսրոպ Ճանաշեան, ի պատասխան «Սիոն»ի
կարգ մը ննջադատութեանց: (1950 Յունուար -
փետրուար):

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը, այսօրուան
տօնակատարութեան առթիւ.—

... Մխիթարի առաջին մտահոգութիւնն է -
ղաւ վերանորոգել լեզուն: Այս կէտին մէջ խմա-
տուն Հիմնադիրը երկու ուղղութեամբ ձեռնար-
կեց գործի. նախնեաց լեզուի մաքրութեամբ եր -
կրթեայ դարերու ժանդերէն, որուն ապացոյց է
իր «Հայկազեան բառարանը» եւ ժողովրդական-
աշխարհաբար լեզուի ծաւալումով՝ որուն յօրի -
նեց՝ քերականութիւն մ'ալ: Այդ աշխարհաբարը
այսօրուան գրական լեզուն չէր եւ չէր կրնար ըլ-
լալ, այլ սկզբնաւորութիւն մը միայն, որ հետզհե-
տէ պիտի զարգանար ու դառնար տիրական:

Երկրորդ մտահոգութիւնը Մխիթարին՝ ազ -
դին կրօնական տգիտութիւնն էր, այնքան աւա -
զելի:

... Վերածնունդի երրորդ ուղղութիւնն էր
նախնեաց ձեռագիրները հանել լոյս աշխարհ, ծա-
նօթացնել հայ ժողովուրդին իր հին *մատենա -
գրական արժէքները, ծանօթացնել մանաւանդ իր
ազգային պատմութիւնը՝ կապելու համար գայն
դէո աւելի իր ցեղի ոգւոյն ու հայրենի հողին:
Այդ ամէնը կատարեցին Մխիթարի աշակերտ -
ները:

Մեթոտիկ աշխատանքով մը, յետ իրենց հիմ-
նադրին՝ Աստուածաշունչի գեղարուեստական հը-
րատարակութեան, ի լոյս ընծայեցին Ոսկեդարու
ոսկեղնիկ լեզուով հայացուած Ոսկեբերանի ճա -
ոերը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Ճաճախապատու-
մը, Ց. Մանդակունիի ճառերը, Ագաթանգեղոսի,
Եղնիկի, Կորիւնի, Եղիշէի, Մ. Խորենացիի, Ղ.
Փարպեցիի, Դաւիթ Անյաղթի, Նարեկացիի, Ա -
րիստակէս Լաստիվերցիի, Ներսէս Շնորհալիի,
Ներսէս Լամբրոնացիի, Գր. Տղայի գործերը,
որոնց մէջ ամփոփուած է նախնեաց մտածութիւ-
նը, կրօնական վարդապետութիւնը եւ դրական
դեղեցիկ էջերը:

Զուգընթաց այդ մատենագրական հրատա -
րակութիւններուն՝ Մխիթարեան վերածնունդի
կամառը պատրաստեց Նոր Հայկազեան Բառարա-
նը, գործ «երից վարդապետաց», ակադեմական
լուրջ աշխատութիւն, ուր մինչեւ 1837 թուակա-
նը յայտնուած հայ լեզուի բոլոր բառամթերքը
կայ ստուգաբանական քննութեամբ եւ զանազան
վկայութիւններով հաստատուած հայ մատենա -
դիրներէն. հսկայական գործ մը՝ որուն վրայ
մինչեւ օրս իսկ եւրոպացի հայագէտները կը
սքանչանան եւ կ'օգտուին անոր լեզուական նուրբ
դիտողութիւններէն: Միաժամանակ լոյս կը տես-
նեն քերականութիւնները մին միւսին եռեւէն,
արդիւնք նախնեաց հարազատ լեզուի ուսումնա -
սիրութեան. Զամչեան, Աւետիքեան, Բագրատու-
նի կուտան ազգին ամէնէն կատարեալ քերակա -
նութիւնները, հիմնական գործեր, որոնց դիմած
են. ուրիշներ՝ երբոր նման աշխատութիւններ կա-
տարել փորձած են:

Հասած էր ժամանակը որ Զամչեան բանար
բովանդակ պատմական անցեալը հայ ժողովուր -
դին առջեւ, ծանօթացնէր անոր՝ իր ազգ. պատ-
մութեան փառապանծ եւ տխուր էջերը, ազգասի-
րութիւնը դեռ աւելի հրահրելու: Այդ գործը, ե-
րեւցած 1784 – 86ին, զոր Լէօ ինքնին կ'անուանէ
ԺԸ. դարու ազգային կոթողը», Հայոց քննական
պատմութիւնն է, ուսումնասիրուած հայ եւ օտար
աղբիւրներու լոյսին տակ, համայնական տեսու -
թիւն՝ հայ ժողովուրդի ծագումէնմինչեւ իր օրե-
րը, հանդերձ եկեղեցական ու քաղաքական կեան-
քի բոլոր դրուագներով: Այն խանդավառութիւնը,
որով ազգը ողջունեց Զամչեանի աշխատութիւնը՝
չնորհաւորական թղթակցութիւններով, յայտնի
նշան էր թէ արթնցած էր հայ ժողովուրդը իր

տեղծներու անդուլ հոյլ մը ոսկի տառերով
կը զարդարէ հայ գրականութեան ճակատը:

Հայկական գրական, գեղարուեստական,
պատմական, լեզուական, բանասիրական, դիտա-
կան եւ կրթ. պատմութիւնը պերճախօս կերպով
պիտի պատկերացնէ վերջին երկու հարիւր տար-
ուան միջոցին Մխիթարեան զոյգ Միաբանու -
թեանց կատարած այդ հրաշափառ գերը հայու -
թեան օգտին:

Եթէ այսօր «Մեծ Հայ»ը կարենար վերցնել իր
յոգնատանջ գլուխը եւ դիտէր իր սկսած գործը,
ընդարձակ հորիզոն մը պիտի պարփակէր իր տե-
սողութիւնը: Հրճուալից, դողդոջուն ձեռքերով
պիտի գետեղէր իր անունով Մխիթարեանց գըլ -
խուն ոսկեպսակ մը: Իսկ Միաբանութիւնները
եւ հայութիւնը պիտի փառաբանեն միշտ լուսաղ-
բիւրը հրաշագեղ:

Մ. ՄԱՆՆԻԿ

դարաւոր քունէն, եւ հպարտ էր իր ազգային
պատմութեամբ:

Կը հասնի Ինճիճեան, գեռարդի Զամչեանի,
ազգային հնախօսութիւնն ու աշխարհագրութիւ -
նը աւանդելու հայ ժողովուրդին, պատկառելի
չորս հատորներով (Ստորագրութիւն հին Հայաս-
տանեայց (1 հատոր), հնախօսութիւն Հայաս -
տանեայց աշխարհի (երեք հատոր), գործեր՝ ո-
րոցմով հայ հնախօսը կ'ամբողջացնէր հայ պատ-
մահօր մեծ վաստակին տեղագրական ու հնա -
պատմական մասը, որով հայկական հին կեանքին
պատկերը, գործունէութեան վայրերը, գարգա -
ցումը, քաղաքակրթութիւնը լիակատար համայ -
նապատկերի մը տակ կը ներկայանար նոր օրերու
Հայուն:

Մխիթարեանները գարձան անցեալին, փոչի-
ներուն տակէն հանեցին, բովանդակ ազգի մը
մատենագրութիւնը՝ թարթափելով հին ձեռագիր-
ներու վրայ մեղուաջան տքնութեամբ: Այդ բանը
ըրին նախ եւ առաջ, որովհետեւ հայկական վերա-
ծնունդի մը համար առաջին անհրաժեշտութիւնն
էր այդ. բայց երբ ժամանակն հասաւ ու ժողո -
վուրդը հասունցաւ, անոնք բացին նաեւ նոր ժա-
մանակներու գրական դանձարանը: Զմնացին մի-
ջին գարու մէջ եւ ոչ ալ անցեալին խորերը թաղ-
ուեցան. առին հինէն ինչ որ հարկաւոր էր եւ
անունդ մատակարարեցին ծարաւահիւծմտքերուն:

... Հին ճոխութիւններ են՝ լատին ու յոյն
դասական գլուխ – գործոցները, որոնք արուես-
տի կատարեալ նրբութեամբ հայացան՝ եղիա
Թովմաճեանի, Բագրատունիի, Հիւրմիւզի, Ալի -
շանի, Ճարեանի, Զախչախեանի, Գանթարեանի
գրչին տակ: Հոմերոս, Սոփոկլէս, Եսքինէս, Դե-
մոսթենէս, Պլուտարքոս, Որատիոս, Վիրգիլիոս,
եւ դեռ եւրոպական դրականութիւններէն՝ Միլ -
տոն, Շէյքսփիր, Լորտ Պայրըն, Գոռնէյլ, Ռա -
սին, Կէօնէը, Կլոպշտոկ, Շիլլէր, Ալֆիէրի, Մե-
թաստազիոյ, Մոնթի, Ֆոսքոլոյ եւ ուրիշներ,
բոլորն ալ իրենց բնագիրներուն արժանի դասա -
կան հայերէնով մը եկան հարստացնելու մեր
թարգմանածոյ դրականութիւնը, արուեստի այն-
պիսի պիտակցութեամբ, որ պարզապէս հիացում
կ'ազդէ հասկցողին ու գնահատել դիտցողին:

... Մխիթարեանները չմնացին Միջին դարուն
մէջ, եւ ոչ ալ ձեռագիրներու խորը թաղուած
վանականներ, այլ գրական ճաշակը, արուեստի
ըմբռնումը մտցուցին մեր մէջ: Առանց այս ան -
հրաժեշտ հիմերուն, մենք չէինք կրնար ունենալ
գեղարուեստական նոր ու աշխարհիկ գրականու -
թիւն մը: Միւս կողմէն հրապարակ հանուեցան
հնաոտարակէական – բանասիրական ուսումնասի -
րութիւններ, դարձեալ եւրոպական մտայնու -
թեամբ, յստակութեամբ ու մեթոտով. Գաթը -
ճեան, Տաչեան, Գարագաշեան, Սուքրեան, Սար-
գիսեան, Զարբհանալեան, Հայունի եղան ա -
նուններ, որ զարգացուցին այդ ճիւղն ալ խղճամիտ
քննական արտադրութիւններով, ամբողջացնելով
այսպէս վերածնունդի ծրագիրը:

Մխիթարեան Վերածնունդը չմնաց, սակայն,
դրաբարի հմայքովը շլացած մթնոլորտի մը մէջ:
Այդ անհրաժեշտ պահանջը լրացնելէ վերջ (որ
հիմնական կէտ մըն էր անժխտելիօրէն, քանի որ
գեղարուեստական գեղեցկութիւն մը ստեղծելու
ինդիր էր, իրագործուելի այդ թուականներուն
մի միայն գրաբարով), Մխիթարեանները չուշա-
ցան նաեւ ժողովրդական հայերէնով ասպարէզ
գալու եւ մշակելու գրական նիւթեր ու կատարել
նաեւ գրական թարգմանութիւններ: Կարելի՞ է
ուրանալ որ Մխիթար ինքն էր որ առաջին անգամ
աշխարհաբարի քերականութիւնն յօրինեց. կարե-
լի՞ է ուրանալ որ առաջին անգամ ինճիճեանը ե-
գաւ ժողովրդական հրապարակագրութիւն մը
ստեղծողը իր «Տարեգրութիւնք»ով (1799 – 1802),
«Եղանակ Բիւզանդիոն»ով (1802 – 1820) եւ Դի-
տակ Բիւզանդիոն»ով (1812 – 1816). կարելի՞ է
ուրանալ 1843ին յետոյ Բազմավէպի կատարած
հսկայ գերը այդ ուղղութեամբ, այնքան վճիտ
ու կանոնաւոր աշխարհաբարով մը իր անդրանիկ
թիւերուն մէջ, որ հիացում կ'ազդէ, օրինակ ծա-
ոայելով յաջորդ ժողովրդային պարբերաթերթե -
րուն: Միայն Հ. Աբսէն Ղազիկեանի ծրագիրը յե-
տսէն հատորներուն մէջ տալու մեզի հին ու նոր
ազգերու դրական հրաշակերտները. արդէն կը
բաւէ ապացուցանելու Մխիթարեանց ձգտումը՝
նոր օրերու Հայը օժտելու եւրոպական մտածո -
թեան եւ արուեստի գեղեցկութիւններով՝ դրական
աշխարհաբարով մը՝ որ պտուղ է հին դասական
չրջանին (Բագրատունեան դարրոցի) մեր մէջ մտած
արուեստի ըմբռնումին, յղկումին, բառերու ընտ-
րութեան, դասաւորումի ճաշակին, համառօտ՝
դրելու արուեստին: Եռանդի հնոց սիրտը Հ. Ա.
Ղազիկեանի՝ դադրեցաւ բարախելէ ժամանակէն
առաջ, յետ տալու սակայն պատկառելի թիւ մը
թարգմանութիւններու, որ քանի մը ազգային
դպրոցներու կամ թարգմանիչներու ժառանգու -
թիւնը կրնայ համարուիլ: Ցոյն – լատին դասա-
կան դլուխ – գործոցները՝ որոնք Բագրատունիէն,
Հիւրմիւզէն եւ ուրիշներէ հայացուած էին դա -
սական հայերէնով, ինքը միակ՝ աշխարհաբարով
խօսիլ տուաւ, այսպէս Հոմերոսի «Իլիականը»,

ՂՈՍՓ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ

—Չի որ զգացող գտա, մի իշնող մթնշաղ։ Ես ալ ուզեցի ինծի համար մը ունենալ։

Ծանր ու սգաւոր կերպով մը կեցած էր նոյն տեղը, ուր զինք թողած էի։ Ոչ մէկ շարժում կամ ձայն կ՚արձագանգէր անոր շուրջը։ Ամէն ինչ կարծես կը քնանար։ Ես ալ կեցայ անոր կողքին, ու ինքնաբերաբար ձեռքս երկնցուցի, որ շոյեմ անոր ճերմակ մազերը։ Ան ետ քաշուեցաւ, ինծի նայեցաւ ու ըսաւ.

—Ինչո՞ւ կ՚ուզես ինծի հետ ըլլալ։ Ես ծեր եմ, ու ոչ ոքի պէտք եմ։ Ես ալ ժամանակին ունէի ընտանիք, կին ու զաւակներ։ Ամէնքն ալ մեռան։ Ես ալ պիտի մեռնիմ շուտով։ Ինչո՞ւ կ՚ուզես ինծի հետ ըլլալ։

Ես պատասխանեցի, որ ինծի համար ալ ոչ ոք կայ, որ ինծի հետ ըլլայ։ Ես ալ մենակ եմ աշխարհի երեսին։ Ես ալ ոչ ոքի պէտք եմ։ Ես ալ ոչ ոքի պէտք եմ։ Ես ալ ոչ ոքի պէտք եմ։

Ան ինծի նայեցաւ ուշադրութեամբ մը։ Ես ալ ինծի նայեցայ անոր աչքերուն մէջ։ Ան ինծի ձեռք մեկնեց։ Ես ալ ձեռքս մեկնեցի։ Ան ինծի ժպտեցաւ։ Ես ալ ժպտեցայ։ Ան ինծի ըսաւ.

—Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։ Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։ Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։

Ես ալ ըսի.

—Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։ Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։ Ես քեզ կ՚ընդունիմ։ Դուն ալ ինծ կ՚ընդունիս։

Ան ինծի նայեցաւ ուշադրութեամբ մը։ Ես ալ անոր աչքերուն մէջ նայեցայ ուշադրութեամբ մը

ծանօթի մը հաղորդած է տեղեկութիւններ հիւ – լէական հետաքննութեանց մասին, «պետութեան շահերուն եւ ապահովութեան վնասելու նպատա – կով»։

Ամբաստանեալը բանտարկուած է Լոնտոնի գլխաւոր բանտին մէջ եւ այլուր պիտի փոխա – դրուի փետրուար 10էն վերջ, երբ տեղի կ'ունենայ երկրորդ հարցաքննութիւնը։

Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութիւ – նը եւ թերթերը բուռն պայքար մը բացին անցեալ տարի, մաքրագործելու համար վարչութիւնը, հեռացնելով ֆաշական, համայնավար կամ ուղե – կից պաշտօնեաները։ Ֆուքսի դատավարութեան առթիւ հրաւիրուած է դատաւոր մը որ ընդհան – րապէս ամէնէն ծանր խնդիրներով կը զբաղի։

★ Մ. Նահանգներու գաղտնի սպասարկու – թիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ վճ – ռական դեր մը կատարած են, երեւան հանելու համար այս լրտեսական գործը։

Ֆլաուզ Ֆուքս, 38 տարեկան, ծնած է Գեր – մանիա եւ բրիտանական հպատակ դարձած 1943 – ին։ Հայրը ուսուցչապետ է Գերմանիոյ ռուսական շրջանին մէջ, բայց ինք Անգլիա կը բնակէր 1933էն ի վեր, եւ բնագիտական ուսումը լրացնելէ վերջ, հաստատուեցաւ երկրին մէջ, ուր ապրուստը կը ճարէր գիշերական դասեր տալով։ Բրիտանական կառավարութիւնը 1943ին Ամերիկա ղրկեց զինքը մասնաւոր պաշտօնով մը։ Հոն աւելի մը աշխատե – ցաւ բրիտանական զինամթերքի նախարարութեան պատասխանատուութեան մէջ, յետոյ Օքսրիճի եւ Լոս Ալամոսի հիւլէական գործարաններուն մէջ ո – րոնցմէ դուրս ելան առաջին հիւլէական ռումբերը։

Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնա – խումբն ալ պրպտումներ կը կատարէ, ուրիշ գաղտնիքներ երեւան հանելու համար։ Կասկա – ծամտութեան մթնոլորտ մը կը տիրէ նաեւ Ամե – րիկայի մէջ։

★ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Ֆլաուզ Ֆուքս 1949 Յուլիսին կարեւոր պաշտօն մը ստա – ցաւ Հարուէլի մէջ, 2000 սթերլին տարեթոշակով։ Հարուէլ կեդրոնն է Անգլիոյ հիւլէական հետա – զոտութեանց։ Մասնագէտներ պաշտօնի կոչուած են աշխարհի բոլոր կողմերէն, նաեւ գերման եւ աւստրիացի գիտնականներ, մանրակրկիտ քննու – թիւններէ վերջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ մարդուած 500 գործակալ – ներ տէր տիրական են Սոֆիայի մէջ, ինչպէս կը հաղորդէն իրաղեկ ճամբորդները։ Պուլկարիա բա – ցարձակապէս ինկած է Խ. Միութեան թաթին տակ։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ, Ֆիլիպէի մէջ, Իվան Փեթրով, իսկ երկու մեղսակիցները՝ ցկեանս դատապարտութեան, այն ամբաստանու – թեամբ թէ 1945 Սեպտ. 9ին ռումբ մը պայթե – ցուցած էին Թրքական հիւպատոսարանին առջեւ, խանգարելու համար երկու երկիրներուն յարա – բերութիւնները։ Հինգ հոգի ալ դատապարտուե – ցան մէկական 15 տարի բանտարկութեան։

ՁԱՓՈՆԻ կայսրը իբրեւ պատերազմի ոճրագործ դատելու պահանջ դրած էր Խ. Միութիւնը։ Նիւ – րընպէրկի ամերիկեան դատախազը պատասխանեց թէ չատ աւելի զօրաւոր պատճառներ կան դատե – լու Սթալինը։

Այրի Տիկին Մարիամ Մակարեան, Տիկին Ե – ղիսաբէթ Մակարեան (Յունաստան), Տէր եւ Տիկ. Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկին Տիրաեան, Տէր եւ Տիկին Պոտուրեան, Տէր եւ Տիկին Յեսուվ Թու – թաեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մեսրոպեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յ. Գույումճեան եւ զաւակները (Հայաս – տան), Օննիկ, Խօժէնի եւ Եղաքսիա Գարաեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պապուեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Տէր Յակոբեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Հէյէգեան, Տիկին Տէմիրճեան կը ծանուցանեն իւ – րենց ամուսնոյն, զաւակին, եղբօր, քեռայրին եւ աղգականին դառնադէտ մահը՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱԿԱՐԵԱՆի (Ատափազարցի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 61 տարեկան հասակին իր բնակարանին մէջ, 29 rue Et. Dolet, Ալֆորվիլ։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Ալ – ֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ, փե – տրուար 6ին, երկուշաբթի ժամը 3·30ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանա – տունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ-ԲՈՑԱԻ

10րդ տարուան 109րդ թիւը (1950 Յունուար), ձախ բովանդակութեամբ։

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris։

ՓԱՌՆՀԵՂ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԹԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ (Սեբաստացի) վահուան 200ամեակին

Փետրուար 5ին ժամը 20·45ին Mutualitéի *մէջ, 24* rue St. Victor, métro Maubert Mutualité

Նախաձեռնութեամբ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՖՈՆՏԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ։

Նախագահութեամբ Հայ կաթողիկէ համայնքի առաջն. փոխանորդ ՀԱՅՐ ՓԻԼԻՊՃԵԱՆի կը խօսին։— ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ, ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ, եւ ՅԱ – ԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին։— Դաշնակ Օր. ՃԻՆՃԵԱՆ, երգ Օր. ԻՐԻՅ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ եւ Մ. ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ։ Արտասանութիւն Օր. Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ։

Ջութակ Mr. **Robert Stoïtzner** (1er prix de Vienne) *Մուտք 150 ֆրանք*

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 25 փետրուար, ժամը 9էն մինչեւ լոյս։

Clubի մէջ, 51 rue Grignan։

Առաջնակարգ orchestre *եւ ընտիր պուֆէ։*

Attractions, *եւն., խումբը կ'երդէ իր ճոխ եր – գացանկի զուարթ կտորներէն։ Մուտք 200 ֆր – րանք։ Փութացէք ապահովել ձեր տեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն։*

CENTRE ADMINISTRATIF et SOCIAL*ի*
ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ԱՆԻԼՒՆ

կիրակի 12 փետրուար ժամը 3ին,

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

Միջազգ. ժող. բանահիւսութեան **(Folklore)**

Նախաձեռնութեամբ, L'Art pour les peuples, *կազմակերպութեան եւ հովանաւորութեամբ* Force Ouvrière*ի։*

Կը մասնակցին նշանաւոր ֆանթէզիստ **Marie Dubas**, *եւ ուրիշ միջազգային երգիչներ։*

Այս յերեկոյթին պիտի երգէ նաեւ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ երեք երգեր։— Կոմիտասի Անտու – նին, Գ. Ալէմշահի Իմ երգը եւ Վ. Սարգսեանի Հօ՛յ Նարը։

Կը ներկայացուի նաեւ չարժանկարի երեք ժապաւէններ։

Կը պարէ ՊՐԸԹՈՆ ՊԱՐՈՒՀԻՆԵՐՈՒ խումբ մը։

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՄ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը խնդրէ ծա – նուցանել։— 1. Միութիւնս կազմակերպած է հա – յերէն լեզուի դասաւանդութիւններ որոնք տեղի պիտի ունենան երեքշաբթի դիշերները ժամը 20·30էն 21·30, Մարի Նուպար հաստատութեան մէջ։ Արձանագրութիւնները ու դասաւանդու – թիւնները կը սկսին 7 փետրուար երեքշաբթի դի – շեր։ Դիմել տան ուսանողներէն Գ. Թուզուեանի։

2.— Միութիւնս կազմակերպած է նաեւ բա – նախօսութեանց շարք մը որոնց առաջինը տեղի պիտի ունենայ տան սրահին մէջ Տօքթ. Ց. Գրա – պալեանի կողմէ, 8 փետրուար չորեքշաբթի դի – շեր ժամը 20·30ին։ Բանախօսութեան նիւթն է Notion élémentaire de Géographie arménienne *(ֆրան – սերէն)։ Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները։*

Հասցէ.— Maison Arménienne 57 Bld. Jourdan, Cité Universitaire, métro Porte d'Orléans։

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով
Նպարավաճառի խանութ մը
ALIMENTATION COURS DES HALLES
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ
Բանուկ առուտուր, *(երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)*
36 rue des Varennes
Métro Rue du Bac **Paris (7)**

Գաւառներէն դիմել գրաւոր

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օչա – կան» խումբին դասախօսական ժողովը՝ փետր. 8ին, սովորական վայրը, սովորական ժամուն։ Նիւթը՝ «Դրուագները Սամսոն Խանի կեանքէն»։

ՏԻՍԻՆ.— Ցեսուածղուած է Մուրատի տարե – դարձին տօնակատարութիւնը, որուն ձեռնարկած էր Սեբաստիոյ Հայր. Միութիւնը։

ՋԵՐՄԱՊԱՅԻ կը խնդրուի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա – ճիւղերէն կեդրոնի սահմանուած դումարները ղր – կել ուղղակի Շրջ. վարչութեան chèque Postal*ին թիւին։*

ԹԻՀՐԱՆ, Արփի.— Ձեր ուղած հասցէն.— 6 Cité Martignac, Paris։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Thoiryի *դէմ, մեր դաշտին վրայ* Stade municipal, Jean Bouin, *ի – սկ։ Պահեստին ժամը 13·15։ Ա. ժամը 15ին։ Իսկի մեր հայրենակիցները անշուշտ պիտի փութան քա – ջալերել մեր տղաքը։*

Ծախու են երկու վիլլաներ

Aix – En – Provence*ի մօտ, առաջինը՝ 8 սեն – եակ, երկու յարկի վրայ, բաղնիք, հոսուն ջուր, էլեկտրականութիւն եւ լուացքի յատուկ տեղ։ Ընդարձակ պարտէզ (մէկ հէքտար) աւազանով, հաւնոց։ Մարսէյլի ճամբուն վրայ օթօքարի եւ հանրակառքի կայարաններուն քով, բարձրու – թեան վրայ։*

Շէնքը քարաշէն է, ծառերով շրջապատուած եւ գեղեցիկ տեսարանով։

Երկրորդը՝ Aixէն մէկ քիլոմեթր հեռու Մար – սէյլի ճամբուն մօտ, վեց սենեակ, բաղնիք, տաք եւ պաղ ջուր, կեդրոնական ջեռմութիւն։ Շէնքը հազար քառակուսի մեթրի վրայ չինուած է եւ ու – նի մեծ կառատուն, աչխատանոց, հաւնոց, աղաւ – նոց 80 հազար լիտր ջուր պարունակող աւազան, 700 որթատունկ, քարէ պատով շրջապատուած։

ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Դիմել.— **Maison Robert,** 3 rue de la Couronne, Aix en Provence, *(Պուչ տիւ Բօն)։*

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է
Երկար ատենէ ի վեր սպասուած
«ՀԱՅԵՐԻՆ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատ – ուած է Արեւմտակայական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով։

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ – բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը։ Գինը 1500 ֆրանք։

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE *ՍԱՐՔԱՑՈՎ*

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 7 Février 1950 Երեքշաբթի 7 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6071–Նոր շրջան թիւ 1482

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿԱՐԱՐ ԱՀԱԿՈՋԸ

Նոր ջրաճղութիւն մը կը ցնցէ մարդկութիւ – նը, այն օրէն ի վեր որ հրապարակ ելան չընդալից մանրամասնութիւնները՝ ջրածին ռումբի մասին :

Ջրաճղութեան հետ միասին՝ մոլեգնութեան կամ խմաստութեան կանչեր կը լսուին ամէն տեղ :

Մոլեգնութիւնը կը թելադրէ օր առաջ չինել ահարկու զէնքը, դիմացինը կանխելու առաջա – դրութեամբ : Իսկ խմաստութիւնը միջոցներ կը փորձէ, չարը խափանելու համար :

Այդ միջոցներէն մէկն է՝ նոր ձեռնարկ մը կատարել եւ համաձայնութիւն մը դոյացնել երկու վիթխարի ոսոխներուն՝ Ա· Միութեան եւ Մ· Նա – հանգներուն միջեւ :

Շատոնց է որ կը խօսուի այսպիսի փորձի մը մասին, հեռուհեռէ աւելի բարձր : Նոյնիսկ պա – տասխանատու շրջանակներու մէջ :

Կը թուի թէ այս ձեռնարկին չատագովները իրենք ալ շատ հաւատք չունին անոր յաջողու – թեան մասին :

Արդարեւ, անոնք միեւնոյն ատեն կը թելա – դրեն չարունակել ջրածին ռումբի եւ ուրիշ հիւ – լէական զէնքերու չինութիւնը ...

Չարը խափանելու միջոցներ կ'որոճան նաեւ դիտնականները,— անոնք որ ընդունակ են է՛ւ բարիք է՛ւ չարիք յղանալու :

Ինչ անդին պիտի կարդաք տասներկու ամե – րիկացի դիտնականներու թախանձագին կոչը : Բուն բառով՝ ահակոչ :

Բոլորն ալ հիւլէական մասնագէտներ, այս դիտնականները հրապարակաւ կը պարզեն ջրա – ծին ռումբին ահաւոր վտանգները .

— « Ո եւ է ազգ իրաւունք չունի գործածելու այսպիսի ռումբ մը, նոյնիսկ արդար դատի մը համար : Այս ռումբը պատերազմի զէնք մը չէ այլեւս, այլ միջոց մը՝ բնաջնջելու ամբողջ ժո – ղովուրդներ : Եւ մեծ ատոր մեծաշնորհը չու – նինք : Ռուսերն ալ կրնան չունենալ »:

Ուրիշ կոչեր ալ պակաս չեն, բայց միշտ հա – կասական տեսակէտներով : Նոյնիսկ բարձրաստի – ճան կղերականներ կան որոնք անհրաժեշտ կը դտնեն նոր եւ աւելի ահարկու զէնքերու չինու – թիւնը, յանուն ... խաղաղութեան եւ ազատու – թեան :

Ճիշդ ինչպէս ռազմագէտները կ'ըսեն, — Շի – նենք, պահենք, որպէսզի թշնամին մտքէն չանցը – նէ որեւէ յարձակում փորձել :

Դժբախտաբար երկասյրի սուր մըն է այս քա – ղաքականութիւնը, ինչպէս տեսանք հիւլէական ռումբի դիւտին առթիւ :

Վերջին Աչխարհամարտէն ետք, օրուան յաղ – թականները իրենց միջեւ բաժնեցին հարիւրաւոր գերման դիտնականներ եւ մասնագէտներ : Հազա – րաւորներ ալ իրենք ունին, եւ բոլորը միասին կը տքնին դիշեր ցերեկ, ամէնէն մահացու եւ քանդիչ դիւտերը յղանալու համար :

Շատ մը դիտական աչխատանոցներ , որոնք մարդկութեան վէրքերը բուժելով, հրաչագործ չիճուկներ պատրաստելով կը զբաղէին , այժմ նուիրուած են դիւային, դժոխային հետազօտու – թեանց :

Եւ քանի որ ոչ մարդկային երեւակայութիւ – նը, ոչ ալ դիտութիւնը սահման ունին, ահաւասիկ դինարշաւ մը եւս, իրար գերազանցելու համար :

Երանի՛ թէ գործնական ելքի մը յանգէր ա – մերիկացի դիտնականներուն ահակոչը, միջազգա – յին դիտական ճակատ մը կազմելով, յանուն ազա – տութեան եւ խաղաղութեան :

Ամէնէն հզօր պետութեանց վարիչներն ալ պէ – տի կրնայի՞ն այսքան յառաջ երթալ, եթէ իրենց աչակից չունենային դիտունները՝ քսմնելի դիւ – տերով :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ԺԹ· դարուն ալ պա – կաս չէին վառ երեւակայութեամբ օժտուած դիտ – նականներ, մահացու զէնքեր հնարելու համար : Բայց արքաները կը խափանէին դաղտնիքը :

Իսկ այսօրուան ժողովրդավար «արքանե՞րը»: Ջունի՞ն այդ կարողութիւնը :

Այս հարցումին պատասխանը ինքնին տրուած կ'ըլլար, եթէ միլիոնաւոր ժողովուրդներ վերա – դառնային իրենց ազատութիւնը : Եթէ ինքնակոչ յե – զափոխականներ արդարութիւնը չչլորթէին ան – յապ աչխարհակալութեան հետ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍՊԷ՞Ս ԷԻՆ ԵՐԷԿ ...

Վերջերս դժբախտութիւնն ունեցանք յաւէտ կորսնցնելու թանկագին ընկերուհի մը, Տիկին Ռամելա Մ· Ալթունեան (Շաքէ) :

Ամէնէն ծանօթն ալ հազիւ կը ճանչնար զայն իր անցեալով : Գիտէր որ անխոնջ եւ անճնուէր խաչուհի մըն էր, հակառակ իր վատառոդջ վիճա – կին : Իսկ աւելի՞ն :

Այդ «աւելին » է որ կը պատմէ իրազեկ մը այսօր, երկրորդ էջին վրայ :

Համառօտ կենսագրական մը : Այնքան պեր – ճախօս՝ իր պարզութեամբ :

Ռամելա գարուն տարիքէն կը մտնէ հանրա – յին առպարէզ, իբրեւ ուսուցչուհի : Միեւնոյն ա – տեն կը նուիրուի ազատագրական պայքարին, հա – յաչատ շրջանի մը մէջ որ աչքի փուշ էր դարձած :

Եւ յանճն կ'առնէ ամէնէն խիզախ, արկածալի պարտականութիւնները :

Կը ստանձնէ փոխադրել ոչ միայն նամակներ, «Դրօշակ» եւ ուրիշ յեղափոխական հրատարակու – թիւններ, այլեւ... ուժանակ :

Անդամ մը պայթուցիկը կարի մէքենային մէջ տեղաւորելով, կը բեռցնէ քիւրտ բեռնակրի մը կռնակը, եւ ճամբայ կ'ելլէն միասին :

Ի զուր չէր որ խմբանկարի մը մէջ կը ցուց – նէին իբրեւ «պոմպաճի» աղջիկը :

Եւ հիմա երբ աչքի առջեւ կը բերեմ իր լուռ ու մունջ, խորհրդաւոր կերպարանքը, տունին մէջ, այդ անցեալն է որ կը բացատրէ ամէն բան :

Ամէն անդամ որ հանդիպում մը կ'ունենայինք ընկեր Մինասի տան մէջ, Ռամելան չուքի մը պէս կ'անցնէր սենեակին առջեւէն, սուրճ կամ ջուր բերելու համար : Եւ կը քաչուէր խոհանոց, կամ կարի արհեստանոցը :

Հազիւ տեսած կ'ըլլայինք իր · կիսադէմը, բարեհամբոյր՝ բայց թաղծոտ : Եւ մանաւանդ ու – ժաբեկ :

Ո՞վ կրցաւ չափել իր սրտին մէջ բացուած վէրքերուն խորութիւնը :

Եւ հիմա երբ կրկին կը կարդամ իր համառօտ «վարք»ը, կարծես դերեզմանէն արձակուած ճիչ մըն է որ կը լսեմ .

— Այսպէ՞ս էին երէկ ... «Դրօշակ», ուժանակ եւ դաղտնի թուղթեր կը փոխադրէին, առանց աչ – ձախ նայելու : Ի հարկին մահը աչք առնելով, «ի սէր ազգութեան» : Իսկ այսօ՞ր ...

Այսօր մայրեր եւ քոյրեր, կրակուբոց ման – կամարդուհիներ ունինք, որոնք ոչ միայն քանի մը հայերէն բառ «չեն փոխադրեր» իրենց զաւակնե – րուն, այլեւ կը վախնան հայերէն խօսիլ անոնց հետ, իրարու հետ :

Կը վախնան որ բա'ն մը կը կորսնցնեն իրենց եւրոպականութենէն :

Մինչդեռ, իրենց մուխն է որ կը մարի, ան – դղալաբար ...

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ընթերցողները լէօի այս պատմական վէպը պիտի կարդան նոյն հետաքրքրութեամբ ինչպէս « Աչոտ Երկաթ»ն եւ «Անին ծախուեցաւ»ը :

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՑԻ 200ԱՄԵԱԿԸ

Կիրակի օր մեծ բազմութեամբ տօնուեցաւ Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամեակը, Մխի – թարեան միաբանութեան մեծ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Մուրատ Ուսումն· Ֆոնտի յանձնախումբի եւ նա – խագահութեամբ Հայր Ղեւոնդ Տէր Մովսէսեան եւ Պ· Ց· Ցակոբեան : Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԱԹՈՂ· ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ, Արտաւազդ արք· Սիւրմէեան, որ Մարսէյլ կը գտնուէր առեղծ մը ի վեր, վայելս հասնելով պատարագած եւ հո – գեւորապէս մխիթարած է ժողովուրդը : Այս առ – թիւ Հայ· Եկեղեցւոյ մասին չահեկան տեղեկու –

Գիտութիւնն ալ՝ մտահոգ ջրածին ռումբի վտանգ

Ամերիկացի 12 գիտնականներ, բոլորն ալ մասնագէտներ հիւլէական ռումբի, ստիպողական կոչ մը ուղղեցին, խնդրելով որ «Մ· Նահանգները իրենց կառավարութեան միջոցաւ հանդիսաւորա – պէս յայտարարեն թէ երբեք պիտի չգործածեն ջրածին ռումբը, առաջին անդամ» : Յայտարարու – թիւնը կ'ըսէ·

— « Միակ մէկ պարագայ կրնայ ստիպել մեզ որ գործածենք զայն,— եթէ մենք կամ մեր դաչ – նակիցները յարձակում կրեն այդ ռումբով : Մի – այն մէկ արդարացում կրնայ ըլլալ ջրածին ռում – բի ուսումնասիրութեան համար,— արգիլել անոր գործածութիւնը : Պէտք չէ մոռնանք թէ մենք չունինք այդ ռումբը, այլ կ'ուսումնասիրենք զայն, եւ Ռուսաստան ամէնէն թանկագին տեղե – կութիւնները ստացած է շնորհիւ մեր անզգաստա – պահութեան : Թերեւս ջրածին ռումբի պատրաս – տութիւնը յառաջ կը տարուի Ռուսիոյ մէջ, առե – նէ մը ի վեր, բայց եթէ սկսած չէ, զայն չինելու մեր որոշումը կրնայ նոյն գործին մղել Ռուսերը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Գիշոյի նոր դահիճը

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒԼ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ ԱՑՍՕՐ

Հինգ ընկերվարական նախարարներու եւ չորս փոխ նախարարներու հրաժարումէն վերջ, Պ· Պէ – ռօ գործի ձեռնարկեց դահլիճը լրացնելու համար :

Առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ նա – խորդ վարչապետին՝ Պ· Քէօյլի հետ եւ տեւեց 90 վայրկեան : Այս առթիւ պատասխանելով զանա – զան հարցումներու, ըսաւ· — « Կը չարունակեմ խորհրդակցութիւնները եւ կը յուսամ յաջողու – թեամբ վերջացնել վաղ առաւու (երկուշաբթի) :

Երկուան թերթերը նոյնիսկ նոր նախարար – ներու անունները կը հրատարակէին,— Պ· Քէօյ (արմատական), ներքին գործերու Պ· Շարլ Պա – ռանժէ (ժողովրդական) աչխատանքի եւն· :

Ընկերվարականները կը հաւաստեն թէ պիտի չարունակեն աջակցիլ կառավարութեան, պահպա – նելու համար ներկայ հանրապետական մեծամաս – նութիւնը Ազգ· ժողովին մէջ (Երրորդ Ուժ) : Կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցու – թիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, պար – զելով ընկերվարական նախարարներու հրաժար – ման պատճառները : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ «իրենք անոնցմէ չեն որոնք պայքարէն կը խուսափին , դժուարին պարագաներու մէջ : Ուշադիր՝ ժողովր – դապետութեան թշնամիներու դաւադրութեանց եւ խաղաղութեան սպառնացող վտանգներու, անոնք այսօր ալ ինչպէս երէկ վճռած են չարունակել ի – րենց պարտականութիւնը » :

★ Կարգ մը թերթեր հետեւեալ տեղեկու – թիւնները կը հրատարակեն ընկերվարական նա – խարարներու հրաժարման իրական պատճառնե – րու մասին .—

1·— Ընկերվարականները կ'ուզեն ազատու – թիւն վայելել, աչխատավարձի յաւելման մա – սին ·— 2· Կ'ուզեն ճամբան հարթել, փոփոխու – թիւն մը կատարելու համար Հնդկաչինի քաղաքա – կանութեան մէջ ·— 3· Կ'ուզեն փութացնել ընդհ· ընտրութիւնները, փոխանակ սպասելու մինչեւ Ազգ· ժողովի պաշտօնավարութեան լրացումը (1951) :

Կ'ըսուի նաեւ թէ Անգլիոյ աչխատաւորական – ները թելադրած են Ֆրանսայի ընկերվարական – ներուն նոր ընտրութիւններ պահանջել, այն պատ – ճառաբանութեամբ թէ մթնոլորտը նպաստաւոր պիտի ըլլայ Ֆրանսայի ընկերվարականներուն համար , եթէ իրենք յաղթեն Անգլիոյ մէջ :

★ Համայնավարները ամէն միջոց կը փոր – ձէն, խափանելու համար զինամթերքի առաքու – մը դէպի Հնդկաչին : Մարսէյլի քաթափի աչխա – տաւորներէն անոնք որ անդամ են Աչխատանքի Դաչնակցութեան, կիրակի օր բանաձեւ մը քուէ – արկեցին : Բանաձեւը կը վտարէ անոնք որ կը խափանեն Սէնտիքային որոշումները :

★ Ջօր· տը Կոլ ճառ մը խօսելով, յայտարա – րեց ·— «Իւրաքանչիւր օր աւելի պայծառօրէն կ'ա – պացուցանէ ներկայ կարգուսարքին անկարողու – թիւնը : Մենք որեւէ արդելք չենք դներ : Մենք պատրաստ ենք աչխատելու բոլոր բարեմիտ Ֆր – անսացիներուն հետ : Մենք միակ համոզուած եւ միաւորը ուժն ենք : Մենք պիտի ստանձնենք հը – րամանատարութիւնը անմիջապէս որ երկիրը ա – պատօրէն յայտնէ իր կամքը : Մենք պիտի ջախ – ջախենք բոլոր անոնք որ օտարին չահերուն կը ծառայեն » :

Գիտնականներն ալ՝ մտահոգ ջրածին ռումբի վտանգ

Ամերիկացի 12 գիտնականներ, բոլորն ալ մասնագէտներ հիւլէական ռումբի, ստիպողական կոչ մը ուղղեցին, խնդրելով որ «Մ· Նահանգները իրենց կառավարութեան միջոցաւ հանդիսաւորա – պէս յայտարարեն թէ երբեք պիտի չգործածեն ջրածին ռումբը, առաջին անդամ» : Յայտարարու – թիւնը կ'ըսէ·

— « Միակ մէկ պարագայ կրնայ ստիպել մեզ որ գործածենք զայն,— եթէ մենք կամ մեր դաչ – նակիցները յարձակում կրեն այդ ռումբով : Մի – այն մէկ արդարացում կրնայ ըլլալ ջրածին ռում – բի ուսումնասիրութեան համար,— արգիլել անոր գործածութիւնը : Պէտք չէ մոռնանք թէ մենք չունինք այդ ռումբը, այլ կ'ուսումնասիրենք զայն, եւ Ռուսաստան ամէնէն թանկագին տեղե – կութիւնները ստացած է շնորհիւ մեր անզգաստա – պահութեան : Թերեւս ջրածին ռումբի պատրաս – տութիւնը յառաջ կը տարուի Ռուսիոյ մէջ, առե – նէ մը ի վեր, բայց եթէ սկսած չէ, զայն չինելու մեր որոշումը կրնայ նոյն գործին մղել Ռուսերը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

թիւններ հաղորդած է Le Dauphiné Libéré թերթին, որուն աչխատակիցը տեսակցութիւն մը խնդրած եւ հարցումներ ուղղած :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ հարցին քննութեան առթիւ, ժընեւ գացած է Ամերիկայի առաջնորդը, Տիրան եպիսկ· Ներսոյեան, հայկական տեսակէտը պար· – զելու համար :

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Շարաֆխանէի ռուսական զինապահեստներու վերահսկիչը ենթարկուելով իր հայանուն օգնական Սերգէյ Ստեփանովիչին մերժեց մեր խնդրանքը :

Մեծ էր ժողովուրդի յուսահատութիւնը :

Բայց եւ այնպէս ոչ մէկ վարանում «զինուորական մարմնի» կողմէ :

Որոշուեցաւ ոսկեդրամներով , ոսկեղէններով կաշառել երկուքն ալ :

Լուրը կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ եւ Փետրուար 21ին ձեռնարկուեցաւ ոսկեդրամի , ոսկեղէնի հանգանակութեան :

Պատմութիւնը կը կրկնուէր եւ հայ կիները հրապարակ իջան իրենց աւանդական գթառատութեամբ , ազգասիրութեամբ եւ զոհողութեամբ : Կուտային իրենց վզնոցները , օղերը , ապարանջանները , մատանիները եւ զոհարեղէնները : Պատուները կը քակէին հոգեպահուստի իրենց հանդոյցները եւ արծաթ ու ոսկի ղրամները կը նուիրէին «սուրբ գործին» :

« Ոսկեղէնի օր» կոչեցինք այդ օրը եւ ոսկեղէնները յանձնուեցան վաչտապետ Զիբոյին , որ կազմ ու պատրաստ , յիսնեակ մը զինուած եւ յիսնեակ մը անզէն ձիաւորներով Շարաֆխանէ մեկնելու հրամանին կը սպասէր :

Ճիսուն անզէն ձիաւորները կ'երթային զէնք բերելու իրենց ձիերուն եւ իրենք ալ զինուելով հետիոտն պիտի կարէին երկար ու տաժանելի ճամբայ մը :

Ամբապետ Զ... Իր տիկը լեցուցած էր չամիչի օղիով , ուրիշները զինիով : Կարծես հարսնիք կ'երթային :

Ուրախ էին բոլորը , թէեւ կ'ըմբռնէին ձեռնարկին աշխատութիւնը :

Մինչեւ կէս ճամբու վրայ հաստատուած մեծ գիւղ հասնիլը , Զիբօն տխուր էր , անխօս եւ անընդհատ կը ծխէր :

« Գիտե՞ս ինչ պէտք է ընել » , վերջապէս խզեց ան լռութիւնը : Եւ պարզեց իր ծրագիրը , որ ինչքան դժուարին , վտանգաւոր , նոյնքան ալ անի - րագործելի կը թուէր :

Բայց Զիբօն ուրախ էր : Ան դատ էր հնարքը եւ անվերջ կը հաղորդէր իր ծրագրին մանրամասնութիւնները :

— « Հակառակ պարագային , բռնի կը խլենք գոնէ հարիւր հրացան եւ քանի մը թեթեւ զնդացիրներ» :

Ճաշորդ օր , կէսօրէն վերջ հասանք Շարաֆխանէ եւ դիմեցինք հայազգի բայց ռուսախօս Սերգէյ Ստեփանովիչին :

Ան կատաղութիւնէն իր չրթունքները կը ծամէր , միաժամանակ յանդիմանելով մեզ , որ ազգամիջեան կռիւ կը պատրաստուինք :

Զվարանեցաւ ռուսերէն քանի մը հայհոյանքներ ալ թոցնել բերնէն :

Հարկադրուած էինք հանդուրժել :

Երբ՝ այլեւս ամէն յոյս կորսուած կը համարուէր , Զիբօն խնդրեց որ՝ թոյլ տրուի զիչերելու հոն , միւս օրը վերադառնալու խոստումով :

Այդ միջոցին , խմբապետ Զ... մէջտեղ դրաւ օղիի տիկը եւ ըսաւ .

— « Տալարիչչ Սերգէյ Ստեփանովիչ , չէ՞ք փափաքիր մէկ մէկ օղի առնել մեզի հետ : Չէ՞ որ բոլորս ալ ախպէր ենք , հայ քրիստոնեայ ենք » :

Օղիի անունը եւ տիկին երեւումը անմիջապէս փոխեցին «տալարիչչ Վոռկա»ն (ընկեր Օղին ·— այդ անունով մկրտած էին զինքը իր բոլշեւիկ ընկերները) :

Որովհետեւ , ան մէկ չիչ օղիի փոխարէն մէկ թնդանօթ ծախած էր երկու օր առաջ , Նախիջեւանցի Թուրքերուն :

— « Նատիա , Վերա , օղիի չիչերը բերէք » զոռաց խելացնոր :

Երկու երիտասարդ հոմանուհիները բերին չիչերը եւ երկնցուցին խմբապետ Զ...ին :

— « Տարէք եւ սեղան պատրաստեցէք մեր սիրելի տալարիչչներու (ընկերներու) համար , կըրկին զոռաց , Ստեփանովիչ եւ մեզ ներս հրամցուց :

Մեր զինուորները եւ կղզիացած ռուս բոլշեւիկ զինուորները եղբայրացած՝ պարպեցին զինիի տիկերը ու մինչեւ կէս գիչեր երգեցին , պարեցին :

Հինգ ընկերներով հիւրասիրուեցանք Ստեփանովիչի սենեակին մէջ : Երկու աղջիկները հաւասարէ հաւասար կը խմէին , միաժամանակ սպասարկելով : Շատ չանցած եկաւ նաեւ վերահսկիչը , նախկին սպայ մը , որ , ապաւինած էր իր ընկերոջ դթասրտութեան , իր մորթը փրկելու համար :

Երբ Ստեփանովիչ օղիին ազդեցութեամբ ըսկսաւ ճառել եւ դովել Հայերը , Զիբօն առիթը ներկայացած համարելով , խնդրեց մեզի քանի մը հրացաններ տալ :

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՀԱՅՈՒՀԻՆ ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

(ՇԱՔԷ)

Ճունուար 7ի գիչերը սիրելի Ռամելան յանկէտ կը բաժնուէր իր սիրելիներէն : Իր հայրը , Յարութիւն Մուշլուեան , Մուշի Խասգիւղէն , կը հաստատուի Պերկամա , եւ կ'ամուսնանայ Տիգրանուհի Մինասեանի հետ , որ կը ձեռնադրուի քահանայ Տէր Աբրահամ անունով , Պերկամա , Ադհխար , Մանիսա , կը դառնան իր գործունէութեան չրջանները :

Նորապսակ ամոլը կ'ունենայ հինգ զաւակներ , երրորդ զաւակը՝ Ռամելա , կը ծնի Ադհխար : Կանուխէն կորնչնելով իր հայրը «Պայըները» գիւղաքաղաքին մէջ 1896ին Զմիւռնիոյ Որբանոցամ Տիկիններու խնամքին կը յանձնուի : Գաւառի խորերէն եկած որբերով միասին կ'ապաստանին մասնաւոր տուն մը , ուր կը ստանան ուսում եւ դաստիարակութիւն : Ցորեկները կը յաճախեն Հոփսիմեանց վարժարանը , իսկ գիչերները ա - նոնց համար կը սարքուին դասընթացքներ : Գա - ղափարական եւ նուիրուած ուսուցիչներ , Մելքիսեդ արք· Մատթէոս Մամուրեան , Ռուբէն Որբերեան իրենց հոգեչունչ խօսքերով անոնց մէջ զրկին հայրենասիրական ոգի : Դպրոցի սեղաններու վրայ երկու անբաժան ընկերուհիներ զարձան Ռամելա Փափազեան եւ Աչխէն Փօլատեան , դասա - բանին խելացի եւ ընդունակ աչակերտները : Աղ - գային երգերով հանդէսներ կը տրուին : «Հայաստանցի աղջկան» դերը կը կատարէ Ռամելա չատ յաջող կերպով :

Այս երկու աղջնակները հեռու մնացին քարափի վրայ տիրող հեչտանքի եւ հաճոյքի սովորա - կան կեանքէն : Գաւառէն սրտաճմլիկ լուրեր կը հասնէին : Հայոց թաղի տուներներուն մէջ կոր - սուած տուներէն ներս , անոնք սկսան իրենց հեռաւոր քոյրերուն տառապանքը ապրիլ : Լամբարի պլպլացող լոյսին տակ յափչտակուած , կը թղթատէին «Դրօշակ»ի խորհրդաւոր թերթերը , որոնք մասունքի պէս պահուած էին միչտ իրենց կուրծքին վրայ : Ուզեցին այդ նոր չարժումին «թթխմորը» դառնալ , գաղտնի չրջաբերականները փո - խադրուեցան անկիւնէ անկիւն , կեդրոնէ կեդրոն : Աւստրիական հիւպատոսարանին մէջ յատուկ նամակատուփ մը ունենալով , արտասահմանէն հասած գրութեանց յանդուգն ցրուիչը դարձաւ Ռամելա :

Ապրուստի միջոցներ ունենալու համար , Զմիւռնիոյ չրջանի ընտանիքի մը մէջ կը ստանձնէ ուսուցչուհիի պաչտօն : Իր հետ կը փոխադրէ իր նախասիրած «Ինդ»ը եւ «Կայծեր» դիրքերը : Տանտէրը կը դողայ այս վտանգաւոր երեւոյթին առջեւ : Արդէն Ռամելա հեռացած է իր դոյքերով :

1903 — 1905 իբրեւ «Մինկըր»ի պաչտօնեայ , կարի մեքենայի գլանին մէջ կը լեցնէ պայթուցիկ նիւթը եւ ընկերութեան քիւրտ բեռնակրին տալով նչանակուած տեղը կը փոխադրէ :

1905ին , երբ ձախողեցաւ Սուլթան Համիտի սպանութեան փորձը , Զմիւռնիոյ յեղափոխական գաղտնի գործունէութիւնն ալ ունեցաւ տագնապի չրջան մը : Ընդհանրացաւ խուզարկութիւնը կաթոլիկ տուներէ ներս : Ռամելայի դերը դժուարացաւ : Ուժանակներ կապած իր սրունքներուն , գուլպայի տակ , կեդրոնական կոմիտէի կնիքը կարած իր օձիքին ծալքերուն մէջ , ազատեց չատերը բանտարկութենէ եւ միջոց ստեղծեց ընկերներու , որ հեռանան չուտով եւ ազատին հետապնդումէ : Իրրեւ կարի մեքենայի ներկայացուցիչ , յաճախ այցելած է Ատլընի նահանգի զանազան կեդրոններ , մեքենաներու դղրոցներուն մէջ հոգածու - թեամբ զետեղած է թուղթեր եւ յեղափոխական պիտոյքներ , որոնք հասած են ապահով կերպով իրենց հասցէներուն :

1908ին՝ ազատութեան հռչակումէն ետք , կապուեցաւ ուսուցչական աչխատանքին , յեղա - փոխական եւ անձնուէր յայտնի ուսուցիչ Արտաչէս Տէր Ստեհանեանի հետ մեկնեցաւ Էօտէմիչ : Այս քաղաքը Զմիւռնիոյ չրջանի հայութեան բախտն սիրտն էր , սերունդները զպրոցէն ներս եւ դուրս նուիրուեցան , իրենց հայրենիքի վիչտին ու ցաւին : Անկէ անցան մեծ առաքելներ Ակնունի , Գէորգ Վիչապեան եւ ցանեցին արտակարգ խանդավառութեամբ գաղափարի սերմերը այդ արդաւանդ դաչտին մէջ : Ռամելան ուսուցչուհի մը եղաւ հոն խղճամիտ :

1915ին յեղափոխականներու սեւ ցանկը պատրաստուեցաւ եւ կէս գիչերին Ռամելայենց տան դուռն ալ զարկին : Ինք եւ քոյրը ոստիկաններու սուինաւոր չարքին մէջէն առաջնորդուեցան բանտ , տարաբախտ մօր մը արցունքոտ աչքերուն առջեւ :

Զորս ամիս ետք բարեկամներու չնորհիւ կ'ազատէին բանտէն :

Ունէր աչխատասէր եւ նախաձեռնարկ ոգի , 1922ին եկաւ Փարիզ , սորվեցաւ դերձակութիւն եւ դարձաւ ինքնապահ :

Իր կեանքը կապեց Մինաս Ալթունեանի հետ : Իր առողջական վիճակը թոյլատու չէր լայնօրէն լծուելու հանրային աչխատանքի : Իր տուներ բաց էր ամէնուն առջեւ : Վրդովուն հոգեկան վիճակ մը ունէր , կ'ապրէր թերեւս իր չչահեցած փափաք - ներուն տառապանքը կամ ազգային եւ ընկերային չիրականացած երազներուն տագնապը :

Եթէ «յիչատակը թառամէր» , այն առեն «սպի մեռնէր» : Ռամելան իր հայրենասիրական տուրքը տուած է լայնօրէն իր պատկանած հա - մայնքին : Իր մեկնումով կը թողու անմահ յիչատակներ :

Գ. ԱՐՄԷՆ

ՏԱՍՅԱՆԴ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ , մանկական եւ պատանեկան ամսագիր , Ա· տարի Թիւ 10 , (Ճունուար 1950) : Այլազան բովանդակութեամբ եւ գունաւոր նկարներով : Հասցէ ·— Bld. Naderi, Magasin Hovar , Téhran (Perse) :

ՉՄՄԱՌՈՒ ՀԱՅ ՎԱՆՔԸ (1749 — 1949) : Գրեց՝ Մեսրոպ Վ· Թերզեան , միաբան Չմմառու : Հայ կաթողիկէ տպարան : Պէյրութ : 1949 : Գին 200 լիր· դահեկան :

Ստեփանովիչ նայեցաւ վերահսկիչի աչքերուն եւ պահեստապետին ուղղուած հրաման մը ստորագրեց , մեզի յիսուն հրացան տալու համար : Անկարելի եղաւ աւելին ստորագրել տալ :

Մեր անզէն յիսնեակը Սալմաստ ղրկեցինք զինուած եւ պատուիրեցինք անմիջապէս վերադառնալ հարիւր անզէն ձիաւորներով :

Երկու օր հիւր մնացինք Ստեփանովիչին , պարպելու համար մնացած օղիի չիչերն ու կիսատ տիկը :

Զիբօն լայնօրէն ուսումնասիրեց տեղական պայմանները : Իր ծրագրին յաջողութիւնն ակնհաբեւ էր արդէն :

Երբ մեր անզէն ձիաւորները վերադարձան , Զիբօն արդէն համոզած էր բոլշեւիկ վարիչներ եւ կը խնդիրը կը կարգադրուէր առանց արիւնի :

Մեզի միացաւ նաեւ թնդանօթակիր փոքրիկ նաւը (ցարական կառավարութեան կողմէ չինուած) : Վարիչը , որ հասարակ նաւաստի մըն էր , բոլշեւիկեան կարգերու չնորհիւ , մէկ օրէն միւսը սպայ դարձած էր :

Ճաշորդ առաւօտ նաւը լեցուցինք հարիւրաւոր հրացաններով , ֆրանսական դրութեամբ փոքրիկ «Մաքսիմ» գնդացիրներով , զինուորական հագուստներով , կաշեղէններով եւ զանազան պիտոյքներով :

Անզէն ձիաւորները զինուեցան ու ճամբայ չինկան դէպի Սալմաստ , իսկ մենք չոկատ մը զինուորներով նաւ նստանք եւ ճամբայ չինկանք դէպի Խանթախտ գիւղը· (Ուրմիոյ լճին ափը) :

Մեծագոյն յաջողութիւնն էր այս , որ տասնապատկեց մեր զինուորներու կորովը եւ անհամեմատօրէն բարձրացուց դիմադրական ոգին :

« Ախորժակը ուտելով կը բացուի» , կ'ըսէ ժողովրդական առածը : Որոչուած էր հանգստանալ եւ նորէն Շարաֆխանէ երթալ :

Նոյն օրերուն , խումբ մը Ասորիներ ալ փորձեցին մեր օրինակին հետեւիլ : Կէսը վերադարձաւ զինուած , իսկ միւս կէսին վիճակը անյայտ մնաց :

Մեր ձիաւոր նոր խումբն ալ Թասու գիւղին մօտ կռուի բռնուելով , Աղբակեցի Անէն կզակէն վիրաւորուեցաւ եւ ուրիչ զինուոր մը սպանուեցաւ :

Խումբը կէս ճամբէն վերադարձաւ ձեռնունայն , որովհետեւ Շարաֆխանէ բանտարկուած թուրք գերի առկեարները , միանալով թուրք-թաթար տարրերուն , գրաւած էին Շարաֆխանէն , յառաջացեր էին մինչեւ Թասու եւ կտրած մեր ճամբան :

Քանի մը օր վերջ , մեր ձեռքն անցան նաեւ Ուրմիայէն նոր հասած ռուս զինուորներու եւ սպաներու , ինչպէս նաեւ Խոյի մէջ ձգուած ռուսական մաս մը զէնքերը :

Նոր զէնքերով բազմացաւ մեր զինուորներու թիւը , դիրքերը պատրաստուեցան եւ վայրկեանէ վայրկեան կր սպասէինք մեզ չրջապատող թշնամիներու յարձակումին :

ԱԶԳԻՆ

ՂՈՍՓ ԺԱՂ

Հետո դասատուն եկավ մեր մոտ, մեզ հետ խոսեց, մեզ հետ ծիծաղեց, մեզ հետ ուրախացավ, ու մենք էլ նրան շատ սիրեցինք։ Ու դա էլ ամենից կարևորն է։ Ես ուզում եմ, որ ինձ սիրեն, որ ինձ հետ ուրախանան, ինձ հետ ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ ինձ հետ ամեն ինչ լավ լինի։ Ես ուզում եմ, որ ինձ հետ ամեն ինչ լավ լինի։

Տղան մի քանի րոպե լուռ նայեց հորը, հետո հարցրեց.

— Իսկ ինչո՞ւ ես դու ինձ հետ ամեն ինչ լավ լինել ուզում։

Հայրը ժպտաց։

— Որովհետև ես քեզ շատ եմ սիրում, որդիս, ուզում եմ, որ դու միշտ ուրախ լինես։

Տղան մտածեց։

— Իսկ ինչո՞ւ ես դու ուզում, որ ես միշտ ուրախ լինեմ։

— Որովհետև ես ուզում եմ, որ դու էլ ինձ սիրես։

Տղան ուրախացավ։

— Ես էլ եմ ուզում, որ դու ինձ սիրես, հայրիկ։

Հայրը գրկեց տղային։

— Ես էլ եմ ուզում, որ դու ինձ սիրես, որդիս։

Տղան մտածեց։

— Ես էլ եմ ուզում, որ ինձ սիրեն, հայրիկ։

Հայրը գրկեց տղային։

— Ես էլ եմ ուզում, որ ինձ սիրեն

եթէ անոնք արդէն ունին պատրաստ ծրագիր մը, պիտի կրկնապատկեն իրենց ջանքերը»։

Տասներկու գիտնականներուն մէջ կը գտնուի Տոքթ. Հանս Պեթ, ընագիտութեան ուսուցչապետ Քորնըլ հռչակաւոր հաստատութեան մէջ, որ վերակացուն էր Ընդլիոյ մէջ ձերբակալուած գերմանածին գիտնականին, Տոքթ. Ֆուքսի։

Ուսուցչապետին կարծիքով, Ամերիկա պարտաւոր էր բացարձակապէս գաղտնի պահել Ջրածին ռումբի գիւտը։ Իր կարգ մը պաշտօնակիցներ համաձայն չեն այս տեսակէտին։ Այդ գիտնականները կ'ըսեն .

— « Ջրածին ռումբը, եթէ կարելի ըլլայ չի-նել, հազար անգամ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ քան ներկայ հիւլէական ռումբը։ Նիւ Եորքը կամ աշխարհի ուրիշ ամենամեծ քաղաքներէն որեւէ մէկը կրնայ կործանիլ մէկ հատիկ ջրածին ռումբով։ Մենք կը կարծենք թէ ոեւէ ազգ իրաւունք չունի գործածելու այսպիսի ռումբ մը, որքան ալ արդար ըլլայ իր դատը»։

Տոքթ. Պեթի կարծիքով, նոր ռումբին մէջ գործածելի ջրածինը հաւանաբար հեղուկ պիտի ըլլայ, հետեւաբար կրնայ բաւական ժամանակ պահուիլ։

★ Ռատիօ – Մոսկուայի խօսնակը հաղորդե – լով նախագահ Թրումընի հրամանը՝ ջրածին ռումբի չինուելեան մասին, առասպել կը կոչէ ամբողջ պատմութիւնը, իսկ նոր ռումբն ալ « խրտուիլակ »։

★ Գերման գիտնական Ֆուքսի ձերբակալու – թիւնը ծանր տպաւորութիւն գործեց Մ. Նահանգ-ներուն մէջ, ուր տեսակ մը դառնութիւն կը տիրէ Անգլիոյ հանդէպ։ Կարծողներ կան թէ պիտի վը-տանգուի երկու երկիրներուն գործակցութիւնը՝ հիւլէական ուժի մասին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հաղորդեն թէ Ֆրանսա մերժած է անցագիր տալ ծանօթ գրագէտ Իլիա Էրէնպուրկի, որ քանի մը անգամ Ֆրանսա ե – կած է։

ՊԵՐԼԻՆԻ ռուսական չրջանին իշխանութիւն – ները ամէն օր անակնկալ մը կը սարքեն, խան – գարելով կառախումբերու երթեւեկը։ Թերթերը կը գրեն թէ առջի օր գաղբեցուցին երթեւեկը, յե-տոյ վերահաստատեցին, կիրակի օր նորէն գաղ-բեցուցին։ — Գերման ընկերվարականներուն ա-ռաջնորդը, Շումախըր, կ'ըսէ թէ համայնավար երիտասարդութիւնը արշաւանք մը պիտի փորձէ յառաջիկայ մայիսին, ամբողջովին գրաւելու հա-մար Պերլինը։

ՍՈՖԻԱՅի մէջ հինգէն 15 տարի բանտարկու-թեան դատապարտուեցան ինը օդանաւային սպա-ներ, «ապօրէն գործունէութեան» մեղքով։

ԱՆԳԼԻՈՑ ընտրական պայքարը սկսաւ ար – տակարգ սաստկութեամբ։ Երեսփ. ժողովին 625 աթոռներուն համար թեկնածու ներկայացած են 1812 հոգի։ Աչխատաւորականները ունին 617 թեկնածուներ, պահպանողականները՝ 555, աղա-տականները՝ 421, համայնավարները՝ 89։ Թեկ – նածուներուն մէջ կան հարիւր կիներ։ Պահպանո-ղականներուն գլուխն անցած է Ջըրչիլ, որ առա-ջին ճառով յայտարարեց թէ աչխատաւորական ծրագիրները կը վտանգեն ժողովուրդին ազատու-թիւնը։ Աչխատաւորական առաջնորդը, Մորիսըն, ըսաւ թէ իրենց գործունէութեան չնորհիւ միայն կարելի է փակել համայնավարութեան ճամբան։

ԵԳԻՊՏՈՍի կառավարութիւնը որոշեց չնչել պաչարման վիճակը։ Բայց պիտի չարունակուի մամուլի եւ նամակներու գրաքննութիւնը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆի Սեչին (Շթեթին) քաղաքին գլխ-ուորական ատեանին առջեւ պիտի դատուի, չո – րեքչաբթի օր, Ֆրանսական հիւպատոսարանի պաչտօնեաներէն Ռոպինօ, որ բանտարկուած է ա-մխիներէ ի վեր, իբրեւ լրտես։ Դատավարութեան ներկայ պիտի ըլլան մամուլի ներկայացուցիչնե-րը, Վարչաւայի Ֆրանսական դեսպանատան բ. քարտուղարը եւ հիւպատոսը։ Ամբաստանեալը ծնած է Փարիզ, 1924ին, բայց Լեհաստան փոխա-դրուած՝ երկու տարեկանին, հայրը պաչտօն ստա-ցած ըլլալով Վարչաւայի Ֆրանսական կաճառին մէջ։ Լեհերէնը կը խօսի մայրենի լեզուին պէս։ Պատերազմի ընթացքին մասնակցած է դիմադրա-կան պայքարին։— Լեհաստանի խորհրդարանին բացման առթիւ, վարչապետը պարզելով միջազ – գային կացութիւնը, յայտարարեց թէ Ատլան – տեանի դաչինքը «մէկ նոր հանգրուանն է աչխար-հակայ պատերազմի քաղաքականութեան»։ Ցետոյ Ֆրանսայի վրայ ճգեց վերջին դէպքերուն պա-տասխանատուութիւնը (ձերբակալութիւն եւ ար-տաքսում Լեհերու)։

ՊՈԼՍԻՆ կը հետագրեն թէ քանի հոգի մեռան, 32 հոգի միաւորուեցան եւ աւելի քան հարիւր տուներ փլան Իզմրամի մէջ, երկրաչարժի մը հե-տեւանքով։ Ցնցումները մասնաւորապէս ծանր էին Քարաւոճ տրծանին մէջ, ուր խուճապահար ժո – ղովուրդը ճիւնապատ փողոցները թափեցաւ։ Առաջին տեղեկութեանց համաձայն, 800 հոգի

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգ-չախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու ։

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆի։

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մաս-նակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի ,

Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դի – մել։— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48։ *Գրատուն Հ. Սամուէլ* 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, *գրատուն Մ. Պարսամեան* , 46 rue Richer , Pro 64.90։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար , ժամը 8·30ին, **Salle de la Géogéaphie**։

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր., 12 *Փե-տրուար ժամը* 15էն *մինչեւ կէս գիշեր*։ Bains Douche*ի սրահը*։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած են։

Պարացիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ

Կիրակի 12 *Փետրուար ժամը* 16էն *մինչեւ կէս գիշեր*, George V*ի չքեղ սրահներուն մէջ* ։

Ի նպաստ Միութեան Փարիզահայ դպրոցնե-րուն։ Մասնակցութեամբ՝ Bachicha *Առժանթինեան նուագախումբին, ինչպէս նաեւ* Roland Grenier*ի եւ իր խումբին* ։

Jacques Dal, du Cabaret «Des grands Seigneurs», Iléana Simo, danseuse Etoile du Casino de Paris Pola Berger, la grande vedette du cabaret «Le Bos – phore». Fedi et Fedi, les danseurs les plus drôles du Casino de Paris. Nany, Besydjian – Rasco, avec l'ensemble folklorique Roumain:

Կարեւոր.— *Ձեր սեղանը ապահովելու հա – մար փութով հեռաձայնել* Tri. 39-09 *կամ* Ely. 23.66։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ԿՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

25 Փետրուար, Շաբաթ գիշեր միչեւ լոյս , դպրոցի սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած են ։

ՄԻՔԱՑԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆի ՕՐԸ

Ազգային նչանաւոր գործիչ եւ գրագէտ Մի քա – յէլ Նալբանդեանի ծննդեան 120*ամեակին առթիւ, «Արեւմուտք»ի Լսարանը սարքած է յիչատակի ե – րեկոյ մը, Մարտ* 18*ի Շաբաթ գիշեր, Սալ Ժէո – կրաֆիի մէջ, գեղարուեստական բաժինով* ։

Կը խնդրուի նկատի ունենալ ։

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ (Catch) Salle Wagram*ի մէջ չորեքչաբթի* 8 *Փետրուար ժամը* 8·45*ին մեր երի-տասարդ հայրենակիցը Քոփարանեան* (ex-champion de France) F. Clody*ի դէմ՝* champion International։ *Քոփարանեան* 17 *տարեկան է եւ մասնակցած էր* 1948*ի* «Le plus bel Athlète d'Ile de France*ի մրցում-ներուն եւ* 4*րդ հանդիսացած է։ Ինք կատարեալ մարզիկ մըն է, որ լաւագոյն տեղը կը գրաւէ պաս-քէթ պոլի, ֆութպոլի եւ լողալու փորձերու մէջ։*

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՆԿԱՐԻԶ ՄՈՄՃԵԱՆի
ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻԻՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Մինչեւ Փետրուար 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72

Բացումը (Vernissage) *չաբաթ* 28 *Յունուարին, ժամը* 15*ին։ Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն* ։

անպատասպար կը մնան եւ 250 *որջառներ ոչնչա – ցած են* ։

ԻՍՐԱՑԷԼ մերժեց ընդունիլ քանի մը տասնեակ «սեւամորթ Հրեաները» որոնք եթովպիայէն են եւ իրենք ղիրենք չառաւիղները կը կարծեն Սաբա թագուհիին եւ Սողոմոնի։ Մերժումը հիմնուած է առողջապահական պատճառներու վրայ ։

ՅՕՐԵՑԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒ ԵՐԱԶ

Հեղինակ Մ. Իչխան, Պէյրութ։ Երիտասարդ բանաստեղծին 4*րդ հատորը*։

Գինն 250 *ֆրանք , դաւառի համար* 300, *սակաւաթիւ օրինակներ կը գտնուին «Ցառաջ»ի խմբագրատունը* ։

Սակաւաթիւ օրինակներ կան միայն

ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆի
ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (*Թուղ-թէ ակնարկ*)։ *Գինն* 1000 *ֆր.*։ *Դաւառի համար* 1100 *ֆրանք*։

Գ. ԼԱՋԱՆի ԴԷՄՔԵՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸՆ։ Գինն 800 *ֆրանք*։ *Դաւառի համար* 900 *ֆրանք*։ *Դիմել «ՑԱՌԱՋ»ի վարչութեան* ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՄԶԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒՆ *համար հինգչաբթի, չաբաթ*
ԱՅՐԵՐՈՒՆ՝ *Ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը*
Métro Place Monge կամ Jussieu

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ*

Doublure — Toiles — Mercerie *եւն.* դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Dé-caties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր ժամը 9*էն* 14։ *Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն*։

Բաց է երկուչաբթի օրերը, ժամը 9*էն* 19 ։ Առաքում գաւառները ։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun
5 *վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն*։

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE
Edouard Tchakarian
Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30
LES MEILLEURS articles aux MEILLEURS PRIX:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376. 86

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Փին 5 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 8 Février 1950 Չորեքշաբթի 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6072–Նոր շրջան Թիւ 1483

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՁԴ «ԱՂԸ» ԱՒԵԼԻ ԿԸ ԹՄՐԵՑՆԷ

Սրտցաւ հայրենակից մը, հայր զաւակներու, իր կարգին չօշափելով նոր սերունդի փրկութեան խնդիրը, նորօրինակ ծրագիր մը կ՚առաջարկէ.—

Փոքրիկներուն հայերէն սորվեցնել ընտանիքներու մէջ, յետոյ ծաղկոցներ բանալ: Իսկ 15–16 տարեկան պատանիներուն համար՝ պարասրահ:

— « Հայկական գաղութ մը, ուր որ ալ գտնուի, կազմելու է երիտասարդաց պարի երկսեռ Միութիւն մը»: (*Տես Բ· էջ*):

Անշուշտ ամէն միութիւն պիտի ունենայ ընդարձակ սրահ մը, աշակցութեամբ հանրօգուտ կազմակերպութեանց: Ծրագիրը կը տրամադրէ նաեւ.

— « Պաշտօնի կոչել պարկեշտ եւ կարող դաստիարակիչ քէ մարզիչ մը: Պարեր սարքելով ստեղծել ուրախ զուարթ մթնոլորտ մը:

Պարը համարելով խայծ — իր բառով՝ աղ — յօդուածագիրը կը յայտարարէ ամենայն լաւատեսութեամբ.

— « Այն ատեն վստահ ըլլանք, բարեկամներ, նոր սերունդէն 90 առ հարիւր, նոյնիսկ ձուլուածները պիտի գան անդամագրուելու սոյն Միութեան: Անկէ վերջն է որ պիտի սկսի դաստիարակիչի դերը»:

Ըսենք անմիջապէս որ ոչ միայն անդործնական է այսպիսի ծրագիր մը, այլեւ վնասակար: Եթէ փորձէն դործադրել որեւէ վայրի մէջ, պարզապէս պիտի ծառայեն եղածն ալ կորսնցնելու:

Մնաց որ պարը — աղը — ե՞րբ դուրս ձգուած է որեւէ երիտասարդական միութեան ծրագրէն: Մեր եկեղեցիներէն եւ ցեղեկոյթներէն, ազգային ժողովականութիւններէն, նոյնիսկ յիշատակի հանդէսներէն ո՞րը եւրոպական պարով չի վերջնար: Քրտնցնելով մինչեւ առտու:

Ցետոյ, ինչո՞ւ «Պարասիրաց» Միութիւն մը կազմել «ուրախ դուարթ մթնոլորտ ստեղծելու համար», երբ ամէնէն անճարակ հայ երիտասարդն ալ դոց գիտէ Փարիզի եւ ուրիշ քաղաքներու բոլոր պարասրահներուն անունները: Երբ կրնայ ուղածին հետ պարել, ոստոստել մինչեւ լոյս, առանց «հայկականութեան» տաղտուկը ղգալու:

Հայկական պարասրահ մը ի՞նչ առաքելութիւն, ի՞նչ անդիմադրելի հրապոյր պիտի ներկայացնէ:

Ահա «թանկօ»ն ու «սանպա»ն: Մթնոլորտը ելեկտրականացած է: Գինաբրուքն ու դրկախառնումներ կը լրացնեն մնացեալը: Սրբեցուցեան, մեղկութեան դոլորշիներ ամբողջ սրահին մէջ: Այլեւս ո՞ր երանելին պիտի բարեհաճի յիշել թէ «քալ Վարդանի թոռն է» ինք...

Ուշադրութիւն չէ՞ք ըրած: Ամէնէն սրտաոռուչ հանդէսին առեն ալ, երբ երկու խօսք արտասանուի բեմէն կամ հայերէն երգի մը ելեւէջները թրթռան, չատ մը հայ երիտասարդներու ջիղերը թունդ կ՚ելլեն: Եւ կը լսէք անճառնի կանչեր: Ա՛ռ նուագն — La musique!, la musique!

Երբ այսպիսի հաւաքոյթներու մէջ անգամ դժուար է կարդի հրաւիրել նորելուկները, ի՞նչպէս կը յուսաք վարել զանոնք եւ դէպի «հայկականութիւն» առաջնորդել պարասիրաց միութիւններ հիմնելով, չաբաթը վեց օր պարահանդէս կազմակերպելով:

Մենք չենք որ պիտի ժխտենք երիտասարդութեան, մանաւանդ այս լպրծուն պողոտաներուն վրայ հասակ նետած սերունդին պահանջները, միջավայրին փորձութիւնները եւ ուրիշ պարագաներ:

Ձիշդ այդ մտահոգութեամբ ալ, պարը, ինչպէս մարզանքը եւ զանազան զբօսախաղեր լայն տեղ կը բռնեն մեր երիտասարդական միութիւններու, Նոր Սերունդի ծրագիրներուն մէջ:

Պարզ խայծ մը կամ աղ չէ այս, այլ իրական պահանջ մը, որուն դոհացում տալու կը ձգտին չատ աւելի զօրաւոր եւ բախտաւոր ժողովուրդներ:

Քանի որ բոլոր Երիտ· Միութիւններն ալ ընդունած են այս տարրական պայմանը, երիտասարդութիւնը երբեք պատճառ չունի տրտնջալու:

Աւելի լայն բանալ ճամբաները, իբրեւ հիմնական ուղղութիւն ընդունելով պարն ու «ճապ»ը, կը նշանակէ յօնքին հետ աչքն ալ հանել: Բուն բառով՝ դէպի նորանոր փորձութիւններ եւ համատարած այլասերում առաջնորդել նոր սերունդը: Այս անգամ՝ գլխիվայր եւ կազմակերպուած, «հարուածային» կարգով:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԹԷ ԻՐԱՒ ԸԼԼԱՐ...

Գեղեցիկ երազ մը տեսայ, ու յանկարծ երբ արթնցայ ըսի ինքնիրենս·

— *Բայց ափսոս որ երազ էր:*

Խումբ մը մարդիկ հաւաքուած էին փոքրիկ սրահի մը մէջ: Հաւաքոյթը ժողովի կերպարանք ունէր: Նախագահ մը կար, խօսք առնողներ եւ տուողներ:

Նիւթը չատ այժմէական էր,— «Ծերացած եւ անդործութեան դատապարտուած մտաւորական — ներու վիճակը»: Կ՚առաջարկէին հիմնադրամ մը կազմել մասնաւոր յանձնախումբի մը հսկողութեան տակ:

Դժուար եղաւ ձեւ տալ այդ մարմնին: Պէտք եղաւ որ իրազեկներ բացատրեն եւ անուններով թուէն բոլոր անոնք որոնք գրադէտ կամ ուսուցիչ, բանաստեղծ կամ նկարիչ ու դերասան, ողբալի վիճակ մը ունին, առ ի չդոյէ մամոնայի:

Շատեր բարեգործական միութեան մը անունը տուին, անոր պահեստի դումարները հաչուեցին, ընդհանուր նախահաշիւը մանրամասնեցին եւ սակայն եղրակացութեան մը չկրցան դալ:

Եղան մարդիկ որ նոյնիսկ աւելորդ դտան այդ մտահոդութիւնը: Ի՞նչ հարկ զբաղիլ կարօտ մտաւորականներով: Անոնք իրենց ամբողջ կեանքին մէջ պանիր — հաց ուտելով վարժուած են այդ կեանքին: Համադամ խորտիկները եւ հանդիստ անկողինը կը խանդարեն անոնց առտմոքը եւ քունը:

Ինչ մնաց առանց ելք մը դտնելու պիտի ցըրուէին այս բարեմիտ մարդիկը, երբ լուր մը ուժանակի պէս պայթեցաւ սենեակէն ներս, խուժող մէկու մը բերնէն·

— *Աւետի՛ս ձեզ, մեծհոգի բարերար մը, երբեմն լիազօր պատուիրակ, Նիսի իր բնակարանը հրաւիրելով խումբ մը քաղաքացիներ, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է·*

— *Սիրելի բարեկամներ, ես ծերացած մարդ եմ, առջի օր կշտեցի իմ ամբողջ աշխատանքս, աչքէ անցուցի բոլոր մուտքն ու ելքը հաչուեմատեանիս, եւ տեսայ որ անունք իրենց ծանրութեամբը ոսկի բերած են ինծի: Ուրեմն պէտք չունիմ նոր ոսկիներու կամ տոլարներու: Իմ ամերիկաբնակ ազդակիցներս առատաձեռն եղան ինծի հանդէպ եւ տարեկան 4—5000 տոլարի հանդուտեան թոշակ մը սահմանեցին: Բայց ես ի՞նչ պիտի ընեմ տարեկան մէկուկէս միլիոն ֆրանքը, մտածեցի կէսովը դոհանալ, համեստօրէն, այսինքն ամսական 60 հազար ֆրանքով եւ մնացեալ կէսը թողուլ կարօտ մտաւորականներու ֆոնտ մը հաստատելու:*

ՍՕՍԻ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզպանը, Պ· Ճոն Մաք Քլոյ, որ Ուշինկթընի դացած էր, վերադարձին կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Շթութկարտի մէջ, խիստ ազդարարութիւններ ուղղելով Գերմաններուն: Բանախօսութիւնը տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան 1500 ունկնդիրներու: Մարզպանը մասնաւորապէս ազդարարեց·

— *«Գերմանիան չի կրնար ստանալ այնպիսի քաղաքական պայմաններ կամ զինուորական կարգուսարք մը որ վտանգաւոր դառնան ուրիշ ազգերու կամ աշխարհի խաղաղութեան համար: Կը նշանակէ թէ դոյութիւն պիտի չունենայ գերմանական բանակ մը կամ օդատորմիղ մը: Մենք պիտի չվերանինք ի գործ դնել մեր ամբողջ կարողութիւնը եւ ազդեցութիւնը, խափանելու համար որեւէ խրուվարար ազդեցութիւն որ կրնայ խրախուսել նացիականութիւնը գերմանական կեանքին մէջ»: Մարզպանը (նախկին զօրավար) թելադրեց նաեւ որ Գերմանները իրենց ներքին գործերով զբաղին, փոխանակ քաղաքական խնդիրներ յուղելու:*

ՋԻՆԱՍՏԱՆի ազգայնական ուժերը բուռն օդարշաւ մը կատարեցին Շանկայի վրայ, 14 ռմբակիր օդանաւերով: Երկրորդ օդարշաւն է այս, նոյն քաղաքին վրայ:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բ·)·— Սթերլին 980 (945), տոլար 349.40 (392), դուլիս· ֆր· 81.25 (91), նափոլէոն 4210, դուլիս· ոսկի 3940, սթերլին 4770, տոլար (20) 19.640, ճոյլ ոսկի 567.500 Ֆրանք:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հինդ թորփիլահալածները պիտի յանձնուին Ֆրանսայի, համաձայն արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման ծրագրին: Մարտանաւերը Ֆրանսա պիտի հասնին այս տարուան ընթացքին:

Վերափոխուած դահիճը
Ազգ. ժողովին առջեւ

Վարչապետը Ազգ· ժողովին ներկայացաւ եւ իր կարգին չօշափելով նոր սերունդի փրկութեան խնդիրը, նորօրինակ ծրագիր մը կ՚առաջարկէ.—

Փոքրիկներուն հայերէն սորվեցնել ընտանիքներու մէջ, յետոյ ծաղկոցներ բանալ: Իսկ 15–16 տարեկան պատանիներուն համար՝ պարասրահ:

— « Հայկական գաղութ մը, ուր որ ալ գտնուի, կազմելու է երիտասարդաց պարի երկսեռ Միութիւն մը»: (*Տես Բ· էջ*):

Անշուշտ ամէն միութիւն պիտի ունենայ ընդարձակ սրահ մը, աշակցութեամբ հանրօգուտ կազմակերպութեանց: Ծրագիրը կը տրամադրէ նաեւ.

— « Պաշտօնի կոչել պարկեշտ եւ կարող դաստիարակիչ քէ մարզիչ մը: Պարեր սարքելով ստեղծել ուրախ զուարթ մթնոլորտ մը:

Պարը համարելով խայծ — իր բառով՝ աղ — յօդուածագիրը կը յայտարարէ ամենայն լաւատեսութեամբ.

— « Այն ատեն վստահ ըլլանք, բարեկամներ, նոր սերունդէն 90 առ հարիւր, նոյնիսկ ձուլուածները պիտի գան անդամագրուելու սոյն Միութեան: Անկէ վերջն է որ պիտի սկսի դաստիարակիչի դերը»:

Ըսենք անմիջապէս որ ոչ միայն անդործնական է այսպիսի ծրագիր մը, այլեւ վնասակար: Եթէ փորձէն դործադրել որեւէ վայրի մէջ, պարզապէս պիտի ծառայեն եղածն ալ կորսնցնելու:

Մնաց որ պարը — աղը — ե՞րբ դուրս ձգուած է որեւէ երիտասարդական միութեան ծրագրէն: Մեր եկեղեցիներէն եւ ցեղեկոյթներէն, ազգային ժողովականութիւններէն, նոյնիսկ յիշատակի հանդէսներէն ո՞րը եւրոպական պարով չի վերջնար: Քրտնցնելով մինչեւ առտու:

Ցետոյ, ինչո՞ւ «Պարասիրաց» Միութիւն մը կազմել «ուրախ դուարթ մթնոլորտ ստեղծելու համար», երբ ամէնէն անճարակ հայ երիտասարդն ալ դոց գիտէ Փարիզի եւ ուրիշ քաղաքներու բոլոր պարասրահներուն անունները: Երբ կրնայ ուղածին հետ պարել, ոստոստել մինչեւ լոյս, առանց «հայկականութեան» տաղտուկը ղգալու:

Հայկական պարասրահ մը ի՞նչ առաքելութիւն, ի՞նչ անդիմադրելի հրապոյր պիտի ներկայացնէ:

Ահա «թանկօ»ն ու «սանպա»ն: Մթնոլորտը ելեկտրականացած է: Գինաբրուքն ու դրկախառնումներ կը լրացնեն մնացեալը: Սրբեցուցեան, մեղկութեան դոլորշիներ ամբողջ սրահին մէջ: Այլեւս ո՞ր երանելին պիտի բարեհաճի յիշել թէ «քալ Վարդանի թոռն է» ինք...

Ուշադրութիւն չէ՞ք ըրած: Ամէնէն սրտաոռուչ հանդէսին առեն ալ, երբ երկու խօսք արտասանուի բեմէն կամ հայերէն երգի մը ելեւէջները թրթռան, չատ մը հայ երիտասարդներու ջիղերը թունդ կ՚ելլեն: Եւ կը լսէք անճառնի կանչեր: Ա՛ռ նուագն — La musique!, la musique!

Երբ այսպիսի հաւաքոյթներու մէջ անգամ դժուար է կարդի հրաւիրել նորելուկները, ի՞նչպէս կը յուսաք վարել զանոնք եւ դէպի «հայկականութիւն» առաջնորդել պարասիրաց միութիւններ հիմնելով, չաբաթը վեց օր պարահանդէս կազմակերպելով:

Մենք չենք որ պիտի ժխտենք երիտասարդութեան, մանաւանդ այս լպրծուն պողոտաներուն վրայ հասակ նետած սերունդին պահանջները, միջավայրին փորձութիւնները եւ ուրիշ պարագաներ:

Ձիշդ այդ մտահոգութեամբ ալ, պարը, ինչպէս մարզանքը եւ զանազան զբօսախաղեր լայն տեղ կը բռնեն մեր երիտասարդական միութիւններու, Նոր Սերունդի ծրագիրներուն մէջ:

Պարզ խայծ մը կամ աղ չէ այս, այլ իրական պահանջ մը, որուն դոհացում տալու կը ձգտին չատ աւելի զօրաւոր եւ բախտաւոր ժողովուրդներ:

Քանի որ բոլոր Երիտ· Միութիւններն ալ ընդունած են այս տարրական պայմանը, երիտասարդութիւնը երբեք պատճառ չունի տրտնջալու:

Աւելի լայն բանալ ճամբաները, իբրեւ հիմնական ուղղութիւն ընդունելով պարն ու «ճապ»ը, կը նշանակէ յօնքին հետ աչքն ալ հանել: Բուն բառով՝ դէպի նորանոր փորձութիւններ եւ համատարած այլասերում առաջնորդել նոր սերունդը: Այս անգամ՝ գլխիվայր եւ կազմակերպուած, «հարուածային» կարգով:

Շ·

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Մինչ այս մինչ այն, բանուորական խլրտումները կը չարունակուին: Երէկ մասնակի դործադուլ մը սարքեց Պրէսթի մէջ, բայց թերթերը կը գրեն թէ նաւադործարանին 7200 բանուորներէն միայն 350ը դադրեցուցին աշխատանքը:

Հիւլէական սղձատանջը

գիտնականներու իրաւացումը

Հիւլէական զէնքերու խնդիրը կը չարունակէ զբաղեցնել Եւրոպայի եւ Ամերիկայի քաղաքական շրջանակները: Միեւնոյն ատեն մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ մէջ երեւան հանուած լրտեսութիւնը: Պ· Մաք Մահոն, Մ· Նահանդներու խորհրդարանի հիւլէական յանձնախումբին նախագահը, բացէ ի բաց յայտարարեց թէ Լոնտոնի մէջ ձերբակալուած մասնագէտը, Ֆլաուս Ֆուքս, «չատ կարեւոր դաղտնի տեղեկութիւններ հաղորդած է Խ· Միութեան»:

Ամերիկացի ծերակուտականը այս յայտարարութիւնն ըրաւ երկու ժամուան դռնփակ ժողովէ մը վերջ, դաղտնի սպասարկութեանց տնօրէնին եւ երկու օդնականներուն հետ: Մերժելով յայտնել իր տեղեկութեան աղբիւրը, կամ թէ ե՛րբ եւ ո՛ւր հաղորդուած են դաղտնիքները, Մաք Մահոն պնդեց իր յայտարարութեան վրայ: Նոյնպէս մերժեց ըսել թէ ամբաստանեալը խոստովանու թիւններ կատարա՞ծ է: Իր կարծիքով, ուրիշ մեղսակիցներ ալ կան: Բրիտանական եւ ամերիկեան դործակալներ ձեռնարկած են խիստ հետապնդումներու, ամբողջ լրտեսական ցանցը երեւան հանելու համար: Ի պատասխան հարցումի մը, ծերակուտականը դիտել տուաւ·— «Երբեմն տարական ողջմտութիւնը կը պահանջէ ձերբակալութիւններ չկատարել անմիջապէս»: Այս առթիւ հաստատեց թէ Ֆլաուս Ֆուքս հասակ նետած է թունդ համայնավար ընտանիքի մը մէջ: Իր ամէնէն մօտ ազդականներէն չատեր կամ կուսակցութեան անդամ եղած են եւ կամ ուղեկիցներ »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԼԵՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԵՐԿՆԱՑԻՆ ՄԵՆԱՄԱՐՏԸ

Բոլորը գիշերը թնդանօթները որոտացին: Անտառները արթուն մնացին ու խորխորատներուն մէջ բազմապատկուող ծանր հրետանիին պայթումները սանձարձակ կոհակներու նման փշրուեցան կապարագոյն ժայռերուն դէմ:

Ցաղորդ առաւօտ խաղաղութիւնը կատարեալ էր: Պրամատներուն մէջ երկնցած՝ զինուորները աչքէ կ'անցընէին զէնքերը, կ'իւղոտէին գնդացիրները, հրամանդներն ու թնդանօթները, ուշադրութեամբ կը տեղաւորէին ձեռնառումբները բազմաթիվ փայտաչէն տուփերուն մէջ: Սպանները, որոնց դէմքին վրայ դեռ դրոշմուած էին քնատութեան եւ մտահոգութեան հետքերը հեռադիտակով կը խուզարկէին երկինքը, ապա հանդիպակաց լեռներն ու լեռնանցքները, ուրկէ բոլոր գիշերը թշնամի հրետանին պատասխանած էր հարուած առ հարուած մեր հրետանիին, երկնի եւ երկրի պարապը լեցնելով խլացուցիչ որոտումով: Սպաներուն երիտասարդ ձիերը, որոնք պատպարուած էին Օսսումի ձախ ափի հովիտին մէջ՝ բոլոր գիշերը խրխնջացին, իրենց նրբազգաց փոքր ականջները հետամուտ գիշերային չարաչուք ժխորին: Ջորիները, որոնց անտարբերութիւնը կատարեալ է վտանգի պահերուն՝ չարուեստ նակեցին անտարբեր մնալ, ի լուր իրենց շուրջ հետզհետէ աւելի ուժգին բարձրացող աղմուկին:

Գիշերային սահմռկեցուցիչ ռմբակոծութեան, որ ռազմաճակատին մէկ ծայրէն մինչեւ միւս ծայրը արթուն բռներ էր իրարու դէմ ոտքի ելած թշնամի բանակները՝ հիմա յաջորդեր էր լուսապաղաղ առաւօտ մը, որ կը յիշեցնէր խարտեաշ աւազով հարուստ ծովափները, որոնց վրայ այնքան մեղմօրէն կ'իջնէ արեւուն լոյսը, երբ կը զարդի փոթորիկը ու երկնի երեսէն խոյս կուտան ամպերը:

Կէսօրուան ճիշդ ժամը երկուքին տեղի ունեցաւ անսպասելին: Ցստակօրէն լսեցինք, որ հակառնեայ բարձունքներուն վրայէն դէպի մեզ կը հասնէր անորոշ աղմուկ մը, որ հետզհետէ կ'առնէր ձեւ ու մարմին, մերթ նմանելով իր ափերուն մէջ նետ եկող դեսի մը ծանր ու յոդնեցուցիչ լացին, մերթ ալ բանտերուն դառնայարկերուն մէջ լսուած չղթաներու թնդիւնին:

Բոլոր երեսները դարձան թշնամիին ուղղութեամբ: Տարօրինակ տպաւորութիւն մը կը զորձէր արձանային անշարժութիւնը հազարաւոր զինուորներու, որոնք իրենց նայուածքները սեւեռած էին դէպի հակառակորդ դիրքերը, ուրկէ ծայր առած էր յամրաքայլ աղմուկը, որ սահելով երկնային ճամբաններուն վրայէն՝ հետզհետէ կը հասնէր դէպի մեզ:

Ու յանկարծ, դուրս նետուելով մառախլապատ անտառներու սեւաթոյր ծոցէն՝ տեսնուեցան անդլիական ռմբաձիգ սաւառնակները: Հակօդային թնդանօթները այս անգամ անոնց դէմ չնետեցին իրենց վրիժառու ռումբերը, լուռ մնացին, նախընտրեցին մենամարտի ասպարէզը թողուլ թշնամիին, ու իրենք չարունակեցին իրենց արիւնոտ եբաղները հիւսել ձմեռնային կծու արեւուն տակ:

Թշնամին, չփոթած իր շուրջ տիրող աննախընթաց լռութենէն՝ դանդաղեցուց իր դնացքը, դրեթէ անշարժանալով վրանաբնակ հիւանդանոցներուն բարձրութեան վրայ, դիտելով շուրջը, ապա դարձեալ յառաջանալով, դրեթէ զաղտագողի, նման արիւնռուչտ դազանին՝ որ զուշակեր է որոգայթը ու կը պատրաստուի դիմադրաւել զայն, սրելով ժանիքները:

Հազարաւոր աչքեր անշարժացան մահաբեր սաւառնակներուն վրայ, որոնք դրեթէ քնաղդային դղրդումով մը ուղղուեցան դէպի մեր կռնակի ճախակողմեան լեռնաշղթան, որուն հովանիին տակ կը հանգչի Պէրաթը:

Ու յանկարծ, գիւղակին արեւելեան սահմաններէն պայքարի կրկէսին մէջ նետուեցան մեր որսորդ սաւառնակները: Անոնց յայտնութիւնը եղաւ այնքան ուժգին եւ որոտընդոստ՝ որ մեզի թուեցան որպէս հրաբաշ բեզասներ, որոնք լայն բացած իրենց թեւերը՝ կը դիմեն դէպի արեւուն ա-կունքները: Անոնք կը սուրային կայծակնային արագութեամբ, անհամբեր՝ նետուելու որսին վրայ, որ կրթնած լեռնաշղթային՝ անոնց դէմ բացաւ իր ծանր դնդացիրները, նոյն ատեն նահանջելով ծանրօրէն, ուշադիր՝ իր ամէն մէկ չարժման, որովհետեւ մահը կրնար գալ որսորդ սաւառնակներուն տեղափոխութեան ատակ անդադրադարձելի արագութենէն:

Մեր սաւառնակները խոյս տալու համար թշնամիին դնդակներէն՝ տարտղնուեցան հոս ու հոն, անդադար չուրջանակի դառնալով հակառակորդին վերեւ, նման որսի չուներուն՝ որոնք չրջապատեր են վայրի անասունը ու կ'ուզեն զգետնել զայն: Թշնամին կը չարունակէր կրակել ու նահանջել, սպասելով օգնական ուժերու: Անոնք չհասան երբեք· ու այն ատեն մեր սրաթռիչ սաւառնակներուն երկուքը, ցոյներները չեչտակի

Նոր սերունդին փրկութեան համար

Ջաւակներդ հայր ըլլալով, ես ալ փափաքեցայ կարծիքս յայտնել սոյն հարցին մասին: Դժբախտաբար զրիչս տկար է, սակայն վստահ եմ թէ խղնարհ խաւերէն եկող ձայնէն՝ աւելի կ'ազխորժի մեր սիրելի «Ցառաջ»ը:

Նոր սերունդը կը բազկանայ երեք դասերէ.— երեխայ, պատանի, եւ երիտասարդ: Սկսինք երեխայէն: Ան ծնողքին, մասնաւորապէս մօր ձեռքին տակ է, ինչպէս կաւը բրուտի ձեռքին մէջ: Մայրը կրնայ իր փոքրիկը կրթել ըստ պահանջին, եթէ կամք ունենայ:

Կը պնդեմ, եթէ ծնողքը դիտակցի փոքրիկին հանդէպ ունեցած պարտականութեան, մինչեւ չորս տարու հասնիլը՝ երեխայի ուղեղին մէջ արմատացած կ'ըլլայ արդէն մայրենի բարբառը, իր հնչումներով:

Ցաւալի է ըսել սակայն՝ կան անկամ եւ անպարտաճանաչ մայրեր, որոնք «օֆ, սա պզտիկները դպրոց» (տեղական) երթային տէ դլուխնիս քիչ մը խաղաղէր», կ'ըսեն: Մինչդեռ մեր երեխաները տեղական դպրոցներ ղրկելով, հայկական չրջանակէն հանած օտար չրջանակ մտցուցած կ'ըլլանք, ուր պիտի դտնէ ամէն ինչ օտար, դասընկերները օտար, ուսուցիչը օտար, լեզուն օտար, ուսումն ալ օտար: Օրական ութ ժամ սոյն միջավայրին մէջ ապրելէ վերջ, հրաչք է, եթէ փրկուի ձուլումէ:

Ինչ է դարմանը:

Ըստ իս՝ հետեւեալը,— Միայն 50 տունէ բաղկացեալ հայութիւն մը չատ դիւրութեամբ պիտի կրնայ հայ ծաղկոց մը ունենալ, պահելով տեղական լեզուին ալ բաւական ծանօթ հայ դաստիարակիչ մը: Հոն փոքրիկը պիտի խօսի հայերէն, պիտի ուսանի, պիտի կրթուի հայերէնով: Հոն կրնայ սորվիլ, ինչո՞ւ չէ, նաեւ տեղական լեզուն: Այսպէսով դեռ պատանի չեղած մեր երեխան կ'ըլլայ թրծուած զուտ հայկականով:

Կուդայ պատանութեան չրջանը, 15—16 տարեկան, չրջան մը ուր կը սկսի վտանգը, ուր պատանին ենթակայ է զանազան մոլութիւններու: Ցետոյ կը մտնէ երիտասարդութեան չրջանը, տարիքին ցնորքներէն տարուած, մեր ցանկապատէն դուրս գալով՝ օտար չրջանակ կը մտնէ, կը հանդիպի աւելի հրապուրիչ կենցաղի,— նուագ, երկսեռ պար, պչրուհիներու կախարդական նայուածքներ... մնացածները դուն չարէ, սիրելի ընթերցող:

Հայկական չրջանակէն հեռացող, դէշ ունակութենդ ենթակայ մեր սա փախուկները փրկելու համար ի՞նչ պէտք է ընել: Կարծիքս յայտնելէ առաջ փակագիծ մը:

Մեր հայրենիքին մէջ բաւական ոչխարներ ունէինք, որոնցմէ քանիներ դժուարութեամբ կը բռնուէին: Հօրեղբայրս պատուիրեց որ պերուրին (ոչխար կթող) ընկերանամ այդ փախչողները բռնել կթելու համար: Գացի:

Առաջին օրը, ափիս մէջ աղը բռնած անոնց մօտեցայ, բայց, ի զուր: Երկրորդ օրը քայլ առ քայլ ինձ մօտենալով աղը համտեսեցին: Իսկ երրորդ օրը ինքնաբերաբար կթոցի վրայ եկան աղի սիրոյն ու կթուեցան: Մեր երիտասարդները թող ներեն ինծի, սոյն օրինակին համար:

Երիտասարդութեան չրջանը ապրելով, մենք դիտենք թէ զինչ խնդրէ պատանին կամ երիտասարդը, յոյս, սէր, մկրտութիւն ժամերով տիտիկ ընելով հայերէն առենախօսութիւն լսե՞լ, եկեղեցի երթալ արձանի պէս անչարժ, —դրաբար Սաղմոս, Աւետարա՞ն մտիկ ընել: Անոր աղը պարըն է, նուագ ու չէնչող կեանք: Իր անհատական ազատութիւնը այնքան բացարձակ է որ չաճախ ծնողքին ալ ենթարկուիլ չուզեր: Հետեւաբար արդիւն

ՂՈՒԿԱՓ ԺՈՂՈՎ

Ինչ օրն էլ սկսում ենք մեր Ջրառատ գյուղի մասին, միտքս ինքնին գալիս է մեր հին ավանդությունը, որ ասում է, թե Ջրառատ գյուղը հիմնել է Ղուկաս անունով մի հայ վաճառական, որ ապրել է 1700-ական թվականներին։ Ղուկասը, ասում են, ճանապարհորդել է Ռուսաստանի տարբեր կողմերը, ուր և իր ապրանքներն է վաճառել։ Վերադառնալիս նա հասել է Ջրառատ գյուղի տեղը, որ այն ժամանակ ամայի անապատ է եղել։ Ղուկասը հիացել է տեղի գեղեցիկ բնությամբ, ջրառատ աղբյուրներով, ինչպես նաև հարուստ հողերով։ Նա որոշել է այդտեղ հաստատվել։ Ղուկասը ընտանիքով տեղափոխվել է Ջրառատ, շինել է իր համար մեծ տուն, ապա սկսել է հողագործությամբ զբաղվել։ Ղուկասի տունը գտնվում էր գյուղի հենց կենտրոնում, ուր հետագայում կառուցվեց գյուղի ժողովարանը։

Ղուկասի տունը շրջապատված էր մեծ պարսպով, որի մեջ կային ընդարձակ ախոռներ, ամբարներ, ինչպես նաև ջրհոր։ Ղուկասի տնից ոչ հեռու, գյուղի մյուս ծայրում, ապրում էր Ղուկասի եղբայրը՝ Մարտիրոսը։ Նա ևս ունեցել է մեծ տուն, ախոռներ, ամբարներ և ջրհոր։ Մարտիրոսի տունը գտնվում էր գյուղի մյուս ծայրում։ Ղուկասի և Մարտիրոսի տների միջև ընկած տարածությունը հետզհետե լցվել է տներով, և այդ տեղում ստեղծվել է գյուղի հիմնական փողոցը։

Ղուկասը ունեցել է երեք որդի՝ Գրիգոր, Հովհաննես և Ստեփան։ Գրիգորը ամուսնացել է Մարտիրոսի աղջկա՝ Աննայի հետ։ Հովհաննեսը ամուսնացել է Մարտիրոսի մյուս աղջկա՝ Մարիամի հետ։ Ստեփանը ամուսնացել է Մարտիրոսի երրորդ աղջկա՝ Սոֆիայի հետ։ Այսպիսով, Ղուկասի երեք որդիները կնության են առել Մարտիրոսի երեք աղջիկներին։ Ղուկասի և Մարտիրոսի ընտանիքները միասին ապրել են Ղուկասի տանը։ Ղուկասի տունը մեծ էր, և նրա մեջ բավականաչափ տեղ կար երկու ընտանիքների համար։

Ղուկասի տունը գյուղի ամենամեծ տունն էր։ Այն ուներ մեծ սենյակներ, լայն միջանցքներ և բարձր առաստաղներ։ Տունը շրջապատված էր մեծ պարսպով, որի մեջ կային երկու մեծ դարպասներ։ Տան առջևի մասում կար մեծ բակ, որտեղ հավաքվում էին հարևանները, երբ գյուղում որևէ կարևոր բան էր պատահում։ Տան հետևի մասում կային ախոռներ, ամբարներ և մառաններ։ Ղուկասի տան մոտ կար նաև մեծ այգի, որտեղ աճում էին տարբեր տեսակի պտղատու ծառեր։

Ղուկասի տունը գյուղի ամենաբարձր վայրում էր գտնվում, և այնտեղից հեռվից երևում էին գյուղի բոլոր տները։ Տունը շրջապատված էր բարձր

★ Ծերակուտական Թայֆինկս, զինեալ ուժերու յանձնախումբին նախագահը, չարունակե – լով իր խաղաղասիրական պայքարը, Բչ· օր առա– ջարկեց որ նախագահ Թրումըն զինաթափութեան միջազգային համագումար մը հրաւիրէ, ինչպէս թելադրած էր երկու տարի առաջ: Այս առթիւ բացատրեց թէ հիւլէական զէնքերը հակողութեան տակ առնելու ծրագիրները «խաբուսիկ ապահո – վութիւն մը միայն կ'ընծայեն: Այդ ծրագիրները բաւական չեն կործանումէ վերկենալու մարդկութիւ– նը: Մենք պէտք է զինաթափութիւն հաստատենք մինչեւ հրացանը: Պէտք է բաց աչքերով տեսնենք մօտայ իրականութիւնը: Այնքան վիթխարի եւ սարսափելի զէնքեր կը չինուին որ, վտանգուած է ոչ թէ քաղաք մը, այլ բուն իսկ քաղաքակրթու– թիւնը :

★ Ամերիկացի դիտնականներու Դաշնակցու – թեան Նորհուրդն ալ կոչ մը ուղղեց, թելադրե – լով չխարուիլ ջրածին ռումբին «խաբուսիկ ապա– հովութենէն» եւ նոր ձեռնարկներ կատարել ի խնդիր խաղաղութեան, փոխադարձ համաձայ – նութեամբ եւ զինաթափութեամբ: «Կրնանք վըս – տահ ըլլալ որ եթէ մենք ջրածին ռումբեր չինենք, Ռուսերն ալ պիտի չինեն: Ոչ մէկ զէնք, ինչքան ալ կատարեալ ըլլայ, չի կրնար ապահովութիւն ըն– ծայել առանց ազդի: Զինաբշաւը չի կրնար կասե – ցնել ջրածին ռումբով պատերազմի մը վտանգը»: Գիտնականներու այս Դաշնակցութիւնը ունի 1500 անդամներ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը հրահանգ մը հրատարակեց , որ կը թելադրէ հայրենասէր – ներուն՝ տեղեկութիւններ հաղորդել պետական պաշտօնեաներու կողմէ կատարուած զեղծումներու եւ ուրիշ յանցանքներու մասին: Տեղեկատուներ – րուն անունները գաղտնի պիտի պահուին: Կարելի է դանգատներ յայտնել ներկայ վարչապետին, նախարարներուն, կուսակալներուն եւ դեսպան – ներուն դէմ: Կառավարութիւնը կը յուսայ բարե – նորոգումներ եւ մաքրագործումներ կատարել այս ձեւով :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի հարցին քննութեան առթիւ, որ կը չարունակուի ժընեւի մէջ, Իրաքի եւ Ե – գիպտոսի պատուիրակները Բչ· օր յայտարարե – ցին թէ արաբական աչխարհը չի կրնար ընդունիլ միջին ծրագիրը՝ միայն սրբավայրերու միջազ – գայնացման մասին: Իրաքի ներկայացուցիչը , Տոքթ· Մուհամմէտ ձամալի, ըսաւ թէ այդ բա – նաձեւը կը խախտէ Ազգաժողովին ծրագիրը, որ քուէարկուեցաւ անցեալ Դեկտեմբերին եւ որ կը տրամադրէ միջազգայնացնել ամբողջ քաղաքը : Եգիպտոսի անպաչտօն պատուիրակն ալ ձայնակ– ցեցաւ այս յայտարարութեան: Վիճաբանութիւն– ները պիտի վերսկսին այսօր, չորեքչաբթի :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔի ամերիկեան դեսպանները նոր ժողով մը պիտի դումարեն Գահիրէի մէջ, Մարտ 7ին, քննելու համար Մ· Նահանգներու քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ հիւ– պատոսական յարաբերութիւնները: Կը յիչուի թէ անցեալ Նոյեմբեր 26ին ալ այսպիսի ժողով մը դումարուեցաւ Պոլսոյ մէջ: Ժողովին պիտի մաս– նակցին Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ, Փորթ Սայի– տի, Ճիտտէի, Պէյրութի, Դամասկոսի, Պաղտա– տի, Պասրայի, Ամմանի, Եաֆա – Թէլ Ավիվի , Հայֆայի, Երուսաղէմի, Աթէնքի, Սելանիկի, Ան– գարայի, Պոլսոյ, Թէհրանի եւ Նիկոսիոյ ամե – րիկեան դեսպանները եւ հիւպատոսները :

« ՃԱՆՃԱՒՈՐ ԵՄ, ԼՐՏԵՍ ԵՄ» ·— Այսպէս խոստովանած է Շթեթինի ֆրանսական հիւպա – տոսարանի երբեմնի պաշտօնեան , Անտոէ Ռոպէ– նօ, եթէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկու – թեանց : Իրեն հետ կը դատուին ուրիշ Ֆրանսա – ցի մը եւ չորս Լեհեր: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ 31 Լեհեր հաւաքուած էին Ռոպինոյի եւ իր օդնականներուն կողմէ, լրտեսական գործեր կա – տարելու համար: Ռոպինօ, որ ձերբակալուեցաւ 1949 Նոյեմբեր 18ին, երբ օդանաւ պիտի նստէր Փարիզ գալու համար, յայտարարած է դատարա– նին մէջ, Բչ· օր·— «Ես վնասեցի Լեհաստանի չահերուն, բայց զինուորի եւ Ֆրանսացիի պար– տականութիւնս կատարեցի: Ես մէկ գործակալն եմ պաղտնի տեղեկութեանց գրասենեակին: Թէ պարտականութիւն մը կը սեպէի եւ թէ կը սիրէի այս գործը »:

ՎԵՑ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԿԻ գոհարեղէն եւ դրամ թուղուցին երկու աւազակներ, աննախընթաց յան– դգնութեամբ: Մէկը հանքային ընկերութեան մը տնօրէնին բնակարան–գրասենեակը մտաւ Նէօյյիի մէջ, ահուդողի մատնելով ուժ հոգի: Ցետոյ ա – թոռի մը կապեց դռնապանը, ներս մտցուց իր գործակիցը եւ դռնապանին կնոջը միջոցաւ հեռա– ձայնեց տնօրէնին թէ հրդեհ ծագած է: Երբ տնօ– րէնը եկաւ, երկու աւազակները դրամարկղին բա– նալիները պահանջեցին: Մէկը 600·000 ֆրանք չորթեց տեղին վրայ, միւսը գնաց դրամարկղը բացաւ եւ մօտ վեց միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն ժողվելով, տուն վերադարձաւ եւ երկուքը մի– սին անհետացան :

«Նոր Սերունդի օրը»

ԱՌՆՈՒՎԻԼի Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի «Կա– վարենց » մասնաճիւղի ցերեկոյթ – պարահան – զեստ այս կիրակի , ժամը 15էն 21, Salle Galle– mandի մէջ, Place de la Gare:

Գեղարուեստական բաժին եւ զաւեշտ մը Նոր Սերնդականներու կողմէ: Ժամը 18էն վերջ եւրո– պական պար: Նուագախումբ կարօ Սարեան :

Հաղորդակցութեան միջոցներ·— Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14·16ին: Հանրակառք ա– մէն քան վայրկեան Porte de la Chapelle թիւ 268:

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր·, 12 փե– տրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր: Bains Douche‌ի սրահը:

Rue Jules Férry, métro Porte de Choisy, օթոպուս 125: Պիտի խօսի ընկեր Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

Ընտիր ճաշ բարձրախօսով, ղեկավարու – թեամբ ընկեր Յոլակ Յովհաննէսեանի:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք 100 ֆր·

Պարասիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ· Բ· Ը· Միութեան կողմէ

Կիրակի 12 փետրուար ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, George Vի չքեղ սրահներուն մէջ :

Ի նպաստ Միութեան փարիզահայ դպրոցնե– րուն: Մասնակցութեամբ՝ Bachicha Առաջանթինեան նուագախումբին, ինչպէս նաեւ Roland Grenierի եւ իր խումբին :

Jacques Dal, du Cabaret «Des grands Seigneurs», Iléana Simo, danseuse Etoile du Casino de Paris Pola Berger, la grande vedette du cabaret «Le Bos – phore». Fedi et Fedi, les danseurs les plus drôles du Casino de Paris· Nany, Besydjian – Rasco, avec l'ensemble folklorique Roumain:

Կարեւոր·— Ձեր սեղանը ապահովելու հա – մար փութով հեռաձայնել Tri. 39-09 կամ Ely. 23.66:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ·— Ֆ· Հ· Կապոյտ Խաչի Անկեան մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Օր· Ա· Մանուկեանի եւ Պ· Վ· Մա – նուկեանի, իրենց սիրելի մօր Տիկին Ե· ՄԱՆՈՒԿ– ԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Ֆր· Կ· Խաչի Պանեէօ –Քա– չանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մխճեանէ հազար ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ· քիւրքճեանի մահուան առթիւ :

Ֆր· Կ· Խաչի Պանեէօ Քաչանի ընկերուհինե– րը կը հրաւիրեն բոլոր ընկերուհիները եւ բարե – կամները այցելելու թարմ հիւրիմին ընկերուհի ՌԱՄԵԼԱ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի իր մահուան քառասունե– քին առթիւ, փետրուար 14ին, ժամը 3ին: Հաւաք– ուիլ բնակարանը, 17 rue Ampère:

Երաժշտագէտ Պ. Ն. Սերգոյեանի

կողմէ երգուած 8 եկեղեցական երգերու երգա – պնակները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9):

Կամ հեղինակին՝ Պ· ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois:

Մեր հոգեզմայլ չարականները պէտք է լըս – ուին նաեւ հայ տունէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին: Ցար – դելի երաժշտասէրի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու:

Ահա եւ երգերը· —

1.— ՈՒՐԱՒ ԼԵՐ (հարսանեկան եւ ԴԱՐՋ ԱՆՁՆ ԻՄ (յուղարկի)· 2.— ՑԱՐԵՒԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵ – ՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ· 3.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ , ԴՈՒՌՆ ԿԵՆԱՑ· 4.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորակ), ԴՈՒՌՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորակ)· Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են :

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻի Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէն ժողո– վի կը հրաւիրէ ընկերները այս չաբաթ դիշեր ժա– մը 8·30ին, Խրիմեան սրահը:

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի փարիզի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – չաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ «Փե– տրուար 18»:

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիաման– թօ» խումբի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս հինգչաբթի իրիկուն, ժամը ճիշդ 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Հ· Ց· Դ· ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չո– րեքշաբթի ժամը 8·45ին Chope du Nord: Պարտա – ւորիչ ներկայութիւն :

ՌՈՄԱՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Օչա – կան» խումբին դասախօսական ժողովը՝ փետր· 8ին, սովորական վայրը, սովորական ժամուն : Նիւթը՝ «Դրուագներ Սամսոն Խանի կեանքէն »:

ՌՈՄԱՆ·— Հ· Ց· Դ· «Քեռի» խումբի դասա– խօսական ժողովները պիտի վերսկսին մօտերս , ինչպէս եւ վիճաբանական ժողովները:

ԱՆԻԼԻՒ·— Հ· Ց· Դ· Արամ ԵՆԹԱԿոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր չրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կա– րեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ·— Երգնկայի փիլթաւիճ դիւ – ղէն, Տէլի Արութ Քէհիայի թոռը, Նշանի աղջիկը Ծաղիկ, կը փնտռէ իր եղբայրները, Օհաննէս եւ Ֆաչիկ եւ քոյրը՝ Եաղութ, որոնք աքսորէն ի վեր կորսուած են: Լուր տալ Պոլիս, Պէյօղլու, Փան– կալթի, Զայիր սօգաղ թիւ 15, Ցարութիւն Գը– լըճեանի: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Կեսարիոյ եւ չրջակայի Վեր· Հայր· Միութեան վարչութիւնը կը ծանու– ցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կա – տարուի Փարիզի Ս· Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղե– ցիին մէջ, Կեսարիոյ նախկին հոգեւոր հովիւ Սե– րովբէ քհնյ· Պուրմայեանի մահուան քառասունե– քին առթիւ: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակից – ները ներկայ ըլլալ արարողութեան՝ յարդելու հա– մար յիչատակը արժանաւոր հոգեւորականի մը որ 1918ի զինադադարէն վերջ, եղերական պայման – ներու տակ այնքան օգտակար գործունէութիւն ունեցաւ տառապեալ Կեսարիոյ մէջ :

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Առաջնակարգ վարպետ

ԱՊՍՊՐԵՑՔ

ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները

ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՏՈՒՔԻ,

ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՄԱՐ ԱՐԱԳ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ

ՄԱՏՋԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ

Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)

Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

YAVROU

23 rue Senac , Marseille

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱԻԷՏ իսկական՝

Thé Yavrouի (Ceylan)

Société WAGRAM

Fabrication générale de confection, 91 rue de Cléry 1er étage: Առանձնութեան պատճառով localը ծախու է կամ յարմար ընկեր մը կը փնտռուի :

ՓՈՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՀԱՅՐԱՆԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 9 Février 1950 Հինգշաբթի 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année. No.6073–Նոր շրջան թիւ 1484

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇՐՋԱՆ ՄԸ ԵԻՄ ԲՈԼՈՐԵՑԻՆՔ

Նոր վերջացաւ Հ· Ց· Դ· Արեւմտեան Եւրոպայի 22րդ Շրջ· ժողովը, որ կը գումարուի ամէն տարի այս եղանակին :

Ինչպէս միշտ, այս անգամն ալ իւրաքանչիւր շրջան օրակարգի խնդիրները քննած էր տեղական ժողովներով, եւ բանաձեւեր քուէարկած :

Մեծամասնութեան բանաձեւերուն հետ, Շրջ· ժողովը աչքի առջեւ ունէր նաեւ փոքրամասնութեան տեսակէտները: Այնպէս որ, վերջնական քուէարկութեան առեն, պատգամաւորները լսած կ'ըլլային ամէն ձայն :

Միւս կողմէ, թեր ու դէմ վիճաբանութեանց առեն, երբեք պատեհութիւն չէր պակսեր լայնօրէն լուսաբանելու այս կամ այն կէտը:

Բոլոր զեկուցումներուն, ինչպէս բանաձեւերուն մէջ, կը տիրապետէր միեւնոյն տրամադրութիւնը,— ծրագրեալ եւ յարատեւ աշխատանք, որպէսզի Արեւմտեան Եւրոպայի Դաշնակցութիւնն ալ կարենայ լրիւ կատարել իր դերը, այս մռայլ օրերուն:

Բացատրութեան չեն կարօտիր օրուան հոգերը, մեր դաղութին մէջ թէ այլուր:

Անշուշտ պայմանները կը տարբերին երկիրէ երկիր, դաղութէ դաղութ: Բայց կան խնդիրներ որոնք ընդհանրական են, Ատլանտեանի ափերուն վրայ թառած ըլլանք թէ Միջերկրականի կամ Աղտաղականի :

Քաղաքական գործունէութեան համար ունինք վերջին Ընդհ· ժողովին մշակած ուղեդիծը, իր հեռուստ եւ մօտաւոր նպատակներով :

Ինչպէս երկրորդ Աչխարհամարտէն առաջ եւ վերջը, մեղի համար հիմնական մտահոդութիւն մը կը կազմեն համրանքի պահպանումը եւ Հայաստանի ապահովութիւնը :

Ուրեմն արթուն պիտի մնանք, անխախտ պահելու համար մեր դիրքն ու վարկը բոլոր հիւրընկալ երկիրներուն մէջ: Պիտի մնանք օրինապահ քաղաքացիներ, սրտանց յաղողութիւն մաղթելով բոլոր այն ուժերուն որ անկեղծօրէն կը գործեն ի խնդիր խաղաղութեան եւ ազատութեան: Ցանուն բոլոր ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին :

Այս մտահոդութիւնը կը պարտադրէ ոչ միայն չխառնուիլ հիւրընկալ պետութեանց ներքին դործերուն, այլեւ դլխու ցաւ չպատճառել անոնց, մեր ներքին վէճերով եւ տաղտկալի ժխորով :

Ազգային եակատին վրայ, Դաշնակցութիւնը ամէն տեղ ալ չունի ուրիշ ճգտում, եթէ ոչ զարկ տակ առողջ եւ ժողովրդավար կազմակերպութեանց: Ուրիշ խօսքով, ապահովել դաղութներու ինքնուրոյն եւ չինարար գործունէութիւնը, դուրս չանալով կասկածելի մարդանքներէ :

Դաշնակցութեան հակառակորդները չատ կը խօսին «մենաշնորհ»ի մը մասին, որ ամէն բանէ առաջ իրենց յետին մխքերը կը մատնէ :

Արդարեւ, տեսակ մը ահուդող կը զդան ի րենց չուքէն վախցող մարդիկ, երբ մէկ–երկու Դաշնակցական, բոլորտիքեան կամ չէզոք անձեր տեսնեն որեւէ վարչութեան մէջ :

Եւ որովհետեւ Դաշնակցականը միչտ կը ճգտի գործքով արդարացնել իր ներկայութիւնը, կը վախնան որ իրենք զանցառելի քանակութիւն մը կը դառնան :

Հարցուցէք թէ մենաշնորհ չէ՞ն, օրի նակ, փարիզի եկեղեցւոյ այս օրուան վարչութիւնը եւ Հոդաբարձութիւնը :

Մենաշնորհ չէ՞ր Ներդաղթի Կեդր· Կոմիտէ կոչուած խեղկատակութիւնը, որ իր հաչիւներն անգամ գաղտնի պահեց :

Մենաշնորհ չէ՞ն Լիբանանի ազդ· իշխանութիւնները, որոնք չարաչար գործածեցին Դաշնակցութեան հաչտարար ոգին, դիրքերը գրաւելու եւ ներդաղթի կազմակերպումն անգամ խեղկատակ մենաշնորհի մը վերածելու համար :

Դաշնակցութիւնը թեկնածուներ չունի, բանկալը, նստելու կամ պնակ պտտցնելու համար :

Եւ երբ թեմական կազմակերպութիւն կ'առաջարկէ, դիտէ թէ դաղութին մեծամասնութեան ձայնն է որ կ'արտայայտէ, յիչեցնելով տարբերան պահանջ մը :

Ուրիշ ի՞նչ հոդեր ունէինք սեղանի վրայ, Շրջ· ժողովի գումարման առթիւ :

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ դրականութեան բաժինը կը պատրաստէ « Հայ Գրականութեան Ակադեմական պատմութիւն»ը, վեց հատորով : Գրքին վրայ կ'աչխատին քանի մը գիտնականներ եւ ակադեմականներ :

ՀԱՅԳՏՀՐԱՏԸ (Պետ· Հրատարակչական) 1950ին հրապարակ պիտի հանէ չարք մը պատմական, քաղաքական, դեղարուեստական եւ ուրիշ գիրքեր: Հայ դրողներէն պիտի հրատարակուին Շիրվանզադէի գործերը՝ տասը հատորով, Նար – Դոսի, Րաֆֆիի, Վ· Տէրեանի, Աւ· Իսահակեանի գործերը: Պիտի հրատարակուին նաեւ երիտասարդ դրողներէ չատերուն «Երկերու ժողովածու»ները եւ քանի մը հայրենադարձ դրողներու ստեղծադործութիւնները: Ռուս դասական դրականութենէն՝ Մ· Կորքիի «Երկեր»ը , տասը հատորով, Մ· Շոլոխովի «Աղաղ Դոն»ի յաջորդ հատորները: Ժամանակակից սովետ· դրողներէն՝ Ստալինեան մրցանակաւոր (լաուրիատ!) Բորիս Պոլեւոյի, Վանդա Վասիլեւսկայի (լեհ դրագիտուհի), Պաւլենկոյի եւ ուրիշներու գործերը : Արտասահմանեան եւ ժողովրդավար երկիրներու յառաջդիմական (պրոգրեսիւ!) դրողներու գործերը :

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ միութեան թատերագիրներու ճիւղին (դրամատուրդներէ սեկցիա) անդամները կը պատրաստեն չարք մը նոր թատերախաղեր, նիւթ ունենալով՝ «սոցիալիստական» արդիւնաբերութիւնը եւ «կոլխոզային դիւղի» առօրեայ կեանքը: Հայկ Ատբեան եւ Պարսամեանը կը պատրաստեն «Մ չատղալար Այդիներ»: Նիւթը՝ անտառապատման դաչտերու աչխատանքն է: Միեւնոյն նիւթերը կը մչակեն թատերադիր Տիդրան Հախումեանը, Հրաչիկ Ալանեանը եւ Գուրդէն Բորեանը, Արչակ Դարբինեան, Տէր Գրիդորեանը, Թումանեանը եւ ուրիչներ: Մելիք Քոչարեանը եւ Անդրանիկ Ցովսէփեանը մօտերս կ'աւարտեն «Մայիսեան Ապստամբութիւն» թատերախաղը, որ կը նկարադրէ «անմահ հերոս», Ղուկաս Ղուկասեանի «քաղաքագործութիւնները» (ԽՄԲ· — Թուրքերու դէմ կռուող հայկ· բանակի թիկունքէն) :

ԵՐԵՒԱՆԻ «ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ» պետական թատրոնը կը պատրաստէ Սթալինեան պակասը՝ Սերգէյ Միխալկովի «Իլիա Գլոբին» թատերախաղը: Գլխաւոր հերոսը՝ Իլիա Գլոբինը երաժչտական է եւ ժողովուրդին անմատչելի գործեր կուտայ: Շրջապատը կը զդացնէ Իլիային, թէ պարտաւոր է մատչելի գործեր տալ: Իլիան « կը դդայ» իր «Սխալը» եւ անմիջապէս կը ձեռնարկէ ժողովուրդին համար մատչելի երգեր դրելու: Թատերախաղը գրուած է Դանովի ելոյթէն վերջ եւ կը պատկերացնէ առօրեայ քաղաքական կեանքը: Բեմադրութիւնը ստանձնած է արուեստի վաստակաւոր գործիչ՝ Դաւիթ Վարդանեան, մասնակցութեամբ թատրոնի լաւագոյն ուժերու : Գլխաւոր հերոս Իլիայի դերը պիտի կատարէ Վաղարչեանը, բեմական յարդարումը՝ նկարիչ Վասիլ Վարդանեան :— Սղագրեց Գ· Տիծեռնակ :

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԹԵՄԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ ՎԱՒՃԱՆԱԾ

Կաթող· պատուիրակ Արտաւազդ արք· հե – տեւեալ հեռագիրը ստացած է Ամենայն Հայոց Հայրապետէն :—

ԵՐԵՒԱՆ, 30 Յունուար·— Խորին վչտով դուժում ենք Ս· Էջմիածնի միաբան, Վիրահայ Թեմի առաջնորդ Գերաչնորհ Կարապետ արք· ԹՈՒՄԱՆԵԱՆի վաղահաս մահը: Աղօթեցէք մեզ հետ Ամենաողորմածին որ մեր եւ միաբանութեան սիրելի հանգուցեալի փոխարէն արժանաւոր յաջորդ յարուցանէ ի միխիթարութիւն մեր եւ ժողովուրդի : — ԳԷՈՐԳ Զ·

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ տնտեսական յանձնախումբն էն առին քալեցին Ա· Միութեան պատուիրակները, որովհետեւ երեքի դէմ տասը ձայնով մերժուեցաւ արտաքսել ազդայնական Ձինաստանի պատուիրակութիւնը: Այս վերջինն ալ կը պահանջէ վտարել խորհրդային պատուիրակները...

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը որոչեց 863 հոդի արձակել Մաքրոնիսոսի արգելարանէն, ուր ողբալի են առողջապահական պայմանները: Կ'ըսուի թէ դեռ 8—10·000 կալանաւորներ կան :

Վերակազմեալ դասիքներ վստահութիւն չստացան

Պ· Պիտո երեքչաբթի օր Ազգ· ժողովին ներկայացուց վերակազմեալ նախարարութիւնը եւ պարդեց իր քաղաքականութիւնը: Ժողովը վստահութիւն յայտնեց 185ի դէմ 225 ձայնով :

Ժողովէն առաջ, ընկերվարական կուսակցութեան վարչական խորհուրդը 14ի դէմ 16 ձայնով որոչած էր քուէ չտալ նոր դահլիճին: Այս որոչումը կրնար խախտել մեծամասնութիւնը: Վարչապետը անմիջապէս խորհրդակցութեան հրաւիրեց ընկերվարական վարիչները, միջին ճամբայ մը դտնելու համար, բայց անօդուտ: Ընկերվարականները որոչեցին ձեռնպահ մնալ (99 ձայն): Թեր քուէարկեցին վարչապետին կուսակցութիւնը (M. R. P.), արմատականները եւ չափաւորները: Հակառակ՝ համայնավարները եւ երկու թունդ աչակողմեան խմբակցութիւններ: Մօտ երկու հարիւր երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին, մէկն ըլլալով ընկերվարականները, զոր· տը Կոլի կուսակիցները եւ կարգ մը աչակողմեաններ եւ չափաւորները :

Պ· Պիտօ պարդելով իր քաղաքականութիւնը, յայտարարեց.— «Մրագիրս չէ փոխուած եւ կառավարութիւնը կը յուսայ թէ պիտի վայելէ ա – ջակցութիւնը անոնց որոնք այլեւս չեն բաժներ իշխանութեան պատասխանատուութիւնը : Կառավարութիւնը պիտի չարունակէ այն քաղաքականութիւնը զոր վաւերացուցիք առաջին օրը: Ես պիտի չպաչտպանեմ բարեկարդութիւնը ընկերային արդարութեան դէմ, ոչ ալ Ֆրանսան խաղաղութեան դէմ: Ես վարժուած չեմ իրարու դէմ հանելու եղբայրական դաղափարներ: Երեսուն տարի է որ այսպէս կը գործեմ եւ միտք չունիմ դաղափարս փոխելու: Կը խնդրեմ բոլոր անոնցմէ որ դիտեն մեր ներքին կացութիւնը, աչխարհի կացութիւնը եւ մեր քաղաքական դժուարութիւնները՝ չմոռնալ թէ անբաժանելի են Ֆրանսայի դատը, խաղաղութեան դատը, բարեկարդութեան եւ ընկերային արդարութեան դատը» :

Վարչապետին ճառէն վերջ զոր· տը Կոլի կազմակերպութեան ներկայացուցիչ Պ· Էդմոն Միչէ յայտարարեց թէ պիտի աչակցին դահլիճին, պայմանաւ որ ընդհ· ընտրութեան ձեռնարկէ : Այս առթիւ յիչեցուց զօրավարին վերջին յայտարարութիւնները եւ խօսքն ուղղելով Պ· Պիտոյի, ըսաւ.— «Եթէ որոչած էք այդ ուղղութեամբ գործել, կը հաւատամ թէ մինակ պիտի չմնաք: Ի – բաւ ուրախութիւն ստացած եմ այս յայտարարութիւնն ընելու »:

ՆՈՐԻՆ ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար – ներու առաջնորդը, Ժաք Տիւքլո, ծանր մեղադրանքներ ուղղեց՝ կառավարութեան անդամներուն, եւ մասնաւորապէս Պ· Ռամատիէի դէմ, ըսելով թէ դաղրեցուցած է երկու զօրավարներու դէմ բացուած քննութիւնը: Աւելի յառաջ երթալով յայտարարեց թէ վառած են ամբաստանեալ զօրավարներուն վերաբերեալ փաստաթուղթեր : Ցետոյ մեղադրեց աս ու ան թէ կաչառք ստացած են այս գործին առթիւ: Մասնաւորապէս մեղադրեց արմատական երեսփոխան մը, Փոլ Պասթիա, պնդելով թէ «դրամ առած է»: Ժխորը հետզհետէ կը սաստկանար: Գրասեղաններ կը ճարճատէին: Նախագահը ի զուր կարդի կը հրաւիրէր: Ընկերվարական երեսփոխաններ կը պոռային Տիւքլոյի երեսին— «Գարչելի էք : Դուք փտութեան կուսակցութիւնն էք»:

Նիստը չարունակուեցաւ մինչեւ դիչեր, նոյն յուզումնալից մթնոլորտին մէջ եւ ի վերջոյ ժողովը վստահութիւն յայտնեց վերակազմուած կառավարութեան: Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, ընկերվարական նախարարներուն տեղ առնուած են արմատականներ եւ ժողովրդականներ :

3000 փր.ի բացառիկ պարգեւը

Պաչտօնաթերթը Փետրուար 7ին հրատարակեց այն օրէնքը որուն համաձայն 3000 Ֆրանքի բացառիկ պարգեւ մը պիտի վճարուի անոնց որ ամսական 14 հազար Ֆր·ի խառն աչխատավարձք մը կամ աւելի պակաս կը ստանային 1950 Յունուարին: Անոնք որ 14·001 — 18·000 Ֆրանք վաստկած են նոյն ամսուն, պիտի ստանան 18 հազար Ֆրանքի եւ իրենց աչխատավարձքին մէջնէ եղած տարբերութեան երկու երրորդը :

Բացառիկ պարգեւին վճարումը կրնայ կատարուիլ, մէկ երկու կամ երեք մասնավճարներով: Միակ կամ առաջին մասնավճարը պէտք է կատարուի փետրուարը չվերջացած, երկրորդը՝ մարտի ընթացքին, երրորդը՝ 1950 ապրիլ 30էն առաջ: Մասնավճարներէն մէկը պէտք է առնուազդն հաւասար ըլլայ պարգեւի կիսուն : Կրճատումներ պիտի չկատարուին ընկերային ապահովութեան, վճարովի արձակուրդի եւն· առթիւ : Այն աչխատաւորները որոնք պատկան հաստատութեան աչխատանքի սովորական տեւողու –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՅԻ 200ԱՄԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամեակին առթիւ, Սեբաստիոյ « Մուրատ » Ուսումնասիրաց Ֆոնտի յանձնախումբն ալ կազմակերպած էր զեղեցիկ ոճոն մը, կիրակի օր, Մխիթարեան մեծ սրահին մէջ։

Կը նախագահէր հայ կաթողիկէ համայնքին մողովրդապետը, Քիւլէրճեան վարդապետ որ իր բացման խօսքով պարզեց Մխիթար Աբբայի աշխատանքը Ժ. դարուն սկիզբը, լուսաւորելու համար հայ ժողովուրդի ճամբան։

Առաջին բանախօսն էր Պ. Զոպանեան, որ փառաբանեց Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիրը, իբրեւ մեծ մտաւորական մը եւ ազգասէր մը, մտաւորական մը որ պայքարեցաւ խաւարին դէմ եւ հիմը դրաւ Լոյսի վառարանի մը, մտաւորական մը որուն ձեռք բերած արդիւնքը Ալիշաններէն մինչեւ Մ. Պէշիկթաշլեաններ, Բագրատունիներէն եւ Հիւրմիւզներէն մինչեւ Թ. Թէրզեաններ, եղաւ պարծանքը հայկ. մշակոյթին։ Մխիթար Աբբահօր հաղորդական եւ մեծ ազգասիրութիւնը, եղաւ նաեւ միութեան գիծ մը կրօնական մոլեռանդութեամբ պատակուած ժողովուրդի մը։ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, իր աշակերտը Պոլսոյ մէջ, յարատեւ եւ կենդանի օրինակը եւ մղիչ ուժն էր այդ աշխատանքին։ Կը պատմեն նոյնիսկ որ Պէշիկթաշի մէջ ամէն կիրակի առաւօտ ան կ'այցելէր կէս ժամ Լուսաւորչական եւ կէս ժամ կաթոլիկ եկեղեցին։

Վենետիկի Ս. Ղազարը ուր եկաւ հաստատուեցաւ իր Միաբանութիւնը 1715ին, Եւրոպայի սրտին վրայ դարձաւ մշակոյթի այն մեծ տունը որ պարծանքն է հայ ժողովուրդին եւ ուր Պայրընները մինչեւ վերջին օտար այցելուն յարգանքի եւ հիացումի զգացումներ միայն կ'ունենայ մեր ժողովուրդին դարաւոր քաղաքակրթութեան հանդէպ։ Իր կրթական, դաստիարակչական գործն ալ նոյնքան արժանի է դնահատման։ Մ. Պէշիկթաշլեանի, Թումաս Թէրզեանի, Մատաթիա Գարագաշի եւ Սրապիոն Հէքիմեանի նման աշակերտները հատորներ կ'արժեն որպէս գրագէտ եւ ուսուցիչ։

— « Գրաբարին հիացող մը եւ այդ ոսկեղնիկ լեզուով գրուած ու թարգմանուած գլուխ գործոցները յափշտակութեամբ կարդացած, որքան պիտի ուզէի տեսնել սակայն արդի աշխարհաբարին վերածուած այդ գործերուն գոնէ մէկ մասը, որոնց ընթերցումը նոր սերունդներու պարծանքը պիտի ըլլար»։

Բանախօսը յիշեց նաեւ Վիէննացիները որոնց բանասիրական եւ գիտական աշխատանքները նոյնքան թանկագին եղած են որքան վենետիկեան գրական գոհարները։

Պ. Գամքեճեան զեղեցիկ ընտրութիւն մը կատարած էր, արտասանելով Ալիշանի գրաբար մէկ կտորը, «Անդորրանք Անուոյ»։ Եթէ նոյնիսկ քիչերու արտասանած ըլլար զայն հասկնալ, անոր երաժշտական համայիչ ներդաշնակութիւնը վայելք մըն էր բոլոր ականջներու համար։ Տաղանդաւոր դերասանը արտասանեց նաեւ Սիլվա Կապուտիկեանի «Ասօք իմ Որդւոյ հետ» ոտանաւորը, նուիրուած հայ լեզուի փառաբանութեան։ Ցետոյ չատ յարմար ներկայացումներով հետզհետէ բեմ հրաւիրեց օրուան բանախօսները եւ արուեստագէտները։

Երկրորդ բանախօսը, ընկեր Հր. Սամուէլ խնամքով, դասաւորուած ձեւով ներկայացուց Մխիթար Աբբայի կեանքն ու գործը սկիզբէն մինչեւ 1749 ապրիլ 27, երբ Ս. Ղազարի մէջ աչքերը կը փակէր մեծ Հայը։ Հողագործ եւ Ս. Նշանի փոքրիկ Մանուկը, ծարաւի ուսման եւ լոյսի, եղաւ ժէ. դարու խաւարին մէջէն ճառագայթող լուսապայծառ մեծ դէմքը։ Տասնըհինգ տարեկանին սարկաւագ՝ կ'անցնի Էջմիածին, ուր չկար ոչ ճեմարանը եւ ոչ ալ ուսման ու դիտութեան այն օճախը որ պիտի տաքցնէր իր հոգին։ Կը փախչի Սեւան։ Հոն կ'ունենայ տեսիլք մը։ Տիրամայրը կ'երեւի իրեն, զինքը կարգացնող երբեմնի երկու կրօնաւորուհիներու հետ եւ կ'ըսէ — «Եղիցի»։ կ'անցնի Բասէնէն ու Սեբաստիայէն։ Քսան տարեկանին վարդապետ է արդէն, կուգայ Պոլիս յետոյ Հալէպ, Կիպրոս, կրկին Հալէպ եւ ապա Պոլիս, միշտ պայքարելով, միշտ հալածուելով ու մանաւանդ հոգեւին խոցուած Լուսաւորչական–կաթոլիկ հակամարտութեանց պատակտումներէն։

Տեսիլքին «Եղիցի»ն ուժ կուտայ իրեն։ 1715ին կ'անցնի Մորէա կղզին ուրկէ գոնուէր Վենետիկեան տիկիններու տիրապետութեան տակ եւ Մեթոնի մէջ կը հիմնէ իր Միաբանութիւնը, որ Ենիչէրիներու արշաւանքէ մը մաղապուր ազատած կուգայ Ս. Ղազար, բորոտներու կղզին ապաստանիլ։ Ահա այդ բորոտներու խոպան կղզին կը դառնայ ոչ միայն ծաղկանոց մը այլեւ այն մեծ Միաբանութեան տունը որ պարծանքը կրնայ ըլլալ ոեւէ քաղաքակիրթ ազգի։

1772ին երկուքի բաժնուած Միաբանութիւնը — դժբախտութիւն մը նախապէս — մեզի բերաւ մէկի տեղ երկու լոյսի վառարաններ։ Վիէննան եւս իր թանկագին գործերով, Այտըն — Հաններու, Տաշեաններու, Գալէմքեարեաններու, Մենեվիշեաններու մէջ ոգւոյ 30 տարուան մէջ մայն 50 հատոր բանասիրական եւ Հայոց պատմութեան դիտական հետազօտութիւններով, ճոխացուց մեր մատենադրութիւնը։

1915ի եղեռնէն վերջ, ուր փճացան մեր վանքերու դարաւոր հարստութիւնները եւ մշակոյթի դանձերը, ի՛նչ պիտի ըլլար մեր մշակոյթին վիճակը, եթէ չունենայինք Երուսաղէմն ու Էջմիածինը ու մանաւանդ գոյգ Մխիթարեանց վանքերը, ուր անդին հարստութիւն մը, աւելի քան 20·000 ձեռագիրներու մօտաւորապէս կէսը անաղարտ վիճակները կը մնան մեր անցեալին, ի ծառայութիւն եւ ի փրկութիւն հայ ժողովուրդին։

Փարիզի Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիները յարդալից նամակով մը կը մասնակցէին ոճոնին։

Օր. Մառի Կառավարենց իր կիրթ եւ ջերմ ձայնով երգեց Կոմիտասի «Անտունին» , « Մխրանի ծառը» ու Սրուանձտեանցի դաշնաւորած «Պճինկոն» զոր ստիպուեցաւ կրկնել հանդիսականներու փափաքով։

Կարճ դադարէ մը վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ Մուրատեան վարժարանի տեսուչը, Հայր Սահակ Տէր Մովսէսեան։ Ցարդելի վարդապետը նախ ուղեց ճշդել թիւրիմացութիւն մը։ «Ձէն եւ ձախէն կը հարցնէին թէ ինչո՞ւ այս ոճոնակատարութիւնը Մխիթարեանց թատերասրահին մէջ չէր կատարուած։ Ես թելադրեցի որ այսպէս ընեն», ըսաւ, անցաւ իր բանախօսութեան։ Հ. Ահակ նախ խնամութեան մարդը անուանեց մեծ Աբբահայրը որուն նպատակը երեք էր զլխաւորաբար։— Հայ ժողովուրդը բարձրացնել իր կրօնական հաւատալիքներուն մաքրութեամբ ու ազնուութեամբ։ Ե. դարու, մշակոյթի այդ ոսկեդարին արժանի ընել մտաւորական բարձրութեամբ իր ժողովուրդը եւ միութեան, սիրոյ եւ համերաշխութեան ոգին տեղծել պատակտուած իր եղբայրներուն մէջեւ։ Նախախնամութիւնը զինքը հեռացուց Թուրքիայէն , ուր փճացումը կրնար սպասել միայն մեր ժողովուրդին։ Պէտք էր որ կործանէր եւ Մորէան որպէսզի Վենետիկը ըլլար ապաստանարան հալածական քաղաքակրթութեան մը։ Միաբանութիւնը ծաղկեցաւ այդ սիրելի երկրին մէջ եւ ծաղկեցուց այնպիսի մշակոյթ մը որ դարերու ուժին դէմ ալ անսասան է, հակառակ չարասիրտ փափաքներուն։ Դեռ քանի մը ամիս առաջ էր, կովկասահայ մը նամակով կը փափաքէր Ս. Ղազարը այրել ու կործանել։ Եղրակացնելով, բանախօսը թելադրեց դաս մը հանել Մխիթարի գործէն։ Սիրոյ, միաբանութեան եւ համերաշխութեան օրինակ մը պէտք է ըլլայ ան։ Լոյսը միշտ սիրած է մեր ժողովուրդը, որ օր մը նորէն պիտի իյնէ։ Թող մեր համերաշխութիւնը ըլլայ լուսապսակ մը Մխիթարի չիրմին վրայ»։

Օր. Անահիտ Գեւոնեան՝ Կոստան Զարեանի « Ասացուածք կախաղան բարձրացողին համար» եւ Սիամանթոյի «Ցոյսին համար» երկու կտորներու արտասանութեամբ ցոյց տուաւ իր մաքուր առոգանութիւնը, դիտակից եւ զգայուն չեչտը եւ ճշգրիտ ըմբռնումը գրուածքին։ Օր. Վ. Ճինճեանի դաշնակը — Շոփէնի, Բարխուդարեանի եւ Սպանդարեանի երեք կտորներով — հանդիսին զեղարուեստական բաժինը զարդարեցին չատ հաճելի ներդաշնակութեամբ։ Իսկ Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան նոյնքան վայելք պատճառեց Ցարօ Ստեփանեանի, Օհան Տուրեանի եւ մանաւանդ Ալէմշահի (Իմ երգը) երգերովը։ Համակրելի երգչուհին յայտագրէն դուրս ալ երգեց «Անուշ»էն։

Վերջին խօսողն էր Մուրատ Ֆոնտի յանձնախումբին անխոնջ անդամը, Պ. Յակոբեան որուր ընկերներով յաջողած էր այս չատ զեղեցիկ հանդիսը կազմակերպել, ճշմարիտ վայելք մը պատճառելով հանդիսականներուն։

Բանախօսը թեթեւ հպումներով անցաւ Մեծ Սեբաստացիին կեանքին ու գործին վրայէն եւ կանգ առաւ անոր Հաւատքին ու Նուիրումին, կամքին ու յարատեւ Աշխատանքին կատարած հրաշապատումին վրայ։ Չէ՞ որ հրաշք մըն էր 400 գրուշով ճամբայ ելնած երիտասարդ վանականին գործը, փոթորիկներու մէջէն, գործ մը որ պարծանքն է այսօր ամէն Հայու։ Ու այս բոլորին փոխարէն ունի համեստ արձանագրութիւն մը միայն վանքին ճակատը։

Հանդէսը փակուեցաւ դաշնակի եւ ջութակի երկնուագով մը, Օր. Ճինճեանի եւ Պ. R. Stoïtzner կողմէ։ Երկու արուեստագէտները թէ Պրիւքներէն թէ Գ. Ալէմշահէն ընտրած իրենց 2 կտորներով այս այնքան յաջող հանդէսին տպաւորութիւնը անդամ մը եւս չեչտեցին, սրահէն դոհունակութեամբ հեռացող հանդիսականներուն մէջ։

Սեւ նիւթ մը.— այս առթիւ ալ աչքի կը զարնէր բացակայութիւնը չատ մը զրոյ–բրոյներու եւ « առաքելական » կղերին։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԳ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ – ԲՈՑԻ»Ի, ՁՐԻ « ԾԱՂԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ ։

Օտարականները Թրակիայի մէջ

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՑԻՇԵՑՆԷ ԱՆՈՆՑ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Փարիզի Օտար Մամուլի Ընկերակցութիւնը Յունուար 27ին հացկերոյթ մը սարքած էր, ի պատիւ ներքին նախարար Պ. Ժիւլ Մոքի (ընկերվարական, այժմ հրաժարեալ)։

Նախարարը շահեկան ճառ մը խօսեցաւ այս առթիւ, օտարականներու բնակութեան իրաւունքի, օտարականութեանց մասին։ Կ'ամփոփենք հինգ եւ պարտ

դարձի քարոզչութեան դոր լայնօրէն կը քաջալերէ լեհական կառավարութիւնը :

— Այս գաղութին անդամներուն կէսը աշխատաւորներ են, որովհետեւ լեհ գործատերը երկրէն դուրս կ'ելլէ ծերերով, կիներով եւ մանուկներով : Իրենք իրենց մէջ կ'ապրին իրենց քահանայի եւ ուսուցիչին շուրջ : Լաւ յարաբերութիւն ունին իրենց Ֆրանսացի դրացիներուն հետ, կ'աշխատին ընտանեկան խաղաղ կեանք մը ապրիլ : Անոնց ըրած չորրորդը չեն բաժներ իրենց ներկայ կառավարութեան ձգտումները : Սակայն չեն ձուլուիր ոչ ազգային տեսակէտով, ոչ ալ լեզուական, եւ մեր Հիւսիսի եւ Արեւելքի համայնքներուն մէջ ճշմարիտ լեհական քաղաքներ կը կազմեն :

Սպանիական գաղթականութիւնն ալ զանազան ելեւէջներ ունեցած է, յաջորդական քաղաքական տագնապներու պատճառով : 1930ին 400 հազար հոգի էին, յետոյ իջաւ թիւը հանրապետութեան սկզբնական շրջանին : Սակայն 1939ին հանրապետականներու պարտութեան յաջորդ օրը, Ֆրանքոյի հարուածներուն տակ, ինչպէս եւ զերմանի եւ Իտալացիներու, քանի մը օրուան մէջ լուծեցինք ծանր եւ ցաւագին հարցը, ընդունելով 550 հազար գաղթականներ :

Այսօր Ֆրանսայի մէջ կ'ապրին 330 հազար Սպանիացիներ, որոնք կիսովին քաղաքական տարագիրներ են : Սակայն այս թիւը կ'աւելնայ հազարով մէկն ամիս, գաղտնօրէն Ֆրանսա մտած գաղթականներով, ասոնք են կամ վտանգուած տարագիրները եւ կամ գործազուրկները որոնք Սպանիոյ ներկայ թշուառութենէն խոյս կուտան : Կ'ընդունինք առաջինները, սակայն աւազ, ստիպուած ենք ետ ղրկել երկրորդները, որոնց մեր նաւահանգիստները չեն կրնար աշխատանք հայթայթել :

Կարչնեղ, սակաւապէտ, յարդուած Սպանիացիները մեծ թիւ մը կը կազմեն հարաւային նահանգներուն մէջ : Շուտով կը ձուլուին մեր մէջ եւ Ֆրանսացի սերունդ կուտան : Միայն քանի մը խառնակիչներ եւ փոքր կազմակերպիչներ պէտք է հսկողութեան ենթարկուին եւ կարգի հրաւիրուին :

Իտալական գաղթականութիւնը երկյատկոյն է : Մէկ դար առաջ Ֆրանսան 63·000 անդրալպեանները ասպնջականութիւն կուտար : 1914ին անոնց թիւը բարձրացաւ 400·000ի, վերջն ալ 900 հազարի, երբ Մուսոլինի դուրս ըրաւ ազատ մտածողները որոնք Սպանիոյ ներկայ թշուառութենէն խոյս կուտան : Կ'ընդունինք առաջինները, սակայն աւազ, ստիպուած ենք ետ ղրկել երկրորդները, որոնց մեր նահանգիստները չեն կրնար աշխատանք հայթայթել :

Կարչնեղ, սակաւապէտ, յարդուած Սպանիացիները մեծ թիւ մը կը կազմեն հարաւային նահանգներուն մէջ : Շուտով կը ձուլուին մեր մէջ եւ Ֆրանսացի սերունդ կուտան : Միայն քանի մը խառնակիչներ եւ փոքր կազմակերպիչներ պէտք է հսկողութեան ենթարկուին եւ կարգի հրաւիրուին :

Իտալական գաղթականութիւնը երկյատկոյն է : Մէկ դար առաջ Ֆրանսան 63·000 անդրալպեանները ասպնջականութիւն կուտար : 1914ին անոնց թիւը բարձրացաւ 400·000ի, վերջն ալ 900 հազարի, երբ Մուսոլինի դուրս ըրաւ ազատ մտածողները որոնք Սպանիոյ ներկայ թշուառութենէն խոյս կուտան : Կ'ընդունինք առաջինները, սակայն աւազ, ստիպուած ենք ետ ղրկել երկրորդները, որոնց մեր նահանգիստները չեն կրնար աշխատանք հայթայթել :

Կարչնեղ, սակաւապէտ, յարդուած Սպանիացիները մեծ թիւ մը կը կազմեն հարաւային նահանգներուն մէջ : Շուտով կը ձուլուին մեր մէջ եւ Ֆրանսացի սերունդ կուտան : Միայն քանի մը խառնակիչներ եւ փոքր կազմակերպիչներ պէտք է հսկողութեան ենթարկուին եւ կարգի հրաւիրուին :

Իտալական գաղթականութիւնը երկյատկոյն է : Մէկ դար առաջ Ֆրանսան 63·000 անդրալպեանները ասպնջականութիւն կուտար : 1914ին անոնց թիւը բարձրացաւ 400·000ի, վերջն ալ 900 հազարի, երբ Մուսոլինի դուրս ըրաւ ազատ մտածողները ինչպէս հանրապետական Սֆորցան, ընկերվարականներէն, որոնք երկար տաեն վայելեցին մեր հիւրասիրութիւնը :

Գրաման տաեն պակսեցաւ թիւը, 1945ին 470 հազարը բարձրացաւ 600 հազարի, չնորհիւ երկու երկիրներու միջեւ կնքուած աշխատանքի պայմանագրին :

Իտալացիները լաւ կը յարմարին մեր ազգային կեանքին մէջ, եւ մեզ փափուկ խնդիրներու չեն մատներ :

Ոչինչ ունիմ ըսելիք 146 հազար Պելժիացիներու մասին, որոնք կեդրոնացած են մեր հիւսիսային չրջանին մէջ : Անոնք չեն զանազանուիր մեր ազգակիցներէն :

Վերջապէս 104 հազար Գերմաններ կան, հին պատերազմական դերիներ որոնք չեն ուզեր իրենց երկիրը դառնալ, եւ 43 հազար Ռուսիոյ արեանակ երկիրներէն (բացի Լեհաստանէն), որոնց կէսը Ձեխեր են :

Բացի մնայուն գաղթականներէն, կան չրջիկները եւ ճամբորդները : Քսան միլիոն օտարականներ տարեկան կ'անցնին մեր սահմանագլուխնե – րէն, որոնցմէ որոշ թիւով գաղտնի : Այսպէս է որ 180 հազար կեդր· Եւրոպայէն՝ Ֆրանսայի վրայով անցան 70 հազարը, անպաշտօն կերպով :

★ Եզրակացնելով, նախարարը անդամ մը եւս կ'ուզէ որ օտարականները ոչ միայն յարդեն երկրին օրէնքները, այլ խոհեմ ըլլան, չխառնուելով անոր ներքին վէճերուն : «Մենք չենք կրնար հանդուրժել որ օտարականները իրենց պայքարները փոխադրեն մեր հողին վրայ եւ խառնուին մեր պայքարներուն : Չենք ընդունիր որեւէ դաւադրութիւն ոչ օտար կառավարութեան, ոչ ալ մեր կառավարութեան դէմ» :

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ԽԱՌՄԸ

Պոլսոյ թերթերը կը չարունակեն վրդովիչ տեղեկութիւններ հաղորդել պատրիարքական հարցին առթիւ : Նոր օրէնքով հետզհետէ նորըն – տիր թաղ· խորհուրդներուն կը փոխանցուին անհատ մատակարարներու իրաւասութիւնները, բայց պատր– տեղապահի խնդիրը միչտ նոր դըժուարութիւններ կը յարուցանէ :

Տօքթ· Խոռխոռունի, որուն կնքահայրը եղած է Գէորգ արք· Աբսլանեան, վերջերս ըմբոստանալով անոր կամայականութեանց դէմ, կարգ մը բողոքներ հրատարակեց : Այս անգամ ալ բաց նամակ մը ուղղած է Թուրքիոյ վարչապետին, թուրքերէն «Կիւղէլ Սթամպուլ» չաբաթաթերթին մէջ : Պոլսահայ թերթերէն կ'ամփոփենք հետեւեալ մասերը : Աւելորդ է ըսել թէ այս կարգի նամակները ուրիչ բանի չեն ծառայեր եթէ ոչ աւելի պղտորել ջուրերը, դուռ բանալով արտաքին միջամտութեանց :–

— « Հինգ տարի առաջ Նարոյեան պատրիարքի վախճանման հետեւանքով թափուր մնաց Հայոց պատրիարքական աթոռը եւ կրօնական ժողովին որոշումով ու երեք ամսուան ընթացքին պատրիարքական ընտրութիւն կատարելու պայմանով տեղապահ ընտրուեցաւ ամէնէն տարիքոտ եւ ամէնէն բարձրաստիճան Գէորգ Աբսլանեան :

Այս աթոռը հազիւ բարձրացած Աբսլանեան սովորութեանց եւ կանոններու հակառակ ըլլալով անիրաւասու կերպով լուծեց դինքը այդ պաշտօնին բերող ժողովը եւ յաւիտենապէս այդ աթոռին վրայ մնալով դիկտատորական եղանակով չարժելու նպատակով կուրօրէն իրեն հպատակող քանի մը տգէտ քահանաներէ բաղկացեալ մարմին մը կազմեց «կրօնական ժողով» անունով :

Ասկէ զատ մինչեւ այսօր այլազան պատր – ուակներով ոեւէ ձեռնարկ չէ կատարած պատ – րիարքական ընտրութիւն կատարելու համար : Աւելի ըլլալով այդ ընտրութեան արգելք հանդիսանալու նպատակով մերժած է ճանչնալ պետու – թենէն վաւերացուած ժողովները, պայքարած է բոլոր պաշտօնական մարմիններուն դէմ, դատեր բացած է անոնց դէմ եւ յաջորդական կամայական որոշումներով կացինահարած է համայնքին ընդհանուր չահերը՝ պատճառ հանդիսանալով տնտեսական եւ բարոյական մեծամեծ վնասներու :

... Աբսլանեան իր այս ընթացքով քանդեց մեր համայնքին մէջ տիրող ներդաշնակութիւնը, միութիւնը եւ սէրը ու բաւին բովանդակ իշխատուով թշնամիներու վերածեց համայնքը եւ այդ պատակտումէն օգտուելով իրականութեան հակառակ ու սխալ յայտարարութիւններով անհանգստացուց մեր կառավարութեան բարձր պաշտօնատարները :

Մեծայարդ վարչապետ, Աբսլանեան էֆէնտի չէ յարգած իր երդումն ու խոստումները զորս կատարած էր կրօնական ժողովին առջեւ, իր ընտրութեան առթիւ : Ինչպէս յայտնեցինք իր կամայական եւ դիկտատորական գործերով ան ենթարկուած՝ քանի մը անձերու եւ բարեկամներու ազդեցութեան ու այդ կերպով ի վնաս ժողովուրդին աշխատելով ամբողջովին կորսնցուցած է համայնքին վստահութիւնն ու համակրութիւնը :

·· Ցարդելի վարչապետ, կառավարութեան արտօնութեամբ վերջին անգամ Իսթանպուլի մէջ կատարուած թաղ· ընտրութիւններու ընթացքին 50 հազար Հայերու հարիւրին 98ին ազատ քուէներով չահեցան ժողովուրդին կողմնակիցները եւ Աբսլանեանի կողմնակիցներէն միակ անձ մը իսկ քուէ չստացաւ : Այս մերկ իրականութիւնը կը հաստատէ թէ իրականութեան հակառակ է Աբսլանեան էֆէնտիի կողմէ պետութեան մօտ կատարուած այն պնդումը թէ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը իրեն կողմնակից է :

Գաղութէ գաղութ

« ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՕՐ »

«Հասկ»ի 1948 Դեկտեմբերի թիւին մէջ հրատարակուած նամակով, ամերիկահայ բարերար Պ· Միհրդատ Տիգրանեան կ'առաջարկէր տարուան մէջ Ուսուցիչներու Օր մը հաստատել : Գաղափարը արձագանգ գտնելով Պ·Տիգրանեան կաթողիկոսարանի տրամադրութեան տակ դրած է 500 լիր· ոսկի : «Օրուան» առաջին հաւաքոյթին Լիբանահայ Ուսուցիչներու հաւաքական ճաշ մը տալու համար :

Նկատի ունենալով որ Հոկտեմբեր ամիսը կիլիկիոյ կաթողիկոսին կողմէ «Մշակոյթի Ամիս» հռչակուած էր եւ Հոկտ· 28ին ալ վախճանեցաւ Բուսաղէմի պատրիարքը, ծրագրուած հաւաքոյթը տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 17ին Անթիլիասի կաթողիկոսարանին մէջ՝ հովանաւորութեամբ կաթողիկոսին եւ նախագահութեամբ Լիբանանի կաթող· փոխանորդ Խադ արք·ի : Ներկայ եղած են 145 ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ, լիբանահայ ազգ· վարժարաններէ : Ցարանուանական, մասնաւոր դպրոցներէ հրաւիրուած են երկուական ներկայացուցիչներ : Դպրեվանքի ուսումնական պետ Պ· Բ· Եղիայեան խօսած է «կրթական դործին արդիւնաւորութիւնը ժողովուրդին մէջ» նիւթին չուրջ : Փակման խօսքը ըրած է Գարեգին կաթողիկոսը, լաւագոյն ուժերը աշխատանքի լծելու յորդորներով : Ներկաները փափաք յայտնած են որ «Ուսուցիչներու Օրուան» հաւաքոյթը դառնայ պաշտօնական :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆՈՐ ՓԵՍԱՆ

Ոստում մը, սլացք մըն ալ, քարանձաւին հասած էին, հոն մարակեց ձին, որ պրկեց մկաններ : Վազքը վերածուեցաւ մրրկային արշաւի, սակայն կամուրջը հազիւ անցած, ձին յանկարծ խրտչեցաւ, ու կանգ առաւ : Երիտասարդը ցնցուեցաւ, տատանեցաւ, սեղմեց ծունկերովը թամբին կողերը վար չզլտորելու համար, ու հազիւ կրցաւ ինքզինքը պահել ասպանդակներուն վրայ : Սաստեց, կշտամբեց ձին, պրկեց սանձը, բայց ինչ օգուտ : Նժոյգը ցցուեցաւ եռեւի ամբակներուն վրայ, վիզն ու բաշերը թօթուեց, լիսմը ծամծմեց, աստմները կճրտացուց, ռունգերը փքոցի պէս բաց – խփեց ու հնոցի պէս առատ չունչ փրչեց, աչքերը աչին ձախին սեւեռած նահանջի ճամբայ փնտռեց :

Նժոյգին աննախընթաց այս վիճակէն նոր փեսան չփոթած ասպանդակները ուժգին խրեց ձիուն կողերուն, արիւնեց զանոնք, սակայն ան անդրդուելի էր ու միչտ ետ ետ կ'ընկրկէր :

Օ, սոսկում··· : Դիմացի բլուրի ճամբէն դաճաճ ճիւղ մը դանդաղ ու համաչափ քայլերով իրեն կը մօտենար :

Ան իր հասակին չափով մօրուք ունէր, ուսերն ու դլուխը լուսաճաճանչ պսակով մը չրջապատուած էին ու դէմքէն կրակ կը ցայտէր :

Նոր փեսան սարսռաց· ականջները վժժացին, բերնին մէջ թուքը չորցաւ, կոկորդը սեղմուեցաւ, պաղ պաղ քրտինք սկսաւ ու բարձրադոյն ճիչ մը արձակեց : Ձայնը որոտաց բլուրէ բլուր ու արձադանգը բեկբեկ իրեն դարձաւ :

— Է··· մի մօտենար·· կը սպան··նեմ :

Սակայն ճիւաղը կը մօտենար :

Ե՞տ դառնալ··· ո՛վ չի վախնար իր կեանքէն :

Ծաղր ու ծանա՞կ ըլլալ : Սրտառուչ էր եւ արդահատելի :

Կը դանէր արդահատանքէ : Տղաքը ի՞նչ պիտի ըսէին, կայծակի արագութեամբ ան հաղորդուած էր այդ զգացումին ալ : Ու ծունկերուն վրայէն վերցուց զինքը, կոթը կոթնցուց կուրծքին, քաշեց բլթակը, ահարկու աղաղակ մը մխացնելով անոր որոտումին :

Ձիւաղը կանգ առաւ, լոյսէ ճաճանչը՝ ուսին, դլուխին իջաւ վար, կուրծքն ու ոտքերը առաւ իր ծիրին մէջ, մօրուքը ծալլուեցաւ ոտքերէն վեր, տարածուեցաւ դէպի ծնօտը : Գլուխը լայնացաւ, լայնցաւ մատաղ եփելու կաթսայի մը չափ :

Երիտասարդը սահեցաւ ձիէն վար, հանեց դըրպանէն Երուսաղէմի խաչն ու կարմիր ապրշումէ թաչկինակը, սրբեց ճակտէն աչքերուն իջնող քրտինքը : Ձդնաժամի մէջ էր : Դիմացի պատկերը հետզհետէ կը ծաւալէր ու կը ձուլուէր թրթռացող լոյսերու հետ : Աչքին առջեւ լուծուած էին իր չուրջի բոլոր առարկաները, բլուր, թուփ, քար, անտառ, ու այս բոլորէն հոսող անլսելի աղմուկ մը կը խլացնէր ականջները ու դարձեալ, յաջորդաբար բարձրացող աղաղակելով օդին մէջ կրակեց երկու անգամ :

Այժմ՝ լուսաճաճանչ սկաւառակը դեռին տապալեցաւ, ճամբուն մէջ դծելով կլոր ու բարակ կրակէ երիզ մը, ու ճիւաղը անյայտացաւ :

Իրերը տակաւ առ տակաւ սկսան մարմին հագնիլ, ու ձեւ առանալ : Ցոդնած, պարտասած կոթնեցաւ ապառաժի մը, ու գլուխը ինկաւ կուրծքին :

Ֆէթիյէի տղաքը զինքին որոտումէն լսեր էին, վազեցին դէպի կամուրջ : Հոն տեսան էֆէնտիին արդահատելի վիճակը :

— Էֆէնտի մի վախնար, մենք եկանք : Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ :

— Ոչինչ··· դիմացէն··· այլանդակ դաճաճ մը··· գլխուն լուսապսակ··· ճիչդ մեր եկեղեցիի պատէն կախ, ընթրիքի նստած ցիսուսի գլխուն պէս··· կը փայլփլար··· անպիտան ձին խրտչեցաւ, անկարելի եղաւ ճամբան չարունակել, կրակեցի, դաճաճը անհետացաւ, բայց լուսապսակը մնաց սա դիմացի ալոճիթուփին առջեւ···ճամբուն մէջ··· : Չէ՞ք տեսներ կայծկլտուքը ··· աչքերը սեւեռած էր դէպի ալոճի տունկը ու ցուցամատը ուղղած հոն :

Կարապետ տարճանակը ձեռքին խոյացաւ այն կողմը : Որքան մօտենար, նոյնքան անյստակելի կը դառնային ճառագայթները :

Երբ հոն հասաւ, քրքիջ մը արձակեց եւ պոռաց : — Եկէք, եկէք :

ԳԷՈՐԳ ՁԱՔՐԵԱՆ·

թենէն պակաս կը բանին, պիտի ստանան բացառիկ պարգեւին կէսը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ խըղճառմները կը ծաւալին հետզհետէ: Ելեկտրականութեան եւ կազի ընդհանուր տուրները 24 ժամ տեւեցին Փարիզի մէջ, մեծ դժգոհութիւն պատճառելով: Ամբողջ թաղեր լոյսէ զրկուեցան ժամերով: (Այս պատճառով ալ Յառաջը սովորականէն ուշ տպուեցաւ երէկ): Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը սպառնայ մեթրոյի եւ հանրակառքերու հաղորդակցութիւնները դադրեցնել փետրուար 13–15էն վերջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷն հասած տեղեկութեանց վրայ հիմնուելով, ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Մ. Միութիւնը միջոցներ կը խորհի, ուղղակի բանակցութիւններ կատարելու համար Մ. Նահանգներուն հետ, հիւլէական զէնքերու մասին: Կը կարծուի թէ Սթալին անկեղծօրէն կ'ուզէ համաձայնութեան մը յանգիլ:

ԿՐԱՎԶԵՆԿՈՅԻ դատավարութեան առթիւ տրուած վճիռները բաւեփոխուեցան Փարիզի վերաքննիչ առեանին կողմէ: Վնասուց հատուցման դումարը, որ համապատասխան 150 հազար ֆր. էր, պեղչուեցաւ երեք ֆրանքի (մէկ – մէկ ֆրանք, իրբեւ խորհրդանշան), այն առարկութեամբ թէ Կրաչվենկօ ոչ թէ վնասած, այլ չահած էր իր դրքին տարածումով: Դատարանը հաստատեց Քլոտ Մորկանի եւ Անտռէ Վիւլմսէրի վճարելիք տուգանքները, 5000ական ֆրանք:

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ԿԱՑՍԸՐԸ, Պաօ – Տայ, պաչաօ – նապէս ճանչցուեցաւ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, որոնք անոր կառավարած երկիրները կը համարեն «ընկերակից պետութիւններ ֆրանսական միութեան»: Այս ճանաչումը պատասխան մըն է Մ. Միութեան, որ կը ճանչնայ ապստամբ կոմմին՝ Հօ Շի Մինի կառավարութիւնը:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կողմէ ամբաստանուած երկրորդ Ֆրանսացին ալ, Կասթոն Տուիէ, խոստովանեցաւ թէ լրտեսութիւն կատարած է իր գերադասներուն դրդումով: Ամբաստանեալներէն Լեհ մըն ալ խոստովանեցաւ թէ տեղեկութիւններ կը հաւաքէին բանակին, պահակաղօրքին, սպառազինութեանց, օդակայաններու եւայլն մասին, առանց հասկնալու թէ ի՛նչ բանի պիտի ծառայեն:

ՄԱՐՇԼԻ ծրագրին կապուած 18 եւրոպական երկիրները հաղորդած են Մ. Նահանգներուն թէ պիտի կրնան իրենց զինուժի մնացեալ երկու տարիներուն. — 2. Արեւմտեան Եւրոպան 50 առ հարիւր աւելցընէ իր արտածումները դէպի Հիւս. Ամերիկա: Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ծրագրին դործադրութեան առաջին երկու տարիները յաջող անցած են:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը որոշեց այլեւս պողպատ չղրկել ռուսական չերջանը: Այս որոշումը տրուած է Դաշնակիցներուն հաւանութեամբ:— Գերման վարչապետը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ ամերիկեան մարզպանին հետ, որ խիստ ազդարարութիւններ ուղղած էր մէկ օր առաջ, ինչպէս դրեցինք երէկ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Ս. Պէնարի սրահին մէջ, նախագահութեամբ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆի:

Պիտի ներկայացուի՝ «Նահապետական ընտանիքը»: Ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը՝ «Կիկոսի մահը» եւ յուզիչ տրամ մը «Անտառին մէջ»:

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtelի սրահներուն մէջ Մարտ չորսին:

Կը խնդրուի չխաչաճեւել: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 23 Փետրուար, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:
Clubի մէջ, 51 rue Grignan:

Առաջնակարգ orchestre եւ ընտիր պիւֆէ:
Attractions, եւն., խումբը կ'երդէ իր ճոխ երգացանկի դուարթ կտորներէն: Մուտք 200 ֆր – բանք: Փութացէք ապահովել ձեր տեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

«Նոր Սերունդի օրը»

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «կառավարենց» մասնաճիւղի ցերեկոյթ – պարահան – դէսը այս կիրակի, ժամը 15էն 21, Salle Gallemandի մէջ, Place de la Gare:

Գեղարուեստական բաժին եւ զաւեչտ մը Նոր Սերնդականներու կողմէ: Ժամը 18էն վերջ եւրոպական պար: Նուագախումբ կարօ Սարեան:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14·16ին: Հանրակառք ամէն քսան վայրկեան Porte de la Chapelle թիւ 268:

Ցտեսութ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր., 12 Փետրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր: Bains Douche-ի սրահը:

Rue Jules Férry, métro Porte de Choisy, օթօպիւս 125: Պիտի խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը:

Ընտիր ճաշ բարձրախօսով, դեկավարութեամբ ընկեր Յոլակ Յովհաննէսեանի:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք 100 ֆր.

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու:

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie
ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագախնդէս,
նուիրուած ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻԼԻՊԻԼԵԱՆի:

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,
Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել.— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48: Գրասուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրասուն Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90:

Պարասիկ երեկոյթ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

18 Փետրուար չաբաթ գիշերը Alhambraի չքեղ սրահներուն մէջ, 340 Bld. Chave:

Կազմակերպուած Գաղատիոյ (Անգլարա) բարեսիրաց միութեան կողմէ, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը:

Անակնկալներ, ֆօքիյոն եւ զանազան խաղեր:

Մուտքը 150 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Մուրատ Ուսումնասիրաց Ֆոնտի յանձնախումբը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն բոլոր արուեստագէտներուն, որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերինմխիթար Աբրահօր ի յարգանս կազմակերպուած հանդէսին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մարիամ Մակարեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մեսրոպեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պապուդեան եւ ազգական – ներ, Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին անձամբ, ծաղկեպսակով, իրենց ամուսնոյն՝ քե – ռայրին եւ ազգականին ՅԱՎՀԱՆՆԷՍ ՄԱԿԱՐԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէն Թէոտմի (Մարսէյլ) կապոյտ Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց, որոնք սիրայօժար մասնակցեցան «Գթութեան Շաբթուն» հանգանակութեան, որմէ գոյացած է 10·920 ֆրանք: Շնորհակալութիւն նաեւ Պ. Կ. Կաուճեանի որ հազար ֆրանք նուիրեց կապոյտ Խաչին, իր հօրը մահուան առթիւ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Ablyի դէմ, Ապլիի դաշտին վրայ (Route de Rambouillet, Ably): Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 11ին, իսկ Իսիի մարզիկները métro Mairie d'Issy ժամը 11·15ին: Ընդառաջ ճչդապահ:

ՌՈՄԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Օշականը» խումբը գրադարան մը կազմելու վրայ է: Գրասէր հասարակութենէն եւ հեղինակներէն կը խնդրուի քաջալերել նոր սերունդի ձեռնարկը նուիրելով աւելորդ գրքեր, եւայլն: Հասցէ.— Բ. Պալեան, 19 rue Pêcherie, Ռոման (Տրոմ):

ՕՐՇԱՏԵՍՐ

ԻՍԻԻ Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս չաբաթ դիչեր ժամը 8·30ին, Խրիմեան սրահը:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի «Մհա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – չաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ: Նիւթը՝ «Փետրուար 18»:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս հինգչաբթի իրիկուն, ժամը ճիշդ 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԻԷՌ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն այս ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Պ. ՉՕՊԱՆԵԱՆի յառաջիկայ դասախօսութիւնը Սիթէ Իւնիվէրսիթէտի Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Պուլվար Ժուռտան) այս չաբաթ, ժամը 5ին: Նիւթ՝ Առաքել Սիւնեցիի Աղամադիրքը: Մուտքը ազատ է:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉի Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Խրիմեան սրահին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ընկերուհիները պիտի լուսանկարուին այս առթիւ:

ՀԱՄԱԽՍՈՐԲԵԴՅԱՆԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ժողովը այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 9ին, Պար տը Կլոպի սրահին մէջ: Ներկայանալ անդամատեսիլներով:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ Լաբարանի հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին Café Regentի սրճարանը: Կը խօսի Տոքթ. ՔԻՒՐԹԻՒՔԵԱՆ: Նիւթը՝ «Ամբողխներու հոգեբանութիւնը»:

CENTRE ADMINISTRATIF et SOCIALի
ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ԱՆԻԷՌ
կիրակի 12 Փետրուար ժամը 3ին,

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

Միջազգ. ժող. բանահիւսութեան (Folklore)
Նախաձեռնութեամբ, L'Art pour les peuples, կազմակերպութեան եւ հովանաւորութեամբ Force Ouvrièreի:

Կը մասնակցին նշանաւոր ֆանթէզիստ **Marie Dubas**, եւ ուրիշ միջազգային երգիչներ:

Այս ցերեկոյթին պիտի երգէ նաեւ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ երեք երգեր.— Կոմիտասի Անուշ – ինի, Գ. Ալէմշահի Իմ երգը եւ Վ. Սարգսեանի Հօ՛յ Նարը:

Կը ներկայացուի նաեւ չարժանկարի երեք ժապաւէններ:

Կը պարէ ՊՐԸԹՈՆ ՊԱՐՈՒՀԻՆԵՐՈՒ խումբ մը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Երգնկայի Փիթաուճ դիւ – ղէն, Տէլի Արութ Քէհիայի թոռը, Նշանի աղջիկը Ծաղիկ, կը փնտռէ իր եղբայրները, Օհաննէս եւ Յակիկ եւ քոյրը՝ Եաղութ, որոնք աքսորէն ի վեր կորսուած են: Լուր տալ Պոլիս, Պէյօղլու, Փանկալթի, Զայիր սօղաղ թիւ 15, Ցարութիւն Գըլճեանի: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ
ԼԻԼԱՆ Է
Ճաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր. կիր. եւ երկուշաբթի

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաքում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun
5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376. 86

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վճգամս · 800 փր. , Տար · 1600 , արտ · 2500 փր ·
Tél. GOB. 15-70 Գին 7 փր · C.C.P.Paris 1678-63

Vendredi 10 Février 1950 Ուրբաթ 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6074—Նոր շրջան թիւ 1485 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԻՔ ԵՒ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ

Վերջին տարեշրջանի կուսակցական գործու – նէութեան զեկուցումները քննած առեն, Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 22րդ Շրջ. ժողովը դոհու – նակութեամբ արձանագրեց կարգ մը կազդուրիչ իրողութիւններ :

Այսպէս, աւելորդ անգամ մը եւս հաստատ – ուեցաւ թէ՝ գոյնզգոյն հակառակորդներու կողմէ սարքուած գռեհիկ խաչակրութիւնը, գրաւոր եւ բանաւոր քսութիւնները ուրիշ բանի չեն ծառա – յած, եթէ ոչ աւելի խոցոտելու չարքերը :

Եւ մանաւանդ, անոնք ծառայած են աւելի ամ – բողջդելու դիտակից կարգապահութիւնը, որուն դէմ անզօր են բոլոր դաւերը, ինչքան ալ վար – պետօրէն սարքուած ըլլան :

Դաշնակցութեան հին ու նոր թշնամիները տակաւին չսոսկացան թէ ո՛րքան հալածեն, կեղ – ծեն ու ստեն, այնքան արդահատելի, զզուելի կը դառնան չարքերուն առջեւ :

Այս ճամբուն վրայ, ամէնէն համեստ ընկերն ալ կրնայ հայրենասիրութեան դասեր տալ որոմ ցանողներուն, որոնք անզօր կատաղութեան մը մատնուած են, ի տես Դաշնակցութեան յարա – ճուն վերելքին :

Մեր կուսակցութիւնը կանգ առնել, ծուլանալ չի գիտեր : Իր կոչումն իսկ յարատեւ գործու – նէութիւն կը թելադրէ :

Մասնաւորապէս օտարութեան մէջ պարտա – ւոր ենք ուշադրութեամբ հետեւիլ օրուան չար – ժամներուն : Միշտ քայլ մը յառաջ : Բան մը աւելի :

Այս մտահոգութեամբ ալ, Շրջ. ժողովը մասնաւոր ուշադիր մը մչակած է, զարկ տալու համար Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի գործունէութեան եւ զարգացման :

Մեր երիտասարդական ճակատն է այս, ար – ժանի՝ եղբայրական դուրգուրանքի :

Մխութեան անդամները, պատանիներ եւ պարմանուհիներ, կը վայելեն ամէն իրաւունք՝ վարելու իրենց ճակատագիրը : Ունին յատկապէս մչակուած կանոնագիր – ծրագիր մը, ուր նախա – տեսուած են երիտասարդական տարիքի այլազան պահանջները :

Մինչեւ հիմա կատարուած աշխատանքները եղած են արդիւնաւոր :

Գրեթէ ամէն հայաշատ քաղաքի կամ թաղի մէջ կան Նոր Սերունդի մասնաճիւղեր : Շատերը ունին երգչախումբ, նուագախումբ կամ մարզա – կան կորիզներ : Կ'օգտուին զանազան առիթներէ, ղրկան ասուլիսներ ալ սարքելու համար :

Վերջապէս ունին իրենց ամսագիրը, « Հա – յաստան », կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Եւ սակայն, ինչպէս հովանաւոր կուսակցու – թիւնը, իրենք ալ պահանջկոտ են միշտ, եւ աւե – լին կը սպասեն :

Արդար պահանջ, որուն գոհացում տալու հա – մար բանաձեւ մը քուէարկուած է միաձայնու – թեամբ :

Աւելի լայն աջակցութիւն խոստացած առեն, կուսակցութիւնը չարունակ պիտի յիշեցնէ թէ ա – մէն թռչուն — այս պարագային՝ սերունդ — պի – տի վարժուի թռչիլ իր թեւերովը : Ուրեմն պար – տաւոր է կրկնապատկել իր ճիգերը, եւ չմնալու համար չափահասներու երամէն :

Ինչ որ չեն գիտեր, պիտի սորվեցնենք : Իսկ երբ գիտելիք մը կը ճաչակեն, իրենց պարտակա – նութիւնն է կատարելագործել զայն, իրենց իսկ չահուն համար :

Այս պարագան չեչտած առեն, չենք մոռնար ծնողներուն ալ պարտականութիւնը :

Անօգուտ են բոլոր վայրերան կանչերը : Տղաղ կամ աղջիկդ փրկե՞լ կ'ուզես,— օգտուէ բոլոր պատեհութիւններէն, որպէսզի թրծուին հայկա – կան մթնոլորտի մը մէջ :

Եթէ Դաշնակցական ես, գաւակներդ պէտք է բնական անդամ համարուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդին : Պարտաւոր ես քու ձեռքդով արձանա – գրել, դասընթացքի մը կապել երեքէն գոնէ եր – կուքը կամ հինգէն երեքը : Ինչպէս եկեղեցի կ'ա – ռաջնորդես, որպէսզի չմոռնան «Լուսաւորչի սուրբ հաւատքը » :

Պատման չէ որ բոլորն ալ Դաշնակցական դառ – նան : Բայց քու արժանապատուութիւնդ, գաւակ – ներուդ ապագան կը պահանջեն որ հայ մեծնան անոնք :

Այլապէս, դուրք է սերունդի փրկութիւնը : Շ.

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄԸ

Խ. ՀԱՑԱՏԱՆԻ մէջ կը ծաղկի ձեւով ազգա – յին, բովանդակութեամբ ընկերվարական մչա – կոյթ մը : Խորհրդահայ լեզուաբանները կատա – րեցին լեզուի ծագման եւ զարգացման մասին աշ – խատութիւններ : Խորհրդահայ եւ արեւմտահայ լեզուներէն կը կազմեն բազմաթիւ բառարաններ կը գրեն հայ լեզուի պատմութիւնը, որ պիտի բաղկանայ երկու հատորներէ : Այս աշխատու – թեան մէջ պիտի տրուի հայ լեզուի չրջանաբաժա – նումը : Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիոյ լեզուի պատմութեան բաժինը աւարտելու վրայ է «Ռուս լեզուի դերը արեւելահայ գրականութեան զարգացման մէջ, մանաւանդ Սովետահայ չրջա – նին » աշխատութիւնը :

Կովկասեան ժողովուրդներու լեզուներու պատմութեան բաժինը կը պատրաստէ «Հայեւերը – բացական համեմատական քերականութիւնը » :

Կաճառի աշխատակիցներու կողմէ կը պատ – րաստուի «Հայերէնի առձեռն բառարանը», որ պէ – տի ընդգրկէ արեւելահայերէնի եւ արեւմտահա – յերէնի մօտ 80·000 բառեր : Կը պատրաստուին նոյնպէս « Հայ – ռուսերէն » քառահատոր բառա – րան, « Հայ – վրացերէն» բառարան, ինչպէս եւ հայրենադարձ լեզուագէտ Ռուբէն Աբրահամեանի «պարսկերէն – հայերէն բառարան»ը :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ կեդ – րոնական գրադարանը ունի վեց տարուան պատ – մութիւն : Այս կարճ ժամանակամիջոցին, գրական մասը հարստացած է քանի մը հարիւր հազար դիրքերով : Ամէն տարի Մոսկուայէն եւ Լենին – կրատէն կը ստացուին 55 հազար դիրքեր եւ սո – վետական միութեան 50 լեզուներով հրատարակ – ուած պարբերականներ : Գրադարանը կը ստանայ նաեւ օտար լեզուներով հրատարակուած դիրքեր փոխանակութեամբ, որոնց թիւը կը հասնի 150 հազարի : Զեռք բերած են բաւական թիւով հազ – ուագիւտ դիրքեր, անհատներէ, փոխանակելով կամ դնելով : Գիտութիւններու Ակադեմիան, բա – ցի կեդրոնական գրադարանէն ունի նաեւ «Մա – նուկ Աբեղեան» կաճառի գրականութեան , պատմութեան եւ լեզուաբանութեան համալսա – րաններու կից գրադարաններ : Հարուստ է նաեւ կեդրոնական գրադարանի կենսաբանական բա – ժինը, որ կ'ընդգրկէ մօտ 30·000 մասնագիտական եւ հազուագիւտ դիրքեր եւ կը համարուի Սովե – տական Միութեան լաւագոյն գրադարաններէն մէկը : Գիտութիւններու Ակադեմիայի Նախագա – հութիւնը նախաձեռնած է չինել մեծ գրադարան մը, որ պիտի պարունակէ աւելի քան չորս մի – լիոն դիրք :

« ՌՈՒՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՑ հասարակա – կան Մտքի դնահատմամբ» անուն գիրք մը լոյս տեսած է Երեւանի Մոլոտով պետական համալսա – րանի հրատարակութեամբ, գրուած լեզուաբանա – կան դիտութիւններու դասախօս Ռ. Յովհաննէս – եանի կողմէ : Գիրքը կը բաղկանայ 25 պրակէ : Տպուած է 5000 օրինակ, գինը 15 րուպլի :

ՎԱՂԸ ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Մելիքը Աղջիկը

Լէօի պատմական վէպը, որ կը պատկերա – ցընէ մեր ժամանակակից պատմութեան եղերա – կան մէկ շրջանը, յուզումնալից դէպքերով, սի – րային արկածներով եւ հերոսական մարտնչում – ներով :

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳՆԱՑ

Մեր աշխատակիցը, ծանօթ գրագիտուհի Տի – կին Էլլէն Բիւզանդ Մ. Նահանգները մեկնեցաւ Դշ. օր, պաչտօնի կոչուած ըլլալով Հայ Օգնու – թեան Միութեան կողմէ (Կ. Խաչ) : Բազմաթիւ բարեկամներ ողջերթի գացած էին :

Բարի ճանապարհ եւ յաջողութիւն :

Տիկինը խոստացած է չարունակել իր աչխա – տակցութիւնը «Յառաջի», մանաւանդ որ նոր մի – ջավայր մը կը բացուի իր առջեւ :

« ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳ ».— Ծանօթ է – բաժչտադէտ Պ. Օննիկ Պէրպէրեան կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ աւարտած է իր «Նարեկ – եան համանուագը», գրուած՝ նուագախումբի , երգչախումբի եւ երգչոնի համար : Երաժչտական դրքոյկը պատրաստելու համար հեղինակը օգ – տուած է Գարեգին արք. Խաչատրեանի «Նարեկ»ի թարգմանութենէն :

Հրդեհական վտանգը

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ՄԸ ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԳԱՑՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— «ՌՈՒՍԻԱ ՄԵԾԱ – ԲԱՆԱԿ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐ ՊԻՏԻ ՈՒ – ՆԵՆԱՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՈՒԱՆ ՎԵՐՋԸ» — Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԱՆ – ԿԱՐԵԼԻ ԿԸ ԳՏՆԷ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ :

Մէկը միւսէն ծանրակչիռ լուրեր՝ պաչտօնա – կան աղբիւրներէ : Հիւլէական ուժի մասնագէտ մը, ամերիկացի Հարոլտ Ըրէյ, Դչ. օր յայտարա – րեց թէ արեւմտեան պետութիւնները պէտք է ան – միջապէս ձեռնարկեն պաչտպանելու իրենց նա – ւահանգիստները, վասնզի Ռուսերը կրնան հիւ – լէական ռումբեր փոխադրել ամերիկեան նաւա – հանգիստները : Խօսելով ծերպոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնախումբին առջեւ, գիտ – նականը բացատրեց թէ Ռուսերը կրնան ականներ տեղաւորել եւրոպական նաւահանգիստներու մէջ, Ատլանտեանի դաչինքէն բաժնելու համար զինա – կից ազդերը, թէ կրնան մասնաւոր նաւեր գործա – ծել, հիւլէական ականներ զետեղելու համար որ եւ է նաւահանգստի մէջ :

Ամերիկացի գիտնականը, որ գործօն դեր ու – նեցած է Հիրոչիմայի վրայ արձակուած ռումբին պատրաստութեան մէջ, կ'ըսէ թէ չրածին ռումբը այնքան մեծ է որ չի կրնար փոխադրուիլ սաւառ – նակով մը : «Այս ռումբը գործնական ալ չէ : Եթէ կատարելագործուելով առաւելադոյն ուժգնու – թեան հասնի, տեղ պիտի չգտնենք զայն պահելու համար » :

Նոյն օրը խօսելով լրագրական ասուլիսի մը մէջ, այլապէս վրդովիչ յայտարարութիւնները ը – րաւ արտաքին նախարարը, Պ. Տին Էչիսըն : Նա – խարարը չի հաւատար թէ կարելի է համաձայ – նութեան մը յանգիլ Խ. Միութեան հետ :

ԻՆՉՈՒ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ

— « Անշուշտ ընդհանուր համաձայնութիւնը ամէնէն պարզ միջոցը պիտի ըլլար խաղաղութիւն հաստատելու համար : Վերջին չորս տարիներու փորձերը ապացուցին թէ անկարելի է գլուխ հա – նել այդպիսի համաձայնութիւն մը : Խ. Միու – թեան հետ համաձայնութիւնները օգտակար են երբ կը հիմնուին իրողութեանց վրայ. այլապէս արժէք չունին : Խաղաղութեան ճամբուն վրայ միշտ պէտք է նկատի առնել խորհրդային կառա – վարութեան էութիւնը, որ կը ձգտի որոշ նպա – տակներու հասնիլ վճռականօրէն : Այսօրուան Ռուսաստանը խառնուրդ մըն է աչխարհակալու – թեան եւ դաղափարաբանութեան, բոլորովին ան – հաւատաստանի՝ աչխարհի խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու անկախութեան : Միեւնոյն առեն խորհրդային կառավարութիւնը բոլորովին իրա – տես է, եւ կը չանայ յարմարիլ իրական կացու – թեանց : Պերլինի պաչարման , Քունաստանի , Թուրքիոյ եւ Զինաստանի խնդիրներուն մէջ, Մ. Նահանգներուն ուժի քաղաքականութիւնը փոփո – խութիւն մը յառաջ բերաւ Ռուսերու ընթացքին մէջ, բացի այն պարագայէն երբ տկարութիւն տեսան Զինաստանի մէջ եւ համայնավարները յաղթեցին : Աչխարհը տակաւին կը տառապի յետ – պատերազմեան տկարութիւններէ, ինչ որ անդի – մադրելի հրաւէր մը կը կազմէ Խ. Միութեան հա – մար՝ ձուկ որսալու պղտոր ջուրերու մէջ» :

Խօսելով հիւլէական ռումբերու մասին, Պ. Է – չիսըն ըսաւ թէ չատեր մտահոգութեան մատնուած են, «նոր եւ սարսափելի զէնքի մը» պատրաստու – թեան առթիւ : «Այս պարագան ոչինչ կը փոխէ իմ պարզած իրողութիւններէս, խաղաղութեան ճամ – բուն դժուարութիւններէն կամ մեր հետեւելիք ուղղութենէն : Ամերիկացի ժողովուրդը ինքնա – քննադատութեան յատկութիւնն ունի : Մենք ա – ւելի մօտեցած կ'ըլլանք խաղաղութեան, երբ այդ յատկութիւնը երեւայ Խ. Միութեան մէջ : Զգու – չանանք որ մեր ինքնաքննադատութիւնը չյանգի ինքնա – մեղադրանքի, վասնզի այն առեն կը ջլա – տէ մեր դործունէութիւնը » :

Նախարարը ուրիշ խնդիրներու մասին ալ խո –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՑԿ.ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՆԳԱՐԱՑԻ ՄԷՋ

Պոլսոյ Մարմարա թերթը կը գրէ թէ պատ – ուիրակութիւն մը գացած է Անգարա, «Թուրքիոյ Հայերուն մաղթանքները եւ խնդրանքները ներ – կայացնելու համար», առաջնորդութեամբ երես – փոսան Էքըմ Ամաչի : Պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ ընդհ. ժողովի առենապետ Տոքթ. Անտրէ Վահրամէ, վարչութեան անդամ Տոքթ. Հրանտ Հայրապետեանէ եւ Պ. Վահան Պարտիզ – պանեանէ, ինչպէս եւ «Մարմարա»յի արտօնատէր Պ. Սուրէն Շամլրեանէ : Պատուիրակութիւնը կար – գով այցելած է հանրապետութեան նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւի, որ առաջարկած է միասին լու – սանկարուիլ, վարչապետ Կիւնայթայի, ներքին գործոց նախարարին, Ազգ. ժողովի նախագահ Սարաճ – օղլուի եւ ուրիշ երեւելիներու, իր բաղձանքները ներկայացնելով :

ԼՍԵՐ ԱՋԱՑԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷՆ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՀԵՐՈՍՆԵՐԸ

Մեռածները չուզեցին գրել իրենց փոթորկալից ապրումները: Մենք պիտի գրենք զայն: Մենք որ ճողոպրած ենք համայնակուլ խորշակներէն: Պատուի, ու խղճի պարտք ունինք, մեր անձէն, սրտէն, ու ճիգերէն բաժին տրամադրելու մեր պաշտելի նահատակներուն: Հազարաւորներ են անոնք: (Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ)

Այդ հազարաւորներէն մէկն է Մշոյ Ալվա-ռինջ գիւղացի Աստուր Վարդանեան: Իմ պատմութիւնս կուգայ դպրոցական սեղանէն, մանկու-թեան յուշեր, միամիտ ու մաքուր:

Աստուր Վարդանեան, իր դրքերու պայուսակին մէջ, փոքրիկ, բայց արժէքաւոր դաշոյն մը կը պահէ: Փսիսուքը հասած է ուսուցչին որ առաւ մը անակնկալ կերպով, խուզարկեց պայուսակը, եւ մէջէն դուրս հանեց դաշոյնը :

Եղածը դպրոցական կանոնին հակառակ գտնելով, խնդիրը հոգաբարձութեան յայտնեց: Աստուրը առեան է, լուռ: Չի պատասխաներ իրեն ուղղուած հարցումներուն: Ցուցուած է, եւ հազիւ կրցաւ ըսել,— «Գրաւոր կուտամ ձեր հարցումներուն պատասխանը»:

Ահա իր պատասխանագիրը.

— «Դուք տեսաք, երկու տարի առաջ, 1939ին, Պալաքցի Քիւրտերը Զորոյ Թաղի ոչխարի հօտը թալանեցին: Հաւար փրթաւ: Այդ հաւարին օգ-նութեան փութաց մօրեղբայրս Էլօն: Առաջին առթիւ կուրծքէն ընդունեց անարժէք մի լամուկի գնդակը, եւ ինկաւ անշունչ: Անոր սրտէն բխած արեան ալիքին հետ դուրս եկաւ այս դաշոյնը, եւ ես առի զայն: Ցորեկները կը պահեմ զրքերուս պայուսակին մէջ, իսկ գիշերները սրտիս տախտակներուն վրայ: Այն ինձի համար սուրբ է, նուիրական է, եւ ունի իր արիւնոտ պատմութիւնը : Անկարելի է անկէ բաժնուիլ, եւ կը խորհիմ թէ ալ անոր մօիկ ընելուս ժամանակը հասած է»:

Եւ առանց ուրիշ առարկութիւն լսելու, առաւ սեղանի վրայ դրուած դաշոյնը, տեղաւորեց պայուսակին մէջ եւ դուրս ելաւ, ասի ի բերան ձգելով իր դասաւորները:

Ամիսներ վերջ Աստուրը կը տեսնանք չարքաշին ընկերներու մէջ: Սակայն, դիւղի կուսակցական կեանքը չատ նեղ կուգար իր ըմբռնած խառնուածքին: Իր նոր բոլորած քսան դարուններով ան կ'երազէր բարձր թռիչքներ, Սասնոյ ռազմիկ ու ալեծուփ կեանքը: Ապագայի փոթորիկները լայն տեղ գտած էին իր սրտին մէջ: Իր դիմագիծն ու նկարագիրը մարտական երեւոյթ մը կուտային: Տարօնոյ ազատագրական չարժումը, եւ իր տեսած երազները, կախարդած էին զինքը: Առիթի մը կը սպասէր, օր առաջ միանալու համար Սասունի ազատարար փաղանգին :

1903ի ամառը, Ոլմասիս չրջանի կեդր. մարմինը, նամակով մը կ'իմացնէր մեր դիւղի մարմնին.

— « Պահեցէք Մեղրագետի հունը Մկրտոմ դիւղի առջեւ: Զինակիր խումբ մը կուգայ Զուրմաթի, Դատուանցի Աչոտի, եւ Շամիրամցի Միսաքի ղեկավարութեամբ: Անհրաժեշտ են 15 չալակաւորներ: Նկատեցէք Խասփիւղի մէջ նստող զօրքերու անակնկալները, որ մօտ են դետի անցնելիք հունին: Եւ այն պարագան որ չլուսցած խումբը տեղաւորուի ձեր դիւղի անտառին մէջ: Օրուան նշանախօսքը (փառօլան) Արուսեակ:

Մարմնի որոշումով նշանակուեցան չալակաւորները, եւ սրտատրոփ կը սպասենք մութին : Մարապետ Ֆլիթի առաջնորդութեամբ ճամբայ ելանք զարտուղի արահետներով, զգոյշ եւ անշշուկ: Մենք խումբէն չուտ հասանք դետին հունը, եւ պահուրտեցանք դետափի ուռիներուն մէջ:

Դժբախտաբար միեւնոյն վայրկեանին Խասդիւղի կոմիէն 40է աւելի զինուորներ իրենց տասնեակ մը ջորիներով, եւ երկու չուներով դետի հունը մտած՝ պարէն ու ռազմանիւթ կը փոխադրէին Խարս գիւղի մէջ նստած զօրքին: Ասոնք կ'երթան այն ճամբով, ուրկէ կուգար մեր սպասած զինակիր խումբը :

Կրակ կտրեցաւ մեր խմբապետ Ֆլիթը , որ հետեւեալ ճառը խօսեցաւ.

— Տղաք, Աստուծոյ սիրոյն, նկատեցէք որ այս զօրքերը ուղղակի խումբին եկած ճամբով կ'երթան: Ամիսներու դառն ու դաժան տանջանքով, մինչեւ հոս անվտանգ փոխադրուած այս ռազմանիւթը նպատակի չհասած պիտի կորսուի, եւ անոր հետ չատ մը թանկագին կեանքեր : Վրատանգը անխուսափելի է, ո՞վ է քաջը ձեր մէջէն որ յանձն առնէ զինուորներէն առաջ խումբին դէմ երթալ, եւ կանխէ այս անխուսափելի վտանգը :

— Ես, ես կ'երթամ, ձայն տուաւ Աստուր, պարտականութիւն կը սեպեմ տալ վերջին կաթիլ արիւնս, նպատակին հասնելու համար:

Անմիջապէս լաթերը հանեց, զարձաւ մօրէ մերկ, չապիկ վարտիկը փաթթեց դլխուն: Հարցման մը պատասխանելով բսաւ.

— Նախ մութին մէջ մօրէ մերկը քիչ մը հեռուէն չէ տեսնուիր, երկրորդ՝ հունը մերկ մարդուն վրայ չի հաղթէ:

Եւ ջուրը նետուելով անցաւ միւս կողմ:

Զինուորները մտան Մկրտոմ դիւղ: Իսկ Աստուր դիւղի կողէն կտրելով կ'անցնի զօրքին առաջ, եւ կը չարունակէ վազել :

Եղերական պահերուն, քաջութիւնը անկեղծ հոգիներու տուրքն է, երբ մարդու առնականութիւնը կը սլանայ, կը սաւառնի եւ կը դտնէ իր տրամադրութիւնը: (Արմէն Ամուր): Աստուր այս տիպարներէն էր եւ նետուեցաւ վտանգին մէջ, հազիւ հարիւր քայլ հեռու զօրքէն: կը լսէր անոնց խօսելու եւ հազալու ձայները, սակայն, ոչ զօրքէն կը նշմարուի, եւ ոչ ալ չուները կը հաչեն :

Աստուր կը նշմարէ խումբին դալը ու կը կանչէ ,— «Արուսեակ»: Խումբը կը կենայ չուրսմի մատնուած: Ձայնը նորէն կը կրկնէ, եւ պատասխան առնելով իրար կը դտնեն :

— «Պ. խմբապետ, դիմացէն զինուորներ կուդան, չուտով ճամբան փոխեցէք»:

— Այդ լաւ, բայց այս քու մերկ ըլլալուն պատճառն ի՞նչ է:

= Աւոր աւենը չէ, այդ հանելուկը թող մընայ խաղաղ օրուան:

Խումբը ճամբան կը փոխէ, փոսի մը մէջ պահուելով: Զինուորները կ'անցնին, խումբին քթին տակէն, առանց մտիկ ընելու չուներու հաչոցը :

Իսկ մենք դետափէն սրած ականջներով զէնքի տրաքոցին կը սպասէինք, երբ խումբը անվտանգ դետի հունը մտաւ, օրուան նշանախօսքով :

Պարթեւ ու քաղցրաժպիտ Զուլամաթ, Մօրուք Ցովհաննէս, Դատուանցի Աչոտ, Շամիրանցի Միսաք, մեզի կը բերէին 12 պարկ փամփուշտ, երկու մօսին հրացան, չորս տասնոց մատղէր ատրճանակ, վեց բերտան հրացան իրենց կազմուածներով: Փոխանցումը եղաւ արագ ու անշշուկ, եւ մենք ճամբայ ինկանք :

Այդ օրուան յաղողութեան հերոսը եղաւ ինք Աստուր, եւ երբեք վրան չտառաւ այդ պատիւը: Եւ յաճախ կ'ըսէր.— Հոս պատիւ չկայ, այլ պարտականութիւն :

Աստուրի նիստ ու կացը եւ եռանդուն աչխատանքները լարած էին դիւղի աղաներու ուշադրութիւնը: Անոնք առիթի կը սպասէին զայն ծուղակը ձգելու: Այս բանը նկատած էր ինք Գէորգ Զաւուշ եւ1903ի ձմեռը միասին առնելով բարձրացան Սասուն: Աստուր մտաւ չարժուն խումբի մէջ : Իրականացած էր իր երազը :

Աստուր 1904ին Սասնոյ բռնկումին, ցոյց տուաւ իր մարտական կորովը: Ապստամբութեան դպրոմէն վերջ, Գէորգի եւ մաս մը Սասունցիներու հետ, թաղնուած մնացին Սասունի քարան-ձաւներու մէջ, վահանը ապատելու մտքով : Մօտ երեք ամիս սպասելէ վերջ, ճարահատ վար իջան, եւ միացան խումբին :

Երկրէն հեռանալէ առաջ, կուրաւու դիւղ, վերջին հարուածն ալ տուին կառավարութեան : Եւ Ախլաթի վրայօք, Նեմրութայ եւ Գրգուռի լանջերուն վրայ ունեցան կռիւ մը, ուր զոհ տուին աննման ու փորձուած, եւ Սերոբ Աղբիւրի օրերէն մնացած Մոկաց Աստուրը :

Աղթամար կղզու մէջ, հակառակ զինուորական խորհուրդի մը որոշման, խմբապետ մը ուժեղ խումբով կը դառնայ Երկիր: Գէորգ Զավուշէր որ ձայն կը բարձրացնէր.

— « Ես կը դառնամ, ո՞ւր պիտի երթամ, հոն է իմ տեղս, ժողովուրդի հետ, եւ ես անոր տառապանքին ընկերը: Ես կրակ տուի այն աչխարհին: կ'երթամ Տարօն, մեռնելու այն ժողովուրդի հետ»:

Աստուր կը միանայ Գէորգին: 25 հոգիով Գէորգ զարձաւ Երկիր, բոլորն ալ Տարօնցիներ, բայց ի Մեչետի Աւետիսէն:

1905ի գարնան, տեղի ունեցաւ Չխուրայ Խարս գիւղի կռիւը: Եկած էր Պիթլիսէն Եավէր պէյ (դնդապետ), որուն կ'ընկերանային Մշոյ գառան փոլիսներ,— Րիֆաթ, Մահմուտ, Մայատին, եւ Հիւսնի պէյեր:

Կռիւը սկսած աւեն, առաջին առթիւ դետին փռուեցան գնդապետ Եավէր, իր փողահարը եւ 11 զինուորներ: Գազան փոլիսները իրար անցան, իրարու վրայ թափեցան խուճապահար :

Աստուր դէրքէն կը նետուի դէպի ինկած զինակիները, արհամարհելով տեղատարափ գնդակները, եւ իր նուիրական զաշոյնը կը խրէ տակաւին կիսակենդան Հիւսնի պէյին սրտին, կ'առնէ Սեբոքի յիչատակ մօսինը, զոր իր սրտին վրայ կը պահէր եօթը տարիէ ի վեր, կ'առնէ զազանին թուրը եւ հեռադիտակը եւ վերադարձին կը ատենայ երկու աննչան վէրքեր: Այդ օրէն ի վեր Հիւսնիի թուրը մնաց կախուած Աստուրի մէջքին, իսկ հեռադիտակը՝ պարանոցին:

1905 Սեպտեմբեր 1ին Ալվառինջ գիւղի կռիւը վերջ տուաւ 9 լաւագոյն քաջերուն, որոնց կարգին եւ Աստուրին :

Արիւնոտ ու կսկծալի ճակատամարտ, մէկը հարիւրի դէմ: Նզովք կարդալով սեւ ճակատագրին, կռուելով ինկան ի սէր ժողովրդի փրկութեան, անհուն կարօտը իրենց սրտերուն մէջ:

Ալվառինջի նահատակներուն անունները — Ալվառինջցի Աստուր Վարդան, Բերդակ գիւղացի Մարոսն, Մանիկ գիւղացի Պողէ Վրդոյեան, Խասգիւղացի Մօսո Տօնճօեան, Սասունցի Զաթոյ Գամոյեան, Խիանցի Սարգիս (Թարփաթող), Գոմս գիւղացի Լեւոն, Հաւրան գիւղացի Մուրատ, Հաւրան գիւղացի Խարօ :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

Թուրք ուսանողներ Փարիզի մէջ

ՁԱՅԱՐՄԱՑՄԱՆ ՀԱՅՈՒՄՆԵՐ

ՆԻՒ — Պոլսոյ թուրքերէն «Թան» թերթին բղթակիցը կը գրէ Փարիզէն.

— Փարիզի թուրք ուսանողներուն թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ: 1947ին 30 — 40 թուրք ուսանողներ միայն կային: Այսօր անոնց թիւը 200ի կը հասնի: Ներկայիս, թուրք ուսանողները ամէնէն աւելի յարդ կ'ընծայեն Փարիզի: Գլխաւոր պատճառներէն մէկը սա է որ Փարիզ մշակոյթի աչ – խարհահռչակ ու մեծ կեդրոններէն մէկն է: Միւս պատճառն ալ սա է թէ ապրուստի պայմանները աւելի աժան են բաղդատելով եւրոպական ուրիշ տեղերու հետ: Անգլիա, Ամերիկա եւ Զուիցերիա դացող թուրք ուսանողները ամիսը 400էն 450 ոսկի տըվիզ կը ստանան, իսկ Ֆրանսա դացողները 320 ոսկի միայն:

Փարիզի թուրք ուսանողները ամէնէն չատ կը դտնուին Քարթիէ Լաթէնի համալսարանական միջավայրին մէջ: Պուլվար Սէն Միչէլի պողոտայի վրայ կարելի է թուրք ուսանողի մը հանդիպիլ միչտ: Փարիզի մէջ ուսանողական թաղ մըն ալ կայ, « Սիթէ Իւնիվէրսիթէր» : Հոն գրեթէ ամէն երկիր իր ուսանողներուն համար մէկ մէկ չէնք չինել տուած է: Ֆրանսական կառավարութիւնը ձրի գետին տրամադրած է ամէն երկիրներու: Ակնկ զատ, կարգ մը դիւրութիւններ կ'րնծայէ չինուելեան համար: Մենք առանձին չէնք չունենալով, մեր ուսանողները ցրուած են զանազան պետութեանց չէնքերուն մէջ:

Մեր ամէնէն մեծ մտահոգութիւնը սա է որ թուրք ուսանողներուն միջեւ կը գտնուին ծայրայեղ ձախակողմեանները՝ կարեւոր թիւով: Աստոնց մեծ մասը կառավարութենէն դրամ կը ստանան : Այդ ուսանողները ունին «Իլչրի Ժէօն Թիւրք Պիրլիկի» անուն կազմակերպութիւն մը: Անոնք «Մէդօն տը լա Փանսէ»ի մէջ կը հաւաքուին որոչեալ օրեր, ու Ֆրանսերէն կամ թրքերէն յայտարարութիւններ կը ցրուէն: 1950 Ցունուար 13ին, Ուրբաթ օրը, դեսպանատան չէնքին առջեւ ցոյցեր կատարեցին տիրահռչակ Աբսլան Գումպարաճը ու բազմաթիւ հայ եւ Ֆրանսացի համակիրներ, քանատեղծ Նազըմ Հիքմէթը քանուէն աղատելու համար :

Այս առթիւ, ուսանողներու քննիչ Ահմէտ Գուրթսի թէհէր Ցունուար 21 շաբաթ օրը հաւաքոյթի մը հրաւիրած է թուրք ուսանողները: Հոն, թուրք դեսպան Նուման Մէնէմէնճիօղլու մատնահնչեալով մեր դեսպանատան առջեւ կատարուած ցոյցը, սաստիկ չարունակած է իր խօսքը .— «Ազգայնական է իր խօսքը, սակայն չարունակած է իր դարեւ, Նազըմ Հիքմէթը մեր մէկ մեծ բանաստեղծն է: Սակայն, թուրք ազգը միայն կրնայ հպարտանալ, բանտէն հանել տալու համար զայն : Մենք չենք կրնար ընդունիլ դուրսէն եկած արդարութիւն մը: Գիտենք թէ այդպիսի արդարութիւններ որքան վնասակար են մեր երկրին համար »:

Ցետոյ, մեր փոքր արուեստագէտները Իտիլ եւ Սունա, երաժչտանոցի չրջանաւարտներէն Նէվիթ Գօտալլը նուագեցին: Մեր ուսանողներէն վիթ Գօտալլը նուագելով պահանջեց որ նախապէս մէկը խօսք առնելով պահանջեց որ նախապէս մէկը խօսք առնելով պահանջեց որ նախապէս կազմուած, բայց գործունէութեան չվճուած ուսանողական ընկերակցութիւնը նորէն գործի ձեռնարկէ: Ապա, ուրիչ մէկ ընկեր մը ներկայացուց հինգ հոգինոց վարչական մարմնի մը ցանկը, զոր նախապէս պատրաստած էր, ուսանողական քննիչին հաւանութիւնը առնելէ վերջ: Օրինական ուեւէ հանդամանք չունեցող այդ առաջարկը չընդունուեցաւ: Նոր ընտրութիւն կատարելու պահանջ դրուեցաւ: Այս առթիւ, քննիչը ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնը.— « Նախկին ընկերակցութեան վարչական մարմնի անդամները նոր ընկերակցութեան մէջ չառնենք»: Մինչդեռ մեր քննիչը, որ ինր ամիսէ ի վեր Փարիզ է, ժամը առաջ իր գործին դլուխ չի դնուիր: Ան օր մը օրանց չէ կանչած նախկին ընկերակցութեան նախագահը, հարցնելու համար թէ ինչու մինչեւ հիմա գործունէութեան չէ լծուած:

Շատ տենդոտ վիճաբանութիւններէ վերջ հաւաքոյթը վերջացաւ, ուրիչ օր մը դումարուելու համար:

Տարօրինակ բան մըն ալ տեսանք: Սալօնէն երեք ամիս սպասելէ վերջ, ճարահատ վար իջան, եւ միացան խումբին :

Երկրէն հեռանալէ առաջ, կուրաւու դիւղ, վերջին հարուածն ալ տուին կառավարութեան : Եւ Ախլաթի վրայօք, Նեմրութայ եւ Գրգուռի լանջերուն վրայ ունեցան կռիւ մը, ուր զոհ տուին աննման ու փորձուած, եւ Սերոբ Աղբիւրի օրերէն մնացած Մոկաց Աստուրը :

Աղթամար կղզու մէջ, հակառակ զինուորական խորհուրդի մը որոշման, խմբապետ մը ուժեղ խումբով կը դառնայ Երկիր: Գէորգ Զավուշէր որ ձայն կը բարձրացնէր.

— « Ես կը դառնամ, ո՞ւր պիտի երթամ, հոն է իմ տեղս, ժողովուրդի հետ, եւ ես անոր տառապանքին ընկերը: Ես կրակ տուի այն աչխարհին: կ'երթամ Տարօն, մեռնելու այն ժողովուրդի հետ»:

Աստուր կը միանայ Գէորգին: 25 հոգիով Գէորգ զարձաւ Երկիր, բոլորն ալ Տարօնցիներ, բայց ի Մեչետի Աւետիսէն:

1905ի գարնան, տեղի ունեցաւ Չխուրայ Խարս գիւղի կռիւը: Եկած էր Պիթլիսէն Եավէր պէյ (դնդապետ), որուն կ'ընկերանային Մշոյ գառան փոլիսներ,— Րիֆաթ, Մահմուտ, Մայատին, եւ Հիւսնի պէյեր:

Կռիւը սկսած աւեն, առաջին առթիւ դետին փռուեցան գնդապետ Եավէր, իր փողահարը եւ 11 զինուորներ: Գազան փոլիսները իրար անցան, իրարու վրայ թափեցան խուճապահար :

Աստուր դէրքէն կը նետուի դէպի ինկած զինակիները, արհամարհելով տեղատարափ գնդակները, եւ իր նուիրական զաշոյնը կը խրէ տակաւին կիսակենդան Հիւսնի պէյին սրտին, կ'առնէ Սեբոքի յիչատակ մօսինը, զոր իր սրտին վրայ կը պահէր եօթը տարիէ ի վեր, կ'առնէ զազանին թուրը եւ հեռադիտակը եւ վերադարձին կը ստանայ երկու աննչան վէրքեր: Այդ օրէն ի վեր Հիւսնիի թուրը մնաց կախուած Աստուրի մէջքին, իսկ հեռադիտակը՝ պարանոցին:

1905 Սեպտեմբեր 1ին Ալվառինջ գիւղի կռիւը վերջ տուաւ 9 լաւագոյն քաջերուն, որոնց կարգին եւ Աստուրին :

Արիւնոտ ու կսկծալի ճակատամարտ, մէկը հարիւրի դէմ: Նզովք կարդալով սեւ ճակատագրին, կռուելով ինկան ի սէր ժողովրդի փրկութեան, անհուն կարօտը իրենց սրտերուն մէջ:

Ալվառինջի նահատակներուն անունները — Ալվառինջցի Աստուր Վարդան, Բերդակ գիւղացի Մարոսն, Մանիկ գիւղացի Պողէ Վրդոյեան, Խասգիւղացի Մօսո Տօնճօեան, Սասունցի Զաթոյ Գամոյեան, Խիանցի Սարգիս (Թարփաթող), Գոմս գիւղացի Լեւոն, Հաւրան գիւղացի Մուրատ, Հաւրան գիւղացի Խարօ :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ Օր»Ը ՎԱՒԱՆՈՒ ՄԷՋ

ՎԱՒԱՆՈՒ, (յապաղած).— Մենք ալ տօնեցինք «Մանուկներու Օր»ը: Կապոյտ Ծաչը հոս իր դէպրոցը պահելէ զատ, կը կատարէ իրեն ինկած բոլոր պարտականութիւնները: Նոր տարուան եւ Ծնունդի առթիւ աղքատներու եւ որբերու բաժնեց չոշափելի դումար մը, այցելեց հիւանդներու եւ դէրբախտներու:

Ջմեռցաւ նաեւ ուրախացնել հայ մանուկները: Հանդէսին բացումը կատարեց Տիկին Պայծառ Մաղաքեան, ամփոփ ճառով մը: Դպրոցի աշակերտները երգեցին Կապոյտ Ծաչի քայլերգը, որմէ ետք մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան արտասանութիւններ եւ երգուեցան երգեր:

Բոլորովին նորուա, հազիւ երեք ամիս դպրոց յաճախած մանուկները կարզացին իրենց սորված եւ նախասիրած դասերը, մեծ ուրախութիւն պատճառելով ծնողներուն եւ հանդիսականներուն: Ի – րենց դասերէն կարզացին նաեւ անցեալ տարուան առաջին դասարանի աշակերտները: Տղաքը եւ աղջիկները ներկայացուցին «Փոքրիկ խանութպան» մանկական խաղը, մէկ արարով: Ապա բեմ եկաւ «Կաղանդ Պապիկը», պարկը չալկած:

Զանգակի տասներկու զրնգոցները աւետեցին Նոր Տարուան գալուստը: Քնացած երախաները արթնցան, կաղանդ պապիկի կողմէ քննուեցան ու տրուած հարցումներուն յաջող պատասխան – ներ տուին: Ի վերջոյ Կաղանդ Պապիկը բաժնեց իր նուէրները, դանազան խրատներ տալով եւ մանուկներէն խոստումներ առնելով: Մօտ հարիւր մանուկներու նուէրները բաժնուեցան: Պ. Լեւոն Տէր Սարգիսեանը խօսք առնելով բացատրեց մայրենի լեզուի անհրաժեշտութիւնը եւ մեր դասրնթացքներու դերը, չէշտեց միահամուռ ջանքերով

դուրս, սեղանին վրայ կը դնուէին կարզ մը տպագրուած յայտարարութիւններ, որոնցմով «Ի – լէրի Ժէօն Թիւրքլէր Պիրլիկ»ին կը պահանջէր որ Նազմ Հիքմէթ ազատուի: Շատ անպատկառ լեզուով մը գրուած այդ յայտարարութիւնները կոչ կ'ուղղէին Թուրքիոյ մտաւորականներուն: Ատոր – րեւ առաջ կը բերենք անոնցմէ քաղուած կարզ մը կտորներ.

— « Թուրք ազգին անունը ամբողջ աշխարհին մէջ պատուով ոգեկոչող մեր սիրելի Նազըմ Հիքմէթին կեանքը վտանգի մէջ է: Տասներկու տարիներէ ի վեր, բանտերու մէջ փտելէ վերջ, իբրեւ թէ չբաւէին եղած չարչարանքները, հիմա ալ Անգարայի դնատնին մէջ, խցիկ մը բանտարկեցին զայն առանձին»:

Ցայտարարութեան մէկ մասին տակ սա անպատկառ պարբերութիւնը կար.— « Ահա Զան Քայ Շէքի մօտալուտ վախճանը: Ահա Ֆիլովի եւ Անթոնէսքուի անցեալ վախճանը: Նազըմին բանտապահներուն ալ ուրիշ վախճան մը չսպասեր..»:

Այդ ուսանողները մեծ մասով ինչո՞ւ երկրէն դուրս դրկուեցան, երբ անոնց ձախակողմեան ըլլալու մասին քննութիւններ կը կատարուէին:

մէկ դպրոց պահելու բացարձակ կարեւորութիւնը եւ թելադրեց զօրավիգ հանդիսանալ եղածին: Այս առթիւ չնորհաւորելի գտաւ ուսուցիչ Պ. Սպղեն Մարտիքոսեանի ջանքերն եւ հաղար Ֆրանք նուիրեց Կապոյտ Ծաչին: Իր օրինակին հետեւելով ուրիշներ ալ մասնակցեցան եւ քանի մը վայրկեանի մէջ դոյացաւ կոկիկ գումար մը:

Ամէնէն վերջ բեմ եկան դպրոցի Դ. զուգը – թաց դասարանի աշակերտուհիները հայկական տարազներով եւ յաջողապէս պարեցին գեղջկապարեր: Շնորհաւորելի են թէ պարող աշակերտուհիները եւ թէ իրենց սիրելի առաջնորդ Մարի Միքայէլեանը (Տիկին Օտէթ Միքայէլեանի դուստրը) որուն նախանձախնդրութեան եւ յարատեւ աշխատանքին արդիւնքն էին պարերը:

Ներկայ մը

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Կիրակի 5 Փետրուար, տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Մ.ի ախոյենական մրցումը Իսիի մեր դաշտին վրայ, Հ. Մ. Մ. A. S. Thoiry դէմ:

Ժամը 13·30ին մեր պահեստին դաշտ եկաւ խանդավառ ու աշխոյժ: Առաջին վայրկեանէն մեր մարզիկները յարձակողականի անցան: Ա. կիսախաղին մեր տղաքը յաջողեցան երկու նշանակէտ չահիլ: Հակառակորդը իր ճիգերը լարեց, գոնէ պատուաւոր դուրս գալու համար: Երկրորդ կէս – սախաղին Թուրքի յաջողեցաւ կէտ մը նշանակել, քիչ վերջ մեր տղաքը երրորդ նշանակէտ մըն ալ չահեցան: Խաղը վերջացաւ ի նպաստ Հ. Մ. Մ.ի 3 — 1:

Մեր պահեստին լաւագոյն յառաջդիմութիւնը կ'ունենայ չաբթի չաբաթ: Ցառաջիկայ տարուան համար անփոխարինելի ուժեր պիտի հասնին: Նշանակալից էին Ցարութ, Սարգիս եւ Ժօժօ Միքթարեանները: Արտակ կեդրոնի սիւնն է դար – ձած, Սերոբեան իբրեւ խմբապետ յանդուգն է խաղին մէջ, իսկ Պօղոս եղբայրները խաղի լաւագոյն կազմակերպիչներն են: Մարկաեան լաւագոյն հարուածողն է, պահեստիի բերդապահն ալ իր կարելին ըրաւ:

Ժամը 15·30ին Հ. Մ. Մ.ի Ա.ը դաշտ եկաւ կարծես քիչ մը ընկճուած: Գնդակի առաջին հարուածէն բոլորը դրոհ տուին հակառակորդի բերդին վրայ: Հազիւ տասը վայրկեան անցած, առաջին կէտը նշանակեց յառաջապահի կեդրոն Ցակոբ, քիչ վերջ Լօչեան երկրորդ մը, յետոյ ճախ ծայր Ցակոբ երրորդ մը տեղաւորեց: Հակառակորդը որ խաղի սկզբնաւորութեան կը յոխորտար եւ վստահօրէն յաղթական կը խաղար, մեր տղոց յարատեւ յարձակողականէն վհատած, անցաւ պաշտպանողականի: Հ. Մ. Մ.ի մարզիկները հակառակ դաշտին ցեխոտ ըլլալուն եւ անձրեւին սաստկանալուն, արագաշարժ էին եւ վճռական:

Ա. կիսախաղը վերջացաւ ի նպաստ Հ. Մ. Մ.ի 5 — 0: Երկրորդ կիսախաղին Թուրքի դեռ կը յուսար չահիլ: Մեր տղաքը նոյն արագութեամբ եւ յարատեւ յարձակումներով վեցերորդ կէտն ալ չահեցան: Հակառակորդը յաջողեցաւ նշանակել կէտ մը, մեր տղաքը անմիջապէս պատասխանե –

ցին եօթներորդով մը: Քիչ վերջ ուրերորդ մը եւս: Մեր մարզիկներուն ոգեւորութեան սահման չկար: Թուրքի բոլորովին կազմալոյծ, խաղի վերջնաւորութենէն քառորդ ժամ առաջ դաշտը լքեց: Խաղը վերջացաւ Հ.Մ.Մ.ի ջախջախիչ յաղթանակով 8—1:

Մեր յառաջապահ դիծը իր լաւագոյնը ըրաւ: Երկու Ցակոբներ, Լօչեան, Վարուժան եւ Համբարձում, Պարոյր, Մինաս, Համազասպ անան – ցանելի պատնէշ մըն էին, իսկ կինքար եւ Կղմէս իրենց հարուածներով ապշեցուցին հակառակորդը: Մեր բերդապահը անփոխարինելի է: Գովելի էր կարզապահութիւնն ու թեֆնիքը մեր տղայոց: Իսկական գնդակախաղը վայելեցուցին հանդիսականներուն: Շնորհակալութիւն Իսիի մեր հայրենակիցներուն որոնք՝ հակառակ անձրեւոտ օդին փութացած էին քաջալերել հայորդիները: Մանաւանդ Պ. Կրօնիկ Ցակոբեան որ ամէն կիրակի մեր անբաժանելի խրախուսիչն է, նիւթապէս թէ բարոյապէս: Երանի թէ քանի մը տասնեակ այսպիսի բարեկամներ ունենայինք: Պ. Եր. Ատանալեան ոգեւորուած 500 ֆրանք նուիրեց Հ. Մ. Մ.ի:

Ահա այս է կենդանի դործը: Մեր հակառակորդներու քսութեանց եւ խլրդային աշխատանքին կը պատասխանենք մարզական ոգիով ու արի Հայու կեցուածքով:

Ց. ԴԻՏՈՂ

Գաղութէ գաղութ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ս. Ցարութիւն Տաճարին զմբէթը այրեցաւ 1949 Նոյեմբեր 23ին, ինչպէս գրած էինք ժամանակին: Աղէտը սկսած էր արկածով, երբ հանրօգուտ չինութեանց տնօրէնութիւնը կը նորոգէր ռմբակոծութենէ վնասուած մասերը: Տաճարին զմբէթը վերաչինուածէր 1808ին ահաւոր հրդեհէ վերջ, կը բաղկանար արտաքին, միջին եւ ներքին խաւերէ: Արտաքին մասը, որ չինուած աստղաձեւ եւ ծածկուած կապարով, վեց ժամ տեւող հրդեհէն այրեցաւ: Ճարտարապետներ հաստատեցին թէ հրդեհը չէր վտանգած կառոյցը: Արարողութիւնները չարունակուեցան, եւ յանձնարարուեցաւ կատարել առժամեայ նորոգութիւնները՝ որուն համար ծախք նախատեսուած է 2500 — 3000 սթերլին:

ՀԱՅԱՅԱՆՔ

«ԼՐՕՍ» ՕՐԱՑՈՑՑ 1950 (պատի), պատկերազարդ, դրական եւ վիճակագրական տեղեկութիւններով: Հասցէ.— Bld. Gavam Saltané, Téhran (Perse):

ԱՐՓԻ, դրական, դիտական ամսագիր: Ա. տարի, թիւ 4—5 (Նոյեմբեր–Դեկտեմբեր 1949): Խմբագիր հրատարակիչ Ցովսէփ Թադէոսեան: Կէսէն աւելին նուիրուած Քրիստափոր Միքայէլեանի, ծննդեան 90ամեակին առթիւ: Պատկերազարդ: Հասցէ.— Ave. Ekbatan, Téhran (Perse):

Ո՛Վ ՈՐ ՀԻՆԴ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷ, «ՀԱՑ – ԲՈՑԺ»Ի, ՁՐԻ « ՑԱՌԱՋ » ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՑ ՎԵՑ ԱՄԻՍ:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՆՈՐ ՓԵՍԱՆ

Հաւաքուեցան չուրջը եւ իրարու նայեցան զարմանահար:

« Լուսապսակը»՝ սայլի անիւի մաշած, երկաթէ չրջանակ մըն էր:

Նոր փեսան ձին ամբաստանելու համար «լեզու թափեց»:

— Անպիտան, խրտչոտ, երկչոտ կենդանի քայլ առնել տալ անկարելի եղաւ: Ստիպուած կըրակեցի...: Բան չկար: Ոչինչ...:

Կը ջանար ձայնին անվախութեան երանգ տալու աչքդնել սրտին բաբախումը: Սակայնաղաքը նշմարած էին տագնապը: Կարապետ չրջակայ մացառներուն մէջ սովորական խուզարկութիւններ ընելէ վերջ, համաձայնեցան միասին քալել մինչեւ տուն:

Կիրակոս ուշ ատեն հասած էր տուն, Ծաթուն (նոր փեսին մայրը) երբ զայն տեսաւ առանձին, մտաբերեց դժբախտութիւններ, ու սարսափահար բացագանչեց.

— Գետնին տակը անցնիս, ճղակտոր րլլաս, կարմիր խոց հանես, ո՞ւր է էֆէնտիդ, ո՞ւր մընաց, ի՞նչ պատահեցաւ, րսէ րսէ...

Կիրակոս չուարած Տիկնոջ կատամբանքներէն, ձիուն քայլերը դարձուց դէպի Ֆէթհիյէ: Կէս ճամբան չհասած, հանդիպեցաւ նոյն դիւղացի խուլ հաճի Քէրիմին որ կը վազէր դէպի իր կողմը: Ան յայտարարեց թէ՝ կամուրջը յեղուզակներէ պաշարուած է, իրեն վրայ կրակ բացին, բարեբախտաբար ուսէն նետելով անիւի երկաթէ չրջանակը զոր հայ դիւղի երկաթագործներուն տարած էր մաչած ու կոտրած մասը նորոգել տալու համար, յաջողած էր փախիլ ու ազատիլ անոնց ձեռքէն.. Մուհամէտը վկայ՝ ան տեսած էր անոնց մէջ ձիաւոր մըն ալ որ չորս կողմը «կրակ կը ցանէր»:

Կիրակոս ենթարկուեցաւ նոր ու խորունկ սարսուռներու: Եթէ՝ էֆէնտին անոնց թակարդին մէջ ինկաւ, ի՞նչ պիտի ընէր, ի՞նչպէս պիտի կարենար ազատել զայն: Որոշեց դտնել յեղուզակները եւ կռուիլ մինչեւ իր վերջին չունչը: Մտրակեց ձին: Ուստա Պօղարի աղբիւրի հանդիպակած ճամբուն վրայ նշմարեց խումբ մը մարդիկ, կը քալէին կողք կողքի, ձի մը իրենց եետէն: Թամբին արծաթեայ սարքուածքէն բնորոշեց թէ՝ ան էֆէնտիին նժոյգն է, ուրեմն հաստատուեցաւ դըժբախտութիւնը, չորս յեղուզակներ առեւանդած էին զայն, ու կը տանէին գիւղ փրկագին պահանջելու համար:

Իջաւ ձիէն վար, ճամբէն թեքեցաւ դէպի ետ, ղնրքի թթաստանը, ձին կապեց ծառի մը ու հատարուս թթենիի մը ետեւը դիրք բռնեց: Ընդհարուելու պատրաստ էր, վստահ իր դնդակներու անվրիպութեանը, պիտի սպաննէր յեղուզակները ու աղատեր կալանաւորը (Կիրակոս նշանառութեան վարպետ մըն էր):

Խումբը նշմարած էր ձիաւորին դէպի պարտէզ սպրդիլը, իրենց քայլերը դանդաղեցուցին: Կարապետ զատուեցաւ ընկերներէն, զդոյշ անցաւ քովընտի արահետներէն, մտաւ նոյն թթաստանը, մօտեցաւ դարանակալ սպասողին կռնակէն ու ձայն տուաւ.

— Ձանչցուր ինքզինդ, ո՞վ ես:

Կիրակոս ձայնէն ճանչցաւ Կարապետը ու պատասխանեց.

— Կարապետ, ես Կիրակոսն եմ:

Երկուստեք կասկածները փարատած, հաւաքուեցան Ուստա Պօղարի աղբիւրին առջեւ ուր զոյդ մարմարէ փողրակները հրէշային աչքերու պէս կը կլորնային ու իրենց բերնէն, առատ մշուշի մը մէջէն կը թափէին աղմկոտ ջուրը, հսկայ ընկուզենիին արմատները լիզելով ու մաչեցնելով:

Լեղուներուն «կապը քակուած» էր: Ամէն մէկը պատահարէն իրեն ինկած բաժինը պատմեց, անցքերը իրար կապեցին ու դտան հանելուկի բանալին:

Կիրակոս կը դատապարտէր խուլ հաճի Քէրիմը, նոր փեսան, «վախկոտ» նժոյգը, իսկ Կարապետ հեղնանքով ըսաւ — չէ, չէ, մի մոռնաք է – ֆէնտիին քառասունքի մէջ ըլլալը, չար դեւերն ու կախարդները...

— Ի Կարապետ աղբար քառասունքիդ քեզի ալ երեւցո՞ն:

Չհանդուրժեց նոր փեսան ու պոռթկաց.

— Կախարդն ու դեւը ինքն է, ո՞վ պիտի մօտենայ անոր.

— Հա, աղայկս, անոնցմէ զերծ մնալու համար միակ միջոցն է...

— Այսինքն...

— Զվախնալ ... հասկցա՞ր:

ԳԵՈՐԳ ՉԱՔՐԵԱՆ

(Ե Ւ վերջ)

ութով, բաւ թէ Մ. Նահանգները կը ձգտին զօրացնել Գերմանիան եւ ճակտոնը՝ Մարշըլի ծրագրին գործադրութեամբ, ինչպէս եւ օգնել յետոյ Եռիներուն: Հրահանգներ տրուած են առեւտրական Գերմանիոյ մարզպանին, որպէսզի վերահաստատուի երկրին տնտեսութիւնը եւ Գերմանիան կարենայ նորէն մաս կազմել արեւմտեան հասարակութեան: Արեւմտեան Գերմանիոյ փոխվարչապետը Ուոշինկթըն գացած է, նիւթական օգնութիւն խնդրելու համար:

Հայ-ասիական պայմանագիրներու վաւերացումը

Ազգ. ժողովը փետրուար 8ին 451 ձայնով վերջնապէս քուէարկեց հաւաքական պայմանագիրներու օրէնքը: Մօտ 150 երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին, բայց ոչ ոք դէմ քուէարկեց:

Օրէնքին գործադրութիւնը կը սկսի քանի մը օրէն: Ուրեմն այսուհետեւ աշխատավարձը ամսօրէն պիտի սակարկուի գործատէրերուն եւ աշխատաւորներուն միջեւ: Վիճելի պարագաներու մէջ պարտաւորիչ է հաչտարար մը, իսկ իրաւարարութիւնը՝ կամաւոր: Այլակրօնեան երեսփոխանները, որոնք ձեռնպահ մնացած էին, դիտել տուին թէ օրէնքին գործադրութիւնը դուռ պիտի բանայ բանուորական խլրտումներու:

Թերթերը դիտել կուտան թէ արմատական եւ եսափոխաններն ալ ձեռնպահ մնացած էին մեծ մասով, ինչ որ աննպաստ է կառավարութեան համար: Արմատականներուն կարծիքով, նոր օրէնքին հետեւանքը պիտի ըլլայ ծախքերու յաւելում, խանգարելով եւմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը: Արմատական կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կը պահանջէ բարեփոխել ընտրական օրէնքը եւ կը հրաւիրէ «բոլոր հանրապետական եւ հայրենասիրական կուսակցութիւնները եւ քաղաքացիները միացեալ ճակատ կազմել, հանրապետութիւնը փրկելու եւ Ֆրանսայի մեծութիւնը վերահաստատելու համար»:

Մէկ օր առաջ այս իմաստով կոչ մը ուղղած էր նախկին վարչապետ մը, Պ. Ռէյնօ, ազգային միութեան կառավարութիւն մը առաջարկելով:

★ Թերթերը խախուտ կը դտնեն վերակազմուած դահլիճին դիրքը, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ.— Դահլիճը վստահութեան քուէ ստացաւ 186ի դէմ 230 ձայնով: Արդ, քուէարկութեան առեն ձեռնպահ մնացին 196 երեսփոխաններ, ինչ որ կը նշանակէ թէ փոքրամասնութիւն մըն էր որ թեր քուէարկեց: (Ազգ. ժողովը կը բաղկանայ 620 անդամներէ):

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Նոր գործադուլներ կը ծանուցուին նախաձեռնութեամբ Աշխատանքի Դաշնակցութեան: Երկ աշխատանքը գադրեցուցին ինքնաշարժի գործարաններու այն բանուորները որոնք անդամ են այդ կազմակերպութեան: Թերթերը կը գրեն թէ Պրէսթի, Լոռիանի, Շէրպուռի եւ Թուլոնի նաւագործարաններուն բանուորներն ալ պիտի դադրեցնեն աշխատանքը, «բողոքելու համար պատերազմի պատրաստութեանց դէմ»: Կիրակի օր ալ գործադուլ պիտի հռչակեն Փարիզի թատրոններու աշխատաւորները:

Փոքրագրիչները, որոնք մեծ մասով օրաթեր թերու համար կ'աշխատին, առջի օր ամէն ժամ 15 վայրկեան դադրեցուցին աշխատանքը: Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորները վերսկսան աշխատանքը, խիստ ազդարարութիւններ ստացած ըլլալով: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը պատուիրած է որեւէ ապրանք չբեռնել Հնդկաչին գացող նաւերուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

2000 ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐ Դ. օր ցոյց մը կատարեցին վարչապետարանին առջեւ, մինչ 15 հոգինոց պատուիրակութիւն մը ներսը կը բանակցէր Պ. Պիտոյի հետ: Անոնք ալ հանգստեան թոշակի յաւելում կը պահանջեն: Ցոյցը վերջացաւ ժամը 7ին: Մէկ ժամ վերջը պատուիրակութիւնն ալ մեկնելով, ցաւ ի սիրտ հաղորդեց թէ վարչապետը մերժած է յաւելումը, թէեւ կ'ընդունի որ անբաւական է ներկայ թոշակը: «Ձեռքերս կապուած են», բսած է վարչապետը: Նոր ցոյց մը կը պատրաստուի:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի կառավարութեան կողմէ բացուած դատավարութեան առթիւ (Շթեթին) լեհ ամբաստանեալ մը բաւական ծիծաղ շարժեց, ըսելով թէ «տեղեկութիւններ կը հաղորդէր փողոցի անցորդներէն», թէ գործարան մը քննելու գացած ատեն տեսաւ որ քանդուած է եւն.: Թերթերը կը գրեն թէ դատավարութեան այնպիսի ձեւ մը տրուած է որ այն տպաւորութիւնը դոյանայ թէ Ֆրանսա պատերազմ կը պատրաստէր Խ. Միութեան դէմ ...

ԳՈՐՇՕՆ ծառայութենէ քաշուեցաւ զօր. Պիւեօթ, (44 տարեկան) նախագահն էր Ազգաժողովին Ֆրանսական զին. պատուիրակութեան: Զօրավարը կը դանգատի թէ վերջին չորս տարիներու ընթացքին կառավարութիւնը չկրցաւ կազմակերպել երկրին պաշտպանութիւնը, թէ ամէն յոյս դրուած է Մ. Նահանգներուն զերազանցութեան վրայ եւն.:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՍՈՄԱԼԻՆ կառավարելու համար Բ. օր հազար զինուորներ ճամբայ ելան Նափոլիէն, երկու նաւերով որոնք միեւնոյն առեն պիտի նամբերք եւ պաշար կը փոխադրեն:

«Նոր Սերունդի օր»

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «Կամավարենց» մասնաճիւղի ցերեկոյթ – պարահանդէսը այս կիրակի, ժամը 15էն 21, Salle Gallemandի մէջ, Place de la Gare:

Գեղարուեստական բաժին եւ զուարճալի մը Նոր Սերնդականներու կողմէ: Ժամը 18էն վերջ եւրոպական պար: Նուագախումբ կարօ Սարեան:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14·16ին: Հանրակառք ամէն քսան վայրկեան Porte de la Chapelle թիւ 268:

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր., 12 Փետրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր: Bains Douchesի սրահը:

Rue Jules Férry, métro Porte de Choisy, օթօպիւս 125: Պիտի խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

Ընտիր ճաշ բարձրախօսով, ղեկավարութեամբ ընկեր Յովակ Յովհաննէսեանի:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք 100 Ֆր.

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Ablyի դէմ, Ապլիի դաշտին վրայ (Route de Rambouillet, Ably): Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 11ին, իսկ Իսիի մարզիկները métro Mairie d'Issy ժամը 11·15ին: Ըլլալ ճշդապահ:

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ եւ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ, կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique, Փարիզ (7):

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ, Պէլվիլի Սէն Ժան Պաթիստ (Մ. Ցոլհ. Մկրտիչ) եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի, 12 փետրուար, առաւտեան ժամը 10·30ին: Մէջբօ ժուռանէն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Յարութիւն Տաճեան երկու հազար ֆրանք իր վեցերորդ զաւկին՝ Արմէնի ծննդեան առթիւ, կրթական մարմնոյն համար: — Պ. Աստուածատուր Հարենց 250 հատոր արժէքաւոր գիրքեր:— «Հայ Գրագէտներու Բարեկամները» 12 հատոր գիրքեր, եկեղեցւոյ մատենադարանին համար: — Կնիք

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Ալիքսան Անդրէասեան, Տէր եւ Տիկին Վարդէն Անդրէասեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Անդրէասեան ընտանիքը ու բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Միութիւններու եւ անհատ բարեկամներու որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով կամ հանրային նուիրատուութեամբ յայտնեցին իրենց սիրեց եալ ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին Պ. ԱԼԻՔՍԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ԱՐՄԱՆԸ (Հարուստիկ աղջիկը)
Այս շաբաթ գիշեր, Ս. Էթիէն, սինէմայի մէջ:

ԸՆԿԵՐԱ. – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ժամը 16էն 23, 5 rue Bonnefoi, Ցոյներու սրահը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Երղնկայի Փիլթաւիճ գիւղն, Տէլի Արութ Ֆէհլիայի թոռը, Նշանի աղջիկը Ծաղիկ, կը փնտռէ իր եղբայրները, Օհաննէս եւ Խաչիկ եւ քոյրը՝ Եաղութ, որոնք աքսորէն ի վեր կորսուած են: Լուր տալ Պոլիս, Պէյօղլու, Փանկալթի, Զայիր սօղադ թիւ 15, Ցարութիւն Գըլըճեանի: Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձեւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défaut): Դիմել թերթիս վարչութեան ՖՐԱՆՍԷՐԸՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօ լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճառանիշով ռատիօները: Հայերը, իրենց իսկ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան: Օրինական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գուած ՍՈՆԻԱ ԴԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, լութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ առաջարկող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՄԻՄ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԱԴ

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 11 Février 1950 Շաբաթ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6075–Նոր շրջան թիւ 1486 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՔՕՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ

Այս տարի Հոկտեմբերին կը լրանայ Հ. Ց. Դաշնակցութեան 60ամեակը: Արդէն իսկ ծրագիրները կը մշակուին ամէն կողմ, արժանավայել չափով տօնելու համար պատմական տարեդարձը:

Հ. Ց. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Շրջ. ժողովն ալ մասնաւոր բանաձեւ մը քուէարկած է, այս առթիւ:

Տօնակատարութենէն զատ, պիտի հրատա-րակուի պատկերազարդ հատոր մը,— մեր շրջանին համառօտ պատմութիւնը, սկսելով առաջին կորիզին կազմութենէն:

Ուրեմն, այս տարի բացառիկ հանդիսաւո-րութեամբ պիտի տօնուի Դաշնակցութեան Օրը, որ հաստատուեցաւ 1925ին, Ժ. Ընդհ. ժողովին կողմէ:

Տօնակատարութիւնները սնամէջ պարծանքի ցոյցեր կամ ձեւականութիւններ չեն մեզի համար, այլ քննութեան օրեր:— Ի՞նչպէս ճամբայ ելանք: Ի՞նչ կրցանք իրականացնել: Ո՞ւր կ'երթանք: Վերջացած չէ՞ մեր դերը:

Այդ քննութիւնը շատ աւելի ծանր կը կշռէ այսօր, երբ ամէն բան վեր ի վայր շրջուած է: Երբ հիմնովին փոխուած է այս հալածական ժողո-վուրդին ճակատագիրը, եւ անճանաչելի դարձած՝ երբեմնի Եւրոպան:

Դաշնակցութեան հակառակորդները երկչոտ-նէ պատրաստ են ուրիշ հարցումներ ալ բարդելու, եզրակացնելով թէ «Դաշնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս»:

Դժբախտ Քաղաքնունին էր որ այս պատգամը արձակեց մօտաւորապէս երեսուն տարի առաջ, հոգեբանական տաւնապի մը պահուն, — եւ իր միամիտ լաւատեսութեան մեղքը քաւեց Սիպերիոյ սառնամանիքներուն մէջ:

Անոնք որ երեսուն տարիէ ի վեր բերնէ բերան կը փոխանցեն այս խօսքը, իրրեւ ամերիկեան ձիւթ, ինչո՞ւ չեն բարեհաճիր արձանագրել նաեւ Ցերունի վարչապետին այս ողբերգութիւնը, այնքան պերճախօս՝ իր պարզութեամբ:

Տարօրինակ է որ զանազան խմբակցութիւն-ներ ուրիշներու «անելիք»ներով կը զբաղին, փո-խանակ երկու տողով ապացուցանելու իրենց գո-յութեան իրաւունքը:

Եթէ ուրիշ որեւէ փաստ չունենայինք, Դաշ-նակցութեան վաթսուն տարուան յարատեւութիւ-նը բաւական էր, լռութեան դատապարտելու հա-մար ինքնակոչ դատաւորները:

Վաթսուն տարի դիմանալ՝ հակառակ աչ-խարհասասան փոթորիկներու: Դիմանալ եւ զոր-ծել անընդհատ: Երկկ՝ հայրենի լեռներու, ձորե-րու եւ դաշտերու մէջ: Այսօր՝ ի սփիւռս աշխար-հի: Հեռու՝ հայրենիքէն:

Տոկալ եւ տքնիլ ոչ միայն քաղաքական – յեղափոխական գործունէութեան, այլեւ մշակոյ-թի ճակատին վրայ: Դառնալ ներչնչումի, ստեղ-ծագործութեան աղբիւր: Հոսուն, վերանորոգիչ աւիշ:

Եւ այս՝ ժողովուրդի մը մէջ որ շատ բան կորսնցուցած էր իր առաքինութիւններէն, իրրեւ հետեւանք հրէշային բռնակալութեանց եւ կեղե-քումներու:

Օտարութեան մէջ իսկ, մնալ միշտ կանգուն եւ գործօն: Դերազանցել զանազան «միացեալ ճակատներ» իրական գործունէութեամբ, դիտու-թեամբ, քաջութեամբ: Որակով եւ քանակով: Հակառակ ներսէն եւ դուրսէն սարքուած դաւե-րու, որոնք չարաթխիղ քքիխներ արձակել կուտան հայութեան ոխերիմ թշնամիներուն:

Դաշնակցութենէն շատ աւելի զօրաւոր եւ բախտաւոր կազմակերպութիւններ կէս ճամբան մնացին, պատերազմներու եւ յեղափոխութեանց ալիքներուն մէջ: Խաւարեցան կամ զարձան բա-ժան – բաժան:

Անոնց վարիչներն անգամ կը զարմանան մեր յարատեւութեան վրայ: Մանաւանդ ծանօթ ըլլա-լով հայկական իրականութեան:

Միայն մեր մէջ է որ, կարմիր կամ դեղին տիրացուներ կը յամառին արիւն պղտորել, խառ-նաճաղն կանչեր ալ ձակելով իրենց կուռքէն:

Վաթսուն տարի... Եթէ առտու մը «Թաղ-ուի» Դաշնակցութիւնը, ինչպէս կը մադրեն Մոս-կուան եւ Անդարան, յաջորդ օրն իսկ ձեր աչքերը պիտի չլանան անոր յարութեան կայծերէն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ, ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

Այս օ՛րքան մեզի կը սպառէ սա Նոր Սերունդին փրկութեան խնդիրը: Ի պաշտօնէ, իրար անցած են բոլոր անոնք որ կը պատկանին հին սերունդին:

Վերջապէս պարտականութիւն է իրենց ետին ձգել եթէ ոչ իրենց չափ, գոնէ երկու երրորդ համեմատութեամբ Հայեր:

Ալ ի՞նչ միջոցներ չեն առաջարկեր:

Տունը, դպրոցը, միջավայրը, նոյնիսկ պա-բասրահները օգնութեան կը կանչուին օրն ի բուն: Տասը քարի կը զարնեն իրենց գլուխները, որպէս զի մեր տղաքը հայերէն խօսին գոնէ:

Դժբախտաբար առաջարկուած եւ գործադրուած միջոցները չեն խօսիր Հիւանդին սրտին:

Փարիզի մէջ զոյգ լսարաններ կան, մէկ հա-տիկ երեսունէն վար մարդ պատահաբար կը տես-նես: Գրական դասախօսութիւններ, յիշատակի հանդէսներ, յարդանքի տօնակատարութիւններ, բոլորին հանդիսականները մեծ մասով եթէ ոչ ծերակուտականներ, գոնէ «փրկուած» սերունդին պատկանողներ են:

Հարցուր նոյնիսկ սա մտաւորական զոյգին.

— Ո՞ւր է տղադ, ինչո՞ւ չէ եկած հանդէսին:

Խեղճը գլուխը կախ կը մրմնջէ.

— Ի՞նչ գիտնամ, ընկերներով «սիւրփրիզ փարթի» մը ունին եղեր, հոն գնաց:

Ու ասոնց նման հազարումէկ տխուր պատ-մութիւններ:

Ուրեմն փորձուած կամ փորձել առաջար-կուած այս բոլոր միջոցները ապարդիւն են: Նոր բա՞ն մը պէտք է գտնել:

Քաւ լիցի որ հատ մըն ալ ես առաջարկեմ որ-պէս փրկութեան լաստ: Ընելիքս կ'ուզէ՞ք — Նոր սերունդը ինք թող առաջարկէ եւ ինքն իր գլխուն դործադրէ ինչ որ գործնական կը գտնէ: Առա-ջարկը մենէ երբ կուգայ, ի յառաջադունէ դա-տապարտուած է եւ նկատի չառնուիր: Իրենք ալ անչուշտ իրենց ըսելիքը ունին, իրենց համար հա-ճելին, գործադրելին, նորը:

Ալ թող երեսունը անցած մարդիկ խօսք մէկ ընեն, ուխտ ընեն եւ չխօսին «փրկութեան» մա-սին: Եթէ իրենց ձեռքէն բան մը կուգայ տունէն ներս կամ տունէն դուրս լուռ ու մունջ կրնան դործադրել, բայց նախաձեռնութիւնը պէտք է փոխանցել իրենց, վտանգուածներուն: Տեսնենք կրնա՞ն արժեցնել գոնէ «նոր» ըլլալու իրենց յա-տկնութիւնները:

ՍՕՍԻ

ԾՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒԻՄ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՏՈՒՆԸ կը հրատարակէ «Բանաւոր ամսագիր» մը, որու նպատակն է՝ արուեստի աշխատողները տեղեակ պահել Ա. Մ. Ռ. Մ. եւ միջազգային արուեստի գիտութեան նորանոր խնդիրներուն: Ամսագրին պիտի աշխա-տակցին ականաւոր դէմքեր, հանրային, քաղաքա-կան գործիչներ, ստախանովական աշխատաւոր – ներ, արուեստի եւ գիտութեան աշխատողներ:

«Բանաւոր Ամսագիր»ը, միեւնոյն ժամանա – կաշրջանին (մէկ ամիս) պիտի կազմակերպէ ցու-ցահանդէս, ուր պիտի ցուցադրուին գրական, ե-րաժշտական, կինո–թատրոնական եւ արուեստի միւս ճիւղերուն վերաբերեալ նոր գործերը:

Այդէն լոյս է տեսած «Բանաւոր ամսագիր »ի Ա. թիւը: Այս առթիւ (1) Ստալինեան մրցանակա-ւոր (լաուրիատ!) ժողովրդական արուեստագէտ Շարա Տալեանը խօսած է « Ընտրական սիստէմը սովետական աշխարհում», նիւթի մասին: Զեկու-ցանողը պարզելով սովետական ընտրութեանց ա-ռաւելութիւնները, կը բաղդատէ դրամատիրա – կան, մասնաւորապէս ամերիկեան «հակաժողովր-դական» ընտրութեանց հետ :

(2) Բանասիրական գիտութիւններու թեկնա-ծու՝ Վերա Մելիքեան կը խօսի «Անտոն Չեխովի ստեղծագործութիւններու մասին»:

(3) Ամսունքի վարպետը՝ Վիկտոր Մովսես – եան կարդացած է հատուածներ Չեխովի դոր – ծերէն :

(4) Ֆիզիկամաթեմատիկական գիտութեանց մասին խօսած է Համալսարանի աւագ դասախօս՝ Գուրգէն Յովհաննիսեան :

(5) Վերջին բաժինն ալ ունեցած են մար – գական խաղեր եւ ըմբշամարտ :

Արեւմտեան Գերմանիան վտանգուա՞ծ է

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Այս միջոցին շատ կարեւոր խորհրդակցու – թիւններ տեղի կ'ունենան Անգլիոյ արտաքին նա-խարարութեան մէջ, մասնակցութեամբ արեւմտ-եան Գերմանիոյ բրիտանական մարզպանին՝ Սըր Պրայըն Րապըրթսընի :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը (խորհրդային) պատրաստութիւններ կը տեսնէ, Գեր – մանիոյ երկու շրջանները միացնելու եւ արեւմտ-եան երեք պետութիւնները դուրս քշելու համար: Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ արեւելեան շրջանին «մաքրագործում-ներուն» նպատակն է ամբողջովին բոլշեւիկեան թաթին տակ առնել վարչական իշխանութիւնները, յարեւմտեան արեւելեան Եւրոպայի: Նոյն աղբիւ-րին համաձայն, քրիստոնեայ ռամկավարներու միութեան արեւելեան թեւը յանձն առած է են – թարկուիլ բոլշեւիկեան հակակշռին, նոյնիսկ իր դաւառական մասնաճիւղերուն մէջ: Ծանր ճնշ – ումի ենթարկուած են նաեւ ազատական ռամ – կավարները:

Թերթերը կը դրեն թէ արեւելեան Գերմանիոյ համայնավարները նոր դաղտնի ոստիկանութիւն մը ստեղծած եւ երեք միլիոն երիտասարդներ ար-ձանագրած են , համաձայն 1950ի ծրագրին : Ցաջորդ քայլը պիտի ըլլայ ապահովել համայնա-վարական յաղթանակը այս տարուան ընտրու – թեանց մէջ, առանց որեւէ ընդդիմութեան :

Բրիտանական մարզպանը յատկապէս Լոնտոն հրաւիրուեցաւ, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդելու համար կառավարութեան: Արտաքին նախարարը, Պեւին, լրջօրէն կը զբաղի այս հար-ցով: Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ հաւա-նական չեն դոներ որ յաջողի Գերմանիոյ երկու շրջաններուն միացման բոլշեւիկեան ծրագիրը : Նոյնիսկ չեն հաւատար թէ բոլշեւիկները կրնան գրաւել Պերլինի արեւմտեան շրջանը: Երեք արեւ-մտեան պետութիւնները վճռած են չհեռանալ :

Մինչ այս մինչ այն, անխնայ կը շարունակուի արեւելեան Գերմանիոյ վարչական պաշտօնէու – թեան զտումը: Արդէն իսկ արեւմտեան շրջանը ապաստանած են 300 երեւելիներ: Համայնավար-ներն ալ դոհ կ'երեւան քաղքենի տարրերու հեռա-ցումէն :

★ *Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը ծրա-դիր մը ներկայացուց խորհրդարանին, առաջար – կելով 3·400·000·000 մարքի (810 միլիոն տոլար) վարկ մը բանալ, գործազրկութեան դէմ պայքա-րելու համար: Ցայտնի չէ թէ ինչպէս պիտի ճա-րեն այս դումարը: Այժմ 1·800·000 կը հաշուեն անդործներուն թիւը : Առաջարկուած դումարէն 2·500·000·000 մարք պիտի յատկացուի բնակա – րաններու շինութեան :*

Հիւլէապատում

Եչ· օրուան լրագրական ասուլիսին մէջ, նա-խագահ Թրումըն հաստատեց թէ արտաքին նա – խարարին յայտարարութիւնները լիովին համա – պատասխան են իր քաղաքականութեան եւ եղած են իր կատարեալ հաւանութեամբ (տես երէկ – ուան «Ցառաջ»ը): Ուրեմն ոչ մէկ փոփոխութիւն Մ· Նահանգներու քաղաքականութեան մէջ: «Եթէ Մ· Նահանգները կարենային դոյզն գործակցու – թիւն մը ստանալ Ռ· Մ·ութենէն, կարելի էր մի-ջազգային հակակշռի մը ենթարկել հիւլէական զէնքերը: Մ· Նահանգները վճռապէս կուսակից են հսկողութեան այն ծրագրին որ ներկայացուե-ցաւ ամերիկեան պատուիրակութեան կողմէ, բայց մերժուեցաւ Ռ· Մութենէն կողմէ:

Ի պատասխան հարցումի մը, նախագահը յայտարարեց թէ դժուար պիտի չըլլայ ընդհանուր դինաթափութեան ձեռնարկել, եթէ կարելի ըլլայ միջազգային հակակշռի մը ենթարկել հիւլէական ուժը:

★ *Մոսկուայի Կոմսոմոլներու (երիտ· Մի – ութիւն) պաշտօնաթերթը, «Մոսենա», կը գրէ թէ հիւլէական առաջին ռումբն ալ Ռուսերը հնարած են: «Ամերիկացիները գիտակցաբար լռութիւն կը պահեն այն նպաստի մասին զոր ռուս գիտնական-ները բերած են հիւլէական ասպարէզին մէջ... Պիտի դայ օրը երբ Թասի 1949 Սեպտ· 25ի գեկոյ-ցը պիտի գետեղուի թանգարաններու մէջ, ի յի-շատակ այն պատմական օրուան ուր խորհրդա-յին ռումբին յայտնութիւնը Եւրոպան եւ Ամերի – կան փրկեց հիւլէական մղձաւանջէն »:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԽԻԹԱՐ ԱԲԲԱՑԻ տարեդարձին տօնակա – տարութեան առթիւ, կը խնդրուի մեզմէ ծանու – ցանել թէ կաթող· պատուիրակ Արտաւազդ արք· փարիզէն բացակայ ըլլալով, հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Վալանսէն՝ Հ· Սահակ Տէր Մովսէսեա-նի.— «Իմ յարգալիր մեծարանքներս Մեծ Աբբա-հօր յիշատակին եւ եղբայրական ողջոյններ» :

ՋՐԱԾԻՆ ՀԻՒԼԵՍՈՒՄԸ

Մ. Նահանգներու նախագահ Թրումընի ար–ձանագրութեամբ (31 Յունուար) ամերիկացի դիտ–նականները սկսան աւելի մեծ թափով չարունակել հիւլէական ուժի ուսումնասիրութիւնները եւ շի–նել ջրածին պարունակող հիւլէառումբեր: Թրու–մըն հարկ դատեց այս ծանրակչիռ հրամանը տալ անուշտ այն պատճառով որ Խ. Միութիւնը դիտէ արդէն նախկին հիւլէական ռումբին «գաղտնիք»ը:

Աշխարհի քաղաքական միտքը անորոշութեան մատնուած էր այն օրէն ի վեր, երբ Թրումընը կը հաւաստէր թէ՝ ասիական Ռուսիոյ մէջ հիւլէա–կան պայթիւն տեղի ունեցած է (վեց ամիս ա–ռաջ): Ո՞ր պետութիւնն էր հզօրագոյնը, Խ. Մի–ութիւնը թէ Մ. Նահանգները: Ուրեմն անհրա–ժեշտ կը դառնէին նոր եւ աւելի կործանարար զէնք մը ստեղծել, որպէսզի ապահովուէր Մ. Նահանգ–ներուն առաւելութիւնը: Այդ զէնքը կը հանդիսա–նայ «ջրածին հիւլէառումբը», որ հազար անգամ աւելի կործանում եւ աւեր պիտի պատճառէ քան հին հիւլէառումբը: Եթէ բաղդատութեան հիմ առնենք ճափոնական Հիրոշիմա քաղաքին աւեր–ները, պէտք է հետեւցնենք թէ նոր ռումբ մը պի–տի կրնայ վայրկենապէս կործանել հինգ միլիոն–նոց քաղաք մը իր բնակիչներով:

Ջրածին պարունակող այս նոր ռումբը լս–կապէս «գաղտնի՞ք» մըն է Խ. Միութեան համար:

Գիտակցօրէն մօտենալով հարցին, կը դի–տենք որ, ջրածինը հելիումի վերածելը կը կազմէ նոր ռումբին հիմը: Այս փոխակերպումը տեսա–կանօրէն քննուած է մօտ տասնեհինգ տարի ա–ռաջ ի մէջ այլոց Նոպէլեան մրցանակաւոր գէր–մանացի Ներնստի կողմէ (մեռած) որ եկած էր այն եզրակացութեան թէ այս վերածումը տեղի կ'ունենայ աստղաբանական թիւերու հասնող նե–րուժի ազատ արձակումով: Չէ՞ որ նոյն այս հիւլէական փոխակերպումը չարունակական երե–ւոյթ մըն է արեւին մէջ, որուն լոյսը, ջերմու–թիւնը եւ այլ ճառագայթները կուգան մեզի միլո–ցին մէջէն եւ կեանք կուտան մեր փոքր երկրա–գունդին:

Ջրածինի լիտիում մեռաղին օգնութեամբ հելիում կազին վերածումը սակայն կախում ու–նի կարեւոր պայմանէ մը: Պէտք է տալ սեղմնա–կան կայծր եւ միլիոնաւոր աստիճանի հասնող ջերմութիւնը, որպէսզի յետոյ ինքնիրեն կատար–ուի հիւլէական փոխակերպումը:

Մինչեւ իրանիումի ռումբին իրագործումը անխուսափելի էր խորհիլ այս փորձին մասին, որ թուղթի վրայ չատոնց հաչուած էր, ինչպէս ը–սի: Բայց հիւլէական առաջին հինգ պայթիւննե–րը, որոնք ցարդ տեղի ունեցան, ցոյց տուին որ անհրաժեշտ ջերմութիւն եւ կայծ կարելի է ստեղ–ծել իւրանիումի ռումբով: Կարելի է խորհիլ հիմա թէ բաւական է զետեղել իւրանիումի փոքր ռումբ մը ջրածին պարունակող ռումբին մէջ: Առաջինին պայթումով կը պայթի երկրորդը՝ արեւային ջերմութիւն, զործօն չողեր արձակելով:

Ահա այս է ջրածին պարունակող ռումբին դի–տական հիմը: Անոր իրագործումը կախում ունի համբերատար եւ մեծածախս փորձերէ: Կասկա–ծէ վեր է, որ Միացեալ Նահանգները ի վիճակի են բազմահարիւր միլիոն տոլար տրամադրելով յաջողցնել ծրագիրը: Աչխարհի միակ միւս պե–տութիւնը, որ կրնայ մրցիլ Ամերիկայի հետ, Խ. Միութիւնն է, որ ունի նոյնքան դիտական ծանօ–թութիւններ հիւլէական մարզին մէջ (մինչեւ 1939 թուականը աչխարհի բոլոր դիտական ուսումնա–սիրութիւնները հրատարակուած են): Միւս կողմէ հում նիւթերու առատ աղբիւրներ չեն պակսիր «Աչխարհի մէկ հինգերորդ» մասին մէջ: Գալով յամառութեան եւ աչխատանքի մոլեռանդութեան այդ արժէքները հոն ալ կան: Ջրածինի ռումբին «գաղտնիքը» — ինչպէս առ հասարակ հիւլէական ուժի գործածութեան «գաղտնիքը» — կը կայա–նայ միայն փորձառութեան եւ արհեստագիտական կարողութեան մէջ:

★

Առաջին հիւլէական ռումբը միլիոններ կլա–նած էր: Պատճառը այն էր որ բնական, աժան իւ–րանիումը չէր կազմեր ռումբին դիտաւոր բաղկա–ցուցիչ մասը, այլ իւրանիումի մէկ «իզոտոպ»ը, U235ը: Այս նիւթը, որ իւրանիումէն քիմիապէս չի տարբերիր, բայց ֆիզիքական չորարձակ յատ–կութեամբ չատ տարբեր է անկէ, այնքան քիչ քա–նակութեամբ կայ հանքերուն մէջ որ, մէկ քիլո–կրամի չափ զտումը ժամանակավրէպ եւ դժուա–րին՝ ուրեմն սուղ գործ մըն էր (Հիրոշիմայի վը–րայ ձգուած հիւլէառումբը):

Երկրորդ ռումբը եւս չատ սուղ նստած էր: Անոր բաղկացուցիչ դիտաւոր նիւթը նոր կազմեր պուլտոնիումը (թիւ 94 տարրը), որ արուեստա–կանօրէն՝ չորարկումի մեծաքանակ ուրանէն (նախատարրի մը) ձգուած ռումբը):

Բաւ եղ թէ, տարիներ չատաչ բեռնող նիւթերը ձրիին բանակութեամբ բոլորովին անվաճառ են: Այն ժամանակ միայն, երբ բաւական չափով ի–րարու հանդիպին, տեղի կ'ունենայ չղթայական

«Ձեզ չենք ճանչնար»

Երէկ (5 Յունուար) մեր թերթի առաջին էջին վրայ լոյս տեսաւ Ամերիկայի Խորհրդարանի ուշադրութեան յանձնուած լուսաբանութիւն մը, զոր մեզի ղրկած էր «Համախորհրդարանական Մի–ութեան Հալէպի մասնաճիւղը: Ընթերցողն ան–շուշտ կարդաց այդ լուսաբանութիւնը: Փակա–գծի մէջ ըսենք, որ լուսաբանութիւնը ղրկուած է «Պայքար» թերթին եւս, բայց ցարդ ան չէ հրա–տարակած զայն: Եւ դժուար թէ ուզէ զայն հրա–տարակել ասկէ ետք ալ:

Լուսաբանութիւնը կը խօսի հանրային դու–մարներու մսխումի եւ իւրացումի մասին: Ամե–րիկայի Համախորհրդարանականի կողմէ ղրկուած ղրկուեր են Հալէպ՝ յատկացուելու համար ներ–պաղթի գործին, բայց անոնք անհաչիւ կերպով ծախսուեր ու մսխուեր են Հալէպի մէջ՝ բուն իսկ Հայրենակցականի տեղւոյն վարչութեան կողմէ: Եւ հակառակ իր իսկ անգամներու մերկացումնե–րուն եւ բողոքներուն, մասնաճիւղի վարչութիւնը չարունակած է մնալ գործի վրայ:

Ըստ «Լուսաբանութեան», եղելութիւնը հե–տեւեալն է.—

1946 Թուին, ներգաղթին ուժ տալու համար, Համախորհրդարանականի Ամերիկայի կեդրոնը Հալէպի իր մասնաճիւղին ուղարկեր է 25·000 սու–րիական ոսկի: Գործին կանոնաւոր ընթացք տալու եւ ուղարկուած դումարները բուն նպատակին գործածելու նախանձախնդրութեամբ, Հալէպի մասնաճիւղի անդամներուն կողմէ պահանջ եղեր է, օրինաւոր ընտրութեամբ, ունենալու նոր վար–չութիւն մը: Հինները սակայն, որ երկար տարի–ներէ ի վեր իրենց աթոռներուն կառչեր են, ան–տարբեր են մնացեր եղած այս պահանջին հան–դէպ:

Դրամներու առաքումէն ամիսներ ետք հաշ–ուեքննիչ մարմնի մը կողմէ կատարուեր է յա–տուկ քննութիւն, եւ երեւան եկեր է որ, վարչու–թեան անդամներէն ոմանք ստացեր են ամսա–կաններ՝ առանց կատարած ըլլալու որեւէ աչխա–տանք. տեղի ունեցեր են նաեւ զեղծումներ ու խաչադողութիւն: Չհանդուրժելով այս իրողու–թեան, բողոքողները՝ ըստ ծրագիր – կանոնագրի, իրենց կողմը ունենալով անդամներու երկու եր–րորդի մեծամասնութիւն մը, մերժեր են ճանչնալ հին վարչութիւնը. ընտրեր են օրինաւոր վարչու–թիւն մը եւ արդիւնքը հաղորդեր Ամերիկայի կեդրոնին:

Հետեւանքը: Բացարձակապէս ոչինչ: Ամե–րիկայի կեդրոնը փոխանակ ուշքի դալու եւ մի–ութենէն հեռացնելու զեղծարարներն ու չարա–չահները, դրեր է իր մասնաճիւղի նորընտիր վար–չութեան թէ «Ձեզ չենք ճանչնար. անոնք են մե–զի պէտք եղած մարդիկը», այսինքն՝ գողերը, զեղծարարները եւ չարաչահները, որոնք տարինե–րէ ի վեր դործի դլուխ են եղած: Այս պատասխա–նէն ետք վերջինները առօք – փառօք, կեդրոնի պաչտպանութեամբ աւելի զօրացած, կը չարու–նակեն մնալ իրենց աթոռներուն վրայ:

յարաճուն հակազդեցութիւնը: Պատկերացնելու համար հիւլէառումբը, պէտք է երեւակայել խո–ղովակ մը, որուն մէկ ծայրը պարզ իւրանիումի դունդ մը կայ, իսկ խողովակին միւս ծայրը իւ–րանիում 235 ի դունդ մը զետեղուած է: Երբ այս երկու դունդերը իրարու զարնուին, վայրկենապէս տեղի կ'ունենայ հիւլէական պայթիւնը:

Հասկնալի է որ պետութիւնները մտածեն ա–ժան նախանիթերէ պատրաստել հիւլէառումբեր: Դիւրամատչելի է լիտիում մեռաղը, նոյնպէս հա–մեմատաբար դիւրամատչելի է «ծանր ջուրը», որ կը բաղկանայ «ծանր ջրածինէ» եւ սովորական թթուածինէ:

«Ծանր ջուրը», որ հիւլէական ուժի ու–սումնասիրութեան եւ ռումբի պատրաստութեան փորձերուն մէջ կարեւոր դեր մը կը խաղար եւ զոր Բ. պատերազմին սկիզբը Ժոլիո – Քիւրի՝ Գերմանացիներէն գաղտնի՝ նկատելի քանակու–թեամբ փախցուցած էր Անգլիա, հին ծանօթ մըն է չողազդեցիկ (ռատիո – աքթիվ) նիւթերու աչ–խատանքներուն մէջ: Գերմաններն ալ պատերազմի ընթացքին չատ փորձեր կատարած են «ծանր ջու–ր»ով, զոր կը ստանային նորվեկեան գործարանէ մը: Այս բոլոր փորձերուն մէջ «ծանր ջուրին» դե–րը կրաւորական էր, քանի որ կը գործածուէր իբ–րեւ ճառագայթներու զսպիչ հեղուկ:

Այժմ նկատի առնուած ջրածինէ հիւլէա–ռումբին մէջ «ծանր ջրածին»ը կը դառնայ գլխա–ւոր նիւթը, որ առանձինն կամ լիտիումի օգնու–թեամբ պիտի կարդմէ ուղղակի պայթուցիկ տարրը, մինչ՝ ըստ էնթադրութեան, իւրանիումէ փոքր ռումբ մը պիտի ստեղծէ պէտք եղած սկզբնական կայծը եւ ջերմութիւնը:

Ասոր հնարան վրայ կարելի է առագօրէն պատ–րաստել աժան, փոքր, թէթեւ հիւլէական ռումբ՝ վասն կործանման ատիարհի ...

Ցո՞ երթաս, մարդկութիւն:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑՐ ՇՐՈՒՆՃԵԱՆ

Թող ընթերցողը ինք որակէ կեդրոնի այս ընթացքը:

Ձենք զարմանար եթէ Համախորհրդարդեակա–նի Հալէպի մասնաճիւղին մէջ գտնուած են չա–նի Հալէպի մասնաճիւղին մէջ գտնուած են չա–րաչահներ, հանրային դումարները իւրացնողներ գործարարներ: Մեզ համար զարմանալի չէ կամ զեղծարարներ: Մեզ համար զարմանալի չէ կամ զեղծարարներ, յանցանքի մէջ բռնուելէ նաեւ եթէ այդպիսիները, յանցանքի մէջ բռնուելէ նաեւ եթէ այդպիսիները, չարունակած են ա–եւ քողազերծուելէ ետք ալ, չարունակած են ա–եւ քողազերծուելէ ետք ալ, կարուսնալ իբրեւց աթոռներուն: Բնական է, երբ մուր կառչիլ իբրեւց աթոռներուն: Բնական է, երբ մուր կառչիլ իբրեւց աթոռներուն, այդ կար–կեդրոնին խոչոր դումարներ կուգան, այդ կար–դի մարդիկ պիտի չուզեն բաժնուիլ անոնցմէ: դի մարդիկ պիտի չուզեն բաժնուիլ անոնցմէ: Այսպիսիներու մասին է որ ժողովուրդը կ'ըսէ.— Այսպիսիներու մասին է որ ժողովուրդը կ'ըսէ.— երբ ճենճ կայ, որբան ալ վռնտես չեն հեռանար ճանճերը:

Բայց ի՞նչ ըսել Համախորբերդդիականի Ա–մերիկայի կեդրոնին, որ տխուր ու վրդովիչ իրո–ղութեանց իրագեկ դառնալէ ետք, փոխանակ իս–կոյն երես դարձնելու իր վստահութիւնը եւ հայ աչխատասէրի քրտինքովը ձեռք բերուած դրամ–ները չարաչահողներէն, ընդհակառակն, աւելի պինդ փարած է անոնց: Իր պատասխանը Հալէպի նորընտիր վարչութեան թէ՝ մենք ձեզ չենք ճանչ–նար, մեզի պէտք եղած մարդիկը ան՛ոնք են, այսինքն՝ մեզի ծանօթ չարաչահները, զեղծա–րարները, խաչադողները, չափազանց յատկանչա–կան է:

Եւ հիմա կը հարցնենք Ամերիկայի Համա–խորհրդարդեականին.

— Ձիշդ չէ՞ որ Հալէպի մասնաճիւղի անդամ–ները պահանջած են նոր վարչութեան մը ընտ–րութիւնը, իսկ «հին վարչականները» ականջ չեն կախած այդ արդար պահանջին:

Ձիշդ չէ՞ որ մսխումներ եւ իւրացումներ կա–տարուած են, քննիչ յանձնախումբ մը հաստատած է ատ, բայց հինները նորէն մնացած են գործի վրայ:

Ձիշդ չէ՞, որ խարդախութեամբ փոխուած է հաչուեքննիչ մարմնի տեղակազիրը, անդամները զայրացած են եւ ըստ ծրագիր – կանոնագրի՝ ու–նենալով երկու երրորդի մեծամասնութիւն մը, չեն ճանչցած հինը, կատարած են նոր ընտրու–թիւն եւ գործի կանչած նոր վարչութիւն մը: Վերջինս ամէն ինչ տեղեկագրած է իրեն՝ կեդ–րոնին, բայց ստացած է պատասխան մը, որ քա–րերն անգամ լեզու պիտի հանէր:

Եթէ ճիշդ են այս ամէնը, զեղծարարները, ո–րոնց անուններն ալ ղրկուեր են կեդրոնին, պէտք է խտիւ պատժուէին: Իսկ եթէ ճիշդ չեն ըս–ուածները, եթէ բողոքողները ստած են, զրպար–տած, խեղաթիւրած, պէտք է պատժուէին այս վերջիններս, առնուազն հրապարակով արտաք–սուէին: Մէկ կամ միւսը: Դժբախտաբար, կեդ–րոնը ոչ առաջին, ոչ ալ երկրորդ ճամբայէն գա–ցած է. ան միացած է մէկ կողմին, այս պարագա–յին՝ յանցաւոր կողմին: Եւ ուրեմն ինքն ալ իր առած քայլին համար պատասխանատու է հանրա–յին խղճի դատաստանին առջեւ:

Հայրենակցական մը կամ հանրային մարմին–ներ ու միութիւններ կը չահին, հանրութեան վս–տահութիւնն ու պաչտպանութիւնը իրենց հետ կ'ունենան, եթէ մանր հաչիւներէ հեռու մնալով, առաջնորդուին միմիայն արդարութեան սկզբ–բունքներով: Հակառակ պարագային կ'իյնան եւ այլեւս երբեք չեն բարձրանար: Մենք պիտի չու–զէինք որ իյնար Համախորբերդդիականը: Իսկ ա–տոր համար ան պէտք է արդար ըլլայ եւ բուն յանցաւորներուն իրենց արժանի պատիժը տայ:

(Ամբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԵՌԱԳՐԱՏՈՒՆԸ

Երեւանի թերթերը կը գրեն թէ Հայկ. ձե–ռագիրներու մատենադարանի տնօրինութիւնը հը–րատարակած է «Գիտական աչխատութիւններու» առաջին ժողովածուն: Շուտով լոյս կը տեսնէ նա–եւ Մատենադարանի «Գիտական աչխատութիւն–ներու» երկրորդ հատորը: Պատրաստ են հրատա–րակութեան Ժբ. դարու հայ դիտնական Յովհան–նէս Սարկաւագի մատենադրութիւնը եւ այլ աչ–խատութիւններ:

Նախապէս ուսումնասիրութեան նիւթը մար–դասիրական դիտութեան մասին էր, ներկայիս ուսումնասիրութեան նիւթը կ'ընդդրկէ նաեւ դրա–կան դիտութիւնները: Լ. Յովհաննիսեան կ'ու–սումնասիրէ հայկական ձեռագիրներու մատենա–դարանի բժչկական բնագրերը, հինգ տուար հա–տորներով եւ ռուսերէն: Գիտութեանց Ակադե–միայի հրատարակութեամբ: Տ. Ղազանչեան կ'ուսումնասիրէ հայկական ալքիմիայի պատմու–թիւնը, իբրեւ տոքթորայի քննախօսութիւն (dis–sertation), որ պիտի հրատարակուի յառաջիկային: Իսկ Պետ. Համալսարանի վերատեսուչ Գ. Պետրոսեան կ'ուսումնասիրէ հայ մաթեմաթիկի պատմութիւնը եւ Մատենադարանի նիւթերու վը–րայ իր տատրաստէ տոքթորայի քննախօսութիւ–ն: Լ. Սիմէոնով դրած է երկու հատոր հայ տո–մարի պատմութեան վրայ, ռուսերէն, որ պիտի հրատարակուի յառաջիկային:

Ձեռագրային եւ դիւանական նիւթերը մատ –

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ երկհազարամեակը մեծ չուքով տօնուած է Ա֊թէնքի «Քէնթիքըն» թատրոնին մէջ, Յունուար 29ին։ 1200է աւելի հանդիսականներ, մայրաքաղաքի հայ բնակչութեան մէկ հին֊դերորդը, ներկայ եղած են տօնակատարութեան, կազմակերպուած «Համազգային» Մշակութային միութեան կողմէ։ Ընկեր Վ. Եսայեան բարձրախօսով տուած է հակիրճ բացատրութիւններ, իսկ ընկեր Արամ Փափազեան յունարէն լեզուով ըրած է հայ թատրոնի ծագման եւ զարգացման պատմականը, ծանրանալով Արտաշէս, Տիգրան Մեծ, Արտաւազդ Բ. եւ Աբգար Թագաւորի շրջաններուն վրայ երբ հելլէնեւհայ արուեստագէտները գործի են լծուած Հայաստանի մէջ եւ ծնունդ տուած հայկական թատրոնին։ Պ. Գ. Բարաղամեան խօսած է դարերու ընթացքին արուեստի բոլոր մարդերուն մէջ հայութեան կատարած բարձր նուաճումներու մասին։ Տիկին Ալիս Ֆարաճեան Համազգայինի կողմէ կարդացած է դրաւոր ճառ մը, տալով հայ թատրոնի անցեալ ու ներկայ ազգա֊չէն գործի ամփոփ մէկ պատկերը։ Թուած է միջազգային համբաւի տիրացած հայ բեմի գործիչները ու դեղարուեստական իրական արժէքով թատերական գործեր արտադրող հայ հեղինակներ։ Ապա մոգական պատկերով տողանցումը կատարած են հայ բեմի հսկաները իրենց մարմնացուցած դերերով։ Երաժշտագէտ Ց. Փափազեանի դեկավարած երգչախումբը տուած է «պատկեր մը հայ գիւղէն», համադրութիւն մը հայկ. տոհմիկ երկերու, զուգերգներու, մէներգներու եւ պարերու, բաղկացած 14 կտորէ, որ ցուցադրուած է աւելի քան հարիւր երկսեռ երգող, պարողներու կողմէ, տոհմիկ տարազներով։ Առաջնորդ Սըր֊բազանը օրհնած է հանդէսի կազմակերպման եւ

չելի դարձնելու համար կազմուած է հնագրու֊թեան (paléographie) դասընթացք, հրատարակուած Պետ. Համալսարանի կողմէ։ Համալսարանի պատմական եւ բանասիրական բաժիններուն մէջ կը կարդացուի հայ հնագրութեան օժանդակ դասընթացքը, որպէսզի համալսարանաւարտ ուսանողը կարենայ օգտուիլ հայկ. մատենադարանի ձեռագիրներէն եւ վաւերագիրներէն։ Մատենադարանը դարանը ունի իր մասնագէտներու դասակարգը։

Մատենադարանի տնօրինութիւնը (տնօրէն — դիրեկտոր! պրոֆ. Գ. Աբով) կ'աշխատի ձեռագիրները բարելաւել։ Մատենադարանի մէջ կազմուած է աշխատանոց, ուր փոչիներէն կը մաքրուին ձեռագիրները, կազմ չունեցողները կը կազմին, բորբոսած ձեռագիրները կը մաքրուին։ Դուրսէն եկած որեւէ ձեռագիր կ'ենթարկուի աշխատանոցի մէջ քննութեան եւ յետոյ միայն ձեռագրատուն կը մտնէ։

Կառավարութիւնը Մատենադարանի տրամադրութեան տակ դրած է նիւթական լայն միջոցներ, մասնաւոր մարդոցմէ ձեռագիր գնելու համար։ Ներկայիս Մ. Գրիգորեանի նախագծով Ստալինեան պողոտային վրայ, բարձրադիր վայրի մը վրայ կը չինուի նոր Մատենադարանը, որ մայրաքաղաքի գեղեցիկ չէնքերէն մէկը պիտի ըլլայ։

յաչողութեան ստեղծող բոլոր կազմակերպութիւնները։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ առաջնորդարանի պաշտօնաթերթէ «Հայաստանեայց Եկեղեցի», կը գրէ թէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ համայնքը, որ տարիներէ ի վեր վարձու չէնքի մէջ կը կատարէր արարողութիւնները, ներկայիս գնած է չէնք մը երեք յարկով։ Այս չէնքը նորոգելով պիտի դարձնուի իրրեւ եկեղեցի։ Շէնքը գնուած է 90 հազար տոլարի, կը գտնուի Մայր Եկեղեցւոյ համար գնուած հողին մօտ։ Նիակարա Ֆոլսի մէջ (Հիւս. Ամերիկա) եւս գնուած է հող, 4700 տոլարի։ Կ'աշխատին օր առաջ չինել եկեղեցին։ Հիւսիսային Ամերիկայի Առաջնորդական թեմի 25 համայնքներու եկեղեցական անշարժ կալուածները կը ներկայացնեն 613·000 տոլարի գումար մը։ Այս անշարժ կալուածներուն ներկայի արժէքը կը հասնի 761 հազար տոլարի։ Այս գումարին մէջ չէ Աղթ. տան չինութեան համար գնուած կալուածը որուն վճարուած արժէքն է 239 հազար տոլար։ Թեմի եկեղեցական կալուածներու ընդհ. արժէքը կը հասնի մօտ 1·020·000 տոլարի։

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կիրակի, 5 Փետրուար, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը Լա Սիոթա գնաց կատարելու Coupe de Provenceի երկրորդ մրցումը։

Այս առթիւ վարձուած էր մասնաւոր ինքնաշարժ մը։ Մարզիկներէն զատ եկած էին հայրենակիցներ եւ ուներաւոր մարզասէրներ իրենց անձնական ինքնաշարժերով։

Հակառակորդ խումբը կը պատկանի division d'honneur աստիճանի եւ երկրորդ է իր դասակարգի ընդհանուր դասաւորման մէջ։ Ուրեմն մեզի վիճակուած էր մրցիլ չատ զօրաւոր խումբին դէմ։ Խաղը սկսաւ որոշուած ժամուն։ Երկու կողմերը փոխն ի փոխը կ'անցնէին յարձակողականի։ Տաս֊ներորդ վայրկեանին հակառակորդը կը յաջողի նշանակել առաջին կէտը, եւ հինգ վայրկեան չանցած երկրորդ մը (փէնալթիով), բոլորովին հակաօրինական։

Մեր տղաքը չէն կրնար օգտուիլ ներկայացած առիթներէն։ Հակառակորդը իր դերազանցութեան հետ յայտնի էր կոպիտ խաղարկութեամբ։ Իրաւարար քանիցս միջամտեց, ի վերջոյ խաղէն դուրս ձգելով անոնց մէկը։

Երեսներորդ վայրկեանին մերոնք չահեցան առաջին կէտը։ Ուրեմն Հ. Մ. Ը. Մ. 1 հակառակորդը 2։

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը կ'անցնին յարձակողականի, սակայն ապարդիւն։ Հակառակորդը օգտուելով առիթէն, յաջորդաբար չահեցաւ երեք կէտեր ու խաղը վերջացաւ մեր պարտութեամբ 5 — 1։

Տեղացիները կ'ըսէին.— Դաշտը մինչեւ այսօր այսքան բազմութիւն չէր տեսած։ Լաւ ու օրինակելի կը խաղան Հայերը։

Գաղութը ներկայ էր մեծ մասով։ Այս առթիւ մեզ հիւրասիրեցին գինեձոնով մը, առաջնորդութեամբ Պ. Ամէմեանի եւ հինգ տարեց հայ բնակիչներու որոնք չարունակ կը լեցնէին մեր բաժակները։

Եղբայր Վահրամ Պապիկեան, Միութեան նախագահը չնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին։ Ցետոյ Պ. Ամէմեան բաժակ պարպեց Միութեան կենացը։ Ներկայ էր նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի երբեմնի նախագահը, եղբայր Մնացականեան։ Ուշ ատեն Մարսէյլ վերադարձանք հայրենասիրական երգերով։— Սարգիս Գույումճեան

ՃՇԴՈՒՄ.— Մեր հայագէտ բարեկամը, Պ. Ֆր. Ֆէյտի կը խնդրէ հետեւեալ ճշդումները կատարել իր վերջին ատենախօսութեան մէջ որ հրատարակուեցաւ Յունուար 29ին.—

Ա. սիւնակ, տող 48 «Թշնամին» պիտի ըլլայ «ախոյեանները»։

Վարէն տող 21.— Ո՛չ թէ patriotique (հայրենասիրական), այլ patristique (եկեղեցւոյ հայրերու դրականութիւնը)։

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցւոյ Հայկազնեան մանկապարտէզի ցերեկեայ եւ չափահասներու գիշերային դասերուն համար Տիկին Թագուհին որպէս հմուտ ուսուցչուհի արժանաւոր յաջորդը նկատուած է նախկին ուսուցչուհի Տիկին Մարի Շահինեանի, ոչ թէ անոր աշակերտուհին է։ Նախկին ուսուցչուհին, թէեւ փիլիքապէս տկար, անտարբեր չէ եւ մանաւանդ կը դուրգուրայ մանկապարտէզին վրայ եւ պարբերաբար կ'այցելէ։

Այս առթիւ կ'արժէր յիշել նաեւ Վալանի հոգեւոր հովիւը, Սահակ քահանայ Պապիկեան, որ տարիներէ ի վեր լուռ ու մունջ կ'աշխատի հայ մանուկներու դաստիարակութեան համար, մանաւանդ ամառը, երբ երկու ամիս կը փակուին տեղական վարժարանները։ Ց.Վ.

ՓԱՐԻԶԻ եկեղեցւոյ երաժշտապետ, Նշան Սերոբեանի ծննդեան 60ամեակին առթիւ Յունուար 29ի կիրակի օր յարակից սրահին մէջ, «Կոմիտաս» երգչախումբը եւ դպրաց դասու անդամները յարդանքի հատաքոյթ մը սարքած էին։

Նախագահ Թումաս քահանայ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս ունկնդրել «Էէր Կեդո»ն առաջնորդութեամբ Պ. Ն. Սերոբեանի։ Ցետոյ խօսք առաւ փոխ — երաժշտապետ Պ. Պօղոս Գույումճեան, որ թուեց Պ. Սերոբեանի արժանիքները, իրրեւ պարտաճանաչ ուսուցիչ, ձայնադրապետ, երգիչ, յօրինող, դաշնաւորող եւ վարիչ։

Այս առթիւ եղան ուղերձներ, արտասանութիւններ եւ երգեր։ Տիկին Ժամկոչեան «Կոմիտաս» երգչախումբի կողմէ նուիրեց ինքնահոս ոսկի գրիչ մը իրը յիշատակ։

ՄԱՏՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԸ խստօրէն կը չարունակուին արեւելեան Գերմանիոյ մէջ։ Երկու նախարարներ արեւմտեան Պերլին ապաստանած են, հինգ բարձր պաշտօնատարներ ձերբակալուած, ուրիշ քանի նախարարական պաշտօնեաներ պաշտօնանկ եղած։

ԱՊՏ էլ. ԿՐԻՄ, Մարոքի երբեմնի ապստամբապետը, դրաւոր յայտարարութեամբ մը կը սպառնայ Ֆ. Միութեան դիմել, Հիւս. Ամերիկէի աղատագրութիւնը ստանալու համար։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (1)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

ԿԷսօրն անցաւ։ Վիթխարի ընկուզենին, որ մէյնակ տարածել էր իր հինաւուրց ճիւղերը մեծ բլրի գլխին, մի հսկայական չուք գցեց դէպի արեւելք։ Դա նշան էր որ պէտք է նորից սկսել Վարդավառի խաղերը, որոնց ընդհատել էր Ցուլիս֊եան միջօրէի տօթը։

Բլրի եռեւում, քէչքէչան առուակի ալ, բարձր ափին, տարածուած էր մի մեծ բանջարանոց, նրա կենդրոնում, ցած թփերի մէջ, երեւում էր մի դիւղական չինութիւն — չորս հատ անտաչ, ծուռ ու մուռ փայտէ սիւների վրայ հաստատուած մի կտուր, որ ծածկուած էր հողով։ Այդ ծածկի տակից դուրս թափուեց աղջիկների եւ նորահարսերի մի մեծ խումբ։

Ամէնքը հագել էին իրենց տօնական ամենագեղեցիկ չորերը։ Միծաղը, ուրախ խօսքը գնում էր նրանց հետ։

Կեանքի գարունը այդ օրը բացառիկ արտօնութիւն ունէր, ամէնքը ջահիլ էին, միայն մի հատ հասակաւոր կին կար, նա էլ չէր մօտենում խմբին։

Ձօճանակը պատրաստ էր։ Մի աղջիկ կանդնել նրա մէջ եւ սկսեց ցոյց տալ իր ճարպիկութիւնը։ Նա արագ բարձրանում էր եւ արագ ծալում իր ծնկները, ցածրացնում, իր մարմնի ամբողջ ճկունութիւնը գործ էր դնում, առաջ եւ առաջ մղուելու համար։ Ցուանը հետզհետէ մեծ եւ մեծ շրջան էր գործում, եւ լոպէ չանցած՝ աղջիկը ետ ու առաջ էր թռչում ահագին բարձրութեան վրայ։

Բայց աղջիկների եւ նորահարսերի հասարակութիւնը այսօր զուր չէր բոլորովին առանձնացել։ Կուսական խորհուրդներ կային։

Ահա մի նորահարս վերցրեց փայտը։ Նա խփում է ճօճուող աղջկայ մերկ ոտներին, իսկ մըտնացածները պահանջում են, որ նա արտասանէ իր սիրած մարդու անունը։

Հարց ու փորձի ենթարկուածը չուտ չէ կամում այդ պահանջը։ Նա դեռ դիմադրում է, լաւ ծեծ է ուտում եւ ապա միայն, յոգնած, կարմրած, սկսում է պատասխաններ տալ։ Ուրիշ կերպ նա չէ կարող իջնել ճօճանակից եւ հանգստանալ։ Նա նշանուած է եւ տալիս է իր նշանածի անունը։ Այդ դեռ շատ դժուար չէ։ Ընկերուհի֊ները սկսում են աւելի խոր գնալ նրա սրտի մէջ եւ ուզում են անպատճառ իմանալ — ի՞նչպէս է, սիրում ու հաւանում է նշանածին թէ ոչ։ Սրտի այդ բոլոր նուիրական գաղտնիքները դուրս են հանում անդադար հարուածները ...

Հարցնում են եւ այնպիսիներուն, որոնք դեռ նշանուած չեն։ Անուններ տալ դրանք պարտաւոր չեն, պէտք է միայն նկարագրեն իրանց ցանկացածի դէմքը, հասակը, հագուստը եւ, եթէ կարելի է, նոյնիսկ պարապմունքը։— Լսողները ըստ կասում են դուշակել թէ ով է այդ անյայտ երի֊տասարդը։ Մի֊մի թուում են գիւղի նշանածներին, իսկ ճօճուող աղջիկը, որին միայն դրա֊կանապէս յայտնի է, թէ ով է իր սրտի տէրը, չարչարում է հարցնողներին, դիմամաղ ուրանում է տուած անունները։

Ընկուզենու տակ հաւաքուած էր այնքան ուրախութիւն, որ նոյն իսկ չափահաս կինը հեռուից նայում էր, ծիծաղում եւ երանի էր տալիս երիջանիկ ջահիլներին։

Հերթը հասաւ մի բարձրահասակ աղջկան։ Նա, ինչպէս երեւում էր, այս տօնի թագուհին էր։ ոչ ոք նրա պէս գեղեցիկ եւ հարուստ զգեստ չունէր։

Նրա կրծքի վրայ փայլում էին երկու չարան ոսկի դրամները, մինչդեռ միւսների կուրծքը զարդարում էին արծաթ դրամներ։

— Հիմա մենք կը սկսենք, ձայն տուին այս ու այն կողմից։

Ամէնքը աւելի մօտ եկան ճօճանակին աւելի խիտ խմբուելին։ Ամէն մէկն էր ուզում վերցնել ծեծելու փայտը։

Տաքացած հուրիների պէս ամբողջ խումբն ուզում էր տանջել, ծեծել իր ընկերուհուն։

— Ինչպէ՞ս չկայ, ասում էր մէկը։

— Ինձ տուէք փայտը, կանչեց մի յաղթանդամ աղջիկ, ես ցոյց կը տամ թէ ինչպէս են մրմնջում մարդու ոտները։

Աղջիկը լուռ էր, նրա հրաշալի ժպիտը հաստատութիւն էր յայտնում։ Եւ համարձակ բարձրացաւ չուանի վրայ։ Մետաքսէ կարմիր թաշկինակը յետ սողոց, ընկաւ նրա գլխից, բայանելով նրա սիրուն ճակատը, չքեղ, սաթի պէս թուխ մազերը։

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Բանուորական խլրտումները կը ծաւալին հետզհետէ, իբրեւ հետեւանք հաւաքական պայմանագիրներու վաւերացման, ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը: Առջի օր քանի մը ժամ աշխատանքը դադրեցուցին մետաղագործական հաստատութեանց բանուորները, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն: Մարսէյլի նաւահանգիստի բանուորներէն 452ին աշխատանքի տոմսերը ետ առնուեցան ութ օրուան համար:

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը սպառնայ նոր գործադուլներ սարքել մեծ հաստատութեանց մէջ, եթէ չընդունին ամսական 3000 ֆրանքի յաւելումը: Միեւնոյն ատեն ցոյցեր կը կատարուին, արգիլելու համար զօրքի եւ ոստիկանութեան առաքումը դէպի Հնդկաչին:

Կարգ մը թերթերու կարծիքով, հետզհետէ ան-խուսափելի կը դառնայ Ազգ. ժողովին լուծումը: — Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը եւ ուրիշ 32 կազմակերպութիւններ հրապարակային ժողով մը պիտի դումարեն կիրակի օր, Պասթիլի հրապարակին վրայ, ոտնելու համար 1934 Փետրուար 6ի խռովութեանց տարեդարձը: Այս առթիւ հրատարակուած կոչերը եւ թռուցիկները բացորոշապէս կը հասկցնեն թէ ոտնակատարութեան գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ «միութիւն եւ գործ, խափանելու համար այն պատերազմը որ կը պատրաստուի Թ. Միութեան դէմ եւ այն ֆաշական դիկտատուրան զոր ամերիկեան աշխարհակալները կ'ուզեն պարտադրել Ֆրանսայի, աշակցութեամբ զօր. տը Կոլի»:

ՀԱՑՈՒ ՄԸ ՀՐԷՇԱՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Երեք զաւակի տէր Հայ մը, Ճոն Շամամեան, վայրագօրէն սպաննած է երիտասարդ մը՝ Ցակոբ, եւ նշանածը՝ Վարդուհի Հէյթեան, Նիւ Եորքի մէջ: Մարդասպանը, որ մոլեգնօրէն սիրահարած էր աղջկան, դաղտնադողի կը մտնէ անոր բնակարանը եւ երբ զայն Ցակոբին հետ կը տեսնէ մահճակալին վրայ, դաշոյնը քաշելով տեղն ու տեղը կը սպաննէ Ցակոբը, որ քնացած էր: Վարդուհի ահուսարսափի մատնուած մահու եւ կենաց պայքար մը կը մղէ: Հրէշը աղջկան մազերէն բռնե-լով, դաշոյնը կը քաշէ նշանածին կոդէն եւ կը գլխատէ Վարդուհին: Թերթերը կը գրեն թէ մինչ մարդասպանը կը փորձէր աղջկան գլուխը անջատել, անգլուխ մարմինը իր վրայ կը քաշէ: Այս պատկերին առջեւ Շամամեան կը խելագարի, քրքիջներ արձակելով գլխատուած մարմնին վրայ: Ոստիկանները բռնի բանալով դուռը, կը ձերբակալեն ոճրագործը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Վանի էօզալփ աւանին մէջ 33 հոգի գնդակահարուած էին պատերազմի շրջանին: Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Անգարայի ընդհ. սպայակոյտ առեանին Փետրուար 2ի նիստին մէջ, ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց զօրավարներ Մուսթաֆա Մուղլալըի, Բասիմ Սալթուքի եւ գնդ. Շիւքրիւ Թիւթէրի համար: Դատարանը որոշեց երեքն ալ ձերբակալել:

12 ՀԱՆՔԱԳՕՐԾՆԵՐ ողջ ողջ վառեցան կրակոտ նոպալի մօտ, 2500 մեթր բարձրութեան մը վրայ, երբ ահագին ձիւնակոյտ մը կործանեց բանուորներու ննջարանը: Վառարանները եւ կապի լամբարները տապալեցան, չէնքը բռնկեցաւ եւ հազիւ երկու հոգի կրցան փախչիլ: Ձիւնամրրիկը այնքան սարսափելի էր որ լման երեք ժամ անկարելի եղաւ օգնութիւն հասցնել չրջակայ հաստատութիւններէն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ խորհրդարանը որոշեց վարկ բանալ հարաւային Քորէայի եւ Ֆորմոզայի, զօրացնելու համար անոնց դիրքը համայնավարութեան դէմ:

ՑՈՐԴԱՆԱՆի մէջ ահագին վնասներ պատճառեց արտակարգ ձիւնամրրիկ մը: Հինգ օրէ ի վեր հաղորդակցութիւնները կտրուած են Ամմանի հետ եւ թաղաւորին կարաւանն ալ կէս ճամբան մնացած է: Ծանր կորուստներ կրած են պանանի տունկերը:

ԵՐԿՈՒ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ՝ Ռըվէռի եւ Մասթի դէմ եղած ամբաստանութեանց առթիւ, առջի օր լսուեցաւ Պ. Ռամատիէ, ազգ. պաշտպանութեան նախկին նախարարը: Համայնավարները կը չարունակեն մեղադրել կարգ մը նախարարներ:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի միջազգայնացման խնդիրը մեռեալ կէտի մը հասած է: Առջի օր խնամակալութեան խորհուրդին առջեւ խօսեցաւ, յանուն օրթոտոքս եկեղեցւոյ, Հերմանոս արք. մադթելով որ օր առաջ խաղաղութիւնը վերահաստատուի երուսադէմի մէջ:

ԿՐԻՓԸ կը ծաւալի Փարիզի արուարձաններուն եւ Ֆրանսայի կարգ մը մասերուն մէջ: Ազգային ապահովական վարչութիւնը կը յանձնարարէ զգուշանալ, մանաւանդ երախաներուն համար:

«Նոր Սերունդի օրը»

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «Կառավարենց» մասնաճիւղի ցերեկոյթ – պարահանդէսը այս կիրակի, ժամը 15էն 21, Salle Gallemandի մէջ, Place de la Gare:

Գեղարուեստական բաժին եւ զաւեշտ մը Նոր Սերնդականներու կողմէ: Ժամը 18էն վերջ եւրոպական պար: Նուագախումբ կարօ Սարեան:

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 14·16ին: Հանրակառք ամէն քսան վայրկեան Porte de la Chapelle թիւ 268:

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր., 12 Փետրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր: Bains Douchesի սրահը:

Rue Jules Férry, métro Porte de Choisy, օթօպիւս 125: Պիտի խօսի ընկեր Ա. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը:

Ընտիր ճաշ բարձրախօսով, ղեկավարութեամբ ընկեր Յոլակ Յովհաննէսեանի:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք 100 ֆր.

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու:

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌԱՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ՍԱՒ-ՔԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ:

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել.— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48: Գրասեղան Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրասեղան Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ. կը մրցի Ablyի դէմ, Ապլիի դաշտին վրայ (Route de Rambouillet, Ably): Ժամադրութիւն Porte d'Italie ժամը 11ին, իսկ Իսիի մարզիկները métro Mairie d'Issy ժամը 11·15ին: Ընդ. ճշդապահ:

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԾԷՍՈՎ հանդիսաւոր ձայնաւոր պատարագ, Պէվրիւի Սէն Ժան Պաթիստ (Մ. Ցովհ. Մկրտիչ) եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի, 12 Փետրուար, առաւտեան ժամը 10·30ին: Մէթրօ Ժուանուէն:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ԱՐՄԱՆԸ (Հարուստին աղջիկը)

Այս շաբաթ գիշեր, Ս. Էթիէն, սինեմայի մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Կեսարիոյ եւ շրջակայի Վեր. Հայր. Միութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, Կեսարիոյ նախկին հոգեւոր հովիւ Սեբուվէճ քհնյ. Պուրմայեանի մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները ներկայ ըլլալ արարողութեան՝ յարգելու համար յիշատակը արժանաւոր հոգեւորականի մը որ 1918ի ղինադադարէն վերջ, եղերական պայմաններու տակ այնքան օգտակար գործունէութիւն ունեցաւ տառապալոծ Կեսարիոյ մէջ:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի Պէչիկթաշլեան թատերասրահին մէջ, 12 Մարտ, կիրակի օր:

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐՍԿՈՒՐՆԵՐ եւ ՄՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց

Բաց է առաւտեան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

ԸՈՒՇԱՏԵՏՐ

Իսիի Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս շաբաթ գիշեր ժամը 8·30ին, Մրմեան սրահը:

ՖՐ. Կ. ՄԱԶԻ փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 3·30ին Տիկին Գազազեանի բնակարանը, 6 ru eSt. Sulpice: Պարտադիր ներկայութիւն:

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի Լսարանը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Ջեկուցանող Պ. Մ. Գույումճեան: Նիւթը՝ «Հայկական վերածնունդի դէմքերը եւ իրենց ձգտումները»:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան: Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»:

Մուտքը ազատ է: Ասօք պիտի տրուի ներկաները: Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ:

Saint Loup, երկուշաբթի 13 Փետրուար:

Saint Jérôme, երեքշաբթի 14 Փետրուար:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ (Մարսէյլ).— ա) Գրական երեկոյթ նուիրուած «Լեւոն Շանթ»ի, Մարտ 18:

բ) Նոր Սերունդի Օրը, Մարտ 25ին, Ալհամպրահի մէջ: Գեղարուեստական մրցում (երգ եւ արտասանութիւն):

CENTRE ADMINISTRATIF et SOCIAL ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ԱՆԻԷՌ

Կիրակի 12 Փետրուար ժամը 3ին,

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

Միջազգ. ժող. բանահիւսութեան (Folklore)

Նախաձեռնութեամբ, L'Art pour les peuples, կազմակերպութեան եւ հովանաւորութեամբ Force Ouvrièreի:

Կը մասնակցին նշանաւոր ֆանթէզիստ **Marie Dubas**, եւ ուրիշ միջազգային երգիչներ:

Այս ցերեկոյթին պիտի երգէ նաեւ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌԱՎԱՐԵՆՑ երեք երգեր.— Կոմիտասի Անուշ – ներգ. Ա. Լէմմչահի Իմ երգը եւ Վ. Սարգսեանի Հօ՛յ Նարը:

Կը ներկայացուի նաեւ չարժանկարի երեք ժապաւէններ:

Կը պարէ ՊՐԸԹՈՆ ՊԱՐՈՒՀԻՆԵՐՈՒ խումբ մը:

ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վառանեան կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ժամը 16էն 23, 5 rue Bonnefoi, Ցոյներու սրահը:

Պարասկիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ

Կիրակի 12 Փետրուար ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, George Vի չքեղ սրահներուն մէջ:

Ի նպաստ Միութեան Փարիզահայ դպրոցներուն: Մասնակցութեամբ՝ Bachicha Առաժանթինեան նուագախումբին, ինչպէս նաեւ Roland Granierի եւ իր խումբին:

Jacques Dal, du Cabaret «Des grands Seigneurs», Iléana Simo, danseuse Etoile du Casino de Paris Pola Berger, la grande vedette du cabaret «Le Bos – phore» · Fedi et Fedi, les danseurs les plus drôles du Casino de Paris · Nany, Beyasdjian – Rasco, avec l'ensemble folklorique Roumain:

Կարեւոր.— Ձեր սեղանը ապահովելու համար փութով հեռաձայնել Tri. 39-09 կամ Ely. 23.66:

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով

Նպարավաճառի խանութ մը

ALIMENTATION COURS DES HALLES

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ

Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)

36 rue des Varennes

Métro Rue du Bac **Paris (7)**

Գաւառներէն դիմել դրաւոր

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց:

Société WAGRAM

Fabrication générale de confection, 91 rue de Cléry 1er étage: Առանձնութեան պատճառով localը ծախու է կամ յարմար ընկեր մը կը փնտռուի:

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Փին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 12 Février 1950 կիրակի 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6076–Նոր շրջան թիւ 1487 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ԻՐ ԳԻՏՑԱԾՈՎ

Առենէ մը ի վեր ուրիշ պաշտօնակիցներ ալ ուշադրութիւն կը հրաւիրեն լեզուական եւ ուղղագրական աղճատումներու վրայ, մասնաւորելով զարմանազան օրինակներ :

« Ցուսաբեր » քերականական դասընթացք մը բացաւ անցեալ տարի, բայց չուտ ընդհատեց :

«Արմենիա», Պուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնաթերթը, կը շարունակէ «մարգրիտներ» ժողվել զանազան թերթերէ, յիշեցնելով տարբերական գիտութիւններ :

Հալէպի «Արեւելք»ը յաճախ կ'արծարծէ այս խնդիրը, ակադեմական եւ գործնական դասերով :

Պէյրութի « Մասիս»ը նոյնպէս արթուն է, իրեւ հաւատարիմ թարգմանը Մխիթարեանց ուղղութեան :

« Ազդարար », ողբացեալ Մանուկ Աբելեանի չարաթաթերթը, սկսած է արտասպումներ կատարել Հ· Աբէն Ղազիկեանի գրքոյկէն, — « Մի գրէք, այլ գրեցէք» :

Կան ուրիշ թերթեր ալ որոնք պարբերաբար կը մատնանշեն զանազան թերութիւններ :

Գործնական արդիւնքը այս պայքարին :

Դժբախտաբար ժխտական : Ըսէք՝ ողբալի :

Ամէնէն առաջ խմբագիրները իրենք եւ իրենց անմիջական աշխատակիցները որեւէ տրամադրութիւն չեն ցուցներ օգտուելու տրուած դասերէն :

Եւ այսպէս, հազար անգամ ճչդուած սխալներ, վրիպումներ, տգիտութիւններ կը շարունակուին սրտառուչ յարատեւութեամբ :

Թերեւս մէկ ձեռքի հինգ մատներուն վրայ իսկ չեն համրուիր անոնք որ դարձի եկած են :

Եթէ հարկ ըլլար օրինակներ յիշել ...

Տասնէն երկուքը հազիւ սորված են զանազանել «որ»ն ու «զոր»ը :

Ձեր աչքերը գոց, կրնաք ափերով ժողվել « յետ այսու »ներ (այսուհետեւ, ասկէ վերջ) :

Թանգարան մը կրնան լեցնել սա բարբարոսութիւնները,— գեկուցել, գեկուցող, ծանուցագիեց, մատուցանեց, կառուցել, կառուցեց, գեկուցեց եւայլն :

Այնքան պարզ եւ հարազատ բառեր ունինք, — ընտիր, վարպետ : Փոխանակ յիչելու կամ սորվելու, կը գրեն յաւորակ, վատորակ : Ինչպէս «յոռետես»ին ալ կ'ըսեն... վատատես : (Երեւանի մէջ՝ կը նախընտրեն գրել «պեսսիմիստ», լաւատեսին ալ՝ «օպտիմիստ») :

Զարհուրելի կը դործածուի «վատ» բառը, որ կը նշանակէ lâche, մինչդեռ կ'ուզեն ըսել՝ «դէշ», « յոռի » եւն· :

Աւելորդ է սիւնակը խճողել ուրիշ օրինակներով : Այսքանը դրի առինք պարզապէս իրրեւ լուսաբանութիւն :

Ինչպէս քաղաքական ասպարէզին մէջ, այս հարցին առթիւ ալ ամէն մէկը իր դիտացածով կը գոհանայ :

Շատերուն վրիպումը հետեւանք է անուշադրութեան : Բայց կան տիպարներ ալ որոնք հեղինակաւոր չարժուձեւեր կը փորձեն — ես այսպէս կը գրեմ ...

Աղճատման ճակատին վրայ բացառութիւն չեն կազմեր չատ մը դրագէտ – բանաստեղծներ ալ, ինչպէս պաշտօնական դրասենեակներու մէջ հասած – բուսած դպիրներ :

Մէկ խօսքով, լճացում, եթէ ոչ քարացում :

Այս կսկծալի պատկերը չե՞նք տեսներ նաեւ բոլշեւիկեան հայերէնի դէմ ուղղուած պայքարին առթիւ :

Հայկական Արտասահմանի անհամար դրոց բրոցներէն քանի՞ հոգի համարձակեցան ձայն բարձրացնել կատարուած բարբարոսութեան դէմ :

Բարձրաստիճան կոչուած կղերն իսկ նախընտրեց կծկուիլ իր պատեհին մէջ : Մինչդեռ, միայն « Էջմիածին » հանդէսը բաւական էր, գոնէ բաղձանք մը յայտնելու համար :

Ոչ միայն ամէն մէկը իր դիտացածով կը գոհանայ, այլեւ սուտ – խեղդ կը ձեւանայ :

Կատարեալ համաձարակի մը վերածուած է «ինչո՞ւս պէտք»ը, գերագանցելով այն մեղկութիւնը եւ մտավախութիւնը, որոնք պոլսական մեղքեր կը համարուէին :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴՈՒՌԸ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է

Մարսէյլէն ընթերցող մը կ'առաջարկէր Պրասիրաց Միութիւններ կազմել, երիտասարդութիւնը աւելի դիւրաւ համախմբելու եւ հայկական մթնոլորտ ստեղծելու համար :

ՑԱՌԱՋ նոյն օրն իսկ պատասխանեց, ոչ միայն անգործնական, այլեւ վնասակար, լպրծուն դանելով առաջարկուած միջոցը :

Աչխատակից մը քննութեան արժանի դանելով «Պարասիրաց»ի ծրագիրը, կը դանգատի թէ ի զուր փակեր ենք վիճաբանութիւնը :

Դուռը միչտ բաց է, սիրելի աչխատակից : Խմբագրութիւնը պարզապէս իր տեսակէտը յայտնած էր :

Նոր Սերունդի փրկութեան խնդիրը միչտ կը մնայ սեղանի վրայ : Ո՛վ որ ըսելիք մը ունի, կըրնայ դրի առնել եւ ղրկել առանց վերապահութեան :

Դուռը բաց է մանաւանդ իրենց՝ նորահասներուն համար, ինչպէս թելադրուեցաւ երէկ :

Թող իրենք ձայն առնեն եւ խօսին : Հոգ չէ թէ թերխաչ հայերէնով մը :

Պայմանաւ որ բաց դուռ մը չփնտռեն, ուղղակի կամ անուղղակի, պարտականութենէ խուսափելու համար :

Կը կարծեմ թէ չատոնց անցած է խնամակալութեան չրջանը :

Ահա լայն պատեհութիւն, դանելու իրենց ճամբան : Իրենց իսկ փրկութեան համար :

Վ.Ա.Հէ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ հրատարակութեան է յանձնած գիտական աչխատութիւններու ժողովածու մը, «Բուսաբանական Այգի»ն : Գիրքը նուիրուած է Սոչիի անտառներուն ուսումնասիրութեան : Համաձայն գիտական աչխատողներու վկայութեանց, Սեւանայանի անտառներուն մէջ կ'աճին երեք տեսակ չոճիներ : Ընտրութիւններ կը կատարուին, լաւագոյն տեսակներու տարածման համար :

«Բուսաբանական Այգի »ի կիրովականի չորջանը ուսումնասիրած է չրջանին ծառերու տեսակները եւ թուփերը, նոյնպէս անոնց լաւագոյնը տարածելու համար Հայաստանի միւս չրջաններուն մէջ :

« Բուսաբանական Այգի»ին մաս կը կազմէ նաեւ մերձարեւադարձային մշակութեանց բազմացումը Հայաստանի մէջ : Այդ բոյսերուն համար չորմարագոյն կլիմայ մը ունին Իջեւանի, Նոյեմբերեանի, Ալաւկվերդիի, Մեղրիի եւն· չրջանները :

Գրքին մէջ մասնաւոր տեղ է տրուած «Ալկալոյիդներ»ու ուսումնասիրութեան, որոնք մեծ դեր կը կատարեն բոյսերու զարգացման մէջ :

ԵՐԳԱՀԱՆ ԱԶԱՏ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ կը պատկանի Հայաստանի երգահաններու աւագ խումբին : Ան իր 50ամեայ անխոնջ գործունէութեան ընթացքին, արժանացած է ժողովրդի դնահատանքին : Իրրեւ վարպետ մանկական երաժչտութեան, ան յօրինած է չարք մը մանկական « օփերէթ»ներ, «Քարի երգը», «Երազ», «Ոսկէ Զկնիկ», «Ցամառ գորտը», «Մանուկ Սասունցի Դաւիթի հէքեաթը» եւ ուրիչներ : Ազատ Մանուկեան յօրինած է նաեւ մեներգներ, խմբերգներ, քառաձայն երգեր եւ մչակած է չարք մը ժողովրդական երգեր : Հետեւելով իր ուսուցչին՝ կարա Մուրզայի, պատած է զանազան չրջաններ, կազմակերպած՝ երգեցիկ խումբեր : Իր վերջին տարիներու գործերէն նչանաւոր են՝ «Մարտը տալիս է ճնճաղիկ» , «Փառք Ստալինեան երկրին» եւ այլն :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԺԱՄԱՑՈՑՔԻ գործարանի բանուորները խոստացած են փետրուարի ծրագիրը կատարել եւ 15000ի փոխարէն, երկրին տալ 20·000 րնտիր (յաւորակ!) ժամացոյցներ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ բոլոր քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ տեղի ունեցան խանդավառ ժողովներ, Գերագոյն Խորհուրդի (Սովետ) ընտրութեանց առթիւ : Բոլոր ժողովներուն մէջ միաձայնութեամբ թեկնածու առաջարկուեցան «Ժողովրդի ներկայացուցիչներ» Ստալինը, իսկ Ազգութեանց Խորհուրդին համար՝ Անաստաս Միկոյեանը :

Գերմանական գրեթէ խոստովանութիւններ

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐ ԿԸ ԾԱԽԷՐ Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ.— ՀԱՐԻՒՐ ՍԹԵՐԼԻՆ ՍՏԱՑԱԾ ԷՐ ԻՐԵՐԷ «ԱՂՈՐՀՐԴԱՆՇԱՆ»·— Ա· ՄԻՈՒԹԻՆԸ ՄԷԿ ՏԱՐԻ ՇԱՀԱԾ Է ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ՄԱՏՆՈՒԹԵԱՆՑ :

Տոքթ· Քլաուզ Ֆուքս, գերմանածին գիտնականը որ բրիտանական հպատակ դառնալով չատ կարեւոր պաչտօն մը կը վարէր Անգլիոյ հիւլէական հաստատութեանց մէջ եւ որ ձերբակալուած էր անցեալ չաբթու, ամբողջովին խոստովանեցաւ իր մեղքերը : Հաստատեց թէ եօթը տարիէ ի վեր հիւլէական գաղտնիքներ կը ծախէր Ա· Միութեան, փոխարէն ստանալով հարիւր սթերլին, իրրեւ խորհրդանչան, այնինքն ապացուցանելու համար իր բոլչեւիկեան հաւատարմութիւնը :

Այս խոստովանութիւններէն անմիջապէս վերջը, ամբաստանեալը ոստիկաններով չրջապատեալ եղեռնագատ Ատեանին, դատուելու համար :

Միջազգային մամուլը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ համայնավար գիտնականին խոստովանութեանց մասին : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

Ամբաստանեալը հիւլէական գաղտնիքներ, նոյնիսկ Լոս Ալամոսի մէջ (Մ· Նահանգներ) կատարուած փորձերու մասին տեղեկութիւններ հաղորդած է Ա· Միութեան, 1942էն մինչեւ 1949, ինչպէս կը հաստատէ գրաւոր յայտարարութեամբ : Ինք հիթլէրական Գերմանիայէն հեռանալով, նախ Ֆրանսա եկած, յետոյ Անգլիա գացած է : 1940 Ցունիսի գինադադարէն վերջ, բրիտանական իչխանութիւնները նկատի առնելով իր քաղաքական փախստականի հանդամանքը, վստահած եւ պաշտօն յանձնած են Պըրմինկէմի համալսարանին մէջ, հիւլէական հետազօտութիւններ կատարելու համար : Անկեղծօրէն հակահիթլէրական ըլլալով, համայնավար կուսակցութեան միացած էր 1932ին : Իրրեւ բոլչեւիկ, որեւէ խղճահարութիւն չզգար, իր կատարած մատնութեան համար : Իր ուղեղը երկու մասի բաժնուած էր, ինչպէս դիտել տուաւ հարցաքննիչ դատաւորը : Գլուխին կէսը, իրրեւ բնագէտ, կը գործէր ի հաչիւ Անգլիոյ, հիւլէական հետազօտութեանց համար : Երջանիկ էր, ազատ եւ ընկերասէր : Միւս կէսը այն մարդն էր որ չաբաթէ չաբաթ գաղտնի տեղեկութիւններ կը հաղորդէր խորհրդային դրացակիցներու :

Այսպէս ամբաստանեալը տասն մը մչտական հիւրը եղաւ Լոնտոնի խորհրդային դեսպանատան : Եւ գաղտնօրէն չարունակեց իր մատնիչի դերը 1943էն վերջ, երբ Նիւ Եորք ղրկուեցաւ բրիտանական պատուիրակութեան մը հետ, հիւլէական հետազօտութեանց համար, յետոյ, մինչեւ 1946, Նոր Մեքսիկայի հիւլէական կայանին մէջ : Որեւէ նիւթական չահ չէր ստանար այս գործունէութեան համար : Իր գործակիցները կը հաստատէին թէ ամէնէն հմուտ բնագէտներէն մէկն է :

Երկար տասն խորհրդաւոր լռութիւն մը պահէչ վերջ, ամբաստանեալը Ցունուար 26ին որոչեց խոստովանիլ ամէն բան, առաջին հարցաքննութեամբ : Այս առթիւ կը յայտնուէր թէ յուսախաբ եղած է ոչ թէ բուն համայնավարութենէն, այլ ռուսական համայնավարութենէն :

Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ փետրուար 26ին : Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ Ֆուքսի կատարած մատնութեանց չնորհիւ, Ա· Միութիւնը պիտի կրնայ մէկ տարի կանխել ջրածին ռումբի պատրաստութիւնը :

★ Այս մատնութեանց հետեւանքով, Ամերիկացիները չեն ուզեր երկրէն դուրս հանել 500 գերման գիտնականներ, որոնք իրենց երկրին մէջ կ'աչխատին պատերազմի դադարումէն ի վեր :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հատուածական պայմանագիրներու գործադրութեան հրամանագիրը պաշտօնաթերթին մէջ պիտի հրատարակուի այսօր, կիրակի, կամ ամէնէն ուչը՝ երեքչաբթի : Այս հրատարակութենէն վերջ, աչխատանքի նախարարութիւնը գործադրութեան ղանակները պիտի բացատրէ մասնաւոր չրջաբերականներով :

Մինչ այս մինչ այն, արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչները տեսակցութիւններ կ'ունենան աչխատանքի նախարարին հետ, պարզելով իրենց պահանջները : Նախարարը, պաքոն, չաղորդաբար ուչադրութեամբ լսեց Աչխատանքի Դաչնակցութեան, Բանուորական Ուժի եւ քրիս – տոնեայ աչխատաւորներու Դաչնակցութեան պատուիրակները, որոնք խնդրեցին օր առաջ գործադրել նոր օրէնքը : Երկու հիմնական խնդիրներ կան սեղանի վրայ.— 1· Ամսական 3000 ֆրանքի պարզեւ մը բոլոր աչխատաւորներուն համար (կառավարութիւնը կը մերժէ այս պահանջը).— 2· Նուազագոյն օրապահիկ մը, որու հիման վրայ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԾՈՒՅԱԿԻՐ ՆԱՄԱԿԸ

Զուլարանի հնոցին դէմ, գրեթէ մերկ՝ Տիգրան կ'աշխատէր քրտնաթոր:

Անիկա այդ կեանքին կապուած էր չատ հին օրերուն, երբ դեռ երիտասարդ էր, երբ իր ճակտին վրայ ու աչքերուն մէջ Աբեւելքի բարկ ու կախարդական արեւին հետքը կար···

Տարիները իր վրայէն անցեր էին ճռճռացող սայլի մը պէս, որուն ամբողջութիւնը տեղ չունէր Տիգրանի յոգնած ուղեղին մէջ:

Սրտին մէջ կային միայն երկիրը, հօրենական տունը, եւ այդ տան բազմութիւնները՝ զեղջուկի տարազներով ու կչկչան ձայներով: Երբ կը մտաբերէր իր երկիրը··· Հէքեաթի մը պէս հին էր ու վառոտուն՝ այդ անցեալը, որուն մէջ կը տեսնէր այն տունը՝ որուն պատերուն քսուելով ու իյնալով՝ հասակ առած էր Տիգրանը: Կը յիշէր ցեխոտ փողոցները իր ղիւղին, կապոյտ ծուխը որ կը բարձրանար տանիքներէն, ոլորուն ճամբաները արտերու եզերքներէն: Պանդխտու թեան մէջ լսեց այդ բոլորին փլուզումը: Սիրտը ճմլուեցաւ իր տան կործանումին, ու իրեններուն կոտորածին··· Աչքերը ուղղած կրակէ հնոցին, կաղապարներու մէջ թափուած կարմիր ու բարակ ջրվէժներուն՝ պանդուխտ Հայը կը չարժէր, կը պրկէր բազուկները եւ սեւցած քրտինք մը կը հոսէր իր այտերէն, ծոծրակէն, ու մազոտ դաս – տակներէն:

Եկեր էր ղրամ չահելու··· Երկիրը եւ իր տունը չկային հիմա, եւ Տիգրանին սիրտը դարձեր էր խարխլած ջրաղացի մը պէս տխուր, մենաւոր:

★

Հայաստանի հանրապետութեան խորտակու մէն վերջ, Տիգրան մտածեց իր բոյնը չինել Ամերիկայի մէջ, իր կեանքը կապելով հայ կնոջ մը հետ: Տարիները անցան, Տիգրան միշտ մնաց նոյն գործին վրայ, եւ իր ուժին մեծագոյն մասը սպառեցաւ երկաթի գործարանին դժոխային ժխորին մէջ: Իր սպառած ուժին փոխ սակայն, Տիգրանին պարապ սիրտը լեցուած էր ուրիշ ուրախութեամբ:

Գործէ տուն դարձին՝ կը ղրկէր իր երկու տղաքը, կը սիրէր, կը համբուրէր, կը կատակէր ու բարձրաձայն կը խնդար՝ ցոյց տալով իր թափած ակռաները, ճաղատ գլուխը, եւ դունատ եղեան ու փոսը ինկած աչքերը: Այդ տղոց մէջ ան կը տեսնէր իր երկրի տունը, ալեհեր հայրն ու մայրը, իրենց տան երդիքներէն բարձրացող ծուխը: Կորսուած երջանկութեան մը վերազարթումը կը դդար հիմա:

Ցոյսի եւ հաւատքի ապրումներով, Տիգրան մեծցուց իր տղաքը, զպրոց դրաւ եւ դանոնք դրկեց մինչեւ բարձրագոյն կրթարաններէն ներս:

— « Ես մարդ չեղայ՝ թող տղաքս ըլլան», — կ'ըսէր իր կնոջը, ընկերներուն, ու բարեկամներուն:

Տիգրանի ընտանեկան ուրախութեան այս խոստումը, մղձաւանջի վերածուեցաւ այն օրը՝ որ լսուեցաւ Ամերիկայի մասնակցութիւնը նոր պատերազմին: Տիգրան ցնցուեցաւ իր հոգիով ու մարմնով: Իր աչքերուն առջեւ կարծես ամէն ինչ թաւալ կուգար հրէշային երեւոյթով: Գործարանը, ճուլարանի սպիտակ հնոցին մէջ, Տիգրան կարծես կը տեսնէր իր տղոց դլուխները, անոնց նայուածքներն ու տխուր դիմագծերը··· Աչխա նութիւնը պահուն, երբեմն կը խորասուզուէր ինք – նամոռացութեան մէջ, եւ սալին վրայ դրուած չիկացած երկաթին ճերմակ երակները կը չարժէին, կարմիր ու սեւ գոյներու կը վերածուէին իր տեսողութեան առջեւ: Մարմինը կ'երերար ու իր բազուկներուն ուժը՝ կը թուլնար: Տուն կուգար ջղայնոտ:

Առտու մը, արցունքի եւ համբոյրներու տակ, Տիգրան դրկեց իր տղաքը, սեղմեց իր կուրծքին, չոյեց անոնց ճակատն ու մազերը, եւ հայրական քանի մը խրատական խօսքերէ վերջ՝ ճամբու դրաւ դանոնք: Տիգրանի կինը ծռած էր ինքն իր վրայ, եւ հեկեկումը կը լսուէր հեռուէն: Տիգրանի տըղաքր գացին պատերազմի:

Ամէն իրիկուն, դործէ դարձին՝ Տիգրան աչք կը նետէր սեղանին՝ նամակ կամ բացիկ մը տեսնելու իր տղոցմէն: Եկած նամակները քանի մը անգամ կը կարդար, բռնի ժպիտ մը կ'ուրուագծուէր իր դէմքին վրայ եւ աչքերը կը յառեր եռոտանի սեղանին, որուն վրայ դրուած էր իր տղոց նկարները: Պառկելէ առաջ, առանց իր տղոց նկարները նայելու անկողին չէր մտներ: Գիչերները երկար կը թուէին իրեն ու ամէն ինչ ճնշող էր ու տխուր:— Ե՞րբ պիտի վերջանայ այս արիւնամարտ, — կը մտածէր ինքնիրեն:

Տղոն մէկը Մարոքէն կը դրէր, իսկ միւսը՝ կը դոնուէր Խաղաղականի ափերը:

Ամէն յուսաբացին Տիգրան յոյսով մը կ'արթննար եւ կ'ուղէր քաջալերել իր կինը, որուն նայուածքին մէջ դայրութիւն ու թախիծ իրար էին խառնուած: Ցոյսի եւ սպասումի իրենց հոգեվիճակը տենդի փոխուեցաւ այն առեն միայն, երբ դղրդոցին լուրը չանթի պէս տարածուեցաւ Ամերիկայի մէջ:

— Երկրորդը ճակատը բացուեցաւ այս առաւօտ, Ֆրանսական, պելժիական ու հոլանտական ափերուն վրայ···

Մարդիկ քարացած աչքերով, իրենց հեւքը բռնած՝ ականջ կուտային չրջած լուրերուն, յաղթական բանակներու արշաւին, ու թշնամուն նահանջին: Երեկոյեան չատ ուշ առեն, Տիգրան դուկեց ճայնախօսին կոճակը եւ երերալէն դնաց պառկելու:

Անցան ամիսներ, Տիգրան դեռ լուր չունէր իր մեծ տղուն՝ Վահանի մասին: Պտիկ տղան վերջին նամակը դրած էր Պաթաանէն՝ (Խաղաղականի), յոյս եւ կորով ներչնչելով իր ծնողքին:

Օրեր, չաբաթներ, նոյնիսկ ամիսներ անցան, եւ ոչ մէկ լուր Տիգրանի մեծ տղէն:

Ծանուցուած «յաղթանակ»ը ոեւէ կերպով չէր կրնար մխիթարել Տիգրանն ու իր կինը:

Հոգեքաչ մթնոլորտ մը կը ճնչէր Տիգրանի տունը: Ատլանտեանի եւրոպական ափին վրայ մէկը կար որմէ Տիգրան լուրի կը սպասէր, բայց այդ լուրը կ'ուչանար: Գիչերները ծանր մղձաւանջի մը պէս կ'իջնէին Տիգրանի սրտին ու չունչին վրայ: Զաւկի կարօտ ···

Անհրաժեշտ հերկը

Ասկէ յիսունըեօթ տարի առաջ, 1892 Նոյեմբեր 17ին, Պոլսոյ Ազգ· Հիւանդանոցին մէջ, իր «կեանքի գիրք»ը կը փակէր քալարի ու բազմաբաղդիւն եկեղեցական մը՝ Գարեգին եպիսկ· Սրուանձտեանց:

Հիմա գրեթէ մոռցուած է այս անունը, որ, իր ուսուցչին՝ Խրիմեանի անունին հետ, կը ծածանէր առեն մը իբրեւ «դրօչակ հայկական»:

1892 Նոյեմբեր 18ին Արփիար Արփիարեան Պոլսոյ «Հայրենիք»ին մէջ կը գրէր Սրուանձտեանցի համար՝ անոր մահուան առիթով· «Գրեթէ երբեք հրապարակի վրայ չերեւցաւ, բայց միշտ ազդեցութիւն ունեցաւ: Ամէնուն անպաչտօն խորհրդականը եղաւ, երբեմն հրաւէրով, երբեմն ինքնահրաւէր »:

Այս «ինքնահրաւէր» խորհրդականը, Գարեգին Սրուանձտեանց, հիմնադիրն է հայ ազգադրութեան: 1878ին, մասնաւոր յանձնարարու թեամբը Ներսէս պատրիարք Վարժապետեանի, հայարնակ գաւառները մեկնեցաւ իբրեւ արտակարգ քննիչ: Տարի մը եռք վերադարձաւ Պոլիս, հետը բերելով զործ մը, որ իր անունը անմահացուց: Մեծ է հիմա իր երախտիքը մեր դրականութեան մէջ, վասնզի ինքն էր, գրեթէ միայն ինք, որ կորուստէ փրկեց հայ գաւառ՝ իբրեւ ժողովրդական արուեստի «յիշատակարան»:

Նորութիւն էր իր բերածը եւ կրնար, կրնայ մանաւանդ հիմա, անուցանել զուտ հայեցի դրականութիւն մը: Թերեւս անդիտակ այն մեծ ժառանգութեան, որ իր անունով փոխանցուեցաւ մեզի եւ որուն համար անհունօրէն չնորհակալ պէտք է ըլլանք իրեն: Սրուանձտեանց եպիսկոպոս ինքզինք եւ իր կատարած գործը կը ներկայացնէ սա համեստ բառերով·

— « Ես դրականութեան այն չինական մչակն եմ, որ ի վայրիս եւ ի մայրիս կը թարթափի· լեռնային, դաչտային տունկեր, ծաղիկներ եւ բոյսեր կը ժողովէ եւ կողովով կ'ածէ զայն ի վաճառ ի հրապարակս քաղաքին, յորմէ առեալ քաղաքացին՝ արուեստիւ կը վերաստկէ զայն եւ կը դարմանէ ի պարտէզս եւ ի բուրաստանս ապարանից մեծատանց: Իսկապէս այս է իմ երկն·— բանաստեղծութիւն սիրոյ եւ դրասիրաց համար պատրաստուած նախնական նիւթ» («ՄԱՆԱՆԱՑ», տպ· Պոլիս, 1876, «Յառաջաբան», էջ 6):

Իրական «Գանձարան» մըն է այս «նախնական նիւթ» ըսուածը: Միայն «Մանանայ»ով մեզի տրուած այդ գանձարանին մէջ մենք կը գտնենք « Հայաստանի տեղագրութիւնը եւ հնութիւնները, Հայոց կենցաղը, խաղեր, նախապաշարմունքներ, սովորոյթներ, դրոյցներ, հէքեաթներ, առասպելներ, երգեր, տաղեր, ասացուածքներ, հանելուկներ, առակներ, առածներ, բժժանք, դուարճալիք, պատմութիւն, բոյսեր, տունկեր, երկրագործական բառեր» եւայլն, եւայլն: Ջմռսուած կուռքեր, որոնց տէրն էր երբեմն մեր ժողովուրդը եւ որոնց հանդէպ կը թուի, թէ նուաղած է մեր դուրսուրանքր հիմա:

Մեր դրականութեան մէջ ոչինչ այնքան կատարեալ է, որքան մեր ժողովրդական, բայց հարատաւօրէն ժողովրդական արուեստը, որ տափակ ու դիւրին պարզութիւնը չէ սակայն, ինչպէս առիթով մը կը նկատէր Յակոբ Օշական:

Արդարեւ, ժողովրդական աւանդութիւնները երբ նիւթ դառնան դրական մչակումի, այսինքն երբ տպաղնդաւոր բանաստեղծ մը ժողովրդական այդ հումի նիւթերը ենթարկէ ստեղծագործ երկունքի, արդիւնքը կ'ըլլայ առաջնակարգ դեղեցկութեամբ արուեստի գործ մը: Մեր ժողովուրդը չատ ունի այդ նիւթերէն, վկայ՝ Սրուանձտեանցի ձգած անսպառ ժառանգութիւնը: Բայց մեր գրադէտ տարրը դեռ չգտաւ կերպը չահագործելու համ, նախնական կոչուած այդ նիւթերը, որոնք անփոխարինելի դրամագլուխ մը կը կազմեն մեր դրականութեան համար: Շէյքսփիր, իր դարուն եւ բոլոր դարերուն մեծագոյն հանճարը, օգտագործեց հին քրոնիկներ, եւ արդիւնքը եղաւ ոչ թէ առաջնակարգ, այլ անգերազանցելի դեղեցկութեամբ արուեստի գործ մը:

Մեր դրականութիւնը ապերախտ փորձեր տուաւ այս ուղղութեամբ, եւ հիմա կը թուի, թէ մենք կորսնցուցած ենք անմիջական չփումը մեր անցեալին հետ: Չենք կրնար անջատուիլ մեր դարաչրջանէն, որովհետեւ ժամանակի ոդին իր անջնջելի կնիքը կը դնէ ամէն արուեստի գործի վրայ, նոյնիսկ հակառակ մեր կամքին: Բայց չենք կրնար նաեւ ուրանալ անցեալը, որուն կապուած ենք առհասարակ եւ որուն հարկատու ենք արիւնի գիծով:

·· Ի՞նչ է մեր ուզածը հիմա: Շատ պարզ բան մը·— Հէմինկուէյը յիշենք, բայց Սրուանձտեանցը չմոռնանք: Մօտենանք «Հանուր մարդկութեան», բայց չհեռանանք ազգային խարիսխէն: Մունկ ծխենք օտար սուրբերուն առջեւ, բայց պահպանէն վար չառնենք մեր սուրբերուն նկարները: Կը մոռանա՞նք, թէ չեռնելու կը զարնենք, որ մեր դրականութեան մէջ հետզհետէ կը նօսրանայ ազգային օդը, կը նօսրանայ ազգային մթնոլորտը, կը նօսրանայ ազգային կլիման:

Միակ բանը, որ կրնայ դեռ կանդուն պահել մեզ հայրենի հողէն դուրս, ազգային կոչուած այս ներքին, հոգեկան մթնոլորտն է:

Հիմա մեր գաւառը մեռած է կամ մեռնելու վրայ է: Այս ձեւով լուծուած է գաւառական դրականութեան հարցն ալ, որուն համար առեն մը իրենց ծանր սուրերը պատեանէն դուրս հանեցին մեր հին ու նոր դրողները: Հիմա քաղաքն է, որ կ'իշխէ մեր դրականութեան ու մեր հոգիներուն մէջ: Վաղը հաւանաբար ջնջուելու դիւղ, քաղաքի, երկրի սահմաններն ալ, եւ մենք սկսինք ապրիլ «հիւլէական դարաչրջան »ի մը մէջ, առանց ցեղային սահմանագծումներու: Այն առեն մեր այրերնն է, որ պիտի կրնայ փրկել մեզ ընդհանուր հալոցին մէջ անհետ կորսուելու վտանգէն:

Մեզ մտահոդողը ի վերջոյ այն չէ, որ մեր դարաչրջանին կնիքը դօրաւոր է մեր վրայ: Մեզ մտահոդողը այն է, որ ազգային մթնոլորտին կնիքը տակաւ է մեր վրայ:

Հիմա, այս պայմաններուն մէջ, անհրաժեչտ հերկ մը ընել է վերակենդանացնել ժողովրդական տարրը մեր դրականութեան մէջ: Այս «հերկ»ին անհրաժեչտութիւնը զդացած էր ամէնէն առաջ Սրուանձտեանց ինքը, ասկէ եօթանասուներեք տարի առաջ, երբ կը դրէր նոյն «Մանանայ»ին մէջ·

— « Ժամ է սրբել մեր քնարիս փոչիները, կքել, լարել անոնց թոյլ եւ կորտած լարն ու թելը, ի գործ դնել տպաւիր մամուլը եւ անոր միջոցաւ հանդերձի եւ հացի պէս տարածել ազգային տաղերը, վկպերը, դրաքննական եւ հնախօսական դրուածքներն ու ասացուածքները, անհատական եւ ժողովրդական կենսագրութիւնները եւ տեղական նկարագիրները: ··· Այո, ազդ մը դրողներէ եւ խօսողներէ կը զարթնու եւ կ'ուղղուի, դրծողներով կը չինուի եւ խորհողներով կը փըրկուի »:

Ժամանակն է, որ քիչ մըն ալ խորհինք այս «փրկութեան» մասին:

(Խմբագրական՝ ՑՈՒՍԱՒԵՐԻ)

Շաբաթ առտու մը, նամակաբերը Տիգրանի տան կոճակը կոխեց: Տիգրան կ'ածիլուէր, եւ առանց երեսին օճառը սրբելու՝ դիմաւորեց նամակաբերը:

— Հըլո՛ Տիգ·— բաւ ցրուիչը: = Հըլո ՃՕ՛:

— «Ճերմակ» տունէն նամակ ունիք, բաւ ցրուիչը եւ երկայն պահարանով, արծուակիր նամակը յանձնեց Տիգրանին:

Ցրուիչը դնաց դուրս: Տիգրանը, երկայն նամակը ձեռքը՝ սկսաւ դիտել զայն, նայեցաւ տպադրուած հասցէին, տեսաւ պատերազմական նախարարութեան անունը եւ դողալով, բացաւ նամակը: Ընթերցումը չլրացած, Տիգրան սկսաւ երերալ, կ'ուղէր ճչալ, բերանը բանալ եւ պոռալ, բայց ուժ չունէր, սրտին լարերը կարծես թմրած էին եւ ճայնը կր խեղդուէր իր կոկորդին մէջ:

Պատերազմական նախարարութիւնը այդ նամակով ցաւ յայտնելով, կը հաղորդէր Տիգրանի տղուն՝ Վահանին եղերական մահը՝ պելժիական Արտէնի մէջ, դերման հակայարձակման օրերուն:

Տիգրան մօտեցաւ իր տղոց նկարներուն քով, ձեռքի արծուակիր նամակը դրաւ մեծ տղուն նկարին առջեւ, ու սկսաւ հեկեկալ ···

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

ՕՐ. Գ. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեան, որչափ դիտենք, մեր իգական սեռին պատկանող, գոնէ արեւմտա–հայ արուեստագիտուհիներու կարգին, միակն է որ դաշնակի արուեստէն զատ մշակած է նաեւ եր–գահանի արուեստը:

Երկար բացակայութենէ մը վերջ, անցեալ չա–բաթ դիշեր կավոյի բեմէն դինքը վերստին լսելու հաճոյքն ունեցանք:

Դժբախտաբար թերեւս աններելի համեստու–թենէ մը մղուած, ան իր յայտագրին վրայ չատ քիչ տեղ տուած էր իր անձնական գործերուն:

Համակրելի արուեստագիտուհին այդ երեկոյ ստեղնաշարին վրայ հակած, մեղի հաղորդակից կ'ընէր իր յուզական զգացմունքներուն, մտերմօրէն:

Դասական դպրոցին երկու կարեւոր վարպետ–ներէն, Պախէն, Մոցարթէն զատ, Օր. Ղազարոս–եան նուագեց նաեւ Շօփէն, Շուման եւ Լիցթ, ա–պա նաեւ չատ զեղեցիկ էթիւտ մը Ռօժէ Տիւքա–սէն: Իսկ իր անձնական հեղինակութիւններէն ալ հայ ժողովրդական «թէմ»ի մը վրայ յղացուած ութ վառիասիօններ:

Ստեղծագործական խմաստով իրարմէ տար–բեր այդ գործերուն պարզած չարժուն դիտոնին վրայ արուեստագիտուհին կ'ընթանար մաքուր թէքնիքով մը, հարթելով բոլոր խոչընդոտները:

Եւ սակայն, թող ներուի մեզի եթէ պահ մը հեռանանք էնթէրփրէթասիօնի իր կարգ մը յղա–ցումներէն: Կ'ակնարկենք, լոյսի եւ չուքի աս – տիճանաւորման, արժէքներու, հակադրութեան կամ ռելիէֆներու ստեղծման:

Իրաւ է թէ ան աչքի զարնող միջոցներով, կամ ուժի ցուցադրութեամբ դիւրին ձեռք բերուելիք յաջողութիւններ չէ որ կը հետապնդէ: Իր զգա–յնութենէն բխող յանկուցիչ նուագածութիւնով կ'ուզէ խօսիլ մեր սրտերուն: Ան կ'ուզէ ըսել մե–զի.— «Արտայայտելով միայն կարելի է ծառայել արուեստին»: Եւ սակայն ուժական չափորոշման իր իմացումը առաւել դէպի խնայողութիւն հա – կում ցոյց կուտայ այդպէսով, քան այն ինչ որ կը պահանջեն չաճախ պարագաները: Պիտի փոր – ձուէինք ըսել նոյնիսկ՝ ի վնաս այլուր ձեռք բեր–ուած առաւելութիւններու: Օրինակ «Մէֆիսթօ վալս»ին եւ «Քառնավալ»ին որոշ հատուածներուն մէջ յուզական չեչտը կը զերազանցէ ուժական տարրը:

Իր անձնական գործին, հայ ժողովրդական մօթիֆի մը ութ «վառիասիօն»ներուն մէջ, որուն նուագածութիւնը եղաւ ամէնէն հաճելիներէն մին, անոնց մէջ հեղինակը ի յայտ կուգայ իբր յան – դուգն պրպտող մը: Յանդուգն, ըսինք որովհե – տեւ, անոնք մեծ մասով բոլորովին կը հեռանան արուած խարխիչէն, անակնկալէ անակնկալ ճգ – տող կեդրոնախոյս մեծ ոստումներով: Անոնց մէջ բուն թէմը կը վերածուի պատրուակ–տարրի մը եւ կարծես իւրաքանչիւր նոր ձեւի նպատակը կ'ըլ–լայ այլեւս կարելի եղածին չափ յապաւումի են – թարկել զայն: Թէեւ կ'ընդունինք նաեւ որ նորա–դոյն ըմբռնումները չատ մը բաներու մէջ կը ձգ–տին չեզոք հիմնական այն սկզբունքէն որոնցմէ բխած էին անոնք: Այդ չեզոքը յամենայն դէպս չի կրնար չուքի մէջ թողուլ նաեւ երգահանի փշոտ ու դժուարին արուեստին մէջ հեղինակին իրենց պատկանած Միութիւնը իբրեւ ազգու–թիւն նկատող Հայեր ալ կան:

Եւ «յետադիմական» Հայ, որ իսկական եւ մեծամասնութիւնը կազմող Հայն է:

— Զարմանալի բան: Դուք ո՞ր հայութեան կը պատկանիք:

— Առանց «Ի» կամ «Ս» Հայաստանը սիրող եւ դլխագիր «Հ»ով գրուող Հայութեան ...

— կարծեմ փարիզէն կուգաք: Թերեւս գա – սախօսութիւն մը սարքելու միտք ունիք: Այս ձեր նիւթր աղուոր է, կրնաք այդ մասին խօսիլ:

— Ես դասախօս չեմ, բարեկամ: Դասախօս – ները մասնաւորապէս կը զրկուին փարիզէն: Ա – նոնք մտաւորականներ են: Ես պարզ հայ հասար–կութեան կը պատկանիմ:

Շատ կը փափաքիմ Հայեր տեսնել: Ո՞ւր կր–նամ գտնել սանկ խմբուած Հայեր: Եկեղեցի գա–ցի, կիներ միայն կային:

— Հոս քանի մը սրճարաններ կան: Նա՛, սա անկիւնի սրճարանը: Հոն բաւական Հայեր կան, թղթախաղով զբաղած:

— Ո՞ր տեսակի Հայեր են անոնք:

— Ամէն տեսակի Հայ կայ անոնց մէջ: Ար – հեստաւոր, բանուոր, վարժապետ, գրագէտ, տի–բացու, դպիր, Հայաստանասէր, «Հակահայաս – տանեան»: Աչխատանքը անէծք նկատող, կնիկը աշխատացնող, ամուրի, անդործ, մասնագէտ Հայ–հոյիչ: Տակաւին ինչ որ կ'ուզես:

Առաւօտէն մինչեւ կէս դիշեր թղթախաղով սեղան մաչեցնող եւ գրպան պարպողներ:

— Ինչ միաբանութիւն, ինչ համերաչխու – թիւն: Եղբայրական ի՜նչ յուղիչ տեսարան: Զուլ–ման դէմ ինչ զեղեցիկ միջոց ...

— Կը ծաղրէ՞ք, հայրենակից ...

— Ոչ սիրելիս: Ասոնք, յառաջիկայ ներգաղ–թի լաւագոյն առաղձն են: Երեւանը որքան պէտք ունի այս որակեալ մասնագէտներուն՝ լեցնելու համար Հայաստանի արհեստանոցները:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՊՈՒՏՄ ՏԻԵԶԱՂ

ԵՏԴԱՐՋ ...

ՄԱՐՍԻԳԼ – ՓԱՐԻԶ, փետր...— Որսչեցի վե–րադառնալ Փարիզ:

Ետ կեցայ, նոր սերունդը Հայացնելու նպա – տակով՝ երեմիա Չէլէպիին մասին դասախօսու – թիւն սարքելէ:

Սկսայ չրջիլ քաղաքին մէջ, բան սորվելու, նիւթ հաւաքելու համար:

Ալրանք ծախելու տեղ, ալրանք գնելու յատ–կացուցի ժամանակս:

Սորվիլը աւելի մեծ առաքինութիւն է քան սորվեցնելը ըսի ես ինծի:

Հանդիպեցայ կէս տարէց անձի մը, որուն դրպանէն «Յառաջ» մը վիզը դուրս երկնցուցած չուրջը կը դիտէր:

— Հայ էք կարծեմ:

— Անշուշտ Հայ եմ՝... Դո՞ւք:

— կարծեմ թէ ես ալ Հայ եմ:

— կարծելը ո՞րն է, վատահ չե՞ս Հայ ըլլա – լուդ:

— Ի՞նչ պիտնամ: Թերեւս Նայիրի, Ուրար – տու, Հիւթիթ եմ ցեղով: Հիմա Հայուն տեսա՞կը կ'ուզես:

— Քանի՞ տեսակ Հայ կայ սր, իմ դիտցածս Հայը Հայ է:

— Իմ դիտցածս ալ Հայը տեսակներու կը բաժնուի: Կայ, Լուսաւորչական Հայ, Կաթոլիկ, Բողոքական Հայ: Հառաջդիմական Հայ: Կամ «Ս»ով պոչաւորուած Հայաստանը միայն սիրով ու զուտ, անխառն Հայաստան սիրող Հայ: Հառաջ–դիմականներու չուրջ, կլոր պար բռնող Հայ: Ներգաղթող Հայ եւ ներգաղթը իրրեւ արհեստ գործադրող Հայ: Ասոնց ներգաղթադործ ալ կ'ըս–ուի:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ ԻԲՐԵՒ ԴԻՄԱՑԱՐԴԱՐ

Այնքան ծանօթ է Պ. Շահխաթունին թէ իբ – րեւ ազդանդաւոր դիմայարդար, թէ իրրեւ իրաւ դերասան որ, երբ ուղէք խօսիլ իր մասին, դիտէք թէ կարելի չէ նոր բան մը ըսել:

Մանադէաններ դան կը նկատեն ոչ միայն Հայկական դաղութին մէջ, այլեւ մասնաւորաբար Ֆրանսական չարժանկարի ասպարէդին մէջ՝ իբ – րեւ առաջին եւ լաւադոյն դիմայարդարը: Մին – չեւ այսօր ամէնէն դժուարին maquillageներու հա–մար իրեն կը դիմեն: Գիւտեր ունի, որոնք իր ձեռք բերած կատարելադործման աստիճանը:

Շարաթ դիշերուան ունկնդրութիւնը ցոյց տուաւ որ Օր. Ղազարոսեան երաժշտական աղնիւ ճաշակով եւ ընտիր մչակոյթով օժտուած արուես–տագիտուհի մըն է: Հանդիսին վերջաւորութեան սրահին մէջ իրեն ուղղուած համակրանքի արտա–յայտութիւնը ապացոյց մըն է ինքնին իր յաջո – ղութեան:

Գ. ՓԻՐԻՄԹԻՃԵԱՆ

Իրենց պատկանած Միութիւնը իբրեւ ազգու–թիւն նկատող Հայեր ալ կան:

Եւ «յետադիմական» Հայ, որ իսկական եւ մեծամասնութիւնը կազմող Հայն է:

— Զարմանալի բան: Դուք ո՞ր հայութեան կը պատկանիք:

— Առանց «Ի» կամ «Ս» Հայաստանը սիրող եւ դլխագիր «Հ»ով գրուող Հայութեան ...

— կարծեմ փարիզէն կուգաք: Թերեւս գա – սախօսութիւն մը սարքելու միտք ունիք: Այս ձեր նիւթր աղուոր է, կրնաք այդ մասին խօսիլ:

— Ես դասախօս չեմ, բարեկամ: Դասախօս – ները մասնաւորապէս կը զրկուին փարիզէն: Ա – նոնք մտաւորականներ են: Ես պարզ հայ հասար–կութեան կը պատկանիմ:

Շատ կը փափաքիմ Հայեր տեսնել: Ո՞ւր կր–նամ գտնել սանկ խմբուած Հայեր: Եկեղեցի գա–ցի, կիներ միայն կային:

— Հոս քանի մը սրճարաններ կան: Նա՛, սա անկիւնի սրճարանը: Հոն բաւական Հայեր կան, թղթախաղով զբաղած:

— Ո՞ր տեսակի Հայեր են անոնք:

— Ամէն տեսակի Հայ կայ անոնց մէջ: Ար – հեստաւոր, բանուոր, վարժապետ, գրագէտ, տի–բացու, դպիր, Հայաստանասէր, «Հակահայաս – տանեան»: Աչխատանքը անէծք նկատող, կնիկը աշխատացնող, ամուրի, անդործ, մասնագէտ Հայ–հոյիչ: Տակաւին ինչ որ կ'ուզես:

Առաւօտէն մինչեւ կէս դիշեր թղթախաղով սեղան մաչեցնող եւ գրպան պարպողներ:

— Ինչ միաբանութիւն, ինչ համերաչխու – թիւն: Եղբայրական ի՜նչ յուղիչ տեսարան: Զուլ–ման դէմ ինչ զեղեցիկ միջոց ...

— կը ծաղրէ՞ք, հայրենակից ...

— Ոչ սիրելիս: Ասոնք, յառաջիկայ ներգաղ–թի լաւագոյն առաղձն են: Երեւանը որքան պէտք ունի այս որակեալ մասնագէտներուն՝ լեցնելու համար Հայաստանի արհեստանոցները:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (2)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

Երկու անդամ յետ ու առաջ դնաց ճօճանակը, աղջիկը եռանդուն չանք էր գործ դնում նրա դէմ–քի վրայ մի սիրուն գոյն իջաւ. լիքը թշերը աւելի եւս կարմրեցին, կարծես աչխատում էին նահան – ցնել թաչկինակի գոյնը: Առաջին հարուածը իջաւ նրա ոտների վրայ եւ անողոք հարցը արտասան – ուեց պարզ կերպով.

— Ո՞վ է ...

Ամէնքը լռեցին: Աղջիկը իր փոքրիկ բերանի մի անկիւնով կծեց դլխի թաչկինակի մը ծայրը, նրա նուրբ չրթունքների միջից երեւացին ճիւնա – փայլ առամները, ժպիտը դարձաւ մի սիրուն, մեղմ ծիծաղ, որ փոսիկներ կազմեց թշերի վրայ, քիչ իջևրցրեց երկար ու սրածայր թերթերունք – ները մի չուխտ աչքերի վրայ, որոնք այդ կանո–նաւոր, կլորիկ դէմքի հրաչքն էին:

Նա լուռ էր:

— Ո՞վ է, կրկնուեց նոյն հարցը:

Երրորդ, չորրորդ հարուած:

Բայց նա չի խօսում, պինդ կծում է թաչկի–նակի ծայրը, ուսերը վեր է քաչում հարուածների դէմ մոռանալու համար:

Նա դիւրաթեք էր, ճկուն:

Զուանը կատաղի թռչքներ էր գործում, կրկնապատկելով իր թափը նրա ծնկերի կծկու – մից: Երկու չարան ոսկիները հանդարտ չրխկում էին, բախուելով նրա բարձր ու լայն կրծքին:

Բարակ ձայնի մի քանի փնջիկներ խլեց նրա մազերից եւ սկսեց հեղիկ կերպով խաղալ նրանց հետ:

Նրա յամառութիւնը չափը չէր ճանաչում: Բերանի մի անկիւնով կծած մետաքսը, կարծես, կապել էր նրա լեզուն: Բողոք չէր լսւում, հար – ուածները ցնցում չէին առաջացնում:

Այդ աղջիկը սկսել էր զարմացնել նոյնիսկ իր ընկերուհիներին:

— Խփողները այժմ երկուսն էին. փայտով դինուածի դիմացը կանդնել էր մի ուրիչ աղջիկ, որ գործում էր գօտուց հիւսած լախտով:

— Բաղդասար... յանկարծ, բոլորովին ան–պատեհ կերպով, լսուեց բարձրում աղջկայ բա – րակ ձայնը, որ մի ակնթարթում փոխուեց մի հնչուն ծիծաղի: կարմրութիւնը աւելի եւս խտա–ցաւ, տարածուեց մինչեւ ականջների ծայրը, կար–ծես արիւնը հիմա դուրս կը ցայտէր:

— Սուտ է, կանչեցին ներքեւից:

— Սաւաղ, բացականչեց նոյն ծիծաղը:

Այդպիսի անուն դոյութիւն չունէր: Նորից հարցեր, նորից մի չարք անուններ վերեւից: Ծի–ծաղում էին ամէնքը եւ անդուսպ ուրախութիւնը ամէն մէկին տալիս էր աւելի խիստ պահանջող լինելու եռանդ: Իսկ նա, որ նազելով ճօճւում էր եւ ծիծաղում, այդ բախտաւոր, զեղեցիկ արա – բածը, որքան բաւարարութիւն էր գտնում իր էք–նաղ յամառութեան մէջ...

Բանն այն տեղին հասաւ, որ այլ եւս չմնաց մէկը, որ չխփէր նրան եւ չհարցնէր: Եւ նա տեղի տուեց, յայտնեց թէ այժմ ասում է: Տիրեց լռու–թիւն, բայց լսուեց մի տարօրինակ խօսք:

— Ձունեմ, ասաց նա:

Ծիծաղ, իրարանցում, դժդհութիւն ...

— Սուտ է, սուտ է... երէկ նա եկաւ մեր դիւղը...

Այսպէս էին ասում ընկերուհիները: Այլեւս թաքցնելու կարիք չկար:

Նա երկու անդամ լուռ յետ ու առաջ թռաւ եւ ապա, աչքերը ուղղելով դէպի վեր, դէպի ընկու–զենու խիտ ճիւղերը, ցած ձայնով, այս անդամ ա–ռանց որեւէ ծիծաղի արտասանեց.

— Զալալ...

Ուրախութեան, յաղթութեան աղաղակները ողջունեցին այդ անունը:

Աղջիկը կանդնեցրեց չուանը, ցած իջաւ:

Այժմ նա կերպարանափոխուել էր:

Մի լուրջ աղջիկ էր, որ լուռ հեռացաւ, քաչ–ուեց մի անկիւն, մնացածը թողնելով միւս աղ – ջիկներին:

Բայց չկար մի տեղ, որ բոլորովին ծածկէր նրան այն սուր ու թափանցող հայեացքներից, ո–րոնք ամէն կողմից ուղղուած էին դէպի նրան:

Հրապարակային խոստովանութիւնը այնքան էլ հեշտ չէր, աղջիկը դժուարութեամբ էր չունչ քաչում, զգում էր որ իր սիրտը հանդստութիւն չունի, որ մի բան այրում է նրան:

Նա սկսեց կարդի բերել իր թաչկինակն ու մազերը: Ի՞նչ էր նրա դրութիւնը, այդ ոչ ոք պիտէր, բայց ամէնքը երանի էին տալիս նրան:

ԼԻՕ

սենեակին մէջ որ իրեն յատկացուած է եւ ուր կը դասաւանդէ, հաճոյք մըն է դիտել եւ լսել զինքը, հրջապատուած չատ մը նկարներով, Ադամեանէն մինչեւ Lucien Nat ուր անցեալը կարծես յուզու – մով կը դիտէ ապագային դուռները :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

բանակցութիւններ պիտի կատարուին գործադէ – րերուն հետ :

★ Թերթերը կը գրեն թէ հետզհետէ կը թուլ– նան Աշխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ սար – քուած գործադուլները : Այսպէս, ուրբաթ օր անտեսուեցան չատ մը հրահանգներ : Լիլի մօտ , ածխահանքի մը բանուորներէն 30 առ հարիւրը գործադուլ յայտարարած էին, բայց գրեթէ բո – լորն ալ աշխատանքը վերսկսան յաջորդ օրը : Պե– տական պաշտօնեաներու գործադուլն ալ ձախո – ղած կը համարուի :

★ Լիլի համայնավար թերթին՝ «Լիպէռէթ»ի խմբագրատան մէջ խուզարկութիւն կատարուե – ցաւ, առուգելու համար կարգ մը հակաֆրանսա– կան պատկերներ՝ Հնդկաչինի մասին : Երկու ոս– տիկաններ խոշտանգուեցան խմբագիրներուն եւ պաշտօնեաներու կողմէ : Զերբակալուեցան հինգ այրեր եւ երկու կիներ, բայց քիչ վերջը ազատ ձգուեցան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ մը ծագեցաւ Վերսայլի ընդհ· ժողովին մէջ որ կը գրաղի գաղթավայրերու խըն– դիրներով : Համայնավար երեսփոխան մը, Պառ – պէ, յայտարարեց թէ Պ· Ալպէռ Սառօ պատաս – խանատու է կապրիէլ փէռիի սպանութեան : Նախ– կին վարչապետը «անբան» կոչեց համայնավար ե– րեսփոխանը, որ պատասխանեց :— « Իսկ դուք սրիկայ մըն էք» : Ասոր վրայ Պ· Սառօ խոյացաւ հակառակորդին վրայ, բայց բարեպաններըը ար – գիլեցին, եւ նախագահը դադրեցուց նիստը :

ԻՆՉ ՀՈԳԻ ԵԻՍ ՄԵՌԱՆ Ալպեան լեռներուն մէջ, ձիւնակոյտերու տակ մնալով : Երեքը կիներ են, հինգը այրեր, մէկը՝ տղայ : Առաջին արկածը պա– տահեցաւ Պոմէթ լերան մէջ, ուր առտուն կանուխ ձիւներուն տակ թաղուեցան բանուորներ իրենց ընտանիքներով : Այս վայրին մօտ էր որ —կրը – նոպլը— 12 հոգի ածխացան եչ· օր : Ուրիշ ձիւ – նակոյտ մը կործանեց Փարիզէն դացած կնոջ մը բնակարանը, Անըսիի մօտ եւն· :

ԹԻԹՕ 6 միլիոն տոլարի վարկ մը պահանջեց Միջազգային Դրամատունէն, ստիպողաբար : Մի– եւնոյն ատեն խնդրեց Պելկրատի ամերիկեան դես– պանէն բարեխօսել, 15 միլիոն եւ 25 միլիոն տո– լարի երկու նոր փոխառութիւններ ապահովելու համար : Մինչեւ հիմա քան մը միլիոն տոլար ստա– ցած է ամերիկեան Ներածում – Արտածում դրա– մատունէն, ինը միլիոն միջազգային դրամատու– նէն, 2·700·000 տոլար ալ՝ ուրիշ դրամատուն մը :

ԱՐԵՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան մարզ– պանը, Պ· Ճօն Մաք Քլոյ, յայտարարեցաւ փո– խադարձ միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, եթէ Ռու– սերը չարունակեն փակել Պերլինի ճամբաները : Ցետոյ ակնարկելով արեւելեան Պերլինի համայ – նավար երիտասարդութեան ծրագրած արշաւան – քին, ըսաւ թէ «500·000 երիտասարդ բոլշեւիկնե– րու ցոյցէն վերջն ալ արեւելեան Պերլինը իր տեղը պիտի մնայ, ինչպէս եւ մենք » :

ԱԶԳԱԺՈՂՎԻՆ ընդհ· քարտուղարը, Թրիկ– վը Լի, յայտարարեց թէ միայն «տեւական եւ պարկեշտ բանակցութիւններ եւ հաչտարար ձեռ – նարկներ կրնան արդիլել նոր պատերազմի մը պայթումը» :

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ միջազգային կազմակեր – պութիւնը (IRO) նամակով մը յայտնեց արեւմտ – եան Գերմանիոյ վարչապետին թէ Յունիս 30էն վերջ գերմանական կառավարութիւնը պիտի ըլ – լայ պատասխանատու, անոնց խնամատարու – թեան, նիւթական թէ վարչական տեսակէտով : Կազմակերպութիւնը պիտի չարունակէ տարագիր– ներու տեղաւորումը, վեցէն մինչեւ ինը ամիս : Այժմ արեւմտեան Գերմանիոյ տարագիրներուն թիւը կը հաչուէն 140·000 հոգի :

ՎԻԵՆՆԱՅի մէջ երկու ամերիկացի պինուոր – ներ խոստովանեցան թէ 7000 չիլին (250 տոլար) առած են, առեւանգելու եւ Ռուսերուն յանձնե – լու համար նախկին ռուս գերի մը :

«ՆԱՑԼԸՆ»ի դրօշներ պիտի ծածանին, այսու– հետեւ, Մ· Նահանգներու կառավարական չէնքե – րուն վրայ :

Պարագիկ երեկոյթ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

18 փետրուար չաբաթ գիշեր Alhambraի չքեղ սրահներուն մէջ, 340 Bld. Chave :

Կազմակերպուած Գաղատիոյ (Անգարա) բա– րեսիրաց միութեան կողմէ, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը :

Անակնկալներ, fօքիյոն եւ զանազան խաղեր :

Մուտքը 150 ֆրանք :

Ցերեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սերոբ եւ Եօթնեղբայրեան խումբի կողմէ, կիր·, 12 փե– տրուար ժամը 15էն մինչեւ կէս գիշեր : Bains Douche-ի սրահը :

Rue Jules Férry, métro Porte de Choisy, օթօպիւս 125 : Պիտի խօսի ընկեր Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը :

Ընտիր ճաշ բարձրախօսով, ղեկավարու – թեամբ ընկեր Յոլակ Յովհաննէսեանի :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք 100 ֆր·

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգ– չախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն· Ա· ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ փարիզահայ կազմակերպութիւններու :

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԷՆ Մ· ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր· Օր· ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆի :

Pasdelouph սէնֆոնիկ նուագախումբը մաս– նակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի ,

ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դի – մել·— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48 : Գրատուն Հ· Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրատուն Մ· Պարսամեան , 46 rue Richer , Pro 64.90 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Կեսարիոյ եւ չրջակայի Վեր· Հայր· Մխիթեան վարչութիւնը կը ծանու– ցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանդիստ պիտի կա – տարուի Փարիզի Ս· Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղե– ցիին մէջ, Կեսարիոյ նախկին հոգեւոր հովիւ Սե– րովբէ քհնյ· Պուրմայեանի մահուան քառասուն– քին առթիւ : Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակից – ները ներկայ ըլլալ արարողութեան՝ յարգելու հա– մար յիչատակը արժանաւոր հոգեւորականի մը որ 1918ի գինադադարէն վերջ, եղերական պայման – ներու տակ այնքան օգտակար գործունէութիւն ունեցաւ տառապակոծ Կեսարիոյ մէջ :

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսէյլի մէջ, Սալօն Լոնշան (33 Bld. Longchamps)

25 Փետրուար չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Գեղարուեստական ճոխ բաժին· — Երգ, արտասանութիւն, պար : Ճոխ պիւֆէ եւ հա– ճելի անակնկալները : Նուագախումբ Lyne Barel :

ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՑԹ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի Վա – րանդեան կոմիտէի կողմէ , այս կիրակի ժամը 16էն 23, 5 rue Bonnefoi, Ցոյներու սրահը :

ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատ– ուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմ– բռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է բաժանորդագրուի, փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը : Գինը 1500 ֆրանք :

Դիմել հեղինակին·— **P. TOURIKIAN**

133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՑԻ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբին առաջին դասախօսական ժողովը՝ այս երեքչաբթի 14 փետրուար ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին : Կը դասախօսէ ընկեր Ա· ՔԷՕՍԷԵԱՆ :

ՖՐ· Կ· ԽԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս երեքչաբթի ժամը 3·30ին Տիկին Գա– զաղեանի բնակարանը, 6 rue St. Sulpice : Պարտա– ւորիչ ներկայութիւն :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան : Նիւթը կը ներկա– յացնէ՝ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«ԻՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ ԻՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է : Խօսք պիտի տրուի ներկա– ներուն : Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ու– զեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

Saint Loup, երկուշաբթի 13 փետրուար :

Saint Jérôme, երեքչաբթի 14 փետրուար :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ·— Պուլվար Օտտոյի (Մարսէյլ) Նոր Սերունդի Խատիսեան խումբը 500 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի տարած– ման ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի Պ· Եփրեմ Պաղտեանի մահուան առթիւ :

Պարագիկ ցերեկոյթ

Կազմակերպուած Հ· Բ· Ը· Միութեան կողմէ

կիրակի 12 փետրուար ժամը 16էն մինչեւ կէս գիշեր, George Vի չքեղ սրահներուն մէջ :

Ի նպաստ Միութեան փարիզահայ դպրոցնե– րուն : Մասնակցութեամբ՝ Bachicha Առաժանթինեան նուագախումբին, ինչպէս նաեւ Roland Granierի եւ իր խումբին :

Jacques Dal, du Cabaret «Des grands Seigneurs», Iléana Simo, danseuse Etoile du Casino de Paris Pola Berger, la grande vedette du cabaret «Le Bos – phore» · Fedi et Fedi, les danseurs les plus drôles du Casino de Paris · Nany, Beyasdjian – Rasco, avec l'ensemble folklorique Roumain:

Կարեւոր·— Ձեր սեղանը ապահովելու հա – մար փութով հեռաձայնել Tri. 39-09 կամ Ely. 23.66:

Ծախու են երկու վիլաներ

Aix – En – Provenceի մօտ, առաջինը՝ 8 սեն– եակ, երկու յարկի վրայ, բաղնիք, հոսուն ջուր, ելեկտրականութիւն եւ լուացքի յատուկ տեղ : Ընդարձակ պարտէզ (մէկ հէքտար) աւազանով , հաւնոց : Մարսէյլի ճամբուն վրայ օթօքարի եւ հանրակառքի կայարաններուն քով , բարձրու – թեան վրայ :

Շէնքը քարաչէն է, ծառերով չրջապատուած եւ դեղեցիկ տեսարանով :

Երկրորդը՝ Aixէն մէկ քիլոմեթր հեռու Մար– սէյլի ճամբուն մօտ, վեց սենեակ, բաղնիք, տաք եւ պաղ ջուր, կեդրոնական ջերմութիւն : Շէնքը հազար քառակուսի մեթրի վրայ չինուած է եւ ու– նի մեծ կառատուն, աչխատանոց, հաւնոց, աղաւ– նոց 80 հազար լիտր ջուր պարունակող աւազան, 700 որթատունկ, քարէ պատով չրջապատուած :

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Դիմել·— **Maison Robert,** 3 rue de la Couronne, Aix en Provence, (Պուչ տիւ Բօն) :

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով

Նպարավաճառի խանութ մը

ALIMENTATION COURS DES HALLES

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ

Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)

36 rue des Varennes

Métro Rue du Bac **Paris (7)**

Գաւառներէն դիմել դրաւոր

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց :

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mardi 14 Février 1950 Երեքշաբթի 14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6077–Նոր շրջան թիւ 1488

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԱՐԵՆՇԱՆ ԸՄԲՈՍՏԱՑՈՒՄԸ

Գիտնականներէն վերջ, ահաւասիկ պետական վարիչներ ալ խոովքի մատնուած են, ի տես հիւլէական զինաբշաւին, որ զաղտնիք չէ այլեւս :

Անշուշտ բարենշան է այս երեւոյթը:

Ինչպէս կ'երեւայ, մտահոգ են նոյնիսկ անոնք որ անհրաժեշտ կը գտնեն ակռայ ցուցնել, ի խընդիր խաղաղութեան:

Անոնք տակաւին չեն հաւատար թէ ամէն մի-ջոց սպառած է, թէ անկարելի է լեզու գտնել Խ· Միութեան հետ:

Ուրեմն ըմբոստացում՝ նախագահ Թրումընի եւ իր արտաքին նախարարին՝ Տին Էչիսընի դէմ, որոնք յայտարարեցին թէ կարելի չէ համաձայնիլ Մոսկուայի հետ :

Էչիսըն կ'ըսէր անցեալ չորեքշաբթի օր, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ·

— « Անշուշտ ընդհանուր համաձայնութիւնը ամէնէն պարզ միջոցը պիտի ըլլար խաղաղութիւն հաստատելու համար: Վերջին չորս տարիներու փորձերը ապացուցին թէ անկարելի է գլուխ հանել այդպիսի համաձայնութիւն մը: Խ· Միութեան հետ համաձայնութիւնները օգտակար են երբ կը հիմնուին իրողութեանց վրայ· այլապէս արժէք չունին :

··· Այս օրուան Ռուսաստանը խառնուելէ մըն է աշխարհակալութեան եւ գաղափարաբանութեան, բոլորովին անհամապատասխան՝ աշխարհի խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու անկախութեան »:

Այս ծանրակշիռ յայտարարութեան առթիւ, ահաւասիկ ձայն կը բարձրացնեն կարգ մը ծերակուտականներ, բոլորն ալ՝ պատասխանատու դէմքեր :

« Նորէն փորձենք »— ահա ինչ որ ըսել կ'ուզեն անոնք: «Բան մը ընենք», Խ· Միութեան հետ լեզու գտնելու եւ միջազգային զինաբշաւը դադրեցնելու համար :

Լրացուցիչ մանրամասնութիւնները պիտի կարդաք լուրերու բաժնին մէջ: Վերջին հեռագրի մը համաձայն, ծերակուտական Քոնըլի, որ այս չարժումին գլուխն անցած է, կը կարծէ թէ «Մ· Նահանգներուն արտաքին քաղաքականութիւնը պիտի բարեփոխուի վերէն վար»:

Ամերիկեան մամուլին կարեւոր մէկ մասն ալ կը ձայնակցի այս պայքարին: Ոչ միայն տեսա-կէտներ պարզելով, այլեւ չռնդալից մանրամասնութիւններ հրատարակելով Ջրածին ռումբի, մանրէական պատերազմի եւ ուրիշ դժոխային զէնքերու մասին:

Գիտնականները իրե՛նք են որ տուն կուտան այս հրէշապատում նկարագրութեանց :

Այսպէս, Տոքթ· Րալֆ Լէփ, որ գործօն դեր կատարած է հիւլէական ռումբին պատրաստութեան մէջ եւ այժմ դիտական խորհրդականն է ամերիկեան նաւատորմին, կ'ըսէ թէ « ջրածին ռումբը կրնայ աւելի սրբել Մ· Նահանգներուն գլխաւոր բաղաքները, 10 — 15 միլիոն մարդ սպաննելով մէկ օրուան մէջ»:

Դարձեալ իր յայտարարութեան համաձայն, Մ· Նահանգներուն ժողովուրդը եւ ճարտարա-պետութիւնը մեծապէս կեդրոնացած ըլլալով, այդ երկիրը աւելի լաւ նշանակէտ մը կրնայ դառնալ ջրածին ռումբին համար, քան Ռուսաստանը:

Ահակոչ մըն ալ աչխարհահռչակ Այնչթայնը կ'արձակէ, նոյնպէս Ամերիկայի մէջ :

— « Աղետալի պատրաստ մըն է ապահովութիւն ձեռք բերել ազգային սպառազինութեամբ, գինարուեստի ներկայ վիճակին մէջ: Մ· Նահանգներուն եւ Խ· Միութեան միջեւ ծագած գինարշաւը, որ նախապէս պաշտպանողական միջոց մը կը համարուէր, ջղագարութեան յանգած է: Երկու կողմէն ալ, պաշտպանութեան լաւագոյն միջոց-ները կը կատարելագործուին տենդագին ան-պատրանքով, գաղտնապահութեան պատերուն ետեւ»:

Ի՞նչ կ'ուզէիք որ եղրակացնէր ծերունի դիտնականը, այս չարաչուք հեռանկարէն վերջ, — անկեղծ դործակցութիւն եւ փոխադարձ վստահութիւն, պահպանելու համար խաղաղութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, պէտք է ուրախ ըլլալ որ գինարուեստի նոր «ստեղծագործութիւնները» դլխու պտոյտ կը պատճառեն ոչ միայն հասարակ մահկանացուներուն, այլեւ դիտութեան վարպետներուն :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա՞ՑՍ ԱԼ ՆՈՐ ՉԻ

Ո՛րքան կը տքնին սովորական դատաւորները եւ հարցաքննիչները, ճշմարտութիւն մը կորզելու համար ամբաստանեալի մը բերնէն:

Օրերով քրտինք պէտք է թափել կասկածելի կէտ մը գտնելու եւ զայն օգտագործելու համար:

Դեռ վերջերս ահագին աղմուկ բարձրացաւ Ֆրանսական մամուլին մէջ, կասկածելի մահ-ուան մը առթիւ եւ ի վերջոյ առժամապէս ար-ձակուեցաւ Պրաղիլիացի մը որ կ'ամբաստանուէր թէ թունաւորած է իր կինը:

Իսկ հոն, վարագոյրին ետին, բոլոր ամբաս-տանեալները, մեծ , պզտիկ, անմիջապէս կը խոստովանին թէ լրտես են, մատնիչ, դաւաճան, դաղտնի սպասարկութեանց գործակալ, կաշառակեր, սրիկայ եւն·:

Ալ թուեցէք պատկերազարդ, դոյնզդոյն ածականներ, յանցաւորները սեւցնելու համար:

Տարիներէ ի վեր, չարան չարան խոստովանելով կը դնդակահարուին կամ կը կախուին վար-չապետներ, նախարարներ, եպիսկոպոսներ, կու-սակցական գործիչներ ու մտաւորականներ, բո-լոր այն երկիրներուն մէջ որ կը գտնուին մուրճ-մանդաղի տիրապետութեան տակ :

Աբիւնարբու Համմխներու եւ Իթթիհատի, գա-բակաան ոստիկանութեան բոլոր չարչարանքները յաճախ անօգուտ կ'անցնէին յեղափոխականի մը բերնէն բառ մը կորզելու համար :

Հիմա, փա՞ռք ամենավերջին եւ նորանոր դիւտերու, ոչ դատաւորը նեղութիւն կը քաշէ, ոչ հարցաքննիչը եւ ոչ ալ մանաւանդ ամբաստանեալը:

Ահա նոյնիսկ Ֆրանսացի երիտասարդ մը, ո-րուն մի միայն աչքերուն մէջ նայած են չեչտակի, Լեհաստանի մէջ եւ ըսել տուած թէ լրտեսութիւն կատարած է, ի վնաս «դեմոկրատ» պետութեանց:

Կը տեսնէք որ դիւտը պարզ վարադոյրի մը խնդիր է, անշուշտ երկաթեայ, որ առանց մազաչափ նեղութիւն պատճառելու ենթականերուն զանոնք չիակէ – չիտակ աւելի թանձր, այս անգամ պող-պատեայ վարագոյրի մը ետին կը ղրկէ, ի վարձ իր «խոստովանութեանց»:

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԱՎԱՁԸ երբեք չէ տեսած բամպակի այնքան բերք որքան անցեալ աշնան : Ներքին Դուինի, Նորաշէնի, Վերին Արտաշատի, Քաղցրաշէնի, Եուվալի եւ այլ կոլխոզներու սե-փական ինքնաշարժերը արտերէն եւ այդիներէն դիշեր ցերեկ կը կրեն անսպառ բերքը: Վերին Ար-տաշատի Սվերդլով կոլխոզը ունի 103 հեկտար բամպակի արտեր, 260 հեկտար այդի, 27 հեկտար բանջարանոց, ինչպէս եւ անասնապահական մեծ հաստատութիւններ , որոնք բարեկեցիկ կեանք կ'ապահովեն բոլոր կոլխոզնիկներուն: Անցեալ տարուան 30 կենդինարի դէմ 40 կենդինարը կ'անցնի այս տարի :

Վերին Արտաշատի դեղեցիկ գիւղին մէջ ապ-րող 490 տնտեսութենէն 400ը իրենց համար չինած են մէկ յարկով կամ երկու յարկով քարաշէն նոր բնակարաններ: Բոլոր տուներուն մէջ կան եղեկ-տրական լոյս եւ բարձրախօս: Գիւղը ունի իր սե-փական ռատիօ – հանդոյցը եւ հեռախօսը: Գիւղէն 18 երիտասարդներ կ'ուսանին Երեւանի եւ Մոս-կուայի բարձրագոյն ուսումնարաններուն եւ հա-մալսարաններուն մէջ: Վերին Արտաշատի երի-տասարդներէն 81 հոգի աւարտած են Երեւանի պետական համալսարանը, բժշկական, գիւղա-տնտեսական, բազմարուեստեան եւ անասնաբու-ժական կաճառներ եւ կ'աշխատին իրենց ասպա-րէզներուն մէջ: Շատ մը տուներու մէջ կան գրա-դարաններ նոր գիրքերով :

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ (Ղարաքիլիսէ) չրջանի «Ժդա-նով» գիւղը ունի գրադարան – ընթերցարան, գիւ-ղատնտեսական, քաղաքական եւ գեղարուեստա-կան գրքերով: Ունի նաեւ ռատիօ գործիք: Գրա-դարանին մէջ դասախօսութիւններ տեղի կ'ունե-նան Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութեանց մա-սին: Գրադարան կը յաճախեն նաեւ հայրենա-դարձ Հայեր, «մեծ մասամբ անգրագէտ »?:

Հիւլէական մղձաւանջը

ԿԱՐԵԼԻ՞Ը Է ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ Խ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Ուշվինկթընէն կը հեռագրեն թէ՝ հակառակ նախագահական շրջանակներուն եւ արտաքին նա-խարարութեան յոռետեսութեան, պայքար մը բաց-ուած է, Խ· Միութեան հետ լեզու գտնելու եւ հիւլէական զինաբշաւը դադրեցնելու համար: Այս պայքարին գլուխն անցած է ծերակուտական Թոմ Քոնըլի, արտաքին յարաբերութեանց յանձնա-խումբին նախագահը, որ ուժին դէմ ուժ ցուցնե-լու կուսակից ըլլալով հանդերձ, կը կարծէ թէ բոլոր դուռները փակուած չեն, միջազգային հա-մաձայնութեան մը յանգելու համար:

Ծերակուտականը հրապարակաւ յայտնեց իր այս տեսակէտը, մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ :

— « Նախագահ Թրումընն հրամայեց Հիւլէա-կան Ուժի յանձնախումբին ձեռնարկել Ջրածին ռումբի շինութեան: Այս որոշումը երբեք չի փա-կեր դուռը միջազգային համաձայնութիւն մը փորձելու համար Ջրածին ռումբի, հիւլէական ռումբի եւ ուրիշ քանդիչ զէնքերու մասին: Մ· Նահանգները առանձին չեն կրնար վճռել միջազ-գային քաղաքականութիւնը: Պատեհ ժամուն Մ· Նահանգները կրնան, Միացեալ Ազգերու միջո-ցաւ, ուրիշ փորձ մը կատարել, միջազգային հա-մաձայնութիւն մը ապահովել եւ հսկողութեան աղդու միջոցներ գտնելու համար: Կարգ մը յամառ ազգեր կրնան ի վերջոյ ըմբռնել համաձայնութեան մը կարեւորութիւնը: Միեւնոյն ատեն Մ· Նա-հանգները պէտք է չարունակեն այն քաղաքակա-նութիւնը որ կը համապատասխանէ ազգային ա-պահովութեան եւ պաշտպանութեան »:

Ուրիշ ծերակուտական մը ձեն պրիքըը, նոյնպէս անդամ Հիւլէական ուժի յանձնախումբին, յայ-տարարեց թէ ամէն ջանք պէտք է թափել, համա-ձայնութեան մը յանգելու համար Խ· Միութեան հետ, հիւլէական ռումբերու հսկողութեան մասին:

Ինչպէս գրած էինք անցեալ չաբթու, ուրիշ երկու ծերակուտականներ ալ կ'աչխատին ճամ-բան հարթել նոր բանակցութեանց համար: Մէկը, Մաք Մահոն, առաջարկեց 50 միլիառ տոլար յատ-կացնել յառաջիկայ հինգ տարիներու ընթացքին, չինարար աչխատանքներ կատարելու եւ խաղա-ղութեան դաւը զօրացնելու համար: Միւսը, Թայինկս, կը թելադրէր փորձ մը եւս կատարել, համաձայնութիւն մը կնքելու համար Խ· Միու-թեան հետ :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ՅՈՑՑԵՐ 1934 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 6ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌ-ԹԻԻ — 45 ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ ԹՈՒԼՈՆԻ ՄԷՋ· — ՁՕՐ· ՏԸ ԿՈԼԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Կիրակի օր ցոյցեր կատարուեցան Փարիզի եւ երկրին զանազան կեդրոններուն մէջ, 1934 Փե-տրուարի դէպքերուն տարեդարձին առթիւ :

Խաղաղ անցաւ Փարիզի ցոյցը, առաջնորդու-թեամբ համայնավար կուսակցութեան եւ Աչխա-տանքի Դաչնակցութեան: Բազմաթիւ պատուի-րակութիւններ թափօր մը կազմեցին Պաստիլէն Փլաս Ռէփիւպլիք, անցնելով ամպիոնին առջեւէն ուր բազմած էին համայնավար առաջնորդները, — Մարսէլ Քաչէն, Մոռիս Թորէզ, Մառթի, Ֆա-ժոն եւայլն: Նշանաւոր խտակներու վրայ կ'երե-ւային հետեւեալ վերտառութիւնները·— «Վերջ տուէք Հնդկաչինի պատերազմին: Մենք չենք ու-զեր որ մեր զաւակները մարդասպաններ ըլլան»·— «Կը պահանջենք ոչնչացնել հիւլէական ռումբը»·—« Կեցցէ՛ Ֆրանսայի եւ Լեհաստանի ժողո-վուրդներուն բարեկամութիւնը »·— Ֆրանսայի բժշկական ուսանողները կը մերժեն մանրէական պատերազմը·— 3000 ֆրանք պարգեւ ամէնուն·— «Ատլանտեանի դաչինքը պատերազմ կը նշանա-կէ» եւայլն:

Փարիզի թէ գաւառի հրապարակային ժողով-ներուն մէջ, չատ մը բանուորական խմբակցու-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԱՀ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՀԱՊԷՇԵԱՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ կիրակի օր մեռած է Հայկազուն Հապէչեան, որ ժամանակէ մը ի վեր կը դարմանուէր Pitié հիւանդանոցին մէջ:

Հանգուցեալը, բնիկ Մարզուանցի եւ 65ը անց, երիտասարդութեան տուն եղած է եռան-դուն Դաչնակցական: Միչտ կը ճամբորդէր, ի հա-չիւ հնութեանց վաճառականի մը եւ ունէր բարե-կեցիկ վիճակ: Վերջին 25 տարիներու ընթացքին թչուառութեան մատնուեցաւ հոգեպէս թէ մարմ-նապէս: Առիթով մը յիմարանոց ալ փոխադրուե-ցաւ: Մորապէս ընկճուած, կ'ուզէր Հայաստան երթալ: Երբեմն կը զբաղէր հին գիրքերու վաճա-ռումով, բայց վերջերս մատնուած էր յետին թըչ-ուառութեան:

Ունի բազմաթիւ գրութիւններ եւ ուսումնա-սիրութիւններ Պոլսոյ թէ արտասահմանի մամու-լին մէջ: Թերեւս ձեռագիրներ ալ ձգած է: Պա-տերազմին առաջ կ'աչխատակցէր « Ցառաջ »ի («Հնոց եւ Նորոց» եւն·):

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԴԱՍ ՄԸ՝ ԴԱՒԱԴԻՐՆԵՐՈՒՆ

Մեր ինքնապաշտպանութեան մասին տեղեկանալով ռուսական բանակներէն մնացած խումբ մը սպաներ, քանի մը տասնեակ զինուորներ եւ թընդանօթաձիգներ իրենց ծառայութիւնն առաջար – կեցին մեզի:

Շատերը կը յուսային Կովկաս անցնիլ մեր օ–ժանդակութեամբ, ուրիշներ կ'ուզէին իրենց բախտը մեզի կապել: Կային ալ որ կ'ուզէին մնալ, ժամանակ շահիլ եւ մեր թշնամիներու կողմն անցնիլ, կամ դառնալ վարիչ մեր շարքին:

Մենք պէտք ունէինք այդ ուժերուն եւ իրենց թնդանօթներուն, բայց զգոյշ էինք եւ կը հետա–զօտէինք: Այդ օրերուն, խիստ մտահոգ էինք սահմանակից Աղբակ գաւառի 2000 անդէն Հայե–րու վիճակի մասին:

Մեր թշնամին յաջողած էր դրգռել Սալմաստ Ուրմիա ճամբաներու եղերքներուն բնակող «Իլեր» կոչուած ցեղախումբերը, որոնք իրենց յաճախակի յարձակումներով, կը սպաննէին, կը կողոպտէին ճամբորդները եւ եւ խոչընդոտ կը հանդիսանային մեր եւ Ուրմիոյ քրիստոնեաներու յարաբերու–թեանց:

Ռուսական բանակի սպաներէն, ենթասպաներէն հարիւր չափուն հոգիէ աւելի Հայեր եւ Ռու–սեր Ուրմիոյ քրիստոնեաներու տուներուն մէջ ա–տեն մը ապաստան գտնելէ վերջ, որոշած էին Սալ–մաստ գալ եւ անցնիլ Երեւան:

Հակառակ մեր եւ տեղացի պարսիկ, թուրք բարեկամական յարաբերութեանց, սպաններու այդ խումբը Խանթախաի մօտ յարձակման ենթար – կուեցաւ եւ կողոպտուեցաւ մասամբ:

Այդ խումբը հաղիւ Սալմաստ նետուելով «Ազինուորական Մարմնէն» խնդրեց Կովկաս ղրկել զիրենք:

Սամսոն խանի միջոցով Տիլիմանի նահան – գապետէն պարսիկ զինեալ ձիաւորներ խնդրուե – ցան, խումբը ապահով Շարաֆխանէ հասցընելու եւ այնտեղէն կառախումբ նստեցնելու համար: Պարսիկ ձիաւորներու ուղեկցութիւնը կը փաթա – տէր հաւանական յարձակումի եւ կողոպուտի վը–տանգը եւ չէր խանգարեր մեր յարաբերութիւն – ները: Նահանգապետ որոշուած օրը Ղալասար հայաբնակ գիւղը ղրկեց չորս պարսիկ ձիաւորներ:

Երբ խումբը պատրաստ էր, Սամսոն՝ Մահ – լամի եւ Աղբակի տասնեւհինգ զինեալ ձիաւորներ եւ Ղարաքաղցի Թարխանը կանչելով, յայտարա–րեց.— «Ցանուն «Սալմաստի Հայոց զինուորական մարմնի» կը հրահանգեմ ձեզի ենթարկուիլ մեր ներկայացուցչին» (դիս ցուցնելով).—

Կարմրեցայ, քրտինքի կաթիլները վար կը թափէին ճակատէս եւ այտերէս: Ինքզինքս ան – յարմար եւ անարժան կը համարէի:

Մօտեցաւ եւ կամացուկ մը ըսաւ.— «Ես դէ–տեմ ինչ կ'ընեմ, չանորդի»:

Անկարելի էր չհամակերպիլ:

Ալա դառնալով խումբին, աւելցուց.— «Մօ – տաւորապէս երկու օր, դուք պիտի անցնիք պարս–կական գիւղերի միջով. պարտաւոր էք սիրալիր եւ յարգալիր վերաբերմունք ցոյց տալ բոլորին: Ձեր կողմէ դնուելիք ամէն բանի համար պէտք է վճարէք առաւելագոյն դինը: Կ'արդիլեմ ձեզի վէ–ճի տեղի տալ, միջադէպ ստեղծել: Ձեզի պիտի ուղեկցին Նորին Կայս. մեծութեան, Պարսից կա–ռավարութեան ձիաւորները: Ցանցաւորը պիտի պատժուի մահուամբ»:

Ձիաւորներէ, երկու տասնեակ բեռնակառքե–րէ եւ մօտ 200 անձերէ բաղկացած մեր կարաւանը չարժուեցաւ: Շաբաթաթեզի լերան ստորոտը քե–րելով կը յառաջանայինք դէպի Քանլի տէրէ, ո–րուն մուտքին մօտ սկսաւ ձիւն տեղալ: Թարմ ձիւնով ծածկուած ճամբուն վրայ մեր խումբին պատկերը ճչզրտօրէն կը գծագրուէր:

Թարխանի ղեկավարութեամբ, մեր տասնեակ մը ձիաւորները մտան հեղեղատը (Քանլի տէ – րէն), անոր ծայրը դիրք բռնելու համար:

Մնացած մեր հինգ զինուորները ղրկեցի հե – ղեղատին ձախ եղերքի ժայռերը հետախուզելու եւ վտահ՝ ինծի ուղեկցող 150է աւելի փորձուած, չքանչաններ ստացած ռուս բանակի մնացեալ սպաներուն, յառաջացանք դէպի հեղեղատին բե–բանը:

Մեր ձախ կողմի լեռը ծածկուած էր ձիւնով եւ թանձր մշուշով: Ցանկարծ հովուական սրինդի մը ձայն լսեցինք:

Պարսիկ ձիաւորները դարձուցին ձիերու գլու–խը, իրրեւ թէ ստուգելու թէ ով կայ լեռնալան – ջին եւ ով է սրնդահարը, իրապէս հովիւ մը, թէ վտանգաւոր անձեր: Բայց քիչ մը վերջ, պար – զուեցաւ, որ փախած եւ մտած են մօտակայ պարսկական գիւղը: Վայրկեան մը, անոնց փա – խուստը երկչոտութեան վերագրեցի, բայց չու – տով համոզուեցայ թէ՝ նախօրօք պատրաստուած թակարդի մը մէջ կը գտնուինք:

ՃՐ՛Զ··· սուրաց Թրքական հրացէնի մը ա – ռաջին զնդակը եւ լերան կատարէն լսուեցան հայ–հոյանքներ եւ միաժամանակ հրազէններու հա – մազարիկը:

Հարկադրուած էինք չպատասխանել:

— « Կրակեցէք, կոտորեցէք կեավուրները» , կը գոռար խռպոտ ձայն մը: (Թուրք չավուշ մըն էր, ինչպէս յետոյ ստուգուեցաւ):

Դաւադիրները տարածուած էին երեք քիլո – մեթրի վրայ: Հրացանաձգութիւնն սկսաւ սաստ–կանալ, մառախուղը անհետացաւ եւ մենք տեսանք ամբողջ լերան երկայնքին դիրք բռնող թշնամի – ները: Սոխակուեցանք կրակել, որովհետեւ անոնք կռուելով կ'իջնէին լեռնէն եւ կը փորձէին զինա – թափ ընել մեզ, կողոպտել եւ բնաջնջել: Մօտեցայ ժայռերու մէջ դիրք բռնած մեր հինգ զինուորնե–րուն եւ սկսանք կրակել:

Այդ միջոցին, Ղարաքաղցի եւ Զանդեզուրցի չորս սպաները մեր դիրքը հասան եւ յայտնեցին թէ՝ բոլոր սպաները եւ ենթասպաները իրենց զէն–քերը ձգած եւ պահուըտած են լճի ափի ժայռե–րուն մէջ: Անոնց կիները եւ երախաները կուլան սարսափահար եւ անօգնական:

Անոնք ալ ծունկի եկան մեր տղոց քով եւ սկը–սան կռուիլ, պատուիրեցի մնալ եւ սպասել կար–գադրութեան:

Մտայ ձորը եւ յառաջացայ դէպի ձորի միւս բերանը: Թարխանը ցոյց տուաւ հեռուէն յառա – ջացող խուժանը, որ կուզար կտրելու ձորաբե – րանը:

Համաձայնեցանք որ Թարխանը իր խումբով պաշտպանէ ձորի բերանը, ես վերադառնամ դէպ ի մուտքը եւ կարգադրեմ որ ձոր մտած «Փուր–գօն»ները պատրաստուին Սալմաստ վերադառնա – լու:

Աբեւելեան եւ մասնաւորապէս հայկական բարեկամութիւնը ու հիւրընկալութիւնը ըլլալով միանժամանակ անկեղծ ու խանդավառ, ոչ մէկ խոչընդոտ կը յարուցանէն ոեւէ Հայու դիմաց, ուր որ ալ հանդիպին եւ ինչ վիճակի մէջ ալ գտնեն: Միւս կողմէ, ճշմարիտ Հայու ընտանութիւնը չի բխիր չահախնդրական կամ կարեկցական զգա – ցումէ, այլ այն ներքին հոգեկաւ մղումէն որ կը կոչուի հայրենասիրութիւն: Այսպէս կը ստեղ – ծուի հայրենակիցներու տաքուկ շրջանակ մը, ուր ամէն ոք կը խօսի ու կը հրճուի իր հայրենիքին հին եւ նոր փառքերով:

Արտասահմանի հայութեան տնտեսական հո – գերու մղձաւանջը անշուշտ պատճառ մըն է ան – տարբերութեան, սակայն ոչ արդարացում մը, ո–րովհետեւ եթէ Հայը իրրեւ մարդ կը զգայ հարկը ընկերութեան, բնական է որ նախընտրէ իր հայ–րենակիցը քան թէ օտարը:

Նոյնպէս՝ Եւրոպայի կամ Ամերիկայի ըն – դարձակ քաղաքներու մէջ ապրող հայ ընտանիք–ներու տան հեռաւորութիւնը՝ արգելք մը չէ բա–րեկամութիւններ մշակելու, կը բաւէ ունենալ քիչ մը բարի կամք եւ մանաւանդ աղգային զգացում: Ասկէ զատ՝ անտեղի է չատ մը Հայերու դիւրա – զգածութիւնը, որ զիրենք մղած է հեռանալ հա–ւաքական կեանքէն, իրրեւ հետեւանք քանի մը անձերու սխալ վերաբերմունքին:

Ամէնէն տխուրը՝ ազգային հարցերու հանդէպ ստեղծուած անհոգութիւնն է, որ անզգալիօրէն կը զարգանայ վերոյիշեալ անհատներու մէջ:

Ամէն պարագայի մէջ, ընտանեկան սերտ յա–րաբերութիւններն են որ կը կազմեն մեր լաւա – գոյն միջոցները պայքարելու համար այլասերման դէմ: Այս շրջանակներու մէջն է որ պիտի կրնանք պահել մեր ազգութիւնը իր լեզուով ու բարքերով: Դարձեալ այս շրջանակներու մէջն է որ կրնանք ծանօթացնել երկսեռ երիտասարդութիւնը, առաջ–քին առնելով օտար ամուսնութիւններու: Վեր – ջապէս այս շրջանակներու մէջ է որ երէցներու խրատներով ու փորձառութեամբ կարելի է ա – ռաջնորդել երիտասարդութիւնը դէպի չիտակ ու–ղին, զայն փրկելով անդարմանելի անկումէն:

Տարրական պահանջներ են ասոնք օտարու – թեան մէջ, մինչեւ որ կարենանք վերադառնալ մեր հայրենի երկիրը, ուր միայն կարելի է մեր ճշմարիտ ու հարազատ փրկութիւնը:

ՑԱՐՈՒԹԻԻՆ Ա.ԼԻՒՍԱՆԵԱՆ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՑԱՃԱՒՈՐԴԸ.— Կարսոն, այս ապուրը չեմ կրնար ուտել:

ԿԱՐՍՈՆԸ.— (Ապուրը կը փոխէ եւ նոր պնակ մը կը բերէ): Հրամեցէք:

ԱՆԳԼ. ՑԱՃ.— Կարսոն, դարձեալ չեմ կրնար ուտել ապուրը:

ԿԱՐՍՈՆ.— (Կրկին կը փոխէ ապուրը):

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ.— Կարսոն, անկարելի է որ կա–րենամ ուտել այս ապուրը:

ԿԱՐՍՈՆ.— Բայց պարոն:

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ.— Ինչպէ՞ս կ'ուզես որ ուտեմ ապուրը՝ երբ դդալ չես դրած ...:

Մճակ Առեւելցի

ՄԻԼԱՆՕ.— Հայը իր հայրենիքին աշխարհա–գրական դիրքին պատճառաւ Արեւելքի է իր ամ – բողջութեամբ: Ան կրած է ազգեցութիւնը իր երկ–րին, ընդունելով իր ֆիզիքական եւ մտային կազ–մին մէջ արեւելցիի բնորոշ գրոշմը: Մենք, ար – տասահմանի Հայերս որքան ալ ջանանք ծածկել մեր արեւելեան ծագումը՝ մեր կարգ մը արտա – յայտութիւններու մէջ, կը մնանք միշտ Արեւել – ցի: Ցաւալին այն է որ, փոխանակ իւրացնելու հիւրընկալ ժողովուրդներու յատկութիւնները՝ ատկէ կորնչցնելով մեզի յատուկ ձիրքեր, կ'ազ – դուինք միայն անոնց թերութիւններէն:

Որո՞նք են առաւելութիւնները, այս մեր ցե–ղային խառնուածքին, որ կրնան փրկել գաղթաշ–խարհի հայութիւնը այլասերումի ահաւոր սպառ–նալիքէն:

— Պահպանել մեր արեւելեան բարքերը նաեւ օտար ափերու վրայ:

Բարք ըսելով մենք չենք հասկնար միայն այն ինչ որ կը կեդրոնանայ մեր կրօնական ու ազգա–յին տօներու կատարման մէջ, այլ մասնաւորապէս այն ինքնաբուխ, անկեղծ ու խանդավառ մտեր – մութեան մէջ որ իրարու կը կապէ Արեւելքի բոլոր հայ ընտանիքները:

Գաղութներու մէջ կան բազմաթիւ ընտանիք–ներ որոնք կ'ապրին նոյն քաղաքին մէջ, բայց դրեթէ բոլորովին կ'անտեսեն իրար, իրենց բարե–կամութիւնը սահմանափակելով բարեւի մը կամ պատահական հանդիպումներու մէջ:

Սակաւաթիւ են այն ընտանիքները որոնք տեր մտերմութիւն կը հաստատեն, ընդհանրա – պէս հիմնուած ըլլալով ազգականական կապերու վրայ:

Դեռ աւելի տխուր պարագայ մը կը կազմէ անհատներու սքօղուած պատակտումը: Որոշ դիրքի տէր անձեր մոռացութեան կը մատնեն հա–մեստ ընտանիքներ, նախընտրելով օտար ծանօ – թութիւններ, պարզապէս ունայնասիրութեան համար: Այս անտարբերութիւնը աւելի աչքի կը զարնէ, երբ կը տեսնէք չատ մը ուսանողներ եւ ամուրիներ, որոնք չունենալով ոչ մէկ մերձաւոր նեցուկ նոյն քաղաքին մէջ, ճարահատարեկամու–թիւն կը փնտռեն տարբեր շրջանակներու մէջ: Եւ հետեւանքը կ'ըլլայ այլասերում, օտարացում:

Անշուշտ կարելի չէ պահանջել իսկական մը–տերմութիւն մը տարբեր հոգեբանութեամբ ան – հատներու միջեւ: Բայց ինչո՞ւ զլանալ տարբա–կան բարեկամութիւն դէպի զրկուածը, ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ:

Հարկ է ուրեմն վերադառնալ այն դեղեցիկ աւանդութեան որ յատուկ է Արեւելքի հայ ընտա–նիքներու մեծամասնութեան, այսինքն այն ազնիւ ու անկեղծ մտերմութեան որ կը միացնէ ընտանե–բար մեր հայրենիքի բազմաթիւ ընտանիքները, ձիրք մը որ այնքան կը նպաստէ մեր ինքնապաշտ–պանութեան: Դժբախտաբար չատեր մոռցած են այս դեղեցիկ աւանդութիւնը, նախընտրելով ա – րեւմտեան ժողովուրդներու չողոքորթ ձեւակա – նութիւնը:

Շատ չանցած հեղեղատի մուտքին մօտեցան յիսնեակ մը ձիաւոր թշնամիները, Սալմաստի մէջ « քոչի » համբաւ վայելող Աման Սարհանդի ղե – կավարութեամբ: Մենք մնացինք եռանկիւնաձեւ եւ սաստիկ կրակի մը մէջ:

Արճանակի եւ մարակի սպառնալիքով ժայ–ռերու մէջէն դուրս քաշեցինք քանի չափ սպաներ եւ պարտադրեցինք դիրք բռնել եւ կռուիլ Աման Սարհանդի դէմ:

Մեր փոքրիկ զնդացիրը կը դործէր անընդ – հատ, հաղարաւոր զնդակները կը սուրային, մէ–կիկ – մէկիկ կը սպաննուէին մեր կառքերու ձիերը եւ բեռնաբարձ « ֆուրգօն»ները անչարժութեան կը մատնուէին:

Երկու ժամուան կատաղի կռուին մէջ, մենք զոհ տուինք Աղբակեցի անդէն Հայ մը՝ Գասպարը՝ ինչպէս նաեւ 11 ձի եւ 3 «ֆուրգօն»ներ բեռցուած դորգերով, ուտելիքներով, հանդերձեղէնով:

Մութը կամաց կամաց կը պատէր լեռներու դագաթները: Կանչեցինք լերան ստորոտը գըտ – նուող մեր զինուորները եւ «ուռ, ռա՛ ա՛» գոռա–լով յարձակեցանք մեր նահանջի դիծը կտրող թշ–նամիին վրայ:

Մեր զնդակներէն մէկը դպաւ Աման Սար – հանդի ձիուն: «Քաջ» հրամանատարը ճերմակ ձի մը հեծնելով փախաւ իր հետեւորդներուն հետ եւ դնաց դէպի Եարկուղ – աղամ գիւղը:

Լեռնէն կը կրակէին անդադար:

Սամսոն մեզի օգնութեան ղրկած էր յիսնեակ մը ձիաւորներ, որոնք մեզի հասան Սաատլիանի մօտերը: Ղալասար գիւղէն դուրս խնուած էր մեծ բաղմութիւն մը, մեզ դիմաւորելու համար: Սամսոնը զինաթափ ըրաւ եւ բանտարկեց դասալիք սպաները:

ԱԶԳԻՆ

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հանդէսներ, դասախօսութիւններ եւ ուրիշ հաւաքոյթներ կազմակերպելը, այլ – լասերման դէմ պայքարելու լաւագոյն միջոցները են :

Թերթերու մէջ հանդէսներու նկարագրու – թիւնները կը կարդանք որոնք դովեստով կը խօսին նախագահին, բանախօսին եւ բոլոր դերակատարներու մասին, սակայն կ'անտեսեն իրական, սեւ աշխատանք կատարողները: Քանի մը նուիրուածներ են, չեն փոխուիր, կ'աշխատին տարիներէ ի վեր, խմբակներու բաժնուած՝ տունէ տուն, խանութէ խանութ շրջելով տոմսակ կը ծախեն, հանդէսին մէջ ուտելիք եւ խմելիք կը ծախեն: Կա – պոյտ Խաչը զրամի պէտք ունի, ուսուցչուհի ունի, Մարսէյլ քաղաքին մէջ 80էն աւելի աշակերտներ կան, չատերը ի վիճակի չեն վճարելու, անոնց տետրակները, մատիտները եւ գիրքերը իրենք պիտի ճարեն: Հիւանդանոցներուն մէջ դժբախտ հիւանդներ կան, որ կիրակիները աչքերը հիւանդանոցին դրանը յառած՝ Խաչուհիներուն այցին կը սպասեն: Մխախոտ, պտուղ, ուտելիք եւ դրամ պէտք է տալ անոնց, անտէր են եւ աղքատ: Կան ուրիշներ ծեր եւ հիւանդ, օգնութեան կարօտ :

Այս ժրաջան տիկիններն ալ ուրիշ տիկիններու պէս զբաղած են առեւտուրով եւ տնական աշխատանքներով: Ինչպէս տոմսակ առնողները եւ նըւիրատուները, միեւնոյն մարդիկն են, դժգոհնե – րը եւ մերժողներն ալ միեւնոյն մարդիկն են :

Մարսէյլ քաղաքի Կապոյտ Խաչի պարահան – դէսը տեղի ունեցաւ Clubի դեղեցիկ սրահին մէջ, չաբաթ իրիկուն 4 Փետրուարին, կէսօրէն վերջ : Անդադար կ'անձրեւէր: Կազմակերպիչները մտահոգ են, ծախքերը չատ, հապա՞ եթէ ժողովուրդ չգայ: Իրիկուան ժամը 9ր կ'անցնի , անձրեւը կը տեղայ, սրահը լեցուած չէ: Խնչուհիները ջղայնացած չարժման մէջ են: Տոմսակները ծախուած են, այդ չի բաւեր, պէտք է սրահը լեցուի: Հա – կառակ տեղատարափ անձրեւին՝ սրահը լեցուե – ցաւ ակնկալուածէն աւելի: Աթոռ չկայ, նստող – ները նեղ կ'ընեն, տեղ կ'ընեն:

Ընկեր Ա. Աբրահամեան բեմ հրաւիրեց նա – խագահը , Տիկին Հազարեան , որ չնորհակա – լութիւն յայտնեց, իրենց վայելած քաջալերու – թեան համար: « Կապոյտ Խաչի կազմակերպու – թիւնը աննախընթաց երեւոյթ մրն է հայ իրակա – նութեան մէջ , քառասուն տարիներու հանրօգուտ անցեալով: Այսօր ան կը ներկայանայ աւելի կո – րացած եւ ճիւղաւորուած: Ուր որ հայ դաղութ կայ՝ հոն կայ եւ կը դործէ հայ Կապոյտ Խաչը : Ան միայն դթութեան դործով չի բաւականանար, այլեւ կ'օժանդակէ հայկ. մշակոյթին, որ ամէնա – գործեղ միջոցն է Հայր Հայ պահելու: Մեր բոլոր մանաւանդ մեր աղջկան ոգի իր զաւկին, ստիպէ որ ան հայերէն խօսի, եթէ անոր ծանօթացնէ հայ ժողո – վուրդին փառքերը եւ անոր մէջ վառէ իր աղդին մեծութեան դիտակցութիւնը , հաւատացէք որ , նոր սերունդը չի ձուլուիր »:

Հանդէսին դեղարուեստական բաժնին իր սի – րայօժար մասնակցութիւնը բերած էր ծանօթ Ջու – թակահար Պ. Լ. Ղեւոնդեան: կը լսենք թէ բարե – կամները նուագահանդէս մը պիտի կազմակեր – պեն ի պատիւ այս խոստմնալից երիտասարդին, որ ազդային բոլոր ձեռնարկներուն կը մասնակցի առանց ակնկալութեան: Գաղութին կը մնայ քա – ջալերել: Փոքրիկն Շիրկերչեան յայտնապէս նուա – դեց դաշնակի վրայ: Մէջ ընդ մէջ պարեցին Ժիմ – նազ Թատրոնի պարուհիները:

Օրինակելի կարդապահութեամբ չարունակ – ուեցաւ հանդէսը մինչեւ լոյս, կապոյտ Խաչի ա – պահովելով լաւ հասոյթ մը :

Ք. ՍՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԼԻՈՆ.— Շաբաթ օրուան տեղատարափ անձ – րեւէ վերջ, կիրակի առաւօտ գարնանային պայ – ծառ օդով մը Հ. Մ. Ը.Մ.ի վարչութեան անդամ – ները լծուած են աշխատանքի,— դաշտ գծելու: ժամը 9·45ին մեր եռանդուն կրտսերները դաշտ եկան, դատաւորութեամբ Գարակէօզեանի, A. S. U. L.ի դէմ :

Առաջին առթիւ մեր պատանիները չուարտմի կը մատնուին ու հետզհետէ տաքնալով, իրենց չուարտմը կը փոխուի յանդգնութեան : Արդէն կիսախաղին յաղթական ելան 4—0:

Բ. կիսախաղին աւելի արագ ու ճկուն խա – ղարկութիւն մը ցոյց տուին յառաջապահներ Հիւսեան, Զիւլէճեան, Մանուկեան, ու Կոստան – դինեան ու խաղը վերջացաւ մեր կրակոտ պատա – նիներու յաղթանակով, 8—0:

Կէսօրէ վերջ ժամը 2ին սկսաւ մրցումը մեր պահեստիին եւ Պոռթոյի Ա. խումբին միջեւ: Խա – ղը նախապէս այնքան ալ հետաքրքրական չան – ցաւ, որովհետեւ առաուան պայծառ օդը քամիի փոխուեցաւ եւ երկու կողմերն ալ կը նեղուէին: Ա. կիսախաղը վերջացաւ 1 — 1 հաւասար: Երկ – րորդ կիսախաղին մեր տղաքը չատ մը առիթներ փախցուցին եւ մանաւանդ յառաջապահները, սխուր էին բացի Դուզլեանէն որ դիտցաւ, իր նուրբ խաղարկութեամբ բարձրացնել խումբին արժանիքը :

Խաղը վերջացաւ մեր պահեստիին պարտու – թեամբ 1—2:

Ժամը 15·30ին սկսաւ մեր Ա. խումբի եւ ելեկ – տրամեքանիքի Ա. խումբի մրցումը (Coupe de Lyon 8ème finale): Հակառակ սաստիկ հովին եւ ցուրտին, մարզասէր հայ եւ օտար հասարակու – թիւնը փութացած էր դաշտ, քաջալերելու համար մարզիկները: կարգ մը հայանուն անպատկառներ ալ սողալով քաջութիւններ կը կատարէին: Օրուան դատաւորը, Mr. Privat մեզի ծանօթ խիստ ու պարտաճանաչ, երկուստեք տղաքը հրաւիրեց դաշտ ու վիճակուեցաւ որ մերոնք իյնան հովին դէմ: Շնորհիւ մեր պաշտպանողական դծին, Մի – նասեան, Եկէքեան, խմբ. Սիմոնեանի հակառա – կորդի վայրկեանները ապարդիւն կ'անցնէին, ու մեր տղաքը սաստիկ հովին դիմաց քաջաբար դի – մադրեցին: Շատ չանցած մեր կեդրոնի յառաջա – պահ Սիմոնեան ժ. չահեցաւ առաջին նշանակէ – տը անսահման ուրախութիւն պատճառելով: Ա. կիսախաղը վերջացաւ մեր յաղթութեամբ 1—0 :

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ մեր բուռն յար – ձակողականով: Մեր վերջապահներն անդամ հա – կառակորդի բերդին կը մօտենային: Եւ ահա մեր աջ մէջ յառաջապահը կը նշանակէ Բ. կէտը, հա – կառակորդը մատնելով թուլութեան: Մեր յառա – ջապահներէն աջ ծայր երիտասարդ Լեւոն Հապէչ – եան արագաչարժ ու ճարպիկ դարձուածքով մը չահեցաւ երրորդ նշանակէտը: Խաղը վերջնա – լու երկու վայրկեան մնացած հակառակորդին բերդապահը անդղալարար դուրս հանեց Հապէչ – եանի քաշած ուղիղ մէկ «քորները», առանց դա – պատուրին ցոյց տալու: Խաղը վերջացաւ մեր յաղ – թութեամբ 3—0:

Ապրիլք տղաք: կ'իմանանք թէ Ս. Զատկի առ – թիւ մեր Ա. խումբն ալ հրաւէր ստացած է մրցե – լու համար Ալֆորվիլի մէջ, Մարսիլիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ի նախագահ Պ. Պապիկեանի մօրը յիշատակին նուիրուած բաժակը չահելու: Մրցումը պիտի կա – տարուի կրկին չորս քոյր մասնաճիւղերու միջեւ, անցեալ տարուան պայմաններով: — Լիտես

Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՄՄԲ.— Ինչպէս յայտարարուած է, Փետր – ուար 19ին երաժշտական երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ, ի յիշատակ ողբացեալ երաժշտագէտ Գուրգէն Ալէմշահի :

Այս առթիւ կազմուած յանձնախումբին զե – կոյցէն կը խնդրենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.–

Երդահան ղեկավար Գուրգէն Մ. Ալէմշահի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ խումբ մը բարեկամներ, Սիրան Կոմիտաս երգչախումբի եւ Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի Նախկին Սա – նուց Միութեան հետ, յիշատակի ցերեկոյթ մը կազմակերպած են, նուիրուած վաղամեռիկ երա – ժիշտին գործերուն :

Առաջին առթիւ իսկ, յանձնախումբս գրաւոր հրաւէր ուղղեց անխտիր բոլոր Փարիզահայ կազ – մակերպութեանց :

Պէտք է ըսել, թէ պատիւ բոլոր պատասխանող կազմակերպութիւններուն թէ սիրայօժար բերին իրենց մասնակցութիւնը, նշանակելով ներկայա – ցուցիչներ նախաձեռնող յանձնախումբիս մօտ :

Պատասխանած են մօտաւորապէս քսան կազ – մակերպութիւններ, բոլորն ալ գնահատելի դա – նելով մեր այս ձեռնարկը , որ պիտի ըլլայ ոչ միայն յարգանքի պարտականութիւն մը, այլեւ երաժշտական վայելք մը :

ԼԻՈՆԻ ՅԱՌԱՋԻԿԱՑ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ԱՌԹԻԻ AIR FRANCEը 20 % ԶԵՂՉ ՄԸ Կ'ԸՆԷ

Լիոնի միջազգային Տօնավաճառը այցելողնե – րուն (15 ապրիլէն — 24 ապրիլ 1950) Air Franceը 20 առհարիւր զեղչ մը պիտի ընէ պարզ երթի կամ երթուդարձի տոմսերուն վրայ թէ ներքին եւ Ֆը – րանսական դաղթավայրերու համար :

Այս զեղչը ի գործու է ապրիլ 10էն մինչեւ 30: Պայման չէ որ ճամբորդութիւնը մինչեւ Լիոն ըլ – լայ, մանաւանդ երբ դժուարութիւններ կը ներ –

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

Եւ հասկանալի է թէ ինչու: Բախտաւոր դե – ղեցկուհին մելիքի աղջիկն էր...

Արեգակը չատ էր մօտեցել այն սարին, որի եռեւում մայր էր մտնում.:

Մի քանի հարց ու փորձ եւս — եւ կը դայ ա – մառնային երեկոն, բայց Աւետարանոցի ծաղիկ – ները դեռ չէին վերջացրել Վարդավառի բոլոր ծէսերը: Դեռ մնում էր ամենահետաքրքրական բանը, դեռ այդքան մատաղ սրտերը սպասում է – ին, թէ ինչ պիտի ասէ բախտը :

Ամէն մէկը բացել էր իր նուիրական դաղտ – նիքը, բայց... դուր չեն ասում.— «Թո՛ղ քո սր – տինը, տես ինչ է ասում բախտը »:

Մելիքի աղջիկը հեռացաւ ընկուզենուց եւ դնաց դէպի բլրի սոորոտը :

Նրան հետեւից հասակն առած կինը, որ մին – չեւ այժմ հեռու էր պահւում: Նա աղջկայ դայ – եակն էր:

Տեսնելով, որ աղջիկը սկսեց դէս ու դէն դնալ եւ դեղեցիկ ծաղիկներ հաւաքել, պառաւը կանդ առաւ եւ հարցրեց.

— Ո՞ւմ համար են դրանք :

Աղջիկը չպատասխանեց մինչեւ որ իր ձեռ – քում մի մեծ դոյնդոյն փունջ չկազմուեց : Ապա, մօտենալով իր դայեակին , ասաց.

— Մեր սափորի համար, որ դրած է աղբիւրի մէջ: Ես կը ծածկեմ նրան, կը զարդարեմ, կը համբուրեմ նրան, որ լաւ բան դուշակէ ինձ հա – մար :

Ի՞նչ կը լինի, Մէհրի, ինչ կ'ասէ նա ինձ: Վախում եմ, սիրտս հանդարտ չէ:

— Մի՛ վախիր, Մէհրին մատաղ լինի քո սի – րուն աչերին, ասաց պառաւը մայրական քնքշու – թեամբ եւ բռնեց աղջկայ ձեռքը :

— Մի վախիր, իմ Գայիանէն Վարանդայի երկնքում մի աստղ ունի, որին նմանը դեռ մարդ չէ տեսել: Ի՞նչ պիտի ասէ քեզ Վիճակը, երբ դու ինքդ մեր ամէնքի բախտն ես..

Եւ նորից ու նորից պառաւը մատաղ դնաց իր սանիկին: Նրա ձայնը, որ դիւթում էր Մելիքի երեխաներին դեռ մանկութեան առաջին տարինե – րից, այժմ էլ առաւ իր հրաչալի ներդործութիւ – նը: Գայիանէն ժպտաց եւ լի վստահութեամբ ու հաւատով՝ նայեց այն տեղին, ուր խորհրդաւոր սափորն էր գտնւում :

Այդ միջոցին միւս աղջիկներն էլ եկան դէպի այն կողմը, ուր Գայիանէն ծաղիկ էր հաւաքում: Պառաւը սթափուեց, բարձրացրեց իր դլուխը եւ այդ ժամանակ միայն նկատեց, որ արեւը մայր մտնելու վրայ է: Նա իսկոյն յիշեց իր պարտաւո – րութիւնը, եւ տանելով Գայիանէն դէպի մի կողմ, ասաց.

— Օրը մթնում է, եւ մենք այստեղ չպիտի մնանք:

Աղջիկը ապշեց, համարեա ցնցուեց:

Նա չէր կարծում թէ այդ բոպէին աչխար – հում կը լինի մի մարդ, որ կիսաա կրթողնէ այդ օրուայ խաղերը :

— Իսկ Վիճա՞կը, բացականչեց նա յուսա – հատուած: Ապա բռնեց դայեակի ձեռքը եւ ցոյց տալով արեւմուտքը, ասաց.

— Դեռ արեւ կայ. տեսնո՞ւմ ես, երեք –չորս չուանի երկարութեամբ ճանապարհ ունի արեգա – կը, իսկ նրա մայր մտնելուց յետոյ սկսւում է մի կարճլիկ օր, չուքի, թարմութեան փոքրիկ օր: Տղամարդիկ ճրագավառին են տուն վերադառ – նում. իսկ մինչեւ այդ ժամը՝ վերջացած կը լինի մեր վիճակը :

— Մինչեւ ճրագավա՞ռ, հարցրեց նա կոչա ձայնով. այդ չի լինի : Այստեղ ամէնքը աղջիկ – ներ են :

— Բայց մեր դիւղը չատ է մօտիկ, երկու թը – ռիչքով կարելի է հասնել :

— Չէ, չէ, ժամանակը չար է ... Դու չգի – տես, դու երեխայ ես...

Այժմ ցերեկն էլ մեր երկնքի տակ ապահով չէ կարելի մարդ գալ: Գնանք, Վիճակը տանն էլ կարելի է...

— Տանը հարսնաղբիւր չկայ ...

Այստեղ է աղջիկների բախտը :

— Ջրից կարելի է տանել: Բայց այս ի՞նչ է..

Նա այլեւս չչարունակեց: Նրա աչքերը տեսան մի բան ու սարսափեցին :

Բանջարանոցի միւս կողմում ահագին թեք լանջեր էր տարածել լեռնային բարձրութիւնը, պառիվայրի մեծ կէսը ծածկուած էր անտառով, որի ստորին մասերը արդէն ընկղմուել էին երե – կոյեան սաուերների մէջ:

կայացնեն օդանաւային փոխանցումը Փարիզի կամ Մարսէյլի մէջ։

Ձեղչը ստանալու համար ներկայացնել Տօնավաճառին Տեսչութեան (Lyon, rue Menestrire), Փըրանսական առեւտրական սենեակներուն, կամ Լիոնի Տօնավաճառին պաշտօնական պատուիրակներուն եւ կամ Արտասահմանի Փրանսական իշխանութեանց կողմէ վաւերացուած տոմսը։

Այս պաշտօնական տոմսը պէտք է կնքուած ըլլայ մեկնումի օրը Air France գործակալութեանց կամ Տօնավաճառին վարչութեան կողմէ։

թիւնները կը յայտարարէին թէ վճռած են ոչ զէնք չինել, ոչ ալ փոխադրել։

Ամէնէն ծանր դէպքը պատահեցաւ Թուլոնի մէջ, ուր վիրաւորուեցան 35 ոստիկաններ եւ 10 ցուցարարներ։ Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ամէն բան կարգին էր սկիզբը, եւ կը կարծուէր թէ համայնավարները պիտի պահէին իրենց խոստումը։ Սակայն յանկարծ թափորը երկուքի բաժնուեցաւ, մտնելու համար Ալժէ փողոցը ուր արգիլուած էր անցքը։ Ոստիկանները անմիջապէս շղթայ մը կազմեցին ճամբան փակելու համար։ Եւ բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ։ Քարեր, չիչեր, ամէն տեսակ առարկաներ կ'արձակուէին աջ ու ձախ։ Առանձին մնացած ոստիկաններ խոյտանդուեցան ցուցարարներուն կողմէ։ Հարկ եղաւ օդնական ուժ կանչել։ Ուրիչ փողոցներու մէջ ալ խռովութիւններ ծագեցան։ Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ կէս օրին։

★ Զօր. տը Կոլ շաբաթ դիչեր ճառ մը խօսելով Ձմեռնային մարզարանին մէջ, յայտարարեց թէ պատրաստ է զործակցելու Պիտոյի կառավարութեան, եթէ յանձն առնեն նոր ընտրութիւններ կատարել։ Բողոքելով անոնց դէմ որ Փրանսան կորսուած կը նկատեն, զօրավարը մեեւնոյն առեն պարզեց երկրին սպառնացող վտանգները.

— «Հաւատալով Փրանսայի ապագային, մենք չենք ծածկեր անոր վրայ ծանրացող վտանգը։ Խորհրդային Ռուսիոյ զանգուածը, կրկնապատկուած՝ Չինաստանով եւ բոլոր տիրապետութեան ենթարկուած արբանեակներով, սպառնալիք մը կը կազմէ մեր առջեւ, տարածուելով Եւրոպայի եւ Ասիոյ երկու երրորդին վրայ։ Այդ զանգուածը ունի օժանդակներ իւրաքանչիւր աղգի սրտին վրայ եւ նախ մեզ բերկրին մէջ։ Այսքան մեծ վտանգի մը առջեւ մեր բռնելիք ընթացքը երկդիմութիւն չի վերցներ։ Պէտք է որ ամէն գնով բաժնունք անկատանութենէն (կ'ակնարկէ համայնավարութեան)։

Զօրավարը յետոյ բացատրեց թէ չեն կրնար գործակցիլ այնպիսի կարգադրութեան մը որ կը ձգտի երկարաձգել բազմաթիւ կուսակցութիւններու վրայ հիմնուած քաղաքականութիւն մը։ Զօրավարը վստահ կ'երեւայ իր յաղթանակին վրայ եւ թեկնածուները պիտի ներկայացնէ իւրաքանչիւր շրջանի մէջ։ Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ պիտի կրնայ մինչեւ 300 աթոռ չահիլ Ազգ. ժողովին մէջ։ Ուրիչներ հաւանական կը գտնեն մինչեւ երկու հարիւր աթոռ, եթէ ընտրութիւնները չուտ կատարուին։

ՔԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

18 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 46 հոգի վիրաւորուեցան շաբաթ օր, իրրեւ հետեւանք երկու էլեկտրական կառախումբերու ընդհարման, Կայեաքի մօտ (Թուլուզ)։ Մեռելներուն մէջ են երկու կառավարները։ Կը կարծուի թէ մեքենավարը չէ կրցած նշմարել ազդանշանը, թանձր մշուշին հետեւանքով։

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ ձերբակալուեցաւ ոստիկանութեան վերատեսուչը, Ալի Խալիա պէյ, երբ դաւադրութիւն մը կը փորձէր։

ՀԱԻԱՔԱԿԱՆ պայմանագիրներու օրէնքը հրատարակուեցաւ կիրակի օր, պաշտօնաթերթին մէջ։ Տակաւին ճշդուած չեն չատ մը մանրամասնութիւններ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ նորէն կը յի-չեցնէ թէ 1949ի եկամուտի տուրքի յայտարարութիւնները պէտք է ղրկուին 1950 Մարտ 1էն առաջ։ Այս պայմանաժամը պիտի երկարաձգուի մինչեւ մարտ 31, այն առեւտրականներուն եւ գործատերերուն համար որոնք իրենց հաշուեփակը կը կատարեն Դեկտ. 31ին։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ երեք Ձեխեր, Մորավիոյ մէջ, ամբաստանուած ըլլալով թէ դաւեր կը սարքէին օտար պետութեան մը գործակալին հետ, իշխանութիւնը տապալելու համար։ Երկու հոգի ցկեանս բանտարկութեան, 18 հոգի ալ 4էն 25 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ թագաւորին ծննդեան 30ամեակին առթիւ, զօրահանդէսներ տեղի ունեցան Գահիրէի, Ալեքսանդրիոյ եւ Խարթումի մէջ։ Այս առթիւ թերթերը կը դրեն թէ 13 տարի առաջ եգիպտական բանակը հազիւ քանի մը զօրամասերէ կը բաղկանար, իսկ այժմ բազմապատկուած է եւ օժտուած մեքենաչարժ զէնքերով, պարտաւորիչ զինուորութիւն հաստատուած է, զինագործարաններ հիմնուած են եւն.։ Բանակին տարեկան ել-

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու։

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ *գործերուն*

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՒԻ ԿԱՒՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ – ՔԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ։

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,

ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել։— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48։ *Գրասուն Հ. Սամուէլ* 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, *գրասուն Մ. Պարսամեան*, 46 rue Richer, Pro 64.90։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, **Salle de la Géogéaphie**։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԴՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Առաջին անգամ ըլլալով Տէսինի մէջ կը բեմադրուի նոր երաժշտական թատերգութիւն մը, հեղինակի ղեկավարութեամբ՝

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ

18 Փետրուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, *քաղաքապետութեան սրահին մէջ։*

ՓՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ *Իսիի մասնաճիւղը կը շնորհաւորէ իր ընկերուհիներէն Տիկին Ն. Թօ – վալեանը իր երրորդ զաւկին՝ ՀՐԱՑԻՐի ծնունդին առթիւ եւ հազար Փրանք կը նուիրէ Խրիմեան վարժարանին։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Փր. Կ. Խաչի Պոմոնի *մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է վաթսան ծաղկեփունջի Ջեմմա Աչրաֆեանի եւ Ժի – րայր Տէօքմէճեանի նշանախօսութեան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Հայկ Զաթիկեանէ, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Տ. Վարդանեանէ, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Տոլպաշեաններէ 2000ական Փրանք։ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պօյաճեանէ, Տիկին Ժօլիէթ Սահակեա – նէ եւ Պ. Կարպիսէն Հազարական։ Աղջկան հօր՝ Տէր եւ Տիկին Աչրաֆեաններէ երկու հազար, խոստեցեալ Ժիրայր Տէօքմէճեան հազար, իսկ իր ծնողքէն՝ Տէր եւ Տիկին Տէօքմէճեանէ հազար, դուրս 13·000 Փրանք։ Փ. Կ. Ը. Պոմոնի վարչութիւնը իր բարեմաղթութիւնները կ'ընէ նոր Սեբունդի այս զոյգին նշանախօսութեան առթիւ։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Տէսինէն Տէր եւ Տիկին Վ. Հիւսեան, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն այն ընկերներուն եւ բարեկամներուն, որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց աղջկան ՍՈՆԱՅԻ ինքնաշարժի արկածին առթիւ։ Սոնային ողջամբ տուն վերադարձին առթիւ 500 Փրանք կը նուիրեն «Ծառայ»ի տարածման Փոնտին։*

★ *Տէսինէն Սիմոնեան եղբարք իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսինի մասնաճիւղի վարչութեան եւ անհատ Հ. Մ. Ը. Մ.ականներուն, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս օդնութեան հասնելով, մխիթարեցին զիրենք, իրենց սիրեցեալ մայրիկին՝ Տիկին ՆՈՒԱՐԴ ՍԻՄՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ։*

Այրի Տիկին Արուսեակ Գարակէօզեան ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանէ իր սիրեցեալ ամուսնոյն՝

ԳԱԲՐԻԷԼ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆի (Սեբաստացի)

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 11 Փետրուարին։

Ծուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս չորեքշաբթի, 15 Փետրուար ժամը 15·30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon), ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Cimetière Parisien de Bagneux*ի դերեզմանատունը։*

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

★ *Հանդուցեալին փափաքին համաձայն փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ սիրով կ'ընդունուին Մուրատ Ուսումնասիրաց Ֆոնտին համար։*

մտացոյցը բարձրացած է 50·000 եգիպտ. ոսկի (150 միլիոն տոլար), չնորհիւ Փարուք թագաւորին։

ԿՈՓԱՄԱՐՏԻԿ կարպիս Զաքարեան (67 քիլօ) *մասնակցելով Պոլսոյ մէջ սարքուած մրցումի մը, չախչախած է Հռոմի ախոյեանը, Վեսքովի։ Դատաւորները յաղթանակը հաչակած են միաձայն։*

ՋԵՄՄԱ ԱՇՐԱՖԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ
(Պոմոնի Նոր Սերունդէն)
Նշանուած
950 *Փետրուար* 4 *Մարսէյլ*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՑԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբին առաջին դասախօսական *ժողովը՝ այս երեքշաբթի 14 Փետրուար ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Կը դասախօսէ ընկեր Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ։*

Փր. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի *մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 3·30ին Տիկին Գազազեանի բնակարանը*, 6 rue St. Sulpice։ *Պարտադրիչ ներկայութիւն։*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— *Մարսիլիոյ Հայ Գերինեբրու Միութեան Տարեկան մեծ պարահանդէսը՝ յառաջիկայ ապրիլ 1ին*, Salon de Club*ի մէջ։*

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ *Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս շաբաթ օր, ժամը 8·30ին, Խրիմեան Դպրոցին մէջ։ Մասնաճիւղը նոյն օրը պիտի նկարուի։*

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՂՈՎ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան։ Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»։

Մուտքը ազատ է։ Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն։ Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ։

Saint Jérôme, *երեքշաբթի 14 Փետրուար։*
Beaumont *հինգշաբթի 16 Փետրուար։*
La Ciotat, *կիրակի 19 Փետրուար։*

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. *Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ* Splendid Hôtel*ի սրահներուն մէջ Մարտ չորսին։*

Կը խնդրուի չխաչաձեւել։ Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

TRICOTի, ՍԻՒՐԹԻՒի, ՊՈՒԹՈՆԻԷՐի եւ automatique Tirageի *մեքենաներ՝*

ԿԸ ԴՆԷ, ԿԸ ԾԱԽԷ, ԿԸ ՆՈՐՈԳԷ
ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ Կ'ԵՆԹԱՐԿԷ

Ինչպէս նաեւ moteursներու **entrainement**ը կը ստանձնէ

RENOV - LUX

ընկերութիւնը։ Հասցէ.— 7 Ave. des Repos K. Bicêtre (Seine) Tél. ITA. 16-73

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՅՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette *կամ* Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

ձաշարաններու ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շք. կիր. եւ երկուշաբթի

ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ ՆԿԱՐԻՉ ՄՈՄՃԵԱՆի
ԾՈՎԱՆԿԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳԻՒՂԱՆԿԱՐՆԵՐ
Մինչեւ Փետրուար 16
Galerie de la Cité, 41 Quai de l'Horloge, Paris
Métro Pont - Neuf Aut. 27, 85, 21, 72
Կարելի է այցելել ամէն կէս օրէ վերջ, բացի կիրակիներէն։

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX *ձեղի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք*
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — *ապահովուած* Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։
Առաջնակարգ գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun *5 վայրկեան միայն* Gare de l'Est, du Nord *եւ* St. Lazare*էն։*

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԸՆԹ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Mercredi 15 Février 1950 Չորեքշաբթի 15 ՓԵՏՐ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6078–Նոր շրջան Թիւ 1489

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՊԱՏՈՒԻ ՕՐԷՆՔԸ»

Խորհրդային թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին թատերախաղի մը մասին, որ կը կոչուի «Պատուի Օրէնք» եւ ներկայացուած է բոլոր հանրապետութեանց, ինչպէս եւ Հայաստանի մէջ :

Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկութիւն – ներէն կ'իմանանք թէ հեղինակը՝ Շթէյն, այս թատերախաղով կը խօսի «սովետական զինուա – կանների բոլշեւիկեան բարձր մորալի, մեծ պարտիայի անձնահատելի դերի, զինուականների ազգային հպարտութեան մասին»:

Կ'արժէ ամփոփել նիւթը.—

Երկու զինուականներ, Դոբրոտվորսկի եւ Լոսեւ, բժշկական զիւտ մը կատարած են որ մեծ արժէք ունի զինական եւ առողջապահական տեսակէտով: Խորհրդային կառավարութիւնը ամէն դիւրութիւն ընծայած է անոնց, որպէսզի գիւտը օգտագործեն ժողովուրդին համար:

Եւ սակայն, զինուականներէն մէկը, «կոմսոպոլիս» Լոսեւը, մասնաւոր պաշտօնով մը արտասահման ղրկուած տեսն, համարձակեր է ամերիկեան հաստատութեան մը ծախել գիւտը, որ տակաւին հրապարակ չէր հանուած իր երկրին մէջ :

Հայրենիք վերադարձած տեսն, «Լոսեւը աշխատում է սուրը մի ոջոցներով թաքցնել իր դաւաճանական արարքը, բայց սովետական աչալուրջ եւ հայրենասէր զինուականները մերկացնում են նրան »:

Տարակոյս չկայ թէ ռուս զինուականը դաւաճանած է իր կոչումին եւ հայրենիքին, միեւնոյն տեսն մոլորեցնելով իր ընկերը որ «դաստիարակուած է ակադեմիզմի ոգով, բուրժուական կեղծ հումանիզմի տրադիցիաներով :

Այս երկուքին դիմաց՝ կը փայլի ուրիշ ակադեմական մը, Վերեյեւսկին, իրրեւ լուսապայծառ դէմքը խորհրդային զիտութեան, իրրեւ ախոյեանը «Պատուի Օրէնք»ին:

Թատերագիրը կ'ուզէ ապացուցանել թէ՝ ինչպէս «աշխարհի ամենառաջաւոր զիտութիւնը », ամենաբարձր բարոյականն ալ սովետական է:

Այս թատերախաղը ձեղի չի՞ յիշեցներ ուրիշ պատմութիւն մը, շատ աւելի պերճախօս :

Գերմանածին զինական մը, Ֆլաուզ Ֆուքս, առաջնակարգ մասնագէտ հիւլէական ուժի, որ կ'աշխատէր անգլիական հաստատութեան մը մէջ, անցեալ շաբթու եղեռնագոտ տեսանին յանձնուեցաւ իրրեւ լրտես :

Թուղղ համայնավար, ամբաստանեալը ըմբոստանալով հիթլէրական բռնակալութեան դէմ, Անգլիա ապաստանած եւ քաղաքացի դարձած էր: Ցետոյ պաշտօնի կոչուած՝ հիւլէական հետազոտութեանց հաստատութեան մը մէջ, կատարեալ վստահութեամբ: Նոյնիսկ Ամերիկա ղրկուած՝ մասնաւոր պաշտօնով, հետեւելու համար հիւլէական ռումբի փորձերուն :

Արդ, կասկածի մը վրայ ձերբակալուելով , Ֆլաուզ Ֆուքս առաջին հարցաքննութեամբ իսկ խոստովանեցաւ թէ ետքը տարիէ ի վեր լրտեսութիւն կը կատարէր ի հաշիւ Խ· Միութեան :

Իր դրաւոր յայտարարութեան համաձայն , ամբաստանեալը օր՛ր օրին դաղտնիքներ կը հաղորդէր Խ· Միութեան ներկայացուցիչներուն , Լոնտոնի դեսպանատան միջոցաւ եւ ուրիշ խողովակներով :

Ինչպէս դատախազն ալ բացատրեց, իր դլուխը երկու մասի բաժնուած էր: Կէսը կը դործէր իրրեւ բնագէտ, ի հաշիւ Անգլիոյ, միւս կէսը կանոնաւորապէս դաղտնիքները կը յայտնէր խորհրդադործակալներու, 1942էն մինչեւ 1949:

Հարց է այժմ.— այս արարքն ալ մաս կը կազմէ՞ «Պատուի Օրէնք»ին: Արեւմտեա՞ն բարոյական է այս թէ սովետական:

Պիտի չզարմանանք, եթէ առաջ մը լսենք թէ Ֆլաուզ Ֆուքսն ալ խորհրդային հերոսներու կարգը դասուած է, արժանի՝ ամենաբարձր չքնաղին :

Երեսնամեայ պատմութիւնը կը վկայէ թէ ինչպէս ռուս Լոսեւները, նոյնպէս գերմանածին Ֆլաուզները հարազատ ծնունդն են բոլշեւիկեան կարգուսարքին: Նորագոյն նմոյշներ՝ հարիւր հազարաւորներու մէջէն :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա.ՀԱ. ԹՂ ԻՆՁՊԷՍ ԿՐ ՓՐԿԵՆ

Համեստ ընթերցող մըն է որ կը դրէ Փրանսայի հիւսիսային չրջանէն.

— « Փոքր առեւտրական մըն եմ: Դժգոհ չեմ վիճակէս· բայց ինչ որ ամէնէն աւելի կ'ուրախացընէ զիս, կ'ուզեմ ձեզի ալ պատմել:

Երկու մանչ եւ մէկ աղջիկ ունիմ: Մանչերը երրորդ տարին է որ Փարիզի Մուրատեան վարժարանը կը դրկեմ, իսկ աղջիկս՝ Դպրոցասէր : Այս Բ· տարին է եւ յունուարին տասը տարեկան եղաւ· տեսէք իր դրկած նամակը: Տղաքներուս գրած նամակները անշուշտ աւելի բարձր են :

Ուրեմն, ի՞նչպէս չըսեմ որ աւելի կ'ուզեմ այսպէս նամակներ գրող զաւակներ հասցնել, քան թէ միլիոններ հաւաքել: Երբ անոնք մեծնան , արդէն միլիոնը հաւաքած կ'ըլլան եւ աւելի մեծ օգուտ կ'ունենան ազգին:

Անոնք որ կարողութիւն ունին, ինչո՞ւ հայկական դպրոց չեն դրկեր իրենց զաւակները: Տարբերութիւնը շատ մեծ է , վերջը պիտի տեսնեն:

Իմ զաւակներս հայկական դպրոց երթալէ առաջ, երբ կը կանչէի փողոցէն, չլսելու կը զարնէին, իսկ տունը եղած ատեն կը ծաղրէին, տեսնելով որ հայերէն թերթ կը կարդամ: Դպրոց երթալէ վերջ, երբ մեծ արձակուրդին տունն եկան, բոլորովին փոխուած էին»:

Նոյնքան սրտառուչ է՝ տասնամեայ աղջկան նամակը, կոկիկ եւ անսխալ հայերէնով մը:

— « Կ'աշխատիմ որ աւելի յառաջանամ եւ ձեզ աւելի գոհ ձգեմ, եւ երբ Զատկին գամ՝ բարձր նիշերով վիճակացոյց մը ներկայացնեմ»:

Շատ ու շատ բարեւ այն հայրիկներուն եւ մայրիկներուն, որոնք մատը մատին չեն զարներ, քանի մը հայերէն բառ սորվեցնելու համար:

Ողջո՜ն դեռ – բրոցներ կան, այս ճամբուն վրայ: Ամէն բան ջուրին տուած բանդէտներ...

Անշուշտ չարաչար պիտի զղջան օր մը: Բայց ուշ մնացած պիտի ըլլան : ՎԱՀԷ

ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ՀԱՊԼԻՇԵԱՆի ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ պիտի կատարուի վաղը, հինգշաբթի, ժամը 8·30ին : Հաւաքուիլ Hôpital de la Pitié. (Métro Place d'Italie)·

ՑՈՐԴԱՆԱՆի կառավարութիւնը որոշեց մերժել խնամակալութեան խորհուրդին այն ծրագիրը, որ կը տրամադրէ երեք մասի բաժնել Երուսաղէմը,— Հրէական, արաբական եւ միջազգային :

ԱՇԽԱՏԱՆՔի ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը շարունակէ մանակի զործադուլները սաքքել, թէ բանուորական եւ թէ քաղաքական պահանջներով: Երկուշաբթի օր ժամը 15·30ին 600 բանուորներ ցոյց մը սարքեցին Սէն Լազարի կայարանին մէջ, երեք հազար ֆրանքի պարգեւը պահանջելով: Ճամբորդները խռնուեցան կայարանին մէջ, եւ չատ մը կառախումբեր յապաղման մատնուեցան: Ժամը 17ին 200 — 300 բանուորներ ուղեցին կայարան մտնել, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց: Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ ժամը 19·30ին, թէեւ համախմբումները եւ ճառերը կը չարունակուէին:— Թուղուղի մէջ քակուեցան երկու վակոններ որոնք ռազմանիւթ կը փոխադրէին Հնդկաչինի համար:

ՀՆԴԿԱՉԻՆի ապստամբապետը , Հօ Շի Մին, Մոսկուա պիտի երթայ մօտերս, խորհրդակցելու համար Սթալինի հետ: Չինաստանի համայնավար նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ Մոսկուա կը մնայ անցեալ դեկտեմբերէն ի վեր:

ԾԱՑՐ· ԱՐԵՒԵԼՔի ամերիկեան դեսպանները ժողով դումարեցին Պանկոկի մէջ, խորհրդակցելու համար կացութեան մասին: Որոշումները անմիջապէս Ուաշինկթըն պիտի հաղորդուին եւ դաղտնի պիտի պահուին, ինչպէս եղաւ Միջին Արեւելքի ժողովներուն առթիւ:

ՈՍԿԻՆ ԾԱՆՐ ԱՆԿՈՒՄ կրեց Փարիզի մէջ: Գիլօն 581·000 ֆրանք էր 1949 Դեկտ· 31ին, եւ մինչեւ 590·000ի բարձրացաւ Յունուարի առաջին օրերը, իսկ առջի օր իյած էր 536·000 ֆր·ի:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Բչ·)·— Սթերլին 980 (900), տոլար 349.20 (386), դուից· ֆրանք 81.40 (89), պելժ· ֆր· 7 (7.55), Նափոլէոն 3840, սթերլին 4400, դուից· ոսկի 3660, տոլար (20) 18.000 ֆր·:

Հիւլէական մրձաւանգը

ԱՃՆԾԹԱՃՆի ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՎՐԴՈՎԻՉ ՑԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ալպերթ Այնշթայն, հռչակաւոր գիտնականը, ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրած է Նիւ Եորքի մէջ, ջրածին ռումբի ահռելի հետեւանքներու մասին:

Ստորեւ կ'ամբողջացնենք իր ազդարարութիւնը, որ մեծ տպաւորութիւն գործած է Ամերիկայի թէ Եւրոպայի մէջ:

— Եթէ ջրածին ռումբը գործածուի, մթնոլորտը պիտի թունաւորուի անոր չողարձակումներով (ռատիօ – ակթիվիթէ) եւ ամէն կեանք պիտի ոչնչանայ: Կարելի չէ խաղաղութիւնը պահպանել, ցորչափ իւրաքանչիւր կառավարութիւն կը գործէ միչտ ի նախատեսութիւն ապագայ պատերազմի: Առաջին խնդիրն է փարատել փոխադարձ երկիւղը եւ կասկածամտութիւնը: Անհրաժեչտ է հանդիսաւորապէս հրաժարիլ բռնութենէն (եւ ոչ թէ միայն հաւաքական քանդումի միջոցներէն): Այդպիսի հրաժարում մը արդիւնք չի կրնար ունենալ առանց ղերազդային դատական եւ գործադիր կազմակերպութեան մը՝ որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ լուծել բոլոր ազդերու ապահովութեան խնդիրը: Եթէ բոլոր ազդերը պարզ յայտարարութեամբ մը չանձն առնեն ուղղամտօրէն գործակցիլ համաչխարհային կառավարութեան մը, մեծապէս պիտի նուազի պատերազմի վտանգը »:

Այնչթայն կրկին դատապարտելով զինարչաւը, որ ղազաքարութեան չանգած է, չեչտեց թէ հետեւանքը պիտի ըլլայ ընդհանուր քնաջնջում: Այս առթիւ դատապարտեց նաեւ Մ· Նահանգներուն քաղաքականութիւնը, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ :

★ Ամերիկեան մեծ օրաթերթին՝ « Նիւ Եորք Թայմզ»ի գիտական բաժնի խմբագիրը, Ուիլեըմ Լորընս, հիւլէական մասնագէտներու կարծիքները հաւաքելէ վերջ, յօդուած մը հրատարակեց որ անմիջապէս հեռագրուեցաւ աչխարհի ամէն կողմը: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ջրածին ռումբը այնքան սարսափելի զէնք մըն է որ, հիւլէականը տղու խաղալիկ մը պիտի գառնայ: Եւ եթէ լայնօրէն գործածուի, ամէն մարդկային կեանք պիտի ոչնչացնէ հազար տարուան համար :

Ցօդուածագիրը գիտական մանրամասնութիւններով կ'ապացուցանէ թէ ջրածին ռումբը միլիոնաւոր ռումբերու զօրութիւն պիտի ունենայ, թէ չողենաւով փոխադրուած այդպիսի ռումբ մը կրնայ փոչիացնել որեւէ քաղաք,— Նիւ Եորքն ըլլայ թէ Ոռչինկթընը կամ Լոնտոնը: Իր ազդեցութիւնը պիտի տարածուի հարիւր հազարաւոր քառակուսի քիլոմեթրի վրայ: Եւ վերջապէս, այդպիսի ռումբի մը պայթումը այնքան թունաւոր ճառագայթներ պիտի արձակէ որ, զարնուած երկիրները դրեթէ անբնակելի պիտի դառնան դարերով...

ԿԱՐԵԼԻ՞ Է ՀԱՄԱԶԱՑՆԻԼ

Ահռելարսափ այս լուրերուն հետ, հեռագիրները մխիթարական տեղեկութիւններ ալ կը հաղորդեն :

Ամերիկայի թէ Եւրոպայի մէջ ամէն օր հինգշաբաթ ձայներ կը լսուին, համաձայնութեան գետին մը գտնելու համար: Սըր Հարթլի Շոքրոս, Անգլիոյ ընդհ· դատախազը, որ վճռական դեր կատարեց Նիւրընպէրկի դատավարութեան առեն, առջի օր ճառ մը խօսելով թելադրեց նոր փորձ մը կատարել, հսկողութեան տակ առնելու համար հիւլէական զէնքերը: Ինք անխուսափելի չէ նկատեր պատերազմը, եւ կը յուսայ թէ դիւանագիտութիւնը կրնայ ելք մը գտնել, համբերատար եւ վճռական դիրք մը բռնելով :

— « Ոչ մէկ ազդ պատերազմ կ'ուզէ դիտակ – ցօրէն: Բայց եթէ պատերազմը պայթի, ամէն ազդ չուտով կրնայ կործանիլ: Ահա ա՛յս է աչխարհի դերագոյն վտանգը: Գիտնականները ամէն տեղ կը մրցին թէ ով կրնայ աւելի չուտ արտադրել զանգուածային քանդումի զէնքեր, այնքան սարսափելի որ երեւակայութիւնը կը սարսի »:

Ջրածին ռումբի մասին ալ խօսելով, ընդհ· դատախազը յայտարարեց·

— «Գիտնականներու միակ մխիթարական կարծիքը այն է թէ՝ մէկ ռումբը չի կրնար բոցավառել ամբողջ մթնոլորտը: Ճշմարտութիւնը այն է թէ արդի գիտութիւնը կրնայ ոչնչացնել ամբողջ աչխարհը, անոր մէջ եղած ամէն կենդանական եւ բուսական կեանքով»:

★ Լոնտոնի թերթերը կը հաւաստեն թէ Մոսկուա տրամադիր է բանակցելու, որպէսզի մի – ջազդային հսկողութիւն մը հաստատուի հիւլէական զէնքերու մասին: Այս կարծիքը հիմնուած է հետեւեալ իրողութեանց վրայ,— 1· Մոսկուայի ամերիկեան թղթակիցներուն թոյլ տրուած է լուրեր հաղորդել այս մասին.— 2· Խ· Միութեան կառավարական պաչտօնաթերթը, Իզվեստիա , հրատարակեց այն հեռագիրը որ կը հաղորդէր թէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԻ ՍԹԱԼԻՆ

ՆՄԲ.— Ամերիկացի ծովակալ մը, Էլլիս Զաֆարիա, վերջերս մասնաւոր տեղեկագիր մը կազմած էր Սթալինի մասին, նախագահ Թրումընի համար: Լոնտոնի թերթերէն կը բաղեցնենք հետեւեալ կարեւոր մասերը.—

Մարշալ Սթալին 70 տարեկան է, կենսունակ, բայց քիչ մը ակարացած: Կը տառապի սրտի տկարութենէ մը, որ ըստ բժիշկներուն լուրջ է, սակայն ոչ մահացու:

Սթալին կը հետեւի իր բժիշկներուն խիստ հրահանգներուն այնպիսի կարգապահութեամբ եւ հնազանդութեամբ, ինչպէս ինք կ'ուզէ որ Համայնավարները հետեւին կուսակցութեան դէմ:

Սթալին որոշած է եւին թողուլ Սովետ Պետութիւն մը, զօրաւոր եւ հաստատուն, համայնավար կուսակցութիւն մը, տէր տիրական ներքին իշխանութեան եւ արտաքին դեկավարութեան, եւ յաջորդ մը կամ յաջորդներ որոնք կարենան շարունակել Սթալինեան ուղեգիծը առանց ընդհատման:

Խուսափելու համար քաոսէն, անորոշութենէն եւ եղբայրասպան պայքարէն որ յառաջ եկաւ Լենինի երկդիմի կտակէն, Սթալին կ'աշխատի դիրքի մը վրայ զոր կը նկատէ իբր իր խոկ քաղաքական կտակը: Այդ դիրքը պիտի ըլլայ մանրամասն ուղեցոյց մը իր յաջորդներուն համար կուսակցութեան կամ պետութեան ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Սթալինի հիմնական մտահոգութիւնն է Սովետական աշխարհին ապահովութիւնը, Պերլինէն մինչեւ Վլատիվոստոք: Ցաճախ կը զործածէ սա նախադասութիւնը.— « Ես ուզէ ժողովուրդին կը պարտիմ իրենց սահմանադրութիւնները պաշտպանելը ամէն տեսակ եկուորներու դէմ »:

Իրեն համար Առողջապահական շրջանը երկու գօտիներէ կը բաղկանայ — որուն մէկ օղակն է Զեխոսլովաքիան: Այս ծրագիրը մշակուեցաւ 1930ական թուականներուն, նախապէս իբրեւ պաշտպանողական միջոց:

Ան ատեն կ'ըսէր.— «Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ երբ ո եւ է պետութիւն մը մտադրէ պատերազմիլ ուրիշ պետութեան մը դէմ, եթէ նոյնիսկ սահմանակից չէ, կը սկսի փնտռել այն տ պիսի սահմանադրութիւնը որոնց մէջէն կարենայ հասնիլ այն երկրին որուն վրայ յարձակիլ կ'ուզէ: Ընդհանրապէս նախայարձակ պետութիւն մը կը գտնէ երկիրներ որոնք տրամադիր են իրեն «փոխատալու» սահմանադրութիւն մը»:

Սթալին Ատլանտեան դաշինքը, Մարշըլի ծրագիրը, եւ Թրումընի վարդապետութիւնը՝ կը նկատէ հաստատումը քաղաքական այս փիլիսոփայութեան, թէեւ կ'ընդունի թէ իր սեփական « Սթալինեան վարդապետութիւնը », որուն համաձայն սովետական սահմանադիծը Արեւմուտքէն կ'երկարի մինչեւ Կեդր. Գերմանիա, իսկ արեւելքէն՝ մինչեւ Քորէա — կը սկսի անկէ աւելի առաջ: Կարելի չէ ըսել թէ Սթալին չէր սպասեր Երեք Մեծերու պատերազմական սերտ դինակցութեան խանգարման, ինչպէս որ տեղի ունեցաւ: Եալթայի մէջ կ'ըսէր.— « Դժուար չէ պատերազմի առեն միութիւն պահել, քանի որ միացեալ նպատակ մը կայ պարտութեան մատնելու հասարակաց թշնամին: Դժուարութիւնը պիտի ծագի պատերազմէն վերջ, երբ տարբեր չահեր կը ձգտին բաժնել դաշնակիցները :Մեր պարտականութիւնն է հոգ տանիլ որ մեր յարաբերութիւնները խաղաղութեան առեն ալ նոյնքան զօրաւոր ըլլան որքան պատերազմի առեն:

Դարձեալ ինքն է որ կ'ըսէ.

— « Կը խորհիմ թէ անհրաժեշտ է ապահովել մեր միութիւնը ապագային ալ եւ առար համար պէտք է համաձայնինք այնպիսի դաշինքի մը վրայ որ լաւագոյնս կը ծառայէ այդ նպատակին»:

Սթալին ամբողջովին ընդունեցաւ Միացեալ Ազգերու Ուխտը իբրեւ այդպիսի դաշինք մը, մասնաւորաբար անոր 27րդ յօդուածը (Ապահովութեան Խորհուրդին քուէարկութեան մասին): Սակայն դժուարութիւններ տեսաւ:

Ցատկանշական է որ Սթալին Արեւմուտքի հետ իր յարաբերութիւնները կը դատէ պատմական դէպքերու վրայ: Միշտ կը կրկնէ թէ ինչ որ տեղի ունեցաւ անգամ մը, կրնայ նորէն պատահիլ, եթէ արթուն չկենանք:

Սթալին, ի բնէ խորամանկ եւ կակուածամիտ, մասնաւորապէս՝ կը կասկածի Արեւմուտքէն: Ան նոյնքան կը վախնայ Արեւմուտքէն, որքան Արեւմուտքը իրմէ : Եւ իր զգացած անապահովութիւնը փարատելու համար կը պնդէ թէ Արեւմուտքը դատապարտուած է կործանելու: Թէեւ կ'ուրանայ թէ իր նպատակն է յառաջ բերել կամ նոյնիսկ փութացնել այդ վախճանը :Քանիցս յայտարարած է թէ պետական հատատութիւնները եւ դրութիւնները բառերով չեն փոխուիր, այլ բնական պատճառներով :

Գրական կեանքը Հայաստանի մէջ

(Ամփոփուած երեւանի թերթերէն)

Նաիրի Զարեանի վերջին գործը «Արմենուհի», բանաստեղծութիւն մըն է, ուր կ'արտացոլայ յետպատերազմեան տարիներու հայ գիւղը: Այս գործը նախապէս գրուած էր «Սովետական Հայաստան» օրաթերթին մէջ եւ իբրեւ Օփերայի թատերատեռը (Libretto) : «Արմենուհի»ն Նաիրի Զարեանի չորրորդ մեծ երկն է կոլխոզային գիւղի կեանքէն «Ռուշանի Քարափը» բանաստեղծութենէն, «Աղբիւրի մօտ» թատերգութենէն եւ «Հացաւան» վէպէն վերջը) :

Այս տարի Հայաստանի պետհրատը լոյս ընծայեց Ն. Զարեանի երկերու 4րդ հատորը, որ կը պարունակէ «Ռուշանի Քարափը» բանաստեղծութիւնը եւ թատերգութիւնները: Լոյս տեսաւ նաեւ « Հացաւան» վէպի երկրորդ վերամշակուած հրատարակութիւնը:

Թաթուլ Հուրեան ռազմիկ քնարերգակ բանաստեղծ էր: Կը ձգտէր ցուցադրել նոր մարդու հերոսական կերպարը թէ խաղաղ շինարարութեան մէջ եւ թէ Գերմանները դէմ մղուած պատերազմի ամենածանր տարիներուն : Նիւթն է այն մարդու կերպարը, որ կը վերափոխէ աշխարհը, կը պայքարի ամէն տեսակ անչարժութիւն, պահպանողականութեան դէմ, որ թէ աշխատանքին թէ պայքարի մէջ ինքզինք ցոյց կուտայ իբրեւ հերոս: Անոր հերոսները կը նախընտրեն մեռնիլ կանգնած, քան թէ ապրիլ ծնգադիր՝ զրաւողներու լուծին տակ: Բանաստեղծ – ռազմիկը հերոսաբար լինկած է ռազմաճակատին վրայ: Այս տարի հրատարակուեցաւ անոր երկերուն ժողովածուն «բանաստեղծութիւններ եւ պոէմներ» խորագրով :

Գեղամ Սարեանի նոր երկն է «Հրաշալի Սեղունդ»ը, չափածոյ վէպ: Կը պարունակէ աւելի քան չորս հազար տող: Վէպի նիւթը կոլխոզային գիւղի յետպատերազմեան աշխատանքի առեղծածն է: Այս վէպի վրայ բանաստեղծ Գեղամ Սարեան կ'աշխատէր 1948էն ի վեր:

Վազգէն Ամիրբէկեան իր «Անքուն գիշերները» վիպակին մէջ ցոյց կուտայ Հայաստանի համայնավար երիտասարդներու (կոմերիտական) անձնուիրութիւնը ու հերոսական աշխատանքը պատերազմի օրերուն: Անոնք ոչ մէկ կերպ կը խնայեն հայրենիքի երջանկութեան ու ծաղկոնքի համար: Ան կը պատմէ պետական նշանակութիւն ունեցող գործարանի մասին, որուն դարպասին վրայ գրուած է.— «Այստեղ կը չարունակուի ռազմաճակատի գիծը :

Ղեւոնդ Կոմունին գրած է «Նա փնտռում է գաւակին» վիպակը, ուր կը պատկերացնէ ռազմիկներու սխրագործութիւնը թէ ծանր օրերուն եւ թէ բերկրալի յաղթանակներու պահուն :

Յովհաննէս Շիրազի երկերու ժողովածուն « Հատընտիր»ը լոյս տեսաւ: Կը պարունակէ նոր բանաստեղծութիւններ «Բաղձանք», «Իմաստութեան Մեղեդի», «Հրաշղեան» (հին ու նոր Զանգու գեղը), վերամշակուած «Փիփլէկական» բանաստեղծութիւնը, «Սիամանթօ» եւ «Խանջեզա» էպոսը: Ժողովածուն բաժնուած է հատ» եւ ուրիշներ: Ժողովածուն « Հայրենական», »Մայրի տեւեալ մասերուն.— «Հայրենական», »Մայրի կիս», «Սէր», «Մանկութիւն», «Հայրենաշարժ», « Գարնանամուտ », « Տաղեր » , «Ռոհական «, « Մարդը », «Պոէմներ »:

Գիրքը կը պարունակէ նաեւ թարգմանութիւններ Լերմոնտովի, Ն. Փարաթաշվիլի եւ Վ. Հիւգոյի երկերէն :

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՈՒԵՍՏԻ աշխատողներու Տան մէջ տեղի ունեցած է Ցակոբ Կոչոյեանի նկարները ցուցադրման երեկոն: Ներկայ եղած են նկարիչներ, քանդակագործներ գիտութեան եւ հանրային ներկայացուցիչներ, բանուորներ եւ ուսանողներ: Ուշադրաւ եղած են հետեւեալ նկարները.— « Սասունցի Դաւիթ», « Աչունը Երեւան », «Այգեձորը», հայկական եւ պարսկական մանրանկարչութեան նմոյշներ, « Սայաթ Նովայի» ժողովածոյի դրքի նկարները: Փրոֆ. Մարիկեան խօսած է եւ ըսած.— «Ցակոբ Կոչոյեան Խ. Հայաստանի աւագ սերունդի ամէնէն տաղանդաւոր արուեստագէտներէն մէկն է, որ իր նկարչական ձիրքը ի սպաս դրած է հայրենիքի օգտին: Ունի նաեւ «Սթալինի հանդիպումը Ս. Սպանդարեանի հետ» նկարը: Մաքսիմ Գորկիի ժողովածոյի դրքին նկարները, որուն համար հանճարեղ դրողը իր հիացմունքը յայտնած է: Հայրենական պատերազմին ընթացքին նկարած իր պատառներէն նշանաւոր են «Դնդապետ Զատեանը ճակատում»: «Կարմիր բանակայիններու հանդիպումը կոլխոզնիկներու հետ», «Բերքի տունը» եւայլն: Ց. Կոչոյեանի տրուեցաւ ժողովրդական նկարիչի պատուաւոր կոչումը :

ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԵԱՆԻ դասական բանաստեղծութեան ներկայացուցիչին մահուան 30ամեակին առթիւ տեղի ունեցած է հանդիսաւոր նիստ մը, ինչպէս հաղորդած էինք արդէն: Խօսած են Նայիրի Զարեան որ դնահատած է Տէրեանի բանաստեղծութիւնները: Վահէ Վահունին խօսած է կեանքին ու գործի մասին: Ըսած է թէ Տէրեանի ստեղծագործութիւնը յետադիմական գրականագէտներու կողմէ դնահատուած է իբրեւ խորհրդապաշտական դրող թէ քանակով եւ թէ որակով: Բայց Տէրեանի յեղափոխական չունչով գրուածները կը գերակատարէն «սէնտիմենտը»: Հոկտեմբերեան մեծ յեղափոխութենէն անմիջապէս վերջ՝ բոլշեւիկ բանաստեղծը պատասխանատու պաշտօն վարեց Ազգութիւններու Սովետի մէջ ընկեր Ստալինի մօտ: Դէորդ էմին կարդացած է իր «Տէրեանի Մահը» բանաստեղծութիւնը, ուր նկարագրած է Տէրեանի կեանքը Օրէնպուրկի մէջ: Տեղի ունեցած է նաեւ ճոխ համերգ Տէրեանի տաղերով :

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻՆ առթիւ Տիկին մը, Ընկ փեփեզենիչ, հազար տոլարի Ֆրանսական եւ հոլանտական դրամներ նետեց պատուհանէն: Տիկինը դարմանատուն ղրկուեցաւ քննութեան համար:

Ա.ութով մը կ'ըսէր.

— « Մենք մարքսեաններս կը հաւատանք թէ յեղափոխութիւն մը տեղի պիտի ունենայ ուրիշ երկիրներու մէջ. բայց պիտի կատարուի միայն այն ատեն երբ այդ երկիրներուն յեղափոխականները խորհին թէ կարելի է կամ անհրաժեշտ : Անիմաստ է յեղափոխութեան արտածումը : Ամէն երկիր ինք պիտի կատարէ իր յեղափոխութիւնը , եթէ կ'ուզէ: Եթէ չուզեր, յեղափոխութիւն պիտի չըլլայ»:

Սթալին յուսախաբ եղած է Եւրոպայէն, սակայն չի կարծեր թէ մահացու հարուածներ ենհամայնավարներու ժամանակաւոր անյաջողութիւնները Արեւմուտքի մէջ:»Պէտք է որ Բրիտանացիները սորվինք «սպասէ եւ տես»ի արուեստը», կ'ըսէ յաճախ Քաղաք. Բիւրոյի ժողովներուն մէջ: Եւ խորհուրդ կուտայ իր պաշտօնակիցներուն որ ջանան զօրացնելու «ինչ որ ունինք մեր ձեռքին մէջ, փոխանակ տանիքին վրայ թառած թռչունին եռեւեռն վազելու»:

Սթալին կը վախնայ Մ. Նահանգներէն, որովհետեւ կը կասկածի անոնց յարձակողական դիտումներէն: Սակայն վճռապէս համոզուած է թէ ոչ Ուոչինկթըն ոչ ալ Լոնտոն պատերազմ կ'ուզեն ներկայիս :

Ըստ Սթալինի, երեք դասակարգ անձեր կան որոնք խորապէս չահադրգռուած են որ ուրիշ աշխարհամարտ մը պայթի: Պատերազմի այս հրձիգներն են. —

Ա.— Տնտեսական դիտաւոր վարիչներ, դրամատէրերը, որոնք չահադրգռուած են արտադրութեան անընդհատ ծաւալումով եւ նոր չուկաներով, հոգ չէ թէ ինչ միջոցներով:

Բ.— Զօրականները, որոնք այնքան չահադրգռուած չեն պատերազմով, որքան տեւական ճգտեալ վիճակով, որպէսզի միշտ բարձր վարկեր ապահովեն :

Գ.— Ամբողջ խումբ մը վարկաբեկ եւ վտանգի քաղաքական վարիչներ, որոնց միակ պատեհութիւնը ուրիշ պատերազմ մըն է, իրենց երկիրները վերադառնալու համար:

Սթալին հաստատապէս կը հաւատայ թէ դրամատիրութիւնն է դլխաւոր պատասխանատուն պատերազմներու: «Դրամատիրութիւնը իր աչխարհակալութեամբ՝ դրութիւն մըն է որ օրինաւոր միջոց մը կը նկատէ պատերազմները, միջազգային վէճերը հարթելու համար»:

Չհաւատալով հանդերձ թէ դրամատիրութեան կատարեալ փլուզումը կրնայ տեղի ունենալ ներկայ սերունդին օրով, Սթալին համոզուած է որ մէկ կամ երկու ուրիշ աշխարհամարտներ կըրնան յառաջ բերել անոր արագ անկումը:

Այսպէս, Սթալին թէ կը պաշտպանէ եւ թէ կը խորչի պատերազմէն: Կը պաշտպանէ, փութացնելու համար դրամատիրութեան անկումը, կը խորչի, որովհետեւ պատերազմը պիտի վտանգէ «ընկերվարութեան ամրապնդումը» :

Ամերիկացի ծովակալը կ'եղրակացնէ, հիմնուելով «ամէնէն վստահելի տեղեկութեանց վրայ »:—

Սթալին ուղղակի յարձակում պիտի չգործէ, պարզապէս անոր համար որ սովետական դրութիւնը պիտի չկրնայ դիմանալ ուրիշ պատերազմի մը — վախ մը դոր ինքն իսկ յայտնած է անկեղծօրէն:

Իսկ եթէ յարձակում կրէ, չարժման մէջ պիտի դնէ բոլոր միջոցները, անողոքմտաբար պատերազմի պիտի մղէ ազգը եւ երբեք անձնատուր պիտի չըլլայ: «Եթէ այլեւս բան չմնայ, կ'ըսէր անդամ մը, ոչ պինտուր, ոչ դէնք, ոչ ռազմանիւթ, մեր կիները պիտի չարունակեն կռիւը, եռացած ջուր թափելով արշաւողներուն վրայ»:

Թ. Ա. Թ.

Հայկական կեանքը

ԹԻՀՐԱՆԻ ԵՒ ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ ՄԷՋ

Հ. Համազասպ վրդ. Ոսկեան որ վերջերս Թիհրան եւ Սպահան – Ջուղա այցելած էր, ըն – դարձակ զեկուցում մը տուած է Պէյրութի Սէն – Ժոզէֆ համալսարանին մէջ, Արեւելեան Դպրու – թեանց կաճառին հայագիտական բեմէն: Կ'ամփո – փենք հիմնական մասերը :—

Իրանի մէջ կը գտնուին 120 հազար Հայեր, հաստատուած հին ու նոր ժամանակներու մէջ: Շահ Աբբաս դրեթէ 500 հազար Հայ Պարսկաստան փոխադրած է: Այս թիւը նուազած է՝ խլամա – ցումի, տնտեսական տագնապի, ուրիշ երկիրներ գաղթելու եւ կլիմայի պատճառով: 1946ի ներ – գաղթին Իրանէն Հայաստան գացած են 26 հազար Հայեր: Թեկնածուներու թիւը շատ աւելի մեծ է – ղած է: Հայաստանի դռները փակուելէ վերջ, ա – նոնք կը մնան առանց բնակարանի եւ ապրուստի միջոցներու: Թիհրանի արուարձաններուն մէջ բազմաթիւ Հայեր կ'աշխատին տնակներ չինել: Հայ համալսարանականներու միութիւնը անոնց համար բացած է բուժարան, իսկ գիւղատնտեսա – կան համագործակցականներու Միութիւնը գործ կը ճարէ անոնց:

Թիհրանի մէջ այսօր 35 հազար Հայեր կան: Երկայն եւ լայն պողոտաներուն եւ հրապարակնե – րուն վրայ կը տեսնուին ճոխ հայկական վաճա – ռատուններ: Խանութներուն վրայ կարելի է հա – յերէն վերտառութիւններ տեսնել: Շատ մը ար – հեստներ Հայերու ձեռքն են: Կան կարող բժիշկ – ներ, բժշկուհիներ եւ փաստաբաններ եւ պետական բարձր պաշտօնեաներ:

Թիհրան իր շրջականերով կը կազմէ առան – ձին թեմ: Պարսկաստան ունէր երկու թեմ, Ատր – պատական, որուն աթոռն է Թաւրիզ եւ Նոր – Ջու – ղա Հնդկաստանի թեմը որուն առաջնորդը կը նստի Նոր Ջուղա եւ անկէ կը հովուէ Հնդկաստանը: Այս 3 թեմերն ալ կը կառավարուին փոխ – առաջնորդ – ներով: Պետական նոր օրէնքին համաձայն օտա – րահպատակները իրաւունք չունին՝ Իրանի փոք – րամասնութեանց կրօնական գործերը վարելու, Նոր Ջուղայի եւ Հնդկաստանի առաջնորդը՝ Վա – հան եպիսկ. Կոստանեան եւ Թիհրանի առաջնոր – դը՝ Ռուբէն եպիսկ. Դրամբեան էջմիածին վեր – դարձած: Կաթողիկէ Հայերուն առաջնորդն է Մկրտիչ Թ. Տ. Վ. Աբգարեան, որ կը նստի Նոր Ջուղա:

Թիհրանի եկեղեցիներէն յայտնի է Ս. Թա – դէոս – Բարթողիմէոսի եկեղեցին եւ ունի Ս. Թադէոսի աջը եւ ձեռագիր հմայեակ մը, գրուած Պօղոս Ռաճիհին Աւետիքի ձեռքով: Հոն կը գտնուին շատ մը հայերէն եւ օտարալեզու արձանագրու – թիւններ, չիրմաքարերու եւ պատերու վրայ: Քրիստոնեայ հնագոյն եկեղեցին կը թուի ըլլալ: Անոր մէջ եւ չուրջը թաղուած են հայազգի եւ օ – տարազգի քրիստոնեայ նշխեցեալներ: Փոքր է եւ մթին: Ջունի նշանակելի երեւոյթ: Ունի միակ խորան մը, որուն վրայ կախուած է Ս. Կոյսի պատկերը, իսկ Ս. Թադէոսի պատկերը այլուր դե – տեղուած է: Ս. Գէորգի եկեղեցին անոր մօտ է՝ Ղազուին թաղին մէջ, օժտուած է կաթողիկէով եւ աւելի լուսաւոր է ու խնամքով պահպանուած: Հոս եւս կան չիրմաքարեր դեղեցիկ տառերով, եւ զարդերով ճոխացած: կան նաեւ օտար լեզուով արձանագրութիւններ:

Նորագոյն եւ մեծագոյն, ինչպէս եւ լուսաւոր ու հայկական ոճով չինուած եկեղեցին է Ս. Աստ – ուածածինը, զոր իր ծախքով կառուցանել տուած է Պ. Ռոման Իսայեան, իր մօրը՝ Զառվարդի յի – շատակին: Կաթոլիկ Հայերը դեռ սեփ. եկեղեցի չունին, սակայն հողը գնած են: Աւետարանական Հայերը ունին, ինչպէս Թիհրանի, նաեւ ուրիշ քաղաքներու մէջ իրենց ժողովատեղիներն ու հո – վիւները:

Երեք յարանուանութեանց գերեզմանները լաւ պահպանուած են մաքուր, կանանչազարդ, ծաղ – կալից:

Թիհրանի թաղամասերուն մէջ կան ցիրուցան մանկապարտէզներ եւ նախակրթարաններ: Բացի Տիկին Արմենիա Սադինեան — կարապետեանի, Րաֆֆի դպրոցը Դարուազէ — Ղազուին թաղին մէջ, Թումանեանէ որու վարիչն է Տիկին Հերսիկ Ներունեան, կայ Դաւթեան (Քուչէ) Ազգային վարժարանը, որուն բակին մէջ ամփոփուած է դիւցազն Եփրեմ խանի աճիւնը: Ունի 1500 մանչ եւ աղջիկ աշակերտներ: Շէնքը անբաւարար է եւ աղ – քատութիւնը զգետնող: Ինչպէս Թիհրանի, նմա – նապէս իրանահայ բոլոր վարժարանները պարտա – ւոր են պետական ծրագրին հետեւիլ: Նուազ թի – ւով ժամեր յատկացուած են հայերէն լեզուի եւ պատմութեան, նմանապէս քրիստոնէական կրօնի ուսուցման: Վարժարաններէն ոմանք Կիրակի դաս կ'ընեն եւ Ուրբաթ փակ են: Դաւթեան վարժարա – նի տնօրէնն է Պ. Յովհաննէս Հախնազարեան որ միաժամանակ իրանեան համալսարանին մէջ հա – յերէն աշխարհաբարի եւ գրաբարի դասեր կ'ա – ւանդէ:

Թիհրանի Բեհջաթապատ արուարձանին մէջ կայ Դանայի գպրոցը որ ունի 500 աշակերտ: Նոր վարժարան մը բացուած է Հաշմաթիէ — Գորգան թաղին մէջ: կայ նաեւ Թիհրանի մօտ Վանագ ա – մարանոցի մէջ, որ Ս. Մինաս անուն եկեղեցի մը ունի:

Հայ ուսանող – ուսանողուհիներէն մեծ թի – ւով կը յաճախեն Ֆրանսացի (Լազարեան) կրօնա – ւորներու եւ կուսաններու, իտալական (Սալէզ – եաններու), նաեւ ամերիկեան վարժարանները: Նմանապէս կան ուսանողներ որ կը յաճախեն պե – տական կամ պարսկական վարժարանները: Քիչ չէ թիւը անոնց որոնք արտասահմանի մէջ գուի – ցերիական կամ ամերիկեան համալսարանները կը յաճախեն:

Անարատ Ցղութեան Հայ Քոյրերու վարժա – րանը, որ քանի մը տարուան հաստատութիւն է՝, ունի 400 աշակերտուհի:

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը գրեն թէ դպրոցները ե – րեք օր փակուած են, սաստիկ ցուրտին պատճա – ռով: Արտակարգ ցուրտերը եւ փոթորիկները մեծ վնասներ կը պատճառեն եւ երթեւեկը անկարելի դարձած է շատ մը փողոցներու մէջ: Շատ աւելի ծանր լուրեր կը հասնին Անատոլուէն: Անգարայի մէջ ջերմաչափը 25 կը ցուցնէ ցերոյէն վար եւ դայլեր իջած են արտաքին թաղերը: Պոլիս – Պօ – լու ճամբան փակուած է: Բուռն փոթորիկներ կը տիրեն Սեւ ծովու մէջ:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԳԱՒԶՈՒ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Լուրը տուած էինք արդէն: Քանի մը օր ա – ռաջ, Գաւզու մեկնեցաւ Գահիրէ ուր պիտի տայ նկարահանդէս մը, հանդիպելով նաեւ Աղեքսան – դրիա: Նոյն միջոցին Փարիզի մէջ երկու ուրիշ նկարիչներու կարգին կալիէռ եւ Վուլֆառ, մաս – նակցած է ցուցահանդէսի մը Galerie Paul Lebarի մէջ:

Այս ճամբորդութեան առթիւ Opéra չաթաթա – թերթը հետեւեալ տողերը կը նուիրէ հայ նկար – չին.

— « Քանի մը տարիէ ի վեր, մեր նկարիչները կը հետեւին արեւելեան Միջերկրականի ճամբուն: Այդ տիերէն անցան մեծ զարդանկարիչները, Մայոն, Տըքէօր, նկարիչներ Վառոքիէ եւ Տը – քառի: Այսօր ալ Գաւզու կը պատասխանէ ձայնի մը զոր լսած պէտք է ըլլայ շատ առաջ: Իր պապե – րուն պապերը մանակցա՞ծ են Հիքսոսներու ար – շաւանքին:

Զեմ գիտեր, բայց Գաւզու իր ծնունդով կըպատ – կանի արդաւանդ մահիկի մէկ եղջիւրին: Անշուշտ այդ յատկութեան չնորհիւ էր որ կրցաւ աչքի գարնել Արդի Նկարչութեան Մրցանակին մէջ: Շատ դժուար է բացատրել Գաւզուն, այնքան դաղտնիքներ կը պարունակէ իր արուեստը: Մաղ – թենք որ Սֆինքսը չհարցազննէ զինքը: Գաւզուին լոյսը, իր կապոյտը եւ կանանչը, իր վառ կանան – չը ...

Ներշնչուած նկարիչ, բծախնդիր, որ կը մխր – ճուի պատմութեան մէջ ինչպէս կոկորդիլոս մը Նեղոսի մէջ: Կոկորդիլոսը չի պղծեր Նեղոսը: Գաւզու չի պղծեր պատմութիւնը: Ան արդարու – թենէն կը նախընտրէ ճշմարտութիւնը:

Գաւզու երդիչն է նաւահանգիստներուն, քա – րապատ եւ երկաթապատ: Իր դծագրիչէ, գոյնե – րու վարպետը, կառուցանողի յատկութիւնները խոր տպաւորութիւն կը գործեն»:

ԱԼԻՍ ԼԵՒՈՆ ԵՒ ԳԱՐՆԱՆԱՑԻՆ ՆՈՐԱՁԵ –

ԽՈՒՐԻՆԸ :— Առաջնակարգ տուներու կարգին, Տիկին Ալիս Լեւոն եւս երեքշաբթի օր ցուցադրած էր իր գարնանային collectionը: Այս առթիւ հրա – ւիրուած էին տեղական եւ օտար մամուլի ներկա – յացուցիչները: Տիկին Լեւոն մնալով հաւատարմ միշտ նորաձեւութեան առաջին կարգին վրայ, յա – ջողած է պահել պարզութեան եւ վայելչութեան բացառիկ ներդաշնակութիւնը: Ընդհանուր գիծե – րուն մէջ, նշմարելի է հագուստներուն կարճու – թիւնը, առանց չափազանցութեան, գիծերը չի – տակ, ուսերը աւելի կարեւոր ինչպէս եւ կուրծքը, բայց քղանցքը (փէչ) չիտակ, յաճախ կոճակնե – րով tailleurներուն համար կամ դեղեցիկ ծալքե – րով, մասնաւորաբար կռնակը: Գոյներուն մէջ կան մոխրագոյններ, դեղիններ, դիլերուան հա – մար շամփանյը, ճերմակ կամ գոյնզգոյն քղանցք – ները դեղեցիկ corsageներով:

Ընդհանուր առումով, ճաշակաւոր, վայելուչ, պարզ եւ ներդաշնակ ցուցադրութիւն մը: Ս.

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

Անտառից ցած սկսւում էր բաց, այժմ դեղ – նած խոտերով ծածկուած տարածութիւնը, որ փոքրիկ ձորեր, խորդուբորդ փոսեր կազմելով, դա – լիս իջնւում էր առուակի վրայ:

Անտառի տակ երեւում էր մի ձիաւոր: Նա մի քանի քայլ գնում էր, բայց իսկոյն եա էր դար – ձնում ձիու գլուխը եւ դիմում էր դէպի այլ կողմ: Ինչպէս երեւում էր, նա դիտում էր այդ կողմե – րը:

Ամէն ինչ հասկացնել էր տալիս, որ դա մի վաճառաւոր մարդ էր:

Ապա նա, կարծես նոր նկատելով բլրի լանջին ցրուած աղջիկներին, սկսեց դանդաղ կերպով դէպի ցած դալ...

— Սուրբ Գրիգորիս... մրմնջաց պառաւ Մէհ – րին... ձիաւո՞ր այսպիսի ժամանակ...

Գայիանէն մոռացաւ ամէն ինչ, նա զգաց այն, ինչ զգում էր փոքրիկ թռչունը, երբ հեռւում, ծմակների վրայ, երեւում է բազէն: Վերջին տա – րիները նա մեծացել էր այդ վախերի մէջ, նրան միշտ ծածկում էին պատերի հետեւում, նրա ական – ջում ինչ որ բաներ էին չշնչում: Եւ մինակ նա չէր այդ կացութեան մէջ. ամբողջ գիւղը ահ ու սար – սափի մէջ էր: Եւ այժմ, երբ երեւում էր վաճառը, նա սեղմուեց իր դայեակի ալ թեւին, կարծես այդ պառաւ ու թոյլ կնոջից էր պաշտպանութիւն պա – հանջում: Ձիաւորը կաշկանդել էր երկուսին: Փո – խանակ փախչելու, գլուխ ազատելու, նրանք կանգնել էին եւ նայում էին թէ ինչ կը լինի...

Այդ միջոցին ձիաւորը յանկարծ չուռ տուեց ձիու գլուխը, փոխեց իր ճանապարհը եւ գնաց դէպի բանջարանոցի եռեւի կողմը. ձին այժմ ա – րագ էր գնում:

Փառք Աստուծու... Բայց ի՞նչ ուրախութիւն: Րոպէ չանցած՝ երեւան եկաւ մի ուրիշ ձիաւոր, որ չտապով գնաց միւսի առաջը: Նրանք կանգ ա – րին, երեւի խօսում էին:

Մէհրին իմացաւ որ րոպէն վճռական է:

Նա կանչել էր Վարանդայի բոլոր սուրբերին, այժմ ձայն բարձրացրեց, սկսեց կանչել աղջիկ – ներին ու հարսներին, ասաց որ պէտք է ամէն ինչ թողնել ու փախչել:

Աղջիկները էլ տեսել էին ձիաւորներին եւ նը – րանք էլ, հալածուող թռչունների նման, չտապով սկսեցին հաւաքուել եւ շարժուել դէպի այն տեղը, ուր կանգնած էր Մելիքի աղջիկը: Բայց ի՞նչպէս փախչել...

Փախչելու տեղ էլ չկար:

Ցանկարծ Գայիանէն ծիծաղեց եւ օձի բերա – նից ազատուածի նման բացականչեց բարձր ձայ – նով.

— Ոչինչ չկայ, գնացէք: Վիճակը պատրաս – տեցէք ...

Մէհրին կը քարանար սարսափից, եթէ Գա – յիանէն իսկոյն չասէր նրա ականջին.

— Ես ճանաչեցի ... = Ո՞ւմ:

— Այն միւսին, որ նոր եկաւ:

Որքան Մէհրին լարեց իր տեսողութիւնը, մի բան հասկնալ չկարողացաւ:

— Մեր գիւղի՞ց է, հարցրեց նա: = Ոչ:

Եւ Գայիանէն նորից չտապեցրեց աղջիկներին ցած իջնել, պատրաստել Վիճակի սափորը:

— Ես էլ ճանաչեցի, աղաղակեց մի աղջիկ եւ վազեց դէպի ցած:

Մի ակնթարթում անցաւ ահը, նա մի փոթորիկ էր, որ յանկարծ կախուեց երկրի վրայ եւ իսկոյն էլի չքացաւ: Ծօնը խանգարուած չէր. նորից սկսուեց թռչկոտոցն ու խօսքը:

Պառաւ դայեակը մնացել էր ապշած. նա չդի – տէր թէ ինչ է կատարւում. նրա խորչոմած արե – ւառ դէմքի վրայ անշարժացել էր սարսափը եւ նրա շրթունքները դեռ արտասանում էին. «մուրը դալիս է, ինչ կ'ասեն»: Գայիանէն չհեռացաւ նը – րանից, եւ ծիծաղելով հարցրեց.

— Հիմա՞ էլ չես ճանաչում:

— Իմ աչքերի մէջ լոյս չէ մնացել, իսկ դու չես ուզում ասել, պատասխանեց նա.— բայց իմ սիրտը կտրատւում է, եւ ես չգիտեմ ինչ կը լինի, եթէ ...

Ինձ կինը չկարողացաւ չարունակել եւ լաց եղաւ: Նա աղաչում էր փոքճանքից հեռու մնալ, փախչել, ազատուել:

Գայիանէն դրկեց նրան, իր դէմքը բոլորովին մօտեցրեց բարի դայեակի դէմքին եւ հիացած ար – տասանեց.

— Նա է, Մէհրի, նա է... = Ո՞վ:

— Ձե՞ս հասկանում: Ես տուի նրա անունը այնտեղ:

Լէօ

խումբ մը ականաւոր Ամերիկացիներ խնդրած են նախագահ Թրումընէն՝ նոր ձեռնարկ մը կատարել, համաձայնելու համար Ե. Միութեան հետ։ — 3. Մոսկուայի անթելը կրկին կը յիշեցնէ թէ Ե. Միութիւնը հաստատապէս հաւատարիմ կը մնայ Ազգաժողովի սկզբունքներուն եւ կ'ուզէ օ – րէնքէ դուրս հռչակել հիւլէական ռումբը, բայց արեւմտեան պետութիւնները կը խափանեն իր ջանքերը։

Եւ սակայն կը պատրաստուին...

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Միացեալ Սպայակոյտը արտօնած է որ զօր. Մաք Արթըր առանձնէ ամերիկեան նաւային ուժերուն հրամանատարութիւնը ճափոնական ջուրերուն մէջ, եթէ արտակարգ դէպք մը պատահի։ Այս առթիւ խիստ գաղտնի տեղեկագիր մը ներկայացուած է նախագահ Թրումընի, պարզելով այն հեռեւանքները որ կրնան վտանգել Մ. Նահանգներուն ապահովութիւնը, եթէ համաձայնաւարները նոր նուաճումներ կատարեն Մայր. Արեւելքի մէջ։ Զօր. Պրէտլի, սպարապետը, մերժած է ուղղակի պատասխանել հետեւեալ հարցումին.— կարելի՞ է համաձայնաւորութիւնը կասեցնել Չինաստանի սահմաններուն վրայ, ամերիկեան օգնութեամբ։

Ամերիկացիները որոշած են կարելի եղածին չափ զօրաւոր տորմիղ մը պահել Խաղաղականի մէջ։ Միացեալ սպայակոյտին պնդումները քըն – նական պատյտ մը կատարած են Խաղաղականի ամերիկեան խարխխներուն մէջ, լման տասը օր, եւ խստօրէն գաղտնի կը պահեն իրենց եզրակա – յութիւնները։

Կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ Ե. Միութիւնը զարկ կուտայ սուզանաւերու չինութեան, ա֊ջակ֊ցութեամբ դերման մասնագէտներու։

★ Ամերիկեան կառավարութիւնը որոշեց զգուշական միջոցներ ձեռք առնել օդաբչաւներու դէմ, գլխաւորաբար երկու նահանգներու՝ Օրե – կոնի եւ Ուշինկթընի մէջ։ Աւելի քան 16·000 կա֊մաւորներ պիտի տեղաւորուին դիտարաններու եւ պահականոցներու մէջ, յառաջիկայ քանի մը շա֊բաթներու ընթացքին։ Ուշինկթընի կառավարիչը հաղորդելով այս տեղեկութիւնը, յայտարարեց ։ — «Կառավարութիւնը խնդրած է այս միջոցները ձեռք առնել, ի նախատեսութիւն ընդհարումի մը»։ Օրեկոնի կառավարիչն ալ բացատրեց թէ իրար անցնելու պատճառ չկայ։ պարզապէս ապահո֊վութեան միջոց մըն է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՒ

ՓՈՒՈՐԻԿԸ մեծ վնասներ պատճառեց փա – րիզի մէջ, ուր կարկուտ ալ տեղաց Բ֊ր։ օր։ Կա֊յութիւնը չատ աւելի ծանր է Ֆրանսայի լեռնային եւ ծովեզերեայ շրջաններուն մէջ։ Երկու շաբաթէ ի վեր փոթորիկը մեծ աւերներ կը գործէ Մանչի եւ Ատլանտեանի ափերուն վրայ։ Քամին երբեմն կը սուրայ ժամական 90 մղոն արագութեամբ, Տէօնքէրքէն մինչեւ Պոռտօ, տանիքներ քանդելով, ծառեր եւ էլեկտրական ձողեր տապալելով։ Ալպեան լեռներուն մէջ երկու մահեր եւս պատա֊հեցան, 22ի հասցնելով զոհերու թիւը՝ հինգ օր – ուան մէջ։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ երկուքէն 20 տարի բան֊տարկութեան դատապարտուեցան 15 ամբաստա֊նեալներ, իբրեւ ֆաշական։ Ամբաստանեալները մերժեցին այս մեղադրանքը։ Մէկը յայտարարեց թէ «արեան ովկիանոս մը կայ մեր եւ ֆաշական – նութեան միջեւ»։ Ամբաստեալը, որ քանի տարուան դատապարտուեցաւ, յայտարարեց թէ պիտի կ'ուզէին ի հարկին կռուելու համար ռուսական արշաւանքի մը դէմ։ Ուսանող մը, որ 15 տար – ուան դատապարտուեցաւ, իր եղբօրը հետ, ըսաւ թէ յայտարարութիւնը ստորագրած էր, «որով – հետեւ համաձայնաւար կուսակցութիւնը Ատաւծոյ կողմէ նախապահմանուած չէ առանձին կառավա֊րելու »։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անգլիական դեսպանը Լոնտոն հասաւ, լուսաբանութիւններ տալու համար դեր֊մանածին դիտնական Քլաուզ Ֆուքսի լրտեսու – թեան հետեւանքներու մասին։ Ամբաստանեալը խոստովաներ է թէ գաղտնիքներուն մէկ մասը հաղորդած էր Լոնտոնի խորհրդային դեսպանա – տան մէջ։

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻՆ միջնաբերդէն փրկող գերման օդաչուն, Սքորցենի, որ փախած էր իր երկրէն եւ կը փնտռուէր Ամերիկացիներուն կողմէ, փարիզ կը գտնուի եղեր, ինչպէս կը հրատարակեն տեղա֊կան թերթերը, լուսանկարն ալ հրատարակելով։

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 25 Փետրուար, ժամը 9էն մինչեւ լոյս։

Clubի մէջ, 51 rue Grignan։

Առաջնակարգ orchestre եւ ընտիր պիւֆէ։

Attractions, եւն., խումբը կ'երգէ իր ճոխ եր֊գացանկի դուարթ կտորներէն։ Մուտք 200 ֆր – րանք։ Փութացէք ապահովել ձեր տեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, Salle de la Géogéaphie։

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ։

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՅԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ, ՄԱ – ԶԻԿ ՄԿՐՏՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին.— Կ'երգէ Տիկին ԼԻԻՍԻ ԱՄԻՐԱՑԵԱՆ, կը պարեն ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՂ – ԲԱՑՐՆԵՐ։

★

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ՓԵՏՐ. 18Ի ԱՒԹԻՒ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի «Մուրատ» խումբին կողմէ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Օհանջանեան Ակում֊բին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին եւ բանախօսութիւն։

Մուտքը ազատ է։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՍՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿԻՍԻՏԱՍ երգ֊չախումբի, ՄԻՒՐԱՑ – ԻԱՓԱՃԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՒԼՄՊԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու։

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սկնփօնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԴԻՒՐԻՒՆ Ս. ԱԼԷՍ ՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտարերի կարգով՝ Օր. Սր. ՍԱՒՐ ԿԱՐԱՊԱՏԵԱՆ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ – ԳԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ԿԻՐԿԻՐԵԱՆԻ։

Pasteloupի սէնփօնիկ նուագախումբը մաս֊նակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿԻՍԻՏԱՍԻ երգչախումբի,

Ղեկավարութեամբ ՍՂԱՆ ՅԱՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դի – մել.— Comite Festival Alemenan, 19a, rue Caumartin Tel. Upe. 54.40։ Իրատուն Հ. Սասունէ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 66.03, դրատուն Մ. Կարամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Առաջին անգամ ըլլալով Տէսինի մէջ կը բե – մադրուի նոր երաժշտական թատերգութիւն մը, հեղինակի ղեկավարութեամբ

ՊԱՂՏԱՏԱՐ ԱՒԶԻԿԸ

18 Փետրուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, քաղաքապետութեան սրահին մէջ։

ՇՆՈՒՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փա – րիզի մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ հետեւեալ անձնաւորութեանց եւ հաս֊տատութիւններու, որոնց նուիրատուութեամբ ճոխացաւ իր Կաղանդի Խարհնպատակ վաճառքը։ Անոնք մխիթարն ատեն բազմաթիւ դեղերկի առար֊կաներ տրամադրեցին, իր յառաջիկայ վիճակա – խաղին համար.— Պ. Ա. Վուկասովիչ, (10·000 ֆրանք), Հ. Սասունի (հազար ֆրանք), Տիկին Ղազիրեան (հազար), L'Art Vemiten (Քուրզը – վուա), Տակառեան, Սէրէնկիւլեան, Պետրոսեան եղբ., Մալեան, Տամլամեան, Տէօքմէճեան, Վանլեան, Վարպետեան, Paris - Tricot, Զրուանդ֊եան – Ճակոբեան, Փափազեան, Նիկողոսեան, Գուլումճեան, Wells (Աշոտ Տէր Կարապետեան), Տիկին Կարապետեան, Տիկին Հրաչ Սարգիսեան, Տիկին Տէր Ճակոբեան, Այրամճեան, Գավէզեան, Տիկին Տալալեան, Steg, Վարդազարեան, Թէր – զեան, Շարիկեան, Գ. Ճովհաննէսեան։

ՇՆՈՒՀԱԿԱԼԻՔ.— Սէն Ժէռմի (Մարսէյլ), կապոյտ Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է, Տէր եւ Տիկին Մ. Զորպաճեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Բ. Զորպաճեանէ հազար ֆրանք, այլ տիկին ԵՊՐԱՔՍԻ ԶՈՐՊԱՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին մէջ պատարագ, այս հինգշաբթի, Վարդանանց Ազգ. Տօնի առթիւ։ Ներկայ պիտի ըլլան զօրոցի 170 աշակերտները։ Կը հրաւիրուի շրջանիս հայ հասարակութիւնը։

Այս առթիւ պիտի խօսի զօրոցին աւագ ու – սուցիչը, Պ. ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ։

ԼԸ ԿՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձե – ւութենէ լինած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défaut)։ Դիմել թերթիս վարչութեան ՖՐԱՆՍԵ – ՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» կոմբ֊տէի բոլոր ընկերները Շրջ. կոմիտէի կողմէ ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրերով։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միհրան֊թօ» խումբին հրապարակային դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, դպրոցին սրա֊հը, 78 rue Rabelais։ Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրանի աշ֊խարհակալութիւնը»։ Կը դասախօսէ ընկեր Բ. ԽՐԻՄԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին երէց ընկերներն ու սանուհիները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Լուսի Ակնունի են֊թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ըն֊կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Մարսիլիոյ Հայ Գերին֊րու Միութեան Տարեկան մեծ պարահանդէսը՝ յառաջիկայ ապրիլ 1ին, Salon de Club մէջ։

Ֆ. Կ. ՄԱՀԻ Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս շաբաթ օր, ժամը 8·30ին, Խրիմեան զպրոցին մէջ։ Մասնաճիւղը նոյն օրը պիտի նկարուի։

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՅԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան։ Նիւթը կը ներկա֊յացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ»։

Մուտքը ազատ է։ Խօսք պիտի տրուի ներկա֊ներուն։ Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ու֊զեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ։

Beaumont հինգշաբթի 16 Փետրուար։

La Ciotat, կիրակի 19 Փետրուար։

19րդ տարեկան ցուցակ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ եւ ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒՆ, կի – րակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, Salle de la Chimie, 28bis rue St. Dominique, Փարիզ (7)։

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուականը։

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ նորագիւտ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՁԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն։

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՅՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ֊նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վաճա֊ռանիշով ռատիօները։ Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարա֊նելու, եւ կատարեալպէս զոհ պիտի մնան։ Օրի – նակ դիներ, առանց յաւելումի։ Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք։

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան֊սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ԲԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ ,եւայլն։

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – դուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւել֊եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, ջութակի եւայլն։

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըս֊պրող ներկայացուցիչներ։

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9)։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Jeudi 16 Février 1950 Հինգշաբթի 16 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6079–Նոր շրջան թիւ 1490 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐՈ՞Ւ ՄՐՏԻՆ ՉԻ ԽՕՍԻՐ

Անհրաժե՞շտ է որ անուններով ասպարէզ հրաւիրենք զանազան հաստատութիւններ եւ միութիւններ — նոյնիսկ բախտաւոր անհատներ — կրկին յիշեցնելու համար եղբայրական պարտականութիւն մը :

Երկրորդ էջին վրայ հրատարակուած թղթակցութիւն մը նոր տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Հալէպի «Քառէն Եփիէ» ճեմարանի մասին :

Կը պատմէ Դանիացիներու թանկագին ջակցութիւնը — 200·000 ոսկի արժողութեամբ հող եւ չէնքեր : Կը պարզէ ազգ· իշխանութեան ձեռք բերած արդիւնքները, հակառակ անհնարին դժուարութեանց :

1947ին բացուած ճեմարանը արդէն ունի չորս դասարաններ, որոնք վեցի պիտի բարձրանան 1951 – 52ին : Տարեկան ծախքն է 28·000 սուր· ոսկի (մօտ տասը հազար տոլար), որուն հինգ հազար տոլարը միայն կը ղոյանայ թոշակներէ :

Հաստատութիւնը կը կարօտի ոչ միայն վաչխելուչ չէնքի մը, այլեւ բնագիտական աշխատանոցի, մարզարանի, խաղարանի, գրադարանի, աշխարհագրական եւ պատմական քարտէսներու :

Որո՞ւ սրտին չի խօսիր այս հաստատութիւնը, թէ իբրեւ կրթարան եւ թէ իբրեւ տեսակ մը խորհրդանշան :

Մանաւանդ անոնք որ այդ ճամբաներէն անցան Հայաջինջ Սարսափներու չրջանին, 1915էն 1918, եւ յետոյ մինչեւ 1922, սարսուռ մը չե՞ն զգար : Այս անգամ՝ ուրախութեան եւ հպարտութեան սարսուռ մը :

Ահաւասիկ հայաչունչ ծաղկաստան մը՝ փոխան երէկուան արիւնաղանգ անապատին : Եւ չինարար, խանդավառ, ստեղծագործ բոյներ՝ փոխան մահուան կարաւաններուն :

Այլ մանաւանդ սերունդ, սերո՛ւնդ : Հազարաւոր մանչեր ու աղջիկներ ուչիմ եւ կրակոտ, որոնք ամէն օր դպրոց կ'երթան խնդումերեսս, արեւ ցնելով իրենց ճամբաներուն վրայ :

Եւ ի՛նչ պայմաններու մէջ՝ այս չարաւեւ ճիգն ու վաստակը : Սկսելով չէնքերէն, որոնց չատ քիչերը դպրոցի կը նմանին, մինչեւ նստարաններն ու գրասեղանները :

Մանկապարէզ, ծաղկոց, նախակրթարան, երկրորդական վարժարան, ճեմարան ...

Կը կարդաք ու կ'անցնիք, վասն զի դուք չունիք այս անփոխարինելի առաւելութիւնները, ապահովելու համար սերունդի փրկութիւնը :

Ձեր զաւակներն իսկ, օրէ օր կը հալին ձեր աչքերուն առջեւ : Հեռվհեռէ աւելի սրընթաց :

Իսկ այնտեղ, սերունդը կր փրկուի, կը ծաղկի 95 առ հարիւր : Շնորհիւ միջավայրին եւ կատարուած աշխատանքին :

Ձեր սիրտը չի՞ կսկծար, երբ մտածէք թէ կրնաք բազմապատկել այս փրկարար վաստակը, եղբայրական աջակցութեամբ :

Ամէն բանէ առաջ տաք սիրտ մը, եւ դիմաբները ինքնին կը հոսին : Ինչպէս հոսեցան տարիներ առաջ :

Ձեր լումաներով էր որ հիմնուեցաւ Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանը :

Աւելի առաջ՝ դո՛ւք էիք որ եղբայրական ձակցութիւն տրամադրեցիք, այս թերթին միջոցաւ, պէյրութի հրկիզեալներուն : Ինչպէս, չատ աւելի առաջ, Շիրակի եւ Ֆիլիպէի աղէտեալներուն եւայլն :

Որքան ալ փոխուած ըլլան պայմանները, աւելի ծանր չեն քան այն դժուարութիւնները որոնց կուրծք տալով հրաշքներ կը գործեն այնտեղ, Սուրիա – Լիբանանի մէջ :

Եւ յետոյ, աւելի քան 25 տարի Եւրոպա բնակելէ վերջ, կը կարծենք թէ բաւական յառաջդիմած էք եւ թախանձագին կոչերու չէք սպասեր, գործի մը արժէքը դատելու եւ տարրական պարտականութիւն մը կատարելու համար :

Նախկին աքսորականներ, հայրենակցականներ, կիլիկեցիներ, ո՞ր օրուան կը սպասէք, դասարան մը, մարզարան մը, խաղարան մը կառուցանելու համար, եթէ ի վիճակի էէք աւելին ընելու :

Եւ դուք, ունեւոր ուսումնականներ, ձեռք մը քարտէ՞ն ալ չատ կը տեսնէք, Հալէպի ճեմարանին կամ Այնճարի վարժարանին համար ...

Շ·

Ջուարճալիի

Ո՞Վ ԸՍԱՒ ԹԷ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՑԵՐԸ ԵՒ ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՋԱՐԴՈՒԱԾ ԵՆ...

Պոլսոյ ԵՂՆԻ Սապահ թերթը կը գրէ (6 Փետրուար).

— « Երէկ ցաւով տեսանք որ դեռ կ'ապրին կարգ մը մեթոտներ որոնք կը հետամտին հրահրել 18րդ դարուն Եւրոպայի մէջ ծայր տուած հակաթուրք քարոզութիւնը :

« Հաչէթ » գրատան մէջ կը ծախուի Ֆրանսայի մէջ դեռ վերջերս տպագրուած աշխարհագրութեան դիրք մը ուր մեր հասցէին եղած են չատ տգեղ վերագրումներ զորս միայն «ծիծաղելի» բառով կրնանք բնորոշել :

Գրքին յառաջաբանին մէջ ամէն երկրի մասին ընդհանուր ծանօթութիւն կը տրուի : Թուրքիոյ մասին ալ ի մէջ այլոց կ'ըսուի· — Օսմանեան կայսրութեան չրջանին այս երկրին մէջ ապրող Թուրքերը ընդհանուր բնակչութեան չատ փոքր մէկ համեմատութիւնը կը կազմէին, հիմա այս համեմատութիւնը մինչեւ հարիւրին 80 բարձրացած է : Ասոր պատճառը այն է որ Աբեւելքմէջապրող Հայերն ու Քիւրտերը լայն համեմատութեամբ ջարդուած են : Ջարդէն վերապրողներուն մէկ մասը Ռուսիա խոյս տուած, միւս մէկ մասն ալ Եւրոպա է դաղթած» :

Այս տողերէն զատ զորս նողկանքով կը դիմաւորենք, գրքին քարտէսի մասին մէջ ալ չատ մը տարօրինակութիւններ կան : Թուրքիոյ քարտէսին վրայ Էրզրումը, Էրզինճանը, Կարսը եւ բազմաթիւ ուրիչ նահանգներ պարփակող մեծ չրջանի մը վրայ սեւ գիրերով «Հայաստան» գրուած, իսկ ապեւելեան Տաւրոսեան լեռներն ալ «Հայկական Տաւրոսներ» յորջորջուած են :

Զարմացանք որ «Հաչէթ»ի պէս լուրջ հաստատութիւն մը ինչպէս ծախու հանած է այսպիսի գործ մը : Եթէ «Հաչէթ» գրատունը կ'ուզէ պահել այն համակրանքը, որուն ծնունդ տուած է թուրք ընթերցողներուն մօտ, իսկոյն վերջ տալու է այս գիրքին վաճառման եւ այս գործին հրատարակիչներուն հետ իսկոյն չփմտն մտնելով անպայման սրբագրելու է այս սխալ տեղեկութիւնը :

Մեծ ցաւով կը դիմաւորենք այն իրողութիւնը որ մեր իբրեւ բարեկամ ընդունած Ֆրանսայի մէջ դեռ կ'ապրին հակաթուրք քարոզութիւն ընդունելու թափթփուքներ : Այս պարագան ուչադրութեանը կը յանձնենք քաղաքիս Ֆրանքեւթուրք Մչակութային ընկերակցութեան » :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՀԱՑԿԱԶՈՒՆ ՀԱՊԷՇԵԱՆԻ յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, խումբ մը բարեկամներու կարգադրութեամբ : Մանրամասնութիւնները Դ· էջ :

ՄՈԼԵՒԱՆԴ ՆԱՑԻ ՄԸ ձերբակալուեցաւ Հանովըրի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ պիտի սպաննէր արեւմտեան Գերմանիոյ նախագահը, Թէոտոր Հէօս : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Նոյեմբեր 30ին ռումբ մը պիտի պայթեցնէր նախագահին այցելութեան առթիւ, բայց վերջին պահուն ետ կեցաւ, նկատելով որ հարիւրաւոր մարդիկ պիտի մեռնին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆի մէջ դատուած երկու Ֆրանսացիներէն Ռոպինօ դատապարտուեցաւ 12 տարի բանտարկութեան, Տուիւէ՝ տասը տարուան, Լեհերէն Քլիմզաք՝ մահուան, ուրիշ մը՝ ցկեանս բանտարկութեան եւն· :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի միջազգայնացման ծրագիրը յետաձգուեցաւ խնամակալութեան խորհուրդին կողմէ, որպէսզի Յորդանան եւ Իսրայէլ ժամանակ ունենան ուսումնասիրելու :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ վերաքինումը կը չարունակուի Անգլիոյ կողմէ : Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ այս ձեռնարկը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Իսրայէլի, որ իր դանգատները յայտնած է Մ· Նահանգներուն : Իսրայէլ մասնաւորապէս կը դանգատի թէ Անգլիա Թորփիլանաւեր, սուզանաւեր, սաւառնակներ եւ հրասայլեր ճարած է Եգիպտոսի, որ իր զինուորական ելմտագոյցը վեց միլիոն սթերլինէն բարձրացուցած է 52 միլիոնի : Եգիպտոս՝ զնած է նաեւ երկու զինագործարաններ, մէկը Պելժիոյ, միւսը Շուէյտի մէջ :

Ցրաւոտայի ճերմին հոգերը

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ ՎԱՂԸ, ՈՒՐԲԱԹ, ԱՌՏՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8 — 10

Աչխատանքի Դաչնակցութեան որոչումով, երկաթուղիները պիտի չբանին վաղը, ուրբաթ, առտուան ժամը 8 — 10, ճիշդ երկու ժամ :

Այս որոչումը տալէ առաջ, պատուիրակութիւն մը ներկայացած էր երկաթուղիներու վարչութեան, իր պահանջները պարզելու համար : Արդիւնքը նպաստաւոր չըլլալով, արտակարգ ժողովը որոչեց գործի ձեռնարկել, աչխատավարձի յաւելումը ապահովելու, ձեռք բերուած առաւելութիւնները պահելու, պաչտօնեաներու արձակումը դադրեցնելու եւ «խաղաղութիւնը պաչտպանելու համար» :

Երկաթուղիներու վարչութիւնը ապօրէն համարելով այս ձեռնարկը, որոչած է կարգապահական պատիժներ տնօրինել մասնակցողներուն եւ դրդիչներուն :

Աւելորդ է ըսել թէ այս գործադուլը լրջօրէն պիտի խանգարէ Փարիզի արուարձաններուն հաղորդակցութիւնները :

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ՅՈՑՑ ՄԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Երեքչաբթի օր երկու հազար բանուորներ բուռն ցոյց մը կատարելով, ծովը նետեցին Զուկէս թոն ծանրութեամբ նստուկ մը, որ կը պատրաստէր V2ի վերաբերեալ կազմածները, եւ որ չոգենաւ պիտի բեռցուէր : Այս առթիւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ապահովութեան պահակներուն հետ, որոնց վրայ քարեր, չիչեր, երկաթի կտորներ եւայլն նետուեցան ցուցարարներուն կողմէ : Պահակները, հազիւ 120 հոգի, հարկադրուեցան նահանջել, արտասուաբեր ռումբեր արձակելով : Քաղաքին համայնավար թերթը նախապէս կոչ մը ուղղած էր ժողովուրդին, որպէսզի արգիլեն զինամթերքի փոխադրութիւնը, որ պատրաստուած էր Լա Պոքայի գործարանին մէջ : Այլ – Մաուրիթանիայի նահանգապետը ի զուր յորդորներ կ'ուղղէր : Ժամը 10ին բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ եւ աչխատանքը վերսկսաւ : Երկու կողմէն ալ վիրաւորներ կան, բարեբախտաբար թեթեւ : «Իմանիթէ» կը գրէ թէ զինամթերքը Եուկոսլաւիա պիտի ղրկուէր :

★ Թերթերը սիւնակներով մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն զօրավարներ Ռըվէռի եւ Մասթի դէմ բացուած քննութեանց առթիւ : Առջի օր չատ կարեւոր յայտնութիւններ կատարեց անդրծովեան (գաղթային) նախորդ նախարարը, Պ· Քոսթ Ֆլորէ : Շատ մը յայտարարութիւններ աննպաստ են ազգ· պաչտպանութեան նախորդ նախարարին, Պ· Ռամատիէի եւ ուրիչներու համար : Իր խօսքերէն կը հետեւի թէ քաղաքական եւ զինուորական խաղեր սարքուած են : «Իմանիթէ» հրատարակեց նախորդ սպարապետ Զօր· Ռըվէռի մէկ նամակը՝ ուղղուած փախստական Փէռէնի, որ Արժանթին կը գտնուի եւ որ Հնդկաչինի գործակալին ծախած էր իր գաղտնի տեղեկագիրը, զօր· Մասթի մէկոյցաւ : Թերթերը կը գրեն թէ չատ աւելի ծանր յայտնութեանց կը սպասուի :

Հիւլէական մղձաւանջը

ԶՐՈՅԻԼ Կ'ՈՒԶԷ ՏԵՍԱԿՑԻԼ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

Ընտրական պայքարին առթիւ ճառ մը խօսելով, Պ· Զրոյիլ առջի օր յայտարարեց թէ պատրաստ է նորէն տեսակցելու Սթալինի հետ, հիւլէական հարցին առթիւ, եթէ պահպանողական ներդ իչխանութեան գլուխ անցնին : Ահաւասիկ իր խօսքերը .

— « Կ'արժէ դերագոյն փորձ մը կատարել, փակելու համար երկու աչխարհներու միջեւ բացուած վիհը, որպէսզի իւրաքանչիւրը կարենայ իր կեանքը ապրիլ : Եթէ ոչ բարեկամութեամբ, դոնէ առանց պաղ պատերազմի առելութեանց : Քրիստոնեաները պէտք չէ փակեն յոյսի որեւէդուռ, կեանքի նոր հիմք մը գտնելու համար ցաւատանջ մարդկութեան : Ես կը կարծեմ թէ մինչեւ հիմա խաղաղութիւնը պահուեցաւ շնորհիւ ամերիկեան գերազանցութեան, հիւլէական ռումբի մենաչնորհին : Խորհրդային աչխարհը զինուորական ամենամեծ ուժերը ունի, բայց Մ· Նահանգները ունին հիւլէական ռումբը, եւ այժմ կ'իմանանք թէ այդ ահարկու զէնքին ուրիչ մէկ տեսակը ունին, հազար անդամ աւելի զօրաւոր : Ցիչողութիւնս կ'երթայ մինչեւ 1945 ապրիլ, երբ տակաւին յարաբերութիւն ունէի Սթալինի հետ : Մէկ տարի առաջ, Երեսփ· ժողովին մէջ կարդացի Սթալինի ուղղած նամակս » :

Հաղորդելով նամակին բովանդակութիւնը, նախորդ վարչապետը պարզեց Ռուսիոյ ազդեցութեան ծաւալումը Պալթիկ ծովուն, Լեհաստանի,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՔԱՌԷՆ ԵՓՓԷ» ՁԵՄԱՐԱՆ

ԱՑՍ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ ԱՒ ԱՐԺԱՆԻ Է ՁԵՐ ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔԻՆ

Ճիշդ երկու տարի առաջ, կ'աւետէինք բա– ցումը Հալէպի Ազգ· Ճեմարանին, որ «Քառէն Եփփէ» անունով կը մկրտուէր Ազգ· Իշխանու– թեանց կողմէ՝ յաւերժացնելու համար յիշատա– կը դանիացի մեծ բարերարուհի եւ հայասէր Օր· Քառէն Եփփէի :

Իր տեղին խօսած էինք նիւթական թէ բարո– յական այն անփոխարինելի ծառայութեանց շուրջ, զորս մատուցած է դանիացի այս մեծ բարերա– րուհին, ամբողջ երեսուն տարի բաժնելով հայ այրի մայրերու եւ հայրերու, ու հազարաւոր հայ որբուկներու ցաւն ու զրկանքը։— Մեծ եղեռնէն առաջ թէ վերջ, Ուրֆայէն մինչեւ Հալէպ, Օր· Քառէն Եփփէ, արհամարհելով աչխարհիկ բոլոր հաճոյքներն ու վայելքները՝ իր հարուստ ծնողքին տան եւ իր հայրենիքին մէջ, փութացած է իր բո– վանդակ հարստութիւնը յատկացնելու ջարդէն եւ Թուրքի հալածանքէն ճողոպրած բեկորներու, եւ յաջողած է ամրոքել անոնց ցաւն ու մեղմացնել անսահման թշուառութիւնը :

Երբ հայութեան սեւ օրերու անչափ տառա– պանքը չահագործելու տմարդի փորձերուն լծած էին այլազգի եւ այլադաւան բազմաթիւ կրօնական ներկայացուցիչներ,— մասնաւորաբար Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զրկէն հեռացնելու համար կմախացած եւ հիւծած հայ բազմութիւն– ները,— Օր· Քառէն Եփփէ հանդիսացաւ այն առա– քելատիպ կինը, որ ոչ միայն իր նիւթական հարս– տութիւնը, այլեւ բարոյական դանձերն ու ազգա– նուէրը նուիրաբերեց տառապած հայ ժողովուր– դին, հայ լեզուն խորապէս ուսումնասիրելով, եւ որպէս Հայ, հայկական ծխով ամփոփուելով Հա– լէպի Ազգ· զերեզմանատան մէջ :

Օր· Քառէն Եփփէի մահէն վերջ, կազմուած էր Դանիացիներու օժանդակ մարմին մը, որ մաս– նակի ձեւով կը չարունակէր իր օգնութիւնը հա– յութեան ամէնէն դժբախտ տարրին,— այրիներու եւ իրենց զաւակներուն : 1946ին միայն,, երբ ար– դէն այդ այրիներու զաւակներէն մեծագոյն մասը դարձած դործի տէր, եւ ի վիճակի՝ հոդալու տան կարիքները, Ազգ· Իշխանութեան թելադրութեամբ եւ ենթականերու սիրայօժար պատրաստակամու– թեամբ, անոնց մեծամասնութիւնը լքեց Քառէն Եփփէ հաստատութեան չէնքերը եւ մեկնեցաւ ա– նանձին բնակարան :

Այս կերպով ալ, կարելի եղաւ ընդարձակ տա– րածութեամբ հող մը եւ ետքին մօտիկ միլիոնի չէնքեր յատկացնել Հալէպի Ազգ· երկրորդա– կան վարժարանին, որուն ծրագիրը տարիներէ ի վեր կը մնար դարակներու մէջ, անիրագործելի, նիւթական միջոցներու անբաւարարութեան պատճառաւ :

Հալէպի Ազգ· նախակրթարաններէն հարիւ– րաւոր հայ տղաք եւ աղջիկներ ընթացաւարտ կը դառնան ամէն տարի : 15–20 տարիէ ի վեր, ամ– բողջ սերունդներ պարտադրաբար օտար վարժա– րաններ կը յաճախէին նախակրթարանէն վերջ, նկատելով որ դոյութիւն չունէր ազգ· ճեմարան մը : Եւ շատ դիւրին է երեւակայել, թէ անոնք ինչ դիմագիծ կը ստանային, իբրեւ հետեւանք անհա– րազատ դաստիարակութեան մը :

Ազգ· իշխանութիւններու համար, տարուէ տարի կորուստ մըն էր որ կ'արձանագրուէր ազ– գային տեսակէտով : Շատ պարզ է, թէ օտար բարձրագոյն վարժարաններ՝ թէեւ կուտան դոհա– ցուցիչ կրթութիւն եւ զարգացում, բայց, ոչ մի– այն անբաւարար դաստիարակութիւն կ'ընծայեն ազգային տեսակէտով, այլ նոյնիսկ կը խաթա– րեն մեր տղոց եւ աղջիկներու նկարագիրը :

Տարիներու մտահոգութիւններն ու Ազգ· ճե– մարանի մը հաստատութեան բաղձանքները ի վեր– ջոյ կը պսակուէին յաջողութեամբ, 1947 Սեպ– տեմբերին, եւ այդ թուականին բացումը կը կա– տարուէր «Քառէն Եփփէ» հայկական ճեմարանին, դանիական համանուն բարեսիրական մարմնի հո– դին վրայ եւ չէնքերուն մէջ :

« Քառէն Եփփէ» բարեսիրական միութեան , Օր· Քառէն Եփփէի ժառանգներուն ու ներկայա– ցուցիչներուն հետ տեղի ունեցած թղթակցու– թիւններու եւ բանակցութեանց իրրեւ ամբողջա– կան պսակում՝ 200·000 ս· ոսկի (մօտաւորապէս 70·000 տոլար) արժողութեամբ հողերն ու չէն– քերը պաշտօնապէս սեփականութիւն կը դառնա– յին Հալէպի Ազգ· իշխանութեանց, եւ կը տեղ– ծուէր հաստատուն պատուանդանն ու կորիզը ա– նօրուան պատուաբեր կրթական հաստատութեան :

Ճիշդ է, թէ «Քառէն Եփփէ» Ազգ· ճեմարանը աւելի քան միխիթարական իրականութիւն մըն է այսօր, եւ տարուէ տարի կը բազմանայ երկսեռ աշակերտութեան թիւը : Բայց նաեւ մեծածախս ճեռնարկ մըն է՝ որպէս ոնտեսական լայն միջոց– ներու կարօտ հաստատութիւն :

«Քառէն Եփփէ» ճեմարանը ընդունած է ֆը– րանսական պաֆալորէայի ծրագիրը : Անշուշտ, այս ծրագրի իւրացման համար՝ Ազգ· իշխանու– թիւնները աչքի առջեւ ունեցան տեղական պայ– մաններ եւ նախասիրութիւններ, նկատելով որ հիմնականը ազգային դաստիարակութիւնն է եւ հայեցի չունչը : Իսկ ինչ որ տղաքն ու աղջիկները պիտի ստանան որպէս զարգացում եւ կեանքի ա– պարէզի պատրաստութիւն, այդ՝ լիովին կուտայ արդէն ֆրանսական ծրագիրը :

Այս հիման վրայ, ճեմարանը ներկայիս ունի չորս դասարաններ, Ա.) Նախապատրաստական , Բ) Առաջին դասարան, Գ) Երկրորդ դասարան եւ Դ) Երրորդ դասարան : Ճեմարանի ընդհանուր չր– ջանը վեց տարի է այս հաշուով : 1950 – 1951 եւ 1951 – 1952 տարեշրջաններուն, ճեմարանը պիտի ունենայ վեց լրիւ դասարաններ, եւ պիտի տայ իր երախայրիքը :

Ներկայ չորս դասարաններու աշակերտու– թիւնը կը հասնի 63ի, մանչեր եւ աղջիկներ :

Կարելի է ըսել, թէ ճեմարանը այս տարի ու– նի Հալէպի եւ բովանդակ Սուրիա – Լիբանանի հայկական եւ օտար լաւագոյն ճեմարաններու ու– սուցչական կազմերուն հաւասար զօրաւոր եւ « սուղ » տարրեր : — Ինամակալութիւնը, նիւթա– կան մեծ զոհողութիւններու գնով ապահոված է ֆրանսերէնն, անգլիերէնն, հայերէնն լեզուներու, արաբերէնն լեզուի եւ գրականութեան, ինչպէս գիտական ճիւղերու մէջ ճեռնհաս ուսուցիչ ու– սուցչուհիներ :

Ուսուցչական տարեթոշակներու եւ վարժա– րանին զանազան կարիքներու գումարը կը հասնի տարեկան 28·000 սուրիական ոսկիի (մօտ 10·000 տոլար), որուն 5000 տոլարը միայն կը գոյանայ կրթաթոշակներէ եւ զանազան կազմակերպու– թեանց նպաստներէ (այս նպաստներու կարգին՝ Հ· Օ· Ընչի 1500 տոլար տարեկան յատկացում– մը) :— Այս ելեւմուտքով, ճեմարանը այս տարի պիտի ունենայ 4—5000 տոլարի բաց մը՝ որուն մէկ մասը կը յուսացուի ապահովել մասնաւոր ճեռնարկներով :

Պէտք է նկատի ունենալ, թէ Սուրիահայու– թիւնը աւելի քան 100·000 համրանք ունի եւ միակ ճեմարան մը՝ Հալէպի մէջ : Միւս կողմէ, պէտք է գիտնալ նաեւ՝ թէ սուրիահայութեան համար

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Մեր մրցուղտը

Գիտութեան յառաջդիմութեան չնորհիւ ներ– կայիս տիեզերքի բաղկացուցիչ նիւթին դաղտ – նիքը լուծուած պէտք է նկատել : Հիւլէներու ներ– քին կառուցուածքին թափանցելէ վերջ, գիտու – թիւնը պարզեց նաեւ հասարակ կոչուած մար– միններու ծագումը ու նիւթին բնաչրջութիւնը (transmutation) : Այս վերջին երեւոյթը թէեւ բնա– կան ճանապարհով չատ դանդաղօրէն տեղի կ'ու– նենայ, սակայն կարելի է գիտական միջոցներով հասարակ մարմիններու ներքին կազմին մէջ փո– փոխութիւն յառաջ բերել չատ կարճ միջոցի մը մէջ : Այդ արուեստական բնաչրջութեամբ կարելի է, օրինակ, սնդիկը վերածել ոսկիի : Հին դարերու քիմիկոսներու երազը իրականութիւն դարձած է այսօր :

Մեր երկրադունդի կազմութեան չրջանին, կ'ենթադրուի թէ դոյութիւն ունէին չատ սահմա– նափակ թուով տարրեր : Թերեւս ջրածինը եւ հե– լիումը կը կազմէին միակ տարրերը, որոնք չատ բարձր ջերմութեան եւ ճնշումներու ազդեցու – թեամբ ծնունդ տուին հասարակ մարմիններուն :

Այս սկզբունքէն մեկնելով, երկրադունդին ծաւալը պէտք է ենթադրել այժմու ծաւալին 4–10 անդամը , որ հետզհետէ կծկուեցաւ բնաչրջու – թեամբ : Վերջապէս երկրի կեղեւին կազմութեամբ կապային թանձր խաւ մը զատուեցաւ երկրադուն– դի հալած զանգուածէն ու քիմիական հունձու եւ պայթուցիկ ներգործութիւնները հետզհետէ մեղ– մացան :

Այն աեղնուան մթնոլորտը բոլորովին տար – բեր էր հիմակուանէն : Իր մէջ կը պարունակէր կապային վիճակի մէջ ամէնէն ցնդող մեւաղներէն փօթասը, սօտան եւ կիրը : Քլորը եւս մեծ քանա– կութեամբ մաս կը կազմէր այդ մթնոլորտին, ջրածինի եւ հելիումի հետ : Այս բոլոր չոգիացեալ մարմինները երկրիս պաղելով կրցան աստիճա – նաբար իրար միանալ ու կազմել հաստատուն տարրեր : Այսպէս, մետաղները խառնելով երկ – րիս կեղեւին վրայ կազմեցին քլօրի, պրօմի, ծը – ծումբի եւայլ բաղադրութիւններ : Իսկ ջրածինը միանալով թթուածինին ծնունդ տուաւ ջուրին, որ չոգիացած մնաց այնքան ատեն որ երկրիս ջեր – մութիւնը 360 աստիճանէն վեր էր :

Կրնաք երեւակայել թէ ինչ մեծ ճնշումի են– թարկուած էր երկրիս մակերեսը այդ ծանր մթնո– լորտին տակ, ուր չոգիացած կը մնային ոչ մի – այն վերոյիշեալ տարրերը, այլեւ երկրիս չուրերու հսկայ զանգուածը, թթուածինի, ազոթի, բնած – խային կազի զանգուածները :

Երբ ջուրը խտանալով չոգիացած վիճակէն հեղուկի վերածուեցաւ, հեղեղանման խուժեց դէպի երկրիս կեղեւը, ուր գտաւ լուծելի ազեր եւ դէպի երկրիս կեղեւը, ուր գտաւ լուծելի ազեր եւ դէպի երկրիս մակերեսային ջերմութիւնը ծովեր ու լիճեր :

Իսկ երբ երկրիս մակերեսային ջերմութիւնը 55 աստիճանի իջաւ, ահա այն ատեն մթնոլորտը ջուրի չոգիին հետ կը ձեւացնէին թանձր թուն ջուրի չոգիին հետ կը ձեւացնէին թանձր թուն որոնք թէ արդելք կը դառնային երկրիս պաղելուն եւ թէ արեւու ջերմութեան թափան– ցումին :

Այժմ բնածխային թթուին համեմատութիւ– նը 3 առ հազար է մօտաւորապէս : Արհենիուսի հաչուով եթէ այդ քանակութիւնը օր մը անհետա– նար, հողին ջերմութիւնը 21 աստիճանի անկում մը պիտի արձանագրէր :

Վերջացա՞ծ է մթնոլորտային յեղաչրջումը : Ոչ անչուչտ : Այժմ բնածխային թթուին քանակը յաւելման հակամէտ է բնական թէ ճարտարար – ուեստական կիզումներու հետեւանքով : Այդ կը նչանակէ երկրային ջերմութեան բարձրացում , որ կը նպաստէ բուսականութեան, հետեւաբար նաեւ մարդկութեան : Սակայն դժբախտաբար եր– կիրը չի կրնար խուսափիլ պաղելու ճակատա – գրական օրէնքէն : Արեւուն ջերմութեան նուազու– մով հետզհետէ երկիրը պիտի վերածուի սառուց– եալ զանգուածի մը : Մթնոլորտը պիտի չքանայ ու միայն թթուածինի եւ հելիումի թեթեւ խաւ մը տակաւին չատ երկար պիտի պահէ սառած ու կեանքի դոյութենէ զուրկ երկրադունդը :

Սակայն մի մտահոգուիք, հոդ չենք հասած տակաւին : Դեռ միլիոնաւոր տարիներ մեր աչ – խարհը պիտի չարունակէ կեանքի դոյութիւնը պահել, եթէ մինչ այդ մարդիկ իրար չբզկտեն ...

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՃԱՃԵԱՆ

ՕՆՆԻԿ (5 տարեկան) .— Մայրիկ, ինչո՞ւ նոր հարսը ճերմակ կը հագնի :

ՄԱՅՐԸ .— Ճերմակը՝ ուրախութեան, երջան– կութեան եւ անմեղութեան դոյնն է :

ՕՆՆԻԿ .— Ուրեմն ինչո՞ւ փեսան սեւ կը հագ– նի ...

Գործադուլի խնդիրը Թուրքիոյ մէջ

Անցեալ շաբթու Պոլսոյ մէջ ժողովի դումարեցին բանուորական միութիւնները: Ներկայ էին պատուիրակներ կառավարական եւ ընդդիմադիր կուսակցութիւններէն: Աչխատանքի գործադուլը հաւաստեց թէ ամէն ինչ պիտի ընէ, բանուորնե-րուն գոհացում տալու համար եւ թէ օրինագիծ մը պիտի մշակէ:

Ընդդիմադիրներէն խօսք առաւ Ծանօթ բա-նասէր Ֆուատ Քէօփրիւլիւ, որ բացատրեց թէ արհեստակցական միութիւնները պէտք է անկախ ըլլան եւ հեռու՝ քաղաքական կուսակցութիւննե-րէն: Բանախօսը պաշտպանեց գործադուլի իրա-ւունքը, պայմանաւ որ գործիք չըլլայ քաղաքա-կան նպատակներու:

Անդրադարձաւ թէ գործադուլի խնդիրը լրջօրէն կը դրաղեցնէ կառավարական կուսակցութիւնը (Հալք), որ երկու մասի բաժ-նուած է, թեր եւ դէմ: Քաղաքին մէջ դումար-ուած ժողովէ մը դուրս հանուեցան երկու ընդդի-մադիր լրագրողներ, ոստիկանութեան միջոցաւ:

★ Պոլսոյ «Սօն Թէլէկրաֆ» թերթը հետեւեալ խմբագրականը հրատարակած է, էջերէմ Իզզէթ Պէնիճէ ստորագրութեամբ, գործադուլին դէմ (5 Փետրուար):

— « Պէտք է կտրուկ եւ որոշ խօսիլ գործա-դուլի իրաւունքին մասին: Պէտք է վճռաբար ը-սենք թէ երկուսն ալ, վաղն ալ պիտի չընդունուի Թուրքիոյ մէջ «գործադուլի» իրա-ւունքը: Ոչ թէ անոր համար որ հակադեմոկրատ կամ համաւրոպական պետութիւն մըն ենք, այլ պարզապէս անոր համար ի չահ Թուրք ժողովր-դապետութեան, պարտաւոր ենք այսպէս չոր-ժիլ: Ինչպէս որ ընթացք չենք տար սուլթանա-կան կամ չէրխթական կուսակցութեան մը կազ-մութեան եւ այսպիսի թոյլտուութիւն մը վնասա-կար կը նկատենք մեր ժողովրդապետական դաղա-փարին եւ մեր ազգային չահերուն, այնպէս ալ կը մերժենք գործադուլի իրաւունք տալ բանուորին:

Գիտենք թէ այսպիսի իրաւունք մը վերջ ի վերջոյ կընայ յանդիլ համայնավար չարժումի մը եւ խաւխանարարական ազդակ մը հանդիսանալ երկրին մէջ, հետեւաբար անհաչտ է մեր ազգային պահանջներուն, հայրենիքին եւ վարչաձեւին բարձրագոյն չահերուն: Մնաց որ գործադուլը յետադիմական սովորութիւն մըն է եւ չի պատչա-ճիր արդի ժողովրդապետութեան պայմաններուն:

Այս վճռական յայտարարութիւնները կ'ընենք յանուն Հալք կուսակցութեան եւ կառավարու-թեան: Միայն թէ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը տարուի մանր հաչիւներէ եւ քանի մը քուէ հաւա-քելու համար ուժ կուտայ «գործադուլի դատին»:

Կը ցաւինք Դեմոկրատ կուսակցութեան եւ իր վարիչներուն վրայ, որոնք չեն խորհիր թէ երկի-րը եւ վարչաձեւը որքան կը վնասուին, երբ Թուրք գործաւորին սիրտն ու միտքը կը պղտորի, եւ թէ այս խառնութիւնը ընկերային եւ քաղաքական ինչպիսի սահմաններու կրնայ երկարիլ:

Թուրք հանրապետութիւնը եւ Թուրք ժողո-վրդապետութիւնը աչքի առջեւ ունեցած են առ-նուազն երկու դարու միջազգային փորձառու-թիւնները եւ անոնց զարգացումը, եւ կրթնելով կեանքի, դէպքերու եւ իրականութեան ընդունած են մեր ազգային եւ ընկերային էութեան համա-պատասխան վարչակարգ մը: Առնուազն Թրքու-թեան դէմ դաւել է խաթարել այս մայր սկզբունք-ները եւ զանոնք զոհել քաղաքական մանր չահե-րու: Թէ Թուրք ազգը եւ Թէ ընկերութիւնը կը վնասեն այս կերպով:

Պէտք է դիտնալ թէ Հալք կուսակցութեան ծրագիրը եւ Թուրք ժողովրդապետութիւնը ա-բեմտեան գաղափարաբանութեան մը ամբողջ-ական մէկ ընդօրինակութիւնը չէ, այլ մէկուկէս դարու տառապանքներէ եւ փլուզումներէ վերջ, կերտուած է ազգ. պայքարներով, յեղաչրջումով եւ արիւնի զոհաբերութեամբ: Ոչ ոք եւ ոչ մէկ կուսակցութիւն իրաւունք ունի այս նուիրակա-նութիւնը սրբապղծելու:

Մանաւանդ որ գործադուլը խոտոր կը համե-մատի մարդկային իրաւունքներու եւ իրաւական արդիական սկզբունքներուն հետ, եւ ուրիչ բան չէ բայց եթէ ժխտական եւ կործանարար գործիք մը կարմիր աչխատականներու ձեռքին մէջ: Բացար-ձակապէս համոզուած ենք ասոր, եւ մանաւանդ ներկայ պայմաններուն տակ աւելի քան վտանգա-ւոր կ'ըլլայ գործադուլի իրաւունք տալ Թուրք բանուորին:

Թէ կառավարութիւնը եւ Թէ կառավարական կուսակցութիւնը պէտք է կտրեն – նեռեն այս դա-տը, պէտք չէ քրոնիկ վիճակի մը հասցնեն, եւ Դեմոկրատ կուսակցութիւնն ալ պարտաւոր է հը-րաժարիլ առօրեայ քաղաքականութեան այս խա-ղերէն, որ չենք գիտեր Թէ մինչեւ ուր կրնան յան-գիլ:

Ընդդիմադիրներուն վրայ բարոյական ամե-նալուրջ պարտականութիւն մը կը ծանրանայ այս ուղղութեամբ:

Այնպիսի պահու մը ուր առոյգ եւ կենսունակ կեցած ենք Մօսկոֆներու սուլիններուն սպառնա-լիքին եւ Կոմինֆորմի զանազան մեքենայութիւն-ներուն դիմաց 80·000 բանուորներ կրնան հաւաքաբար քուէ տալ Դեմոկրատ կուսակցու-թեան եւ չնորհիւ ամբոխավարական միջոցներու, երեսփոխանական քանի մը աթոռ ապահովել: Բայց ասկէ կրնան ծագիլ մահացու վտանգներ, սպառնալով նոյնիսկ հայրենիքին անկախու-թեան »:

Գաղութէ գաղութ

ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Կոմիտասի ծննդեան 80ամեակը տօնուած է Թէհրանի մէջ նախաձեռնութեամբ Կոմիտաս երգչախումբի: Երգչախումբը ունի քսան տարուան գործունէութիւն: Հանդէսին երգուած են մօտ 25 հատընտիր կտորներ, որոնք կը ներկայացնեն անոր երգերու տեսակներէն մէկ մէկ նմոյշ: Խօսած է « Կոմիտաս» երգչախումբի վաստակաւոր ղեկա-վարը Պ. Հ. Գրիգորեան, ներկայացնելով Կոմի-տաս իբրեւ ոչ միայն ազգ. ժողովրդական երգե-րու վերստեղծող, այլ մեծ արուեստագէտ եւ հայ նորագոյն պատմութեան ամէնէն կարկառուն դէմքը:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆի Հայոց թեմի առաջ. փոխա-որդ տեղապահ կարապետ Ա. քհնյ. Մանուկեան ացած է Թէհրան, դիմաւորելու համար Շահն-չահը, երբ Ամերիկայէն կը վերադառնար: Տեղա-պահը ներկայացած է պալատական նախարար Ա-ղայէ Հաքիմի, ինչպէս եւ բանակի սպայակոյտի պետ մարաչախտ Ուզմատայէն որ ըսած է Թէ հրամանատար Շահբախտին մասնաւոր հետա-քրքրութեամբ կը հետեւի Ատրպատականի հայ պատգամաւոր Պ. Արամ Բու-ռաղեան, կարապետ Ա. քահանայ երկու խօսքով կը յայտնէ Թէ Ատրպատականէ եկած է հայ ժողո-վուրդին հաւատարմութիւնը, սէրն ու ջերմ զգա-ցումները մատուցանելու: Շահնչահը նորէն չնոր-հակալութիւն կը յայտնէ: Տեղապահը յարգանք կը վայելէ Թէ իր պաշտօնական հանդամանքին եւ Թէ իբրեւ հետեւորդ հանդուցեալ Ներսէս արք. Մելիք Թանդեանի ուղիղ քաղաքականութեան:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԶԳՈՑԵ՝ ՁԵՐ ԽՕՍՓԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Վերջերս պատականեալ մարմիններու նկատա-ռութեան յանձնեցինք կարգ մը հակասութիւններ, հինգշաբթիի թաղային դպրոցներուն մասին, թելադրելով որ խօսքը եւ գործը իրար լրացնեն եւ ոչ Թէ հակասեն (Յառաջ, 7 Յուն-ուար):

Ուրիչ խնդիր մը.—

Ուսուցչութիւնը տրամաբանօրէն քննադատելի ապերախտ մասլարէզ մըն է: Այս մասլարէզը սի-րող եւ ցանկացող թեկնածուները պէտք է ըլլան համբերատար, գիտնան չափ եւ կշիռ դնել իրենց բոլոր խօսքերուն եւ գործերուն մէջ:

Կը պատահի որ ուսուցիչը կամ ուսուցչուհին նեղսրտի աչակերտի մը կամ ընդհանուրին, կամ պարագային համեմատ բարկութիւն կեղծել պէտք ըլլայ, առանց սակայն դռեհիկ բառերով արտա-յայտուելու:

Մեղի համար աննախընթաց այս պարագան դժբախտաբար տեղի ունեցած է Թաղային ծաղ-կոցի մը մէջ, դասամիջոցին, ուր ուսուցիչը կրկ-նած է այն բառը՝ զոր Քամպռոն արտասանեց Վաթերլոյի ճակատամարտին ...:

Ուսուցչական գործին մէջ չափազանց զգու-չաւոր պէտք է ըլլան այն անձերը՝ որոնք վար-ժութիւն ունին յաճախակի սահեցնելու նմանօ-րինակ անվայել՝ բառեր:

Ուսուցիչը այս ուղղութեամբ ինքզինքը խիստ վտանգաւոր կացութեան մէջ կը դնէ, իրեն դէմ ունենալով, առաջին պատեհութեամբ աչակեր-տութիւն մը, որ կը մղուի անբարոյութեան եւ ըմբոստութեան, իսկ ինքը՝ կը կորնչնի ամբողջ հեղինակութիւնը:

Աչակերտները ընդհանրապէս կը հետեւին նո-րեկ ուսուցիչին բոլոր խօսքերուն եւ չարժում-ներուն, փնտռելու եւ դանելու համար անոր թոյլ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Ա.

Եւ Նա ձեռքը մեկնեց դէպի ընկուզենին: Բայց Մէհրին ոչինչ չհասկցաւ, այնքան չչմած էր:

— Էլի՞ չհասկցար: Լաւ մտածիր, ինչո՞ւ էին ինձ ծեծում մեր աղջիկները:

Գայիանէի ձայնը դողաց վերջին խօսքերի ժամանակ, Նա չկարողացաւ նայել իր դայեակին եւ չուռ տուեց իր երեսը:

— Ջալալը, բուդիական լուութիւնից յետոյ բացականչեց Մէհրին եւ պինդ գրկեց Գայիանէն:

— Այո... Նա դիտէ որ մենք այստեղ ենք ... Նրա կնիքն էլ վիճակի սափորի մէջ է... Ինքն է ուղարկել:

Պառաւը, վերջապէս, հանգստանացաւ, սրբեց իր աչքերը, դրստեղ գլխի չորը եւ ապա սկսեց մոլեգնաբար գդուել իր սանիկին, անթիւ անդամ մատաղ գնալ Նրան:

— Ջալալը... կրկնեց Նա մի քաղցր ձայնով, մի սրբազան զգացմունքով, կարծես Սուրբ Գրի – դորիան էր դա, որին կանչում էր մի քանի րոպէ առաջ:

— Այո, Նա... այժմ մութ դիշերն էլ սարսա-փելի չէ, այժմ ոչ մի մութ, ոչ մի ծմակ եւ ոչ մի սար վտանգ չի բերի մեզ համար, չէ՞:

— Այո: Մէհրին քո ցաւերանէ... Բայց Ան-նա խաթո՞ւնը ...

— Մի՛թէ՞ Նա չի հաւատայ, որ այդ երիտա-սարդը մենակ կարող է պաչտպանել ամէնքիս, այս բոլորին:

— Օ, դու, երեւի, չես ճանաչում Ֆաչեի Մելի-քի որդուն: Գնանք, էլ ի՞նչ հոգս ունինք, տարին մի անդամ է վիճակ լինում ..

Նա ցած դնաց, եւ Մէհրին այլեւս չհամարձակ-ուեց, իր չարագուչակ խօսքերով ու նախազգա-ցումներով տիրեցնել սիրուն արարածին որ կա-մենում էր բաժակը մինչեւ վերջ խմել:

Բայց Գայիանէն յանկարծ ետ դարձաւ եւ խորհրդաւոր ու ցած ձայնով ասաց.

— Լսիր, Մէհրի: Եթէ սափորի մէջ դցած նրա կնիքը լաւ գուչակութիւն չանէ, դու չես թողի որ Ֆաչենցին տխուր գնայ այստեղից: Իմաց կը տաս նրան, որ ես գիտեմ թէ երկնքի որ կողմումն է նրա աստղը, ամէն գիչեր ես տեսնում եմ նրան եւ իմանում եմ, թէ ինչ է անում եւ ինչ մտածում Մելիքի որդին: Կ'ասես միմիայն նրան , պահիր այս բանը քո սրտում, ինչպէս ես եմ պահում ...

Եւ Նա, պատասխանի չսպասելով, ծիծաղեց ու վազեց դէպի ցած:

Մէհրին նայեց Նրան, նայեց եւ ծանր հառա-չանք հանելով սրտից, արտասանեց.

— Ջափից դուրս բախտաւոր ես, աչքիս լոյս. դա վատ է, մեր աչխարհը չի ընդունում այդքան չատ բախտ:

Բ.

Աբեղակր մայր էր մանում: Առուակի ձորում այլեւս արեւի մի հատ չող չէր մնացել: Մի սիրուն խորչ պատռել էր ձորի ալ կողմը, երկու մենաւոր ծառեր, երկու սիրող քոյրերի նման, գրկել էին միմեանց, հովանաւորում էին այդ փոքրիկ խոր-չը: Իսկ նրանց արմատների մօտ, սեւ հողի մի բարձր չերտից դուրս էր թափւում յորդ աղբիւ-րը: Այդտեղ էր ամէն տարի կատարւում աղջիկ-ների եւ հարսների վիճակը: Եւ այդ պատճառով էր նա Հարսնաղբիւր:

Երբ Գայիանէն մօտեցաւ, ամէն ինչ արդէն պատրաստ էր: Աղբիւրի ակը, ուր դրած էր մի փոքրիկ հողէ սափոր, կորած էր կանանչ ճիւղե-րի, խոտերի եւ ծաղիկների տակ:

Ահա մի քանի հոգի նստեցին աղբիւրի դըլ – խին. դրանք երգ ասողներն են եւ դրանց մէջ է Գայիանէն:

Վայրի չուչաններից եւ կարմիր պուտերից հիւսած փոքրիկ չարաններ պահում են նրանց գլուխը: Ահա եօթը տարեկան մի աղջիկ երեխա-յի գլխին գցում են մի կարմիր չոր, որ ծածկում է նրա դէմքը, բախտ բաժանդը չպիտի տեսնէ ոչ մէկին, չէ՞ որ նրա հանած վճիռները սարսա-փելի պիտի լինեն չատերի համար, ինչպէս դեղե-ցիկ եւ ուրախալի են լինելու ուրիչ չատերի հա-մար:

Սափորը հանուեց աղբիւրից: Նրա վրայ էլ կարմիր չոր դցեցին, ծաղիկներ ցանեցին, եւ սկսաւ արարողութիւնը:

Երդողները հերթով մի – մի տուն երգ են ա-սում, մնացածները կրկնում են յանդիւրմները: Ամէն մի երգից յետոյ փոքրիկ աղջիկը գցում էր իր ձեռքը սափորի մէջ, հանում էր մի իր, նրա տիրոջ բախտն էր, ինչ որ ասւում էր երգի մէջ:

և ծաղրելի կողմերը, եւ ի հարկին զուարճանա – լու համար :

Անոնք մի եւնոյն ժամանակ քուլբերան են, երբ տուն վերադառնան, կը սիրեն պատմել իրենց ծը– նողքին՝ դպրոցի բոլոր անցուդարձը :

Ծնողները, բնականաբար կը խորչին, իմանա– լով փողոցային այն բառերը զորս տղաքը սոր – ված են հայկ· դպրոցէն :

Մենք պիտի փափաքէինք տալ մեր զաւակնե – րուն քիչ՝ բայց որակեալ ուսում եւ դաստիարա– կութիւն :

Ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի՝ հոգ չէ թէ քանի մը տարամասնութիւն եւ արտասանութիւն պակաս բեմադրեն, սակայն մեզի պատրաստեն աշակերտ– ներ առողջ դաստիարակութեամբ, պատուաբեր թէ իրենց, թէ ծնողքին եւ թէ ազգին :

Կ'արժէ յիշել հանգուցեալ ուսուցչապետ Պէր– պէրեանի խօսքը՝ տիպար ուսուցիչի մասին· — «Ածուխն է այն որ կ'այրի, քաղաքակրթութեան մեքենան դարձնող շոգին արտադրելու համար» :

Ն· ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

Չեխոսլովաքիոյ, Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ : «Աշխարհի միւս կողմին մէջ 500 միլիոն Չինացիներ ինկան համայնավարական չը– զանակին մէջ : Երբ պատկերը կը դիտէք իբրեւ ամբողջութիւն, կը տեսնէք երկու աշխարհներ ի– րարու դէմ, աւելի խորապէս բաժնուած, քան պատմութիւնը արձանագրած է մինչեւ այսօր :

★ Հոչակաւոր դիտնական Այնշթայնի ազգա– բարութիւնը մեծ յուզում պատճառած է Մ· Նա – հանդներուն մէջ : Հանրային կարծիքը երկու մա– սի բաժնուած է, բայց նախագահը եւ իր կառա – վարութիւնը անխախտ կը մնան իրենց որոշման մէջ : Երեսփոխան մը «չարլաթան» կոչելով Այնշ– թայնը, կը պահանջէ երկրէն վտարել զայն, իբ – րեւ համայնավարական գործակալ : Ազգ· պաշտ– պանութեան նախարարը, Պ· Ճոնսըն, նորէն յայ– տարարեց թէ պատերազմի մը պարագային, եթէ թշնամին յարձակի առաւուն ժամը 4ին, իրենք պատրաստ են ժամը 5ին : Աւելցուց թէ զինուորա– կան ծրագիրը պատրաստ է, վաւերացուած՝ նա – խագահին եւ ընդհ· սպայակոյտին կողմէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ե· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ միջեւ բա– րեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշ – նագիր մը կնքուեցաւ Փետրուար 14ին, Մոսկուա– յի մէջ, 30 տարուան համար : Այս դաշնագրով, Ե· Միութիւնը երկարատեւ վարկեր կը խոստա – նայ Չինաստանի համայնավարներուն, յանձն կ'առնէ խորհրդային զօրքը քաշել Փորթ Արթիւ– րէն, ամբողջովին Չինաստանի վերադարձնել Մանչուրիոյ երկաթուղին եւն· :

ՎԵՑ ՀՈԳԻ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Իտալիոյ խոր– հրդարանին մէջ, իբրեւ հետեւանք ծանր ընդհ– րումի մը, ընդմէջ կառավարական եւ համայնա – վար երեսփոխաններուն : Ժողովը որոշեց վտարել համայնավար երեսփոխանը :

ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ ԱՒԱԶԱԿ ՄԸ, Փոլ Տէլլափինա, որ նախապէս մահուան դատապարտուած էր իբ – րեւ սպանիչը Մարսէյլի նորվեկեան հիւպատոսին, ձերբակալուեցաւ առջի օր, Փարիզի մէջ : Հաս – տատուեցաւ թէ ինքն է կազմակերպիչը վերջին երկու չաթաթներու ընթացքին կատարուած ասա – պակութեանց, Նէօյիի շրջանին մէջ : Աւարին դու– մարը կը հասնի 20 միլիոնի : Սիրուհին ալ ձեր – բակալուելով, տասը միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն գտնուեցաւ սենեակին մէջ :

RUE DE RIVOLI

Sous les Arcades — Splendide emplacement — Très bien agencé pour magasin de bottier :

Դիմել առտուները ժամը 9էն 10, Պ· ԿԱՐԱ– ՊԵՏԵԱՆի, 14 Ave. Carnot (Etude de l'Etoile), Tél. ETO. 27-85 :

Թոաժշտագէտ Պ. Ն. Սերգոյեանի

կողմէ երգուած 8 եկեղեցական երգերու երգա – պնակները հրապարակ եւած են եւ կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, Paris (9) :

Կամ հեղինակին՝ Պ· ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois :

Մեր հոգեժամյլ չարականները պէտք է լըս – ուին նաեւ հայ տունէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին : Ծար – գելի երաժշտապետի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու :

Ահա եւ երգերը· —

1.— ՈՒՐԱՒ ԼԵՐ (հարսանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆ ԻՄ (յուղարկի) : 2.— ՑԱՐԵԻԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵ – ՑԻՔ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ : 3.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ : 4.— ՃԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորակ), ԴՈՒՐՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորակ) : Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՍԻՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, **Salle de la Géogéaphie** :

Կը նախագահէ ընկեր Գ· ԲԱԼԱՑԵԱՆ :

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ, ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին·— Կը պարեն ԹՈ– ՐՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐ :

★

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՓԵՏՐ· 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի «Մուրատ» խումբին կողմէ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Օհանջանեան Ակում– բին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին : Կը խօսի Հ· ՏԱՍ – ՆԱՊԵՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՏէՐ եւ Տիկին Ցովսէփ Գարապէտեան եւ զա– ւակները, ՏէՐ եւ Տիկին Ցարութիւն Քէօրիւք – ճեան եւ զաւակները, ՏէՐ եւ Տիկին Ստեփան Թիրեաքեան եւ զաւակները եւ բոլոր բարեկամ – ները խորին ցաւով կը ծանուցանեն

ՀԱՑԿԱԶՈՒՆ ՀԱՊԻՇԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 12ին, 65 տա– րեկան հասակին մէջ :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ – սօր, հինգշաբթի, 16 Փետրուար, ժամը ճիշդ 15·30ին, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, rue des Brochets, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի դիւղին գերեզմանատունը :

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իբր այդ նկատել ներկայս :

Հաղորդակցութեան միջոցներ·— Métro Cha– renton – Ecoles : Հանրակառք թիւ 103 (իջնել Place du Petit Port) :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ

Առաջին անգամ ըլլալով Տէսինի մէջ կը բե – մադրուի նոր երաժշտական թատերգութիւն մը, հեղինակի ղեկավարութեամբ՝

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ

18 Փետրուար, շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, քաղաքապետութեան սրահին մէջ :

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ պատարագ, այս հինգշաբթի, Վարդանանց Ազգ· Տօնի առթիւ : Ներկայ պիտի ըլլան դպրոցի 170 աշակերտները : Կը հրաւիրուի շրջանիս հայ հասարակութիւնը :

Այս առթիւ պիտի խօսի դպրոցին աւագ ու – սուցիչը, Պ· ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ :

ՋԱՑԵԱՆ ԵՒ ԷՄՄԷՔՃԵԱՆ ընտանիքները (Պոլիս) ցաւով կը ծանուցանեն ՏիկԻն ԵՒՏՈՔԻԱ ՋԱՑԵԱՆի (ծնեալ Էքմէքճեան) մահը : Ցուղարկա– ւորութիւնը կատարուած է փետրուար 8ին, Բե – րայի Ս· Երրորդութիւն Եկեղեցին :

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides :

Մասնակցութեամբ Հայ Արեւոյշներուն, Ֆը– րանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն :

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արեւոյշներուն կողմէ : Հայկական երգեր եւ պա– րեր : Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մօլիէռի «ՆԱԽԱՆՁՈՏ ՊԱՐՈՆՑԻՆ», կատակերգութիւն 4 արար : Տոմսերու գիները՝ 300, 200, 150 Ֆրանք :

Կպ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ :

THEATRE IENA

21 h. Mercredi 1 Mars 950

ALAIN NOY, MALKA RIBOWSKA

dans **JUNGLES**

Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean :

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր Ֆրանսական խմբով, Զորեքշաբթի երեկոյ, Մարտ 1ին : Տոմսերը կը վաճառուին Պ· Պ· Պար– սամեանի եւ Բալուեանի մօտ : Այժմէն ապահովե– ցէք :

CHEMISERIE — BONNETERIE — LINGERIE

Edouard Tchakarian

Marseille, 16 rue Pavillon. Tél. Co. 70-30

LES MEILLEURS articles aux MEILLEURS PRIX:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգ – շաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Կը խօսի ընկեր Ա· ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ : Նիւթը՝ «Փետր– ուար 18 (Շար·) : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8էն 9 :

ՎԻԻՆ·— Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ընդհ· անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհի – ները եւ Սանուհիները «Համօ Օհանջանեան» ա – կումբին մէջ, այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8ին :

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· «Քրիստափոր» կոմ– տէի բոլոր ընկերները Շրջ· կոմիտէի կողմէ ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա· Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատեղերով :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիաման– թօ» խումբին հրապարակային դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, դպրոցին սրա– հը, 78 rue Rabelais : Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրանի աշ– խարհակալութիւնը» : Կը դասախօսէ ընկեր Բ· ԽՐԻՄԵԱՆ : Կը հրաւիրուին երէց ընկերներն ու սանուհիները :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Ս· Լուսի Ակնունի են– թակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ըն– կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Իսիի մանուճիւղին ժողովը՝ այս շաբաթ օր, ժամը 8·30ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ : Մանուճիւղը նոյն օրը պիտի նկարուի :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, Քաֆէ Ռէժան : Զեկուցանող՝ Պ· Վ· Զէյթունեան·— «Հնչակեան կուսակցութեան դիրքը Ե· Հայաստանի հանդէպ» :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան : Նիւթը կը ներկա– յացնէ՝ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է : Խօսք պիտի տրուի ներկա– ներուն : Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ու– զեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

Beaumont հինգշաբթի 16 Փետրուար :

La Ciotat, կիրակի 19 Փետրուար :

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒի·— Ազգ· Միութեան եւ ե – կեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը քահանայի, դպրոցի եւ հաշուական խնդիրներու համար խորհրդակ – ցական ժողովի մը կը հրաւիրէ եկեղեցւոյ խորհր– դարանին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին : Ներկաները մեծամասնութիւն պիտի հա– մարուին :

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ ՑԻՇԱՏԱԿԸ

Կը տօնուի Տէսինի մէջ, Փետրուար 25ին, նախա– ձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր· Միութեան, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ :

Կը խօսին ընկերը ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ Պ· ՄԵՍ– ՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին : Մանրամասնութիւն– ները տեղին վրայ :

YAVROU

23 rue Senac, Marseille

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱՒԵՏ խակաման՝

Thé Yavrouh (Ceylan)

Patisserie Roger

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

Առաջնակարգ վարպետ

ԱՊՍՊՐԵՑՔ

ձեր ուզած ամէն տեսակ gateauxները

ՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ, ՀԱՐՍՆԻՔԻ, ՆՇԱՆՑՈՒԻՔԻ, ԿՆՈՒՆՔԻ ԵՒ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՄԱՐ ԱՐԱՔ ՀԱՑԹԱՑԹՈՒՄ

ՄԱՏՉԵԼԻ, ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՄԱՔՈՒՐ

Դիմել՝ ՏԱՎԼԱՇԵԱՆի 11 rue Laferrière, Paris (9)

Հեռաձայն TRU. 24-79 métro St. Georges

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13e)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63
Vendredi 17 Février 1950 Ուրբաթ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6080–Նոր շրջան թիւ 1491

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՂԵՐԱՊԱՏՈՒՄ

Ընթերցողները թերեւս կը յիշեն որ Հայ· Եկեղեցին երկու մասի բաժնուած է 1933էն ի վեր, եւ միասնականութեան բոլոր ձեռնարկները ձախողած են մինչեւ այսօր:

Այդ կսկծալի խնդիրը չէ որ պիտի քննենք օրուան այս ժամուն: Նոյնիսկ աւելորդ է:

Թերթերու լեռնակուտակ բանավէճերէն եւ տեսութիւններէն զատ, դիրքեր ալ հրատարակուած են այս մասին: Եւ խնդիրը կը մնայ միշտ առկախ:

Տարիներ առաջ, Կիլիկիոյ Գարեգին կաթողիկոսը — այն ատեն առաջնորդ — միջամտեց, եւ մնաց կէս ճամբան:

Էջմիածնի եկեղեցական համագումարէն վերջ (1945), Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը յանձնարարեց Տիրան եպիսկ·ի, նոր ձեռնարկներ կատարել, վերահաստատելու համար միասնականութիւնը:

Այս փորձն ալ ձախողեցաւ, բայց լաւատես – ներ կը կարծեն թէ ի վերջոյ, կարելի պիտի ըլլայ գլուխ մը դնել, հաստատելով մէկ առաջնորդարան, մէկ երեսփ· ժողով, մէկ իշխանութիւն:

Թեմին այն մասը որ ինքզինքը «օրինաւոր» կը նկատէ, ունի պաշտօնաթերթ մը, «Հայաստանեայց Եկեղեցի»:

Անոր վերջին թիւը (1949 Դեկտ·) կը պարունակէ մանրամասն տեղեկութիւններ՝ իրենց առաջնորդարանի գործունէութեան մասին:

Երեսփ· ժողովի բացման առթիւ կարդացուած զեկուցումներուն մէջ, մեր ուշադրութիւնը դրաւեց առաջնորդին ուղերձը, իր կարգ մը թելադրութիւններով:

Այսպէս, Տիրան եպիսկ· պարզելով թեմին ընդհանուր վիճակը, հոգեւորականներու պատասխանատուութեան խնդիր մը կը յարուցանէ:

Առաջնորդը անբաւական կը գտնէ կղերականներու թիւը, եւ կ'առաջարկէ «մեր վիճակին յատուկ հոգեւոր ճեմարան մ'ունենալ այս երկրին մէջ»:

— « Պէտք է երեսփոխանիներդ աշխատիք, ձեր ծուխերուն հոգաբարձութեանց եւ հովիւներուն հետ՝ որպէսզի բաւարար նիւթական միջոցներ գոյացուին հոգեւոր ճեմարան մը հիմնելու կեանսական ձեռնարկը ի գլուխ հանելու համար: Հրսկայական գումարներ չի պահանջեր այս գործը: Տասնեակ մը ուսանողներ, երկու կամ երեք ուսուցիչներ պահելու համար բաւական եղող տուն մը եւ տարեկան պիւտճէ մը բաւական են»:

Ուրեմն ամերիկահայ դաղո՞ւթն ալ տագնապի մատնուած է, հոգեւոր մխիթարութեան տեսակէտով: Ա՞ն ալ դպրեվանքի մը կը կարօտի, նորընծաներ հասցնելու համար ...

Մօտաւորապէս հաշուելով, ամերիկահայ թեմը ունի վեց – եօթը եպիսկոպոսներ, թերեւս կրկինը՝ վարդապետներ եւ եռապատիկն ալ՝ քահանաներ: Առանց հաշուելու տիրացուները եւ սարկաւագները:

Միւս կողմէ, ամէն տարի առ նուազն մէկ վարդապետ կամ քահանայ «կը ներածուի» դանագան գաղութներէ, վանքերէ, ճեմարաններէ:

Տեղին վրայ եւս անպակաս են ձեռնադրութիւնները, պատկերազարդ նկարագրութեամբ:

Այս ոյորը բաւական չէ՞ն, հոգեւոր մխիթարութեան համար: Եւ բաւական չէ՞ն Ամերիկայէն դուրս եղած հոգեւոր ճեմարաններն ու դպրեվանքները, նոր «արտածումներ»ու համար:

Հոգեւոր ճեմարան Ամերիկայի մէջ, ճիշդ այն պահուն, երբ ամբողջ գաղութը մտահոգութեամբ կը դիտէ նոր սերունդին օտարացումը եւ մայրենի լեզուին խաւարումը:

Ճեմարանի ծրագրէն առաջ, Տիրան եպիսկ· կրցա՞ծ է քննել – ատուդել թէ ի՛նչ իրական դեր կը կատարեն իր ձեռքին տակ եղած փիլոնատուորներն ու վեղարաւորները, ազգապահպանման ճակատին վրայ:

Մենք յաճախ կը հանդիպինք անոնց անուն – ներուն՝ հարսնիքներու, կնունքներու, յուղարկաւորութեան կամ նշանտուքի նկարագրութեանց մէջ, որոնցմով իրարու հետ կը մրցին ամերիկահայ թերթերը:

Անոնք չարաթը քանի՞ ժամ կը յատկացնեն նոր սերունդի փրկութեան գործին:

Հարցին մէկ երեսը միայն պարզած եղանք:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԱՁՆ ՄԸ ՀՆՁԵՑ ...

Ձայն մը հնչեց թէեւ դիտական աչխարհէն, ջրածին կամ թթուածին, իւրանիում կամ վլա – տոնիում ... պարունակող « խնձորներուն » դէմ: Բայց ի՞նչ օգուտ:

Տարիներ առաջ, Պապը Ալին աչխարհագրու – թեան ձրի դասընթացք մը բացաւ Հայերուն համար: Անատոլուի բոլոր անկիւնները ամէնէն փոքր գիւղին բնակիչներն իսկ պէտք է ուսումնասիրէին եւ թիզ թիզ չափէին Տէր Զօրի անապատը եւ Եփրատի ու Սեւ Ծովու ջուրերու բաղադրութիւնը:

Հիմա քաղաքակրթութեան հետ յառաջդիմած են նաեւ այս «մեթոտ»ները:

Այժմ կարգը բնաւլուծութեան դասընթացքինն է: Պէտք է մարդկութիւնը նախ սորվի թէ ինչ է հիւլէական կամ ջրածին ռումբը: ի՞նչ է եւ ի՞նչպէս չինուած է: Արժէքը (դրամական), արտադրած ջերմութիւնը, մէկ երկվայրկեանի մէջ մաքրած մարդկային արարածներու քանակը: Պայթելէն եւ կատարած «հրաչագործ» ջարդէն վերջ երկրին ստանալիք վիճակը:

Տակաւին պէտք է սորվինք թէ ո՞ր երկիրները կամ պետութիւնները իւրանիումի հանքեր ունին, ի՞նչ քանակութեամբ կրնան ձեռք բերել:

Այսքանը բաւական չէ: Շարժանկարն ալ դործի լծուած է մեզի ցոյց տալու համար աչխատանոցներ, վերջին կատարելութեամբ օժտուած, ուր դիտուններ օրն ի բուն մանրադիտակներով եւ ձեռնոցապատ թաթիկներով ապակիէ դունդեր, խողովակները եւ հաղարումէկ գործիքներ հոս հոն կը տանին–կը բերեն, ի սէր Խաղաղութեան ...

Այս բոլորէն վերջ կայ անչուշտ փորձառական մասը:

Պէտք է ցոյց տան մարդկութեան ոչ միայն աչխատանոցները եւ կամ դիրքերով պարզեն տեսական դիտութիւնը, այլեւ պատկերազարդ փաստերով ներկայացնեն երկրամասի մը աւերումը եւ առ նուազն քանի մը հարիւր հազար մարդկային արարածներու ածխացումը, որպէսզի ողջ մնացողները համոզուին ռումբին հրաչագործ յատկութեանց մասին:

Հիւլէականը փորձեցին երկու քաղաքներ կործանելով: Կարգը ջրածինինն է այժմ: Եւ տակաւին կը տարակուսինք մարդկային յառաջդիմութեան վրայ ...

ՍՕՍԻ

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ԴՈՐՁԱԴՈՒԼՆԵՐԸ (Ուրբաթ)

Ոչ – համայնավար սէնսիքները կոչ մը հրատարակեցին, բողոքելով Աչխատանքի Դաչնակցութեան այն որոչման դէմ որով երկաթուղիներու գործադուլ կը յայտարարուի այսօր, ուրբաթ, առտուան ժամը 8 — 10 : Յայտարարութիւնը անպատեհ կը գտնէ տրուած որոչումը, քանի որ բանակցութիւնները կը շարունակուին:

Երկաթուղիներու վարչութիւնն ալ երկար դէկոյցով մը կը մերժէ գործադուլի պատրուակ – ները, աւելցնելով թէ վարչական խորհուրդը առաջարկներ պիտի ներկայացնէ ի պատասխան ե – ղած պահանջներուն: Եւ ապօրէն կը գտնէ գործադուլի որոչումը:

Հանրօգուտ չինութեանց եւ փոխադրութեանց նախարարը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ երէկ, յորդորելով որ երկաթուղիներու աչխատաւորնե – րը չմասնակցին գործադուլին:

★ Դարձեալ Աչխատանքի Դաչնակցութեան որոչումով, այսօր գործադուլ պիտի յայտարարեն հիւսիսային շրջանի եւ Փա տը Քալէի հանքագործները, 24 ժամուան համար: Կը կարծուի թէ 150·000 — 160·000 բանուորներ պիտի մասնակցին այս գործադուլին:

★ Նիսի մէջ սարքուած բանուորական ցոյցին եւ ուրիշ դէպքերու հետեւանքով, կառավարութիւնը բացառիկ ժողով մը գումարեց մինչեւ առտուան ժամը 2: Վարչապետը հաղորդեց թէ հրահանգներ ուղղուած են նահանգապետներուն եւ բոլոր պաշտօնատարներուն, որպէսզի պաշտպանեն պետութիւնը եւ բոլոր հանրային սպասարկութիւնները բռնութեանց դէմ, ապահովելու համար դինուորական փոխադրութիւնները:

ՁԱՇԱՐԱՆՆԵՐԸ պարտաւոր են թուղթէ անձեռոցներ տրամադրել, եթէ լաթ չունին: Ցետոյ եռացած ջուրով եւ օճառով պիտի լուան պնակները, դաւաթները եւն·:

Կարելի՞ է համաձայնիլ Խ· Միութեան հետ

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՆՇԱՆԱԿԱԼԻՑ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ

Միջազգային մամուլը ուշագրաւ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ այս օրերս, հիւլէական մրճաւանջին եւ ռուսեւամերիկեան յարաբերութեանց մասին: Հետզհետէ աւելի չատ կը խօսուի համաձայնութեան մը մասին, հակառակ ընդհանուր յոռետեսութեան:

Նախագահ Թրումըն չեղելով իր սովորութե – նէն, չորեքչաբթի օր կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ «Նիւ Եորք Թայմզ»ի խմբագրին, օրուան հրատապ հարցերու մասին: Ըսաւ թէ ինք խորապէս համոզուած է որ աչխարհի խաղաղութիւնը կրնայ հաստատուիլ եւ պիտի հաստատուի: Ինք այս համոզումը կը պահէ հակառակ հիւլէական եւ ջրածին ռումբերուն:

Ցետոյ խօսելով Փոցտամի խորհրդաժողովին վրայ, ըսաւ թէ այդ ժողովը անկիւնադարձ մը կազմեց ռուսեւամերիկեան յարաբերութեանց մէջ: «Ես Փոցտամ գացի կատարեալ վստահութեամբ, Ռուսերուն օդնութիւն ընծայելու մտադրութեամբ· սակայն Սթալինն ժամանակին մեծ մասը անցուց դանդատելով թէ յանկարծ դադրեցուցինք փոխ – վարձի օրէնքին միջոցաւ եղած օդնութիւնը: Այս մեղադրանքները աննպաստ մթնոլորտ մը ստեղծեցին: Կ'ընդունիմ թէ սխալ էր յանկարծ դադրեցնել Խ· Միութեան եղած օդնութիւնը: Բայց ես նորեկ մըն էի Փոցտամի մէջ, ոչ սպայակոյտ ունէի, ոչ իմ կողմէս նշանակուած կառավարութիւն· բոլոր բանաճեւերը պատրաստուած էին Րուզվելթի կողմէ· ինծի ուրիշ բան չէր մնար եթէ ոչ ստորագրել»:

Թրումընի կարծիքով, Ռուսերը միշտ կը տառապին ստորադասութեան հոգեկնճիռէ մը (complexe): «Սակայն եւ այնպէս, եթէ իմ նախաձեռնութեանս դէմ պայքար բացուած չըլլար, ես 1948ին Մոսկուա պիտի ղրկէի Պ· Վինսընը ... Թերեւս կարելի ըլլայ այդ ծրագիրը գործադրել օր մը: Բանդ պէտք չէ որեւէ տակարութիւն ցուցնենք· վասնզի որեւէ տակարութիւն չկայ մեր դիրքին մէջ»:

Գալով Փոցտամի համաձայնութեանց, Թրումըն յայտարարեց թէ Ռուսերը անոնց քառասուն կէտերէն մէկը միայն գործադրեցին.— Պատերազմ յայտարարել Ճափոնի դէմ :

«ԴՈՒՌ ՄԻՇՏ ԲԱՑ Է»

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարին օգնականներէն Պ· Տին Բըսք եւս կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ նոյն օրը, ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնախումբին առջեւ: Ըսաւ թէ Ամերիկա «պատրաստ է առկախ հարցերը քննելու Խ· Միութեան հետ եւ բաց թողլու բոլոր կարելի դուռները, տեսակէտներու փոխանակութեան համար: Բայց այսպիսի վիճաբանութիւն մը պէտք չէ այնպիսի ձեւ մը առնէ որ երկու պետութիւններ անկիւն մը նստին եւ ուրիշ կառավարութեանց կամ ժողովուրդներու հիմնական չահերու մասին կարգադրութիւններ ընեն անոնց կռնակին վրայ »:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ նշանակալից կը դտնեն որ այս պաշտօնական յայտարարութիւնը կ'րլլայ Չըրչիլի ճառէն անմիջապէս վերջը, ուր Անգլիոյ նախորդ վարչապետը տրամադրութիւն կը յայտնէր տեսակցելու Սթալինի հետ : Փոխ – նախարարը չարունակեց·

— « Բազմաթիւ պատեհութիւններ կան բանակցութեան մը համար, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան միջոցաւ եւ դիւանագիտութեան սովորական ճամբով: Բանակցութեանց դուռը միշտ բաց է մեր կողմէն: Վերջին ութ տարիներու արձանագրութիւնները պիտի ապացուցանեն թէ ինչ անսովոր ճիդեր փորձեցին Մ· Նահանգները եւ արեւմտեան աչխարհը, համաձայնութեան ձեւեր գտնելու համար Խ· Միութեան հետ: Այս գետնին վրայ Արեւմուտքի նախաձեռնութիւնը եղաւ տեւական· մինչդեռ նախաձեռնութեան չատ քիչ օրինակներ տեսանք Խ· Միութեան կողմէ »:

Պ· Բրսք այս առթիւ յիշելով Միացեալ Ազգերու դաչինքը, եզրակացուց.— « Մենք պէտք չունինք ուրիշ ընդհանուր համաձայնութեան մը : Պէտք եղածը այն է որ գործադրուին կնքուած համաձայնութիւնները »:

★ Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսընն, հերքեց այն լուրերը թէ պիտի հրաժարի :

★ Չըրչիլի յայտարարութեան առթիւ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ 1945էն ի վեր ամէն միջոց փորձած են, համաձայնութեան մը յանգելու համար Խ· Միութեան հետ· բայց մինչեւ հիմա ձախողեցան: «Ռուսաստան դոց դիրք մըն է եւ այսօր իր ժողովուրդը արտաքին աչխարհէն կտրուած է աւելի քան երբեք: Բայց եթէ իր ուզածը խապա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՅԻՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ՓՇՐԱՆՔՆԵՐ

Ա.

Փետրուարեան ապստամբութեան առաջին եր–եք օրերն անցան խրախճանքի եւ ցնծութեան մէջ: Անլուր բռնութիւնը խորտակելուց վերջ, ժողովուրդը հրճուում էր ազատութեամբ:

Մեծամասնական Ցեղկոմն իր արբանեակնե–րով ու զինուորներով զրահապատ կառախումբ նստած, փախաւ Նախիջեւանի ուղղութեամբ եւ թուում էր կորսուած յաւիտեան:

Երեւանը գրաւող դիւզացի ռազմիկները սկսել էին խումբ խումբ դիւղերը վերադառնալ: Ցան–կարծ հնչեց մարտակոչը: Շուարումից զգաստա–ցած Ցեղկոմի զրահապատը մօտենում է քաղաքի կայարանին: Ամենայն սոխոզութեամբ ձեռքի տակ եղած ապստամբ ուժերը նրա դէմ հանուեցան ու քչեցին թշնամուն: Ամէնքը զգա–յին, որ բռնակալ Ցեղկոմը հանդիստ չի ձգելու Հայաստանի ազատասէր ժողովրդին ու պար–տադրելու է նրան քաղաքացիական կռիւը: Հայ–րենիքի Փրկութեան Կոմիտէն աքսորից խուսա–փած մի քանի սպաների եւ իր անդամների ղեկա–վարութեամբ ձեռնարկեց ինքնապաշտպանու–թեան պայքարի կազմակերպման: Ստեղծուեցան ճակատներ — հիւսիսում՝ Ախտայի, հարաւ արե–ւելքում՝ Ղամարլուի, հիւսիս արեւմուտքում՝ Ա–բարանի:

Մինչդեռ Աբարանի ու Ախտայի ճակատները դրեթէ մի ամիս հաստատուն վիճակի մէջ էին, Ղամարլուի ճակատը չարունակ, մէկ օրէն միւսը, կատարում էր մերթ վրդովիչ ու մերթ ոգեւորող ոստումներ: Նորագաւթից — Երեւանի ամենամօ–տիկ պիւռն նրա ուղղութեամբ, մինչեւ Դաւալու եւ Աբազդեան, երկու տասնեակ պիւղերով, չորս անգամ ձեռքից ձեռք անցաւ: Այդ ճակատում պա–տերազմողները բացառապէս Հայեր էին — ապ–տամբ եւ բոլշեւիկ: Հակառակ եղերական ելեւէջ–ներին, Ղամարլուի ճակատը վճռական դեր չունե–ցաւ ապստամբութիւնը ճնշելու մէջ: Ախտայի կողմից Մարտի վերջին յառաջացող ռուսական 11րդ բանակն էր, որ ծանր կացութեան մէջ դրեց Փրկութեան Կոմիտէի դիմադրութիւնը եւ ստի–պեց նրան լքել մայրաքաղաքն ու նահանջել:

Բ.

Մեր զօրամասը, որ թէեւ թուով փոքր էր, բայց անձնազոհութեամբ, միակամութեամբ ու կարգապահութեամբ հիացումի արժանի, Մարտի 20ին Ղամարլուից ոչ հեռու, Աղբաչ գիւղի առ–ջեւ տաք կռուի բռնուեց թշնամու հետ: Երկու հոգի սպաննուեցան եւ չաւերը վիրաւորուեցան, որոնց թուում հրամանատարը կրծքից ծանրապէս: Իրիկնապահին հակառակորդը նահանջեց եւ գիւղը գրաւեցինք: Թշնամու հրամանատարական կայա–նի թղթակցութիւնը մեր ձեռքն ընկաւ: Թղթատե–ցինք պատասխանատու ընկերոջ հետ ու սարսա–փով իմացանք բոլշեւիկեան հրամանատարութեան ղեկոյցից որ Նոր Բայազիտի գաւառում ապս–տամբութիւնը հաչուեյարդարի է ենթարկուած եւ Ախտայի հարեւան գիւղերը գրաւուած են իրենց կողմից: Անմիջապէս թուղթերն ուղարկեցինք Փր–կութեան Կոմիտէին առանց դադարելու ո եւ է մէկին: Լուսաբացին հրաման եկաւ մեկնիլ հիւսիսային ճակատը: Վիրաւորները հեծցրինք ձիերի վրայ ու հասցրինք Երեւան ու մօտ 45 քի–լոմեթր ոտքով ճանապարհ կտրելուց յետոյ հա–սանք նշանակուած վայրը — Կապուտաւանք կամ Գոյքիլիսա գիւղը, որ գտնւում է Հաղիս լերան ստորոտը ու բարձունքից իշխում է Ախտա–Երեւան խճուղու վրայ: Մի քանի օրեր անցան խաղաղ: Մենք ձիւների ու ցրտի մէջ էինք, բայց վարը, դաշտերը սեւին էին տալիս մինչեւ Արագածի լան–ջերը, բլրակների միջից տեղ տեղ տեսնւում էր Հրազդանի փրփուրի արծաթափայլը:

Մարտի վերջին օրը մեր հետախոյզները լուր բերին թէ մեղնից ոչ հեռու Ցամաք Աղբիւր գիւղը, խճուղու վրայ, լցուած է Ախտայից նահանջած մեր զինակիցներով: Այդ օրը կարմիր բանակը ե–րեւաց մեղնից հիւսիս ընկնող սարահարթի վրայ: Զօրս թնդանօթից, կողք կողքի չարուած սկսան ամբակոծել Կապուտաւանքը: Մի պահ մենք չուարման մատնուեցանք: Ռումբերը այստեղ ու այնտեղ ցեխի ու ձիւնի չարուաններ էին բար–ձրացնում:

— Տղերք ջան, ձեր արեւին մեռնիմ, ինձ հե–տեւեցէք, ճչաց քաջարի հրամանատարը:

Ամէնքը վազելով չարուեցան քարերի տակ, մեզ թշնամուց բաժանող ձորի եղերքին: Երկու դնդացիրները հերոս Զ.ի ղեկավարութեամբ և–ռոտանիների վրայ բարձրացան:

— Կրա՛կ: Ալացուցիչ ճարճատիւնը թնդա–ցրեց լեռնալանջը:

Թնդանօթի կրակին ուղղութիւն տուողը, որ կախուած էր հեռադրաթելի սիւնի ծայրին, ցած գլորուեց: Հակառակ կողմում, ձորի միւս եղեր–քի ձիւնաղաչտում սեւին տուող թշնամիները ծակ ու ծուկերը մտան: Թնդանօթը լռեց:

Օրուան հոգերը եւ մեր մամուլը

ՄԵՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

« Հայրենիք » հետեւեալ խորհրդածութիւն – ները կ'ընէ, այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (24 Յունուար).

Ճչդրիտ թիւեր չունինք ձեռքի տակ, բայց կ'ըսուի թէ մօտ 1500 տարագիրներ արդէն հա–սած են Մ. Նահանգները: Ֆանի մը հարիւրհոդի ալ, թերեւս մինչեւ 500, ցրուած են Ֆրանսա եւ Լատին Ամերիկայի երկիրները: Դեռ կան դալիք–ներ ալ: Կ'ըսուի թէ Շտուտկարտի տարագիրնե–րու քէմփին մէջ մնացած են միայն հիւանդներ եւ ֆիզիքապէս անկարներ, որոնց թիւը, բարեբախ–տաբար, չանցնիր քանի մը հարիւրը: Ծանր է մասնաւորապէս անոնց վիճակը, որոնց մասին եւս կը յուսանք որ պիտի ըլլայ կարգադրութիւն մը:

Ինչ որ մինչեւ այժմ կատարուեցաւ, փայլուն յաջողութիւն մըն էր: Ամերիկահայ գաղութը փր–կեց մեծ թուով արհեստակիցներ իրական կորստեան մը մօտալուտ վտանգէն: Բայց ամերիկահայ գա–ղութը ոչինչ պիտի կրնար ընել, եթէ մեր տա–րագիրներու փրկութեան գործին գլուխը չկանգ–նէին Անչան եւ Հայ Օգնութեան Միութիւնը:

Հաւատքը լեռներ կը շարժէ: Գիտենք որ քիչ չեր թիւը անոնց, որոնք այս գործի բոլոր դժուա–րութիւնները աչքի առաջ ունենալով, կ'աչխա–տէին մեզ համոզել թէ՝ մեր ուժերով չենք կրնար Գերմանիոյ տարագիրները փրկել: Բայց ահա, փրկուեցան անոնք, կամ գրեթէ փրկուեցան: Հա–ւատքով ամրապնդ գործիչներ հոս – հոն վազե–ցին, չարաթներով ու ամիսներով խօսեցան, չունչ ապառեցին, ներկայացուցին ծանր վիճակը մեր դժբախտ արհեստակիցներուն, յաջողութեան յոյսե–րով ոգեւորեցին բազմութիւնները եւ կրցան վեր–ջապէս զանոնք մղել գոհաբերութեան:

Ցօդուտ մեր տարագիրներուն ինչ որ ըրաւ ա–մերիկահայ գաղութի գործօն ու գոհաբերող հատ–ուածը ու դեռ կը չարունակէ ընել ան Անչէյի եւ Հայ Օգն. Միութեան խողովակով, պիտի կազմէ փայլուն էջերէն մէկը ամերիկահայութեան պատ–մութեան: Ան գոհեց նիւթապէս՝ մասնակցելով հանգանակութեանց. չարաթներով, նոյնիսկ ա–միսներով ան իր ընտանեկան յարկերուն տակ պա–հեց մեր նորեկ հայրենակիցները. բնակարանա–մին տալնապի այս չրջանին՝ ան աչխատեցաւ բնակարաններ ապահովել եւ օգնել նոյնիսկ կա–հաւորումին: Ան նաեւ իր կարելին ըրաւ գործ ապահովելու անոնց:

Կան տակաւին չատեր, որոնք ոչ գործ ունին, ոչ բնակարան: Ամէն օր անոնք կուգան գարնելու Հայ Օգն. Միութեան կեդր. վարչութեան դուռը: Ըն–կերներ եւ ընկերուհիներ կ'ընեն իրենց բոլոր կա–րելին: Կոյր պէտք է ըլլալ չտեսնելու համար ա–նոնց կատարած աչխատանքը, թափած ճիգն ու քրտինքը: Եւ ինչ որ կը կատարուի հոս՝ Պոսթընի մէջ, մեր աչքերուն առջեւ, կը կատարուի նաեւ ամէն տեղ:

.. Այս երկիրը եկած մեր տարագիրները չատ ա–ւելի բախտաւոր են, քան անոնք, որոնք մօտ 50 կամ 60 տարիներ առաջ եկան այստեղ՝ առանց այդ օրերուն կարենալ վայելելու որեւէ մէկու կողմէ որեւէ դիւրութիւն: Այդ օրերուն չկար Ա–մերիկայի մէջ Հայ Օգն. Միութիւն. այդ օրերուն չկար մարմին մը, որ նորեկներուն եթէ ոչ նիւ–թապէս, դէթ բարոյապէս օգնէր, ուղղութիւն տալով անոնց առաջին քայլերուն:

Այս ափերուն վրայ այսօրուան հայ տարա–դիրը անհէր խլեակ մը չէ: Անոր տէրը ամերիկա–հայութիւնն է ու անոր սրտցաւ, զղայուն ու զոհա–բերող հատուածը: Այն գործը, որուն գլուխը կանգ–նեցաւ ամերիկահայութիւնը, չուտով եւ անկաս–կած վայլուն յաջողութեամբ, վերջ պիտի դնէ:

Մէկ էլ համազարկեր մեզնից ձախ ցածի հարթավայրից, էլաւ գիւղի ծառերի միջից: Սուրմալուի դամարտաին էր առաջանում երկար չղթայով թշնամու վրայ: Մի անզուսպ ոգեւորու–թիւն բռնկեց մեր քաջերին: Նրանք դուրս թափ–ուեցան քարերի տակից ու ցատկռտելով սկսան իջնել զառիվայրն ի վար, դէպի ձորի յատակը, դիմացի լանջը բարձրանալու համար:

Նորից դնդացիրները երգեցին — տա, տա, տա:

— Լեւոնի վաչան է· Աւելնջեցիքն են ջան, ջան տղերք, կեցցէ Հայաստան, կեցցէ ազատութիւնը:

Աղաղակում էին ամէնքն ու սուրում:

Զորից դուրս եկանք, ահա սարահարթը, ա–հա թշնամու տրորած ձիւները, տեղ տեղ կարմը–րած արիւնից: Իրար հանդիպողները, տարբեր կողմերից եկած, դրկախառնւում էին արբեցած–ների պէս:

Հեռւում արեւը սուղւում էր լեռների մէջ, մթնշաղն իջնում էր աչխարհի վրայ:

ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԵՐԿՆ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ԱՅՍՕՐ ԱՆԳԼԵՐԷՆ

Պէյրութի Ազդակը դիտել կուտայ արդար դառնութեամբ (ԼԵԶՈՒՆ ՀՈԳԻ Է ԵՒ ՄԻՏՔ, 29 Յունուար).

— « Հայրենիք»ի մէջ Տօքթ. Ե. Հատիտեան յօդուած մը սոսրպղրած է, որմէ կը տեղեկանանք թէ 48 տարիներէ ի վեր անտուն եւ թափառական կեանք մը վարող հայ բողոքականաց Կիլիկիա կեանք մը վարող հայ բողոքականաց կիլիկիա կեանք մը վարող հայ բողոքականաց Կիլիկիա կեանք մը վարող հայ բողոքականաց Կիլիկիա կեանք մը վարող հայ բողոքականաց

Գաղութի գործեր

ՀԱՅԵՐԸ ՄԱՐՈՒԻ ՄԷՋ

ԳԱԶԱՊԼԱՆԿԱ, 12 փետրուար (Յառաջ).— Մեր փոքրաթիւ հայ գաղութը ունեցաւ իր տարեկան ընդհ. ժողովը Պ. Երուանդ Գարապիլիկեանի «Արաքս» վիլլային մէջ: Վարչութիւնը կատարեց իր համապատասխանութիւնը որ նկատուեցաւ «դովելի» եւ «արդիւնաբեր»: Տիկին Փաթրիմօնիէօ, դուստրը Բարեգործականի նախկին նախագահ հանգուցեալ Պ. Խմէրեանի, պատուակալ նախագահուհին է այս միութեան որու արժանաւոր նախագահը, Պ. Ժան Միհրանեան հինգ տարիէ ի վեր կը վարէր իր պաշտօնը սրտցաւ հայրենակցի մը զոհողութեամբ: Ընդհանուր ժողովը նկատի առաւ Պ. Միհրանեանի կրկնակի պնդումներով տրուած հրաժարականը եւ կատարեց նոր վարչութեան ընտրութիւնը, հետեւեալ կերպով.— Պ. Պ. Արթինեան, Վարժապետեան, Գարապիլիկեան, Սիւրմէլեան եւ Ալիպեան, հինգն ալ երիտասարդ ուժեր, կորովի, դիտակից եւ զոհաբերող: Յանկալի պիտի ըլլար որ Մարոքի բոլոր Հայերն ալ տրամադրէին իրենց մասնակցութիւնը եւ աշխատակցութիւնը Միութեան գործին՝ մէկդի դնելով ամէն նկատում, ափրիկեան այս օտար ափերուն վրայ, Հայն ալ ինչպէս միւս փոքրամասնութիւնները պէտք ունի ուժեղ պաշտպանութեան:

Թղթակից

ՁԱՅՆԵՐ ԴԱՀԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ.— Շաբաթ երեկոյ (11 փետրուար), Սէն Պէռնարի սրահը սովորականին պէս լեփ-լեցուն էր երկսեռ բազմութեամբ, որոնց մէջ ուշադրաւ տեղ կը գրաւէին մանուկները:

Ֆ. Կ. Խաչի Ռոմանի մասնաճիւղի վարչութեան ատենապետուհին, Տիկին Նուարդ Քէչէճեանը հանդէսը բացուած յայտարարելով, բացատրեց «Մանուկներու Օր»ուան նշանակութիւնը եւ թելադրեց հայապահպանման կարգ մը միջոցները:

Սանուհիներու խումբը երգեց Կապոյտ Խաչի քայլերգը, որմէ ետք վարչութեան քարտուղարուհին, Տիկին Նուրիա Շէհիրլեան կարդաց զեղուն ճառ մը: «Ինչպէս չատ մը վայրերու, նոյնպէս եւ Ռոմանի մէջ բացուած է կապ. Խաչի դպրոցը: Թէեւ դեռ մէկ ամիս է որ կանոնաւոր դասընթացքները տեղի կ'ունենան, արդէն ունինք 43 մանչ եւ աղջիկ, 10էն 22 տարեկան աշակերտներ, որոնք լրջօրէն կը հետեւին իրենց դասերուն: Օրէ օր կը բազմանայ աշակերտներուն թիւը եւ ուսուցիչ Պ. Ազգէն Մարտիրոսեան խղճմտօրէն կ'աշխատի, դասաւանդելով ուսումնական ծրագրով մը (Պոլսոյ կեդր. Ուսումն. ծրագիր): Այսօրուան հանդէսին մէկ դուք պիտի տեսնէք արդիւնքը մեր աշխատանքին ու պիտի հրճուիք»:

Եւ խօսքը վերջացուց, օգտակար թելադրանքներ ընելով ծնողներուն:

Քիչ յետոյ վարդապետը բացուեցաւ, ներկայացնելու համար «Նահապետական ընտանիքը» Բեմի խորը, բազմոցին վրայ նստած էր մեծ հայրը, համբուրչը ձեռքը, զուարթ ժպիտը դէմքին, շրջապատուած թոռնիկներով: Մեծ մայրը կը կարդար «Արա գեղեցիկ»ի պատմութիւնը եւ եօթը թոռնիկները մեծ յափշտակութեամբ մտիկ կ'ընէին: Հարսներէն ոմանք դուրսպայ կը հիւսէին, ուրիշները կարկատուք: Երկու փոքր հարսները սեղանը կը պատրաստէին, երբ դուրսէն լսուեցաւ դաշտէն վերադարձող աշխատաւոր կորիճներու երգը, որոնք եկան լուացուելու եւ տեղ գրաւելու սեղանին շուրջը: Ամբողջ խաղը չատ յուզիչ էր: Նահապետական սեղանէն զուրկ չմնացին նաեւ աղքատներ եւ օտարական ճամբորդներ: «Ախպէր ջան, մենք ալիւրը դրամով չենք ծախեր ղարիպին»:

Բոլոր դերակատարները Ռոմանի մեր «Նոր Սերունդ»ի անդամներէն եւ Սանուհիներէն էին: Կարճ դադարի միջոցին, հանդիսականները իրենց գոհունակութիւնը յայտնեցին իրենց սրտաբուխ նուէրներով:

Ապա բաժնուեցան Խաչուհիներու անձնական ծախքերով պատրաստուած խմորեղէնները եւ բեմադրուեցաւ «Անտառին մէջ»: Երրորդ ներկայացումին նիւթը «Կիկոսի մահն» էր, որուն համբողջ տեւողութեան թէ հանդիսականները եւ թէ մանուկները կուշտ ու կուռ խնդացին: Այս հանդէսը վերջացաւ կէս գիշերին: Ամէն կերպով չը նորհաւորելի են փոքրիկ գաղութի մը մէջ անվհատ գործող մեր Խաչուհիները:— Հանդիսական

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Փետրուար 11ին, չաբաթ երեկոյ Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահը լեցուած բազմութիւնը բուռն ծափերով ողջունեց մուտքը, եօթը կուփամարտիկներու (ամաթէօռ) որոնց կարգին երեք Հայեր: Երկուքը Վալանսէն, մէկն ալ Ավինեոնէն: Երկրորդ մրցումը Սարգիսեանի եւ Sautchierի միջեւ էր, որմէ Սարգիսեան պարտուած դուրս եկաւ: Երրորդին բեմ եկաւ Վալանսէն պատանի Կարոյեան, հակառակորդը՝ Ռուս մը Sataroff (Ավինեոնէն), առաջին շրջանին Ռուսին մը կանները դողացին, իրաւարարը խաղը ընդհատեց, տեսնելով Sataroffին նեղ կացութիւնը եւ կարոյեան անդամ մը եւս յաղթական յայտարարուեցաւ: Այս պատանին դեռ 17 տարեկան է եւ ապագայ կը խոստանայ:

8րդ մրցումին մեր երիտասարդ Նաճարեանը, Galaretteը սեղմեց դէպի պարանները, ի վերջոյ կալառէթ հաւասարակշռութիւնը կորնչելով, 12 տարեկանին հետեւած է դանապան մարմնամարզերու: 1944ին լողալու մրցման մէջ տասցած է երկու նշաններ իր երկու յաղթանակներուն համար: 1947ին Ile de Franceի կազմակերպած Concours nationalի մրցման մէջ, չորրորդ հանդիսացած է մարմնոյ ճկունութեան եւ դեղեցկութեան համար (պէլէթ): Այժմ կը հետեւի նաեւ Կիյօմ Մինասեանի կազմած «պասքէթ-պոլ»ի մրցումներուն: Օտար մամուլը միշտ գովեստով կը խօսի մեր հայրենակիցի մասին: Մրցումէն վերջ F. Clody, միջազգային ախոյեան, ըսաւ ինծի.— «Կը հիանամ իմ երիտասարդ հակառակորդիս խաղին: Մեծ ապագայ կը խոստանայ: Վստահ եմ որ 2-3 տարիէն կրնայ միջազգային վրտէք մը դառնալ»:— Թղթակից

★ Աննպաստ օդերուն պատճառաւ Լիոնի Լիկին ենթակայ բոլոր «փուլ»երը հրամանագրով մը երկու շաբաթ, իրենց ախոյենական բոլոր մրցումները յետաձգած էին: Կիրակի 12 փետրուարին վերսկան: U. S. A.ի առաջին խումբը (Promotion Lyonnaise) 12րդ մրցումը, տեղի ունեցաւ R.C.Gapի դէմ, մեր դաշտին վրայ: Այս խումբը Կափի մէջ պարտուած էր մերոնցմէ, սակայն մեր սիրելի Ֆիլիփին դէմ եղած բողոքէն օգտուեցան եւ երկու կէտ եւս ստացան: Այս անդամ այս զօրաւոր խումբը պինուած իր նոր հսկայ բերդապահով նախկին «փրոֆէսիոնէլ» մը եկած էր ջախջախիչ պարտութեան մը մատնելու մեր խումբը, նկատի ունենալով Ա.ազգին, Ֆիլիփին եւ Սարգիսին բացակայութիւնը մեր խումբէն: Խաղին սկիզբը division d'honneurի կեցուածքով սկսան կոպիտ յարձակողականի մը, մեր տղաքը եւ մանաւանդ Ոսկին հակառակ իր վիրաւոր ոտքին, եւ անզուգական մեր բերդապահը Ռոմանօ չանք չխնայեցին եւ առաջին կիսախաղէն վերջ կոտրեցին կափցրուն թաւիը եւ խաղը վերջացաւ հաւասար 1-1:

Երկրորդ կիսախաղին մերինները տիրապետող էին արդէն: Նշանակէտը չհեցաւ Ոսկին՝ Սարոյեանին ընաիր մէկ փասէն օգտուելով: Շնորհաւորելի է ամբողջ խումբը:

Ouverture de rideauին մեր կրտսերներն են Andancetteի դէմ, 7րդ ախոյենական մրցումն էր, խաղը մերոնք չահեցան 4—0: Այժմ մեր ժրաջան կրտսերները փուլին երկրորդը կը հանդիսանան ընդհ. դասաւորման մէջ:

Նշանակէտ չահողներն էին կեդրոնի յառաջապահը, Սամուէլ Պօյաճեան երեք եւ Քէչաչեան մէկ: Տեղական թերթերը հիացումով կը խօսին հետզհետէ հասակ նետող մեր նոր սերունդին դնդախաղի ընդունակութեանց մասին: Rhodia

Զէ որ Rhodia Clubին roi de jeunesseին մրցակիցն են մեր տղաքը, թէեւ անոնց հովանաւորողն է Usine de Rhone, իսկ մերինը... ափ մը մարզասէրներ:

Նոյն օրը, փետրուար 12, կիրակի, Շէյլոնմեկնեցան մեր պատանիները: Այս տղաքը 1946ին մեր միհիմներն էին, այսօր փուլին առաջինն են, եւ զարմանք կը պատճառէն Տոմ – Արտէշի մարզական շրջանակներուն: Անցեալ կիրակի Տիի դաշտին վրայ, չահեցան 6-0, 70 քիլոմեթր վա-լանսէն հեռու:— Թղթակից

★

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ.— Զորեքշաբթի երեկոյ Սալ վակրամի մէջ, հոծ բազմութեան մը առջեւ, տեղի ունեցաւ ըմբիշներու մրցում մը:

Մրցումները դասաւորուած էին հինգ մասերով: Գ. մասը կը ներկայացնէին երիտասարդ հայ ըմբիշ մը Խոսո Քուիարանեան, (20 տարեկան, նախկին ամաթէօռ ախոյեան) եւ Felix Clodyի (38 տարեկան, միջազգային ախոյեան):

Խաղը տեւեց 20 վայրկեան: Մեր երիտասարդ հայրենակիցը յաղթանակը տարաւ արտակարգ ուժգնութեամբ, երեք վայրկեանէն, մինչ հակառակորդը տարիներու փորձառութիւնը ունէր: Ամբողջ սրահը կը թնդար հանդիսականներու «կեցցէ Հայը» աղաղակով: Երիտասարդը ցոյց յայտնեց որ միշտ օտարներ են իր մրցումներուն կազմակերպիչները: Քուիարանեան ծնած է փա-րիզ, 12 տարեկանին հետեւած է դանապան մարմնամարզերու: 1944ին լողալու մրցման մէջ տասցած է երկու նշաններ իր երկու յաղթանակներուն համար: 1947ին Ile de Franceի կազմակերպած Concours nationalի մրցման մէջ, չորրորդ հանդիսացած է մարմնոյ ճկունութեան եւ դեղեցկութեան համար (պէլէթ): Այժմ կը հետեւի նաեւ Կիյօմ Մինասեանի կազմած «պասքէթ-պոլ»ի մրցումներուն: Օտար մամուլը միշտ գովեստով կը խօսի մեր հայրենակիցի մասին: Մրցումէն վերջ F. Clody, միջազգային ախոյեան, ըսաւ ինծի.— «Կը հիանամ իմ երիտասարդ հակառակորդիս խաղին: Մեծ ապագայ կը խոստանայ: Վստահ եմ որ 2-3 տարիէն կրնայ միջազգային վրտէք մը դառնալ»:— Թղթակից

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

Առաջին դուշակութիւնները բախտաւոր էին, ամէնքը հրճուած էին: Դա մի անկեղծ ընկերասիրութիւն էր. դա ցոյց էր տալիս թէ ինչպէս այս հանդիսաւոր օրը մի այցրել էր ամէնքին, մոռանալ տալով աղքատութիւն եւ հարստութիւն, նախանձ եւ չարակամութիւն: Ամէն մէկն առաջարկում էր երգի այն տունը, որ իրան սիրելի էր. եւ եթէ այդ երգից յետոյ պատահում էր որ դուրս էր հանւում առաջարկողին պատկանող իրը, զարմանքն ու հիացմունքը պատում էին ամէնքին:

Այստեղ դուրս էին հրաւիրում սրտի բոլոր ենչանքները, մի տեղ թախիծ էր երեւում, մի տեղ երկիւղած ակնկալութիւնը, մէկը հարցնում էր, թէ կարելի՞ է յուսալ, կամ թէ որքան դեռ պէտք է տանջուել ...

Կային եւ կատարեալ անբախտներ: Ահա մի կարճահասակ աղջիկ առաջ անցաւ եւ թելադրում է Գայիանէին իր ուզած երգը: Թուխ ու անհրապոյր է նրա դէմքը, բայց ո՞վ դիտէ թէ ինչեր կան նրա սրտում: կարծես նա զգում է, որ լաւ բան չի լինի իր համար, կարծես տգեղութեան դրած վճիռը վաղուց յայտնի է նրան: Ինչ որ ծանր յուսահատութիւն է նստած նրա աչքերի մէջ, որոնք անթարթ յառած են սափորի վրայ:

Իմ հայրն ու մայրը ի՞նչ անեն,
Ճակատիս ա՛յս էր գրած ...

Գայիանէն անուշ ու սրտառուչ կերպով վերջացրեց երգը:

Երեխան ձեռք է մեկնում այդ սեւ բախտի տիրոջը դանելու: Նա հանեց մի արծաթէ կոճակ ... Սուտ չէր Վիճակը. կարճահասակ աղջիկը խլեց իր նչանը եւ հեռացաւ ծառերի տակը: Գայիանէն վեր կացաւ ու մօտեցաւ նրան:

— Դու վչտացա՞ր, Նախչուն, հարցրեց նա:

= Իմ բախտն է, պատասխանեց աղջիկը մի մոայլ ձայնով:

— Բախտը Աստուած է տալիս, բայց ո՞վ դիտէ, այս սափորը այնքա՞ն իմաստուն է, որ ճիշդ հասկանայ Աստուծոյ գործը:

= Միայն սափորը չգիտէ,, ես ինքս էլ գիտեմ ...

Դու ոչինչ չգիտես... տես, ես մի վատ բան կ'երգեմ եւ իմ մատանին դուրս կը գայ ... Ես այդ զգում եմ: Լսիր:

Նա նստեց իր տեղը եւ խսկոյն երգեց.

Վա՛յ, իմ սիրած բիւլբիւլը
Քաշեցին խանի դուռը:

Որքան էր նա ուզում սիրտ տալ իր անմխիթար ընկերուհուն, ընտրելով իր համար մի այդպիսի դաժան վիճակ ...

Ամէնքը սարսափեցան:

— Ի՞նչ սիրտ ունիս, ի՞նչ միտք ունիս, ասում էին լսողները եւ իրանց դժգոհութիւնն էին յայտնում:

Դուրս հանուեց կապոյտ թելերով կապած մի արծաթէ դրամ: Ո՞ւմ էր պատկանում այդ սարսափելի բախտը:

— Ոչ ոք չիմացաւ: Գիւղից չատերն էին իրեր տուել, բայց իրենք չէին եկել: Միւս օր պիտի գային եւ իմանային, թէ, ինչ է դուշակել վիճակը:

— Հիմա մի ամենալաւը, բայց ոչ ինձ համար, ասաց Գայիանէն եւ էլի երգեց.

Աղջիկ, մազերդ հիւսէիր,
Թուշդ երեսիս խսէիր.
Ելնէիր բարձիս վրայ,
Բիւլբիւլի պէս խօսէիր:

Երեխայի ձեռքում այս անգամ երեւաց մի խոշոր, թանգագին քարի վրայ փորած կնիք: Հրաշք էր:

Գայիանէն ճանաչեց այդ նչանը, դունատուեց. եւ մինչդեռ մնացածները հարց ու փորձ էին անում, թէ ումն է այդ կնիքը, նա վեր կացաւ, հեռացաւ:— Մէկհրին նա գտաւ առուակի մօտ, նստեց նրա կողքին եւ ձգեց նրա թեւը: Ինչ զարմանալի դէմք ունէր նա, նախ ժպտեց, բայց այդ ժպիտը վայրկենական էր, անցաւ իսկոյն եւ աղջկան աչքերից երկու խոշոր արտասունք գլորուեցան:

— Ի՞նչ եղաւ, զոչեց Մէհրին եւ գրկեց նրան:

— Դու լսեցի՞ր, հարցրեց նա հեկեկալով:

= Այստեղ ձայն չի հասնում... Ո՞ւ Վիճա՞կն էր:

ԼՏՕ

ղութիւն է — ինչպէս մեր ուզածը — հիւլէական ուժի հսկողութիւնը չափազանց բարձր դին մը չէ »։

Ռուսահայկական դաշինքը

ԳԱՂՏՆԻ ԿԷՏԵՐ ԿԱ՞Ն

Ֆ. Մխուեթեան եւ նոր Չինաստանի միջեւ կընքուած դաշնագիրը մեծ յաղողութիւն մը կը համարուի երկու կողմերուն համար։

Բանակցութիւնները տեւեցին վեցսուն օր։ Այս առթիւ չքասեղան մը սարքուեցաւ կրեմլի մէջ, փառաբանելու համար բանակցութեանց բարեյաջող ելքը։ Մոսկուայի անթելը ծանուցանելով զինակցութիւնը, յայտարարեց թէ «այս խաղաղասիրական դաշնագիրը կը նուիրագործէ Չինաստանի անկախութիւնը եւ գերիշխանութիւնը։ Չինաստանի արտաքին նախարարը, Չու Ըն Լի, չեչտեց թէ Ֆ. Մխուեթիւնը եւ Չինաստան միասին կը ներկայացնեն 700 միլիոն քաղաքացիներ, որոնց ուժերը անպարտելի են։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայեն դաշնագրի այն կէտին որ միացեալ ճակատ կը ստեղծէ միջազգային գետնի վրայ։ Ֆ. Մխուեթիւնը ոչ միայն կ'ապահովէ իր թիկունքը, այլեւ պիտի կրնայ ի հարկին օգտագործել Չինաստանի ռազմագիտական կէտերը։

Արեւմտեան մայրաքաղաքներու մէջ կը կարծեն թէ դաշնագիրը գաղտնի կէտեր կը պարունակէ։ Այսպէս, կ'ենթադրուի թէ Ֆ. Մխուեթիւնը այնքան մեծ առաւելութիւններ ընծայելով Չինաստանի, անշուշտ չատ մը զիջումներ կորզած է։

Մոսկուա յանձն առած է 300 միլիոն տոլար տրամադրել Չինաստանի, հինգ տարուան ընթացքին։ Ուշադրութեան մէջ չատ խեղճ կը դտնեն այս դումարը, նկատի առնելով Չինաստանի հատատած թշուառութիւնը։ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ հունձքերը չատ դէչ են Չինաստանի հողագործական շրջաններու մեծ մասին մէջ եւ սովը անխուսափելի է։ Իր կարծիքով, նոր զինակցութիւնը «սկիզբն է մեծ դժուարութեանց՝ չինացի ժողովուրդին համար»։

Փարիզի մէջ կ'ենթադրեն թէ դաշնագիրը պարզապէս դիմակ մըն է, ծածկելու համար Չինաստանի պարտադրուած զիջումները։ Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ ոչինչ կարդադրուած է։ «Տակաւին յայտնի չէ թէ Չինաստան Ֆ. Մխուեթեան մէկ արբանեա՞կը պիտի դառնայ թէ նոր Եուկոսլաւիա մը»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՈՒ ՉՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ հետզհետէ մեծ համեմատութիւններ կը ստանայ։ Նախորդ սպարապետը, զօր. Ռըվէռ, զեկոյց մը հաղորդելով մամուլին, կը բողոքէ իր մասին եղած մեղադրանքներուն դէմ։ Կ'ըսէ թէ ոչ առեւտրական ընկերութեան մը անդամ եղած է, ոչ դրամ ստացած է եւն.։ Երէկ ինքն ալ ներկայացաւ քննիչ յանձնաժողովին, որ լսած է նաեւ նախորդ վարչապետը, Պ. Քէօյ։ Մինչեւ հիմա եղած վկայութեանց համաձայն, զօր. Ռըվէռի դաղտնի տեղեկագրի խնդիրը փակած է ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ։

6000 ՖՐԱՆՔ ՏՈՒԳԱՆՔԻ դատապարտուեցաւ համայնավար երեսփոխան մը, Պ. Ֆլորիմոն Պոնթ, անուանարկած ըլլալով կառավարութիւնը, 1948 Հոկտեմբեր 9ին հրատարակուած գրութեամբ մը։ Դատարանը մասնաւորապէս դատապարտելի գտաւ հետեւեալ նախադասութիւնը.— «Ազգաժողովին Ֆրանսական պատուիրակութիւնը կը նմանի խումբ մը չուներու որոնց տէրը կրնայ անոնց հայել տալ աչքի կամ մատի նշանով մը»։

ԱԻՏՏՐԻՈՑ հաշտութեան դաշնագիրը երկու չաբաթ եւս յետաձգուեցաւ, 250րդ ժողովէն վերջ։ Զգծգումներուն պատասխանատու կը համարուի Ֆ. Մխուեթիւնը։

ԱՆՀԱՏ – ՓԱՍՏԱԲԱՆԻ դրութիւնը ջնջուեցաւ Ռումանիոյ մէջ, մասնաւոր օրէնքով մը։ Ապրիլ 1էն սկսեալ փաստաբանութիւնն ալ հաւաքական պիտի ըլլայ, ենթակայ՝ դատական նախաբարութեան։ Ուեւէ քաղաքացի չի կրնար փաստաբան մը ընտրել, այլ մասնաւոր գրասենեակ մը պիտի նշանակէ զայն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դշ.).— Սթերլին 980 (915), տոլար 349.20 (385), զուից. ֆրանք 81.25 (89.50), Նափոլէոն 3930, զուից. ոսկի 3700, սթերլին 4480, տոլար (20) 18.240, ճոյլ ոսկի 536.000 ֆրանք։

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՈՇԻ ՆԵՐԿԱՑՄԱՐԻՄԸ

Առաջին անգամ ըլլալով Տէսինի մէջ կը բեմադրուի նոր երաժշտական թատերգութիւն մը, հեղինակի ղեկավարութեամբ՝

ՊԱՂՏԱՏԻ ԱՂՋԻԿԸ

18 Փետրուար, չաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, քաղաքապետութեան սրահին մէջ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի շաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, **Salle de la Géogéaphie**։

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ։

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ, ԽՍ. – ՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին.— Կը պարեն ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐ։

★

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՓԵՏՐ. 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Մուրատ» խումբին կողմէ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ։

Գեղարուեստական բաժին։ Կը խօսի Հ. ՏԱՍՆԱՊԵՏԵԱՆ։

Մուտքը ազատ է։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՒՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ փարիզահայ կազմակերպութիւններու։

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտարրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ եւ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆԻ։

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,

Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆԻ

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դիմել.— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48։ Գրասուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրասուն Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ.— Գ. Գարակէօզեանի մահուան առթիւ Société Gamiss վիճակ ծաղկե – պակի 500 ֆրանք կը նուիրէ Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանի Ֆոնտին։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԿԱՐՏԱՆԷՆ Այրի Տիկին Խանում Ազատեան եւ զաւակները Սարգիս, Մարի եւ Րոզ Ազատեան – ները, փեսաները Պ. Տիգրան Թումայեան եւ Թովմաս Կիրակոսեան, սրտի դառն կսկիծով կ'ընդունին բարեկամներուն կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, հօր եւ աներհօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆԻ (Տիգրանակերտցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, իր բնակարանին մէջ, կարտան։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Լիոնէն Տիկին Գոհարիկ Յովհաննէսեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Լիոնի Հայոց եկեղեցին, իր ողբացեալ ամուսնին՝ ՎԱՐԴԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի համար, Վարդանանց Զօրա – վարի տօնին առթիւ։ Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ։ Այս առթիւ Տիկինը Պ. Կարպիս Ճնկարեանի ապաքինման առթիւ 5000 ֆրանք կը նուիրէ Լիոնի եկեղեցիին չինութեան համար։ Տիկին Բերուզ Ճնկարեան Պ. Վարդան Յովհաննէսեանի հոգեհանդիստին առթիւ 5000 ֆրանք կը նուիրէ Լիոնի աղքատախնամին։

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

Հայկական հաստատութիւն մը

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի **toile**ի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։

Առաքում գաւառները։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻԷՆ.— Կայսրյա Խաչի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհի – ները եւ Սանուհիները «Համօ Օհանջանեան» ա – կումբին մէջ, այս չաբաթ իրիկուան ժամը 8ին։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» կոմիտէի բոլոր ընկերները Շրջ. կոմիտէի կողմէ ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատետրերով։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին հրապարակային դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais։ Նիւթ՝ «Մեծն Տիգրանի աշխարհակալութիւնը»։ Կը դասախօսէ ընկեր Բ. ԽՐԻՄԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին երէց ընկերներն ու սանուհիները։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Լուսաւորչեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

Ֆ. Կ. ԽՍՀի Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ օր, ժամը 8·30ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ։ Մասնաճիւղը նոյն օրը պիտի նկարուի։

ՊԱՆԵՒՕ – ԽԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի, Salle Jean Jaurès, ժամը 10ին։ Կը դասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։

ՓԱՐԻԶՀԱՅՑ ԼՍԱՐԱՆի հաւաքոյթը՝ այս ուրբաթ իրիկուն, Քաֆէ Ռէժան։ Զեկուցանող՝ Պ. Վ. Զէյթունցեան։— «Հնչակեան կուսակցութեան դիրքը Ֆ. Հայաստանի հանդէպ»։

ՀԱՄԱՀԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆի ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի (Մարսէյլ) մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վիատուք, Հայրենակից Մարտիկեանի սրահը։

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան։ Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍԻՓԻՒՐԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ»։

Մուտքը ազատ է։ Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն։ Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ։

La Ciotat, կիրակի 19 Փետրուար։
Ste. Anne, երկուշաբթի 20 Փետրուար։
Bld. Oddo, երեքշաբթի 21 Փետրուար։

ՓՈՆ ՏՔ ՇԷՐԻԻի.— Ազգ. Մխուեթեան եւ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը քահանայի, դպրոցի եւ հաշուական խնդիրներու համար խորհրդակցական ժողովի մը կը հրաւիրէ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին։ Ներկաները մեծամասնութիւն պիտի համարուին։

ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԴԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով։

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի։ Առանց կանխիկ վճարման փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը։

Գինը 1500 ֆրանք։

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**
133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

TRICOTի, ՍԻՒՐԺԻի, ՊՈՒԹՈՆԻՒՐի եւ automatique Tirageի մեքենաներ՝

ԿԸ ԳՆԷ, ԿԸ ԾԱԽԷ, ԿԸ ՆՈՐՈԳԷ
ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ Կ'ԵՆԹԱՐԿԷ

Ինչպէս նաեւ **moteurs**ներու **entrainement**ը կը ստանձնէ

RENOV - LUX

ընկերութիւնը։ Հասցէ.— 7 Ave. des Repos K. Bicetre (Seine) Tél. ITA. 16-73

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄՔ Է

ՄԶԿԻԹԻՆ ԲԱՂՆԻՔԸ

ԿԻՆԵՐՈՒՆ համար հինգշաբթի, չաբաթ
ԱՅՐԵՐՈՒՆ՝ ուրբաթ եւ կիրակի ամբողջ օրը
Métro Place Monge կամ Jussieu

ՅԱՌԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63
Samedi 18 Février 1950 Շաբաթ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6081–Նոր շրջան թիւ 1492 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս մէկ բառին մէջ կ'ամփոփուի 1921 փետր· 18ի համաժողովրդական պոռթկումը, որուն տարեդարձը կը տօնուի այսօր, չաբաթ, փարիզի մէջ։

Ըմբոստացում վայրենաբարոյ բռնակալու – թեան մը դէմ, որ կը ձգտէր արօրել, կեղեքել, ղլխատել անճար ժողովուրդ մը։ Պոռթկում՝ տապալելու համար ամբ մը բախտախնդիրներու ա – նարդ եւ արիւնազեղ լուծը։ Օրհասական պայ – քար՝ յանուն ինքնապաշտպանութեան, ազատու – թեան։

Լուծը անտանելի, աւելի դարձած էր մանա – ւանդ անոր համար որ ապաւինած էր արտաքին ուժերու։

Ապստամբութենէն վերջ, այդ արտաքին ու – ժերուն վարիչները իրենք, Օրժոնիկիձէներէն մինչեւ Լենին, զարմանք, եթէ ոչ վրդովում կը յայտնէին հայանուն բոլշեւիկներու գործած խե – ղաթուրթեան եւ բարբարոսութեանց առթիւ։

Նորէն եւ նորէն կը յիշեցնենք բանաստեղծ Ցովհ· Թումանեանի վկայութիւնը 1921ին, Պոլիս, Թոքատլեանի մէջ, ի ներկայութեան իր ընկե – րակցին՝ Պ· Եր· Թաղիանոսեանի ·

— « Օրժոնիկիձէն (Կովկասի կարմիր փոխար – քան, վրացի) կ'ըսէր թէ հայ բոլշեւիկները մոռ – ցան որ Հայեր էին իրենց դիմացը կեցողները ··· կը խորհէին հեռացնել հայ բոլշեւիկները եւ անոնց փոխարէն Երեւան ղրկել 300 Ռուսեր, վրացիներ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար։

Ուրիշ խմաստ չունէր Լենինի 1921 ապրիլ 14 թուակիր նամակը, երբ Երեւան կը ղրկէր հան – դուցեալ Ա· Միասնիկեանը, պահանջելով որ

— « Անդրկովկասի կոմունիստները հասկը – նան իրենց կացութեան իւրայատուկ լինելը, ի – րենց հաճրապետութեանց կարգ ու սարքը ար տարբեր է Խ· Ռուսաստանի վիճակէն եւ պայման – ներէն, ըմբռնեն որ անհրաժեշտ է ոչ թէ ընդօրի – նակել մեր գործելակերպը, այլ մտածուած կեր – պով ձեւափոխել այդ գործելակերպը՝ գործնական պայմաններու տարբերութեան կիրառումով ։ »

Դեռ աւելի պերճախօս խրատ մը·—

« ··· Ոչ թէ ընդօրինակել մեր գործելակեր – պը, այլ պէտք է անկախօրէն խորհրդածել ինք – նուրոյն ճոր ձեւերու, պայմաններու եւ արդիւնք – ներու պատճառի մասին· ձեզ մօտ պէտք է իրա – գործել 1917 – 21 տարիներու փորձի ոչ թէ տառը, այլ ոգին,, իմաստը, դասերը»։

Եթէ Ս· կասեաններ, Ա· Նուրիջանեաններ եւ ուրիշ կարմիր տիրացուները հաւատարմօրէն յար – գէին 1920 Դեկտեմբեր 2ի համաձայնագիրը,

Եթէ բաւական խելք ունենային, զանազանե – լու համար Հայաստանն ու Ռուսաստանը, Երեւա – նը եւ Մոսկուան, 150 – 170 միլիոննոց զանգուա – ծի մը եւ մեր ափ մը ժողովուրդին ընկերային, քաղաքական եւ տնտեսական պայմանները,

Եթէ Թրքավարի բռնութիւններ, զնդակահա – րութիւններ, աւազակային աւարներ սարքած չըլ – լային, զարմացնելով նոյն իսկ ռուս բոլշեւիկները,

Ինչո՞ւ պիտի ապստամբէր Հայաստանի ժո – ղովուրդը 1921 փետրուար 18ին։ Ինչո՞ւ մեր մի – նուճար հայրենիքն ալ պիտի տեսնէր եղբայրաս – պան կռիւներ, որոնցմէ խուսափելու համար կա – րելին փորձած, հանդիսաւորապէս համաձայնած էին բոլշեւիկ Մոսկուայի եւ հանրապետական ե – րեւանի լիազօր ներկայացուցիչները։

Անհրաժեշտ չէ կրկնել, նկարագրել այդ հա – մաձայնութենէն անմիջապէս վերջ կատարուած վայրագութիւնները, զանգուածային աքսորներով եւ ուրիշ սարսափներով։

Այդ ահռելագործին դէմ նոյն սաստկութեամբ կը բողոքէին բոլոր ականատեսները, առանց կու – սակցական խորութեան։ Կը բողոքէին խօսքով, դրով եւ գործքով։ (Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ռամկավարներն ալ պայքարին մասնակցեցան կա – րեւոր ուժերով)։

Տարինե՛ր անցան , եւ այսօր նոյն մարդիկը «արկածախնդրութիւն » կը կոչեն ամբողջ ժողո – վուրդի մը արդար ցասումը, ինքնապաշտպանու – թեան պայքարը, մեղքն ալ փաթթելով Դաշնակ – ցութեան վրան։

Այսպէս եղած են միշտ վատերը, դասալիք – ներն ու դաւանափոխները ։

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐԵԱՆ ՑՈՒՇԵՐ

Կարճուկ ամիս մըն է փետրուարը, բայց լե – ցուն՝ անակնկալներով եւ յիշատակելի դէպքե – րով։ Նոյնիսկ ըսողներ եւ գրողներ կան թէ մեծ մարդերէն չատերը ծնած են փետրուարին։

Հասարակ մահկանացուներուս համար փոր – ձանքներու ամիսն է եւ եթէ ուզենք լաւ բան մը ը – սել իրեն համար, «զարնան նախադուռը» պիտի կոչէինք ։

Շաբաթ մըն է ամէն կողմէ կը լսուի «1934 փետրուար 6ը, մեծ թուականի մը պէս զարդար – ուած։ Ցոյցեր , ժողովրդական համախմբումներ, ճառեր, չողչողուն վերտառութիւններ ու ցուցա – տախտակներ։

Թուականը չատ նոր է եւ յիշողութիւններ քըր – քրելու պէտք չկայ։ Երկրին վտանգուած հանրա – պետական եւ ազատ կարգուսարքը տեղը բերած ։ Նատեցուցած են այդ օրը, ինչպէս կը յիշեցնեն ա – նոնք որ ամէն օր կը հնչեցնեն ահազանգը՝ մե – նատիրութեան եւ պատերազմի դէմ ։

Մենք ալ պատմական թուական մը ունինք այդ պզտիկ ամսուան մէջ, փետրուար 18ը։ Քիչ մը աւելի հին (1921), երբ Հայաստանի ժողովր – դավար հանրապետութեան տեղ, պարտադրուե – ցաւ ուրիշ իշխանութիւն մը· բոլորովին խորթ ժողովուրդին ըմբռնումներուն եւ զգացումնե – րուն ։

Այդ իշխանութեան — դրական կամ բացա – սական — կատարած գործը պատմութեան կը թողում։ Պատմութեան թողում նաեւ անոր տե – սական վարդապետութեան եւ գործնական հետե – ւանքներուն խնամութիւնը ։

Կարեւորը այսօր իր քաղաքական արժէքը կամ դէպքին տարողութիւնը չէ ։

Գիտենք որ հայ ժողովուրդին համար չատ մը արժէքաւոր դէմքեր, գրագէտ, բանաստեղծ , բժիշկ, ճարտարապետ ու հանրային գործիչ, ի – րենց կեանքը կը պարտին արդ Ապռւն ու Օրուան։

Ի՜նչ անդարմանելի կորուստներ կրած պիտի ըլլայինք, եթէ եկուորները կարենային իրենց մո – լեռանդութիւնը յաղեցնել անոնց արիւնով։

Մնաց որ, փետրուար 18ի ժողովրդական ըմ – բոստացումէն ի վեր, բաղմիցս հաստատուեցաւ թէ ոչ ոքի միտքէն անցած էր բռնի տապալել նո – րեկ իշխանութիւնը ։

ՍՕՍԻ

ՀԱՑ ԲԺԻՇԿ ՄԸ ԱՆՋՆԱՍՊԱՆ

Շթութկարտի մեր թղթակիցը կը դրէ թէ անցեալ չաբթու հարաւային Վիւրթէնպէրկի Ռոթվայլ քաղաքին մէջ անճնասպան եղած է բո – լորէն սիրուած բժիշկ մը, Սիմոն Սպենդիարեան, Արիմի եւսպատրիա քաղաքէն։ Ծնած էր 1895ին։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԵԾ ԽՈՒՄԲ ՄԸ գրօսասլաստյայ կազմակերպած է ձմեռնային արձակուրդի առթիւ դէպի Ա· Վրաստանի Կորի քաղաքը, ուր այցելած են Սթալինի տուն – թանգարանը։ Վերադարձին չրջիկները դացին Թիֆլիս, ուր այցելեցին դաղտնի խմբագրատունը եւ այն վայրերը՝ որոնք կապ ունին Սթալինի յեղափո – խական գործունէութեան հետ ։

ՀԵՐՈՍ ՆԵԼՍՈՆ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ յուշարձանը պիտի չինուի Երեւանի Սթալինեան պողոտայի եւ Բաղրամեան փողոցի ծայրը, պուրակի մը մէջ ։ Ն· Ստեփանեանի պղնձեայ կիսանդրին պիտի քան – դակէ վաստակաւոր գործիչ Ա.րա Սարգսեան ։

ԴԱՀՈՒԿԱՅԻՆ (ski) առաջնութեան մրցում – ներ ու արչաւներ կազմակերպուած են Հայաստա – նի քաղաքներուն եւ չրջաններուն մէջ։ Այր թէ կին 20 դահուկուորներէն պիտի կազմուի հաւա – քական խումբ մը, որ պիտի մեկնի Ուֆա, կոլխոզ – նիկ դահուկաւորներու 1950ի համամիութենական առաջնութեան մրցումներու մասնակցելու հա – մար ։

Մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են Հայաստանի բոլոր քաղաքներուն մէջ, դահուկա – ւորներ , չմշկաւորներ (patineur) , լեռնագնացներ, դատաւորներ եւ հրահանգիչներ պատրաստելուհա – մար ։ Կը մասնակցին հազարաւոր երիտասարդներ ։

★ Երեւանի «Սպարտակ», «Դինամօ» մար – զարաններուն մէջ «26 Կոմունարներու» մչակոյթի եւ հանգիստի զբօսավայրերուն մէջ պատրաս – տուած են սառնադաշտեր։ Փետրուարի մէջ կը զործէ Ծաղկաձորի դահուկային հաւաքակայանը, ուր պիտի մարզուին 250 ուսանող եւ ուսանողու – հի։ Պիտի զործեն նաեւ Լենինականի, Ախուրեա – նի, Կիրովականի դահուկային հաւաքակայան – ները ։

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԼԵՌՆԱԳՆԱՑՆԵՐ եւ լեռնա – դահուկաւորներ պատրաստուած են ձմեռնային արչաւներ կատարելու դէպի Արագած, Մայմեխ, Թեղենիս, Հատիս, Գութանասար, Արջանոց եւայլ լեռները։ Սովետական բանակի 32րդ տարեդարձի օրը կազմակերպուած է խմբական վերելք Արա – գածի գագաթը ։

Ամէնէն ուժեղ լեռնագնացներէն կազմուած խումբը փետրուարին պիտի մեկնի Հիւսիսային Կովկաս եւ Ուրմ՝ համամիութենական ալպինիս – տային եւ ժայռամագլցման մրցումներուն մաս – նակցելու համար։ Մարտ 8ին, Արագած պիտի բարձրանան Հայաստանի լաւագոյն կին լեռնա – զնացները ։

Խոովարարներէ պիտի պաժուին

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՈՐՈՇԵՑ ԳՈՐԾԱԴՐԵԼ 1939Ի «ԴԱԻԱՃԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԸ »

Կառավարութիւնը բացառիկ ժողովներ դու – մարեց չորեքչաբթի եւ հինգչաբթի, բանուորական խլրտումներուն առթիւ եւ որոշեց գործադրել 1939ի «դաւաճանութեան օրէնքը» , որ խիստ պա – տիժներ կը տրամադրէ վնասարարութեան (սապո – թաժ) համար։ Օրէնքը միեւնոյն ատեն կը յարգէ գործադուլի իրաւունքը, այն չափով որ չի վնա – սեր աշխատանքի ազատութեան ։

Տրուած որոշումներուն համաձայն, ի հարկին զինուորներ պիտի գործածուին, պարպելու եւ փոխադրելու համար Ամերիկայէն գալիք զինա – մթերքը, եթէ նաւահանգիստներու բանուորները մերժեն կատարել իրենց պարտականութիւնը ։

Այս առթիւ, ներքին նախարարը, Պ· Քէօյ մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը կատարեց ութ արտակարգ նահանգապետներուն հետ, որոնք ան – հրաժեշտ հրահանգները ստացան, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար։ Նախարարական խորհուրդին երկրորդ ժողովը տեւեց մինչեւ Եչ· առտուան ժամը 3։ (Առաջին խորհրդակցութիւնը տեւած էր վեց ժամ)։

Կառավարութիւնը կ'ազդարարէ թէ որեւէ աշխատաւոր երբ գործադուլ կը յայտարարէ աչ – խատավարձի յաւելումէն կամ աշխատանքի պայ – մաններու բարելաւումէն տարբեր պատճառներով, պիտի արձակուի առանց նախապէս լուր տրուելու եւ առանց հատուցման ։

Այս առթիւ կարդ մը թերթեր կը հարցնեն թէ կառավարութիւնը ի՞նչպէս պիտի գործադրէ տր – ուած որոշումները։ Եւ կը յիշեցնեն կազմի եւ ելեկ – տրականութեան բանուորներուն վերջին մասնակի գործադուլը, երբեւ բողոք Հնդկաչինի պատե – րազմին դէմ, գործադուլ մը որուն դէմ որեւէ գործողութիւն չկատարուեցաւ։ Կը յիշեցնեն նաեւ Նիսի դէպքը, երբ երկու հազար բանուորներ ծո – վը նետեցին կարեւոր զէնք մը, անզօրութեան մատնելով ոստիկանութիւնը ։

Հինգչաբթի օր նոյնքան ծանր դէպք մը պա – տահեցաւ Նիսի մէջ։ Համայնավարները ժողով մը սարքած էին, բողոքելու համար պատերազմին դէմ։ Հետագիրը կ'ըսէ թէ ժողովէն վերջ 1500 համայնավարներ ճամբայ ելան դէպի « Նիս – Մաթէն»ի խմբագրատունը ։ Ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ արտասուաբեր գազ գործածել, երբ ցուցարարները կը փորձէին խմբագրատուն մտնել։ Ութ հոգի վիրաւորուեցան, հինգ հոգի ձերբակալուեցան ։

★ Տեղեկատու նախարարը յայտարարեց թէ վճռապէս պիտի զսպեն որեւէ արարք որ կրնայ վնասել ազգային պաշտպանութեան ։ Այս առ – թիւ մասնաւոր հրահանգներ ուղղուած են զինա – զործարաններուն եւ նաւազործարաններուն ։

★ Գործադուլ հռչակեցին Ֆորտի գործա – բաններուն 4000 բանուորները եւ 2000 պաշտօն – եաները, փուասիի մէջ, իրբեւ բողոք 180 բան – ուորներու արձակման դէմ։ Այս գործարանը օրա – կան հարիւր ինքնաչարժ կ'արտադրէ ։

Սէն Նազէռի նաւազործարանին բանուորները ցոյց մը սարքեցին եչ· օր, բողոքելու համար կարգ մը պատժական տնօրինութեանց դէմ (30 հազար ֆրանք տուգանքէն մինչեւ մէկ ամիս բանտարկութիւն)։

★ Ուրբաթ առտու մասամբ միայն գործա – զրուեցաւ Աչխատանքի Դաշնակցութեան գործա – դուլի որոշումը՝ փարիզի երկաթուղիներուն մէջ, առտուան ժամը 8 — 10։ Աւրուարձաններու բնա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

եւ հանդիստի զբօսավայրերուն մէջ պատրաս – տուած են սառնադաշտեր։ Փետրուարի մէջ կը գործէ Ծաղկաձորի դահուկային հաւաքակայանը, ուր պիտի մարզուին 250 ուսանող եւ ուսանողու – հի։ Պիտի գործեն նաեւ Լենինականի, Ախուրեա – նի, Կիրովականի դահուկային հաւաքակայան – ները ։

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԼԵՌՆԱԳՆԱՑՆԵՐ եւ լեռնա – դահուկաւորներ պատրաստուած են ձմեռնային արչաւներ կատարելու դէպի Արագած, Մայմեխ, Թեղենիս, Հատիս, Գութանասար, Արջանոց եւայլ լեռները։ Սովետական բանակի 32րդ տարեդարձի օրը կազմակերպուած է խմբական վերելք Արա – գածի գագաթը ։

Ամէնէն ուժեղ լեռնագնացներէն կազմուած խումբը փետրուարին պիտի մեկնի Հիւսիսային Կովկաս եւ Ուրմ՝ համամիութենական ալպինիս – տային եւ ժայռամագլցման մրցումներուն մաս – նակցելու համար։ Մարտ 8ին, Արագած պիտի բարձրանան Հայաստանի լաւագոյն կին լեռնա – զնացները ։

ԵՐԿՈՒՄԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻՆ առաջին երկու տողերը կարդալ·— «Հայ· եկեղեցին երկու մասի բաժնուած է ամերիկահայ գաղութին մէջ», ինչ – պէս ամբողջութենէն ալ կը հասկցուի ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ԷՆ ԱՌԱՋ

« ... Ես սիրում եմ իմ ժողովուրդը եւ նրա գոյութեան չարը,— որի համար պատրաստ եմ մեռնիլ իւրաքանչիւր վայրկեան, — չատ աւելի, քան իմ զգացմունքները եւ նուիրական համոզմունքները: Երբ ես տեսնեմ, որ իրերի անողոք դասաւորութեամբ կեանքի կոչուած խորհրդային իշխանութիւնը Հայաստանում ի վիճակի կը լինի, յենուած Խորհրդային Ռուսաստանի ուժեղ բազկի վրայ, փրկել դժբախտ հայ ժողովուրդի վերջին բեկորների ֆիզիքական գոյութիւնը, ապահովել նրա առաջդիմութեան ուղիները, ապա ոչ միայն դէմ չէի լինի, այլեւ ի սպաս կը դնէի Խորհրդային Հայաստանին իմ բոլոր ուժերը սիրածս աս – պարէզներում, գիտակցելով, որ դրանով ծառայում եմ դարձեալ հայ ժողովուրդին »:

Կովկասահայ հանրածանօթ տեսաբան, հոգեւոր, կաուցկի – Պլեխանովի մարքսեան դպրոցի լաւագոյն ներկայացուցիչներէն, զաղափարական հակաբոլշեւիկ եւ ոչ նուազ հակազանգուածական Բաքուի Իշխանեանի հանդիսաւոր յայտարարութիւնն էր այս, Հայաստանի խորհրդայնացման առաջի օրն իսկ (Դեկտեմբեր 2) զինք ձերբակալած լոզ Լըզրանի — լիազօր ներկայացուցիչը Խ. Ռուսաստանի կառավարութեան — պատուիրակութեան: (Ռ. Իշխանեան, «ԵՐԿՈՒ ԱՄԻՍ ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ», էջ 33 – 34):

Տարբե՞ր պիտի ըլլար պատասխանը Հայաստանի մէջ ապրող ոեւէ հայ մարդու, եթէ իրմէ պահանջուէր ձեւակերպուած յայտարարութիւն մը, ճիշդ այնպէս, ինչպէս պահանջուեցաւ տարաբախտ Իշխանեանէն:

Անտարակոյս՝ ոչ:

1920 Դեկտեմբեր 1ի գիշերը, Հայաստանի խորհրդարանի Դաշնակցական խմբակցութեան ժողովին, որուն կը մասնակցէին երեւանի կուսակցական բոլոր կարեւոր մարմինները — քննութեան էր դրուած Լըզրանի վերջնագիրը, որով կը պահանջուէր խորհրդայնացման ենթարկել Հայաստանի հանրապետութիւնը:

Ճակատագրական այդ մեծ ժողովին, կարեւոր թիւ մը կը կազմէին անոնք որ կը նախընտրէին զէնքի վճռին ենթարկուիլ, փոխանակ՝ խաղաղ համակերպումի դաժան օրէնքին:

Հայրենիքին, ազատ եւ անկախ քաղաքական կառուցուածքին սպառնացող վտանգին, ուժով դիմադրելու կողմնակիցները անպատասխանատու Դօն – Քիշոտներ չէին: Ոչ ալ, անգիտակից՝ ռուս – թրքական միացեալ ուժի մեծութեան:

Մին կողմէ, զէնքի պայքարէն փախչողներ, հայրենիքի ազատութեան ու անկախութեան թշնամիները չէին նաեւ անոնք որ կը նախընտրէին փոխադարձ համաձայնութեամբ մեղմել Հայաստանի խորհրդայնացման անխուսափելի չարիքները:

Եւ եթէ, երկար եւ յուզումնալի այդ ժողովին մէջ յաղթանակեց խաղաղ փոխանցումի տեսակէտը, պատճառը այն էր որ կ'ըմբռնէին թէ կարելի չէր ուրիշ կերպ լուծել մեր երկրի եւ ժողովուրդի գոյութեան հարցը:

Հայաստանի Դաշնակցական ընտրանին, եւ կուսակցութիւնը ամբողջապէս, այս ըմբռնումով էր որ ընդունեցաւ Լըզրանի վերջնագիրը:

Ըստ էութեան նոյնն էր նաեւ վճիռը Հայաստանի քաղաքական միւս հոսանքներուն, հոգ չէ թէ տարբեր բացատրութիւններով եւ արտայայտութիւններով:

Ճակատագրական այդ օրերուն, ոչ մէկ խլրտում եւ իրարանցում ռուսեւթրքական ուժերէն օղակուած մեր երկրի սահմաններուն մէջ:

Ոչ մէկ հակապետական ցոյց, ոչ մէկ թշնամական արարք՝ Հայաստանի Հանրապետական կառավարութեան եւ Դաշնակցութեան դէմ, մեր ժողովրդի եւ օրքի կողմէ:

Հայ – թրքական պատերազմի մէջ, մեր կրած ծանր պարտութիւնը, թիւնքէն եւ երկրի ներսէն բոլշեւիկեան ամէն կարգի մեքենայութիւնները, չկրցան խանգարել երկրի ներքին անդորրութիւնը:

Տաղնապին բուռնդակ ծանրութեան գիտակից՝ մեր ժողովուրդը մնաց հաւատարիմ եւ անբաժան իր սեփական կառավարութեան եւ իր կարգին խոնարհեցաւ անոր տուած վճռին առջեւ, որ ձեւակերպուած էր 1920 Դեկտ. 2ին, Խ. Ռուսաստանի եւ Հ. Հանրապետութեան կառավարութեան լիազօր ներկայացուցիչներու միջեւ:

Այս համաձայնութեամբ, Հայաստանի վարչաձեւն էր որ կը փոխուէր առաջին հերթին:

Հայաստանի անկախութիւնը, իր սահմաններու ընդարձակումն ու ապահովութիւնը կ'երաշխաւորուէին ստորագրուած համաձայնագրով:

Աւելին ըլլալով, «հայկական բանակի հրամանատարական կազմը պատասխանատու պիտի չնկատուէր, Հայաստանի խորհրդայնացումէն առաջ, իր կատարած քայլերուն համար: «Ծոց. 4):

« Դաշնակցութեան եւ ուրիշ սոցիալիստական կուսակցութիւնների (Սոց. Յեղափոխական եւ Սոց. Դեմոկրատ) անդամները» հալածանքի պիտի չենթարկուէին «կուսակցութեան պատկանելու եւ կոմունիստական կուսակցութեան դէմ մղուած կռիւներում մասնակցելու» պատճառով, Հայաստանի խորհրդայնացումէն առաջ: (Ծոց. 5):

Վերջապէս, Դեկտ. 2ի համաձայնագիրը իր ամբողջութեամբ, եթէ չէր իրականացներ այդ օրերուն ձեւակերպուած Հայկական բաղձանքները, եւ եթէ, ոչ մէկ կերպով կը մօտենար Սեւրի դաշնագրին, ստեղծուած պայմաններուն մէջ, կրնար նկատուիլ այն միակ հնարաւոր միջոցը, որ անհրաժեշտ էր ապահովելու համար Հայաստանի եւ իր ժողովուրդի գոյութիւնը:

Այս միակ ըմբռնումով եւ համոզումով էր, որ Հայաստանի Հանրապետական կառավարութիւնը, Դաշնակցութիւնն ու միւս կուսակցութիւնները համակերպեցան Դեկտ. 2ի համաձայնութեամբ ճշդուած նոր վիճակին:

Դեկտեմբեր 3ին Հայաստանը կը դառնար խորհրդային:

Կատարուած այս փոփոխութիւնը, ձեւակերպուեցաւ բանակցութիւններով եւ ստորագրուած համաձայնագրով:

Եւ սակայն, հակառակ այս անվիճելի ճշմարտութեան, Հայաստանի խորհրդայնացումը, Հայաստանէն դուրս կը ներկայացուէր «Հայաստանի ազատամբ աշխատաւոր ժողովուրդի յաղթանակ ... »:

Եւ փոխանակ Դեկտեմբեր 2ին, Հայաստանի խորհրդայնացումի թուականը պիտի դառնար «Նոյեմբեր 29»ը:

(1) Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Գուրգէն Մ. Ալէմշահ

(1907 – 1947)

Ողբացեալ երաժշտագէտը, որուն յիշատակին հանդէս մը սարքուած է վաղը, կիրակի, ծնած էր Նիկոմիդիա ա22 Մայիս 1907ին: Հայրը՝ Միքայէլ եւ մայրը Սիրանոյշ, բնիկ Պարտիզակցի են:

Նախնական ուսումը առած է Կ. Պոլիս, Վե – նետիկի Մխիթարեան Հայրերու վարժարանը: Դեռ մանուկ, հազիւ ութ տարեկան, ցոյց կուտայ երաժշտական մասնաւոր ընդունակութիւն եւ կը սկսի դաշնակ սորվիլ: 1919ին կը մեկնի Վենետիկ, Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանին մէջ չարունակելու համար իր ազգային եւ եւրոպական դաստիարակութիւնը: Գրական եւ գիտական ուսմանը հետ կը չարունակէ մշակել դաշնակը եւ կը ծանօթանայ երաժշտութեան նախնական գիտելիքներուն: 1923ին յաջողութեամբ կ'աւարտէ Լիկէոնի (լիսէ) շրջանը եւ մուտքի փայլուն քննութիւններ անցընելով կ'արձանագրուի Միլանոյի Ճիւղերքէ Վերդիի պետական երաժշտանոցը:

Այս թուականէն կը նուիրուի այլեւս երաժշտական բազմակողմանի ուսման, աշակերտելով օրուան համբաւաւոր վարպետներուն:

Իր եօթը տարուան ուսանողութեան ընթացքին՝ Ալէմշահ իր բնածին տաղանդով կը գտնայ երաժշտանոցի ընտրելագոյն աշակերտներէն մին, իր չանասիրութեամբ եւ համեստութեամբ դրա – ւելով իր վարպետներուն եւ ընկերներուն համակրանքը:

1930 Նոյեմբերին կ'աւարտէ երաժշտանոցի դասընթացքը եւ իր չատ փայլուն քննութեամբ կը ստանայ երգահանի եւ վարպետի բարձրագոյն տիտղոսները:

Այնուհետեւ, եւ հակառակ իր երաժշտական կրթութեան զուտ արեւմտեան բնոյթին, Ալէմշահ չնորհիւ իր մտքի եւ սրտի հարազատօրէն հայ խառնուածքին, իր կեանքն ու գործը ի սպաս կը դնէ հայ երաժշտութեան, մատչելի եւ գնահատելի կը դարձնէ հայի հոգեւոր երաժշտութիւնը ազգային եւ օտար շրջանակներու: 1931ի սկիզբը վերջնա – պէս կը հաստատուի Փարիզ, իբրեւ կեդրոն իր մեծ երազներուն եւ ծրագիրներուն իրականացման:

Ալէմշահի գեղարուեստական բազմակողմանի աշխատութեան դրական արդիւնքը կը սկսի Փա – րիզէն: Երաժշտութեան եւ երգի ուսուցիչ Սեբ – Փարիզի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, ան կ'աշխատի նորահաս սերունդին տալ երաժշտա – կան անհրաժեշտ կրթութիւն: Կը հիմնէ, կը մարզ «Կիլիկիա» երկսեռ երգչախումբը եւ աւելի վերջ կը զարգացնէ եւ իր ղեկավարութեամբը նոր կեանք կուտայ Սիւիան – Կոմիտաս երգչախումբին: Մասնաւոր հոգատարութեամբ եւ խանդով կը մարզէ, կը պատրաստէ հայ մեներգողները: Մեծ զոհողութիւններով երեւան կը բերէ օտար ար – ուեստագէտներէ կազմուած արդիական եւ ամ – բողջական նուագախումբ մը: Ցետոյ կը ձեռնարկէ հրապարակային գործունէութեան: Փարիզի Նօթր Տամ եկեղեցիէն հայածէս Ս. Պատարագի բազ – մաձայն երգեցողութիւնով, Սալ Կավոյի եւ ուրիշ փարիզեան սրահներէ իր զուտ հայ երգին նուիրուած երաժշտական հանդէսներով, բազմաթիւ ռատիօ – կայաններէ հայկական երաժշտութեան նուիրուած յայտարերով, Ալէմշահ կը սկսի հայ անունին եւ հայ երաժշտութեան չուրջ արծարծել որոշ հետաքրքրութիւն, գնահատանք եւ համակրութիւն մասնաւորապէս երաժշտասէր օտար շրջանակներու մէջ:

Դասախարակի եւ ղեկավարի բազմազբաղ գործունէութիւնը բոլորովին արգելք չըլլար իր երգահանի թափին: Նոյն շրջանին իսկ լոյս կ'ընծայէ կարեւոր թիւով հեղինակութիւններ որոնց չարքին մեծ գնահատութեամբ ընդունուած մե – ներգներ, խմբերգներ, բեմական եւ սէնֆոնիք գործեր:

Ալէմշահ կը շրջի նոյն ատեն Եւրոպայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի հայաշատ կեդրոնները եւ ընտիր նուագահանդէսներով կը ծանօթացնէ հայ վարպետներու եւ իր հեղինակութիւնները:

Տարուան միչտ հայ երգին տարածմանը և – բազէն, 1947 Օգոստոսին Ալէմշահ կ'այցելէ Հիւ – սիսային Ամերիկա, Հոկտեմբեր 3ին, Նիւ Եորքի թաուն Հօլի մէջ կը վարէ իր ամերիկեան անդրա – նիկ բայց, աւազ, վերջին նուագահանդէսը: Իր այս առաջին ձեռնարկով իսկ իր տաղանդին եւ անձին չուրջ կը հաւաքէ Ամերիկայի հայ գաղու – թին անվերապահ համակրութիւնը եւ գնահա – տանքը: Հրաւէր կը ստանայ իր նուագահանդէսը կրկնելու Տիթրոյթի մէջ, բայց ամերիկեան մա – մուլը միաբերան դեռ չէր դադրած իր գովքը հիւ – սելու, երբ ստիպուեցաւ դուժել իր անսպասելի մահը, 1947 Դեկտեմբեր 14ին:

Իր յանկարծական եւ վաղահաս մահը արգար յուզումով ցնցեց բոլոր հայ գաղութները: Ող – բացեալ արուեստագէտը, վեհանձն, ընկերական ու միչտ լաւատես, կեանքի հիմնական արժէք կը դասէր բարին ու գեղեցիկը:

Մ. Ռ. Ս.

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼԲՈՄ թիւ 7. բազմաթիւ պատկերներով: Հրատ. Հ. Ց. Դ. Պատ. Միութեան: Հասցէ.— Peintre Avo. Alep, (Syrie):

ՄԵՐ ԱՆՆՄԱՆ ՏՂԱՔԸ (Հ. Մ. Ը. Մ.ի այցի առիթով): Մատենաշար «Ծուսաբեր» թիւ 45: Գահիրէ, 1950:

Histoire d'Arménie, Les Origines du Xe siècle au VIe (Av. J. C.): Par Nicolas Adontz. Préface de René Grousset, de l'Académie Française. Paris, 1946. Հրատ. Հ. Բ. Ը. Մ. Մելքոնեանի Ֆոնտի:

Յաւուն ազատութեան

Անմոռանալի պիտի մնայ 1921 Փետրուար 18ի ժողովրդային ըմբոստացումը, ի խնդիր ազատութեան եւ արդարութեան:

Ժողովուրդը համայն Հայաստանի մայրաքաղաքին այդ օրը մէկ սիրտ, մէկ հոգի կը թնդացնէր «Մեր Հայրենիք»ը, բողոքելով նորեկներու վայրագութեանց դէմ:

Մարտի դաշտն էին ամէնքը, այդ օր աչք առած ամէն վտանգ, փրկելու համար երկիրը եւ անոնք որ մութ նկուղները նետուած էին, մէկ օրէն միւսը մահուան ճիրաններուն յանձնուելու համար: Նորեկները, մոլեռանդ եւ կամակոր, աւելի թթու եւ կծու եւ Լենին պապէն աւելի պապական, զարձած էին դահիճները իրենց եղբայրներուն:

Հակառակ հանդիսաւոր յանձնառութեանց, անոնք լսիտը իջեցուցին անճար ժողովուրդի գլխուն:

Հալածանքը, օրէ օր աւելի բիրտ եւ գազանային, կը չարունակուէր դիչեր ցերեկ: Բանտերէն ներս չարչարանք ու սպանութիւնները կը դարձուէին անարգել:

Բաժակը յորդած էր:

«Ով որ քալ էր, իր՞նչ կ'սպասէր»: Գրոհ մը նախ բանտին վրայ, ազատելու անոնք որ ողջ մնացած էին:

« Մեր հայրենիք» աղաղակը բռնած էր սար ու լեռներ ...

Քարերն իսկ էին լեզու ելեր... Ո՞վ կը չանդգնէր կասեցնել արդար ընդվզումը ժողովուրդին, ընդդէմ անոնց որ Հայու արիւն կը թափէին, եղբայր եղբօր դէմ հանելով:

Երկրորդ Աւարայրի ճակատամարտ մըն էր որ կը մղուէր, այս անգամ ոչ թէ Ցազկերտեան արեւապաշտ կրօնին, այլ բոլշեւիկեան բռնութեան դէմ, համակրօն ազգակիցներու միջեւ ...

Այդ օր ոտքի էին մեծէն փոքրը այր ու կին, դիմադրելու համար այն խուժանին արիւնարբու, որ ոչ խիղճ ունէր եւ ոչ պատիւ, ոչ ազգ կը ճանչնար, ոչ հայրենիք:

Այդ օր հայկական Պասթիլն էր որ տեղի կուտար ժողովրդեան արդար զայրոյթին առջեւ, չանուն ազատութեան:

Փետրուար 18ը անգամ մը եւս չեչտեց ազատ եւ անկախ հայրենիքի կարօտը:

ՄԻՆ – ՍԻ

Գաղութէ գաղութ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՑԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Նոր – Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի եկեղե – ցիին դիմաց չինուած է Մատենադարան Թանգա – րանը, ինչպէս կը պատմէ Հ. Համազասպ վրդ. Ոսկեան, որուն ղեկուցումը ամփոփեր էինք անց – եալ օր: Թանգարանը վայելուչ չէնք մըն է, ուր դասաւորուած են հայկական եւ օտար նկարներ, պատմական առարկաներ, զգեստներ, հրուար – տակներ, կոնդակներ, բայց մանաւանդ ձեռագիր – ներ: Այս վերջինները իրրեւ մասունք կը պահ – ուին մանաւանդ պահարաններու մէջ եւ բոլոր պահարանները կնքուած ու փակուած են: Մաս – նաւոր արտօնութեամբ կը բացուին: Բոլոր ձեռա – գիրները թէեւ չատ համառօտ, բայց ցուցակա – գրուած են եւ կը խորհուի ընդարձակ ցուցակա – գրութիւն, նման Վիէննայի Մխիթարեանց Մատե – նադարանի (Հ. Տաշեան, տպուած 1895ին): Պ. Սմբատ Տէր Աւետիքեան արդէն կազմած է Նոր – Ջուղայի հայերէն ձեռագիրներու ընդարձակ ցու – ցակը որ կը գտնուի Հայաստան: Այդ ցուցակը տեսած է Հ. Ն. Ակինեան Հայաստանի մէջ եւ օգտուած 1925ին:

Մատենադարանին մէջ կը գտնուին 667 գր – չագիր մատեաններ, մեծագոյն մասը՝ Ամենափր – կիչ վանքը, իսկ միւսները Նոր – Ջուղայի եկեղե – ցիներէն ամփոփուած են եւ իրենց անուններով առանձին առանձին դրուած դարաններու մէջ: Կան ձեռագիրներ որոնք իրենց գունեղ եւ ճոխ ու յղկող լուսանցազարդերով, խորաններով եւ նը – կարներով մեծ արժէք կը ներկայացնեն: Շատե – րուն բովանդակութիւնը կրօնական է, կան Աւե – տարաններ, որոնցմէ մէկը ըստ Մեսրոպ արք. Մադիսորսի, կը պատկանի Ժ. դարուն: Կանո – նագիրք մը կայ գրուած 1098ին: Գրած է Յովհան – նէս Յովհաննայ անապատին մէջ (Կիլիկիա):

Նոր – Ջուղացի Պ. Նորայր Պօղոսեանի մօտ կը գտնուի ձեռագիր՝ պատմագիրք մը — հայկա – կան ՌՃՒԶ թուականէն, իսկ Սպահանի մէջ տոքթ. Կ. Մինասեանի մօտ կը գտնուին հայերէն տասնեակ մը ձեռագիրներ:

Նոր – Ջուղայի եկեղեցիներէն Ամենափրկչի, Ս. Աստուածածնի, Ս. Բէթղէհէմի տաճարները հայ ճարտարապետութեան եւ նկարչութեան կոթողներ եւ Թանգարաններ են: Կը տեսնես մա – հարձաններ եւ տապանաքարեր հայ եպիսկոպոս – ներու, զերեզմանները օժտուած են արձանագրու – թիւններով: Վիէննայի Մխիթարեաններէն Հ. Կղեմէս Սիպիլեան երկար տարի Նոր Ջուղայ դա – տուած է:

ԹԻՀՐԱՆԻ Հ. Ե. Մխիթեան առաջին ճեռ – նարկն է հայ մշակոյթի օրուան տօնակատարու – թիւնը որ տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 22ին: Հանդէսին գրական, դեղարուեստական բաժին – ները կազմուած են հայերէն, պարսկերէն եւ անգ – լերէն լեզուներով: Ներկաները ծանօթացած են հայ գրերու դիւտի, ոսկեդարու եւ հայ ականաւոր արուեստագէտներու մատուցած ծառայութեան՝ համաշխարհային մշակոյթին եւ քաղաքակրթու – թեան: Խօսած է Պ. Արտուշ Ծատուրեան՝ պարս – կերէն, որ խօսքը մանաւորած է հայ եւ փարս լե – զուներու փոխադրեցութեան եւ լեզուական կա – պի: Պ. Ե. Վարդանեան անգլերէն լեզուով ներկա – յացուցած է գաբերու դիւտի պատմականը եւ նը – շանակութիւն յեղաշրջումը հայ ազգային եւ կրօ – նական կեանքին մէջ: Ապա խօսած է Պ. Գ. Ցով – հաննէսեան, պարզելով հայկական տառերու դիւ – տի պատմական արժէքը:

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ – ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, 12 Փետրուար, Իվրի, Պէն Տուշ սը – րահին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սե – րոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ցերեկոյթը:

Հանդէսը սկսաւ դեղարուեստական բաժինով: Երգեց Տիկին Լիւսի Ամիրայեան խոր յուզումով, արտասանեց Օր. Ս. Շահինեան: Ցետոյ ծիծաղա – շարժ զաւեշտ մը ներկայացուցին, Պոլսահայ կեանքէ՝ «Շարլոթոն»: Գլխաւոր դերակատարն էր ընկեր Գ. Ամիրայեան որ Աբիկ աղայի դերին մէջ, պոլսական չուկայիկ մարդու նկարագրին եւ բար – բառը տուաւ հարազատօրէն, ամբողջ կէս ժամ կուշտ ու կուռ խնդացնելով ներկաները: Երեք դե – րակատարները՝ հակառակ իրենց անփորձութեան համարձակօրէն կատարեցին իրենց դերերը:

Օրուան բանախօսը ընկեր Ա. Խաչահկեան պարզեց Հ. Ց. Դաշնակցութեան նպատակները.— Հայկական Դատ, հայրենիքի ազատագրում եւ սերունդի պահպանում հայրենիքէն դուրս՝ օտա – րութեան համայնակուռ միջավայրին մէջ: «Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը անցեալին մէջ զէնքով ու ան – հաւասար մարտնչումներով բարձրացուց հայ ժո – ղովուրդին ոգին, ռազմունակ ու առնական դար – ձուց: Աւելի քան քառորդ դար օտարութեան մէջ աշխարհի չորս հովերուն տրուած հայութեան մէջ հոգեկան անպարտելի հայրենիքը ստեղծեց, ոգե – ւորեց զայն միացեալ, անկախ եւ ազատ հայրե – նիքի հանգանակով: Այս աշխատանքն ալ զէնքի եւ կռուի չափ կարեւոր է: Պիտի չարունակենք այս տաժանելի ճանապարհը մինչեւ որ իրակա – նանայ հայ ժողովուրդի հաւաքական փրկութիւնը ազատ ու անկախ Հայաստանի մէջ»:

Դաղարէն վերջ սկսաւ պարի բաժինը ընկեր Յովակի ղեկավարութեամբ: Մեր մարզիկներու խանդավառ մուտքը աւելի ոգեւորեց սրահը: Ազգային եւ յեղափոխական երգերը լռեցուցին պարի նուագը: Ամէն սեղանէ երգեր կը լսուէին: Ջոյդ հերոսներու տուներները կը տաւտռնէին բո – լորին վրայ: Մէջ ընդ մէջ երգեցին Ա. Քիւրէղ – եան, Օր. Ս. Շահինեան, Տիկին Սիրական եւն.: Արտասանեց վոքքրիկն Վարուժան: Ընկեր Խորէնի ղեկավարն ձայնը ոգեւորեց հանդիսականները: Այս ղեկավիչ մթնոլորտին մէջ տեղի տուած էր պարի մեղկութիւնը, հայրենաշունչ երգերն ու յեղափո – խական ջիղը կը տիրապետէին բազմութեան վը – րայ: Ինչ տարակոյս որ այս ոգին օտարութեան մէջ ստեղծեց Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, 60ամեայ Դաշնակցութիւնը, միշտ երիտասարդ եւ խան – դավառ:

ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐԸ

« Մարմարա » կը գրէ (9 Փետրուար). — Արժանահաւատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ նորընտիր թաղ. խորհուրդներու փոխանցման վե – րաբերեալ բոլոր տարակարծութիւնները հար – թուած են:

Նախապէս ցանկերու վաւերացման խնդրին չուրջ տեսակէտի տարբերութիւններ երեւան եկած էին Իսթանպուլի կուսակալութեան, ներքին գոր – ծակարութեան եւ Էվգաֆի ընդհ. Տեսչութեան միջեւ: Լաւատեղեակ շրջանակները կը հաւաստեն թէ Էվգաֆի Տեսչութիւնը յաջողած է այս տես – կէտները հաշտեցնել եւ լուծումի նպաստաւոր ե – ղանակ մը գտնել: Այս պայմաններուն մէջ քանի մը օրուան ընթացքին Իսթանպուլի կուսակալու – թիւնը պիտի վաւերացնէ նորընտիր թաղ. խոր – հուրդներու ցանկերը եւ այդ վաւերացումէն ան – միջապէս վերջ, եկեղեցապատկան վարչիներու մատակարարութիւնը պիտի փոխանցուի նորըն – տիր մատակարար մարմիններուն:

Վարչապետ Շէմսէտտին Կիւնալթայ բանաւոր գտած է լուծումի այս եղանակը եւ այդ առթիւ անհրաժեշտ հրահանգները տուած է ներքին գոր – ծակարութեան:

Միւս կողմէ Էվգաֆի ընդհ. Տեսչութիւնը մանրամասն տեղեկագիր մը ղրկած է ներքին գործակարութեան, որպէսզի ապահովուի փո – խանցումին արագ կատարումը, նկատելով որ նոր օրէնքը հրատարակուած է վեց ամիսէ ի վեր եւ կարելի չէ անգործադրելի թողուլ ուեւէ օրէնք:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

« Union des Femmes Artistes Musiciens» ընկե – րակցութիւնը երաժշտական մրցում մը կազմա – կերպած էր անցեալ կիրակի, պատանիներու հա – մար, զանազան աստիճանաւորումներով եւ երգի ու գործիական երաժշտութեան համար:

Ուրախութեամբ կ'իմանամ թէ դաշնակի élé – mentaire բաժնին մէջ առաջնութիւնը չհած է Լե – ւոնիկ Գալէնտէրեանը 9 տարեկան,— ստանալով Ա. Mention 1èr nommé տիպաղոսը: Մրցումի նիւթն էր Haydnի sonateներէն մին:

Կը մասնակցէին Փարիզի զպրոցներու եւ մասնաւոր ուսուցիչներու աշակերտներէն 350 թեկնածուներ:

Լիւսի Գալէնտէրեան, քոյրը Լեւոնիկին, ըս – ատցած է իր կարգին Բ. mentionը:

Ցառաջիկայ Մարտ 19ին, Salle Gaveauի մէջ տեղի պիտի ունենայ ընտրուածներու վերջնական մրցումը, ուր պիտի տրուի Prix d'Honneurը, 10.000 ֆրանք պարգեւով:

Ցաջողութիւն կը մաղթենք:— Պ.

Մ. ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆԻ ԳԻՇԱՏԱԿԻՆ

Անմահն Միքայէլ Նալբանդեանի ծննդեան 120ամեակը նշելու համար, Հայաստանի իշխա – նութիւնները որոշած են.—

1) Լենինականի Մանկավարժական ինստի – տուտը կոչել Միքայէլ Նալբանդեանի անուամբ.— 2) Միքայէլ Նալբանդեանի արձանը կանգնել Ե – րեւանի մէջ:— 3) Անոր անունով ուսանողական թոշակներ հաստատել կրթական զանազան հաս –

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

Գայիանէն գլխով դրական պատասխանի նը – շան արաւ եւ այլեւս մի բան անդամ չուզեց պա – տասխանել: Ի դուր դայեակը գործի էր հրաւի – րում բոլոր աղաչաւոր ձեւերը: Նա չուտով հաս – կացաւ, որ մի բան իմանալ կարելի է միայն Գայիանէի ընկերուհիներից ու վազեց աղբիւրի մօտ: Այդտեղ նա յայտնեց թէ ումն է կարմիր քարի վրայ փորած կնիքը, իսկ Վիճակ հանողները պատմեցին թէ ինչ էր ասել սափորը:

Ուրախ եւ հանգիստ էր պառաւը, երբ նորից գնաց իր սանիկի մօտ: Նա այժմ չէր վախենում այդ արտասուքներից, գիտէր որ այս անգամ վիշտն ու դժբախտութիւնը չէ արտասուք քա – մում ... Նրա եռեւից եկան մի քանի աղջիկներ, չրջապատեցին Գայիանէին, եւ առուակի զառի – վայր ափը ներկայացնում էր մի այսպիսի տեսա – րան:

Գայիանէն երկու ձեռքով ծածկել էր իր դէմ – քը, նրա առաջ նստած էր Մէհրին եւ խորին ու – շադրութեամբ նայում էր այդ ձեռքերին, սպա – սում էր թէ երբ բախտը կը դադարեցնէ իր ար – տասուքները, իսկ միւս աղջիկները ամէն կերպ հարկադրում էին, որ Գայիանէն բաց անէ իր դէմքը: Գործում էին կանացի լեզուները, որոնք թաթախուած էին հեզնութիւնների ամենադառն թոյնի մէջ. դրանք խայթում էին, ինչպէս վար – դերի մէջ թաղնուած փոքրիկ օձերը: Բայց իզուր:

Մելիքի աղջիկը սիրել էր այդ դիրքը: Արդ – եօք ամա՞չո՞մ էր նա, թէ ուզում էր ամբողջ ու – շադրութիւնը մի տեղ հաւաքել, որպէսզի լաւ լսէ եւ ըմբռնէ իր սրտի բոլոր բաբախումները: Այդ – պիսի զարկեր, ջերմ ու անհանգիստ զարկեր, այ – սօր էին հաստատուել նրա կրծքի տակ... Առա – ջին անգամ:

Բայց ինչ որ անկարող եղան անել մի խումբ սուր ու փոքրիկ խայթերը, կատարեց մի հատ ձիաւոր, որ յանկարծ թռաւ ձորը, կարծես երկն – քից ընկաւ: Լեզուները մի ակնթարթում մոռա – ցան խայթելը, բոլոր հետեւողները ճչալով դէս ու դէն փախան:

Մէհրին մինչեւ անդամ չնայեց, որ տեսնէ թէ այդ ինչ գիշատիչ էր, որ վրայ տուեց: Ան – պաշտպան ճաերին: Խելագարի պէս նա յարձակ – ուեց իր Գայիանէի վրայ, ձգում էր նրան, քա – շել, տանել էր ուզում: Միայն այդ ժամանակ աղ – ջիկը բաց արաւ իր դէմքը եւ մի կատաղի հայեացք գցեց ձիաւորի վրայ, որ մի գլուխ իրան էր նայում եւ լուռ ծիծաղում:

— Այսօր ամէնքը կուրացել են, սառն եւ դժ – գոհ ձայնով բացականչեց Գայիանէն: — Չէ՞ք տեսնում, մեր Մանան է:

Ձիաւորը անշարժ էր, ծիծաղում էր: Բայց եւ այնպէս, ոչ ոք չվերադարձաւ: Ադիտարկուել էր եւ Հարսնաղբիւրի գլուխը, ամէնքը թաղնուել էին, միայն երեխան, որ իրեր էր հանում, մնացել էր իր տեղը նստած եւ ապշած այս ու այն կողմն էր նայում, չհասկանալով թէ ինչու այսպէս խաղն ընդհատուեց:

Սափորը դրած էր նրա կողքին, դարձեալ մի հասարակ, խեղճ անօթ, թէեւ դեռ չրջապատուած ծաղիկներով:

Նա մոռացուել էր. նրան աչք դրածները այժմ մի բան գիտէին, որ լուում էր խեղդուած, ա – ղետալի չչուվների մէջ. «Մանասը... ծմակի մարդը»:

Նա, որին պատկանում էր այդ անունը, ձի – ուց ցած թռաւ:

Գետնի վրայ երեւան եկաւ մի փոքրիկ մար – մին, որ ղէնքերի մի մեծ ժողովածու էր կրում: Մեծ սուրը ծեծում էր նրա ձախ ազդրը, չուխայի վրայ կապած հաստ ու կապոյտ գօտուց կախ ըն – կած էին խենջարը, վառօդամանը եւ մի զոյգ ա – տրճանակ:

Մօրթէ ահագին մի փափախ ծածկում էր այդ ժիր ու դիւրաշարժ մարդու դէմքի վերին մասը, հաղորդելով այդ դէմքին մի ահարկու կերպա – րանք:

Կախ անելով հրացանը ձիու թամբից, փոքրիկ մարդը մի քանի անդամ էլ դէս ու դէն նայեց, կարծես չգիտէր թէ ինչից սկսի: Ապա գնաց աղ – բիւրի մօտ, չոքեց, ընկաւ նրա վրայ, ջուր խմեց եւ երբ նորից կանգնեց, սկսեց խօսել, դառնալով դէպի Գայիանէն:

— Վախում են, ասաց նա.— Վախում են Քրտից, որ Մէհմէդին է պաշտում, վախում են եւ Մանասից, որ կնքուած մարդ է, Աւետարանոցի հանգստարանում ունի հօր, մօր զերեզմանները:

տատուիճիններու մէջ.— 4) Տարուան ընթացքին Նալբանդեանի երկերուն լրիւ ժողովածուն հրատարակել ռուսերէն լեզուով :

★ Մ. Նալբանդեանի ծննդեան 120ամեակը տօնելու համար փարիզի մէջ, «Արեւմուտք»ի լսարանը երեկոյ մը սարքած է Մարտ 18ի գիշերը, Սալ տը Ժէոկրաֆիի մէջ :

կիչները հարկադրուեցան ճամբայ ելլել ժամը 8ին առաջ :

Բանուորական Ուժի (ոչ – համայնավար) քարտուղարը կ'ըսէ թէ Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը քաղաքական ցոյցեր սարքելով, կ'ուզէ փորձել թէ համայնավարները որ աստիճան պատրաստ են ջնտելու երկրին կեանքը, ռուսական յարձակման մը պարագային :

«Դուռը միչտ բաց է» կ'ըսէ Թրումըն

ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ ՊԻՏԻ ՂՐԿԷ ՍԹԱԼԻՆԻ, ԲԱՑՁ ՈՉ ԱՑԺՄ

Նախագահ Թրումըն կարգ մը կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ երէկ օր, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ : Ըսաւ թէ Մ. Նահանգներուն դուռները միչտ բաց են ոեւէ մէկուն առջեւ որ կ'ուզէ խօսիլ հիւլէական հարցերու մասին, իր խնդիր խաղաղութեան : Բոլոր մայրաքաղաքնե – րուն մէջ ամերիկեան դեսպանները միչտ պատրաստ են ընդունելու ո՛վ որ կ'ուզէ խօսիլ խաղաղութեան համար : Մ. Նահանգները ոչ մէկ առեն առած քալած են Միացեալ Ազգերու ժողովներէն, ոչ ալ վեթօ դրած :

Թղթակից մը հարցուց թէ տրամադի՞ր է նորէն տեսակցելու Սթալինի հետ եւ օդտակար կը դտնէ՞ անձնական հանդիպում մը : Թրումըն պատասխանեց թէ միչտ պատրաստ է տեսակցելու ոեւէ պետութեան վարիչին հետ, որ կ'ուզէ հոս գալ իրեն հետ խօսելու :

Այս խօսքերէն կը հետեւցնեն թէ Թրումըն կ'ուզէ որ Սթալին ինք Ուաչինկթըն այցելէ : Միեւնոյն առեն, անհրաժեչտ չի դտներ երեքներու նոր ժողով մը, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ.—

1· Տակաւին կը խորհի լիազօր ներկայացուցիչ մը ղրկել Մոսկուա, զինարչաւի դադարման մասին խօսելու համար, բայց ոչ այժմ.— 2· Մ. Նահանգները պատրաստ են որեւէ խնդիր քննելու Մ. Միութեան հետ՝ Ազգաժողովին մէջ :

★ Թրումըն Սթալինի հետ տեսակցած է միայն մէկ անգամ.— Փոցտամի ժողովին մէջ, Գերմանիոյ անձնատուրութենէն անմիջապէս վերջը : Այդ օրէն ի վեր երկու անգամ պաչտօնապէս Ուաչինկթըն հրաւիրեց Սթալինը, նոյնիսկ յանձն առնելով ղրկել «Միսուրի» զրահատորը· բայց երկու անգամին ալ Սթալին մերժեց, չնորհակալութիւն յայտնելով :

★ Նոյն օրը, ռամկավար կուսակցութեան հայկերոյթին առթիւ (գինը՝ հարիւր տոլար), Թրումըն ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներուն ուժը կը կայանայ քաղաքացիներու ազատութեան մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Իրաքի վարչապետը, Թէվֆիք էլ Սուվէյտի, ճառ մը խօսելով խորհրդարանին մէջ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի չանայ զօրացնել զինուորական կազմակերպութիւնը, եւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատել արաբական պետութեանց, ամբողջ աչխարհի եւ մասնաւորապէս Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

ՄԱՐԴԿՈՒԹԻՒՆԸ պիտի կործանի Ք. ռումբով, չատ աւելի զօրաւոր քան ջրածին ռումբը, համաձայն Մ. Նահանգներու ծերակոյտի դինեալ ուժերու յանձնախումբի նախագահին՝ Թոյտինկսի, որ կը պահանջէ լեզու գտնել Մ. Միութեան հետ :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի ԶԻՆԱԿԻՑՆԵՐԸ զինուորական ժողով մը պիտի դումարեն այսօր, չաբաթ, փարիզի մէջ :

ՎԱՆԱՑ ԼԻՃԸ ՍԱՌԱՅ Է, ինչպէս կը գրեն պոլսոյ թերթերը : Քաղաքին արեւելեան կողմը, Արճէչ լիճը որ հարիւր քառ. քիլոմեթր տարածութիւն ունի, ամբողջութեամբ սառած է սաստիկ ցուրտերուն հետեւանքով : Գիւղացիները տասը մեթր թանձրութեամբ սառին վրայէն քալելով չրջակայ գիւղերը կ'երթան : Վանայ լճին բազմաթիւ մասերը սառած են եւ Դատուանէն հասած նաւը չէ կրցած Արճէչ մտնել : Գայլերը Վան կը մտնեն գիչերանց : Ոստիկաններ եւ զինուորներ ամէն գիչեր կը պայքարին անոնց դէմ, ջերմաչափը գերոյէն վար 25 աստիճան կը ցուցնէր անցեալ չաբթու :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ԲՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

25 Փետրուար, Շաբաթ գիչեր միչեու լոյս, դպրոցի սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի չաբաթ իրիկուն, 18 Փետրուար, ժամը 8·30ին, **Salle de la Géographie** :

Կը նախագահէ ընկեր Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ :

Կը խօսին ընկերներ ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ, ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին.— Կը պարեն ԹՈ – ՐՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՑՐՆԵՐ :

★

ՑԵՐԵԿՈՑԹ ՓԵՏՐ. 18Ի ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Վիէնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի «Մուրատ» խումբին կողմէ, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 2·30ին, Օհանջանեան Ակումբին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին : Կը խօսի Հ. ՏԱՍ – ՆԱՊԵՏԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն. Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ փարիզահայ կազմակերպութիւններու :

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ գործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր. Օր. ՄԱՒԻ ԿԱՒՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ – ՔԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻԼԳԻՒԼԵԱՆի :

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մասնակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,

ՂեկավարութԻամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի

Տոմսերը կանխաւ ապահովելու համար, դի – մել.— Comité Festival Alemchah, 19a, rue Caumartin Tél. Ope. 54.48 : Գրատուն Հ. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Dan. 88.65, գրատուն Մ. Պարսամեան, 46 rue Richer, Pro 64.90 :

ԿԱՐՏԱՆԷՆ Այբ Տիկին Խանում Ազատեան եւ զաւակները Սարգիս, Մարի եւ Բոզ Ազատեան – ները, ,փեսաները Պ. Տիգրան Թումայեան եւ Թումաս Կիւրակոսեան, սրտի դառն կսկիծով ի – րենց բարեկամներուն կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, հօր եւ աներհօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆի (Տիգրանակերտցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւան – դութեան, իր բնակարանին մէջ, Կարտան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Լիոնէն Տիկին Գոհարիկ Յովհաննէսեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Լիոնի Հայոց ե – կեղեցին, իր ողբացեալ ամուսնին՝ ՎԱՐԴԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի համար, Վարդանանց Զօրա – վարի տօնին առթիւ : Կը խնդրուի իր յիչատակը յարգողներէն ներկայ ըլլալ :

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԳԻԱԿԱՆ միութեան Լիոնի մասնաճիւղս կազմակերպած է թէյասեղան մը, այս կիրակի ժամը 3ին, Ֆրանքեւհայկական Մի – ութեան սրահին մէջ, rue Royer, ի պատիւ հայրենակից Գարեգին Պուճիքանեանի : Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները :

Պարահանդէս եւ երեկոյթ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

18 Փետրուար չաբաթ գիչեր Alhambraի չքեղ սրահներուն մէջ, 340 Bld. Chave :

Կազմակերպուած Գաղատիոյ (Անգարա) բարեսիրաց միութեան կողմէ, մասնակցութեամբ յայտնի նուագախումբի մը :

Անակնկալներ, foթիյոն եւ զանազան խաղեր :

Մուտքը 150 ֆրանք :

ԾԱԽՈՒ Է

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, մեթրոյին մօտ, բանուկ պողոտայի վրայ, չահաբեր, ԿՕՇ – ԿԱԿԱՐի ԽԱՆՈՒԹ մը, մեքենաներով (նորոգու – թիւն եւ նոր կօչիկ), 2 սենեակ եւ պզտիկ խոհա – նոց մը միասին : Մանրամասնութեան համար հեռաձայնել առաւօտները Պ. Գարաճեանի, Michelet 12 – 30 :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վիէն.— Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհի – ները եւ Սանուհիները «Համօ Օհանջանեան» ա – կումբին մէջ, այս չաբաթ իրիկուան ժամը 8ին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» կոմիտէի բոլոր ընկերները Շրջ. կոմիտէի կողմէ ժո – ղովի կը հրաւիրուին, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատետրերով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Լուսի Ակնունի են – թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Իսիի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ օր, ժամը 8·30ին, Երիմեան դպրոցին մէջ : Մասնաճիւղը նոյն օրը պիտի նկարուի :

ՊԱՆԵԻՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի դասախօսութիւնը այս երկուչաբթի, Salle Jean Jaurès, ժամը 10ին : Կը դասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ :

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԳԻԱԿԱՆի Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վիատիք, հայրենակից Մարտիկեանի սրահը :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյթը՝ այս երկուչաբթի, սովորական ժամուն, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը : Կը խօսի Պրոֆ. Ա – ՂԱՋԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ «Տեսիլքներու բնախօսական հիմքերը» :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— 11 Մարտ չաբաթ երեկոյ Հ. Մ. Մ.ը կը ներկայացնէ «ՋԱՐԾԵԼԸ ԱՐ – ԹԻՆ ԱՂԱՆ», Kremlin Bicêtreի մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շատ կարեւոր խնդրոյ մը առթիւ ժողովի կը հրաւիրուին Ֆր. Կ. Խաչի հետեւեալ մասնաճիւղերը իրենց վարչութիւններով.— Պոմոն, Մարսէյլ, Սէն Լու, Պուլվար Օսման, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերմ, Սէնթ Ման, Սէնթ Մարկրիտ, Կարտան, Լա Սիոթա, այս չորեքչաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին քաղաքի «Ահարոնեան» ակումբը :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան : Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է : Ոօսք պիտի արուի ներկաներուն : Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

La Ciotat, կիրակի 19 փետրուար :
Ste. Anne, երկուչաբթի 20 փետրուար :
Bld. Oddo, երեքչաբթի 21 փետրուար :

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ

LE DOME ARARAT

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆօՐԷՆ՝ Ս. ԳԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱ – ԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով :

1 Avenue Thiers · Կայարանի դիմաց

Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2

Հեռաձայն 890–38

ԾԱԽՈՒ Է

Հիւանդութեան պատճառով

Նպարավաճառի խանութ մը

ALIMENTATION COURS DES HALLES

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԷԿ ԹԱՂԱՄԱՍԻՆ ՄԷՋ

Բանուկ առուտուր, (երեք վաճառորդ, 2 կչիռ)

36 rue des Varennes

Métro Rue du Bac **Paris (7)**

Գաւառներէն դիմել դրաւոր

Ունի նաեւ բնակարան մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄ Ը — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 19 Février 1950 Կիրակի 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6082–Նոր շրջան թիւ 1493

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՆՁԻՆՔ ՆՈՒԻՐԵԱԼՔ»

Կատարեալ ողբերգութիւն՝ երիտասարդի մը մահը: Ինչ ազգի կամ դաւանանքի ալ պատկանի:

Ամէնէն քարացած սիրտն ալ պաղ սարսուռ մը կը զգայ, ի տես կանանչ արեւի մը խաւարման: Եթէ նոյնիսկ անչնչացած մարմինը ներկայացնէ համեստ գիւղացի մը, բանուոր կամ գինուոր:

Իսկ երբ յանկարծ կը խաւարի երիտասարդ մը՝ օժտուած բնածին կամ ստացական կարողութիւններով: Երբ կ'իյնայ գլուխ մը որ կոչուած էր ստեղծագործութեան կայծեր ցանելու իր ճամբուն վրայ ...

Այս եղաւ եղերական վախճանը անբախտ Գուրգէնին: Խաւարում՝ ճիշդ այն պահուն երբ ճամբուն կէսը հազիւ կտրած էր, իրրեւ կեանք եւ երկունք :

Իր մտերիմները կը պարզեն զանազան դիծեր՝ ողբացեալ երաժշտագէտին արժանիքներէն :

Այսօրուան յիշատակի տօնն ալ, որուն կը մասնակցին բազմաթիւ Միութիւններ, կը կազմէ կենդանի վկայութիւն մը ժողովրդական համակրանքի :

Գունազեղ ածականները չեն որ պիտի բացատրեն ուեւէ արուեստագէտի արժէքը :

Ողջ ըլլան թէ մեռած, մտքի եւ արուեստի մշակները բազմութեանց սրտին կը խօսին իրենց ստեղծագործութիւններով: Իրենց երկունքով ու վաստակով :

Կարճ տեւեց Գ· Ալէմշահի կեանքը: Բայց, ինչ որ կրցաւ արտադրել առաջին քսանամեակի ընթացքին, արդէն ապահոված է իր տեղը՝ մեր երաժշտական պատմութեան մէջ :

Վաւերական տաղանդին եւ արժէքին հետ, հարկ է հանդիսաւորապէս արձանագրել նաեւ իր նուիրումը :

Ո՛րքան դրոց – բրոցներ եւ արուեստագէտներ ունինք, որոնց «աչքը դուրն է», այս ակնախիղ պողոտաներուն վրայ :

Քանիներ ու քանի՛ներ հետզհետէ կը քչուին օրուան հովերէն, աւելի փայլուն դիրքեր գրաւելու համար օտար անդաստաններու մէջ :

Միայն փորձութիւնը չէ որ կը շլացնէ աչքերը, այլեւ անապարձութիւնը :

Եւ երբ ազգային գիտակցութիւնն ու հպարտութիւնն ալ կծկուին ,քայլերը մեքենաբար կ'ուղղուին դէպի խորթ, բայց աւելի չահաբեր աստիճաններ :

Երեւակայեցէք թէ ինչքան մթագնած պիտի ըլլար հայկական հորիզոնը՝ օտարութեան մէջ՝ եթէ չունենայինք ափ մը երաժշտագէտներ ու խմբավարներ, վառ պահելու համար հայկ· երգը :

Վառ պահել՝ տարիներու տքնութեամբ : Կուրծք տալով յաճախ անյաղթելի դժուարութեանց առջեւ :

Վառ պահել՝ ոչ միայն երգիչներ պատրաստելով եւ երգչախումբեր կազմակերպելով, այլեւ նոր գործեր արտադրելով: Ցօրինելով, դաշնաւորելով, մոռացութենէ փրկելով: Տարածելով երկրէ երկիր եւ գաղութէ գաղութ :

Անհրաժեշտ չէ անուններ յիշել, պարզելու համար «նուիրեալներու» այս չարքին յարատեւ եւ բազմարդիւն գործունէութեան բարիքները՝ օտար ափերու վրայ :

Անոնց մէջ կան տիպարներ որոնք Վարդապետին գործը կը չարունակեն ի գին իրենց առողջութեան եւ հանգստին: Կը տքնին՝ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու դիտակցութեամբ:

« Ձայները » չստոնց մարած պիտի ըլլային, եթէ անոնք ալ վարակուէին օրուան համաճարակէն :

Ցարդանքի, յիշատակի տօները առիթներ են, ոչ միայն մեր երախտագիտութիւնը յայտնելու , այլեւ կարգ մը պարտականութիւններ կատարելու համար :

Ահա կը տեսնէք,— նօսրացած կամ յոգնած են ոչ միայն երգչախումբերը, այլեւ երգիչներն ու երգչուհիները:

Մասնաւոր դուրգուրանքի եւ աշխատանքի կը կարօտի նաեւ այս ճակատը: Մանաւանդ այս ճակատը, ուր այնքան քիչ են «անձինք նուիրեալք»:

Գուրգէններու յիշատակը անթառամ կը մնայ, երբ նոյն եռանդով չարունակուի աշխատանքը , հայկական երգը թնդացնելու համար ի լուր աշխարհի :

Շ·

ԳՈՒՐԳԷՆ ԱԼԷՄՇԱՀ

Իր յիշատակի տօնը այսօր, կիրակի, Սալ Կավօ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ , որ ունի 25 գիտահետազօտական կաճառներ (ինստիտուտ) իր պոյուքեան կարճ ժամանակամիջոցին մեծ աշխատանքներ է կատարած: Բիւրականի աստղադիտարանը, զոր կը վարէ հանրահռչակ աստղագէտը , Վիկտոր Համբարձումեան, երեւան հանած է չարք մը աստեղային խումբեր: Ալիխանեան եղբայրներէ – րը կատարած են չարք մը բնագիտական յայտնութիւններ: Ակադեմիայի կենսաբանական կաճառը կը չարունակէ իր գիտահետազօտական աշխատանքները: Մշակուած է ծրագիր մը՝ Սեւան – Զանգու – Արաքս ջրային ցանցը օգտագործելու համար: Ուսումնասիրութիւն կը կատարուի ցեմենտի (կրաղիւս) նոր եւ ընտիր տեսակներու ստացման համար: Գիտական աշխատող Թումանեանի ղեկավարութեամբ, զգալի աշխատանք է կատարուած ցորենի, գարիի եւայլ բոյսերու աղնուացման եւ ցուրտին ու երաշտին դէմ դիմացկուն տեսակներ ստանալու համար : Խաղողի եւ գինիի արտադրութեան մէջ եւս զգալի նուաճումներ կան: «Ոսկեհատ »կոչուած խաղողէն կը ստացուի ընտիր գինի:

Ակադեմիայի ծրագրին համաձայն, ցամքեցուցած են Ղուռ կոչուած ճահիճները:

Գիտական ակադեմիան կարեւոր ծրագիրներ մշակած է 1950ի համար: Հրատարակուած են հետեւեալ գիտական աշխատութիւնները·— 1. «Երեւանի Ֆլորան», 2. «Հայաստանի Ֆլորան», (Ա· Հատոր): Կը պատրաստուի «Կովկասի բուսակատնութիւնը» մեծածաւալ աշխատութիւնը :

Սղագրեց՝ Գ· ՄԻՄԵՌՆԱԿ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մէջ դասել սկսան երկու մարսաստանեալներ, մէկը՝ անգլիացի առեւտրական մը, Սէնտըրս, միւսը՝ Ամերիկացի մը, Վոկլհր: Երկուքն ալ ամբաստանուած են իբրեւ լրտեսներ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ առաջին դատաւարութեան իսկ, Սէնտըրս խոստովանեցաւ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր Աւստրիոյ , Իտալիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ: Իբրեւ ինթելիճընսի գործակալ՝ 1940էն ի վեր, դտնուած է Եգիպտոս, Պարսկաստան, Իրաք եւ Սուրիա: Իրեն հետ ամբաստանուած են հինգ Հունգարներ, որոնց մէկը կին: Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ ամերիկացի ամբաստանեալին վճիռն ալ նախապէս տրուած է: Սէնտըրսի քոյրը կ'ըսէ թէ եղբայրը թմրեցուցած են զանազան դեղերով եւթէ վերջին լուսանկարը իրականին ստուերը կը ներկայացնէ ծ

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ կողմէ պատրաստուած տեղեկագիր մը կ'ըսէ թէ աշխարհի ճարտարագործական արտադրութիւնը 1949ին հաղիւ 49 առ հարիւր աւելի եղած է, բաղդատելով 1937ի հետ, թէ ճախողած են հաւասարակշռութիւնը վերահաստատելու բոլոր ջանքերը, հետզհետէ աւելի ծանրացնելով կացութիւնը :

Զօրավարներու խնդիրը կը ծանրանայ

ԹՈՒՆԱՒՈՐՄԱՆ ՓՈ՞ՐՁ ՄԸ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ Է

Խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովը կը չարունակէ հարցաքննել նախարարներ եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձեր, լուսաբանելու համար երկու զօրավարներու չուրջ ծագած խնդիրները:

Ինչպէս կը յիշուի, այդ զօրավարներէն մէկը, սպարապետ Իւլվէռ, գաղտնի տեղեկագիր մը պատրաստած էր Հնդկաչինի մասին, որ վիճէթ – Նամի գործակալներուն ձեռքն անցաւ: (Թերթերը ըրեցին թէ ծախուած է մօտ 3 միլիոն ֆր·ի):

Ուրբաթ օր երկրորդ անգամ հարցաքննուեցաւ զօր· Իւլվէռ որ առաջին քննութեան առեն մերժած էր պատասխանել կարգ մը հարցումներու : Այն առեն ըսած էր թէ մեքենայութիւն մը սարքուած է իրեն դէմ: Այս առթիւ կը դանդատէր թէ պաշտպանութեան նախորդ նախարարը՝ պ· Քոսթ – Ֆլորէ կ'ուզէ հոսանք մը ստեղծել իրեն դէմ եւն .:

Երկրորդ հարցաքննութեան առեն, չատ աւելի ծանրակչիռ յայտարարութիւններ ըրաւ զօրավարը, մեղադրելով հինգ ընկերվարական նախարարներ: Ըսաւ թէ կարգ մը անձեր որոնք նոյնպէս մեղսակից են, «չատ աւելի բարձր դիրք ունին քան նախարարները»: Յետոյ բացատրեց թէ փախստական Ռոժէ Փէռէ (տեղեկագրի վաճառման միջնորդը), չատ աւելի զօրաւոր էր քան ինք: «Ցաճախ կը տեսնէի Փէռէն: Ֆրանսական բանակին սպարապետը այնքան զօրաւոր չէր որքան Փէռէ»: Իր վկայութեան համաձայն, երբ Հնդկաչին այցելեց, Ֆրանսական մարզպանը՝ պ· Փինեօն ըսած էր թէ Փէռէ յարաբերութիւն հաստատած է իրեն (մարզպանին) եւ ապստամբներուն միջեւ:

Զանազան դէպքեր յիշելէ վերջ, զօրավարը պատմեց նաեւ թէ «ուզեցին զինքը հեռացնել բոլոր միջոցներով, նոյնիսկ թունաւորելով » :

— « Հոկտեմբեր 24ի առաւօտ տենդ մը ունեցայ, 39·9 աստիճան ջերմութեամբ: Ամէնքն ալ կարծեցին թէ կրիմ ունիմ: Բժիշկը աւելի կասկածոտ էր: Հոկտ· 25ին մէզս քննեցին, երկրորդ անգամ ալ՝ 27ին եւ արսէնիք գտան: Այդ, մեր տունին մէջ ոչ մէկը այս դեղը առած էր: Ուրեմն թունաւորում փորձուած էր դուրսէն: Ձեզի՝ կը թողում եզրակացութիւնը »:

Ցանձնաժողովին անդամները չարունակ նոր – դացուցիչ հարցումներ կ'ուղղէին: Օրինակ, — Ո– րոնք են այն ականաւոր անձերը որոնց վրայ ազդեցութիւն ունէր Փէռէ: Զօրավարը նախ ըսաւ ·— «Ձեմ դիտեր, դժուար է ճիշդ պատասխան տալ» : Յետոյ խոստացաւ դրաւորապէս յանձնաժողովին հաղորդել «ցուցմունքներ որոնց չնորհիւ պիտի կրնան գտնել անունները »:

Երբ զօրավարը կը դժկամակէր պատասխանել կարգ մը հարցումներու, յանձնաժողովին անդամներէն մէկը դիտել տուաւ թէ այս մերժումը «մեծապէս կը ծանրացնէ կացութիւնը »: Ու – րիշ մը «ցաւալի» գտաւ մերժումը: Զօրավարը ի վերջոյ յանձն առնելով դրաւոր յայտարարութիւն մը տալ, խոստացաւ միայն իր ստորագասներուն հետ խօսիլ, պատասխանը պատրաստելու համար:

★ *Պ· Ռամատիէ, ազգ· պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, յայտարարեց թէ չի ճանչ – նար Փէռէն: «Երբեք չեմ տեսած զայն: Իմ չրջա – պատս ալ չէր ճանչնար զայն եւ երբեք չէ խօսած անոր մասին »:*

Ուրիշ ականաւոր անձեր ալ չարունակ հերքումներ կամ լուսաբանութիւններ կը հաղորդեն մամուլին: Միեւնոյն առեն դաղտնի նամակներ կը հրատարակուին, աւելի կնճռոտելով խնդիրը :

Բանուորական խլրտումներ

Տեղական մամուլը մեծ մասով ճախողած կը նկատէ ուրբաթ օրուան գործադուլը , որ սարքած էր միայն Աշխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ :

Փարիզի երկաթուղիներուն երթեւեկը մասամբ միայն խանգարուեցաւ, առտուան ժամը 8 — 10, իսկ հանքագործներուն 60 — 70 առ հարիւրը չարունակեցին աշխատիլ: Ներքին նախարարութիւնը , որ բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էր, կը յայտարարէ թէ «գործադուլը կատարեալ ճախողանք մը եղաւ»: Թէ կառավարական եւ թէ ոչ – համայնավար չրջանակներու մէջ գործադուլը կը համարուի համայնավարական փորձ մը՝ չլաւելու համար ազգայնացուած հաստատութիւնները: Իրենց գլխաւոր նպատակն է խափանել գինամթերքի առաքումը դէպի Հնդկաչին եւ ամերիկեան զէնքերու պարպումը :

Կառավարութիւնը որոշած է խիստ միջոցներ ձեռք առնել, ի նախատեսութիւն նոր գործադուլներու: Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, պիտի գործադրուի 1939ի բացառիկ օրէնքը , որ տասը տարի թիւպարատութենէն մինչեւ մահապատիժ կը տրամադրէ սպառազինութեանց պայմանագիրներն –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԳՈՒՐԳԷՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սիրուած ու դնահատուած ղէմքի մը կանխահաս անհետացումը աւելի եղերական կերպով կը յիշեցնէ մեր ֆիզիքական գոյութեան խախուտ հանգամանքը :

Ցաւրդել անհետացողին յիշատակը կը նշանակէ անոր վերապրումը սերունդէ սերունդ հոգի – ներու մէջ, որ մշտնջենական է :

Յիշատակի նուիրական զգացումը միակ շնորհքն է զոր կը վայելեն մարդիկ, իրենց արժէքները ժամանակին ու մոռացութեան աւերէն փրկելու համար :

Պետրոս Դուրեանի մտահոգութիւնը այդ մասին՝ զոր բանաստեղծը այնքան հոգեյոյզ չեշտով մը ի յայտ կը բերէ իր քերթուածին, « Իմ Մահը»ի մէջ, հոգեբանական է եւ մարդկային :

Ձմոռցուելու մտահոգութիւնը ինքնին կը խորովէ, լռին, ամէն հոգի :

Ի յիշատակ Գ. Ալէմշահի այսօր կ'երկակի, սարքուած նուագահանդէսը կը խտացնէ այդպիսի պարտականութեան մը լրացման իմաստը, եւ կ'ըլլայ նաեւ առիթ մը, անդամ մըն ալ առանձնապէս ամփոփելու մեր մտածումները իր անձին եւ ստեղծագործութիւններուն վրայ :

Բայց ինչպէ՞ս կարելի է անջատել իրարմէ նաեւ զգայուն մարդը եւ ստեղծագործող արուեստագէտը Գուրգէնի անձին մէջ :

Անոնց համար որ մօտէն ճանչցան զինքը, կամ վայելեցին անոր բարեկամութիւնը, (եւ որքան բազմաթիւ են անոնք, բոլորն ալ չհուսած իր անկեղծ ու հաղորդիչ բնաւորութեամբ) դժուար պիտի չըլլայ դնել անհատին մէկ հարազատ պատկերը իր բոլոր ստեղծագործութիւններուն մէջ :

Թէ երգերը, թէ սէնիօնիէ դործերը, անկեղծ ու անսեթեւեթ՝ իր հոգիէն մեր հոգիներուն ուղղուած զգայուն բանբերներ են :

Գուրգէն եթէ երաժիշտ չըլլար տպահովաբար պիտի ըլլար բանաստեղծ մը :

Ան տեւականօրէն կը զգայ բանաստեղծութեան եւ երաժշտութեան հանդիսութիւնը, եւ իր զգայական ներաշխարհին մէջ այդ երկու արուեստները կը նոյնանան մէկ թրթռացումի մէջ :

Պէթհով Պրենթանոյի ուղղած իր նամակներէն մէկուն մէջ Պէթովըն կը գրէր .—

« Մեղեդին բանաստեղծութեան զգայուն կեանքն է : Անոր միջոցա՞ւ որ նաեւ քերթուածի մը հոգեղէն պարունակութիւնը աւելի բնական ճամբով մը կը թափանցէ մեր զգայնութենէն ներս » :

Արդարեւ ալ Գուրգէն Ալէմշահ, հազիւ թէ իր զգայնութիւնը քերթուածի մը ընթերցումէն, կամ անոր իրեն պատճառած խոհումէն կայծը առած՝ ինքնամատոյց եւ անդարձ որոշումով մը իսկոյն կը վերածուի աւելի հաղորդիչ միջնորդի մը, այսինքն մեղեդիի :

Իր արուեստին ամէնէն ցայտուն դիծերէն մին է այդ :

Ըլլայ նաեւ պատմուածք մը կամ սրբագան նիւթ մը որ գինքը կը ներշնչէ՝ արուեստագէտը ներքին անդիմադրելի պէտքը կը զգայ նոյնպէս երգելու : Առնենք իր « Հէքեաթեր» կամ « Աւարայրի պատերազմ»ը անուն փօէմ սէնֆոնիէները : Մէկ ծայրէն միւսը կը տիրապետէ իր ցայտուն այդ յատկանիշը :

Այդ պատճառաւ ալ ոեւէ երգիչ կամ երգչուհիի մօտ իր գործերը պիտի գտնեն նաեւ ամէնէն ջերմ ընդունելութիւնը : Այնքան հաղորդիչ են անոնք արուեստագէտի մը զգացումներուն, այնքան կը ներշնչեն անոնք մեներգողը :

Իսկ թէմֆիք տեսակէտէն իր գործերը կը վայելեն դարձեալ նոյնքան առաւելութիւններ :

Հեղինակութիւն մը այնպէս ինչպէս յղացուած է արուեստագէտին կողմէ թուղթին վրայ, արտայայտութեան պահուն անպայման ակնկալուած արդիւնքը չի տար միշտ :

Ատոր յաջողութեան գաղտնիքը եթէ սերտօրէն կապուած է հեղինակին փորձառութեան կամ իր թէմֆիք ձանօթութիւններուն որակին հետ, սակայն ստեղծագործութեան մէջ դժուար բացատրելի յատկութիւն մըն է դարձեալ որ առաւելապէս կը բնորոշէ անոր ճակատագիրը :

Մենք զայն պիտի կոչենք ճաշակ :

Ահա մոզական երկու բառերը, ճաշակ եւ հմայք :

Նախախնամութիւնը չատեր անհնայ կը զրկէ այդ չնորհէն, իսկ ուրիշներու ալ կը բաշխէ առատօրէն :

Գուրգէն Ալէմշահ կը պատկանէր այդ բախտաւորներու կարգին : Մանաւանդ որ ունէր հայեցի ճաշակ մը :

Բայց ափսոս որ կարճատեւ եղաւ իր ստեղծագործ չրջանը եւ կիսաւարտ մնաց իր գործը :

Սակայն իր թողած երկը պիտի մնայ անշուշտ մէկ օղակը հայ արուեստի ոսկի չղթային :

Գ. ՔԷՐՔՈԹՃԵԱՆ

ԳՈՒՐԳԷՆԸ ԻՐՐԵՒ ԸՆԿԵՐ

Մեր մեծադոյն եւ վաղամեռ բանաստեղծներէն՝ Պետրոս Դուրեան, մահուան եւ յիշատակի մասին, իր ինքնուրոյն քնարով կ'երգէր « ... Եւ յիշատակս ալ թառամի , ո՛հ, այն ատեն ես կը մեռնիմ » :

Բանաստեղծ եւ երգահան, որքան նմանու – թիւն հոգիներու, կեանքի եւ մահուան իրենց ինքնայատուկ ըմբռնումով : Երգ, իրենց կեանքի տեւողութեան եւ երգ, իրենց մահէն վերջն ալ : Մահեր որոնք մեռնիլ չեն գիտեր, երգեր որ մի – այն դիտեն ապրիլ, եւ ապրեցնել :

Երկու տարի առաջ գոյժ մը Ամերիկայէն .— Գուրգէն Ալէմշահ ոչ եւս է : Այդպիսի անակնկալ մահուան առջեւ, մարդ անմիջապէս կը մտածէ .— Ոչ, ան կ'ապրի իր գործով : Բայց միաժամանակ անբացատրելի քարէ տխրութիւն մը կը պատէ զեզ, երբ ծանօթն ես ու մտերիմը, մէկ խօսքով ընկերը մեռնողին : Մտքիդ պաստառին վրայ կը տեսնես ու կը զգաս զինքը, իր երգերն ու մտերիմ չարժուձեւերը, գլանիկը շրթներուն, գաշնակն ու ...

Հոս կանգ կ'առնէ այլեւս յիշողութիւնը, աւելի ճիշդ կը վերածուի ապրումներու :

Գրելով չէ որ կարելի է գինքը ապրեցնել եւ ներկայացնել այնպէս ինչպէս որ էր : Ձկայ ինքը, բայց կայ եւ կ'ապրի իր գործը :

Դաշնակ եւ Գուրգէն, անբաժանելի ընկերներ եւ մտերիմներ ...

Դժուար էր այդ տարին, պատերազմը հազիւ վերջացած՝ դաշնակ գտնելը : Գուրգէն իմացած էր որ Փարիզէն բաւական հեռու, Reimsի մօտերը, դղեակի մը մէջ Pleyel դաշնակ մը կար : Երգ էր իր ամբողջ կեանքը եւ դաշնակն ալ կարծէք ինքնաբերաբար գինքը հոն կը մղէր :

Ա՞ն մեզ համոզեց թէ մենք գինքը .— չեմ գիտեր : Առաուն կանուխ, կառքով ճամբայ ելանք չորս ընկերներով : Վառելանիւթ չկար եւ բացարձակ պէտք էր ինքնաչարժով պատերազմական համար :

Սիրելի խմբագիրը, հոս փակագիծ մը, — գիտե՞ս թէ ինչ կառքով գացինք .— « Ցառաջ»ի բացառիկ արտօնագրով եւ « Ցառաջ»ն ալ կառքին ճակատին փակցուած : Եթէ դուն մեզի հետ չէիր սակայն ներկայութիւնդ կը զգայինք :

Ճամբու ընթացքին յաճախ կանգ կ'առնէինք Auberge կոչուած անակներու առջեւ, « օրհնուած ջուր»ով մեր չորցած կոկորդները քիչ մը աչխուժացնելու :

Աւելորդ է ըսել թէ երգով երգ էր ամբողջ ճամբու տեւողութիւնը եւ մեր կոկորդները այդքան ալ վարժ չէին, երկար դիմադրելու : Գուրգէնը թէեւ կընար, բայց մենք ի վիճակի չէինք տակալու եւ գինքն ալ մեզի՝ երգի սկանակներուս հետ կ'առաջնորդէինք « օրհնուելու» : Այնպէս որ երբ հասանք մեր վերջնական հանգրուանը, դղեակին հսկայ սրահին մէջ, եւ Գուրգէնը սկսաւ փորձել այդ պղպջաւոր դաշնակը, ափ ի բերան մնացինք : Դաշնակը մեր մտաներու հարուածին կարծես թիթեղէ ձայն մը դուրս կուտար, իսկ երբ ինքը կը փորձէր ... ի՞նչ ըսեմ, կարծես մեղր կը հոսէր, թէեւ երկար ժամանակ անգործածելի մնացած էր դաշնակը գերմանական եւ ամերիկեան գինուորներու քմահաճոյքներուն ենթարկուելէն վերջ :

Թէ ի՞նչ եղաւ դաշնակի պատմութիւնը, չեմ գիտեր, բայց մութը կոխած էր արդէն եւ ճաշարան դացինք, ապահովելէ վերջ այդ քաղաքին պանդոկներէն մէկուն մէջ, քանի մը սենեակ, գիշերուան համար : Հոն պիտի մնայինք այդ գիշեր : Այդպէս որոշած էր մեր չորսերու ժողովը, միաձայնութեամբ :

Ճաչի ընթացքին, յանկարծ ճաչասրահին դուռը ուժգին բացուեցաւ եւ ամերիկացի գինուոր մը, յանկարծ ներս մտնելով, « եկուր հոս», հրամայեց ճաշող կնոջ մը եւ հրելով դուրս հանեց : Գուրգէնը, խորապէս ազդուած, ոտքի ելաւ եւ հրամայական— « տղաք, ելլենք երթանք : Կը նայիս հիմա այդ գինուորը ետ կը դառնայ, եւ փորձանք մը կը պատահի» :

Զուր անցան մեր չանքերը, գինքը համոզելու համար : Վերջապէս դուրս ելանք ճաչարանէն : « Կառքը ո՞ւր է, ըսաւ, փարիզ վերադառնանք » :

— Գուրգէն, սենեակները վարձուած են, գիշերը հոս պիտի մնանք :

Անօգուտ : Համակերպեցանք եւ կառքը հազիւ ճամբայ ելած, նկատեցինք թէ բան մը կար որ չէր քալեր : Կառքը կը հազար : Քանի մը հարիւր մեթր քշելէ վերջ, երբ կ'անցնէինք կառատան առջեւէն, Գուրգէնը սրամտօրէն, — « Տղաք, չատ չհեռանանք այս տեղերէն, ի՞նչ կ'ըլլայ, ի՞նչ չըլլար» :

Մէկ քարով երկու թռչուն, թերեւս կը զղջար որ մեզի պատահած էր փարիզ մեկնիլ գիշերանց, երբ մանաւանդ կառքը քշող ընկերն ալ յղութեան նշաններ արդէն ցոյց կուտար :

Այդ վիճակով, ամբողջ գիշերը ճամբորդեցինք : Ցոգնած ու դադրած : Երգելու կարողութիւն այլեւս չէր մնացած մեր վրայ :

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՀԱՑԿ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ .— Հետեւեալը ամփոփումն է դասախոսութեան մը զոր կատարած էր Գ. Ալէմշահ Պարիզի « Նաւասարդ» Ակումբին մէջ, 1938 Նոյեմբերի վերջերը .—

Նախ՝ պէտք է դնահատել իրարմէ հայկ. եւ բաժշտութիւնը եւ հայ երաժիշտներու դործերը , որոնք տարբեր յատկանիշեր ունին :

Սովորաբար հայկ. երաժշտութիւն կոչուածը երեք մասի կը բաժնուի. ազգային երգեր, եկեղեցական երգեր եւ ժողովրդական կամ գեղջուկ երգեր :

Մեր ազգային երգերը, շատ յաճախ, իրրեւ երգ ու երաժշտութիւն ազգային չեն. կամ շատ քիչ բան ունին, անոնց խօսքերն իսկ երբեմն, օտար են, ինչպէս եղանակները, այսպէս փամ փորտանի եղանակը, Մեր Հայրենիքը եւ ուրիշներ՝ օտար եղանակներ են :

Եկեղեցական երաժշտութիւնը որ դարերու կնիքն ունի իր վրայ եւ ներկայիս ազգային դարձած է, կրած է բազմազան ազդեցութիւններ, հեռուներէ՝ մեր քաղաքական կացութեան եւ մշակութային չփումներուն : Կրած է հրէական , հռոմէական, պարսկական, ռուսական եւ առհասարակ արեւելեան ազդեցութիւններ :

Այս ազդեցութիւնը ուժեղ եղած է մասնաւորաբար մեր պատարագի եւ չարականներէն դուրս եղած արարողութեանց ու երգերուն վրայ, ինչպէս Սուրբ Սուրբը, Հայր Մերը : Հրէական ազդեցութիւնը եկած է քրիստոնէութեան հետ : Ցաճախ Սինակոկ մը կը չփոթուի իր երաժշտութեամբ Հայ եկեղեցիին հետ, եթէ մոռնանք Սինակոկի մը այլ տպաւորութիւնները :

Ուրիշ ազդերու կարդին ռուսական երաժշտութիւնը մեծապէս ազդած է : Եկմալեանի պատարագը՝ կազմուած է ռուսական ազդեցութեան տակ : Եւ եթէ Եկմալեան այնքան համբաւ ունի , անոր համար է որ կատարեալ եւ ամբողջական գործ մը ձգած է :

Եկեղեցական երաժշտութեան մէջ հայկական են մասնաւորաբար չարականները եւ քանի մը այլ օրհներգութիւններ :

Կոմիտաս Վարդապետի պատարագը, աւելի գոյած, աւելի հայեցի հատուածներ ունի : Դժբախտաբար, մեծ երաժիշտը ժամանակ չէ ունեցած մշակելու եւ ամբողջացնելու իր այս գործը : Կը կարծեմ թէ առժամեայ, հանդիսութեան մը առիթով գրուած է ան, հետագային աւելի մշակուելու եւ ամբողջացնելու համար : Բայց տեղ տեղ իր հանճարին եւ աննման արուեստին ցոլքերուն կը հանդիպինք :

Հայկ. երաժշտութիւնը, իր ոգիով, դեղեց –

Փարիզի հեռաւոր արուարձաններուն հազիւ մօտեցած, կառքը քանի մը անդամ ճռնչեց, եւ ալ տեղէն չչարժեցաւ : Վառելանիւթ չկար այլեւս, ոչ իսկ մէկ կաթիլ : Թէեւ վառելանիւթի կաթողները մեր գրպանն էին, սակայն այդ ժամուն — առտուան ժամը 3ին — ի՞նչ կարելի էր ընել, այն ալ ամայի տեղ մը :

Մեր ուղեկիցներէն մէկուն, քնական տեղէն աւելի քան երկու քիլոմեթր հեռու ինկած էինք : Մեր չար բախտէն, կառքը հրելով պէտք էր բարձունքն ի վեր ելլել եւ ընկերոջ տանը հասնելու մէջ պահուած վառելանիւթէն, պաշար բերել, մինչեւ փարիզ հասնելու համար : Բայց ի՞նչպէս բերել այդ քանի մը լիտրը : Թիթեղ չկար : Առտուան այդ ժամուն, պաղ հով մըն ալ կը փչէր : Գուրգէնը տկար ըլլալով, ուղեցինք որ կառքին մէջ մնայ եւ վարչ զայն : Անկարելի եղաւ : Մեղի հետ ան ալ սկսաւ կառքին եռեւէն հրել, դէպի բարձունքը :

Պատմութեան մնացեալ մասը՝ ուրիշ առթիւ : Մէկ խօսքով ըսեմ որ ընկերականութեան իր չմոռնումը խտացած էր հիացում կը պատճառէր բոլորիս՝ գինքը ճանչցողներուս : Բաւին բուն իմաստով ընկեր մըն էր Գուրգէնը :

Կառքին եռեւէն հրելով, կրկին իր գուրգուրանքը ցոյց տուաւ մեղի հանդէպ .— « Տղաք ցուրտ է ուշադրութիւն ըրէք, լաւ մը փութեցէք, պաղ չառնէք» : Ինքը երկու ամիս առաջ անկողնէն ելած էր եւ մեր մասին կը մտածէր այդ վայրկեանին, մեր բոլորպաղատանքներն ու սպառնալիքները ոչ մէկ օգուտ ունեցան, գինքը կառքին մէջ նստեցնելու համար :

Ընկերասէր էր եւ այդպէս մնաց մինչեւ վերջին վայրկեանը : Իր կորուստը երբեմն մտածել կուտայ ինծի թէ արդեօք այդ ընկերականութեան զոհ չգնա՞ց Գուրգէնը :

Երկու տարի առաջ, իր մասին խօսելով, կը գրէի թէ երգ կը հոսէր իր մատներէն եւ չրթներէն : Այո երգ մըն էր իր կեանքն ու ամբողջ էութիւնը : Բայց ափսոս, կէս մնաց այդ երգը, իր ծրագիրներուն միայն մէկ մասը իրագործուեցաւ :

Հակառակ այդ բոլորին, ինչ որ ձգած է իր ետին, կը բաւէ յաւերժացնելու իր յիշատակը :

ՆԵՐՍԷՍ

ՆԿԱՉՆ ՎԱԿՎԱ

Ֆ.

Հրաշալի գարուն էր։ Ամեն ինչ ծաղկած էր։ Ծառերը ծաղկած էին, ինչպես հարսնացու։ Ամեն կողմ ծաղիկներ էին բուսած։ Ամեն կողմ ծաղիկներ էին բացվում։ Ամեն կողմ ծաղիկներ էին ժպտում։

Ես ինքս էլ ծաղկած էի։ Ես էլ ծաղիկ էի։ Ես էլ ժպտում էի։

Ես ապրում էի մի գյուղում, որ կոչվում էր Ոսկեվազ։ Գյուղի մոտով հոսում էր Ոսկեվազ գետը։ Գետի ափերին ուռենիներ էին աճում։ Ուռենիների տակ ես հաճախ էի նստում։ Ես նստում էի ուռենիների տակ, ձկնորսություն էի անում։ Ես ձուկ էի բռնում։

Ես ձուկ էի բռնում, ինչպես ասացի։ Ես ձուկ էի բռնում, որովհետև ես ձկնորս էի։ Ես ձկնորս էի, որովհետև ես ապրում էի Ոսկեվազ գյուղում։ Ես ապրում էի Ոսկեվազ գյուղում, որովհետև ես ձկնորս էի։

Ես ձկնորս էի, ինչպես ասացի։ Ես ձկնորս էի, ինչպես ասաց

բու զործադրութեան կամ զինամթերքի արտա – դրութեան եւ յանձնումի դէմ կատարուած վնա – սարարութեանց համար : Թերթերը կը զրեն թէ համայնավարները այժմ կը փորձեն ընդհանուր զործադուլ սարքել զինագործարաններու եւ նա – ւարաններու մէջ : Ամէն տեղ ալ, բանուորական պահանջներուն հետ կը խառնուին քաղաքական խնդիրներ :

Քրիստոնեայ աշխատաւորներու Դաշնակցու – թեան ընդհ · քարտուղարը հաստատելով ուրբաթ օրուան զործադուլին ձախողումը, յայտարարեց · — «Այս ձախողանքը անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ երբ ազատ կազմակերպութիւնները կ'ընդդէմ – մանան այսպիսի յոյգերու, չարժումը չի յա – ջողիր ...

★ Մեռաղագործական հաստատութեանց վա – րիչները ժողով զումարելով արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչներուն հետ, յայտա – րարեցին թէ անկարելի է 5 առ հարիւրէն աւելի յատկում կատարել ներկայ աշխատավարձին վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՕՐ · ՏՐ ԿՈՂ նոր ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ «կը հաւատայ որ պիտի չհային : Կ'ընդունինք ա – մերիկեան օգնութիւնը, բայց չենք ուզեր անոնց դրպանը մտնել » :

ՋՈՒԻՑԵՐԻՈՑ ազգ · պաշտպանութեան նա – խարարը հնդամեայ ծրագիր մը պատրաստած է, բանակին վերազինման համար : Ան առթիւ յայ – տարարեց թէ երկիրը ամէն բանէ առաջ պէտք է ունենայ խիստ չարժուն, սպառազէն բանակ մը, զո – րացած՝ արդիական զէնքերով : Հիւլէական պա – տերազմի մասին ալ խօսելով, նախարարը յայ – տարարեց թէ Ջուիցերիա չուզեր այդ կարգի զէն – քեր պատրաստել, եւ մասնաւոր յանձնախումբը պարզապէս պաշտպանողական միջոցներ պիտի փնտռէ, հիւլէական ռումբին դէմ : Ջուիցերիա պիտի կռուի ոեւէ բանակի դէմ որ կը փորձէ ար – շաւել կամ երկիրը իբրեւ խարիսխ զործածել, ու – րիչի մը վրայ յարձակելու համար :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ զինարշաւը դադրեցնելու հա – մար, — Զըրչիլ իր վերջին ընտրական ճառը խօ – սելով, պնդեց թէ անհրաժեշտ է նոր խորհրդակ – ցութեան մը հրաւիրել երեք Մեծերը : Ցեսոյ ը – սաւ թէ «այս ընտրութիւնը վերջին պատեհու – թիւնն է Անգլիոյ համար եւ եթէ աշխատաւորա – կանները յաղթեն, երկիրը մինակ պիտի մնայ ա – զատ աշխարհի մը մէջ : Քսանըհինգ միլիոն ուն – կնդիրներ կը լսէին իր ճառը, անթելի միջոցաւ : — Աշխատաւորականները դիտել կուտան թէ Զըր – չիլի չիյնար խօսիլ Սթալինի հետ, եթէ առթ ներկայանայ :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հետապրեն թէ Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութեանց առթիւ, կուսակցու – թիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որ կը բռնէ թերթերուն մէկուկէս էջը : Յայտարարու – թիւնը կ'ըսէ թէ կուսակցութեան անմիջական նը – պատակն է անկարելի դարձնել պատերազմը : «Կուսակցութիւնը պիտի չարունակէ անխոնջ պայ – քարը միջազգային զործակցութեան համար, և խնդիր խաղաղութեան : Պիտի չարունակէ պայքա – րիլ, ամրապնդելու համար եղբայրական կապե – րը ժողովրդավար երկիրներուն հետ» եւն · :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարու – թիւնը նոր օրէնք մը կը մշակէ, պատժելու համար հակահրէական ձեռնարկները, ինչպէս եւ դաւա – ճանութիւնը :

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ · ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առ – նելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վճա – ռանիչով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է գիմեն մեզի, առանց վարա – նելու, եւ կատարելագոյն գոհ պիտի մնան : Օրի – նական գիներ, առանց յաւելումի : Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :

Սառցած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրան – սայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ – դուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵՄԱՆի հայերէն արեւել – եան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանո – նի, ուտի, ջութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրա – պրող ներկայացուցիչներ :

Մանաւանդ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Նախաձեռնութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգ – չախումբի, ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ, Ն · Ա · ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ հովանաւորութեամբ Փարիզահայ կազմակերպութիւններու :

Salle Gaveau — 45, Rue la Boëtie

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ ԺԱՄԸ 14.30ԻՆ

Երգեցիկ եւ սէնֆոնիկ նուագահանդէս, նուիրուած ԳՈՒՐԳԻՆ Մ · ԱԼԷՄՇԱՀԻ զործերուն

Մասնակցութեամբ, յայտագրի կարգով՝ Օր · Օր · ՄԱՄԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ, ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆի եւ ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆի :

Pasdeloupի սէնֆոնիկ նուագախումբը մաս – նակցութեամբ ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբի,

Ղեկավարութեամբ՝ ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆի

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑ – ԲՈՑԾ, բժշկական ամսաթերթ, խմբ · Շ · Նարդունի, թիւ 110 (Փետրուար), հետեւեալ բովանդակութեամբ ·—

Ամանորեայ սովորութիւններ (Շ · Նարդու – նի) : Գլխու ցաւերը (Տոքթ · Գալուստեան) : Սրտի հիւանդութիւն ունէր (Տոքթ · Քօլօլեան) : Բորա – թթու (Տոքթ · Շ · Այվազեան) : Լեմոնի ջուրով լո – զանք (Տոքթ · Լոքման) : Վահանագեղձի զերաշ – խուժութիւն (Տոքթ · Սերոբեան) : Պատմութիւն բժշկութեան (Բամաջեան) : «Վարի տունը հի – անդ է» (Տոքթ · Ասքանազ) : Մայրական սխալներ (Քաղհան) : Պատասխան հիւանդներու հարցում – ներուն :

Տարեկան բաժնեդինը 600 ֆրանք : Դիմել 17 Rue Damesme, Paris (13) :

ԿԱՐՏԱՆԷՆ Այրի Տիկին Ֆանում Ազատեան եւ զաւակները Սարգիս, Մարի եւ Բոզ Ազատեան – ները, ,փեսաները Պ · Տիգրան Թումայեան եւ Թովմաս Կիրակոսեան, սրտի զառն կսկիծով կ – ըրենց բարեկամներուն կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, հօր եւ աներհօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆի (Տիգրանակերտցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւան – դութեան , իր բնակարանին մէջ, Կարտան :

Հ · Ց · Դ · ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ՊՈՄՈՆԻ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

25 Փետրուար, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս , դպրոցի սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴԻԱԿԱՆ միութեան Լիոնի մասնաճիւղս կազմակերպած է թէյասեղան մը , այս կիրակի ժամը 3ին, Ֆրանքեւհայկական Մի – ութեան սրահին մէջ, rue Koyer, ի պատիւ հայրե – նակից Գարեգին Պուճիւքանեանի : Կը հրաւիրուին բոլոր բարեկամները :

ՖՐ · Կ · ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ ՄԱՆՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մասնակցութեամբ Հ · Ց · Դ · Նոր Սերունդին, փետրուար 26 կիրակի ժամը 4էն կէս դիշեր, քա – ղաքապետարանի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական գեղեցիկ բաժին մը , կը ներկայացուի Սիպիլ – Ալփասլանի ՄԱԳՆԻՍԸ , Բիւթանիոյ ժողովրդական երգերով : Երգեցիկ խումբ, ղեկավարութեամբ Պ · ՄԵՍՈՒՄԵՆՑի :

Մուտքը 75 ֆրանք : Աճուրդ չկայ : Պիւֆէն ճոխ ու մատչելի, պատրաստուած Խաչուհիներէ :

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ՖՕՆՏԸ չնորհա – կալութեամբ ստացած է Պ · Գաբրիէլ Գարակէօզ – եանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հե – ռաւեալ նուէրները ·— Այրի Տիկին Գարակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Երանոսեան 1500ական ֆրանք : Տէր եւ Տիկին Նշան Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Պ · Պետիկեան, Պ · Նշան Պոլսեցեան, Տէր եւ Տիկ · Բ · Տամլամեան, Տէր եւ Տիկին Զօրայեան հազա – րական ֆրանք : Լ · Խաչիկեան, Տէր եւ Տիկին Թա – դիկեան, Պ · Կ · Ճօշկունեան 500արական : Պ · Վ · Երանոսեան, Պ · Վ · Յակոբեան 250ական ֆր · :

★ *Այրի Տիկին Հայկանուշ Տէր Յարութիւնեան Մուրատ Ուս · ֆոնտին կը նուիրէ 500 ֆրանք :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ ·— Այրի Տիկին Աբուսեակ Գարակէօզեան եւ ազգականները չնորհակալու – թիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով կամ նուիրատուութիւն – ներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուս – նոյն եւ ազգականին Պ · ԳԱԲՐԻԷԼ ԳԱՐԱԿԷՕԶ – ԵԱՆի (Սեբաստացի) մահուան առթիւ :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձե – ւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défaut) : Դիմել թերթիս վարչութեան ՖՐԱՆՍԷ – ՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ ·— Հ · Ց · Դ · Նոր Սե – րունդի զասախօսութիւնը այս երկուշաբթի, Salle Jean Jaurès, ժամը 10ին : Կը զասախօսէ ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ :

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴԻԱԿԱՆի Սէնթ Անթուանի (Մարսէյլ) մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բո – լոր անդամները այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար Վիատիք, Հայրենակից Մարտիկեանի սրահը :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքոյ – թը՝ այս երկուշաբթի , սովորական ժամուն , Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը : Կը խօսի Պրօֆ · Ա – ՂԱՋԱՆԵԱՆ, նիւթը՝ «Տեսիլքներու բնախօսական հիմքերը» :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ ·— 11 Մարտ չաթաթ երեկոյ Հ · Մ · Մ · ը կը ներկայացնէ « ՋԱՐԾԵԼԸ ԱՐ – ԹԻՆ ԱՂԱՆ», Kremlin Bicêtreի մէջ :

ՄԱՐՍԷՑԼ ·— Շատ կարեւոր խնդրոյ մը առ – թիւ ժողովի կը հրաւիրուին Ֆր · Կ · Խաչի հետեւ – եալ մասնաճիւղերը իրենց վարչութիւններով ·— Պոմոն, Մարսէյլ, Սէն Լու, Պուլվար Օտտօ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Սէնթ Ալեն, Սէնթ Մարկրիտ, Կարտան, Լա Սիոթա, այս չորեքչաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին քաղաքի «Ա.Հարոնեան» ակումբը :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ · Ց · Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ · վարչութեան : Նիւթը կը ներկա – յացնէ՝ Պ · ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է : Խօսք պիտի տրուի ներկա – ներուն : Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ու – զեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

Ste. Anne, երկուշաբթի 20 Փետրուար :
Bld. Oddo, երեքշաբթի 21 Փետրուար :

ՀԱՄԱԽԱՌԲԵՐԴԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսէյլի մէջ, Մալօն Լոնշան (33 Bld. Longchamps)

25 Փետրուար չաթաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Գեղարուեստական նոխ բաժին · — Երգ, արտասանութիւն, պար : Ճոխ պիւֆէ եւ հա – ճելի անակնկալներ : Նուագախումբ Lyne Barel :

ԾԱԽՈՒ Է

Իսի լէ Մուլինոյի մէջ, մեթրոյին մօտ, բա – նուկ պողոտայի վրայ , չահաբեր , ԿՕՇ – ԿԱԿԱՒԻ ԽԱՆՈՒԹ մը, մեքենաներով (նորոգու – թիւն եւ նոր կօշիկ), 2 սենեակ եւ պզտիկ խոհա – նոց մը միասին : Մանրամասնութեան համար հե – ռաձայնել առաւօտները Պ · Գարաճեանի, Michelet 12 – 30 :

ՎԱՐԶՈՒ Է

Cannesի մէջ յարկաբաժին մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց, Ձունիս, Ձուլիս, Օգոստոս ամիսնե – րու համար : Մանրամասնութեանց համար դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ԾԱԽՈՒ ՊԱՐԱՊ ՆՈՐ ԽԱՆՈՒԹ

Cannes (A. M.) Croisetteի վրայ mur et fond : Շատ յարմար գին : Գրել՝ NICHANIAN, 8 Place Vauban, Cannes (A. M.) :

RUE DE RIVOLI

Sous les Arcades — Splendide emplacement — Très bien agencé pour magasin de bottier :

Դիմել առտուները ժամը 9էն 10, Պ · ԿԱՐԱ – ՊԵՏԵԱՆի, 14 Ave. Carnot (Etude de l'Etoile), Tél. ETO. 27-85 :

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ

24 rue St. LAZARE

Métro N. D. de Lorette կամ Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

Ձաշարանները ընտիրը եւ ամէնէն մատչելին
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Շր · կիր · եւ երկուշաբթի

YAVROU

23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ եւ ՀՈՏԱԻԷՏ խակաւ՝

Thé Yavrou (Ceylan)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 21 Février 1950 երեքշաբթի 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6083–Նոր շրջան թիւ 1494

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇՈՒՔԸ ՉԷ ՈՐ ՊԻՏԻ ՓՐԿԷ

Լրացնենք, ինչ որ «կղերապատում» կոչեր էինք ուրբաթ օր, Մ· Նահանդներու առաջնորդին նոր գիւտին առթիւ :

Ինչպէս իմացաք, Տիրան եպիսկ· անհրաժեշտ կը գտնէ հոգեւոր ճեմարան մը բանալ ամերիկա – հայ գաղութին մէջ, դաւանում տալու համար հոգեւոր պահանջներուն :

Տարօրինակ տեսակէտներ ունի այս երիտա – սարդ եպիսկոպոսը, ազգապահպանման մասին :

Երկու տարի առաջ, 1948 Յունիսին, խմբա – գրական մը հրատարակելով իր պաշտօնաթերթին՝ «Հայաստանեայց Եկեղեցի»ի մէջ, անհրաժեշտ չէր գտներ մայրենի լեզուն, անոր տեղ դնելով··· ծխակառարութիւնը :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն անգամ ըմբռա – ռանալով այս ելոյթին դէմ, սաստ մը հրատա – րակեց «Էջմիածին» հանդէսին մէջ (1949 Մարտ – ապրիլ) :

Անդամ մը եւս արտատպենք Տիրան եպիս· կոպոսի գրած կամ թելադրած տեսութիւնը ·

— « Հայ· եկեղեցւոյ ծիրէն դուրս հայերէնի ուսուցումը անիմաստ է այս երկրին մէջ· առ ա – ռաւելն ակադեմական իմաստ մը կրնայ ունենալ, այն ալ համալսարաններու մէջ, մասնագէտներու համար» :

Դեռ չատ աւելի վճռական յայտարարութիւն մը, որ ափ ի բերան պիտի ձգէր Սիւնեաց կամ կոստ անապատի յետին միաբանը·

— « Ի վերջոյ լեզու ըսուածը, որ կերպընկալ իրականութիւն մըն է, ունի իր կեանքը, յեղափո – խութիւնը եւ մահը : Լեզուն յաւիտենական ճշմար – տութիւն մը չէ, թէեւ ի կենդանութեան կրնայ ծա – ռայել իբր անդրուվար յաւիտենական ճշմարտու – թեանց : Այս ճշմարտութեանց բուն եւ միակ աղ – բիւրը կրօնքն է, ու մեր պարագային, եթէ հետա – մուտ ենք գտնելու այդ աղբիւրը, միայն Հայ Ե – կեղեցին է որ կրնանք զայն ստանալ» :

Այս հոգեբանութեամբ տոգորուած կղերա – կան մը անչուշտ ուրիշ հորիզոն կամ հեռանկար պիտի չունենար, եթէ ոչ վեղարը եւ տաճարի մը դմբեթը :

Նորէն հարցուցէք թէ ի՛նչ կը բանին այն վեց – եօթը եպիսկոպոսները, կրկնապատիկ՝ վարդա – պետներն ու եռապատիկ տէրտէրները, որ տեղա – տորուած են Մ· Նահանդներուն մէջ, եւ որոնց ե – տեւէն ուրիշներ ալ հասնին պարբերաբար : Ներ – սէն թէ դուրսէն :

Տարիներ եւ տարիներ առաջ, երբ Թուրքիա կը գտնուէինք, հայ կղերականները, մանաւանդ « գեղջուկ տէրտէրները» նոյնքան կը գուրգուրա – յին դպրոցին, ինչպէս ժամուն վրայ :

Անոնց մէջ կային աստիճանաւորներ որոնք աչքի լոյս կը թափէին դաստիարակութեան հա – մար, հոգ չէ թէ համալսարան տեսած չըլլային :

Այսօր ինչո՞ւ այնքան եռ են մնացեր, փըր – կութեան բանալին ամփոփելով փիլոնին ու վե – ղարին տակ :

Ինչո՞ւ հոգեւոր ճեմարանի մասին կը մտածեն հեռաւոր Ամերիկայի մէջ, երբ խեղճուկրակ դպ – րոցներն անգամ չեն կրնար պահել :

Ինչո՞ւ հոգեւոր, եւ ոչ թէ աշխարհական ճե – մարան : Երկրորդական վարժարան մը՝ այդ հոծ եւ առատաձեռն գաղութին մէջ, ուր որդիները ու թոռները դժուար կը հասկնան հայրիկին եւ մայ – րիկին լեզուն :

Մենք պատրանքներ չունինք Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի պայմաններու մասին : Գիտենք թէ դլուխները քարին կը զարնուին, քիչ – չատ գոհա – ցուցիչ արդիւնք մը ձեռք բերելու համար :

Եւ սակայն, պիտի չարունակենք տքնիլ նոյն վճռականութեամբ : Կանդ պիտի չառնենք որեւէ փորձութեան կամ դժուարութեան առջեւ, ի խըն – դիր սերունդի փրկութեան :

Մեր փիլոնաւորներն ու վեղարաւորները ի՞նչ դեր կը կատարեն, այս ճակատին վրայ : Ո՞ր աս – տիճան կը հետաքրքրուին, իրենց պաշտօնական , կրօնական պարտականութիւններէն դուրս :

Տխուր է իրականութիւնը, մեր գաղութին մէջ, փարիզէն Մարսէյլ : Մտի վրայ կը համ – րուին բացառութիւնները :

Շատ աւելի սեւ է պատկերը Ամերիկայի մէջ , ուր փոխանակ եղածները օգտագործելու, կղերա – կան դերաբաժդրութեան ծրագիրներ կ'արտաճան :

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆԻ «Մոլոթով» համալսարանին բա – նասիրական բաժինն գրական – գիտական ամ – պիոնը կազմակերպած է համանուն խմբակ մը, որուն կը մասնակցին ուսանողներ եւ երիտասարդ դրողներ : Խմբակը յաճախ կը սարքէ գրական նիստեր, ուր կը քննուին երիտասարդ գրողներու ստեղծագործութիւնները եւ հայ գրականութեան դասական գործերը : Այս տարի քննուած են Ն· Զարեանի «Հայցաւան» վէպը, «Ցովհ·Թումանեանի» Արձակը», Ե· Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ն , եւ եօթը երիտասարդ բանաստեղծներու եւ ար – ձակագիրներու ստեղծագործութիւնները : Խմբա – կի նիստերուն կը մասնակցին նաեւ՝ ամպիոնի վարիչ՝ պրոֆ· Աբրօն Տէրտէրեանը, պրոֆ· Մկր – տիչ Մկրեանը, Ս· Բազեանը եւ ուրիշներ :

ՌՈՒՍ ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԳՐԱԳԷՏ ԿՈՐՔԻի գործե – րուն հայերէն թարգմանութեամբ հրատարակ – ուած են «Մայրը», «Կլիմ Սամգինի կեանքը», «Իմ համալսարանները», «Հէքեաթներ և պատմուածք – ները» եւայլն : Վերջերս Պետհրատը ձեռնարկած է անոր ընտիր «Երկերու» հրատարակութեան, տասը հատորով : Արդէն լոյս է տեսած Ա· հատորը, որ կը պարունակէ «Պատմուածքներ», «Բալլադներ», «Մակար Զուդրա», «Ֆոմա Գորդիեւ» եւ ուրիշ – ներ : « Ընտիր երկեր»ու խմբագրութեան անդամ են արձակագիր Արագի, քննադատ Ցովհաննէս – եան եւ ուրիշներ : Գրքերու դեղարուեստական ձե – ւաւորումը եւ նկարները կը պատրաստէ նկարիչ Կարօ Տիրատուրեան :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ «Մտալինը հայ ժողովրդական բանահիւսութեան մէջ» ժողովածուն : Գիրքը «որ ցոյց է տալիս հայ ժողովրդի սէրը դէպի իր հանճարեղ առաջնորդը», խմբագրած են՝ Հ· Մե – լիքեան եւ Եդ· Թոփչեան :

ՀԱՅ ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻԱՆ 1949ին կազմակեր – պած է աւելի քան 200 համերգներ, որոնց մաս – նակցած են՝ երգի եւ պարի խումբերը (անսամբլ) երգիչներ, արուեստագէտներ եւ ուսմունքի վար – պետներ : Վերջին ամիսներուն, Հայֆիլհարմո – նիան յատուկ ծրագրով համերգներ է տուած ըն – րական շրջաններու մէջ, ի պատիւ Ս· Ս· Ռ· Մ· Դերագոյն Սովետի ընտրութեանց : Ցայտագիրնե – րը կը պարունակէին սովետահայ երգահաննե – րու ստեղծագործութիւնները, ժողովրդական եր – գեր, ինչպէս եւ աղբրէջանեան , վրացական եւ ռուս ժողովրդական եղանակներ :

ԵՐԵՒԱՆի բժշկական համալսարանի ամ – պիոնները, այս տարի չորք մը գիտական աշխա – տանքներ են կատարած : Լենինականի գործարան – ներու համար, համալսարանին օժանդակու – թեամբ, պատրաստուած են փոշի հաւաքող մեքե – նաներ : Ալլահվերդիի պղնձահանքերն օժտուած են օդափոխութեան նոր մեթոտներով : Համալսարա – նին դասախոսական կազմը, չորքաններուն մէջ կազմակերպած է չորք մը դասախոսութիւններ : Առողջապահական (հիգիենա!) բաժինը պրոֆ· Հայկ Մխրզաբէկեանի գլխաւորութեամբ, այցե – լած է Ալլահվերդի, Լենինական եւ ուրիշ վայրեր :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՎԱՃԵԼՔ ՄԸ

Գեղարուեստական բացառիկ վաճելք մը եղաւ կիրակի օրուան երգահանդէսը – նուագահանդէսը , կազմակերպուած ի յիշատակ ողբացեալ Գուրգէն Ալէմշահի : Կավոյի մեծ սրահը, ամբողջութեամբ լեցուած էր, կեդրոնէն մինչեւ վերնատունը : Մեծ յաջողութեամբ գործադրուեցաւ յայտագիրը, որ կազմուած էր երիտասարդ արուեստագէտին հա – տընտիր գործերէն : Քանիցս բեմ հրաւիրուեցան թէ երգչուհիները եւ թէ նուագախումբը (Pasde – loup, ղեկավարութեամբ Օհան Տուրեանի) : Ման – րամասնութիւնները յաջորդով :

ԾԱՆՐ ԴԱԻԱԴՐՈՒԹԻՒՆ մը երեւան հանուած է Լենինկրատի մէջ եւ իբր 200 խորհրդային պա – շտօնատարներ ձերբակալուած են, մէջէն ըլլալով մառեչալ մը, կավարով , համաձայն Պերլինի «Տէյ Ամէնա» լրագրին քաղած տեղեկութեանց (ամերիկեան շրջան) : Նոյն աղբիւրին համաձայն, դաւադիրները կուսակիցներն են Կիրովի (սպան – նուած՝ 1934ին) եւ կ'ուզէին «Մեծն Ռուսիոյ հանրապետութիւն մը ստեղծել :

Հիւլէական մղձաւանջը

ՍԹԱԼԻՆ ՏՐԱՄԱԴԻՐ Է ՎԵՐՍԿՍԵԼՈՒ ԽՕՍԱԿ – ՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ .— ՉԸՐՋԻԼ Կ'ԼՍԷ Թէ ՌՈՒՍԵՐԸ ՄԱՆՇի ԱՓԸ ՊԻՏԻ ՀԱՄՆԻՆ, ԵԹէ Մ· ՆԱՀԱՆԳ – ՆԵՐԸ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ ՉՈՒՆԵՆԱՆ :

Ուշչինկթընէն հասած տեղեկութեանց համա – ձայն, հաւանական է որ Սթալին նոր ձեռնարկ մը կատարէ ի խնդիր խաղաղութեան, օգտագործելով արեւմտեան երկիրներու մէջեւ տիրող տարակար – ծութիւնները՝ զինարշաւի մասին :

Այս հաւանականութեան առջեւ, Մ· Նահանգ – ներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն կը պատ – րաստուի կարեւոր ճառ մը խօսելու, անդամ մը եւս եւ աւելի ուժգնօրէն յայտարարելու համար թէ ներկայիս անօգուտ է մերձեցման ուղղակի փորձ մը կատարել Մոսկուայի հետ :

Ամէն պարագայի մէջ, խաղաղութեան խըն – դիրը լրջօրէն կը զբաղեցնէ անգլեւսաքսոն չրջա – նակները : Հետզհետէ կը զօրանայ այն հոսանքը որ համամիտ չէ Թրումըն – Էչիսըն տեսակէտին : Մերակուտական Քոնըլի, արտաքին յարաբերու – թեանց յանձնաժողովին նախագահը կը թելադրէ ժողովի հրաւիրել Մ· Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆ· Միութեան վարիչները, խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար հիւլէական սպառազինու – թեանց մասին : Եթէ խորհրդակցութիւնը ձախողի, Մ· Նահանգները պէտք է յայտարարեն թէ վճռած են եւ չմնալ զինարշաւին մէջ եւ «երբ աւելի ազ – դու եւ խոշոր ռումբեր չինուին, իրենք ալ պիտի չինեն » :

Ուրիշ ամերիկացի երեւելի մը, Սթէսըն, որ նախագահական թեկնածու կը համարուի, խնդ – րած է նախագահ Թրումընի միջոցներ փնտռել , խորհրդակցութիւն մը սարքելու համար Ֆ· Մի – ութեան վարիչներուն հետ, ասիական եւ հիւլէա – կան խնդիրներու մասին :

★ Պ· Զըրչիլ իր ընտրական վերջին ճառը խօ – սեցաւ չաբաթ օր, նորէն արծարծելով հիւլէական հարցը : Այս առթիւ նկարագրեց Ֆ· Միութեան հսկայական ուժը : Ահա իր խօսքերը :

— « Որ եւ է գաղափար ունի՞ք ռուսական բանակին եւ Մոսկուայի արբանեակներուն զին – եալ ուժերու մասին : Հսկայական է, եւ չատ ա – ւելի մեծ քան ինչ որ կրնան երեւան բերել միւս բոլոր պետութիւնները, իրենք զիրենք պաշտպա – նելու համար : Որ եւ է գաղափար ունի՞ք Ռուսիոյ օդանաւային ուժերու մասին : Վերջնական թիւերը չեմ գիտեր, բայց ապահովաբար պատրաստ ու – նին աւելի քան 25·000 սաւառնակներ : Պիտի չը – սեմ մեր թիւերը : Վտանգաւոր պիտի ըլլար ըսել : Եթէ Մ· Նահանգները մեծաքանակ հիւլէական ռումբ չունենային եւ պատրաստ չըլլային աչքա – հի խաղաղութիւնը պաշտպանելու, չկայ բան մը որ կարենայ կեցնել ռուսական ուժերուն յառաջ – խաղացութիւնը դէպի Մանչի ֆրանսական ափը, ուրկէ կրնան ռմբակոծել այս կղզին, չկայ բան մը, բացի անչուշտ Ռուսերու բարեացակամութե – նէն, ուղղամտութենէն եւ մարդասիրութենէն (ծիծաղներ) : Ես անձնապէս ամուր կառչած եմ այն տեսակէտին թէ պարտաւոր ենք դուռը չփա – կել որեւէ փորձի առջեւ, հակացողութիւն մը վերահաստատելու համար երկու ընդդիմադիր աշ – խարհներուն միջեւ :

Նախորդ վարչապետը ճարտասանական փորձ մըն ալ կատարելով, ըսաւ·— «Գաղտնիք մը պիտի յայտնեմ ձեզի : Մենք պիտի յաղթենք» : (Կ'ակ – նարկէ պահպանողականներու ընտրական յաղթա – նակին) :

★ Պ· Պիսօ, կիրակի օր ճառ մը խօսելով Սէնթ Էթիէնի մէջ, փափկութեամբ հակադուց թէ Զըրչիլ սխալ կ'ընէ, Ֆրանսան դուրս ձգելով Ֆ· Մ· Միութեան հետ խօսակցելու փորձերէն : «Թերեւս պատճառը այն է որ նախարարական փոփոխու – թիւնները յաճախադէպ են Ֆրանսայի մէջ : Ու – րիշ տեղ Զըրչիլ պայքարած է, որպէսզի Ֆրան – սան ալ մասնակցի Մեծերու Խորհրդակցութեանց : Մեր ներքին պայքարները կը տկարացնեն մեր դիրքը : Ահա թէ ինչու դահլիճը կը չանայ սահ – մանադրական , կանոնաւոր կառավարութիւն մը պահել, հակառակ բոլոր դժուարութեանց » :

Երկու զօրավարներուն Խճդիրը

ՉԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ՑԱՑՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովը կը չարունակէ իր աշխատանքները, լուսաբանելու համար երկու զօրավարներու շուրջ ծագած խըն – դիրները :

Առջի օր թերթերը չունդալից տեղեկութիւն մը եւս կը հաղորդէին ,— փախստական Փէտէ անցեալ տարի Սեպտեմբերին Փարիզի մէջ հարցաքննուած ատեն, ըսեր է թէ 1949 յունիսին 500·000 ֆրանք տուած է զօր· Մասթի, նոյնքան ալ զօր· Ռըվէ – ռի՝ «ձեռքէ ձեռք» : Ցետոյ, յուլիսին ալ 500·000 ֆրանք յանձնած է ուղղակի նախկին նախարար Լը Թրոքէրի, 500·000 ֆրանք զօր· Ռըվէռի, նոյնքան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ԷՆ ԱՌԱՋ

2։

Հակառակ Դեկտ. 2ի համաձայնութեամբ ե– ղած հանդիսաւոր յայտարարութեան՝ որով ոեւէ մէկը հալածանքի պիտի չենթարկուէր, Հայաս – տանի հանրապետութեան չբջանին կատարուած հակաբոլշեւիկեան արարքներու համար, անհրա – ժեշտ էր խուսափիլ բոլոր պատահականութիւն – ներէն։

Դաշնակցութեան Գերագոյն մարմնին՝ Բիւ – րոյի կարգադրութեամբ, կը լուծուէին կուսակ – ցական բոլոր մարմինները ։

Դեռ այսօր խակ, երեսուն տարի վերջ, սրտի ճմլումով կը յիշեմ Երեւանի կեդր. կոմիտէի վերջին նիստը, գումարուած Դեկտեմբեր 2ի առ– աւուն, Դաշնակցութեան Տան մէջ։

Ոչ ոք կը փորձէր դատապարտել խորհրդայ– նացման մասին արուած որոշումը։ Բայց, լուրջ առարկութիւններ ձեւակերպուեցան կուսակցա – կան մարմիններու լուծման հրահանգին դէմ ։

Վստահիլ բոլշեւիկեան խոստումներուն եւ լուծել մեր կազմակերպութիւնը, կը համարուէր ծանր սխալ մը։ Մինչդեռ — պահելով դոնէ մեր դիւաւոր մարմինները — հնարաւոր պիտի ըլլար աւելի գործնապէս նպաստել նոր կացութեան ամ– բապնդման ։

Կային տարբեր հիմնաւորումներ ալ, ի նը – պաստ այս տեսակէտին։ Բայց ի վերջոյ, անկա – րելի էր ընդդիմանալ մեր կուսակցական կարգա – պահութեան։

Այս ձեւով, ոչ միայն վերջ կը տրուէր մեր մարմիններու գործունէութեան եւ դոյութեան, այլեւ կը հրահանգուէր ։ «Բոլոր այն ընկերները որոնք այս կամ այն պատճառով վտանգուած կը նկատեն ղիրենք, կատարուած փոփոխութիւնով, պէտք է հեռանան հրապարակէն եւ խուսափին շփում ունենալ իշխանութեան հետ»։

Միւս կողմէ, «վտանգէ զերծ ընկերները կը պարտաւորուէին, չարունակել իրենց առօրեայ աշխատանքները (անձնական եւ հանրային) եւ նպաստել նոր կացութեան ամրապնդման ծանր աշխատանքին »։

Նոյնիսկ այս կարգադիրը կը տրուէր ոչ–Դաշ – նակցական տարրերուն եւ առհասարակ ակամայ չուարումի մատնուած ժողովրդական զան – գուածներուն։

1920 Դեկտեմբեր 2ի իրիկունը, փաստօրէն Հայաստան կը մտնէր խորհրդային վարչաձեւին տակ։

Հ· Հ· կառավարութիւնը եւ Հ· Յ· Դաշնակ– ցութիւնը անդամոսկ կը քաշուէին հրապարակէն։

Դէպի ներքին գաւառները եւ արտասահման ուղղուեցան բազմաթիւ պետական, հանրային եւ կուսակցական գործիչները, խուսափելու համար հաւանական բոլոր բարդութիւններէն։

Հ· Հանրապետական կառավարութեան վար – չապետը, ընկեր Ս· Վրացեան կը մնար Երեւան, որպէս միակ պատասխանատու ներկայացուցիչը Դաշնակցութեան ։

Վերջալոյսի թանձր մառուղները տակաւին Ե– րեւանի վրայ չնստած, մեր նուիրական եռագոյնը կը լքէր պաշտօնական հաստատութիւններու վրայ ամբացուած իր կայմերը։ Առանց ցոյցի եւ աղմուկի, կը փոխադրուէր հայ մարդու սրտին խորը ...

Երեւանի ժժգոյն փողոցներէն երթեւեկող վարանոտ բազմութիւններու դէմքին վրայ, թախ– ծոտ ժպիտ մը կը ծծուէր պահ մը։ Գնդապետ Կուռոյի ձիաւոր խումբն է, որ կը հսկէ մայրա– քաղաքի անդորրութեան ։

Հանրապետական բանակի զարդն ու պարծան– քը կազմող եւ երբեք պարտութիւն չկրած այս զօ– րամասի ներկայութիւնը այդ պահուն՝ դեռ նոր սկսուած վարչակարգի մոայլ ժամերուն, չափով մը կը սփոփէր տագնապի մատնուած հոգիները ։

Դրօն իր գործակից Սիլինի (Լըզրանի պատ– ուիրակութեան զինուորական կցորդ) հետ, ձեռ– նարկեր էին առժամապէս երկրի դերագոյն իշ – խանութեան իրենց ծանր պաշտօնին ։

Կարմիր բանակն ու Ֆ· Հայաստանի Յեղա – փոխական Կոմիտէի (Յեկոմ, կառավարութիւն) կազմը Երեւան պիտի հասնէին Դեկտեմբեր 5էն վերջ միայն ։

Տարիներէ ի վեր հայութիւնը կորուած ըլլա– լով Ռուսաստանէն, տակաւին ի վիճակի չէր յըս– տակօրէն պատկերացնելու բոլշեւիկեան Ռուսաս– տանի նոր դիմագիծը ։

Այսու հանդերձ, ռուսական նախկին մեծու – թեան, ուժի եւ հարստութեան մասին եղած տրա– մադրութիւնները կը վերահաստատուէին։

Մեր ծանր պայմաններուն մէջ, այս վերա – զարթնող տրամադրութիւնը, գլխաւոր ազդակ – ներէն մէկը պէտք է նկատել հաւանաբար, առանց արիւնի կատարուած վարչաձեւի փոփոխութեան։

Վերջապէս, դէպքերու ամբողջ ընթացքը կը ստեղծէր հոգեբանական այն վիճակը, որ կրնար ղեկական նախապայման մը համարուիլ խորհրդա–

Հայկազուն Հապէչեանի դիւցազնակիր

Այսօր՝ իմ տարիքս ունեցող, յիսունը ան – ցած, որքան Ամասիացիները կամ Մարզուանցիները կան Ֆրանսայի մէջ, վստահ եմ որ սրտաճմլիկ վիշտ մը զգացին լմնանալով Հայկազուն Հապէչ – եանի մահը։

Բազմազան յիշատակներ կ'արթննան մէջս եւ չարժանկարի ժապաւէնի մը նման աչքիս առջեւէն կը սահին պատկերներ Հապէչեանի կեանքէն, որ եղաւ միշտ յարափոփոխ , Մարտ ամսուան երկո– քին պէս, մերթ պայծառ արեւով կայծկլտուն , մերթ կապարագոյն վարագոյրով մռնթացած ։

Ամասիոյ Իբրահոսեան վարժարանէն կը ճանչ– նամ զինքը, 1905էն սկսեալ։ Իր աշակերտներէն էի։ Ուսուցիչ եղած էր մեզի, երիտասարդ, Ար – մաչէն նոր եկած, հայերէն լեզուի, Հայոց եւ ընդհանուր պատմութեանց ճոխ պաշարով մը բեռ– նաւորուած։ Բոլոր աշակերտներս անմիջապէս սի– րած էինք զինքը մանաւանդ իր մեղմութեան , պարզութեան եւ ընկերական անուշ վերաբերման շնորհիւ։ Համիտեան մութ եւ խիտ օրերուն կը պատմէր մեզի Հայոց պատմութիւնը բերանացի եւ պէտք էր իր բացատրութիւններուն աւելցնելով հայ– րենասիրական եւ յեղափոխական յուզիչ չունչ մը որ կը թափանցէր մինչեւ մեր մատաղ հոգիներուն խորը ։

Իր ողբացեալ քոյրը, Բրաբիոն, ուսուցչուհի էր միեւնոյն չբջանին նոյն վարժարանի Աղջկանց բաժնին եւ քոյր – եղբայր բացարձակապէս դրա– ւած էին Ամասիոյ մատղաշ սերունդին միտքն ու հոգին եւ անխառն համակրանք ստեղծած ։

Հապէչեան ամուսնացաւ 1909ին։ Օսմ· Սահ– մանադրութեան բերած ազատութիւնը եւ մանա – ւանդ երթեւեկի դիւրութիւնը ոգեւորեցին զինքը։ Չէր կրնար տեղը հանդարտ մնալ, Եւրոպա – Փա– րիզ կ'երազէր, մարմարն ունէր աւելի սորվելու կատարելագործելու իր պատմութեանց ուսումն ու հմտութիւնը։ Զոյգ կինը եւ զաւակները, փոք– րիկը Վարուժան, ապահով վիճակի մէջ եւ մեկ– նեցաւ քիչ առենէն վերադառնալու յոյսով ։ Կեանքի պայմանները տարբեր դուրս եկան, հա – կառակ իր փափաքին չվերադարձաւ Ամասիա ։ Քանի մը տարի վերջ, պատերազմ, ջարդ, տեղա– հանութիւն ոչնչացուցին կին ու զաւակ եւ Հա – պէչեան մնաց Փարիզ։ Երբեմն կուշտ, մերթ ա– նօթի ապրեցաւ նախորդ Մեծ Պատերազմի առա – ջին մէկ – երկու տարիները ։

Այն ժամանակ Դահիրէ կը գտնուէր եւ կը տառնայի երբեմն իր յուսահատի լուրերը եւ կը մտածէի թէ՝ ինչ կերպով կրնայ իրեն օգտակար ըլլալ ։ 1916ին, չնորհիւ ողբացեալ հօրս, Տօքթ· Շամլեանի, որ Դահիրէի Ազգ· վարժարանի հոգա– բարձութեան նախագահն էր, յաջողեցայ զինքը հրաւիրել տալ իբրեւ ուսուցիչ Դահիրէի Գա– լուստեան վարժարանին։ Դահիրէի երիտասարդ աշակերտութիւնն ալ Ամասիացիներուս նման սի – րելի զինքը ։

1918ի զինադադարէն վերջ, Հապէչեան դարձ– եալ փոթորկեցաւ։ Կը տանջուէր իր տեղը «տի – տիկ» ընելէ։ Փարիզի մէջ լրջօրէն հետեւած էր հնութեանց դիտութեան, մանաւանդ հին դէր– բամներու եւ հին դիրքերու եւ ձեռագիրներու ։ Կ'ուզէր օգտագործել իր պաշարն ու հմտութիւ – նը։ Նետուեցաւ այդ ասպարէզին մէջ եւ ի հաչիւ հարուստ հայ ծխախոտի գործարանատիրոջ մը, ճամբորդեց Մօտաւոր Արեւելքի դանազան երկիր– ները, նպաստաւոր արդիւնք ձեռք ձգելով ։ Փայլուն էր Հապէչեանի կեանքի այդ չրջանը եւ ինք բարի եւ առատաձեռն էր իր լաւ օրերուն։ Վստահաբար դիտեմ թէ՝ 1920 – 22ին, Պաղեստին, Սուրիա, Կիլիկիա, Պոլիս, իր ճամբորդութեանց ընթաց – քին, ան չատ անդամներ հանդիպած էր ցերուցան եղած Մարզուանցի եւ Ամասիացի հայրենակից – ներու եւ յաչնօրէն օգնած էր անոնց ։

1923ին, վերջացուց իր ճամբորդութիւնները , քաղաքական եւ այլ փոփոխութիւններու հետե – ւանքով եւ Հապէչեան ինկաւ դարձեալ Փարիզ , այս անգամ իր հաչոյն գործելու հին դիրքերու եւ ձեռագիրներու առուծախով։ Դժուարութիւն – ները չուտ հասան , , ապրուստի հարցը ծանրա – ցաւ, ֆիզիքապէս տկարացաւ ողբացեալ ուսու – ցիչս, հիւանդութիւնները իրարու յաջորդեցին , իրենց հետ բերելով հետզհետէ աւելի ճնշիչ թըշ– ուառութիւն մը ։

Հապէչեան՝ իր հայերէն սահուն գրիչովը եւ

յին կարգերու համեմատաբար բնականոն զար – գացման համար ։

Եթէ այս բոլորը կարեւոր ազդակներ էին, չափով մը գոնէ մեղմելու մեր երկրին եւ ժողովր– դին տպրած տագնապները, բուն խնդիրը այն էր սակայն, թէ ի՞նչ կը մտածէր հայ բոլշեւիկ դե – կավարութիւնը ։

Ս· ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Մխիթար Աբբայի

200ԱՄԵԱԿԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիեննա, 12 Փետր· (Յատուկ)·— Մեր փոք– րաթիւ գաղութը քիչ անգամ առիթ ունեցած է իր անդամներու մեծագոյն մասը տղմունելու ազգա– յին ջերմ մթնոլորտի մէջ։ Այդ բացառիկ օրերէն մէկն եղաւ Մխիթարեան Միաբանութեան Ցորե– կեան հանդէսը իր հիմնադիրին՝ Մխիթար Աբբայի մահուան 200ամեակին առթիւ, Փետր – ուար 11ին։

Նախապէս եղած հրաւէրի մը վրայ, քաղքիս եւ չրջակայ արուարձաններու հայութիւնը կէս օրէն վերջ ժամը 3·30ին հաւաքուած էր Մխի – թարեանց վանքը, ուր նախ առիթ ունեցաւ Մատե– նադարան – թանգարանը տեսնելու, չօշափելու եւ դնահատելու այն հսկայ աշխատանքը, զոր տա – րած էր Մխիթարեան այս Տունը, մօտ 150 տար– ուան չրջանի մէջ, հաւաքելով, դասաւորելով ու մչակելով հայկ· հնութեանց վերաբերեալ անգին դանձեր։— ձեռագիրներ, դրամներ, զրքեր, թեր– թեր, տարազի եւ եկեղեցական անօթներու վերա– բերեալ մասնիկներ եւն· եւն·։

Մխիթարեան Մատենադարանի վարչութիւնը այս առիթով բացումը կը կատարէր նաեւ քանի մը նոր սրահներու, որոնք չբեղ պահարաններու եւ դարաններու մէջ կ'ամփոփէին վերջին 50 տար– ուան ընթացքին լոյս տեսած հայերէն գրքերու եւ թերթերու մեծ հաւաքածոյ մը։

Ժամը 4ը անցած էր, երբ վանքին մեծագոյն սրահին մէջ կը հնչէր Մխիթարի քառաձայն քայ– լերգը՝ բացումը կատարելով բուն իսկ յոբելենա– կան հանդէսին։ Կը նախագահէր Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհ· Աբբայ Մեսրոպ արք· Հապողեան, որ խօսեցաւ հայրենասիրել, կրակոտ ճառ մը։ Փոքրիկն Անահիտ Արսլանեան արտա – սանեց «Ձօն Մխիթարայ», հրճուեցնելով հան – դիսականները իր համարձակ ու սիրուն ձեւերո – վը։ Բանախօսեց Հ·Վահան Ինգլիզեան, նիւթ ունենալով Մխիթար Սեբաստացիի կեանքն ու իր գործին նչանակութիւնը։ «Մխիթարի տեսլեք»ի մասին ինքնագիր բանաստեղծութեամբ զեղեցիկ ուղերձ մը ըրաւ Հ· Աւետիս Արլագեան։ Զուտ Աւստրիացիներէ կազմուած երկսեռ երգչախում– բը, ղեկավարութեամբ Հ· Մովսէս Սրապեանի , երգեց «Տէր կեցո զմեզ զՀայս» ։ «Հանդէս Ամսօր– եայ»ի խմբագրապետ Հ· Ներսէս Ակինեան ներ – կայացուց Մխիթարը եւ Մխիթարեանդրականու– թիւնը, որուն յաջորդեց «Ով մեծասքանչ դու լե– զու» խմբերգը։ Վերջին բանախօսը՝ Հ· Եփրեմ Պօղոսեան՝ համառօտ ակնարկով մը գծեց պատ– կերը Մխիթարեանց 250 տարուան կրթական գոր– ծունէութեան ։

Երգչախումբի «Իմ Փորոտան»ով յայտագի– րը վերջացած էր, երբ դաղութիս առաջնորդ Եղի– շէ վարդապետ Իւթիւճեան խօսք առնելով՝ դըր– ուատեց Մխիթարեանց ազդային գործունէութիւ– նը։ «Այդ գործունէութիւնը, ըսաւ, կը դնահա – տեն ոչ միայն մենք, Վիեննայի Հայերս, այլեւ ամբողջ տիեզերքի հայութիւնը» ու չնորհակա – լութիւն յայտնեց որ Մխիթարեան վանքը այսպի– սի հաճելի հանդէսով մը առիթ տուած էր Վիէն– նայի հայութեան քանի մը ժամ վայելելու հայա– չունչ մթնոլորտ մը ։

★ Կ'իմանամ թէ մօտ տեսնէն լոյս կը տես – նէն «Հանդէս Ամսօրեայ»ի յոբելենական թիւը՝ « Մխիթար Տօնադիրք» անունով եւ Հ· Ասքէն Այ– տընեանէ խառն խումբի, երգի եւ նուագախում – բի համար ձայնադրուած Ս· Պատարագի երգեցո– ղութիւնները, նուիրուած Մխիթարայ անմահ յի– շատակին ։

Մխիթարի մահուան 200ամեայ տարեդարձի փակումը տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 30ին հան– դիսական պատարագով ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

պատմագէտի հմտութեամբ կրնար կարեւոր գոր– ծեր արտադրել եւ այդ էր արդէն իր յաւիտենա – կան երազը, բայց ի՞նչպէս կրնար իրագործել այդպիսի ձեռնարկ մը, երբ առաւօտքը իր հրա – մայական պահանջներն ունէր եւ օրական ապ – րուստը յաճախ ցամաք հաց էր։ Շուրջ երկու տա– րի առաջ ինծի կ'ըսէր թէ Ամասիոյ մասին ուսում– նասիրական գործ մը պատրաստելու ձեռնարկած էր։ Ձեմ դիտեր թէ ձեռագիրներ ձգած է այդ մա– սին ։

Այսպէս կ'անցնին կ'երթան անհատներ որոնք օժտուած բնածին արժանիքներով, դժբախտաբար կը տապալին կեանքի անողոք հարուածներուն տակ։ Դառն եղաւ Հապէչեանի ճակատագիրը, բայց հարուստ են իր յիչատակներն եւ վստահ եմ որ բազմաթիւ են զանոնք պահողները ։

Հանգիստ իր յոգնած ոսկորներուն ։

ԱՐՄԷՆ ՇԱՄԼԵԱՆ

ՄԵԿԻՒՆ ՆՇԱՆԱԿ

— Ֆ.

— Մարդը օրը եւ ամառը նայուած է, եթէ ձեզ, պարոն, ես ալ ընդունիմ իմ կարծիքս: Մեծ ձեզ մարդ չէ: Ճիշդ է, որ ունի ինչ որ ուզածին չափ դրամ, բայց ես չեմ կրնար ըսել, որ ան ունի մեծ հոգի: Ճիշդ է, որ ան կրնայ ամէն տարի ձմրան ամիսներուն ամէն կիրակի ամէն աղքատ ընտանիքի մը ուղարկել ածուխ, ոչխարի միս, ալիւր եւ ուրիշ ամէն տեսակ պէտքեր, բայց ան կ՚ընէ այդ բոլորը միայն իր անունը թերթերուն մէջ տպուելու համար: Ես գիտեմ, որ ան ամէն տարի Սուրբ Ծնունդին կ՚ուղարկէ ինծի ալ ածուխ, ոչխարի միս, ալիւր եւ ուրիշ ամէն տեսակ պէտքեր, բայց ես չեմ ուզեր ընդունիլ զանոնք, որովհետեւ գիտեմ, որ ան կ՚ընէ այդ բոլորը միայն իր անունը թերթերուն մէջ տպուելու համար:

— Ես, փէչ է դէմ:

— Շատ լաւ, ես ալ կը հաստատեմ իմ խօսքերս: Ես ալ կը կարծեմ, որ ան ամէն տարի ձմրան ամիսներուն ամէն կիրակի ամէն աղքատ ընտանիքի մը ուղարկել ածուխ, ոչխարի միս, ալիւր եւ ուրիշ ամէն տեսակ պէտքեր, բայց ես ալ գիտեմ, որ ան կ՚ընէ այդ բոլորը միայն իր անունը թերթերուն մէջ տպուելու համար: Ես ալ կը կարծեմ, որ ան ամէն տարի Սուրբ Ծնունդին կ՚ուղարկէ ինծի ալ ածուխ, ոչխարի միս, ալիւր եւ ուրիշ ամէն տեսակ պէտքեր, բայց ես չեմ ուզեր ընդունիլ զանոնք, որովհետեւ գիտեմ, որ ան կ՚ընէ այդ բոլորը միայն իր անունը թերթերուն մէջ տպուելու համար: Ես ալ կը կարծեմ, որ ան ամէն տարի ձմրան ամիսներուն ամէն կիրակի ամէն աղքատ ընտանիքի մը ուղարկել

ալ զօր· Մասին է՝ երբ հարցուցեր են թէ ինչու տուած է այս դատմաբները, փէռէ պատասխաներ է թէ Լը Թրոքէրի վճարած է իրրեւ փաստաբանի վարձք, որպէսզի մինչորդէ զօր· Մասթը Հնդկաչինի մարզային նշանակելու համար· զօր· Ռըվէռա մէկ միլիոնը ստացած է նոյն նպատակով, եւ իրրեւ ընդունելութեան ծախք, իսկ զօր· Մասթի մէկ միլիոնը վճարուած է որպէսզի պատրաստէ իր թեկնածուքիւնը :

Պ· Թրոքէր՝ (ընկերվարական), որ ազգ· պաշտպանութեան նախարար էր այն ատեն, ան – միջապէս հերքեց իրեն վերաբերեալ մասը, բուռն զայրոյթ յայտնելով: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ 1949 Սեպտեմբեր 23էն իսկ նամակ մը գրելով Ապահովութեան Տեսչութեան, իրրեւ խարեբայ ներկայացուած է փէռէն :

★ Զօր· Ռըվէռա նոր նամակ մը ուղղած է քնիչ յանձնաժողովին, առանց անուններ յայտնե – լու, ինչպէս կը պահանջէին: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ «կ'ուզեն ստիպել զիս որ անուններ տամ եւ կը չահագործեն իմ լռութիւնս»:

★ Յանձնաժողովին նախագահը, պ· Լամոն Միշէ, ընթերական մը ուղղելով անդամներուն, կը դանդաղի թէ զաղտնի եւ կնքուած փաստա – թուղթ մը բացած եւ բովանդակութիւնը մամու – լին հաղորդած են, երբ ինք բացակայ էր փարի – զէն: «Մեր պաշտօնակիցներէն մէկը բացած է զօր· Ռըվէռաի տեղեկագիրը՝ իր յարաբերութեանց մասին»: Այս առթիւ կը յիշէր համայնավար մամուլին մէջ եղած հրատարակութիւնները, մինչ – դեռ յանձնաժողովը զործի ձեռնարկած ատեն ո – րոշած էր չհրատարակել քննուած փաստաթուղ – թերը: Յանձնաժողովին համայնավար անդամն է Քրիկէլ – Վալմիրոն :

Անկարգութիւններ եւ ձերբակալութիւններ

Կիրակի օր բուռն ընդհարումներ տեղի ունեցան Փարիզի կարգ մը թաղերուն մէջ, համայնավարներու եւ իրենց հակառակորդներուն մէջ : Թերթերը կը զրեն թէ վաթսուն հոգի ձերբակալուեցան այս առթիւ :

Առաջին ընդհարումը տեղի ունեցաւ Փլաս տէ Ֆէթի մէջ, «Իմանիթէ»ի համայնավարական թռուցիկներու ցրուիչներուն, եւ ոչ–համայնավար թերթերու վաճառորդներուն միջեւ: Ձերբակալուեցան քսան հոգի: Միեւնոյն պատճառներով 30 հոգի ալ ձերբակալուեցան Մենիլմոնթանի մէջ : Երկու պահակներ վիրաւորուեցան :

Ժամը 11ին, Մոնթրէօյլի մէջ 200 ցուցարարներ հաւաքուեցան համայնավար քաղաքապետին՝ Դանիէլ Ռընուի առաջնորդութեամբ, եւ ոստիկանութիւնը նորէն միջամտեց: Վեց հոգի ձերբակալուեցան, երբ թռուցիկներ կը ցրուէին :

Այս անկարգութեանց հետեւանքով, լմբաս – տութեան, ոստիկաններու վրայ յարձակած ըլ – լալու մեղադրանքով ձերբակալուած ամբաստանեալներուն մէջ թերթերը կը յիշեն նաեւ Հայ մը, Հանրի Էլէկեան, տպագրիչ :

Նոյն օրը Վերսայլի մէջ ալ ցոյց մը սարքուեցաւ Հնդկաչինի պատերազմին դէմ եւ հինդ հոգի ձերբակալուեցան:

Թերթերը կը զրեն թէ ձախողած է հանքագործներու զործադուլը՝ կեզր· Ֆրանսայի մէջ :

★ Կառավարութիւնը չընթերականներ ուղ – ղեց բոլոր նահանգապետներուն, բարեկարգու – թիւնը ապահովելու համար: Քաղաքային եւ զինուորական ուժեր պիտի զրուին նահանգապետներուն տրամադրութեան տակ: Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, աշխատանքի ազատութիւնը ապահովելու համար: Նահանգապետները իրաւունք ունին ձերբակալելու անոնք որ խռովութիւններ կը սարքեն, սուտ լուրեր կը տարածեն թերթերով կամ թռուցիկներով եւն· :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՓԷՇԹԱՑԻ մէջ զատուած ամերիկացին ալ, Վոկլըր, «խոստովանած է» թէ լրտեսութիւն կը կատարէր երեք տարիէ ի վեր եւ կը ցաւի որ վնասած է Հունգարիոյ :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ճառ մը խօսելով կիրակի օր, զանգատեցաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները մեծ դժուարութիւններ կը յարուցանեն, իր խնդրած վարկերը տալու համար :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ առաջին դեղարանը բացուեցաւ Օքսրիճի մէջ (Մ· Նահանգներ), բոլոր անհրաժեշտ պիտոյքներով :

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՄԸ, Խոտաւ Ճոնաւետեան ?, որ արտաքսման հրաման ստացած էր, սպանուեցաւ կիրակի օր, ժան Կուժոն փողոցին մէջ, ոստիկանի մը արձակած դնդակէն: Իտալացի մը վիրաւորած էր բախտախաղի մը առթիւ, եւ փախած ատեն կրակ բացած՝ ոստիկաններուն վրայ :

ՄԱՐՍԻԼԻԻ մէջ ձերբակալուեցաւ Crédit Général ի տնօրէնը, Միլէլլի, որ ամբաստանուած է թէ դրամ կը չորթէր յաճախորդներէն :

Ներկայացում պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ս· Աֆթունեան «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Գիւլպանդանեան» խումբին, եւ Կապոյտ Խաչի հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի :

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը ներկայացուի Ա· Երէցեանի ՍԱՄՈՒՈՑ ԴԻՒ – ՅԱՋՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ, այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պար Վիլդիւք, Մարտիկեանի սրահին մէջ, Սէնթ Անթուան :

Երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ: Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Պուլվար Օտտօ նուագախումբի :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

25 Փետրուար, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, դպրոցի սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՖՐ· Կ· ԽԱՉԻ ՇԱՒԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին, փետրուար 26 կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական գեղեցիկ բաժին մը, կը ներկայացուի Սիլվիլ – Ալփասլանի ՄԱԴՆԻՍԸ, Բիւթանիոյ ժողովրդական երգերով : Երգեցիկ խումբ, ղեկավարութեամբ Պ· ՄԵՍՈՒՄԵՆՑԻ :

Մուտքը 75 ֆրանք: Աճուրդ չկայ: Պիւֆէն ճոխ ու մատչելի, պատրաստուած Խաչուհիներէ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ (վարչական)·— Ամսթեր – տամ, Գ· Ի··— Ձեր յանձնարարութիւնը չէ կատարուած :

Թուլուզ, Տիկ· Այվ·— Ձեր ղրկած հազար ֆրանքը փոխանցեցինք Մարսէյլի մասնաճիւղին :

Շթուբկարտ, Պ· Ղազարեան·— Սասցա՞ծէք պակաս թիւերը:

Լիոն, Պ· Աղա·— 948 հոկտ· 8էն :

Լա Սիոթա, ընկեր Աճէմ·— Ձեր ուղած յանկը կը ղրկենք Մարտի վերջերը, այսինքն Ճրագ տարբերչութեան մուտքին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Այրի Տիկին Դրիվոր Ցակոբեան, զաւակներն ու թոռները, ինչպէս նաեւ Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկաուտներու եւ մարզիկներու մեծ ընտանիքը, իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն՝ կաթող· պատուիրակ Արտաւազդ արք·ի, Փարիզի հայ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան, Ֆրանսայի եւայլ երկիրներու հայ մամուլին, Միութիւններու, բարեկամներու կամ զայիններու, որոնք ազգային յուղարկաւորութեամբ, անձամբ, դրաւոր, ծաղկեպսակով կամ նուիրատուութեամբ, յոգուածներով, անցեալ հոկտեմբերէն մինչեւ այսօր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր և մեծ հօր, Հ· Մ· Ը· Մ·ի հիմնադրին եւ սկաուտներու ազգ· պետին՝ ԳՐԻԳՈՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ:

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 25 Փետրուար, ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Clubի մէջ, 51 rue Grignan:

Առաջնակարգ orchestre եւ ընտիր պիւֆէ (Attractions, եւն·, խումբը կ'երգէ իր ճոխ երգացանկի զուարթ կտորներէն: Մուտք 200 ֆր – րանք: Փութացէք ապահովել ձեր սեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն :

THEATRE IENA

21 h. Mercredi 1 Mars 950

ALAIN NOY , MALKA RIBOWSKA

dans **JUNGLES**

Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean:

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր ֆրանսական խմբով, Զորեքշաբթի երեկոյ, Մարտ 1ին : Տոմսերը կը վաճառուին Պ· Պ· Պարսամեանի եւ Բալուեանի մօտ: Այժմէն ապահովեցէք :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Շատ կարեւոր խնդրոյ մը առթիւ ժողովի կը հրաւիրուին Ֆր· Կ· Խաչի հետեւեալ մասնաճիւղերը իրենց վարչութիւններով·— Պոմոն, Մարսէյլ, Սէն Լու, Պուլվար Օտտօ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Սէնթ Ամն, Սէնթ Մարկրիտ, կարտան, Լա Սիոթա, այս չորեքշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին քաղաքի «Ահարոնեան» ակումբը:

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Աբշալումեանց հարստութիւն»: Կը դասախօսէ Պ· Կ· ԽՐԱԵԱՆ: Կը հրաւիրուին երէց ընկերները, համակիրները ու սանուհիները :

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 բիս Բապըլէ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փարիզի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը դասախօսէ ԱՐԱ ՊԱՐԹԻԵԱՆ : Նիւթ՝ «Կոմիտաս վարդապետ» :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան: Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն: Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

Bld. Oddo, երեքշաբթի 21 Փետրուար :

Լէ զ'Օլիվ, հինգշաբթի 23 Փետրուար:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, Ուրբաթ 24 Փետրուար:

ԿԱՐՏԱՆ կիրակի 26 Փետրուար :

ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաք երկուշաբթի 27 Փետրուար:

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ ՑԻՇԱՏԱԿԸ

կը տօնուի Տէսթինի մէջ, փետրուար 25ին, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր· Միութեան, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ:

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ եւ Պ· ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԾԱԽՈՒ Է

Իսկ լէ Մուվինոյի մէջ, մեթրոյին մօտ, բանուկ պողոտայի վրայ, չահաբեր, ԿՕՇ – ԿԱԿԱՒԻ ԽԱՆՈՒԹ մը, մեքենաներով (նորոգու – թիւն եւ նոր կօչիկ), 2 սենեակ եւ պզտիկ խոհանոց մը միասին: Մանրամասնութեան համար հեռաձայնել առաւօտները Պ· Գարաճեանի, Michelet 12 – 30:

RUE DE RIVOLI

Sous les Arcades — Splendide emplacement — Très bien agencé pour magasin de bottier:

Դիմել առտուները ժամը 9էն 10, Պ· ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ, 14 Ave. Carnot (Etude de l'Etoile), Tél. ETO. 27-85:

ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆԸ

Օժտուած կատարելագոյն եւ նորաձեւ մեքենաներով

ՓԱՐԻԶԻ ՃԻՇԴ ԿԵԴՐՈՆԸ

12 Rue Rochambeau — Tru. 64–57 Métro Cadet

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7.30, բացի կիրակիէն :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 փր·, Տար· 1600, արտ· 2500 փր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 փր· C.C.P.Paris 1678–63

Mercredi 22 Février 1950 Չորեքշաբթի 22 ՓԵՏՐ·

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6084–Նոր շրջան թիւ 1495

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒԿԻՑ ՓԱԽԱԾ ՓԱԽՈՒԿՆԵՐ

Կարաւանին առջեւ անցած թզուկները կան, որոնք զանազան խեղկատակութիւններ կը փոր–ձեն, ուշադրութիւն դրաւելու, ամբոխին կեր ճա–րելու համար։

Կովկասի մէջ «թուկից փախած» կամ «խելքից պատուհաս» կը կոչեն այս կարգի տիպարները։ Պոլսոյ մէջ պիտի ըսէին — «Փրկիչէն փախած»։

Երկու մակդիրներն ալ, թէեւ պատկերալից, կը մնան ժժգոյն, եթէ բաղդատէք բուն իրակա–նութեան հետ։

Այո, արգահատելի են այս փախուկները, ինչ տարագ ալ հագած ըլլան։ Բայց մանաւանդ զղջ–ուելի, բառին բովանդակ նշանակութեամբ։

Թերեւս նկատած էք,— Դաշնակցութեան ոխե–րիմ թշնամիները նոր ծուխ մը դտած են, վառ պահելու համար պառաւական չարախօսութեանց, քսութեանց, զրպարիչ յերիւրանքներու եւ քնաբեր առասպելներու թունաւոր պոլորչիները։

Այս անգամ ալ խաղաղութեան կոչերը կը չա–հագործեն, համաձայն վերէն արձակուած հրա–մաններու։

Խաղաղութիւն,— ո՞վ չուզեր։ Որո՞ւ սրտին չի խօսիր։

Մեր ճշակատոր ժողովուրդը, որ «Տո՛ւր աշ–խարհիս խաղաղութիւն» կ'աղերսէ դարերէ ի վեր, ամէնէն աւելի չի՞ կարօտիր այդ անփոխա–րինելի օրհնութեան, երկու աշխարհասասան սպանդներ տեսնելէ վերջ։

Մանաւանդ որ, ահա 25 — 30 տարիէ ի վեր կը չափէ աշխարհի բոլոր պողոտաները։ Այսինքն չատ աւելի բան դիտէ, կը տեսնէ ու կ'իմանայ ա–մէն օր, քան երբ սովխական երկրի մը խորերը կը դտնուէր։

Իր դարաւոր պայքարն ալ խաղաղութեան հա–մար չէ՞ր։ Խաղաղութիւն՝ ազատութեամբ։ Ինք–նորոշման իրաւունքով։ Իր սեփական հողերուն վրայ։ Իր չինարար, առեղծագործ բաժինը բերե–լու համար մարդկութեան։

Առաջին Աշխարհամարտին՝ կիսուեցաւ իր համրանքը, փոխան չռայլաբար հաւաստիքներու եւ ոսկետառ մագաղաթներու։

Երկրորդին՝ մեր արիւնը հոսեցաւ Եւրոպայի, Ասիոյ, Ափրիկէի բոլոր ճակատներուն վրայ, ա–ռանց որեւէ փոխարինութեան։

Ի՞նչ բարիք պիտի կրնար բերել Երրորդ մը։ Մանաւանդ սա հիւլէական զինարշաւի օրերուն, երբ ամէն օր դիւային դիւտ մը կը հնարուի, ամ–բողջ երկիրներ, աշխարհամասեր կործանելու, միլիոնաւոր մարդիկ փոշիացնելու համար։

Ուրեմն, մարդկութեան ճշմարիտ բարեբար–ները պիտի ըլլան անոնք որ անկարելին կը փոր–ձեն, խաղաղութիւնը պահպանելու համար։

Անշուշտ աւելի լայն չունչ մը քաշած պիտի ըլլար խուճապահար մարդկութիւնը, եթէ նոյն ա–տեն փարատէր հիւլէական մղձաւանջը։

Ինչպէս չատ մը զաղափարական – ժողովրդա–կան չարժումներու, խաղաղութեան այս ճակա–տին զլուխն ալ թառած է Ա· Մխուեիւնը, իր ար–բանեակներով։ Իրրեւ պետութիւն եւ իրրեւ կու–սակցութիւն, իր բազմազան ճիւղաւորումներով։

Ծանօթ է նչանախօսքը.— Իրենք են խաղա–զութեան միակ անվեհեր ախոյեանը, առաջնոր–դութեամբ «ժողովուրդներու հայր» Սթալինի։ Միւսները պատերազմի հրձիզներ են եւ ուրիչ ոչինչ։

Վերջերս բոլշեւիկ Ռումանիան ալ կոչ մը հրատարակեց, հրաւիրելով ժողովուրդը «դէպի դործնական եւ կազմակերպուած պայքար խաղա–զութեան պաչտպանութեան համար»։

Եւ ահաւասիկ մեր թզուկներն ու փախուկնե–րը նորէն զործի վրայ, Պուքրէշի «Հայաստանեան ճակատ»էն։

Միայն խմբագրականին խորագիրը ամէն բան կը խօսի.— «Խաղաղասէր Հայեր, պատերազմա–սէր Հայեր»։

Ե՛ւ բթամիտ ե՛ւ նենգամիտ, մարդիկը կ'ուզեն այս առիթով ալ պղտորել ջուրերը, որպէսզի ա–պացուցանեն իրենց ճղճիմ զոյութիւնը։

Վաղը կ'իմանաք թէ որքան զեհկացած են այս թշուառականները, իրենց կոնակը տուած օ–տարին, որուն կը պարտին իրենց այսօրուան դիր–քը եւ իրենց երպղին մէջ չտեսած վայելքները։

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է՛Ր ԽՕՍՈՒԻՄ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Արուեստի աչխատողներու տան գահլիճին մէջ, վերջերս տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նիստ, նուիրուած սովետական չարժանկարի 30ամեա–կին։ Հանդիսին կը մասնակցէին կուսակցական եւ քաղաք· գործիչներ, արուեստագէտներ, բանուոր–ներ եւ ծառայողներ։

«Սովետական կինոմատոդրաֆիայի 30 տա–րին» նիւթի մասին զեկուցում տուաւ «կինոռեժի–սոր» Լեւոն Իսահակեանը (Ա.եւոիս Իսահակեանի որդին), որ ըսաւ.— «Սովետական կինօն (չար–ժանկար) դարձել է ամբողջ աչխարհի յառաջա–դէմ մարդկութեան սիրելին»։ Իրրեւ օրինակ, դասախօսը յիչեց վերջին չորս տարիներու ընթաց–քին խորհրդային չարժանկարի չահած մրցանակ–ները, «որ չի կարելի բաղդատել կապիտալիստա–կան եւ ոչ մէկ երկրի հետ։ Սովետական կինօն որ պատկերում է աչխատանքն ու աչխատանքի հե–րոսների կեանքը, մեծ հեռանկարներ ունի»։

Զեկուցաբերը կանդ առաւ նաեւ Հայկինոյի (Հայկ· չարժանկար) աչխատանքներու վրայ եւ ըսաւ.— 1926ին Հայկինօն լոյս աչխարհ բերեց իր անդրանիկ նկարը՝ «Նամուս»ը, որ մինչեւ օրս էլ չի կորցրել իր թարմութիւնը։

«Հայկինօն, իր գոյութեան 25 տարիներում զդալի նուաճումներ է ունեցել, տալով մի չարք խոչոր եւ մանր ֆիլմեր։ Հայկինոյի նկարները ե–զել են բարձրորակ եւ մեծ հետաքրքրութեամբ դիտուել ոչ միայն Հայաստանի մէջ, այլեւ՝ ողջ Ա· Միութեան եւ արտասահմանի բազմաթիւ եր–կրներում»։

Հայկինօն, իր տաղանդաւոր դերասաններով եւ արուեստագէտներով արտադրած է՝ «Պեպօ», «Դաւիթ բէկ», «Զարէ», «Կարօ», «Դիքոր», «Զար ոգի», «Անուչ», «Քայ Նազար», «Մեր կոլխոզի մարդիկ», «Լեռնային հեղեղ», «Անահիտ», «Արա–բատեան դաչտի աղջիկը», «Զանգեզուր» եւ ուրիչ նկարներ։ «Զանգեզուր»ը արժանացած է Սթալին–եան մրցանակի։

1949ին Հայաստանում կային 250 կինօ–թատ–րոններ եւ կինօ վայրեր։ (Վերջինը՝ սրահներ, ուր չէրնուն չարժանկարը ցուցադրութիւն կը կատա–րէ)։ 1950ին ասոնց թիւը պիտի հասնի 300ի։

Ամէնէն վերջ կարդացուեցաւ հեռագիր մը, ուղղուած Մեծ Առաջնորդին։ Ցետոյ հանդիսա–կանները դիտեցին երկու չարժանկարներ, «Նոր Զեխոսլովաքիա» եւ «Պերլինի անկումը»։

Սղագրեց՝ Գ· ՄԻՔԵՒՆԱԿ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ժրնեւէն կը հեռագրեն Փետրուար 20 թուա–կանով.— Յորդանանի եւ Իսրայէլի կառավարու–թիւնները այսօր պաչտօնապէս հաղորդեցին Ազ–գաժողովին թէ վճռապէս կը մերժեն Երուսաղէմը դնել միջազգային հակակշռի տակ։

Իսրայէլի ներկայացուցիչը յայտարարեց Ազ–գաժողովին խնամակալութեան խորհուրդին թէ Երուսաղէմը միջազգայնացնելու ծրագիրը վտանգ մըն է խաղաղութեան համար։ Էմմոն պէյ Ռոք, Յորդանանի ներկայացուցիչը ըսաւ թէ իր կառա–վարութիւնը «չի կրնար նկատի առնել որեւէ ծը–րագիր՝ Երուսաղէմի միջազգայնացման մասին»։

Խնամակալութեան խորհուրդը հրաւիրած էր Յորդանանը եւ Իսրայէլը որպէսզի յայտնեն ի–րենց տեսակէտները՝ Երուսաղէմի միջազգայնաց–ման մասին։ Այժմ քաղաքը բաժնուած է Յորդա–նանի եւ Իսրայէլի միջեւ։ Երկուքն ալ հակառակ են միջազգայնացման ծրագրին, եւ սակայն ՄԱԿի ընդհ· ժողովը դայն քուէարկեց անցեալ տարի, 14ի դէմ 38 ձայնով։ Ցետոյ յանձնարարուեցաւ խնամակալութեան խորհուրդին՝ պատրաստել մի–ջազգայնացման կանոնադիրը եւ միջոցներ ձեռք առնել անոր գործադրութեան համար։

Իսրայէլի ներկայացուցիչը, երեկ, ուելի քան մէկ ժամ խօսեցաւ, պարզելով Երուսաղէմի հարցին պատմութիւնը եւ իր կառավարութեան պատմական, կրօնական, իրաւական եւ քաղա–քական առարկութիւնները Երուսաղէմի միջազ–գայնացման դէմ։ Իր յայտարարութեան առթիւ բուռն բողոքներ յայտնեցին Իրաքի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչները, եւ բանաձեւ մը առաջար–կուեցաւ, տնտեսական պատիժներ տնօրինելու համար, եթէ Իսրայէլ մերժէ Երուսաղէմի միջազ–գայնացումը։ Իրաքի ներկայացուցիչը պահանջեց

Հիւլեական սպառազէն

ՑՈՑՍ ԿԱ՞Ց ՈՐ ԻՐԱՐ ՀԱՄԱԿՆԱՆ

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ ուչա–դրութիւն դրաւած է «Նիւ Եորք Թայմզ»ի Մոս–կուայի թղթակցին մէկ հեռագիրը, որ հետեւեալ նախադասութիւնը կը պարունակէ.— «Ա· Միու–թիւնը սիրով պիտի ողջունէ պատեհութիւն մը՝ լրջօրէն քննելու համար Ա· Մ·ի ու Մ· Նա–հանգներու վերաբերեալ խնդիրներ»։

Ուչխինկթընի մէջ նչանակալից կը գտնեն այն պարագան որ խորհրդային դրաքննութիւնը արտօնած է այս հեռագիրը։ Թղթակիցը միեւնոյն ատեն կը բացատրէ թէ Ա· Մ·ի ու Մ·ի միջեւ չատ ուղ–ղակի ձեռնարկ մը չէ կատարած, նոր խորհրդակ–ցութեան մը հրաւիրելու համար արեւմտեան պե–տութիւնները։ Եւ կը չարունակէ.— «Խորհրդա–յին ամենաբարձր պաչտօնատարները անցեալ Դեկտեմբերի կէսէն ի վեր զբաղած էին Զինաս–տանի համայնավարներուն հետ կատարուած բա–նակցութիւններով։ Նոյնիսկ չինական պատուի–րակութեան մեկնումէն վերջ, դեռ չատ մը կա–րեւոր խնդիրներ կան սեղանի վրայ։ Ուստի, մի–այն այժմ խորհրդային պաչտօնատարները իւ վի–ճակի են դէպի Մ· Նահանգները դառնալու եւ այս խնդիրը քննելու այն ուչադրութեամբ որուն ար–ժանի է»։

Բանդէտներ այս տեղեկութենէն կը հետեւ–ցնեն թէ հաւանական է որ Մոսկուա մօտերս ձեռ–նարկ մը կատարէ ի խնդիր խաղաղութեան։

★ Զբոչիլ նոր ճառ մը խօսելով Մանչէսթերի մէջ, նորէն չեշտեց թէ «պէտք չէ փակել որեւէ դուռ՝ անկեղծ փորձ մը կատարելու եւ տեւական կարդադրութեան մը յանդելու համար Ա· Միու–թեան հետ»։ Այս առթիւ յիչեցնով արտաքին նա–խարարին՝ Պեւինի հեգնական խօսքերը, յայտա–րարեց թէ իր առաջարկը «ամբողջ աչխարհի չբր–ջանն ըրաւ»։

★ Պ· Հէնրի Ուոլըս, նախկին դեր – նախա–դահը որ այժմ վարիչն է Մ· Նահանգներու յա–ռաջդիմական կուսակցութեան, կոչ մը ուղղեց բոլոր Ամերիկացիներուն, որպէսզի պահանջեն նախագահ Թրումընէն եւ կառավարութենէն ան–միջապէս դադրեցնել ջրածին ռումբի չինութիւնը։

«ՋՐԱԾԻՆ ՌՈՒՄԲԸ ԿՐՆԱՑ ԿՈՐԾԱՆԵԼ ԱՆԳ–ԼԻԱՆ, Ա· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՄ Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ»

Գիտնականներ եւ մասնագէտներ կը չարու–նակեն ահարկու տեղեկութիւններ հաղորդել նոր ռումբին հետեւանքներուն մասին։ Անգլիացի գիտ–նական մը, Հոկսլըն, որ նոր վերադարձաւ Մ· Նահանգներէն, ամսուան հաղորդած է կարգ մը լուրեր՝ Ամչթայնի եւ ուրիչ ամերիկացի գիտնա–կաններու տեսութեանց մասին։ Իր եղրակացու–թիւնն այն է թէ «վեց ջրածին ռումբեր հաւանա–բար անբնակելի պիտի դարձնեն բրիտանական կղզիները։ Ամչթայն կատարելապէս համոզուած է թէ նոր դիւտերու քանդիչ ուժը այնքան մեծ է որ, ոչինչ կրնայ փրկել մարդկութիւնը, եթէ ոչ անմիջապէս գործի ձեռնարկելով եւ տիեզերական օրէնք մը հաստատելով»։ Ուրիչ խօսքով՝ համաչ–խարհային կառավարութիւն։

★ Շիքակոյի համալսարանին դասախօսներէն Հէրիսըն Պրաուն ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով յայտարարեց.

— «Ջրածին ռումբը կրնայ կեանքի ամէն նչան ոչնչացնել 2500—5000 քիլոմեթր տարածու–թեան մը վրայ, չողարձակումի ազդեցութեամբ։ Քանի մը ռումբերու պայթումը իրը 2500 քիլո–մեթր դծի մը վրայ՝ հիւսիսէն հարաւ եւ անցնելով Փրակայէն, կրնայ դրեթէ ոչնչացնել Ա· Մի–ութեան ամբողջ բնակչութիւնը։ Արդարեւ, պայ–թումներէն յառաջ եկած չողարձակումը (radio – activité) կրնայ դէպի արեւելք քչուիլ հովերէն եւ այսպէս ոչնչացնել ամէն կեանք՝ 2500 քիլոմեթր հեռաւորութեան մը վրայ, Լենինկրատէն Օտեսա, եւ 5000 քիլոմեթր խորութեամբ, այսինքն մինչեւ Ուրալի լեռնաչղթան։ Նոյնպէս, չարք մը պայ–թումներ Մ· Նահանգներու արեւմտեան ափերուն վրայ, Խաղաղական Ովկիանոսին մէջ, կրնան բո–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

անտեսել երանի յայտարարութիւնը եւ ձեւակեր–պել երուսաղէմի նոր կարգուսարքը։

Իսրայէլի ներկայացուցիչը նոր ծրագիր մը ներկայացուց, առաջարկելով Ազգաժողովին չ–խանութեան տակ դնել երկու քիլոմեթր տարա–ծութեամբ գետին մը, ուր կը դտնուին սրբավայ–րերը։

★ Ժընեւի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ երեք չաբաթէ ի վեր հոն կը գտնուին Տիրան Եպիսկ· Ներսոյեան եւ Երուսաղէմի Թառանդաւորաց վարժարանին տնօրէնը՝ Սերովբէ վրդ· Մանուկ–եան։ Ցոյն օրթոտոքսներն ալ ղրկած են Եւրոպա–յի առաջնորդը, կերմանա արք·։ Երկու պատ–ուիրակութիւնները նոյն տեսակէտն ունին, բայց ստիպուած են ազատօդական դերը բանել, առ այժմ։

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ...

Վերջերս Մ. Նահանգներու մէջ լոյս տեսաւ շատ հետաքրքրական գիրք մը՝ The God that Failed *(Վրիպած Աստուածը) խորագրով, որ իրականին մէջ, վեց աշխարհահռչակ մտաւորականներու խոստովանանքն է: Տեսակ մը մեղայականը՝ վեց նախկին – համամիտնաւար կամ համակիր դէմքե – րու, որոնք կը բացատրեն թէ ինչո՞ւ հրաժարեցան եւ հեռացան համայնավարութենէն:*

Որո՞նք են «խոստովանող»ները:

1.— Աբթիւր Քէօսթլէր.— Ա. համաշխարհային պատերազմին անանկացած հունգարացի ռեւուտականի մը զաւակը, որ 1931ին, երբ 26 տարեկան էր, մտաւ գերմանի համայնավարներու շարքերը. մինչեւ եօթը տարի մնաց այդ կուսակցութեան մէջ եւ 1938ին վերջնապէս հեռացաւ: (De Zéro à l'Infini գրքին հեղինակը):

2. Ինճացիօ Սիլօնէ.— Իտալացի գիւղացիի մը զաւակը, որ 1921ին, (21 տարեկանին) մտաւ ի – տալացի համայնավարներուն շարքերուն մէջ, չուտով դարձաւ ղեկավար դէմք՝ կուսակցութենէն ներս. բայց հեռացաւ՝ 1937ին:

3. Րիչըրտ Րայթ.— Միսիսիփիի չրջանէն Ա– մերիկացի սեւամորթ մը: Րայթ ամենազօրաւոր պատճառներ ունէր Ամերիկայի համայնավար խմբաւորման մէջ մնալու: Հոն էր որ ան առաջին անգամ տեսաւ մարդիկ, որոնք չէին արհամարհեր ու երեսին զարներ իր սեւ գոյնը, բայց այս մէկն ալ չդիմացաւ, եւ հեռացաւ կուսակցութեան շարքերէն, 1937ին:

4. Անտրէ Ժիտ.— Հռչակաւոր Ֆրանսացի գրագէտը, որ 1933ին չընդալից կերպով յայտա – րարեց իր յարումը՝ համայնավար կուսակցու – թեան եւ որ 1936ին, Ռուսիա այցելութենէն վե – րադարձին, խիստ յարձակման ենթարկուեցաւ բոլշեւիկեան մամուլին կողմէ, որովհետեւ բարե– միտ քննադատութիւններ հրատարակած էր իր ճամբորդական տպաւորութիւններուն մէջ: Անկէ վերջ, Ժիտ այլեւս չփորձեց այդպիսի վտանգա– ւոր եւ անվստահելի բարեկամութիւններ հաս – տատել:

5. Լուիս Ֆիշըր, որ 1922ին գնաց Ռուսիա, մնաց մինչեւ 1936, բայց 1939ի ռուսեւգերման դաշնագրէն վերջ, զղուանքով հեռացաւ կուսակ – ցութենէն:

6. Սթիվըն Սփենտըր.— Անգլիացի բանաս – տեղծը, որ 1937ին, երբ 28 տարեկան էր, Անգ – լիոյ համայնավար [illegible] անդամակցեցաւ 15 օր միայն, կարճ մեղրալուսինն: Պէտք եղած փորձա– ռութիւնը ձեռք ձգած էր:

Վեց խելքը գլխին մարդիկ, որոնք «պուր – ժուական դեմոկրատիա»ի տկարութիւններէն զզ– ուած, նետուեցան ռուսական համայնավարու – թեան գիրկը, բայց չուտով յուսախար՝ հեռացան այդ կուսակցութենէն: Գաղափարապաշտներ բո – լորն ալ, որոնք իրենց կեանքի այդ շրջանին յան– ցանք մը, մեծ սխալ մը գործած ըլլալու գիտակ– ցութեամբ, այսօր կը հրատարակեն ահա, իրենց *խոստովանանք – մեղայականը:*

Քէօսթլէր, հեղինակը De Zéro à l'Infini *գրքին որ մեծ աղմուկ հանեց քանի մը տարի առաջ, եւ որ հայերէնի թարգմանուեցաւ «Ապառը Յերեկին» խորագրով, խստօրէն կը քննադատէ համայնա – վարութիւնը, իր ցասումին մէջ չմոռնալով հա – մայնավարութեան հոգեբանութիւնը վերլուծել՝ մեծ յաջողութեամբ: Մինչ Սիլօնէ, սրտի կսկի – ծով («սգաւոր սրտով», կ'ըսէ ինք), ականատես կ'ըլլայ իր երազներուն խորտակման: Իսկ Անդրէ Ժիտ, որ համայնավարութեան մօտեցած էր ոչ թէ Քարլ Մարքսի, այլ՝ Ալեեսարանի խոդովա – կով, նոյն ճամբով ալ ետ կը վերադառնայ:*

Բոլորն ալ այն եզրակացութեան կը յանգին, թէ մինչ բոլշեւիկ ղեկավարները դիրենք առաջ կը մղէին իբրեւ թէ «մարդկութեան չահերը» պաչ – պանելու համար, իրականին մէջ սակայն, ոտնա – կոխ կ'ընէին անհատ մարդկային էակը:

Ահա թէ ինչու, հակառակ իր վչտին, Իկնա – ցիօ Սիլօնէ կը պոռթկար եւ կը յայտարարէր ի – տալացի բոլշեւիկներու պարագլուխ Թոլիաթթիին.

— « Ամենավերջին եւ ամենավճռական պայ – քարը տեղի պիտի ունենայ բոլշեւիկներու եւ նախ – կին բոլշեւիկներու միջեւ»:

ՇԱՓԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՀԱՑ ԵՐԻՏ: Դաշնակցութիւնը, որ աւելի քան 2200 անդամ, ձեռնարկած է Հայաս – տան Ռէմփի իրեն յատկացուած բաժնին մէջ չինե – լու չէնքեր, որոնք ամառուան ամիսներուն պիտի ծառայեն իբրեւ դպրոցներ: Գործը կը կատարի մօտ 50·000 տոլարի, որուն տասը հազարը արդէն հանգանակուած է: Մնացեալը պիտի հանգանակ– ուի յառաջիկայ քանի մը ամիսներու ընթացքին: Արդէն չինուած են կարգ մը չէնքեր եւ կահաւոր – ուած: Ամառուան ամիսներուն ապրելով բացօթ– եայ կեանք մը, պիտի ունենան նաեւ զանազան կրթիչ խաղեր:

Ինչո՞ւ կէս ձգեցին

Անցեալ տարի Վարդանանց տօնին առթիւ փարիզահայ ուսանողներ, մեծ, պզտիկ եկեղեցի հաւաքուած էին, շատ դովելի նախաձեռնու – թեամբ: Գեղեցիկ սովորութիւն մը որ աւաղ, ե – ղաւ նաեւ մխակը, որովհետեւ այս տարի ոչ մէկ ղպրոցի աշակերտութիւն հոն առաջնորդուած էր: Տօնը հինդշաբթի օրուան նզուագիպելուն համար, որ տղոց հայերէնի դասին օրն է, ոչ մէկ անպա – տեհութիւն կար:

Քահանան պատարագեց, չափահաս դպիրնե– րը երգեցին 1500 տարիներ վերջ, հին հերոսներու տաղերը եւ միայն չափահաս եւ տարէց կիներ ունկնդրեցին:

Փորձառութեամբ գիտեմ թէ որքան դժուար է հայերէնի յատկացուած շաբաթական կարճ ժա– մերու ընթացքին նորերուն սորվեցնել Վարդա – նանց պատմութիւնը, ի հարկին զօրավարին փը– րանսերէն տիտղոսն ալ աւելցնելով, որպէսզի կա– րենան ըմբռնել:

Տասը դասէ աւելի տպաւորիչ չէ՞ր ըլլար, ե– թէ այդ օրը խմբուէին եկեղեցին եւ հոն, բեմէն լսէին այդ անզուգական հերոսներու ճակատա – մարտը եւ բարոյական մեծ յաղթանակը: Տղաքը դոց գիտեն ժան տ'Արքի պատմութեան բոլոր դէ– ուաղները, որովհետեւ այնքան կրկնուած է: Իսկ թատերական ներկայացումներուն դերը այս մա – սին, յաջող կամ անյաջող, բոլորովին ուրիշ հարց է:

Կը ցաւինք որ տղաքը Հայոց պատմութեան եւ աւանդութիւններու անտեղեակ կը մեծնան: Ինչ– պէս որ անոնց Ֆրանսերէն արտայայտուելուն միակ պատասխանատուն իրենց հայրն ու մայրն են (ոչ թէ մեծ մայրերը որոնք բարերար դեր կը կատարեն), Նոյնպէս ալ հայ պատմութեան, դո– նէ զլխաւոր դէպքերուն իրենց անգէտ մնալու պատճառը պատահական ուսուցիչներն են եւ դա– ւանդութեան ձեւը:

Որ եւ է տարեդարձ տօնելու շատ վարժու – թիւն ձեռք բերած ենք: Ամանորի այնքան գոյն – գոյն նուիրաբաշխութիւններ կ'ըլլան ամէն թա– ղերու մէջ եւ օրերով անոնց մխիթարիչ եւ միամիտ նկարագրութիւնը զոհունակութեամբ կարդացող– ներ կան: Ե՞րբ լսեցինք որ Վարդանանցի եւ միւս Մե՛ծ հինդշաբթին, Սահակ Մեսրոպին օրը ոեւէ ղպրոցի մէջ արժանաւոր հանդիսութեամբ տօն – ուէր:

Հայերէնի ուսուցիչին էական պարտքերէն մէկն է տղոց միտքին մէջ դրոշմել Մեծն Տիգրա – նի, Արտաչէսի, Արտաւազդի եւ ուրիշներուն փա– ռաւոր պատմութիւնը եւ սիրուն աւանդութիւն – ները: Սահակ – Մեսրոպները, Վարդանները մեր պատմութեան շատ խորերէն եկած լուսաճաճանչ դէմքեր են: Առանց այդ «նորահրաչ պատկառը – ներուն» յայտնի չէ ինչ կ'ըլլար մեր գոյութիւնը: Օտար Աստուածներու երկրպագող մեր բազմաթիւ արդիական պատկառորներէն սկսելով, առանց կրօնական կամ կուսակցական նեղմիտ հաշիւնե – րու, պէտք է միասնաբար պանծացնել անոնց խո– կելի յիշատակը:

ՍԻՐԱՆՈՑՇ ԶԱՔՐԵԱՆ

Ահմէտ Րիզայի յուշերը

Պոլսոյ «*Մարմարա*» թերթէն հետեւեալ տեղե– կութիւնները կը քաղենք Օսմ. խորհրդարանի նա– խագահ Ահմէտ Րիզա պէյի յիշատակներու մա – սին:

Հանգուցեալ խթթիհատականը կը պատմէ (Ճիւմհուրիյէթ, 10 Փետր.).

— « Երբ Փարիզ էի, չիման մէջ մտայ Ժընե– ւի հայկական կոմիտէներուն հետ: Մինչ պաղ վերաբերում ցոյց տուին ինծի: Հայերը դոհ չէին Իթթիհատէն, որովհետեւ իրենց հաղորդած էր թէ երկրին մէջ իրենցմէ աւելի զուլումի ենթար– կուած տարրեր կային եւ Հայերու ցոյց տուած միջոցներէն չատ աւելի ազդու դարմաններ:

Հայերը իբր մրցակից կը նայէին Իթթիհատի, եւ հակասութիւններ կային իրենց խորհած դէղե– րուն, դարմաններուն մէջ: Անոնք մեզմէ ընդհ. ինքնավարութիւն կը պահանջէին, իսկ մենք ընդհ. բարենորոգում: Սահմանադրութիւնը եւ Ազդ. ժողովը զոհունակութիւն պիտի պատճառէին ընդ– հանուրին:

Եւրոպայի մէջ հանրային կարծիքը Հայերուն նպաստաւոր էր, որովհետեւ նախ քրիստոնեայ է– ին անոնք երկրորդ դրամ ունէին, երրորդ անգա– դար քարոզութիւն կը կատարէին: Ամերիկացի, անգլիացի եւ հայ հարուստները ահագին դրամ կուտային:

Երբ տեսան թէ կարգ մը տկար Թէօն Թուրքեր կառավարութեան կողմը անցան, ելան ըսին թէ «կառավարութիւնը կաշառեց Թէօն Թուրքերը»:

Հայերն ալ կարելի էր կաշառել, բայց կարեւորու– թիւն չտուինք իրենց: Հայերը այս դրամը աւե – լիով կը հայթայթէին օտարներէն իբրեւ մարտի– րոս ներկայանալով: Այսուհանդերձ Հայերէն ան– պակաս էին «խաֆիյէ»ները, այսինքն կաշառ – ուած եւ ծախուած մարդիկը:

Մեր փորփականան ալ հակասութիւններով լեցուն էր: Մենք կը ծանուցանէինք թէ բոլոր Օս– մանցիները կը հարստահարուէին, Հայերն ալ մէջն ըլլալով:

Իսկ Հայերն ալ կը պնդէին թէ իրենք միայն զուլումի կ'ենթարկուէին, այն ալ Թուրքերուն կողմէ: Ամէն ինչ կը չափազանցէին. սուտեր կը յերիւրէին, որպէսզի իրենց քարոզութիւնը աւելի արժանահաւատ դառնար: Թուրքերէն ինքնավա – րութիւն կ'ուզէին, բայց հիւլէի չափ սէր չունէին Թուրքերուն հանդէպ: Եւ իրենց այս հակակրան– քը երեւան հանեցին ընդհ. պատերազմին, բացէ ի բաց թշնամիին կողմը անցնելով կամ անոր օգ – նելով:

Ես պաշտպանեցի այն Հայերը, որոնք բնաւ յանցաւոր չէին, բայց Ջարդուեցան անոր համար որ պարզապէս Հայ էին: Այդպէս պէտք է չար – ժէի, յանուն արդարութեան եւ պետական սկզբ – բունքներու: Զպաշտպանեցի անոնք որ թշնամու– թիւն, մատնութիւն ըրած էին մեր բանակին դէմ: Սապահէտտին պէյ ապակեդրոնացման քաղաքա– կանութիւնը որդեգրեց եւ ատով Հայերուն դուր – ծին եկաւ, դաշնակցեցաւ անոնց հետ»:

« Ճումհուրիյէթ» հետեւեալ ծանօթութիւն – ները կուտայ, Ահմէտ Րիզա պէյի այս յիշատակ– ներուն առթիւ.— Ահմէտ Րիզա պէյի թուրքե – րուն մէջ, գոնանք նաեւ Միզանճը Մուրատ պէյի նամակները, ուր կ'ըսուի թէ Եգիպտոս գտնուած միջոցին բանակցութիւններ վարած է Հնչակեան կոմիտէին հետ, եւ Իթթիհատն ալ չնայացած է զործակցիլ այդ կոմիտէին հետ:

Ահմէտ Րիզա պէյ 4 Յուլիս 331 Թուականին (1915) նամակ մը գրած էր Իթթիհատի ընդհ. քար– տուղարութեան, եւ քննադատելով առհասարակ Իթթիհատի քաղաքականութիւնը, կ'անդրադառ – նայ նաեւ հայկական խնդրին: Նամակին մէջ կ'ը– սէ թէ հայկական խնդիրը դժգոհ պիտի Թողու եւրոպական պետութիւնները, եւ պատերազմի վերջաւորութեան, պատճառ պիտի ըլլայ որ Թուր– քիոյ չափազանց աննպաստ որոշումներ տրուին»:

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԳԱԻԱՌ. ԺՈՂՈՎԸ գումարուած է Յունուար 27ին նախագահութեամբ կաթ. փո – խանորդ Խազ արք.ի: Ժողովը գնահատելի գտած է մարզահամարի մասին եղած աշխատանքները եւ թելադրած է վարչութեան չարունակել վիճակա– գրութեան գործը եւ տեւական ձեւ տալու համար չինայել ոչ մէկ նիւթական եւ բարոյական զոհո– զութեան: Նոյնպէս բանաձեւ մը քննարկած է Լիբանանի ազգապատական կալուածներու դասա – ւորման, սեփականութեան թուղթերու կանոնա – ւորման համար:

ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ Ա. ԿՈՇՏՈՆԵՑ որ դասախօս է Մոսկուայի համալսարանին մէջ եւ մեծ գիտ – նական, խօսած է Փրակայի եւ Գարլսպատի մէջ միջազգային բնախօսական համագումարին, ուր ծանուած է նաեւ Փաւլովի ծննդեան հարիւրամ – եակը: Կոչտոնց նախագահ ընտրուած է այս հա– մագումարին եւ ներկայացուցած է Փաւլովի գի – տական վարդապետութիւնը, որուն նպատակն է երկարել մարդկային կեանքը: Թղթակցի մը այն հարցումին թէ իրմէ զատ կո՞ն ուրիշ հայ բնա – խօսներ, դասախօսը յայտնած է թէ « ամէնէն լաւ բնախօսները եւ բնագէտները Հայեր են, ո – րոնցմէ Օրբելին (Փաւլովի լաւագոյն աշակերտ – ներէն) եւ Ալիխանեան եղբայրները որ համաչ – խարհային համբաւ կը վայելեն: Ինչպէս ծանօթ է տիեզերական ճառագայթներու գիւտը Ալիխան – եան եղբայրներուն կը պարտինք:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ ՎԱՆՔԻՆ հին ձեռագիրները լուսանկարած է Տոքթ. Քէնէտի Քլարք՝ Տիւք հա– մալսարանի Նոր Կտակարանի դասախօսը, հովա– նաւորութեամբ Մ. Նահանգներու խորհրդարանի մատենադարանին: Այսպէսով աշխարհի բոլոր ուսանողները պիտի կրնան ուսումնասիրել հայ – կական այդ «չատ կարեւոր» վաւերագրերը: Լու– սանկարները առնուած են Երուսաղէմի Հայոց պատրիարքարանի եւ Ցունաց օրթոտոքս պատ – րիարքարանի 3000 ձեռագիրներուն: Անոնց մէջ կան նաեւ Սուրբ Գրոց մեկնաբանութիւններ եւ ուրիշ կրօնական երկեր: Լուսանկարելու աշխա – տանքը տեւած է վեց չաբաթ: Լուսանկարուած են հարիւր հազար էջեր, ինչպէս եւ կրօնական նը – կարներ ու պատկերներ: Լուսանկարներուն մէկ պատճէնը պիտի յանձնուի խորհրդարանի դրա – դարանին, իսկ ուրիշ պատճէն մըն ալ պիտի տր– ուի Ս. Յակոբեայ վանքին: Պիտի հայթայթուին նաեւ պատճէններ ականաւոր հետազօտիչներու:

ԻՐԱՔԻ բոլոր շրջաններուն մէջ տեղի ունե – ցած են Ազգ. Գերագոյն Ժողովի եւ Թաղականու–

թեան ընտրութիւնները: Պաղտատի եւ իր չրջան-ներուն (Հապպանիէ եւ Խանաքին) մէջ ընտրու-թեանց մասնակցած են 250 հոգի:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Տէթրոյթի մէջ մեռած է հին ընկեր մը, Տիգրան Սահակեան, ծնած 1879ին, Վասպուրականի Վերի Հայկաձոր կղզի գիւղին մէջ: Շատ կանուխէն մտած է Դաշնակցութեան մէջ Տիգրան Տէրոյեանի օրերուն: Գործակցած է Պեռոյի եւ ուրիշ յեղափոխականներու: Ամերիկա գացած է 1913ին եւ մինչեւ իր մահը մնացած է հաւատարիմ Դաշնակցական: — Ցունուար 10ին մեռած է նախկին ընկեր մը, Հմայեակ Տէր Մա-նուէլեան, ընիկ Զմշկածաքցի, որ եղած է Պոսթըն-ի Հ. Ց. Դ. կոմիտէի հիմնադիրներէն:— Ուս-մըրի մէջ յանկարծամահ եղած է Հ. Ց. Դ. կոմի-տէի անդամներէն Առաքել Պ. Հապոյեան, Խար-բերդ Դատեմ գիւղացի:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Հայր. Միութեան Նիւ Եորքի կեդրոնն ալ բաժնուած է երկու հատուածներու, տասնըհինգ տարիէ ի վեր: Ազգային հատուածին տեղեկագրէն կ'իմանանք թէ այս տարի Հալէպի ուսանողներուն եւ կարօտեալներուն ղրկած է 300 տոլար, Լիբանանին բուժարանին հարիւր տոլար: Պոլսոյ կեդրոնականի ուսանողի մը 85 տոլար, Պէյրութի ուսանողներու եւ կարօտեալներու 250 տոլար, Աթէնքի ուսանողներու եւ կարօտեալնե-րու 300 տոլար, Վէնետիկ բժշկ. ուսանողի մը250 տոլար, դումար 1185 տոլար: Սեբաստիոյ հայրե-նակցականը մասնաճիւղեր ունի Ամերիկայի գըլ-խաւոր քաղաքներուն մէջ, մասնաւորապէս Նիւ Եորք, Ֆիլատէլֆիա, Պոսթըն, Լոս Անճէլըս, Շի-քագօ, Տիթրոյթ եւայլն: Վերջերս Նիւ Եորքի մէջ կազմուած է Նոր Սերունդի ձիւնիըր լիկ մը եւս (կրասերներու միութիւն) որ ունի մօտ 50 ան-դամ: Հայր. Միութիւնը դէմաւորապէս կրթասի-րական է: 1920էն մինչեւ 1935 կը հրատարակէր «Ալիս» պարբերաթերթը, իսկ 1935էն ի վեր ազդ. հատուածը կը հրատարակէ «Լուսաբեր» պարբե-րաթերթը:

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԼԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 16 Փետրուար.— Լէ գ'Օլիվ իր վոքրաթիւ հայութեամբ կը ներկայացնէ մեկու-սացած չրջան մը: Շնորհիւ Հ. Ց. Դ. «Իչխան» խումբին եւ համակիրներու աչխատանքին, ունին Նոր Սերունդի «Օհանջանեան» խումբը: Ջորս տարիէ ի վեր բացած են հայերէնի դասընթացք մը որմէ կ'օգտուին չատ մը Հայորդիներ: Մեր համեստ եւ զոհաբերուող ընկերները ունեցան ի-րենց դպրոց – սրահը, որ դարճած է Նոր Սերուն-դի ժամադրավայրը: Եւ այս պատուական հայու-զաւակներն են որ իրենց առօրեայ աչխատանքէն վերջ կը հաւաքուին հայերէն սորվելու եւ հա-յերէն արտայայտուելու: Իրենց իսկ ձեռներէցու-թեամբ կը պատրաստեն տարեկան քանի մը հան-դէսներ, ուրախացնելով իրենց ծնողքները եւ ա-պացուցանելով թերահաւատներուն որ եթէ աչ-խատին ամէն բան կարելի է փոխանակ վայրերան կանչերու:

Իրենց վերջին հանդիսը տեղի ունեցաւ 11 Փետրուար չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ ա-ռաւօտ Պոմոնի դպրոց սրահին մէջ: Իրապէս նեղ կուգար սրահը: Ուսուցչուհի տիկին Աղաւնի Տէօքմէճեանի բացման խօսքէն վերջ, Նոր Սե-րունդի երկսեռ խումբը երգեց «Ցառաջ Հայեր» խմբերգը, «Մարսէյեզ»ի եղանակով: Ցետոյ ար-տասանեց Օր. Անահիտ Քոլոյեան, խլելով ջերմ ծափեր: Քանի մը խմբերգներէ վերջ, կարգով ար-տասանեցին փոքրիկներ Տիրատուրեան, Պէզպէտ-եան, Սիմոն եւ Գէորգ Շաքարեաններ:

Ուսուցչուհիին հեղինակած «Մայր Հայաս-տան» կենդանի պատկերը իր երգերով, արտասա-նութիւններով արժանացաւ բուռն ծափերու: Ցե-տոյ ներկայացուեցաւ «Հայկական հարսանիքը» պեղծկական երգերով եւ պարերով, միչտ Նոր Սե-րընդականներէ: Քանի մը վայրկեան դադարէ վերջ ներկայացուեցաւ «Թիւ 5 խելագարը» զաւէշ-տը, ղեկավարութեամբ ընկեր Գ. Քէնտիրեանի եւ մասնակցութեամբ Լէ գ'Օլիվի Նոր Սերնդական-ներու: Ընկեր Քէնտիրեան չանք չէր խնայած ծպտումները եւ ներկայացումը կատարեալ դար-ձնելու համար: Հակառակ չատ մը դժուարու-թեանց: Իրենց ղեկերուն մէջ չայող էին բոլոր դե-րակատարները ալ, Սուրէն Կարապետեան, Ալպէր Մինասեան, Լեւոն Լուսիկեան, Ռէյմոն Տիրա-տուրեան, Օրիորդներ Շաքարեան, Քոլոյեան եւ-րեք քոյրեր Մինասեան, Տիրատուրեան եւ Քա-չառեաններէ, բոլորն ալ չատ չայող: Առանձնա-պէս կ'արժէ չնորհաւորել Օր. Շաքարեանը որ հակառակ աղչիկ մը ըլլալուն չայողութեամբ ներկայացուց դիւղացիի տիպար Բառնաբասը: Գեղարուեստական բաժինը լրացաւ ճիշդ կէս գի-չերին, յետոյ սկսան խրախճանքը եւ եւրոպական պարերը տեւելով մինչեւ առաւօտ:

Լէ գ'Օլիվի մեր ընկերները թող վստահ ըլլան թէ ժողովուրդը գիտէ միչտ վարձատրել նուիա-պէս եւ բարոյապէս բոլոր աչխատողները: Մեր երէց ընկեր Հ. Պասմաճեան այդ օրը աւելի երի-տասարդացած տեսայ, երբ իր հետ ունէր իրենց պարտականութեան գիտակից ընկերները, Աբրա-համը, Կիրակոսները եւ Շաքարեանն ու Տիրա-տուրեանը: Ապրիք, տղաք, Դաշնակցութեան ու-ժը ձեղի զօրավիգ:

Թղթակից

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ Ecole Normale de Musiqueի «Լէ-ոանսիէ»ներու համար կազմակերպած Գ. նուա-գահանդէսը յատկացուած է թաւշուքթակահար Պ. Ն. Ալալէմճեանի, որ նոյն դպրոցէն 1948ին Licence de Concert ստացած էր մեծ յաջողութեամբ եւ Léopold Bellanի 1949ի մրցումներուն ալ Ա.մրցա-նակ՝ Ա.յիչատակութեամբ:

Նուագահանդէսը, դեղեցիկ յայտագրով մը, տեղի կ'ունենայ Մարտ 1ին չորեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին Ecole Normale de Musiqueի մէջ, (78 rue Cardinet, métro Malesherbes): Դաչնակով իրեն կ'ըն-կերանայ Տիկին Ա. Ալալէմճեան:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կիրակի, 5 Փետրուար, «Աբ-ծիւ»ը Electriques խումբին դէմ չահեցաւ «Ֆօր-ֆէ»ով: Իսկ Փետրուար 12ին կէսօրէ վերջ Licorne դաչտին վրայ չահեցաւ S. O. Chartreuxն (ոչ տկար խումբ մը) 6—0, մեծ ուրախութիւն պատճառե-լով ներկայ ժողովուրդին:

Ցաղթանակէն քաջալերուած ընկեր Համբ. Քալեան, Միութեանս պատուոյ անդամներէն, նուիրեց հազար ֆրանք: Նաեւ «Տարօն» տպարա-նը երեք հարիւր ֆրանք:

Կը խնդրենք մեր սիրելի թաղեցի ժողովուր-դէն որ նկատի առնէ կիրակի 12 մարտ թուականը եւ խուռներամ գայ Treize – Coinsի դաշտ, քաջա-լերելու մեր մարզիկները:

Մրցումը Maccabi (Հրեայ)ներուն դէմ է եւ դլխաւոր եւ լաւագոյն խաղերէն մէկը պիտի ըլլայ այս եղանակին: — Ա. Արծիւ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ՄԱՀԸ

Փարիզի Հայ Բժչկական Միութեան վարչու-թիւնը խորին ցաւով կը յայտնէ իր երիտասարդ եւ խոստմնալից անդամներէն, Պ. Արտաչէս Տէր Ստեփանեանի դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունե-ցաւ Ցունուար 20ին, Օթէլ Տիէօի մէջ, բժչկական գործողութենէ մը տասը օր վերջ: Հանգուցեալը ծնած էր 1920ին: Ուսումն առած էր Փարիզի ա-տամնաբուժական վարժարանին մէջ: Վերջին պա-տերազմին մեծ անձնուիրութեամբ օգտակար ե-ղաւ Միւնիխի Սթալակ 7Aի մէջ Փրանսացի գե-րիներուն: Փարիզի ազատագրումէն ի վեր մեծ խանդավառութեամբ նուիրուեցաւ իր ասպարէ-զին, մինչեւյն ատեն Փարիզի ատամնաբուժական վիրաբուժական վարժարանին շէֆ տը ֆիլիճիէի պաչտօնը ստանձնած ըլլալով:

Հակառակ երիտասարդ տարիքին, Արտաչէս Տէր Ստեփանեան չուտով արժանացաւ ամէնուն համակրանքին, չնորհիւ իր ընդունակութիւննե-րուն: Իր մասնագիտութեան կը միացնէր նաեւ գը-րական յատկութիւն եւ արձակ ու չափածոյ գրու-թիւններով կ'աչխատակցէր բժչկական թերթերու:

Ճչմարիտ եւ խանդավառ Հայ մըն էր եւ իր կորուստը կ'ողբան իր բոլոր պաչտօնակիցները:

Հայ Բժչկական Միութեան վարչութիւնը, այս տխուր առթիւ, իր խորին ցաւակցութիւն-ները կը փութայ յայտնել իր վչտահար մօրը եւ բազմաթիւ բարեկամներուն:

Փարիզի Հայ Բժչկական Միութեան
վարչութիւն

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՎԱՀԱՆ ԹԻՒԹԻՒՆԱՆ, ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐ, հատոր 3. Բանաստեղծութիւններ:— Հատոր 4. Բանաստեղծութիւններ:— Հատոր 7. ԵթԷ Տէրը կամենայ (վէպ): Հրատ. Թէքէեան Փոնտի յանձ-նախումբի: Շքեղ տպագրութեամբ: Իւրաքանչիւր հատորի դինն է 30 ե. դ.: Ֆրանսայի համար՝ 400 ֆրանք: Ցաչորդաբար պիտի հրատարակուին միւս հատորները, համադումար 15 դիրք: Տպ. Գահի-րէ: Հասցէ.— M. Zourikian, B. P. 1060, Le Caire (Egypte):

«ՃԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

Քուն չէ դա, բայց արթնութիւն էլ չէ: Կի-սուխուր աչքերը նկատում են, որ վիճակը վեր-ջացաւ: Ահա հեռանում են մնացած աղչիկներն էլ. կարծես դրանք մշուչից են չինուած եւ հալ-ւում են այնպէս, ինչպէս սարերի գլխին չքանում են սպիտակ քուլաները, երբ արեգակը դուրս է գալիս մօր ծոցից:

Սափորը մնաց մենակ, նա էլ դանդաղ, չատ դանդաղ կերպով հալւում է: Անցնում են րոպէ-ներ: Աչքերը նորից բացւում են, տեսնել են սկը-սում, մէկը կամաց կամաց հեռացնում է թմրու-թիւնը: Ո՞վ է դա:

Ծառերի եռեւից դուրս եկաւ մի հերարձակ աղչիկ:

Սարսափելի է նա: Վարդավառ չկայ նրա հա-մար, գզգզուած չորեր, չոր ու սեւացած դէմք, բաց ոտները:

Ապուշ է, նա ման չէ գալիս, այլ քարշ է ընկնում: Նրան զարմացնում է ամէն մի առար-կայ, որ երեւում է նրա առաջ:

Մէկերին լռել է, Գայիանէն սթափւում է եւ իր աչքերը չէ հեռացնում այդ տարօրինակ արա-րածից: Ահա նա կանդ առաւ տոպրի մօտ: Ջար-քացրեց: Գայիանէն վազեց, դնաց աղբիւրի մօտ: Թչուառութիւնը մօտիկից աւելի ցաւացրեց նրա սիրտը, իսկոյն հալածեց նրա դէմքից այս օրուան բոլոր ուրախութեան հետքերը:

— Ո՞վ ես դու, հարցրեց նա:

Աղջիկը նրան չարժանացրեց իր պատասխա-նին, անչարժ կանդնած էր, եւ նրա մարած աչ-քերը ինչ որ բան էին որոնում աղբիւրի ջրի վրայ:

— Քեզ եմ ասում, խեղճ աղջիկ, ո՞վ ես, ին-չո՞ւ ես այդպէս, նորից հարցրեց Գայիանէն եւ մատով հրեց նրա ուսը:

Ցօսքերը անպատասխան մնացին, իսկ մատը հարկադրեց ապուշին դուրս գալ այդ ընդարմա-ցած դրութիւնից, նա նայեց Գայիանէին եւ նրա աչքերի մէջ վառեց կատաղութիւն: Բայց Գայիա-նէն չքաչուեց այդ հայեացքից:

— Ջե՞ս լսում, նորից հարցրեց նա:

Ապուշը ցած նայեց:

— Աւա, ես կը լսեմ քեզ. ասա, դուցէ ցաւիդ ճար անենք ...

Այս անդամ վտիտ ու սեւացած դէմքի վրայ երեւացին ծամածռութիւններ, որոնք արտայայ-տում էին կատարեալ արհամարհանք... նա ու-րեմն, լսում էր, խօսել չէր: Իսկ եթէ խելագար էր, այժմ գնում էր այն րոպէական դրութեան մէջ, երբ մթագնած խելքը ազատւում է կապանքներից եւ սկսում է հասկանալ:

— Դու ինձ ճանաչո՞ւմ ես:

Սա մի հարց էր, որ միւսների հետ առաջար-կուեց պատահաբար:

լորովին ոչնչացնել մարդկային եւ կենդանական կեանքը ամբողջ Մ. Նահանգներուն մէջ»։

Մաղթենք որ այս բոլոր գուշակութիւնները դէպագրգիռ երեւակայութեան մը ցնորքներն ըլլան։

Թոռվարարներր պիտի պատժուին առանց բացառութեան

Ֆրանսայի 90 Նահանգներուն դէմաւոր դատախազները հրահանգ ստացան դատական նախաքարէն՝ առաւելագոյն պատիժը պահանջել բոլոր անոնց դէմ որ կը փորձեն կամ կը դրդեն խանդարել զինամթերքի բեռնաւորումը Հնդկաչինի համար, կամ արգիլել ամերիկեան զինամթերքի պարպումը։ Տեղական ոստիկանութենէն հրահայուած է.—

1.— Ցրուել գործադուլի այն խմբակները որ լարդիլեն նաւահանգիստներու եւ ազգ. պաշտպանութեան բանուորներուն աշխատանքը։

2.— Զօրացնել ոստիկանական պաշտպանութիւնը նաւարաններու եւ զինարաններու մէջ, որպէսզի խռովարարներ չկարենան ներս մտնել։

3.— Մերժել երաշխաւորութեամբ ազատ արձակումը անոնց որ ձերբակալուած են վնասարարութեան համար (սապոթաժ), ինչպէս եւ անոնց որ գործադուլ կ'ընեն քաղաք. նպատակներով։

4.— Անմիջապէս դատի քաշել անոնք որ վնասարարութեան եւ բռնութեան կոչերը կ'ուղղեն թերթերով, պատի յայտարարութիւններով կամ ճառերով։

★ Մարսէյլի գէր – նահանգապետը, որ պատասխանատու է հարաւային եւ հարաւային – արեւմտեան Ֆրանսայի բարեկարգութեան, հետեւեալ յայտարարութիւնն ուղղեց.

— « Կառավարութիւնը օրէնքը պիտի դործադրէ առանց դրդռութեան, բայց վճռապէս։ Աշխատանքի ազատութիւնը պիտի յարդուի տրամադրելի բոլոր միջոցներով»։

★ Լա Ռոշէլի քարափի բանուորներուն տեղ, պիտուորներ եւ նաւագներ բեռցուցին նաւ մը որ Հնդկաչին կ'երթար։

★ Նիսի մէջ 250 ոստիկաններու հսկողութեամբ կարելի եղաւ չոգենաւ բեռցնել երկու թոն ծանրութեամբ զինական կազմածներ, որոնք ծովը նետուած էին անցեալ շաբթու, զինուորներու կողմէ։ Բեռնակառքերը մխրճուածներով ծածկուած էին Լա Պոթայէն մինչեւ Նիս։

★ Ազահովութեան պաշտօնատունը 48 ժամ պայմանաժամ տուաւ, որպէսզի երկրէն հեռանայ Ռամկավար երիտասարդական Դաշնակցութեան (ձախակողմեան) աւտոբալիացի քարտուղարը Ռուիլերմս։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ խլրտումները կը ծաւալին հետզհետէ։ Առջի օր դործադուլ յայտարարեցին Ռընոյի բանուորներէն 7 — 8000ը։ — Շինութեանց դործաւորները միայն 4 ան հարիւր յաւելում կ'ընդունին։— Միջին դասերը (8—10 միլիոն քաղաքացիներ) որոշեցին ամէն աշխատանք դադրեցնել այսօր, չորեքշաբթի, ժամը 13էն 17, բողոքելու համար տուրքերու ծանրութեան դէմ։ — Կը վախցուի որ ընդհ. դործադուլ յայտարարեն 200.000 մեռաղադործական բանուորներ։ Ելեկտրականութեան եւ կազի բանուորներն ալ կը խլրտին։— Զգուշական միջոցներ ձեռք առնուեցան Մարսէյլի մէջ։

Լիոնի մէջ կը դասուին 30 Գերմաններ, 2000 ամբաստանութիւններով (գնդակահարում, աքսոր, եւն.)։ Ներկայ են միայն 13 ամբաստանեալներ, բոլորն ալ անդամ կեսթապոյի։ Լսուած են 1200 վկաներ։ Երդուեալները պիտի պատասխանեն 460 հարցումներու։

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը դրեն թէ մեծ հրդեհ մը ծագած է Սուլթան Համամ, երբեմնի Թոփալեան խանին մէջ, որ այժմ կը կոչուի Համոի պէյ փաշաժ։ Վնասը երկու միլիոն ոսկի կը հաշուեն։ Ոմանք կը պարունակէր 55 սենեակ եւ 40 վաճառատուն։

ԱՆԴԱՐԱՑԻ հունդարական դեսպանատան քարտուղարը, որ փէշթա հրաւիրուած էր, մեր – ժեց վերադառնալ եւ Թուրքիայէն ապաստան խնդրեց իր ընտանիքին հետ։

ՎԱՐՁՈՒԵ

Cannesի մէջ յարկաբաժին մը, երկու սենեակ եւ խոհանոց, Ցունկս, Ցուլիս, Օգոստոս ամիսներու համար։ Մանրամասնութեանց համար դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

ԾԱԽՈՒ ՊԱՐԱԳ ՆՈՐ ԽԱՆՈՒԹ

Cannes (A. M.) Croisetteի վրայ mur et fond։ Շատ յարմար գին։ Գրել՝ NICHANIAN, 8 Place Vauban, Cannes (A. M.)։

Ներկայացում պատանիներու

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ս. Աթոռանի «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբին, եւ կապոյտ Խաչի, հովանաւորու – թեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը ներկայացուի Ա. Երէցեանի ՍԱՄՈՑ ԴԻՒ – ՅԱՋՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պար Վիաղիւք, Մարտիկեանի սրահին մէջ, Սէնթ Անթուան։

Երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։ Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պուլվար Օսման նուագախումբին։

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, փետրուար 26 կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Գեղարուեստական գեղեցիկ բաժին մը, կը ներկայացուի Սիլվիլ – Ալֆասլանի ՄԱԳՆԻՍԸ, Բիւթանիոյ ժողովրդական երգերով։ Երգեցիկ խումբ, ղեկավարութեամբ Պ. ՄԵՍՈՒՄԵՆՅԻ։

Մուտքը 75 ֆրանք։ Աճուրդ չկայ։ Պիւֆէն ճոխ ու մատչելի, պատրաստուած Խաչուհիներէ։

ՏԻԿԻՆ ԵՒՓԻՄԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Տէր եւ Տիկին Ս. Տէր Թովմասեան հաղար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆի մահուան հինգ – րորդ տարելիցին առթիւ՝ Տիկին Ռոզ եւ Օր. Մարօ Հանըմեան հաղար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides։

Մասնակցութեամբ Հայ Արենոյշներուն, Փըրանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն։

Սկաուտական ներկայացումներ Արիներուն եւ Արենոյշներուն կողմէ։ Հայկական երգեր եւ պարեր։ Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մոլիէռի «ՆԱԻԱՆԶՈՏ ՊԱՐՊՈՒՃԻՆ», կատակերգութիւն 1 արար։ Տոմսերու գիները՝ 300, 200, 150 ֆրանք։

Կպ ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ։

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՆՆԴԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

կիրակի 26 փետրուար, ժամը 14.30ին։

Կը նախագահէ FÉLIX ROGEL

Կը խօսին Օր. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱԵԱՆ եւ Պ. ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ։

Մուտքը 50, 100 եւ 200 ֆրանք։

ԴԵՐԶԱԿՆԵՐ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հայկական հաստատութիւն մը

SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque **ELEPHANT**

Բաց է ամէն օր։ Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն։

Առաջնակարգ ապրանքներ։

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) **TEL. Tru. 37-92**
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն։

TRICOTի, ՍԻՒՐԺԻի, ՊՈՒԹՈՆԻՒՐի եւ automatique Tirageի մեքենաներ՝

ԿՐ ԳՆԷ, ԿՐ ԾԱԽԷ, ԿՐ ՆՈՐՈԳԷ
ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ Կ'ԵՆԹԱՐԿԷ

Ինչպէս նաեւ **moteurs**ներու **entrainement**ը կը ստանձնէ

RENOV - LUX

ընկերութիւնը։ Հասցէ.— 7 Ave. des Repos K. Bicetre (Seine) Tél. ITA. 16-73

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շատ կարեւոր խնդրոյ մը առթիւ ժողովի կը հրաւիրուին Փր. Կ. Խաչի հետեւեալ մասնաճիւղերը իրենց վարչութիւններով.— Պոմոն, Մարսէյլ, Սէն Լու, Պուլվար Օսման, Սէնթ Անթուան, Սէն Փերոմ, Սէնթ Անն, Սէնթ Մարկրիթ, Կարտան, Լա Սիոթա, այս չորեքշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին քաղաքի «Ահարոնեան» ակումբը։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, ղպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais։ Նիւթ՝ «Արշակունեանց հարստութիւն»։ Կը դասախօսէ Պ. Կ. ԽՐԱԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին երէց ընկերները, համակիրները ու սանուհիները։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 բիս Րապլէյ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ահարոնեան խումբի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կը դասախօսէ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ։ Նիւթ՝ « Կոմիտաս վարդապետ»։

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան։ Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»։

Մուտքը ազատ է։ Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն։ Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ։

Լէ ղ'Օլիվ, հինգշաբթի 23 փետրուար։
Սէնթ Մարկրիտ, ուրբաթ 24 փետրուար։
ԿԱՐՏԱՆ կիրակի 26 փետրուար։
ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաք երկուշաբթի 27 փետրուար։

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Կը տօնուի Տէհլնի մէջ, փետրուար 25ին, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր. Մխիթեան, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ Պ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժին։ Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսէյլի մէջ, Սալօն Լոնշան (33 Bld. Longchamps) 25 փետրուար չաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ լոյս։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ — Երգ, արտասանութիւն, պար։ Ճոխ պուֆէ եւ հաճելի անակնկալներ։ Նուագախումբ Lyne Barel։

ԿՈՒԶՈՒԻ

Շատ խնամուած եւ լաւ աշխատող brodeuse մը, մնայուն դործի համար։ Դիմել անձամբ կամ դրաւոր Maison Elmire, 16 Allée du Jardin Anglais le Raincy (S. et O.)։

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւաբանական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologieի եւ քննչական դիւանութեանց բարձրագոյն վարժարանին, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատական ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յարգելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հաստչէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժամերը.—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը աջ կողմը Ա. յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ։

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34։

Առաւուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրութեամբ։

Ց. Գ.— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած առեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը։

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Jeudi 23 Février 1950 Հինգշաբթի 23 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6085–Նոր շրջան թիւ 1496

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲՈՒՆ ՀՐՋԻԳՆԵՐԸ

Ի՞նչ կ'ըսեն Պուքրէշի փախուկները, ապահովելու համար խաղաղութիւնը, որուն կարօտովը կը տապկուին մասնաւորապէս փոքր ժողովուրդները :

Թարգմանելով ռումանական թերթի մը խմբագրականը եւ ձայնակցելով անոր կոչին, կը փորձեն հայ ժողովուրդն ալ բաժնել երկու դասերու,— «Խաղաղասէր Հայեր եւ պատերազմասէր Հայեր»:

— « Որեան ճիշդ է որ Սփիւռքի աշխատաւոր ժողովուրդը, իբրեւ հալածական, կոտորակուած, ջարդուած, բնաւեր ու թափառական դարձած ազգային միաւոր — զոհը ամէն կարգի ազգային ու միջազգային կեղեքիչներու եւ բռնակալներու — դէմ է մահաբեր պատերազմներուն· սակայն, նոյնքան ճիշդ է որ, արտասահմանեան հայութեան ծոցին մէջ կայ դասակարգ մը, շահագործողներու եւ «ունեւոր»ներու դասակարգ մը, որ կապիտալիստական ռեժիմի «բարեխնամ» հովանաւորութեան տակ եւ մանաւանդ պատերազմներու «օրհնեալ» օրերուն ոսկի դիզեց ու անհամբեր կը սպասէ նոր պատերազմի մը երանելի գալստեան, «ապահովելու» համար իր «աչքի լոյս» կալուածներն ու գանձերը եւ նոր արժէքներով բազմացնելու եւ ճոխացնելու համար գանձը»: (*Հայաստանեան ձայնատ, 12 Փետրուար, որ կը հրատարակուի Նո՛ր ուղղագրութեամբ*):

Խմբագրականին չարունակութենէն կ'իմանանք թէ «ասոնք օրն ի բուն մոմ կը վառեն վանս փառացն Թրումբընեարու եւ հիթլէրական նորաբոյս ժառանգորդներուն», մոռնալով «Եփրատի պղտոր ջուրերուն մէջ խեղդամահ կորած իրենց քոյրերն ու ծծկեր եղբայրները» եւն.:

Այս ոչինչ: Պարզ կարկտան մըն է այս, յանգելու համար բուն եղրակացութեան .

——« Բայց տղարի խնկարկուներու այս զազրելի դասակարգի կողքին՝ հայ ժողովուրդի ծոցին մէջ բոյն դրած է նաեւ հայրենադաւ Դաշնակցականներու ֆիլիբը, որ լրբօրէն կոկորդիլոսի արցունք թափելով մեր ժողովուրդի եւ իր իսկ կուսակցութեան նահատակներու անյայտ շիրիմներուն վրայ, այսօր, ու երեսուն տարիէ ի վեր, իր արիւնոտ թաթերը կ'երկարէ մեր ժողովուրդի եւ իր իսկ կուսակցութեան տղոց դահիճներուն, Իսմէթներուն եւ Ջըչխիլներուն ու իր կոտրած շերեփով իւղ կը լեցնէ (յուղ կլեցնե!) նոր պատերազմի մը հրդեհներուն պատրոյգին վրայ»:

Ուրեմն, «չարունակել ու աստիճացնել պայքարը ընդդէմ այս կարգի հայրենադաւ «Հայ Բյուրոն», եւ «լծուիլ խաղաղութեան պաշտպանութեան մեծ պայքարին, որուն գլուխը կանգնած է խաղաղութեան անվեհեր ախոյեան՝ Գեներալիս – սիմուս Ստալին »:

Խոստովանինք թէ մեծադոյն պատիւն ըրած եղանք, լայն քաղաքացիք մը կատարելով այս ա – րիւնածարաւ ցնղայանութենէն, որուն յաւելեալ եւ ճոխացեալ տապկրութիւնները կ'երեւան ամէն տեղ, միեւնոյն ճակատին վրայ :

Անհրաժեշտ էր այս չեղումը, ապացուցանելու համար թէ որքան յառաջդիմա՛ծ են երկկուան տիրացուները, սանձա՛կոտոր խելագարութեան եւ անբարոյականութեան ճամբուն մէջ :

Աւոնք այն հրէշներն են որ, հազիւ կարմիր դրօշը տեսած, հայրենասիրութիւն սեպեցին կրակը նետել 20 — 25 անմեղ հայրենակիցներ, մեծ մասով գրոց – բրոցներ :

Հարցուցէք թէ ո՞ւր են այդ զոհերը, եւ մի – այն հայհոյանքներ պիտի լսէք, ինչպէս միշտ :

Եթէ իրենց մէջ տարրական պարկեշտութեան հետք մը մնացած ըլլար, այս հրձիգները պիտի ամչնային Դաշնակցութեան, ուեւէ Դաշնակցականի անունը կապել Իսմէթներու հետ:

Պիտի յիշէին թէ իրենց այսօրուան հովանաւորներն էին որ լման 25 տարի իրենց եղբայրական թաթերը երկարեցին Մ· Քէմալներու եւ Իսմէթներու , անխնայ տրորելու համար հայ ժողովուրդը եւ իր հայրենիքը, ամէնէն եղերական օրերուն:

Անոնք էին որ պարթեզ տուին Փոքր Ասիան ու Կիլիկիան, փառաբանելով քաջարի ասկեարները :

Եւ անոնք էին, դարձեալ, որ աշխարհը բոցավառեցին 1939ին, թեւ տալով Հիթլէրի: Ինչպէս այսօր թեւ կուտան խաղաղութեան բոլոր թշնամիներուն :

Շ·

ԵՐԵՒԱՆՆ Է ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԿԻՆՕ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐՈՒՆ մէջ (սինէմա), կը ցուցադրուի «Կերլինի անկումը»: Ահաւասիկ սրբագր, զոր մշակած են Պաւլենկօն եւ Վրացի մը: Պաղտ, նախապատերազմեան օրեն – րուն, կանաչ պարտէզի մէջ, Մեծ Առաչնորդը իր մօտ կը հրաւիրէ բանուոր Իվանովը եւ ժաեքիմ զրոյց մը կ'ունենան: Սթալին կը պատմէ իր անցած օրերու եւ սիրոյ մասին: Ուրիշ օր մը, երբ բանուոր Իվանովը, զրօսանքի էր ելած իր սիրած աղչկան՝ Կատուշայի հետ, յանկարծ զերմանա – կան սաւառնակները կը ռմբակոծեն քաղաքը: Կը սկսի պատերազմը: Ցարժանկարը կը ցուցնէ թէ ինչպէս Հիթլէրը յաւակնոտ ծրագրերուն կը մշակէր իր կուսակիցներուն հետ, խորհրդային երկիրը նուաճելու համար :

Ցարժանկարը կը վերջանայ Եալթայի խորհրդաժողովով, ուր Սթալին բացայայտօրէն կը մերկացնէ Չըրչիլի նենգամիտ ծրագիրները:

.ԴԵՐԱՏԻՒԶՆ ՄԻՈՒՀԻՒՐԻ ընտրութեանց առթիւ, 1265 ընտրական տեղամասերէն (շրջան) 1106ը օժտուած են հեռախօսով, հարիւրը ռատիօ բարձրախօսներով: Մնացած տեղամասերն ալ պիտի օժտուին :

ՄԱՅՈՆԱԿՐԹԱՆԻ (Ֆիլիպին) գերագոյն խորհուրդը չարք մը շրջանակներու մէջ կազմակերպած էր դահուկային արշաւներ: Սասնակցող մարզիկները իրենց իշեւանած գիւղերուն մէջ կազմակերպած են զրոյցներ եւ դասախօսութիւններ Դերագոյն Խորհուրդի ընտրութեանց մասին:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՕԱՍԻՍԻՍ գործարանը ստացած է նոր մեքենաներ եւ կազմածներ, որոնք մեծապէս կը նպաստեն արտադրութեան բարձրացման եւ ազնուացման (որակաւորում !): Մխիկի (սիկառէթ) բաժինը որոշուած չափը գերազանցեց, արտադրելով 150.000 «ցիկարէտ»ներ: Ցունուարի ծրագիրը գործադրուած է ժամկէտէն առաջ, իսկ առաջին եռամսեակի ծրագիրը կ'աշխատին լրացնել մինչեւ Մարտ 12, Դերագոյն Խորհուրդի ընտրութեանց օրը:

Գործարանին բանուորները, աշխատանքի ժամերէն դուրս կը մասնակցին խմբակներուն , ուր կ'ուսումնասիրուին Ս· Ս· Ի· Մ· սահմանադրութիւնը եւ Դեր· Խորհուրդի կանոնադրութիւնը : Խմբակներուն մեծ հետաքրքրութեամբ կը մասնակցին նաեւ հայրենադարձ բանուորներ :

ՄԱՐՇԼԻ ԾՐԱԳՐԻՆ Գ· տարեշրջանին համար 3100 միլիոն տոլար պահանջեց վերատեսուչը, Պ· Փոլ Հոֆմըն, Մ· Նահանգներու խորհրդարանէն: Այս առթիւ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն, չեչտելով «Մ· Միութեան յարաճուն յանդգնութիւնը միջազգային քաղաքականութեան մէջ»: Եւ յանձնարարեց ամէն միջոց ձեռք առնել, ի դերեւ հանելու համար «Կրեմլինի համաշխարհային տիրապետութեան ծրագիրները »: Նախարարը անհրաժեշտ կը դտնէ նոր կացութեան յարմարցնել Մ· Նահանգներուն տնտեսական քաղաքականութիւնը, ապահովելու համար Եւրոպայի փրկութիւնը :

ՋՕՐ· ՖՐԱՆՔՈՑԻ Մեքսիկայի ներկայացուցիչը, Նողէ Կալոսթրա, սպաննուեցաւ սպանիացի աքսորականի մը կողմէ որ անմիջապէս ձերբակալուեցաւ :

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ խափանելու համար, 11 անգլիացի դիտուններ ալ կոչ մը ուղղեցին, որպէսզի ամէն միջոց փորձուի: «Բոլոր ազդերն ալ պէտք է մասնակցին այս ձեռնարկին, այլապէս կը կործանի մարդկութիւնը»:— Միւս կողմէ քաղաքական շրջանակներու մէջ միջոցներ կ'որոճան, շփոթմ հաստատելու համար Սթալինի հետ: Կ'ըսուի թէ սպարապետը անձկութեամբ կը սպասէ Անգլիոյ երեսփ· ընտրութեանց արդիւնքին, որ պիտի յայտնուի վաղը, ուրբաթ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ արտաքին նախարարութեան մէջ երկու այրեր եւ կին մը լրտեսական ցանց մը կը վարեն, համաձայն Վերակոյտին մէջ եղած յայտարարութեան մը :

ԳՐԱԳԻՏ ՍԵԼԻՆ, հեղինակը կարգ մը հակահրէական դիրքերու որ փախած է ազատագրութենէն ի վեր, ի բացակայութեան դատուելով դատապարտուեցաւ մէկ տարի քանտարկութեան , 50.000 ֆրանք տուգանքի, ծոյքերու գրաման եւ ցկեանս ազգային խրատազրկութեան :

Գործադուլները վերսկսան

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԴԱԴՐԱԾ՝ ՌՈՒՆՈՑԻ ՄԷՋ.— ԽՐՏՈՒՄՆԵՐ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ.— ՄԵԹՐՈՑԻ, ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԻ, ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ :

Փարիզի մետաղագործական մեծ հաստատութեան՝ Ռընոյի 34 հազար բանուորները աշխատանքը դադրեցուցին առջի օր: Ուրիշ մետաղագործական բանուորներ ալ կը խորհրդակցին, ընդհանուր գործադուլ յայտարարելու համար :

Ռընոյի, Ռոզէնհաուի եւ Ֆորտի գործարաններուն մէջ կատարուած քուէարկութիւններէն կը հետեւի թէ բանուորներուն 60 — 70 առ հարիւրը կը մերժէ ընդունիլ 5 առ հարիւր յաւելումը, զոր առաջարկած էին իրենց գործատէրերը, անցեալ ուրբաթ օր: Փարիզի փոխադրութեանց աշխատաւորները հրահանգ ստացան իրենց միութիւնէն՝ «պատրաստ ըլլալ որեւէ հրամանի», եթէ ձախողին կառավարութեան հետ կատարուած բանակցութիւնները: Ելեկտրականութեան եւ կազի աշխատաւորներն ալ կը սպառնան «անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել յառաջիկայ չաբթու», եթէ կառավարութիւնը գոհացում չտայ իրենց պահանջներուն :

Կարգ մը արհեստակցական Միութիւններ կը սպառնան ընդհ· գործադուլ յայտարարել անսահման ժամանակով , բայց իրազեկները դիտել կուտան թէ բանուորները ի վիճակի չեն երկար դիմանալու :

Կառավարութիւնը մինչեւ հիմա կ'ուզէր հեռու մնալ աշխատավարձի վէճերէն, թէեւ իրա – ւունք ունի հաչտարար միջոցներ փորձելու եւ ի հարկին իրաւարարութիւն առաջարկելու : Այժմ նկատելով որ գործադուլներու առթիւ յաճախ քաղաքական խնդիրներ ալ կը յուզուին, որոշած է վճռական դիրք բռնել :

Նախարարական Խորհուրդը նիստ գումարեց երէկ առտու, քննելու համար միջազգային կացութիւնը եւ ընկերային խլրտումները:Աշխատանքի նախարարը պարզեց կացութիւնը: Սեղանի վրայ կան կարգ մը ծրագիրներ, ապահովութեան եւ պատժական տնօրինութեանց մասին: Վերադիրներէն մին կը վերաբերի մամուլին: Շատ մը թերթերու տնօրէնը կամ պատասխանատուն մի – եւնոյն ատեն երեսփոխան է, ինչ որ կը դժուարացնէ հետապնդումը: Կը խորհուի ջնջել այս դրութիւնը, կամ երեսփոխան տնօրէնին հետ ուրիշ մըն ալ նշանակել հաւասար իրաւասութեամբ: Եթէ տուգանք որոշուի օրինազանցութեան մը առթիւ, երկուքը միասին պիտի վճարեն :

Գալով պատժական տնօրինութեանց, օրէնքին 76 եւ 77 յօդուածները տաժանակիր աշխատանքէն մինչեւ մահապատիժ կը տրամադրեն վնասարարութեան (սապոթաժ) եւ պետական ապահովութեան դէմ գործուած արարքներու համար: Կ'առաջարկուի փոփոխութիւն մը կատարել, պատիժները աստիճանաւորելով, համաձայն գործուած յանցանքին:

★ *Ինչպէս գրած էինք , Նիսի մէջ ոստիկաններ եւ զինուորները յաջողեցան չոգենաւ բեռցնել այն զէնքը զոր բանուորները ծովը նետած էին անցեալ չաբթու: Շոգենաւը Մարսէյլի մէկ նահանգիստը հասած ատեն, բանուորները նոր ցոյց մը կազմակերպեցին, բայց ոստիկանութիւնը միջամտեց :*

Ամերիկա խզեց կապերը Պուլկարոյ հետ

ՅԱՆՐԱԿՇԻՌ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը փետր· 21ին խզեց իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Պուլկարիոյ հետ, 900 բառերէ բաղկացեալ ծանուցագիր մը ուղղելով: Միեւնոյն օրը պուլկարական թերթերը կը ծանուցանէին թէ հինգ Պուլկարներ պիտի դատուին, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէին ղեկավարութեամբ Սոֆիայի ամերիկեան դեսպանին՝ Պ· Տոնըլա Հիթի:

Պուլկարական կառավարութիւնը անցեալ Ցունուարին պահանջած էր ետ կանչել այս դեսպանը, այն ամբաստանութեամբ թէ կապեր ունէր նախորդ փոխ–վարչապետին՝ Թրայչօ Քոսթովի հետ, որ կախուեցաւ 1949 Դեկտեմբերին : Ամերիկեան կառավարութիւնը իր ծանուցագրով կը յայտարարէ թէ պուլկարական կառավարութիւնը «անթոյլատրելի սեղմումներու եւ անպատուութեանց ենթարկած էր» դեսպանը: Եւ կը շարունակէ .

— « Պուլկարական կառավարութիւնը ծրագրեալ հալածանք մը սարքած էր ամերիկեան դեսպանատան պուլկար պաշտօնեաներուն դէմ, նոյնիսկ թոյլ տալով չարչարել եւ սպաննել տեղացի պաշտօնեաներ (անուններն ալ կը յիշէ): Մ· Նահանգներու կառավարութիւնը պիտի չարունա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Տխուր իրականութիւններու եւ խառնիճա–ղանճ կացութեան մը առջեւ, ուրախալի է տես–նել կազդուրիչ չարժումներ, ի խնդիր հայ խլեակ–ներու եւ մնացականներու պահպանման, զաղու–թէ զաղութ :

« Հայրենիք » եւ «Ճառաչ», զովելի մտածու–մը ունեցան հաւաքելու զանազան կարծիքներ, եւ իրենց սիւնակները լայնօրէն բացած են այս հար–ցին չուրջ եղած բոլոր առաչարկներուն :

Մեծապէս ուրախալի երեւոյթ մըն է որ չատ չատեր, հրապարակաւ յայտնեցին իրենց մտածու–մը եւ ըրին բազմաթիւ չահեկան թելադրութիւն–ներ : Շատեր ուղղակի մտաը վէրքին վրայ դրած են, ինչպէս Գիսակ Գազանճեան, Եսթեր Ադամ–եան, մայր մը (Անժէլ), Ենովք Լաչինեան, Հայ–բեհիէ, եւ Ցակոբ Սկմէրճեան Ֆէպիւս, Սիսակ Սիսլեան եան. Ցառաչ :

Ասոնց հետ կան ինքնատիպ առաչարկներ ալ որոնք կ'ունենան իրենց օգտաւէտ կողմը, եթէ ա–ռաչադրուած նպատակը հետապնդուի եւ ձեռ–նարկը որոչ ուղիով գործէ, կ'ուզեմ ակնարկել Մարսիլիաբնակ Հայուն «Պարասիլաց»ին՝ որ նը–կատողութեան արժանի է , իբրեւ ժողովրդական միջոց :

Կան նաեւ տարաձիրներ, Շիտութիկարէն նոր հասած Ամերիկա, որոնք կ'ուզեն իրենց բաժինը բերել այդ հարցերուն :

Արճագանգը հասած է նաեւ Քուպա, Վէնէ–ցուէլլա եւ այդ վայրերէն ստացուած են պատաս–խաններ : Խնդիրը այն չէ թէ ինչպէ՞ս կարելի է գործադրել այդ թելադրութիւններուն գոնէ մէկ մասը, այլ այն որ Հայեր աշխարհի զանազան կող–մերէն կ'ուզեն զարման մը գտնել արտասահմանի հայութեան պահպանման համար : Ուրեմն հետա–քրքրութիւնը կայ իրենց մէջ, ենթակայ են այդ մղձաւանջին, ուրեմն հայրենիքի սէրը կը տիրա–պետէ եւ կրակը կը վառի սիրտերու մէջ :

Պիտի ըսէք,— բնական է, վտանգը դեռ այսօր այնքան ակներեւ չէ, բայց խնդիրը վաղուան հա–մար է :

Նկատողութեան արժանի է սա կէտը թէ՝ պատասխանողներէն քանի՞սներ նոր սերունդին կը պատկանին, այն նոր սերունդին, որ արտասահ–մանի մէջ ծնաւ եւ հասաւ : Երիտասարդ մը, կը դրէ «Հայրենիք»ի, որ չաթաթը մէկ անգամ միայն հայերէնի դաս կ'առնէ, նախապէս բնաւ հայերէն բառ մը չգիտնալով, անսխալ եւ պարզ ոճով մը կրցած է յայտնել իր կարծիքը :

Եթէ այդ նոր սերունդն է որ կը հետաքրքրի իր ապագայ գոյութեամբ, ուրեմն մենք դեռ քա–նի մը սերունդներ ունինք որոնք գիտակցութեան մէջ մտած են : Այս է ամէնէն ուրախալի երեւոյ–թը : Եւ եթէ հասած են խորհելու չրջանին, կը գտնեն նաեւ միջոցը :

Կայ ուրիչ մեծապէս յուսադրիչ իրականու–թիւն մը եւս : Անգամ մը մեր բազմաթիւ հանդէս–ներուն մէջ երեւցող, երգող կամ արտասանող, սա երկսեռ երիտասարդութեան նայեցէք : Եթէ կան անոնց մէջ սակաւաթիւ տարեցներ Պոլսէն կամ գաւառներէն եկած, մեծագոյն մասը կը կազ–մէ նորանոր երիտասարդութիւնը, ծնած արտա–սահմանի հողին վրայ իսկ : Ի՜նչ աղուոր արտա–սանութիւն ունին անոնք, ինչ զեղեցիկ դիտեն եր–գել : Պոլսոյ կամ Թիֆլիսի մէջ անգամ չատ ուշ ունեցանք այսքան երգողներու եւ արտասանողնե–րու հոյլ մը :

Ինչպէ՞ս հասան անոնք արտասահմանի հողին վրայ եւ ինչպէ՞ս կատարելագործուեցան : Ամէն հանդէսի մէջ նոր անուն մը կը լսուի, նոր դէմք մը կ'երեւայ եւ մէկը միւսին ազնիւ մրցակցու–թիւնը կ'ընէ աւելի լաւ արտայայտուելու : Եւ ե–թէ կը մտածենք որ անոնք վաղը մայրեր պիտի ըլլան, ի՞նչպէս կարելի է երկմտիլ թէ՝ վաղը պիտի չունենանք հայկ. ոդին կրող եւ անով խանգավառուած չափահաս սերունդ մը : Զէ՞ որ անոնք պիտի ունենան իրենց զաւակները եւ պիտի ներարկեն անոնց այն ինչ որ իրենք ստացան եւ կատարելագործեցին նոյնիսկ արտասահմանի հո–ղին վրայ :

Համբերեցէք անոնց թիւը : Մեղի նման փոքր ժողովրդի մը համար հպարտութիւն չէ՞ այդքան քալ արուեստագէտներ եւ արուեստագիտուհիներ ունենալ այս փոքրիկ հոդիներուն մէջ : Ո՞ր ազգը տուած է այս համեմատութիւնը, առանց յիչելու դեռ մեր պայմանները : Մեզմէ չատ աւելի մեծ թիւով ուրիչ ազգերու վտարանդիները կան, ռուս եւ լեհ աղջիկներ : Ցիչենք միայն այս երկուքը ո–րոնք առաւելապէս արուեստին սէրը ունին, քանի՞ հոգի կը տեսնուի անոնցմէ փարիզեան բեմերու վրայ, նոյնիսկ իրենց չրջանակներու մէջ :

Աւելի նուազ թիւով ժողովուրդներ ալ կան, բայց գոնէ համեմատաբար ունի՞ն տասը Հայու կամ Հայուհիի դէմ գոնէ մէկը : Աւելին ըսենք : Հրեաներ նոյնիսկ չհրաւիրեցի՞ն Օր. Պիւլպիւլ–եան մը որ ռատիոյէն հրէական երգեր երգէ : Չեմ ուզեր խօսիլ ուրիչ ազգերու մասին :

Եթէ հայ ժողովուրդը այս բարեմասնութիւն–ները ունի, վախ չկայ, չի կորսուիր, ուր որ ալ ըլլայ :

Այս յուսատու կողմը պարզելով հանդերձ , չեմ ուզեր ըսել թէ եղածաչխատանքըբաւական է : Ընդհակառակն, եթէ մէկ կողմէ ժողովրդին ձիր–քը մեծ դեր կը կատարէ, եղած արդիւնքին մեծ մասը պտուղն է ձեռք առնուած միջոցներուն եւ չատ աւելի պէտք է ընդարձակել եւ խորացնել , կանոնաւորել եւ կազմակերպել թափուած աչխա–տանքը մեր փոքրաթիւ ժողովուրդին մէջ, աւելի փայլուն արդիւնքներ ստանալու եւ մեծ ազդ մը դառնալու համար :

Թող թեթեւ լաւատեսութիւն մը չնկատուի , երբ ըսեմ թէ՝ պիտի ունենանք մենք այդ մեծու–թիւնը, այդ մեծ ազդը : Ոչ միայն յուսալից եմ այդ մասին, այլ եւ համոզուած եմ ատոր, միայն թէ, աւելի եւ աւելի աչխատանքի պրկում ու բազմակողմանիօրէն կանոնաւորութիւն պէտք է : Զատենանք, չլսենք փոքրութիւններ, ուրիշէն կամ մեզմէ, բալենի մենի մեր ճամբէն աւելի ամուր , աւելի խրոխտ , աւելի արդիւնաւէտ եւ ընդհանրական աչխատանքով, աւելի ուսում–նասիրելով մեր պահանջները, միասնականօրէն ու միաձնականօրէն :

Մեր մտահոգութիւնը պէտք չէ ըլլայ այսինչ կամ այնինչ գաղութին համար, այլ, ինչպէս կ'ը–սէ Քուպայի հայրենակիցը, քանի որ ցաւը ամէ–նունն է, մեր մաքառումը պէտք է ըլլայ համա–խական, որոչ, հիմնական ծրագիրով :

Երբեմն կ'իմանանք պատահական լուրեր նոր կամ հին, փոքրաթիւ կամ բազմաթիւ բախտին ձգուած, կորուստի դատապարտուած կամ լաւ կազմակերպուած զանազան գաղութներէ : Օր մը Սպանիոյ քանի մը Հայերուն մասին, ուրիչ օր մը Ալժերիոյ, Մարոքի անկազմակերպ եւ քահանայէ մը իսկ զրկուած հայ խմբակներու մասին :

Անդին կ'առնենք Կիւբենայիքէն կամ Յարթու–մէն օրինակելի կազմակերպութեան տեղեկութիւն–ներ, հաղուադէպօրէն Հնդկահայը կը խօսի եւ ցաւով կ'իմանանք որ այդ մեծապէս հայրենասէր գաղութը բոլորովին աչքաթող եղած է, բայց հա–կառակ ատոր կը տառապի հայրենասիրութեան մորմոքով, կ'ուզէ լսել մայրենի լեզուն, պատ–բաստ է տալու իր սիրտն ալ, իր հարստութիւնն ալ, եւ... հիմնական հետաքրքրութիւն մը իսկ ցոյց չի տրուիր անոր հանդէպ : Ամէն բան վերէն՝ Իչմիածինէն կը սպասուի, եւ անկէ կը զրկուի երկու տարին անգամ մը... Նուիրակ մը իբրեւ չրջուն այցելու... : Փոխանակ Եւրոպայի եւ զոյգ Ամերիկաներուն մնայուն եւ նատակեաց նուիրակ–ներ զրկելու, լաւ եւ ճիշդ չէ՞ր ըլլար որ այդ հե–ռաւոր վայրերը զրկուէին նուիրակներ մնայուն, նոյնիսկ մինչեւ Զինաստան եւ Փիլիպպեան կղզի–ները : Այս բոլոր հեռաւոր վայրերուն մէջ կան ցիրուցան մաքուր հայրենասէրներ, բոլորովին անտառնչորդ, եւ կարօտ հայերէնի, հայկ. ծէսի եւ մշակոյթի : Ինչո՞ւ այս խորհրդութիւնը անոնց հանդէպ, եւ պէտք կա՞յ անպատճառ վերէն սպա–սելու ամէն ինչ :

(Մնացեալը յաջորդով)

Թ. ԳԱՖԱՆԻԿ

ՅԵՂԻՆ ՓԱՌՔ

«Նիւ Եորք Թայմզ» իր փետրուար 9 թիւով կը հրատարակէ Հիւլէական Յանձնաժողովին Ցունուարի զեկուցումը ի մասին ռուս զիտական պարբերաթերթի մը յայտարարութեան որ կը վե–րաբերի Ալիխանովի չռնդալից (ultra - sensational) զիւտարարութեան :

« Թայմզ » մէջբերում մը կ'ընէ նաեւ խորհր–դային «Սմենա» թերթէն, որ կոմսոմոլի (երիտա–սարդական կազմակերպութեան) օրկանն է, եւ կը յիչէ անունները այն զիտուններուն որոնք կարե–ւոր դործեր կատարած են հիւլէական զիտու–թեանց մարզին մէջ : Այդ առթիւ կ'արձանագրէ անունը Ազրամ Իսաքովիչ Ալիխանովի եւ իր եղ–բօր՝ Արտեմի Ի. Ալիխանեանի որոնք գտած են « վարիթրօն»ները 1946ին եւ կ'աւելցնէ :—

« Այս եղբայրները Հայեր են : Պ. Ալիխանեան պահած է իր անուան վերջի հայկական հնչումը» :

Ուչչինկթըընէն փետրուար 7 թուակիր հեռա–գիր մը, նոյնպէս «Թայմզ»ի մէջ, կը հաղորդէ հե–տեւեալ տեղեկութիւնը.—

« Տիեզերական ճառագայթներու մէջ ցարդ անծանօթ տասնըվեց նախնական նիւթի կազմու–թիւններ գտած ըլլալու դրդռագին լուրը տրուած է ռուս զիտական թերթի մը մէջ : Այս նոր մաս–նիկները կը հաչուուին հարիւրէն քան հազար ա–ւելի մեծութեամբ քան ելեկտրոնը ըստ ռուս զի–տուն Ազրամ Իսաքովիչ Ալիխանովի : Բան մը չենք գիտեր, այս երկրին մէջ, Ալիխանովի կարողու–թեանց եւ վստահելիութեան մասին, բացի սա պարագային թէ ան պաշտպանեալն է ռուս մեծ զիտնական եւ Քմմպրիճի նախկին պրոֆէսօր Փի–թըը Քափիցայի որու տեսակէտները մեծ արժէք եւ յարգ ունին ամբողջ զիտական աչխարհի մէջ :

Պ. Ալիխանովի վերագրուած գիւտը եղած է 1946ին : Ան այժմ պետն է Հայաստանի 9000 ոգի բարձրութեամբ լերան՝ Արագածի գագաթը դըտ–նուող աչխատանոցին, ոչ չատ հեռու ռուսական ծանօթ հիւլէական աչխատանոցէն :

Մասնիկները զոր կրցած է անչատել այս բարձր լեռնագագաթը հասնող ճառագայթներուն չարունակական ամբակոծումէն, ճառագայթներ՝ որոնք երկրի բարձր մթնոլորտը կը մտնեն քանի մը միլիառ ելեկտրոն վոլթի ուժով, գտնուած են դրական եւ ժխտական ելեկտրականութեամբ լես–ուած միանգամայն : Չատանարար ասոնք կը պա–րունակեն այժմ մեզ ծանօթ «մըսօն»ները, մաս–նիկներ՝ որոնք չատ կուչան երբ մեծ ուժով տիեզերական ճառագայթներ բարձր մթնոլորտին մէջ կը կոտրեն հիւլէ մը երկվայրկեանի տասը միլիոներորդ կամ մէկ միլիոներորդ ժամանակին մէջ :

1947ի սկիզբները պ. Ալիխանովի գիւտը հա–մարուած էր անհատաստալի» :

★

Ահա մէկը երեք միլիոնին մէջէն որ վեր կ'առնէ հայ տղուն ճակտին նետուած քարը եւ կ'ըսէ.— « Ես պիտի ըսեմ վերջին խօսքը» : Ցայ–տուն օրինակ մը մեր այն երիտասարդութեան որ կը հարցնէ դեռ թէ ի՞նչ կրնայ ընել, թէ ո՞վ է ինք ... :

Երբ օր մը առիթը ներկայանայ, պիտի տես–նենք թէ ամերիկահայ երիտասարդութիւնն ալ ունի իր ներկայացուցիչները հիւլէական աչխա–տանոցներուն մէջ, գիտնականներ, որոնք եթէ Ալիխանովի աստիճանին չեն հասած, դէթ կա–տարած են գիտական յիչատակելի նուաճումներ :

Պէտք է ըսել որ Ալիխանեան եղբայրներու գիւտը կը հետաքրքրէ աչխարհի բոլոր գիտուննե–րը եւ ուղղակի կապ չունի հիւլէական ռումբի պատրաստման կամ գործածութեան հետ :

Ժ. ԱԲԻԿԵԱՆ

Օրուան հոգերը

Վերջերս ընդհանուր հետաքրքրութիւն չար–ժեցին « Ցառաչ»ի մէջ երեւցած քանի մը յոդ–ուածներ որոնք կը չօչափէին մեր երիտասարդնե–րու ամուսնութեան հարցը :

Տիկին Էլլէն Բիւզանդի յոդուածին՝ ընդվզու–մով պատասխանեցին հայ օրիորդներ, ըսելով թէ արդար չէ երեւոյթ մը բուորին վերագրել եւ բացառիկ դէպքերէն ընդհանուր եզրակացութիւն հանել :

Վերջերս ալ Լիբանանի մէջ հայ կիներու դի–մագիծը բնորոչելու փորձ մը կատարած էին, ո–րուն պատասխանած էր Սօսին, հակիրճ եւ պատ–կերալից կերպով :

Իսկ վերջերս Հերմինէ ստորագրութեամբ յոդուած մը երեւցաւ «Մինակուկ Մանուկ»ի պա–տասխան :

Նոյն մտահոգութեամբ հայրենակից մը յոդ–ուածով մը կ'առաչարկէր հայ պարասրահ մը ու–նենալ, որուն ի պատասխան «Ցառաչ» խմբա–գրական մը նուիրեց : Սօսին ալ ձայնակցեցաւ ի–րեն յատուկ սրամտութեամբ : Նախ ըսենք որ մատնանչուած թերութիւնները, թէեւ բացառու–թիւններ են բարեբախտաբար, պէտք չէ չնանչք ծածկել, որովհետեւ կրնան վարակիչ դառնալ :

Բացարձակապէս համակարծիք եմ Հերմինէ–ին, երբ կ'ըսէ թէ «մայրերն են այդ յաւակնոտու–թեան մեծամոլութեան եւ ծուլութեան սին մտայ–նութիւնները ներարկողը իրենց աղջիկներու հո–գիներէն ներս» : Ահա այստեղ է որ մեր մաոը ճիշդ վէրքին վրայ դրած կ'ըլլանք :

Այսօր աչխարհիս գրեթէ ամէն կողմ կինը տիրացած է որոչ իրաւունքներու եւ դիրքեր ստեղ–ծած բազմաթիւ մարզերու մէջ :

Հայ կինն ալ կը չանայ եւ չմնալ իր Եւրոպա–ցի սեռակիցներէն՝ ուսման գեղարուեստի, ճաչա–կի, կենցաղավարութեան եւայլնի մէջ :

Հայ մայրը այդ ըմբռնումով իր աղջիկը կը պատրաստէ կեանքի պայքարին, տալով անոր ո–րոշ կրթութիւն եւ արհեստ : Եւ սակայն ամուս–նական հարցին չուրջ իր աղջկան ներչնչած գաղա–փարները չեն համապատասխաներ գործնական նոր ըմբռնումներուն :

Եթէ նոյնիսկ ընդունինք որ կնոջ կոչումը չէ աչխատիլ իր տունէն դուրս, ան ստիպուած է պատրաստուիլ ներկայ կեանքի պայմաններուն դժուարութեանց դէմ :

Մեր մէջ չատերու համար կիներու աչխա–տանքը ամուսնանալէ վերջ՝ դժբախտութիւն կը համարուի :

Այսպէս օրինակ, երբ մէկու մը լաւ մարդ ըլ–լալու մասին կը խօսուի, չաճախ դիտել կուտան թէ « ի՞նչ ընեմ, կինը մեքենային տակէ չի կրնար ելլել» : Եւ կամ աչխատող կնոջ մը մասին արգա–հատանքով կ'ըսեն. «խեղճը կ'աչխատի»...

Ուրիչ աւելի ցաւոտ կէտ մըն ալ հետեւեալ Ալիխանովի աստիճանին չեն հասած, դէթ կա–տարած են գիտական յիչատակելի նուաճումներ :

Պէտք է ըսել որ Ալիխանեան եղբայրներու գիւտը կը հետաքրքրէ աչխարհի բոլոր գիտուննե–րը եւ ուղղակի կապ չունի հիւլէական ռումբի պատրաստման կամ գործածութեան հետ :

Ժ. ԱԲԻԿԵԱՆ

բացառութիւնը, որ կրնայ վարակիչ դառնալ :

Լուրջ եւ սրտցաւ հայրենակից մը կը պատմէր թէ իր մտերիմներէն մէկը, որ վերջերս ամուսնացած էր Հայուհիի մը հետ, կինը, որ հայերէն ալ կը խօսէր եւ հայկական հանդէսներու կը յաճախէր ամուսնանալէ առաջ, պայման դրած է իր ամուսնոյն հայկական որեւէ կազմակերպութեան չմասնակցիլ : Դժբախտաբար երիտասարդը ստիպուած էր տեղի տալ եւ հրաժարած այն կազմակերպութենէն որուն գործնապէս կը մասնակ – ցէր տարիներէ ի վեր : Դժուար չէ երեւակայել թէ նման Հայուհի մը որքան հայ պիտի պահէ իր ե– րախան, երբ վաղը մայր դառնայ :

Ուրիշ դէպք մը, դարձեալ : Հայ երիտասարդն է որ կը խօսի : Ամուսնութեան մասին խօսակցու– թեան մը միջոցին, ան հեգնանքով մատնանշեց օրիորդի մը չտեսութեան աստիճանը :

Օրիորդը այնքան ճիգ կը թափէր որ, մօտերն եւ հարուստ երեւալու մարմաջով կը պատէր, թե– ւին տակ առած ռատիոյի պզտիկ գործիքը նուա– գելով :

Ուրիշ պարագայ մը եւս : Երիտասարդներ ու– նինք զարգացած, բարեկիրթ, ներկայանալի, բայց դժբախտաբար չեն յաջողած լաւ գործ մը գտնել առ այժմ ու իր վիճակի չեն ընտանիք մը պահե – լու : Եւ որովհետեւ կ'ուզեն հայ աղջկան մը կա– պել իրենց ճակատագիրը, ստիպուած են երկար ատեն սպասել : Այս կարգի երիտասարդները բա– ւական մեծ թիւ մը կը կազմեն : Մէկ մասը ի վեր– ջոյ իր դիմացը կը գտնէ օտար կինը, որ նիւթա – կան զոհողութիւններով գործ մըն ալ կ'ապահովէ, ունենալու համար լաւ ամուսին մը : Իսկ մեր մէջ բարեկեցիկ ընտանիքներէն չատ քիչերն են որ պի– տի ուզէին այս կարգի փեսայ մը ունենալ :

Կասկած չկայ որ ծնողքը եւ մանաւանդ մայրն է իր զաւկին հոգին մշակողը, անոր ազգա– յին նկարագիրը պատրաստողը : Մայրն է որ պէտք է դիտակցութիւնն ունենայ թէ ինչ վտանգ կրնայ սպառնալ զաւկին, երբ չի ներշնչեր անոր աշխա– տանքի աղնուութեան գաղափարը, չի զգուշա – ցներ անապարծութենէ եւ մանաւանդ չի տար ա– նոր անհրաժեշտ ազգային դաստիարակութիւնը :

Երբ կը տեսնենք որ նոր սերունդը պէտք է – դած թափով չի մօտենար ազգային գաղափարնե– րուն, պատճառը պէտք չէ միայն վերագրել եւրո– պական չրջապատի ազդեցութեան, այլ ամէնէն առաջ պէտք է փնտռել ընտանիքէն ներս :

Գիտակից ծնողներ պատրաստելու միակ մի – ջոցն է ուժ տալ եղած դպրոցներուն եւ դասըն – թացքներուն : Մուրատեան վարժարանը եւ Դպրո– ցասէրը բարերարներու օժանդակութեանց կը կա– րօտին, մատչելի դառնալու համար աւելի լայն խաւերուն :

ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ

Ա.— Պարոն, կ'ուզէի ձեր աղջկան հետ ա – մուսնանալ :

Բ.— Կինս տեսա՞ր :

Ա.— Այո, բայց ես կը նախընտրեմ ձեր աղ – ջիկը :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԱՑՑ ՄԸ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա– ճիւղը այց մը կատարեց Փետրուար 14ին, Քաշա– նի գերեզմանատունը, ընկերուհի Ռամելա Ալ– Թունեանի թարմ հողակոյտին : Կ'ընկերանային ամուսինը՝ ընկեր Մինաս Ալթունեան, իր սիրելի– ներն ու յիշատակը յարգողները :

Ինչպէս կը յիշուի, ողբացեալ ընկերուհին, բաց ի, իր անցեալի յեղափոխական եւ կրթական գործունէութենէն, եղած է նաեւ մասնաճիւղի հիմնադիրներէն մէկը, եռանդուն եւ անխոնջ նը– ւիրումով, գործակցած է մինչեւ իր կեանքին վե– ջումը :

Նոյն առիթով, յարգանքի այցեր կատարուե – ցան նաեւ ուրիշ ընկերուհիներու հիւրիմներուն : Ընկերուհի Ն. Գալֆայեան զգացումով երգեց «Հայր մեր»ը, իսկ վարչութեան քարտուղարու – հին՝ ընկերուհի Շ. Տէօլէնեան խօսեցաւ յու – զիչ դամբանական մը, ընկերուհի Ալթունեա – նի գերեզմանին առջեւ, թուելով անոր յեղափո – խական յանդուգն գործունէութիւնը իր ծննդա – վայրին մէջ, համխառն բռնակալութեան օրե – րուն, ինչպէս եւ ուսուցչական աշխատանքը, ա – պա մարդասիրական եւ հայրենասիրական ճիգերը մեր գաղութին մէջ, իբրեւ հիմնադիր – անդամ Հայ Կապոյտ Խաչի :

Այցելուները գերեզմանատունէն բաժնուեցան խորապէս յուզուած : Կ. Խ.

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՈՆ, 15 Փետրուար.— Նորակազմ «Հայ Ու– սանողական Միութիւնը» դասախօսութիւններու չարք մը սկսած է չահեկան նիւթերու չուրջ : Առա– ջին դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ 15 օր ա – ռաջ, «Հայոց ծագումը» նիւթին չուրջ : Դա – սախօսն էր՝ երիտասարդ ուսանող՝ Հ. Տասնա – պետեան որ բարեխղճօրէն պատրաստած էր իր նիւթը :

Մենք այնտեղ տեսանք թէ «Հայը» որտեղէն ծագում առած է : Ուրկի՞ց եկած է : Ի՞նչ եղած է իր ցեղային նկարագիրը : Ի՞նչ հոգեկան դանձեր ու հարստութիւններ ունեցած է, եւ որ կարեւորն է՝ ինչքան խոր եւ հաստատ հաւատամքով, ամ – բողջ դարեր կուրծք տալով այլազան բռնակալու– թիւններու՝ միշտ ճղտած է ապրիլ ազատ, անկախ եւ ինքնուրոյն մշակոյթով եւ բարքերով :

Դասախօսութիւնը դիտողներուն համար, վերյիշում մը, քաղ մը եղաւ, իսկ չդիտողներու լաւագոյն դասընթացք մը :

Ուսանողական Միութեան կողմէ կազմակեր– պուած Բ. դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ 14 Փետր., երեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, Բողոք– կաններու սրահը : Օրուան դասախօսն էր բժշկա– կան ուսանող՝ Բ. Խրիմեանը, այս պողոտաներու վրայ մեծցած : Դասախօսութեան նիւթն էր՝ «Հա– յաստանը Հռոմի եւ Պարսկաստանի միջեւ» :

Հոս ալ երիտասարդ դասախօսը համառօտ, բայց խնամքով պատրաստած, մեզի ներկայա – ցուց Դարեհ Թագաւորէն մինչեւ առաջին դարը : Հինգ դարերու Հայոց երբեմն ալեկոծ, երբեմն վառահեղ պատմութիւնը լսեցինք ուշադրու – թեամբ :

Ուրախալի է որ դասախօսութեանց ներկայ կ'ըլլան թէ Նոր Սերունդի եւ թէ ժաֆի անդամ – ներ : Իրենց բացակայութիւնով կը փայլին մեր «չատ բան գիտցող»ները : Երբ դասախօսութիւն կամ նման ձեռնարկներ չկան, տրտունջներ կը լը– սենք.— «Ի՞նչ կ'ընէք, կը քնանա՞ք», եւայլն : Իսկ երբ դասախօսութիւններ կը կատարուին՝ ի զուր կը փնտռես «գործ սիրող»ները : Կը նախընտրեն նստիլ «պլօթ» խաղալ կամ զրոյց ընել, փոխա – նակ խրախուսելու, օգտուելու :

Աւելցնեմ որ, այս տարեշրջանին «Նոր Սե – րունդ»ն ալ, ամէն չաբաթ գրեթէ առանց բացա– ռութեան դասախօսութիւններ կը կազմակերպէ : Բայց, հոս ալ նոյն պատկերը : Ներկաները նորէն նոյն անձերն են, այսինքն անոնք որ չատ «գործ» չեն պահանջեր : Բայց ներկայ կ'ըլլան : Շատ գործ ու աշխատանք պահանջողներուն երեսը չենք տես– ներ :

Ամէն պարագայի մէջ, սրտանց կը չնորհա –ւորենք մեր ուսանող բարեկամները, որ իրենց կա– րելին կ'ընեն, բան մը տալու համար, այս թմրած քաղաքին նոյնքան թմրած բազմութիւններուն : Կը չնորհաւորենք նոյնպէս Հ. Ը. Դ. Նոր Սերուն– դի վարչութիւնը որ չարք մը երիտասարդ դասա– խոսներով՝ ամէն չաբաթ հայ խօսքը եւ Հայոց պատմութեան զանազան դրուագները կը յիչեցնէ, սատարելու համար ազգապահպանումի գործին :

Սրտանց յաջողութիւն եւ մէկին եւ միւսին :

Պապլէ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Պոլսեցի երիտասարդ նկարիչը, ահա երրորդ անգամն է որ կը յայտնուի հանրութեան իր վրձ– ինի արտադրութիւններով : Մանրամասնութիւն պէտք չէ փնտռել իր կտաւներուն վրայ, Կ. Մոմ– ճեան տիրացած է աչքի լաւագոյն տպաւորութիւն մը ճգելու արուեստին, դիծերու պարզ եւ ժուժկալ գործածութեամբ : Զուարթ են իր պատկերները, ընդհանրապէս թափանցիկ չղարչով մը պարուր – ուած : Կապոյտը իր նախասիրած գոյնն է ու կ'ը– նէ միւսներուն վրայ : Այս անգամ, Փարիզի «վա– ղեմի անկիւն»ներէն աւելի կանդ կ'առնէ նաւա – կայքերուն, կամուրջներուն եւ դետափներուն վր– րայ : Ուշադրաւ հմայք մը ունին Լը Հավրի, Լուր– սի, Փոն Նէօֆի եւ Փոն տէ Սիթէի տեսարանները : Երիտասարդ նկարիչը յաջողած է նմանապէս սի– րելի ընծայել մեզի Փորթ տը Վիլէթի, Փէ տը Ս. Ժերվէյի, Թրեփորի, Ֆոնթընէպլոյի, Ս. Տրնիի ջրանցքին պատկերները : Զեւ ու մարմին կը սպա– նայ իր արուեստը : Տակաւ իր գործերուն կուտայ անձնադրոչմ նկարագիր մը, որ աստիճանաբար դէպի կատարելագործութիւն կը դիմէ : «Opéra» մանաւանդ Arts հանդէսը դրուատալից տողեր կը նուիրէն հայ նկարիչին, ինչպէս նախորդ ցուցա – ցանդէսին : Ա. Պ.

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

Վերջապէս... Աղջիկը ըմբռնեց այդ հարցը եւ գլուխը այնպէս չարժեց, որ կարելի էր հաս– կանալ թէ ճանաչում է :

— Բայց ինչո՞ւ չես խօսում ...

Նա խուլ կերպով մռնչաց .

— Կորիր... = Աչքիդ փուշն եմ...Բայց ին– չո՞ւ :

— Դուն ... բախտաւոր ես :

— Դրա համար էլ ատո՞մ ես :

— Երկնքի կրակը բոլոր բախտաւորների վը– րայ :

Նա չուտ յոդնեց եւ նոյն բութ, փայտացած դրութեան մէջ լինկաւ : Ինչպէս սարսաեփլի էին նրա հառաչանքները, որոնք անընդհատ դուրս էին գալիս այդ քայքայուած ու խեղճ կազմուածքից :

Նա մեքենաբար վեր կացաւ, գլուխը կախ հե– ռացաւ եւ ոչ ոքին էլ չնայեց : Աղջիկները, որոնք լուռ նայում էին այդ տեսարանին, ազատ չունչ քաչեցին : Սկսաւ մի խուլ քրթմնջոց, ամէն մէկը իր տպաւորութիւնն էր հաղորդում ընկերուհուն : Բայց Գայիանէն լուռ էր, մելամաղձոտ :

Անգութ հարուածը իջել էր այն ժամանակ, երբ ամէն ինչ սիրուն եւ դեղեցիկ էր երեւում այս աչխարհում :

Անէծքը չանթահար արաւ նրան : Բախտաւոր.. Եւ մի թէ՞, ճչմարիտ բախտը միայն օրհնութեան, միայն ժպիտների է արժանի, մի թէ՞ նրան չի կա– րելի ատել եւ անիծել... Գայիանէն այժմ ամա – չում էր... ամաչում էր այդ աղջիկներից, այդ ողբալի ցնցոտիներից եւ այդ ցաւագար վտիտ մարմնից, որ կրում էր իր մէջ մի սարսափելի վիշտ :— Բայց ի՞նչ էր այդ վշտի անունը :

— Նա նստեց, քրթմնջաց աղջիկներից մէկը :

Դժբախտը նստեց ջուխտակ ծառերի տակ եւ նայում էր նրանց տերեւներին :

— Ծօսում է... աւելացրեց մի ուրիշը :

Գայիանէն ձեռքով նշան արաւ որ լռեն, եւ ինք սկսեց լարուած ուշադրութեամբ լսել : Տա – րածուեցան կոպիտ ձայներ : Նա ասում էր .

— Ամօթ չունաց... Երեսս սեւ է, պլոկեցին տարան... եւ մի հատ ժանիք չունէի... պատառ– պատառ կ'անէի ...

Տիրեց մեռելային լռութիւն. միայն քամու խուլ ու թեթեւ սօսափիւնն էր, որ կարծես թէ պատասխանում էր անօդնական խեղճին : Կարծես տերեւներն էին նրա խօսակիցները, եւ երբ քամին անցաւ ու տերեւները անշարժացան, նա չարու – նակեց .

— Ի՞նչ ես ամէն երեկոյ կանչում տերեւների միջից՝ «սպանիր»... : Սեւ հողն էլ քեզ դաղար չէ տալիս... տեսայ սպաննուած վարազը, լաւ էին նրա ժանիքները... ինձ տային, մի հատն էլ բա – ւական է... մէկը — մեծ, սուր ու պատռտող...

Վայրկեան չանցած՝ խօսքերի տեղ նրա բերա– նից դուրս էր թռչում սարսափելի բրթիչ :

Մի վայրկեան եւս,— եւ տերեւները իրենց սօսափիւնով խլացրին նրա ձայնը :

Մի աղջիկ էր մօտենում Գայիանէին : Նա քա– լում էր մեծ զգուշութեամբ, ահով, աչխատում էր ձայն ու ծպուտ չհանել : Նա արտասանեց խոր – հրդաւոր, հազիւ լսելի ձայնով .

— Ինեզ... նա միչտ խօսում է վարազի մա– սին, կարծես վարազի վրայ էլ գծուած է :

Գայիանէն նորից նչան արաւ որ լռեն : Բայց այլեւս ոչինչ չլսուեց : Աղջիկը խայթուածի պէս յանկարծ վեր թռաւ եւ երեսը դարձրեց դէպի սարը : Քամին խաղում էր նրա ցնցոտիների, խճճուած ու անկարգ թափուած մազերի հետ, գղգղուած թչուառութիւնը մի վայրկեան էլ ան – չարժացաւ երեկոյեան կիսամթութեան մէջ եւ ա– պա սկսեց արագ քայլերով հեռանալ ...

Նրան հետեւում էին աղջիկների պչլած հայ– եացքները : Եւ Գայիանէն դեռ չէր կորցրել հե – ռացողին, երբ նրա ականջում հնչեց Մէհրիի ձայ– նը, որ հարցնում էր թէ երկա՞ր պիտի մի խենթ դրաւէ նրա ուշադրութիւնը :

— Նա խե՞նթ է, հարցրեց Գայիանէն, նայե– լով իր դայեակին :

— Ձե՞ս տեսնում :

— Դուն ճանաչո՞ւմ ես :

Մէհրին մի քանի բառեր ծամծմեց իր բերա – նում, որպէս թէ պատասխանեց : Ուղիղ խօսիլ չէր ուզում : Եւ երբ Գայիանէն չատ բռնադատեց, նա փոխելով խօսքը, ասաց .

կէ իր բարեկամութիւնը Պուլկարիոյ ժողովուրդին համար, բայց հարկադրուած է եզրակացնել թէ՝ այլեւս կարելի չէ պահել իր դեսպանը եւ պաշտօնէութիւնը: Հրահանգուած է որ անոնք հեռանան որքան կարելի է չուտ: Միեւնոյն առեն կը խնդրէ որ պուլկարական դեսպանութիւնն ալ հեռանայ Մ. Նահանգներէն »:

Ամերիկեան չահերուն պաշտպանութիւնը յանձնուած է Սոֆիայի զուիցերիական դեսպանին: Բոլոր Ամերիկացիները պիտի հեռանան Պուլկարիայէն:

Պուլկարական թերթերը չունդալից լուրեր կը հրատարակեն այս անցուդարձին առթիւ: Կ'ըսեն թէ Սոֆիայի ամերիկեան դեսպանատունը «կեդրոն մը դարձած է դաւադրութեանց եւ լրտեսութեան», թէ հինգ ամբաստանեալ Պուլկարները քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական տեղեկութիւններ կը հաղորդէին ամերիկեան գործակալներուն եւն.: Ամբաստանեալներէն մէկը, Միխայիլ Շիքով, վարդի իւղի մեծահարուստ վաճառականի մը որդին, նախապէս թարգման եղած է դեսպանատան:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ՀԵՏ ԱԼ

Փէշթայի մանուածոյ առեանը 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց ամերիկացի ամբաստանեալը՝ Վոկլըը, 13 տարուան՝ Անգլիացին՝ Սէնտըրս, իսկ մահուան՝ երկու Հունգարացիներ, բոլորն ալ իբրեւ լրտեսներ: Անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները խստօրէն բողոքեցին տրուած վճիռներուն դէմ, յայտարարելով թէ «չարաչուք մեթոտներ» գործադրուած են, խոստովանութիւններ կորզելու համար: Երկուկառավարութիւնները ալ ստոյգ կը նկատեն բոլոր վկայութիւնները, զանոնք բաղդատելով միջնադարեան դատավարութեանց հետ: Հաւանական է որ Մ. Նահանգները իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզեն նաեւ Հունգարիոյ հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ (Գ.).— Սթերլին 980 (920), տոլար 349.20 (385), զուից. ֆրանք 81.25 (89), Նափոլէոն 3950, զուից. ոսկի 3750, սթերլին 4540, տոլար (20) 18.640, ձոյլ ոսկի 536 հազար ֆր.:

ԵԳԻՊՏՈՍի կառավարութիւնը բողոքակիր մը ուղղեց Զուիցերիոյ կառավարութեան, դանգատելով 27 լրագրական յօդուածներու դէմ, որոնք անուանարկիչ կը համարուին: Հաւանական է որ միջոցներ ձեռք առնուին:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՒԻ կազմակերպութիւնը կը ծանուցանէ թէ անուանարկութեան դատ բացած է «Իմանիթէ»ի եւ «Իմանիթէ Տիմանչ»ի դէմ տասը միլիոն ֆրանք հատուցում պահանջելով: Եթէ չահի, գումարը պիտի յատկացնէ ֆրանսական կարմիր Խաչին, Հնդկաչինի ռամիկներուն համար:

ԵՐԿՈՒ ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ առջի օր լուսնչաւ Հնդկաչինի մարզպանը, Փինեօն, որ թուեց դաղտնի տեղեկագրին ծանր հետեւանքները՝ Ֆրանսայի համար:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա.Հարոնեան խումբի հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կը դասախօսէ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԻԵԱՆ: Նիւթ՝ «Կոմիտաս վարդապետ»:

Դիմակաւոր եւ անդիմակ պարահանդէս

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբի, Մարսէյլ, Շաբաթ 25 Փետրուար, ժամը 9ին մինչեւ լոյս:

Clubի մէջ, **51 rue Grignan:**

Առաջնակարգ orchestre եւ ընտիր պուֆէ:

Attractions, եւն., խումբը կ'երդէ իր ճոխ երգացանկի զուարթ կտորներէն: Մուտք 200 ֆրանք: Փութացէք ապահովել ձեր սեղանները, դիմելով երգչախումբի անդամներուն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Մ. երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtelի սրահներուն մէջ Մարտ չորսին:

Կը խնդրուի չհապաղեցնել: Մանրամասնութիւնները յայտնի կը դառնան:

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Կը տօնուի Տէսինի մէջ, Փետրուար 25ին, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր. Միութեան, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ եւ պ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

Ներկայացում պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ս. Անթուանէթ «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբին, եւ Կապոյտ Խաչի, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի:

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը ներկայացուի Ա. Երէցեանի ՍԱՄՈՑ ԴԻԻ – ՑԱՉՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պար Վիտիւք, Մարտիկեանի սրահին մէջ, Սէնթ Անթուան:

Երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ: Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պուլվար Օտտօ նուագախումբի:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՅԹ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Սոբպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Կիրակի 26 Փետրուար, ժամը 14.30ին:

Կը նախագահէ FÉLIX ROGEL

Կը խօսին Օր. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱԵԱՆ եւ պ. ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ:

Երգ ՏԻԿԻՆ Ա. ԱԼՊԱՆ, ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՏԻԿ. Մ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ, ՕՐ. Ի. ՊԻՒԼ – ՊԻՒԼԵԱՆ, Պ. ՏԻՒԱԼԵԱՆ: Նուագ՝ Օրիորդները Տ. ՋԱՒԱՓԵԱՆ, Գ. ՂԱՋԱՐՈՍԵԱՆ, Ն. ՓԻՇ – ՄԻՇԵԱՆ: Պար.— Օր. ՌԵԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ – ԵԱՆ, ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆի (թառ):

Մուտքը կոմիտասի երգչախումբի, ղեկավարութեամբ Պ. ՆՇԱՆ ՍԵՐԳՈՅԵԱՆի:

Մուտքը 50, 100 եւ 200 ֆրանք:

Մ. ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԷՄՇԱՀ
ԹԱՏԵՐԱՍԱՐԱՀ
ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15·30ին:

1.— ԹԻՈՒՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն:

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE comédie en un acte:

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԸ, երգախառն զաւեշտ մէկ արար:

4.— ԿԼԼԿԼ ՄԱՐԳԱՐ, զաւեշտ մէկ արար:

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 29 Ապրիլ Շաբաթ երեկոյ

ՍԱՀ ՄԱԶԸՆՕ

Նուագահանդէս ԼԵՒՈՆ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆի:

Մանրամասնութիւնները յայտնի կը դառնան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Խանում Ա. զատեան եւ զաւակները, Սարգիս, Մարի եւ Ռոզ Ազատեաններ, Պ. Տիգրան Թոմայեան, Պ. Թ. Կիրակոսեան եւ բոլոր ազգականները իրենց խոր երախտագիտութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ Պ. ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆի մահուան առթիւ:

THEATRE IENA

21 h. Mercredi 1 Mars 950

ALAIN NOY, MALKA RIBOWSKA

dans **JUNGLES**

Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean:

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր ֆրանսական խմբով, Զորեքշաբթի երեկոյ, Մարտ 1ին: Տոմսերը կը վաճառուին Պ. Պ. Պարսամեանի եւ Բալուեանի մօտ: Այժմէն ապահովեցէք:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Feucherolesի դէմ Stade St. Gemme Feucheroles, ժամը 13.45 պահեստի, ժամը 15.30 Ա. ժամադրութիւն Porte d'Italie 11.45ին, իսկ Mairie d'Issy (métro) 12.15:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը, այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: Նիւթ՝ «Արշակունեանց հարստութիւն»: կը դասախօսէ Պ.Կ.ՄՐԱՁԵԱՆ: Կը հրաւիրուին երէց ընկերները, համակիրները ու սանուհիները:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 8ին, դպրոցին սրահը, 78 բիս Բալըէ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի անդամուհիներու ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին: կարեւոր օրակարգ: Ժողովէն առաջ, անդամուհիները պիտի լուսանկարուին: կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահին մէջ: կը հրաւիրուին նաեւ Ռընաժի եւ Լանսէի բոլոր ընկերները:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Առնուվիլ, Ժանօթ հաւաքատեղին: կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վառմեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի իրիկուն ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայացնալ անդամատեսերով:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑՄ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան: Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»:

Մուտքը ազատ է: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն: կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, Ուրբաթ 24 Փետրուար:

ԿԱՐՏԱՆ կիրակի 26 Փետրուար:

ՄԱՐՍԷՅԼ. քաղաք երկուշաբթի 27 Փետրուար:

ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ գնահատուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով:

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւադիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի: Առանց կանխիկ վճարման փոխադրելու համար անոր հրատարակութիւնը:

Գինը 1500 ֆրանք:

Դիմել հեղինակին.— **P. TOURIKIAN**

133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓՇՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵ՛Ր...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՔՍ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925 R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13)

Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·

Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Vendredi 24 Février 1950 Ուրբաթ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6086–Նոր Շրջան թիւ 1497

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԼԵԿՈՍ ԵԻՐՈՊԱՆ

Ո՛րքան վրդովիչ լուրեր՝ ամենօրեայ մամուլին մէջ: Եւ աշխարհի բոլոր մասերէն, քաղքենի-դրամատիրական կոչուին թէ բանուորա – գիւ – ղացիական :

Անշուշտ աւելի մանրամասն եւ վաւերական տեղեկութիւններ կ'իմանանք ազատ երկիրներու մասին, ուր պատասխանատու դէմքեր կը լրացնեն մամուլին եւ անթելին հաղորդած լուրերը: Ցաճախ ալ իրենք են աղբիւրը ամէնէն ծանրակշիռ յայտնութեանց :

Ինչ կը վերաբերի համատիրական, բոլշեւիկեան երկիրներուն, մարդիկ հարկադրուած են հանելուկներ լուծել, աւելի կամ նուազ չտնդալից լուրերու ժխորին մէջ :

Սակաւաթիւ թղթակիցներ միայն կը դրա – նուին Մոսկուայի եւ ուրիշ «դեմոկրատ» մայրաքաղաքներու մէջ, ենթակայ՝ խիստ դրաքննու – թեան մը :

Միւս կողմէ, հետզհետէ աւելի կը սեղմուին օղակները՝ օտար դեսպանութեանց եւ հիւպատոսարանները չուրջ:

Աւրդարեւ, չատ քիչ բան մնացած է երբեմնի դիւանագիտական առանձնաշնորհներէն: Բոլշեւիկեան պետութեանց ամէնէն կրասերը կամ չափաւորն անգամ օտար հպատակներ կը ձերբակալէ ու կը դատէ իբրեւ լրտես: Նոյնիսկ դեսպաններ եւ հիւպատոսներ կը ճամբէ առանց աչ – ձախ նայելու :

Ապացոյց՝ Զեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ մէջ սարքուած դատավարութիւնները, որոնք պատերազմ կրնային պայթեցնել, տարիներ առաջ :

Դեռ երէկ էր որ Մ· Նահանդները խզեցին իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները՝ Սոֆիայի հետ, բազմաթիւ աղաղարարութիւններէ վերջ:

Նոյն խղումը կը նախատեսուի Հունգարիոյ հետ, ուր Ամերիկացի մը դատապարտուեցաւ 15, Անգլիացի մը՝ 13 տարի բանտարկութեան :

Կարգ մը չրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մեծն Բրիտանիա յարմար չի դատեր խզումը, որպէսզի ամէն յարաբերութիւն չկտրուի կարմիր գծէն անդին :

Մոսկուան եւ իր արբանեակները տկարութեան կը վերագրեն այս խոհեմութիւնը :

Թերեւս այդ է պատճառը որ Մ· Նահանդնե – րու նախագահը եւ արտաքին նախարարը վճռական խօսքեր կ'արտասանեն չարթէ չարաթ :

Երկուքն ալ այն տեսակէտն ունին թէ որքան զօրաւոր ըլլան, այնքան կը նպաստեն խաղաղութեան դատին:

Մինչ այս մինչ այն, խլրտումները կը ծաւալին արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ, ներքին կարգուսարքը խախտելու, ազգային պաշտպանութիւնը խափանելու, տնտեսական վերականգնումը կասեցնելու համար :

Միշտ նոյն հոսանքն է որ կը վարէ այս չարժումները, համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը :

Ահա թէ ինչո՛ւ քաղաքական խնդիրները ալ կը պղտորեն արհեստակցական պահանջները, ընդհանուր գործադուլներու առեն:

Այս գործունէութիւնը մասնաւորապէս աչքի կը զարնէ Իտալիոյ, Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու մէջ, որոնք արեւմտեան Եւրոպայի ողնայարը կը կազմեն :

Որքան ալեկոծ վիճակ մը ներկայացնէ այս երկրամասը, այնքան նպաստաւոր կը համարուի համայնավարութեան համար :

Որքան ծաւալի եւ երկարաձգուի ջլամարտը, կը տկարանայ Եւրոպան, քաղաքական, տնտեսական թէ զինուորական տեսակէտով :

Այս առաջադրութեամբ է որ իւրաքանչիւր երկրի բոլշեւիկ հայրենասիրութիւն կը նկատէ կազմալուծել իր իսկ հայրենիքին պաշտպանութիւնը, որպէսզի չկարենան դիմադրել հոսանքին կամ ճակատիլ Խ· Միութեան դէմ ...

Իրենց բանաձեւին համաձայն, այս գործունէութիւնը նշանակէ պայքար խաղաղութեան համար :

Ի՞նչպէս կ'ըլլար, եթէ նոյն «խաղաղասիրական» եղանակը փորձին կարմիր դիծէն անդին, ուր անհամար միլիոններ ապատութիւն կ'ապրակն ...

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԱՄՆԱԿԱՆ

Դիմացի չոչորթները նորէն արիւն – քրտինք մտեր են, իրենց ուղած իմաստը տալու համար 1921 Փետրուար 18ի համաժողովրդական ըմբոստութեան :

Ինչպէ՞ս միշտ, այս անգամ ալ գլխիվայր կը չրջեն պատմութիւնը:

Երեւի լուր չունին ոչ բոլշեւիկ Բորեաններու ռուսերէն, Քաջաղնունիներու հայերէն վկայութիւններէն, ոչ ալ Անդրկովկասի երկրային կոմիտէի եւ ուրիշ բազմաթիւ ականատեսներու պատմութիւններէն:

Լուր չունին նոյնիսկ 1920 — 21ի դէպքերէն:

Այն ատենն որ, կը կարծեն թէ կարսը եւ Աբտահանը կորնդուցած պիտի չըլլայինք, եթէ Հայաստանը խորհրդային դարձած ըլլար 1920 ապրիլին, Աղբրէջանէն անմիջապէս վերջը ...

Ուրեմն չէն դիտեր թէ կարս – Աբտահանը « ընկերը » Մ· Քէմալի ծախուած էին 1918 Մարտ 4/17ին, Լենին – Սթալինի ձեռքով:

Ցետոյ, 1920ի այդ ճակատագրական օրերուն չէ՞ր որ կը խմբագրուէր Սեւրի դաշնագիրը, սատրագրուելու համար Օգոստոս 10ին: Եւ իրենք ալ նոյն դաշնագրին կառչած չէ՞ն այսօր:

Ուրիշ դիտ մը.— Ցարդանոցը կ'ուզէ համոզել թէ փետրուար 18ը յատկացուած էր «դաշնակ մարդասպանները բանուէն ազատելու»:

Ընթերցող, կը ճանչնա՞ս այդ «մարդասպան – ները»: Մէկը՝ ողբացեալ Ցովհ· Քաջաղնունին է, որուն «անելիք չունի»ն անսպառ դրամագլուխ մը դարձած է իրենց համար ,աւելի քան 25 տարիէ ի վեր:

Միւսները կը կոչուին — Լեւոն Շանթ, Նիկոլ Աղբալեան, Բ· Իշխանեան, Աւետիք Սահակեան (Հայր Աբրահամ, նախագահ Հ· Հ· Խորհրդարանի), Բժ· Ց· Տէր Դաւթեան, Ռ· Դարբինեան, Բժ· Ա· Ղազարեան (որ յետոյ իրենց փարաքը մտաւ), Վ· Բարայեան եւն·:

Ձեզի կը թողում եղրակացութիւնը :

ՎԱՀԷ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է՛ ԽՕՍՈՒՄ

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԸ լոյս ընծայեց՝ «Հայ ժողովրդի հէքեաթներ» ժողովածուն : Գիրքը խմբագրած է Փիլոլոգիական (բանասիրական) դիտութեանց թեկնածու Աբրամ Ղանալանեանը: Կը բաղկանայ երեք բաժիններէ·— 1. Հրաշապատում, որ կը ներկայացնէ ժողովուրդի կենցաղը, ազգային դասակարգային պայքարի ձեւերն ու մեթոտները: Դրական կերպարները աշխատաւորներ են·— 2· Իրապատում, որու նիւթը (սիւժէտ!) կը կազմեն անցեալի դասակարգային յարաբերութիւնները , հարստահարումները եւ չահագործման միջոցները: 3· ժամանակակից հէքեաթներ·— Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը որփոխեցերկրի կարգը սարքը եւ մարդոց հոգերանութիւնը: Այս բաժինը չէ կազմուած հայ ժողովուրդի աւանդութիւններով, այլ կապուած է ժամանակակից երեւոյթներու հետ : Իրրեւ լաւագոյն նմոյշներ կարելի է յիշել՝ «Լենին» եւ «Օխտնախպեր» ժամանակակից հէքեաթները :

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻ «Միկրոբիոլոգիական սեկտորը» (մանրէաբանական բաժին) հրատարակեց «Միկրոբիոլոգիական ժողովածու » հատորը, որ կը պարունակէ 18 դիտահետազօտական աշխատանքներ, կատարուած՝ 1949ին: Աչխատութիւններու մեծ մասը նուիրուած է Հայաստանի հողերուն ուսումնասիրութեան, իսկ մնացածը՝ դիւղատնտեսութեան այս կամ այն ճիւղին: Նշանաւոր է ազոտ հողերու ուսումնասիրական մասը, ուր գիտական միջոցներ կը պարզուին, այդ հողերէն ազը վերցնելու եւ մշակութեան համար պիտանի տարածութիւններ ստանալու համար :

ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ յայտարարութեան համար պայմանաժամ նշանակուած էր մինչեւ Մարտ 1: Ըմմտական յանձնաժողովը միաձայնութեամբ որոշեց պահանջել կառավարութենէն որ պայմանաժամը երկարաձգուի մինչեւ Մարտ 31 : Մամուլն ալ կը ձայնակցի այս առաջարկին :

Բանուորական խլրտումներ եւ ուրիշ նոգեր

ԾԱՆՐ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ՎՆԱՍԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Նախարարական խորհուրդը Դշ· օր վաւերացուց դատական նախարարին մէկ օրինագիծը, որ կը ծանրացնէ պատժական տնօրինութիւնները՝ երկրին ապահովութեան դէմ կատարուած արարքներու առթիւ:

Օրինագծին տրամադրութեամբ, խցարգելութեան պիտի դատապարտուին այն ֆրանսացիները կամ օտարականները որոնք «բռնի եւ հաւաքական գործողութիւն» կը դրդեն պետութեան դէմ, կամ կը վնասեն ազգային պաշտպանութեան: Միեւնոյն ատեն իրենց ուժը կը պահեն պատժական օրէնքին 59, 60 եւ 77 յօդուածները որոնք մահապատիժ կը տրամադրեն որոշ պարագաներու մէջ: Խցարգելութեան պիտի դատապարտուին նաեւ անոնք որ դիտակցօրէն կը խախտեն բանակին կամ ազգին կորովը, վնասելու համար ազգ· պաշտպանութեան :

Ժողովէն վերջ, տեղեկատու նախարարը՝ բացատրեց թէ ներկայ օրէնքները խստօրէն կը պատժեն, նոյնիսկ մահապատիժ կը նախատեսեն զինուորական պիտոյքներու ոչնչացման համար: Նոր օրինագիծը չի փոխեր այս տրամադրութիւնները, այլ կը ձգտի պատժել ոչ միայն անոնք որ վնասներ կը պատճառեն կամ կ'ոչնչացնեն, այլ եւ «անոնք որ ինքնակամ կը մասնակցին հաւաքական արարքներու, դիւրացնելու համար վնասարարութեան եւ քանդումի գործողութիւնները »:

Նախարարը յայտնեց նաեւ թէ 77րդ յօդուածին պիտի կցուի նոր տրամադրութիւն մը, պատժելու համար «այն ոճրագործ արարքները որոնք կը ձգտին խափանել ազգ· պաշտպանութեան սպասարկութեանց գործունէութիւնը »:

Կառավարութիւնը ուրիշ օրինագիծ մըն ալ պատրաստած է, որ կը փոխէ մամուլի օրէնքին (1881 Ցուլիս 23) կարգ մը տրամադրութիւնները, որպէսզի թերթերու մէջ երկրորդ տնօրէն մըն ալ պատասխանատու համարուի, եթէ բուն տնօրէնը անգամ է խորհրդարանին:

★ Երէկ արտակարգ ժողով գումարեցին փարիզեան չրջանին մետաղագործական բանուորները, քննելու համար ընդհ· գործադուլի ծրագիրը: Առ այժմ աշխատանքը դադրեցուցած են 58.000 բանուորներ, մէջն ըլլալով Ռընոյի (34.000 հոգի) եւ ուրիշ 21 հաստատութեանց բանուորները: Ընդհ· գործադուլի պարագային, չարժումին միացած պիտի ըլլան 400.000 բանուորներ: Գոր – ծատէրերը միշտ կը մերժեն երեք հազար ֆրանքի պարզեւը, առաջարկելով միայն հինգ առ հարիւր յաւելում :

Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը կը չարունակէ նոր խլրտումներ սարքել, փարիզի թէ դաւառական կեդրոններու մէջ: Պրէսթի պետական պաշտօնէութեան 80 առ հարիւրը որոշեց դադրեցնել աշխատանքը, իրենց յատուկ բացառիկ նպաստը ջնջուած ըլլալով :

Զորեքչաբթի օր ժամը 1էն 5 աշխատանքը դադրեցուցին Փարիզի խանութպանները, առաջնորդութեամբ Տնտեսական ճակատի, բողոքելու համար տուրքերու ծանրութեան դէմ: Դուռնեբրուն վրայ փակցուած էր յայտարարութիւն մը, որ կը բացատրէր ցոյցին նպատակը: Միաձայնութեամբ քուէարկուած բանաձեւ մը կը բողոքէ 98 միլիառ ֆրանքի նոր տուրքերուն եւ վարչական – տնտեսական կամայականութեանց դէմ, կը պահանջէ կրճատել պետական ծախքերը եւն·:

Թրումընի նոր ճաոը հաւատացաւարութեան դէմ

Նախագահ Թրումըն քաղաքական ճառ մը խօսեցաւ Դշ· օր , ձորձ Ուոչինկթընի ծննդեան տարեդարձին առթիւ, պարզելով Մ· Նահանգներուն քաղաքականութիւնը՝ բոլշեւիկեան վտանգին դէմ: Ահաւասիկ հիմնական կէտերը .—

1· «Համայնավարութիւնը գործիքմըն է պինեալ աչխարհակալութեան որ կը չանայ բռնի տարածել իր ազդեցութիւնը».— 2· Եթէ իրական համաձայնութիւն չգոյանայ հիւլէական զէնքերու հսկողութեան մասին, հետեւանքը պիտի ըլլայ կեղծ համաձայնութիւն մը որ պիտի աւելցնէ ,ոչթէ պակսեցնէ հիւլէական ուժին գործածութեան վտանգները՝ քանդիչ նպատակներու համար.— 3· Աչխարհի ապահովութեան եւ խաղաղութեան յոյսերը կը կայանան աղատութեան եւ ինքնավարութեան ամման , տարածման մէջ.— 4· Ազատ կառավարութեանց պահպանումը եւ զօրացումը կախում ունի տնտեսական հաստատուն պայմաններէ , ի սրիւս աչխարհի: Այս երկիրը պէտք է լրացնէ իր օգնութիւնը Եւրոպայի վերականգնումին եւ յետոմնաց երկիրներու զարգացման համար :

Նախագահը միեւնոյն ատեն հակցուց թէ ի հարկին «բռնի ուժով պիտի ճակատին համայնավարութեան դէմ»: Բացատրելով Ատլանտեանի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ինչո՞ւ կապ մը չստեղծուի արտասահմանեան կեդրոններու եւ հեռաւոր շրջաններու հետ, բոլոր մշակութային մարմիններու նախաձեռնութեամբ: Եւ եթէ այսօր Շանկհայ երկաթէ վարագոյրին ետեւ անցած է, չինական համայնավարութեամբ, Հնդկաստա՞ն ալ մեր հասողութենէն հեռու է: Արդեօք լուր մը ունի՞նք Հարաւ. Ափրիկէի կամ Աւստրալիոյ հայութեան մասին:

Բայց չատ հեռացանք մեր սահմաններէն: Հոս, Ֆրանսայի մէջ, դեռ չատ մը գաւառներ ուր կան Հայեր,, մանաւանդ հիւսիսային Ֆրանսա, ի՞նչ վիճակի մէջ են: Ո՞վ կը հետաքրքրուի ա– նոնցմով, եւ արդեօք Փարիզի կամ Մարսիլիոյ, Վալանսի կամ Սէնթ Էթիէնի մէջ եղածը բաւա– կա՞ն է: Ի՞նչ է վիճակը սա մեր դրացի Իտալիոյ Ջուիցերիոյ, Պելժիոյ Հայերուն, կամ Մանչէն անդին, Անգլիոյ մէջ:

Կարելի՞ է ըսել.— Թող ամէն գաղութ ինք իր մէջ պէտք եղած աշխատանքը կատարէ: Կրնա՞յ կատարել կամ եթէ կրնայ եւ չի կատարեր, պէ՞տք է որ այդ վայրերու Հայերը բախտին ձգուին եւ իրենց կորուստէն վերջ ըսուի թէ՝ հոս, ժամա– նակին, այսքան Հայեր ապրած են, ու այդ վկա– յութիւնը կը տեսնենք... դերեզմաններու մէջ, ե– թէ դտնենք քանի մը բարեկեցիկներու դամբան– ներ ...

Ոչ, մեզի համար ուխտ մը պէտք է ըլլայ ամ– բողջ հայութեան պահպանման խնդիրը եւ պէտք է աշխատանքը կատարուի ամէն մէկ մարզի մէջ միասնաբար, միաձնաբար:

Այսօր կը խօսինք Մշակոյթի մասին: Ազգի մը պահպանման համար կարեւորագոյն ազդակներէն մին: Բայց ի՞նչպէս կարելի է առանց անտեսա– կան ամուր հիմերու դրական լուծում տալ մշա– կոյթի եւ անոր հետ կապուած դպրոցական բարդ հարցին: Ի՞նչպէս ներկայացուած առաջարկները կրնան իրականանալ: Որո՞ւ միջոցով, ի՞նչ հեղի– նակութեամբ, ի՞նչ դրամով: Ահա հարցին էա– կանը:

Առաջո՞րկ: Ահաւասիկ հատ մըն ալ ինձմէ, միայն մշակութային հողին վրայ: Սերունդը հայ պահելու, անոր հայերէն լեզուն խօսիլ տալու հա– մար առնուազն տասը երկրորդական վարժարան– ներ պէտք են: Հատ մը Փարիզի կեդրոնը: Մու– բաւեան վարժարանը, դիւերօթիկ եւ հարիւր ա– շակերտի համար, երբեք բաւական չէ աւելի քան երեսուն հազար հայութիւն ունեցող քաղաքին եւ շրջակայքին: Անհրաժեշտ է հատ մը ցերեկօթիկ Փարիզի կեդրոնը, յատուկ Վալանս կամ Սէնթ Է– թիէնի, եւ հատ մը Մարսէյլ, Հիւս Ամերիկայի մէջ՝ Պոսթըն, Ուսթըր կամ Տիթրոյթ, Ֆրէզնօ, Ֆիլատելֆիա եւ Լոս Անճելըս, հատ մը դոնէ Ափրանթինի կամ Պրազիլիոյ համար եւն.: Դեռ չատ տեղեր զրկուած են հայկ. դպրոցէ:

Շատ բան կարելի է առաջարկել, բայց, ի՞նչ դրամով, ի՞նչ միջոցով, եւ արդեօք միայն մշա– կոյթի հարցը առանձին կրնա՞յ լուծուիլ, կամ բա– ւական՞ է ազգապահպանման: Չկա՞ն ուրիշ մար– դեր ուր գործը անհրաժեշտ է, կազմակերպու– թիւնը անհրաժեշտ է պահպանելու համար այն ինչ որ պահպանելի է: Մենք, մեր սերունդը, մեր տարեց եւ կրոսեր եղբայրները ու քոյրերը, չատ մեծ աշխատանի ունինք, ազգային չմեղադրուե– լու համար յետագայ սերունդներէն:

Մենք միայն երեսուն տարիէ ի վեր տանք այն մարդին մէջ ուր Հրեաները մտած են երկու հազար տարիէ ի վեր: Հիմա պէտք է օգտուինք անոնց փորձառութենէն: Ժամանակի մեքենայա– ցումը, արագացումը չատ նպաստաւոր են մեզի համար:

Հրեաները ունին երկու բառ — կալուտ եւ Տիասփորա: Կալուտը մեր գաղութն է. Տիասփո– րան՝ մեր Սփիւռքը, կամ «տիա» նախդիրով, անդրասփիւռ, համասփիւռ: Ոչ միայն թարգմա– նական այլեւ ձայնաշրջական դրութեամբ եր– կու վտարանդի ժողովուրդներու բառերը նոյնն են: Ի՞նչ է կալուտը (գաղութ).— Մայր երկրէն հեռու մէկ կէտի մը մէջ հաւաքուած տարրը, փա– րիզահայ, ամերիկահայ գաղութ: Ի՞նչ է տիաս – փօրան, սփօրան, (մեր ապիւռքը),— այն որ սփռ– ռուած, տարածուած է: (Սփօրա՝ բացուիլ կը նշանակէ): Եթէ հրէական ազատագրումէն առաջ, իրենց չարժումին եւ գործունէութեան ուշադրու– թիւն դարձնենք, կը տեսնենք որ տիասփօրան կա– լուտին կապուած է: Այսպէս գաղութները իրենց մէջ կ'որոշեն գործունէութեան ուղղութիւն մը եւ տուն կուտան այդ մասին ընդհանրական Սփորա– յին, Սփիւռքին, բայց որոշ կազմակերպուած ու – ղեկիծով, մշակուած Սիոնական կազմակերպու – թեան եւ անոր չարակից ու գործակից՝ Alliance Israélite-ով՝ մշակոյթի համար, Action Juive-ով՝ ընդհանուր հանրային եւ չարաբերական գործե – րու համար, Jewish Temporary Shelter-ներով՝ ամէն մէկ երկրի մէջ անհատներու կամ համայնքներու տեղափոխութեան, տեղաւորման հոգածու – թեան նպատակներու համար:

Այս բոլորը իրենց մէջ այնպիսի կապ մը, ներ– դաշնակութիւն մը ստեղծած են որ, կարելի չէ որ բաժնուին, ինչ քաղաքական կամ ուրիշ արդելք որ դայ: Իւրաքանչիւրին դերը այնպէս սահման – ուած է որ մէկը չի կրնար միւսին գործը կատա – րել:

Ուրիշ նկատելի կէտ մը, անոնց միակ նպա – տակն է ոչ միայն օգնել, այլեւ գործադրել ան – հատ Հրեային վրայ, եւ գայն այնպիսի ազատ պայմաններու մէջ դնել որ ան, անհատ Հրեան ստիպուած կապուի իր ազգին եւ չկարենայ անկէ հեռանալ:

Ահա աշխատանքը եւ ազդ մը պահպանելու միջոցը: Ինչո՞ւ չօգտուինք եղածէն, ի՞նչ փոյթ գաղափարական տարբերութիւնը:

Բայց ո՞վ պիտի ընէ: Ահա կարեւորագոյն հարցը: Ով, ինչպէս կ'ուզէ թող մեկնէ, մեր մէջ կայ ու չկայ, իրրեւ հիմնականօրէն կազմակեր – պուած մարմին, Դաշնակցութիւնը:

Եթէ ունի սխալներ, բայց ոչ ոք կրնայ ժխ– տել անոր բացարձակ հայրենասիրութիւնը եւ կենսունակութիւնը: Չեմ ըսեր թէ ամէն ոք պէտք է հաւաքուի իր դրօշին տակ: Այդ կարելի չէ եւ չէ պատահած որեւէ ազգի մը մէջ, բացի համա – ւիրական կարգուսարքի (totalitarisme) մէջ ուր կուսակցութիւն մը կը պարտադրէ ամբողջ ժողո– վուրդը իրեն կապել: Կուսակցութիւն մը իր ներ– քին կանոնադիրը, ուղեգիծը ունի եւ պէտք չէ չեզի անկէ, պէտք է պահէ անոր տառացի խստա– պահանջութիւնը: Ամէն կը ծնի իր կազմակեր – պական ուժը: Բայց մենք միշտ կը տեսնենք որ կուսակցութիւն մը առժամապէս, որոշ քաղաքա– կանութեան մը, դէպքերու կամ դէպքի մասին կը կապուի այսինչ կուսակցութեան, խմբակցու – թեան, կամ անկախ անհատներու հետ:

Ի՞նչու այդ միտքը չմտնէ մեր չեղաչրջական գործունէութեան մէջ, ինչո՞ւ չօգտուինք մենք ալ այդ աչակցութենէն եւ գործակցութենէն: Ինչո՞ւ չկազմուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան հետ իրեն հա– մակիրներու եւ որոշ շրջանի համար որոշ մարզի մէջ իրեն հետ գործակցողներու ընդհանուր ժո – ղով մը, ուր ծեծուին բոլոր ազգային խնդիրները, մշակոյթ, տնտեսական միջոցներ եւ վերեւը, քա– ղաքական մօտաւոր կամ հեռաւոր չարժում, յա– րաբերական աշխատանք, իրերօգնութեան գոր – ծունէութիւն, գուրգուրանք Հայէն դէպի Հայ անհատը: «Եւ դեռ չատ ու չատ այսպիսի բաներ, որոնց ամէնը չեմ կարող ասել», ինչպէս պիտի ը– սէր Շահազիզ: Թող այսպէս կազմուի ընդհանուր ճակատ մը իսկական հայրենասէրներու եւ գոր – ծողներու, ճակատ մը որ ոչ թէ ըլլայ պատեհա – պաշտ, կեղծ ու պատիր, այլ ուր ազատօրէն ծեծ– ուին ամէն հարցեր: Ճակատ մը որ ներկայացնէ իսկական բարոյական միութիւն մը որուն առջեւ հակառակորդներն իսկ ստիպուին խոնարհիլ: Ան– չուչտ ամէն խմբակցութիւն պահելով իր գաղա – փարական համոզումը:

Թ. ԳԱԼՈՒՆԻԿ

Ա.— Կեանքիս մէջ միայն մէկ խելացի կնոջ հանդիպած եմ:

Բ.— Ուրեմն ինչո՞ւ հետը չամուսնացար:

Ա.— Ուզեցի, բայց մերժեց:

★

Ա.— Մէկ ամիսէն պիտի ամուսնանամ, ինծի վկայ կ'ըլլա՞ս:

Բ.— Անշոզ եղիր, անիոգութիւն է գժբախ – տութեան պահուն լքել իր բարեկամը:

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕՇԻՆ ՏԱԿ

Ա. Իշխանութեան իրական դէմքը մօտէն տեսնելու համար, պէտք չեղաւ երկար սպասել:

Դեկտեմբեր 2ի երեկոյեան, երբ դեռ չատերու համար անորոշ գաղափար մըն էր վարչաձեւի փոփոխութիւնը, Լըդրանի պատուիրակութեան կարգադրութեամբ կը ձերբակալուի Բ. Իշխան – եանը՝ իր պաշտօնատունէն դուրս եկած միջոցին:

Դեկտեմբեր 3ին, կը ձերբակալուի Ա. Նամա – տարական նախարարի օգնական Բժ. Յովհաննէս Տէր Մինասեանը, մէկը երեւանի Դաշնակցական լաւագոյն գործիչներէն, ամբասիր նկարագրի տէր, որ կարեւոր դեր կատարած էր 1918ի ճա – կատագրական օրերուն՝ Արամի կողքին:

Հ. Հ. վարչապետներէն Հ. Օհանջանեանը, նախարարներէն եւ երեսփոխաններէն Բժ. Տէր Դաւթեան, Ռ. Դարբինեան, Վ. Նաւասարդեան, Վ. Բարաեան եւ ուրիչներ, կը ձերբակալուէին դրեթէ միաժամանակ, Ղարաքիլիսայի շրջանին մէջ:

Որքան ալ ծանր ու ճնշիչ էին այս դէպքերու անդրադարձը, վազաժամ էր սակայն, ճշդորոշել կացութիւնը: Մանաւանդ, որ Ցեղկոմը դեռ երե– ւան չէր հասած, ոչ իսկ կարմիր բանակը, որ պի– տի ներկայացնէր Ա. Ռուսաստանի ուժն ու հե – դինակութիւնը:

Փոխանցումի այս մէկ քանի օրերուն, դործի վրայ էին Հայաստանի մէջ եղած համայնավար – ները: Անոնց մեծ մասը վրաստանէն եւ Ադրբէ – ջանէն քշուած 1920ին մանաւորարար եւ Հայաս– տան ապաստանած, խոստացեր էին յարգել հան– րապետութեան օրէնքները եւ ստորագրած՝ յա – տուկ յայտարարութիւններ:

Գործի վրայ էին նոյնպէս, Մայիսեան չար – ժումներու հետեւանքով դատապարտուած բան – տարկեալները:

Կեդրոնական իշխանութեան բացակայութեան եւ այս տարրերու կամայականութիւններուն վե – րադրելով, կատարուած ձերբակալութիւնները, չափով մը կը մեղմանային ջղային տրամադրու – թիւնները:

Ցեղկոմի եւ կարմիր բանակի մուտքը, ալ ա– ւելի կարեւորութիւն կը ստանար ստեղծուած այս վիճակին մէջ:

Դեկտեմբեր 6ին, Ցեղկոմի հանդիսաւոր մուտքը, հակառակ ձեռք առնուած նախապատ – րաստական բոլոր միջոցներուն, չստեղծեց «ժո– ղովրդական խանդավառութիւն»:

Սրտվեան փողոցի սովորական կենդանութեան պատկերը «հանդիսաւոր» կը դառնար ոստիկա – նութեան եւ համայնավար հսկիչներու չարժում – ներով եւ այս կամ այն կէտին վրայ երթեւեկը ուղղելու հրամաններով:

Ջուսպ եւ արհեստական ժպիտը, դժուարու – թեամբ կը ծածկէր փողոցի երկու կողմերուն վը– րայ տիրող անչարժութիւնը, դէմքերու ծանր հարցականը:

Ցեղկոմի անդամներու կարմիր դինուորի հա– մապատասխան նմանող անճոռնի եւ ոչ մէկ ազգային նշանակ ներկայացնող արտաքի՞նն էր պատճառը՝ ոգեւորութեան պակասին: Թէ՞, Հայաստանի նոր վարիչներու կողմէ հայկ. զօրքին եւ ժողովուր – դին ուղղուած ողջոյնի եւ կարգախօսերու օտա – րոտի ու անհարազատ բովանդակութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, յստակ էր բան մը.— Ցեղկոմի մուտքով, աւելի դառնութեամբ լեցուե– ցաւ հայ մարդը իր չուրջ ստեղծուած նոր իրա – կանութեամբ:

Այս տրամադրութիւնները աւելի եւս կը ձե – ւաւորուէին ռուսական կարմիր բանակի փոքրա – թիւ զօրամասերու յաջորդական ժամանումներով:

Ռուս խաղաղի եւ առհասարակ զօրքի արտա– քին տեսքը, թիկնեղ, առոյգ եւ ուժեղ հասակն ու դէմքը, նոյնիսկ անոր քալուածքն ու երգերը, տակաւին ուրիչ բազմաթիւ արտայայտութիւն – ներու հետ ստեղծեր են խոր համակ՝ մեր եւ ուրիչ ժողովուրդներու մէջ:

Ի՞նչ կախարդիչ եւ առասպելական բարեմաս– նութիւններ տրուած է ռուս զօրքին եւ որպիսի միամտութեամբ, անկէ ակնկալուած եւ մեր չա– հերու պաշտպանութեան համար պահանջուած ուժն ու զօրութիւնը:

Եւ ահաւասիկ հիասթափութիւնը:

1920 – 21ի ծանր օրերուն, անցեալի դասերը չէին, որ դեր պիտի կատարէին: Ոչ իսկ սառն եւ առարկայական տարողութիւնը: Միջավայրն ու պայմանները ծնունդ տուեր էին նոր տրամադրու– թեան մը, դերազանցապէս զգայական:

Աղօտ եւ թոյլ հաւատքը՝ ներշնչուած զգա – յումներէն, ակամայ կը ստեղծէր հիասթափու – թիւն մը, ծանր եւ վտանգաւոր հետեւանքներով:

Կարմիր բանակի արտաքին տեսքը, իր զին – ուորական աղքատիկ հանդերձանքը, թողեր էին ճնշիչ տպաւորութիւն: Ոչ մէկ բացատրութիւն կրնար փոխել այս առաջին ազդեցութիւնը:

Ցեղկոմի համար, ըստ երեւոյթին կարեւո – րութիւն չունէր ժողովրդական լայն խաւերու մէջ ստեղծուած հոգեբանութիւնը:

Ընդհակառակն, կարծես թէ ան (Ցեղկոմը) մտնաւոր ճիգ մը գործ կը դնէր խորացնելու դժ– գոհութիւնը եւ բացասական տրամադրութիննե– րը: Առանց արիւնի եւ կռուի իշխանութեան տի– րանալը, ըստ երեւոյթին կը նսեմացնէր խորհր – դայնացման բուն արժէքը:

Պէտք էր ստեղծել «կարմիր յեղափոխութեան» արժանավայել մթնոլորտ մը, իր վէրքերէն ու – ժասպառ մեր ժողովուրդին ու երկրին մէջ:

Այս նպատակին ծառայեց անպայման, ռուս կարմիր զօրքերու բաժանումը հայ ընտանիքներու մէջ:

Երեւանի հայ ազգաբնակչութիւնը օրերով հարկադրուեցաւ հիւր ընդունիլ ռուս զօրքը փոք– րիկ խումբերով:

Ինչ այլանդակութիւններ եւ անհամութիւն – ներ՝ այս տարդի եւ թրքաբարոյ բռնի հիւրերն – կալութեան առթիւ: Աւելցնեմ նաեւ, որ չնորհիւ բնակարանային տագնապի եւ ուրիչ անյարմարու– թիւններու, հիւրընկալ ընտանիքն ու հիւրերը մէկ սենեակի մէջ էին ցերեկ ու գիչեր:

Դեկտեմբեր 2էն հազիւ տասը օր անցած, Ցեղ– կոմի եւ կարմիր բանակի մուտքով, աստիճանա– բար ձեւ ու մարմին ստացաւ հիասթափութեան հոգեբանութիւնը:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Բոլշեւիկները ի՞նչպէս կ'ըմբռնեն

ԴԻՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Գերմանածին համայնավար Քլաուզ Ֆուքսի ձերբակալութեան առթիւ, «Լը Մոնտ»ի մասնա – ղէտ աշխատակիցը կը բացատրէ թէ բոլշեւիկները ի՛նչպէս կ'ըմբռնեն դիտական գաղտնիքը :

Ռուս համայնավարները կը յայտարարեն թէ « տիեզերական դիտութիւն » չկայ եւ թէ հերե – տիկոսութիւն է համերաշխութիւնը աշխարհի դի – տուններուն մէջեւ : Պրոֆ. Բորիս Կեդրով, որ հակառակ կարծիքը կը յայտնէր երբ խմբագրա – պետն էր «Փիլիսոփայութեան հարցեր» պարբե – բաթերթին, ստիպուեցաւ հանդիսաւորապէս ու – րանալ դաւանք, իսկ ակադեմական Միխին յայ – տարարեց թէ «հրէչային» են այդ գաղափարները : Ձկայ վերացական դիտութիւն, անկախ քաղաքա – կան եւ ընկերային վարչաձեւերէ, որու մէջ կ'ապ – րին դիտունները : Այս ամէնը «աշխարհաքաղա – քացիական չատախօսութիւն» են : Իրականին մէջ երկու դիտութիւն կայ, քաղքենի յետադիմական դիտութիւնը, եւ յառաջդիմական աշխատաւորա – կան դիտութիւնը, Մ. Միւրթեան դիտութեան եւ դիտուններուն եւ դրամատիրական երկիրներու դիտութեան եւ դիտուններու միջեւ ոչինչ կայ հասարակաց :

Ահա թէ ինչ կը դրէր «Փրաւտա»ն 25 Յուն – ուար 1949ին, — «Ընկերվարական պետութեան մէջ դիտութեան նուաճումները կ'օգտագործուին ի նպաստ ժողովուրդին , անոնք կը ծառային զար – գացնելու երկրին արտադրական ուժերը, բարե – լաւելու աշխատաւորներու նիւթական եւ մշա – կութային պայմանները : Աշխարհակալները, ընդ – հակառակն, կը չհագործեն դիտութեան նուա – ճումները ընկերութեան ժողովրդավար ուժերուն դէմ, ժողովուրդին, բուն իսկ դիտութեան դէմ պայքարելու : Դրամատիրական երկիրներու մէջ դիտուններդ մեծ մասով ստիպուած են ամենաղօր մենաշնորհներու պաշտօնեաները դառնալ : Անոնք իրենց դիտերով կը նպաստեն ջախջախելու աշ – խատաւորները, ի նպաստ դրամատէրերու անլուր շահերուն :

Միեւնոյն Փրաւտան կ'աւելցնէր.— «Յետա – դիմական դիտութիւնը թրծուած է առերեսութեան դաղափարով դէպի մարդը», «դրամատիրական երկիրներու մէջ դիտութիւնը աշխարհակալական նախայարձակման գործիքն է դարձած» : Մարքս – եան այս տրամաբանութեան չնորհիւ է որ Մոս – կուայի մէջ անդադար կը յայտարարեն թէ հիւ – լէական ուժը «քանդումի պարչելի դէնք մըն է Ա – մերիկացիներու ձեռքին մէջ, իսկ Ռուսերու ձեռ – քին մէջ՝ օգտակար եւ խաղաղասիրական դէնք մը » :

Որո՞նք են ուրեմն դիտնականին պարտակա – նութիւնները : Այն որ Մ. Միւրթեան մէջ կ'ապրի, պէտք է «սովետական հայրենասէր» մը ըլլայ : Պէտք է խոստովէն պահէ բոլոր դիտցած գաղտնիք – ները : Եթէ հաղորդէ օտարին , մեծ դաւա – ճանութիւն մը գործած պիտի ըլլայ Մ. Միւրթեան դէմ : Այս գուտ հայրենասէր դիտունին տիպարը որ պէտք է դգուշանայ «ամերիկացի լրտեսներէ » իբրեւ պատուհաս, ընդհանրացած է չարժանկարի եւ թատրոնի մէջ : Ինչպէս կոստանդին Սիմոնովի թատերախաղին մէջ, Օտարին ստուերը եւ Բորիս Բոմաչովի՝ « Մեծ Ուժ»ը որ չարժանկարի մէջ կը կոչուի «Պատուոյ Առեան»ը :

Սիմոնովի թատերախաղին մէջ ի պատաս – խան Տրուբնիկովի ,— դժբախտ դասախօսը որուն չիճուկին դաղտնիքը թուցուցած է ամերի – կացի լրտես մը — բոլշեւիկ Մաքէյեւ, ապ. գի – տութեան ասպետը կը յայտարարէ .— «Կը կար – ծես թէ ամբողջ աշխարհի մէջ միայն մարդկու – թիւնը հիւանդութիւններէ ազատելու մասի՞ն կը մտածեն : Այնտեղ, իրենց աշխարհին մէջ, մա – դոց վերկութիւնը ըրնց սուպպոյա մտահոգու – թիւնն է, անոնք ամէնէն առաջ կործանելու մա – սին կը մտածեն, մեզ կործանելու մասին» :

Այսպէս, խորհրդային դիտնականը բացար – ձակապէս դաղտնապահ պէտք է ըլլայ : Պէտք է միշտ զգոյշ ըլլայ : Մնաց որ, կուսակցութիւնը կը հսկէ իր վրայ, որպէսզի որեւէ չիմունայ իր օտար պաշտօնակիցին հետ, աւելի ճիշդ՝ իր հակառակորդներուն հետ որոնք կ'աշխատին դը – րամատիրական երկիրներու մէջ :

Արդ, ի՞նչ պիտի ըլլայ պարտականութիւնը այն համայնավար դիտունին որ պարագաներու բերումով իր աշխատանքը կը կատարէ Մ. Միւ – թիւնէն դուրս : Վերի ըսուածներէն կը հետեւի որ կամ պէտք է մերժէ աշխատակցիլ քանդումի դոր – ծի մը մէջ այն դիտուններուն դրս «Փրաւտա» 23 հոկտեմբեր 1949ի թիւին մէջ կը կոչէր «յետա – դիմական աշխարհակալներու վարձկան ծառա – ները» եւ «Նիւ Եորքի սակարանին թոշակաւոր դործակալները»ը եւ կամ «պէտք է կարելի եղածին չափ շատ տեղեկութիւն քաղէ այս «լաքէ»ներու դործունէութեան մասին եւ իր ստացած բոլոր դաղտնիքները հաղորդէ Մ.Միւրթեան, «ընկերվա – րութեան երկիրը, ուր դիտութիւնը կը ծառայէ մարդկութեան : Այս դաղտնիքները , հիւլէական ըլլան թէ ուրիշ, միայն Մ. Միւրթիւնը կրնայ օգ – տագործել :

Այս սկզբունքներուն հետեւած է տոքթ. Ֆուքս : Ցորչափ համոզուած համայնավար մըն էր, իր երկրորդ հայրենիքին՝ Անգլիոյ տուած հաւատարմութեան երդումը որեւէ արժէք չունէր իր աչքին : Արժէք ունէր միայն իր ներքին երդում – ը՝ Մ. Միւրթեան եւ Սթալինի :

Չէր «դաւաճաններ», այլ կը գործէր իրրեւ «հայրենասէր սովետ դիտուն, ի կոմմանս անհա – ւատից» : Իր խղճահարութիւնը պիտիծագէրմիայն այն ատեն երբ կը սկսէր կասկածիլ համայնավար դաղափարի վսեմութեան եւ Մ. Միւրթեան մէջազգա – յին քաղաքականութեան մասին :

Համայնավար թերթերը ուզեցին հաւատացնել թէՏոքթ. Ֆուքս Ինթելիճընսի գործակալ մըն է : Զայն կը ներկայացնեն իրրեւ ուրիշ Ֆրաւչինքօ մը... Ցառաջիկայ դատավարութիւնը ցոյց պիտի տայ Տոքթ. Ֆուքսը իր իսկական դէմքով,— իր – րեւ մարքսեան դիտուն մը որ իր համայնավարա – կան մոլեռանդութեան ամբողջ չրջանին, բնական կը դանէր դաւաճանել իր «դրամատիրական» պե – տերուն, յօդուտ իր նախընտրած հայրենիքին՝ Մ. Միւրթեան :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Կիրակի, 19 Փետրուար, կէսօրէն վերջ զոյգ օթօքարները կը սուրային դէպի Marly le Roi պատմական դղեակի անտառները՝ դիմաւորելու Louveciennesի մարզիկները : Արեւը դեղեցիկ ծիծա – ղով մը նստած անտառազարդ բարձունքներուն վրայ, գարնան մօտալուտ դալուստը կ'աւետէր : Հայ մարզիկները ոգեւորուած բնութեան ոսկի ժպիտէն, լիաթոք կ'երդէին հայրենակարօտ եր – գեր : Գարնան օրերէն փոխ առնուած այս դեղեցիկ օրը, մարզիկը երջանիկ էր բնութեան հարազատ ծոցին մէջ :

Ահա մարզադաշտն ենք : Մեր տղաքը կ'ամա – պարեն հանուիլ, ցուլերու պէս նետուիլ հակառա – կորդին դէմ : Պահեստին ժամը 14ին դաշտ ելաւ ինքնավստահ : Առաջին յարձակողականը կատա – րեցին մեր տղաքը : Հակառակորդին եօթը խաղա – ցողները ընկրկեցան : Մերոնք յաջորդաբար նշա – նակեցին հինդ կէտեր : Խաղը իր ոգեւորութիւնը կորսնցուց : Հայ մարզիկը վեհանձնութեան համա – պատասխան չգտաւ անհատապէս հակառակորդի մը դէմ աւելի անողորմ ըլլալ :

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքներէն երեքը կամաւորաբար դաշտը ձդեցին : Երկրորդ կիսա – խաղին Հ. Մ. Մ. երկու կէտ եւս աւելցուց : Հա – կառակորդը «փէնալթի»է մը միայն օգտուեցաւ : Խաղը վերջացաւ Louveciennesի պարտութեամբ 7 — 1 :

Վերադարձի վեցերորդ յաղթանակն է որ ի – բարու եռեւ կը չահի մեր պահեստին : Ցառաջի – կայ տարուան մեր լաւագոյն երիտասարդ ուժերն են, բոլորն ալ կատար, թէ ֆիզիքապէս եւ թէ բարոյապէս :

Կարգը Հ. Մ. Մ.ի առաջին խումբին է, դատա – ւորին սուլիչին հետ կը նետուին կրկէս, միահա – մուռ, ներդաշնակ ու աներեւակայելի արագու – թեամբ : Ոտնագնդակը ալ ձախ, եռ, յառալ ցատ – կռտելով ձախ ծայր կը հասնի : Ցակոբ հիանալի հարուածով մը առաջին կէտը կը նշանակէ : Քիչ վերջ Վարուժան քան մեթր հեռաւորութենէ զօ – րաւոր հարուածով երկրորդը կը տեղաւորէ, եր – րորդ մը՝ կեդրոնիցակոբը : Հակառակորդին թաիր կոտրած էր եւ մեր տղաքը կը տիրապետէին խա – ղին : Ա. կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Մ.ի յաղ – թանակով, 5—0:

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ մեր մարզիկներու բուռն յարձակողականով : Վեցերորդ նշանակէտն ալ չահեցան : Հակառակորդը յուսահատած ամէն ճիդ կը թափէր գոնէ մէկ երկու նշանակէտով պա – տիւը փրկել : Հ. Մ. Մ.ի մարզիկները անցան պաշտպանողականի : Հակառակորդը դատաւորին կողմնակցութեամբ երեք «փէնալթի»ներէն միայն մէկէն օգտուեցաւ : Մեր բերդապահը՝ Ցակոբ վաղրի մը արագաչարժութեամբ ու ճկունու – թեամբ երկուքը կեցուց հանդիսականներու բուռն ծափերուն մէջ : Հ. Մ. Մ. յաղթական 6—1:

Մեր բարեկամները — ի պատիւ իրենց — երթա – լով կը ստուերանան, հետաքրքրութիւնը հետ – զհետէ կ'աւելնայ մեր չուրջ :

Վերադարձը դէպի Փարիզ աւելի խանդավառ էր : Երկու օթօքարները լեցուած մեր բարեկամ –

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Բ.

— Բոլորովին մթնեց : Այժմ խօսք չպիտի լինի. տուն ենք գնում :

Նա ճանապարհուեց, եւ Գայիանէն ու միւս աղջիկները հետեւեցին նրան :

Ընկուզենու տակ աւելացել էին չորս մար – դիկ : Նրանց ուղարկել էր Մելիքի կինը, որ սաս – տիկ անհանգիստ էր իր աղջկայ վերաբերմամբ : Մանասը դեռ չէր վերջացրել մի ինչ որ պատմու – թիւն, որի մէջ յաճախ յիշւում էր մի Սիւլէյման Բէկի անունը :

— Եւ այսպէս, Բէկ, վարանդան չոքած է մի դահիճի առաջ, ասաց նա:— Աստուծու առաջ ուխտ ենք արել, որ դերեզման չմտնենք, մինչեւ որ չմեռնք այդ չարագործի արիւնը :

Եւ մեր երկինքը խուլ չէ, այնտեղ նստած Աստուածը լսում է, տեսնում է : Վայ նրան, ով մեր լացով կ'ուրախանայ — Երբ մտնում ես դիւ – ղը, մի կարծեր, Ջալալ – Բէգ, թէ նա միշտ այդ – պէս տխուր ու տրտում նստած էր իր տեղը : Ոչ, նա այժմ է միայն գլուխը դրել մի զազանի ոտքի տակ... Եթէ Սիւլէյման բէկը դայլ է, մենք չներ ենք : Շատ եմ տեսել, ինչպէս են չները պատա – ռոտում գայլին : Ով կարող է, թող իմ խօսքը հաս – ցնէ այդ գազանին : Ձուր է նա կատաղում, գուր է չարչարում մարդկանց, որպէսզի, մենք ձեռքից թողնենք մեր գործը : Ասացէք նրան որ Մանասն ու իր գործը չեն ընկճուի, եթէ նոյնիսկ մենակ իրանք մնան երկնքի տակ :

Նա վերջացրեց, հեծաւ իր ձին եւ ասաց.

— Այժմ գնանք. ես ձեզ կը տանեմ մինչեւ գիւղը :

— Ուրեմն ե՞ս աւելորդ եմ, հարցրեց Ջալալը :

— Շատ լաւ ասացիր, Բէկ: Ես հաստատ դի – տեմ, որ Գայիանէն քեզ հետ կրակի մէջն էլ կը գնայ: Բարի ճանապարհ, իմ բարեւները տարէք Մելիքի կնոջը ...

Մտրակը չառաչեց, ձին թռաւ: Մի ակն – թարթում փոքրիկ ձիաւորը անյայտացաւ մթու – թեան մէջ :

— Նա էլ գնաց դէպի այն կողմը, ուր խենթ աղջիկն էր գնում, ասաց Գայիանէն իր դայեակին:

Բայց Մէհրին չպատասխանեց: Ամէնքը ճա – նապարհ ընկան:

Եւ Գայիանէն մօտեցաւ իր մի ընկերուհուն :

— Մի՞թէ խենթը չէ վախենում, հարցրեց նա:

— Խենթը չէ վախենում, ուրիշներն են խեն – թից վախենում :

— Բայց ես վախեցայ, Սառա, այնպէս խեղճ աղջիկ էր, ես ամաչում էի նրանից :

= Ամաչո՞ւմ էիր...

— Այն խօսքերը... Նա դժբախտ է, մենք բախտաւոր :

— Դա ամօթ չէ :

— Բայց ես ամաչում էի... Հիմա էլ ամա – չում եմ, որովհետեւ նա հիմա էլ աչքիս առա – ջին է :

Մէհրի մօտեցաւ եւ կծու կերպով ասաց .

— Դու երեխայ ես... ահա ինչու եսամաչում :

Ինչ որ լինի, ես ուզում եմ մի անգամ էլ տեսնել նրան:

— Եւ չես տեսնի... Նա կորած է ծմակներում :

Այլեւս խօսք չեղաւ: Ճանապարհը կարճ էր , մութը գնալով թանձրանում էր: Հեռուից փալ – փլեցին գիւղի ճրագները: Ի՞նչ էր տանում Մելի – քի աղջիկը: Այլեւս ժպիտ չկար նրա շրթունքների վրայ :

Թշուառ աղջիկը այդ երեկոյ բաց չէր թող – նում նրան, տանջւում էր անդադար ...

Գ.

Մեր նկարագրածը 1732 թուականի վարդա – վառն էր, մի թուական, որ շատ նշանաւոր էր մանաւանդ Վարանդայի Աւետարանոց գիւղի հա – մար :

Այդ ժամանակ Ղարաբաղը, ինչպէս եւ հա – մարեա ամբողջ Անդրկովկասը, գտնւում էր Օս – մանեան տիրապետութեան տակ :

Թուրքերը բոլորովին նոր նուաճողներ էին Ղարաբաղի կողմերում: Մի քանի տարի էր, որ Պարսկաստանը դարձել էր ներքին խռովութիւն – ների բոյն. եւ, օգտուելով այդ հանդամանքից , Թուրքերը գրաւել էին ամբողջ Ատրպատականը , Երեւանը , Վրաստանը, մինչեւ Շամախի: Պար – սիկները դիմադրելու ուժ եւ ժամանակ չունէին. բայց նրանց փոխարէն նուաճողների դէմ զէնք բարձրացրին լեռնցի Հայերը: Սիւնիքում Դաւիթ Բէկը եւ Ղարաբաղում հինդ հայ մելիքները արիւ – նահեղ պատերազմներ մղեցին, երկար ժամանակ յաղթող հանդիսացան, բայց չկարողացան պահ – պանել իրերի նախկին դրութիւնը, այսինքն Պար – սից տիրապետութիւնը :

ներով ու մարդիկներով յաղթական կ'երդէին ու կ'ուրախանային: Գեղեցիկ օր մըն ալ վայելեցին ազատ քնութեան մէջ, բարձրացնելով կարգապահութեան եւ միութեան դրօշը:

Ապրինք, տղաք: Կը մաղթենք որ նոր յաջողութիւններով օրինակ դառնաք այլասերածներու:

Շ. ԴԻՏՈՂ

դաշինքին եւ փոխադարձ օգնութեան ծրագրին արժէքը, չեշտեց թէ «նոր պատերազմ մը կրնայ կործանել ե'ւ յաղթականը ե'ւ պարտեալը: Հետեւաբար Մ. Նահանգները ամէն մէկուն կը փորձեն, այդ արհաւիրքէն խուսափելու համար»: Ապա նշրէն պարզելով համայնավարութեան վտանգները, եզրակացուց թէ «ազատ ազգերը պարտաւոր են պինուորական ուժ մը պահել իբրեւ պաշտպանութիւնական միջոց: Համայնավարները կ'ըսեն թէ ուտելու, հագուստ, առողջապահութիւն եւ աւելի ապահով կեանք մը պիտի բերին չքաւոր ժողովուրդներուն: Բոլորս ալ դիտենք որ ճիշդ չէ: Բայց չի բաւեր ըսել թէ համայնավարութիւնը բռնակալութեան արդիական ձեւ մըն է, աւելի վատթար քան ուէ հին կայսրութիւն: Պէտք է օգնել անճար ժողովուրդներուն, բարձրացնել անոնց կեանքի մակարդակը»:

Միեւնոյն օրը ճառ մը խօսեցաւ Մարշըլի ծրագրին չըջուն դեսպանը, եւ ազդարարեց թէ «համայնավարական հոսանքը դէպի արեւմուտք պիտի զօրանայ, եթէ կրճատուն Եւրոպայի տրամադրուած վարկերը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՈՎ

ՋՕՐԱՎԱՐՆԵՐՈՒ հարցին առթիւ երէկ լուսնկաւ զօր. Մասթ, բացատրելով որ ինչպէս երեւան հանուած եւ ծախուած է սպարապետ Ռըվէռի պաշտպանի տեղեկագիրը: — Հանրապետութեան նախագահին հաղորդուեցաւ քննիչ յանձնաժողովին սղագրեալ առենապետութիւնները, քանի որ ակնարկներ կան էլիզէի պալատի մասին:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց արդիւնքը պիտի յայտնուի այսօր, ուրբաթ: Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ: 1864 թեկնածուներ ներկայացած էին 625 աթոռներու համար, 126ը կին, 617ը աշխատաւորական, 616ը պահպանողական, 472ը ազատական, հարիւրը համայնավար:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ հարցին քննութեան առթիւ, որ կը շարունակուի ծրնեւի մէջ, Եգիպտոսի եւ Իրաքի ներկայացուցիչները պահանջեցին արդի – լել ներգաղթը դէպի այդ քաղաքը: Իրաքի ներկայացուցիչը դիտել տուաւ թէ «ներգաղթը մէկ մըն է քաղաքական տիրապետութիւն հաստատելու: Անցեալ չաբթու կարդացինք թէ Հրեաները ծրագրած են 250.000 հոգի տեղաւորել Երուսաղէմի մէջ, ծրագիր մը որ չի կրնար ծառայել խաղաղութեան»:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի կառավարութիւնը խիստ ազդարարութիւն մը ուղղեց համայնավարութեան դէմ: Կրթական նախարարին մէկ զեկոյցը կ'ըսէ թէ Թուդեհ կուսակցութիւնը, որ այժմ ստորերկրեայ գործունէութեան նուիրուած է, վերջերս կրակի տուեր է կարգ մը չէնքեր՝ զանազան քաղաքներու մէջ:

30 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ, 130 հոգի վերջերս Լոզուեցան Ամարայի մէջ (Էրիթրէա), իսլամներու եւ Ղպտիներու միջեւ ծագած կռիւներու հետեւանքով:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ դիկտատորը, Թիթօ, ճանչցաւ Հնդկաչինի ապստամբական Հօ Շի Մին, պարմանք պատճառելով Ֆրանսայի:

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԻ Ամերիկացի մը, Զարլզ Բաճըրս, որ չորկիներու ինքնաշարժները կը ծախէր Շան դ'Էլիզէի վրայ: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ 200 միլիոն ֆրանք չորթած է, թէ մինչեւ 300 հազար ֆրանք կը ծախսէր մէկ դիւերուան մէջ, թէ հազարնոցներ կը բռնկնէր ծխիկը վառելու համար եւն.: Ինը հարիւր կառքեր անցած են իր ձեռքէն, 1947էն ի վեր:

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութիւնը բացառիկ ժողով մը գումարելով, որոշեց չարունակել իր մասնակցութիւնը ներկայ կառավարութեան: Կուսակցութիւնը կը պահանջէ բարեփոխել ընտրական օրէնքը, վերահաստատելով մեծամասնութեան դրութիւնը:

1949ի ՋՕՐԱԴԱՍի Ա. չարքին դիւուրները, որոնք դրօշի տակ առնուած էին 1949 ապրիլ 26էն սկսեալ, պիտի արձակուին ապրիլի երկրորդ կիսամսեակին:

ՄԷՅԻ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ առեանը երէկ դառել սկսաւ Ֆըխրիխ Տիթրիխը, որ ամբաստանուած է թէ 500 հոգի մեռցուցած է ճամբան, 1944 Յուլիս 2ին, երբ դէպի Տախաու կը փոխադրէր 2520 Ֆրանսացի աքսորականներ:

ԾԱԽՈՒ Է

Singer 31 — K — 15 մեքենայ մը իր մօքէօ – լով եւ դերձակի մեծ սեղան մը, բոլորովին նոր վիճակի մէջ: ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ:

Դիմել Maison Chaussures Karen, 55 rue de la Mare, Paris (20): Métro Pyrenées:

Ներկայացում պատրաստուիդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ս. Անթուանի «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբին, եւ կապոյտ Խաչի, հովանաւորու – թեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի:

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը ներկայացուի Ա. Երէցեանի ՍԱՄՈՑ ԴԻՒ – ՑԱԶՆԵՐԳՈՒԻԹԻՒՆԸ, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պար Վիաղիւք, Մարտիկեանի սրահին մէջ, Սէնթ Անթուան:

Երգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ: Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս հայկական եւ եւրոպական պարեր, ղեկավարութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պուլվար Օտտօ նուագախումբի:

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄՈՒՐԱՏԻ ՑԻՇԱՏԱԿԸ

կը տօնուի Տէկտնի մէջ, Փետրուար 25ին, նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Հայր. Միութեան, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ Պ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ. Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ. Մ. Մ.ի Ա. եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Feucherolesի դէմ Stade St. Gemme Feucheroles, ժամը 13.45 պահեստի, ժամը 15.30 Ա. ժամադրութիւն Porte d'Italie 11.45ին, իսկ Mairie d'Issy (métro) 12.15:

Cadetները ժամը 10ին Stade Olierի մեր դաշտին վրայ U. S. Prefecture de Policeի դէմ, ինչպէս նաեւ մինիմները նոյն դաշտին վրայ, Montrougeի դէմ:

Ֆ. Կ. ՄԱՋի Իթալիի մասնաճիւղը չնորհակալութիւն կը յայտնէ իր չրջանի բոլոր թաղեցիներուն, որոնք լիաբուռն մասնակցած են «Գիթութեան չաբաթ»ի հանգանակութեան: Ընդհ. դումարը եղած է 22.500 ֆրանք: Մասնաճիւղը փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. նուիրած է «Գիթութեան չաբաթ»ին, ընկերուհի Համալեանի մահուան առթիւ: Փոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ա. Տէր Աւետիսեանէ 500 ֆրանք, ընկերուհի Համալեանի մահուան առթիւ:

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS վճառանիշով ռատիոները: Հայերը, իրենց խիստ չահուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս զոհ պիտի մնան: Ծրի – նական գիներ, առանց յաւելումի: Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք:

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ, ՔԱՃԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ, ՊԱՐԵՐ, եւայլն:

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ զուտ ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն:

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապըսպրող ներկայացուցիչներ:

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9):

ՃԱՇԱՐԱՆ ԱՐԱՐԱՏ
LE DOME ARARAT
Տէր եւ Տնօրէն՝ Ս. ԴԱՐԱԽԱՆԵԱՆ

Նիս այցելող հայրենակիցներուն կ'ապահովէ պանդոկի եւ այլ դիւրութիւններ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ եւ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ եւ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐ, մատչելի գիներով:

1 Avenue Thiers· Կայարանի դիմաց
Բաց է առտուան ժամը մինչեւ 2
Հեռաձայն 890–38

Սակաւաթիւ օրինակներ կան միայն
ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆի
ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԸ եւ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ (Թռուցիկ ակնարկ): Գին 1000 Ֆր.: Գաւառի համար 1100 Ֆրանք:

Գ. ԼԱՉԵԱՆի ԴԷՄԴԷՐ ՀԱՑ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸՆ: Գին 800 Ֆրանք: Գաւառի համար 900 Ֆրանք: Դիմել «ՇԱՐԱՒԱՋ»ի վաճառութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Société Savantesի մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՇԱՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9–ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի անդամուհիներու ընդհ. ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Կարեւոր օրակարգ: Ժողովէն առաջ, անդամուհիները պիտի լուսանկարուին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, «Օհանեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՏԻՍԻՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ԿՐՈՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս չաբաթ եղեկոյ ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին նաեւ Ուրնաժի եւ Լանսէի բոլոր ընկերները:

ԱՒՌՈՒՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Աւռնուվիլ, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի իրիկուն ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ նաւ անդամատերերով:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հայոց մատուռին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՓՕՆԹԷ.— Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբին բոլոր ընկերները ստիպողաբար կը հրաւիրուին ընկ. Թադեոս Մատոյեանի բնակարանը, այս կիրակի: Պիտի դասախօսէ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՆԿՍՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի պարահանդէսը Ապրիլ 2ին:

Պ. ՋՕՊԱՆԵԱՆի յուռթիկայ դասախօսութիւնը՝ Փետրուար 25 Շաբաթ օրը ժամը 5ին, Սիթէ Իւնիվէրսիթէէի Հայ Ուս.Տան մէջ, 57Պուլվար Ժուռտան: Նիւթ՝ Առաքել Սիւնեցիի Ադամգիրքը: (Շար. եւ վերջ): Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԼՍԱՐԱՆի հերթական հաւաքը այս իրիկուն, (ուրբաթ), Քաֆէ Ռէժան, (Շար. Նախորդ Նիւթին):

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՅՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան: Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔի ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»:

Մուտքը ազատ է: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն: Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ:

ԿԱՐՏԱՆ կիրակի 26 Փետրուար:
ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաք երկուշաբթի 27 Փետրուար:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայկական հաստատութիւն մը
SOCATEX ձեզի պիտի հայթայթէ ինչ որ կ'ուզէք ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Doublure — Toiles — Mercerie եւն. դերձակի toileի մասնագիտութիւն — բուրդ — ապահովուած Décaties et irretrecissables — marque ELEPHANT

Բաց է ամէն օր: Հեռաձայնով լուր տուէք, անձամբ կը յանձնենք տուներուն:
Առաջնում գաւառները:

10 Rue N. D. de Lorette, Paris (9) TEL. Tru. 37-92
Métro N. D. de Lorette, St. Georges Autobus No.
Le Peletier — Cadet 26, 43, 49, 32, 74,67

Իջնել Carrefour Chateaudun 5 վայրկեան միայն Gare de l'Est, du Nord եւ St. Lazareէն:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameame – (13)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Samedi 25 Février 1950 Շաբաթ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6087–Նոր շրջան թիւ 1498

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԿՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՆՈՑՆ ՀՈԳԸ

Երբեք այսքան մտահոգութեան մատնուած չէր Հայկական Արտասահմանը, իր ազգային դոյութեան, ինքնապաշտպանութեան մասին:

Բացէք որեւէ պաղուեի թերթ, եւ պիտի տեսնէք բազմազան ծրագիրներ, թելադրութիւններ, բաղձանքներ: Տեղական թէ ընդհանուր:

Միայն նոր ներունդին փրկութեան խնդիրը չէ որ կը զբաղեցնէ միտքերը, այլեւ բուն մշակոյթի հարցը:

Ամէն տեղ ալ, հետզհետէ կը սպառին տրամադրելի ուժերը, բոլոր ճակատներուն վրայ:

Մանաւանդ կը պարպուի ուսուցչական ասպարէզը: Նոյնիսկ այն գաղութներուն մէջ ուր կանոնաւոր դպրոցներ ունինք եւ թանկագին աշակերտութիւններ կը վայելենք, ազգային մշակոյթի զարգացման համար:

Կը տրտնջան Եգիպտոսի մէջ, ուր ոչ նիւթականը կը պակսի, ոչ ալ միջավայրը: Ամփոփ հայութիւն եւ նպաստաւոր պայմաններ:

Կը դանդատին Սուրիա – Լիբանանի մէջ, ուր ամէնէն աւելի նիւթական անձկութիւնն է որ կը կոտրէ թեւերը: Բայց եւ այնպէս, երկու ճեմարանները,— մէկը նոր բացուած՝ Հալէպի մէջ — կը ջանան պիտանի ուժեր հասցնել, անմիջական պէտքերու համար:

Կը տրտնջան Իրանի մէջ, որ մինչեւ այսօր ալ չունի բարձրագոյն կրթարան մը:

Ու վերջապէս ահա ձայն մըն ալ Իրաքէն: Տասնըհինգ հազարնոց գաղութ մը, որ անհրաժեշտ կը գտնէ ճեմարան մը՝ պաղտատի մէջ: (Հայ աշակերտ դիւղեր եւ քաղաքներ կան որ ուսուցիչ կը փնտռեն տարիներէ ի վեր):

Այս անդամ անորոշ բաղձանք մը չէ որ կը լսենք, այլ գործնական առաջարկ մը, թուարկան հաշիւներով:

«Գոյամարտ»ի տրաբաղէտ աշխատակիցը, բժ· Գ· Ասատուրեան, ծանօթ՝ իր թարգմանութիւններով եւ ուսումնասիրութիւններով, խօսքէն վերջ անցնելով, կ'առաջարկէ·

— « Նախահաշիւ մը պատրաստենք եւ տեսնենք թէ որքան գումարի պէտք կայ ճեմարանի մը հիմնադրումն համար:

Ուսուցիչ մը ամսական եթէ ստանայ 25 տինար, որ է պետական բարձրագոյն ուսուցչի մը ամսականը, տարեկան 300 տինարի պահանջ կայ· ճեմարանի մը հիմնադրման համար տարեկան 1500 տինարի պէտք պիտի ունենանք եւ հիմնադրման համար 7500:

Մենք Իրաքի մէջ 250ական տինար վճարելու պատրաստակամ եւ գոհաբերող եւ ազգային մշակոյթի պահպանման նախանձախնդիր 30 ազգայիններ ունինք: Ունինք նաեւ 100ական տինար վճարող 30 կրթասէրներ, 40 հատ ալ 50ական տալէ չխնայող հայրենասէրներու փաղանգ մը, հետեւաբար այս գումարի հաւաքումով մենք կ'ունենանք 12·000 տինարնոց ճեմարանական ֆոնտ մը:

Այս գումար տասը տարի հարիւր տոկոսով 1200 տինար կ'ապահովէ: Կրթաթոշակներէ եւ պետական կրթական նպաստէն ալ 200 տինար մը ձեռք բերելով, թէ հաստատուն ֆոնտ մը ունեցած կ'ըլլանք եւ թէ տեւականապէս ապահոված կ'ըլլանք ճեմարանի տարեկան ծախսերը»: (Գոյամարտ, 2 Փետրուար):

Այստեղ, Փարիզի մէջ ալ, մինչնակարգ վարժարանի մը ծրագիրը կ'արծարծենք: Իսկ աշխատակից մը երկու օր առաջ անհրաժեշտ կը գտնէր առ նուազն տասը ճեմարաններու բացումը՝ զանազան գաղութներու մէջ:

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, բանը թէ չերմապէս դնահատելի է այս նախաձեռնութիւնը: Տեսակ մը ազդանշան՝ գործի ձեռնարկելու եւ կարելին փորձելու համար:

Ցաջողութեան գլխաւոր պայմանը այն է որ նախ հաւաքաբար ըմբռնենք պահանջին կարեւորութիւնը:

Ցետոյ՝ անհրաժեշտ է զանազանել ցանկալին ու կարելին: Անմիջականն ու երկրորդականը:

Եթէ իւրաքանչիւր հոծ գաղութ իր ուժերը չափէ այնպէս ինչպէս ըրած են Պաղտատի մէջ, ճամբուն կէսը կտրուած կ'ըլլայ:

Այս ճակատին վրայ եւս, տեղական փառասիրութիւնները չեն որ պիտի դիւրացնեն գործը, այլ յարմարութիւնները:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐ »

Այսպէ՞ս կը կոչուին անոնք որ ազատեցան կացինէն — Երեւանի հայկական կացինէն — 1921 Փետրուար 18ի ապստամբութեան շնորհիւ:

« Մարդասպաննե՛ր », ... որոնց մտաւորականն եւ հանրային արժէքը անջնջելի տառերով արձանագրած է մեր մշակոյթի եւ ազատագրութեան պատմութիւնը, անկախ իրենց բանտարկութեան մարտիրոսութենէն, եւ իրենց պետական մարդու հանգամանքէն:

« Մարդասպաններ » են, ծանօթ որքին համար, Լեւոն Շանթը որ իր անվիճելի գրագէտի ստեղծագործութեան հետ, իր տարագրի կեանքը արդիւնաւորեց կրթական գործունէութեամբ, իբրեւ հիմնադիրներէն մէկը Պէյրութի Համազգային ճեմարանին:

« Մարդասպան » է դարձեալ Ն· Աղբալեանը, ճեմարանին միւս հիմնադիրը, այդ աննման պեղագէտ փիլիսոփան որուն սրտի եւ մտքի մեծութեան կը պարտին այսօրուան ամբոխավար ներքին չատեր իրենց գոյութեան իմաստը:

Նոյնպէս «մարդասպան» էր Համօ Օհանջանեանը (վահէն ի՞նչպէս մոռցած էր երէկ), խաղաղութեան եւ ներդաշնակութեան այդ մեծ առաքեալը որուն լայնամտութիւնը եւ զգայուն սիրտը սահման չէին ճանչցած:

Անշուշտ «մարդասպան» էր նաեւ բժիշկ Ց· Տէր Դաւիթեանը որ ոչ իսկ թուրք մը վրայ կրնար կոխել եւ որուն արդարատատ եւ անշեղ նկարագիրը ողբացեալ Զաւարեանը կը յիշեցնէր:

Եւ վերջապէս մարդասպաննե՛ր են Բախչի Իշխանեանը, Հայր Աբրահամը, Դարբինեանը եւ բոլոր անոնք որ պիտի յօշոտուէին Համազասպի եւ միւս զժբախտներուն պէս, եթէ բանտին դռները չփորտակուէին:

Երբ դատողութիւնը եւ բարոյականը տեղի տան մարդ արարածին մէջ, ամօթի զգացումն ալ վաճառքի կ'ելլէ, նպաստելով «հայրենասիրութեան» մր անունով:

ՓԵՏՐՈՒԱՐԵԱՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ՍՏԱՅԱՒ Պ· Ռոժէ կառո, Ազգաժողովին խնամակալութեան խորհուրդին ֆրանսացի նախագահը, արաբական ահաբեկիչ կազմակերպութեան մը կողմէ: Սպառնալիքը կ'ըսէ·— «Ձիչեցէք Պերնադոթը», Ազգաժողովին միջնորդը որ սպանուեցաւ Երուսաղէմի մէջ, 1948 Սեպտեմբերին: Ցետոյ կ'ամբաստանէ կառոն թէ «առատ կաշառք ստացած է Հրեաներէն, ի դերեւ հանելու համար Ազգաժողովին որոշումը Երուսաղէմի մասին»: Եւ կ'աւելցնէ· — « Կ'ազդարարենք ձեզի թէ չանսատակ պիտի ընենք ձեզ, եթէ չփոխէք ձեր ճամբան»: Եգիպտոսի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ քննութիւն կատարել պիտի տայ իր երկրին մէջ: Սպառնագիրը կ'ազդարարէ·— «Հարիւր հազար արաբ տարա – դիրներ կը սպասեն որ գործադրուի Ազգաժողովին բանաձեւը, իրենց տուները վերադառնալու համար: Վերջնական ազդարարութիւն մըն է այս»:

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ· ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլայ այսօր, չաբաթ: Առաջին քուէհամարին համաձայն, աշխատաւոր բանտարկեալներ մեծ յաղթանակներ չհամած են: Պատկառելի թիւ մը կը կազմեն քուէարկուները: Ջախջախիչ կը համարուի ազատականներուն եւ համայնավարներուն պարտութիւնը:

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱՅԻ զինուոր մը, Վիլի կերբեր, 47 տարեկան, խոստովանեցաւ թէ 1937էն ի վեր լրտեսութիւն կը կատարէր ի հաշիւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ· Նահանգներուն, զինուորական գաղտնիքներ հաղորդելով: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ պատահաբար գաղտնիքներ կը հաղորդէր նաեւ Թուրքիոյ, Շուէտի եւ Եուկոսլաւիոյ դեսպաններուն:

ԵԿԱՄՈՒՏԻ տուրքին յայտարարութեան առթիւ, ելմտական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ թուականը անփոփոխ կը մնայ, բայց հարկատուները կրնան իրենց տեղեկութիւնները եւ բացատրութիւնները լրացնել մինչեւ ապրիլ 1:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ նորէն յայտարարեց թէ «պատճառ մը չի տեսներ նոր ձեռնարկներ կատարելու Ֆ· Մուրեան հետ, ի խնդիր հիւլէական զէնքերու միջազգային հսկողութեան »:

Գործադուլներ կը ծաւալին

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԳՐԱԻԵՑ ՔԱՆԻ ՄԸ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ

Քանի մը հազար ոստիկաններ եւ քանի մը հարիւր ապահովութեան պահակներ առջի օր գբաւեցին Ռընոյի մեծ գործարանը, ուր «նստուկ» գործադուլ յայտարարուած էր: Թերթերը կը գրեն թէ երեք հարիւր բանուորական խմբակներ դիրք բռնած էին հաստատութեան մէջ, երբ ոստիկանական ուժերը ներս մտան: Ոչ դէպք պատահեցաւ, ոչ ալ ձերբակալութիւն կատարուեցաւ: Գրաւումը, որ սկսած էր ժամը 1.30ին, վերջացաւ ժամը 3.30ին:

Այս հաստատութեան բանուորները գործադուլ յայտարարած էին երեքշաբթի օրէն ի վեր: Բանթողներուն թիւը 7 — 8000 էր առաջին օրը, յետոյ բարձրացաւ 34.000ի: Կը պահանջեն ամսական երեք հազար ֆրանքի բացառիկ պարգեւ, մինչեւ որ վերջնական պայմանագիր կնքուի: Հիմնական աշխատավարձի մասին բանակցութիւններ կը կատարուին: Հաստատութեան վարիչները կ'առաջարկեն հինգ առ հարիւր յաւելում, կամ ժամը 85 ֆրանք ամէնէն քիչ վճարուած բանուորին: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ ժամը 115 կամ ամիսը 20.000 ֆրանք:

Ուրիշ մեծաղաղործական հաստատութեանց բանուորներն ալ միացան չարժումին եւ երկկ 100 հազար – 120.000 կը հաշուէին բանթողներուն թիւը: Եթէ չարժումը ծաւալի, 300—400.000 բանուորներ աշխատանքը պիտի դադրեցնեն միայն մեծաղաղործական հաստատութեանց մէջ:

Հինգշաբթի օր գործադուլը տարածուեցաւ Սիթրօէնի, Ճէնըրըլ Մորթըրսի, Հոչքիսի եւ ուրիշ մեծ գործարաններու մէջ որոնք առաւելապէս ինքնաշարժներ կ'արտադրեն: Ոստիկանութիւնը գրաւեց նաեւ Ֆորտի գործարանը (Փուասի), ուր գործադուլ յայտարարուած է մէկ շաբաթէ ի վեր: Ոստիկանական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ամէնէն ստուարաթիւ ուժը գործածուեցաւ, Ռընոյի գործարանները պարպելու համար: «Իւմանիթէ» կը դրէ թէ«6000ապահովութեան պահակներ կը մասնակցէին գործադուլեան, հրասայլերով եւ թըմբդանօթներով»: Պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, միայն մէկ բաժնի մէջ դիրք բռնած էին աւելի քան հազար դինուորներ եւ ոստիկաններ, յիսունէ աւելի կառքերով: Ներսը կը գտնուէին հազարաւոր ոստիկաններ ,իսկ մինչեւ մէկ մղոն հեռաւորութեան վրայ՝ պահեստի ուժեր:

ՈՒՐԻՇ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Խլրտումները կը չարունակուին ուրիշ ասպարէզներու մէջ: Մեթրոյի աշխատաւորներու հինգ անդամներ որոշեցին հանրաքուէ կատարել, ի հարկին ընդհ· գործադուլ յայտարարելու համար անսահման ժամանակով: Հանրակառքի եւ երկաթուղագործական աշխատաւորներն ալ մտահոգութիւն կը պատճառեն:

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը, որ կը գտնուի համայնավարներու տիրապետութեան տակ, կը ծանուցանէ թէ Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորները (տոքըր) գործադուլ պիտի յայտարարեն երկուշաբթի օր, 24 ժամուան համար: Լա Փալիսի (Լա Ռոշէլի մօտ) քարափի բանուորները աշխատանքը դադրեցուցին Ե· օր եւ մերժեցին բեռնել «Լեթա» չոգենաւը, որ զէնք եւ ռազմանիւթ կը փոխադրէ:

Թուրի մօտ, Սէն փիէռ տը Քոռ կայարանին մէջ, կառախումբ մը հրասայլեր կը փոխադրէր Անկուլէմի Բ· գունդին համար, երբ խումբ մը բանթողներ չրջապատեցին եւ անզօրութեան մատնեցին դինուորները: Ցուցարարները յետոյ անջատեցին վակոնները, քակեցին հրասայլերուն դանազան մասերը, խումբ մը կիներ նստան կառախումբի դիծերուն վրայ, որպէսզի չոգեկառքը չկարենայ բանիլ: Երբ ոստիկանութիւնը հասաւ, ցուցարարները անհետացած էին: Ձերբակալուեցան վեց հօթը հոգի, որոնց մէկը, Տիկին Տիէն, քարտուղարն է չրջանին համայնավարական կազմակերպութեան: Կառախումբը ճամբայ ելաւ ժամը 18ին:

Կրընոպլի մէջ ալ աւելի քան 40 ցուցարարներ տապալեցին չորս թնդանօթներ, որոնք բաց կառքի մը վրայ դրուած էին, կայարանին մէջ: Ոչ ոք ձերբակալուեցաւ: Այս թնդանօթները Լիոն կը փոխադրուէին, նորոգուելու համար:

ԵՐԲ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՋԻՆՔԵՐԸ ՀԱՄԱՆԻՆ...

Ներքին նախարարութեան պաշտօնատարները մէկը այս ցոյցերը կը նկատէ նախափորձեր՝ աւելի ծանր դէպքերու համար, երբ հասնին ամերիկեան զէնքերը, յառաջիկայ մարտին:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, «տոքըր»ներու արհեստակցական Միութիւնը, որ 30.000 անդամներ ունի, պիտի մերժէ պարպել նաւերը եւ «պիտի պայքարի բոլոր միջոցներով », ինչպէս կը յայտարարեն Աշխատանքի Դաշնակցութեան չրջանակներէն: Այս բանուորները ա – ջակցութիւն կը սպասեն ուրիշ ճարտարագործու–

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Գրի առնուած իր մահուան օրերուն)

Մեծ եղեռնի վերջին վարդապետը իմաւ : Հայ երգի վարպետը, որ « Ոսկի Հէքեաթ»ի մը հերոսին նման օրօրած էր մեր երեւակայութիւնը, եւ որ կուրծքին վրայ կը պատկանի յաւիտենականութեան : Աւելի խոր պիտի ըլլար մեր վիշտը իր ստեղծագործ օրերուն, բայց վարդապետը արդէն կրցածին չափ տուած էր իր հանճարին տուրքը, դժբախտաբար կեանքը իրեն դաժան ճակատագիր մը վերապահեց . . . : Դարձնենք տխուր էջերը այդ չրջանին, մեծ երաժշտագէտին անցեալն է որ մեզ կը հմայէ առաւելապէս, մեր մտքին առջեւ կը բանայ չատրուանը իր լուսապայծառ յիշատակին :

Մնած Փոքր – Ասիոյ պատմական մէկ չրջանին մէջ,— ուր առենօք ծաղկած էր Թէոսոր Լասքարիսներու յոյնական քաղաքակրթութիւնը, ան ստեղծուած էր սակայն մայր հողին համար : Էջմիածնի ճեմարանին մէջ ստացած իր երաժշտական նախատարերքը, ապա կատարելագործուած Շմխի մօտ, Նորընծայ Կոմիտաս վրդ· Սողոմոնեան ինչպիսի խանդավառութեամբ կը դիմէր Նաթալի երկրին դուալ ակունքին :

Հո՛ն էր իր տեղը, հայրենի աչխա՛րհը, հայ չինականին, ամօթխած հարսին եւ, ինչո՞ւ չէ, անվհեր հայդուկին առընթեր :

Որովհետեւ, ինչպէս պիտի ըսէր ամերիկա – հայ երաժշտագէտ Ալան Ցովհաննէս , «Հարազատ ժողովրդական երաժշտութիւնը պաշտամունք մըն է : Ան հայրենի հողին ուժն է, անոր գաղտնիքն ու մեծութիւնը, զոր ժողովուրդը պահած է դարերով իր սրտին մէջ : Մեծ եղերերգութեան մէջէն կրցած է կառչիլ միշտ հողին, կրցած է մնալ մօտ մայր բնութեան, հետեւաբար, հաւատարիմ նաեւ ստեղծագործութեան եւ ներշնչումներու այդ հարազատ ոգիին» :

Ինչքան խոովք Կոմիտասի տոհմիկ երկերուն մէջ : Մենք կը լսենք Նաթալի երկրին սիւքը , հայ մշակին սրտին հեւքը, «Մաճկալ»ներու, «Հոռո – վել»ներու եւ «Ձիվ տուր քաչի»ներու սրտաբուխ կանչերէն : Հայ չինականին օրհնաբեր քրտինքը կը միախառնուի հողին, մին ու չաղափ կը դառնայ հայրենի ստացուածքին հետ, հոլ եղան մը ինքնամատոյց ծառայութեամբ :

« Իմ չինարի եարը », նուիրուած հայ պարմանուհիին, կարծես թերթ թերթ ոսկեղէն վարդեր կը թափէ Անահիտի վրայ ու մեր հողին կը լիացնէ զարմանազան յոյզերով :

Երբ կ'ունկնդրենք «Անտունի»ն, եղերերգութեան չունչ մը կ'անցնի մեր մարմինէն, կը ներխուժէ երակներէն ներս, ուժգին կը զարնուի մեր թմրած խղճի դուռներուն եւ կը ցնցէ, կը ցնցէ մոլեգնօրէն մեր հոգին, ցեղին անանուն Տառապանքին սարսուռներով :

Ինչպէս է , զօրեղ եւ հոգեցունց, Կոմիտասի ոտանաւորը, Հայաստանի երկնամերձ լեռներէն իջնող մըրկաչունչ քամիին պէս : Փոթորիկ մը կը պայթի կուրծքերուն տակ, կը բարձրանայ մինչեւ վեր, արիւնը բոցեղէն յորձանպտոյտի մը կը բռնուի մեր գանկին մէջ, ու մեր ձեռքը տենդային կը սեղմէ սուրին երեխակալը սրբազան խենդութեամբ·

Լօ՛, լօ՛, լօ՛
Արիւնի միջից ,
Սէգ Սիփան թնդում ,
Զէ՛, չէ՛, էլ չեն գար թշնամիք
Սուրը տեսան մեր պոդպատիկ . . .

Տարօրինակ հմայք մը ունի իր «Վանայ Հարսներգ»ը, որ կուգայ մեզ աւանդաբար, հին դարերու խորէն, յոյսի եւ երջանկութեան դուռները բանալով մեր առջեւ : Մտիկ կ'ընենք հոգեմայլ ներքողները, փոխն ի փոխն առանձին կամ համախումբ երգուած, ու, յանկարծ, կարծես կ'անհետի դեղջուկ «Թագուր»ը ու մեր ենթագիտակցութեան մէջ կը բռնկի պատկերը Հայոց ճշմարիտ արքային . . . :

Կոմիտաս վրդ·ի չունչը առաւելապէս զգալի է հայ եկեղեցական երգերուն մէջ : Խունկի կապոտաւուն ծուէնները մեզ կը տանին վեր, երկինքը կարծես կը ճեղքուի եւ յանկարծ երեւան կուգայ Հայուն հեթանոս Աստուածը, վիշապաքաղ Վահագնը, որ մերթ հեզ ու խոնարհ, մեզ կը կարթէ իր մելանոյչ եղերերգներով, ու մերթ իր բողոքը կը ժայթքէ բարբարոս կշռոյթով մը : Հոգ է ճըշմարիտ Կոմիտասը, հզօր, խոովիչ ու մեհենական, որ կը բախի մեր մայր երակին : Զայն մը մեր սրտի խորէն կ'աղաղակէ լալու չափ յուզիչ անկեղծութեամբ մը :— Չես կրնար ուրանալ ինքզինքդ, դուն ցեղէն ես Սօսիաց անոտառի դիւցազնին, որ իր արեւ – աչքերով լուսաւորած է ամբողջ Հայաստանը » :

★

Կեանքի տագնապներուն դէմ յանդիման, բախտաւոր տաղանդներ իրենք իրենց յաճախ անհիմ սկսած դարձի գալ, քիչ մը առաջ տարբեր ձեւով կը խօսէիր :

Ալտօղան·— Իմ ճակատս բաց է, մարդէ չեմ վախնար, ամէն առեն այս ոճով խօսած եմ :

Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան , յետմիջօրէի նիստին : Ճէվտէթ Քէրիմ յուզումով խօսեցաւ , կծու բառերով մեղադրեց Ալտօղանը, եւ ըսաւ·— Որքան կ'ուտամբեմ դինքը, դարձեալ քիչ է : Մեր բանակը կը մրոտէ եւ կ'անուանարկէ , առանց խղճի խայթ զգալու : Ասիկա թշնամիներու վայել է միայն :

Բողոքներ Մխիթարեան երեսփոխաններու չարքերէն :

Ազիզ Ուրազ·— Սատրգ Ալտօղանի խօսքը մի ընէք : Ան անհատասարակչիռին մէկն է :

Սատրգ Ալտօղան·— Սըտոր նայեցէք : Ե՞ս եմ անհատասարակչիռը թէ դուն : Ազիզ Ուրազ ըսածդ մարդը տեսէք ինչ խօսքեր կ'ըսէ ինծի դէմ : Դո՞ւն ես հատասարակչռութիւն ունեցողը, ա՛յ մարդ·ո՞ւր դուն, ո՞ւր խելք եւ ողջմտութիւն, իսկ ճէվտէթ Քէրիմի խօսքերն ալ «փաչավրա»է տարբերութիւն չունին, ոչ իմաստ կայ, ոչ ալ տրամաբանութիւն : Ճէվտէթ Քէրիմ քանի տարիէ ի վեր կը պռոչտայ այսպէս, քանի տարիէ ի վեր մասալ մտիկ կ'ընենք : Թող դիտնայ թէ այսպիսի խնդիրները ոչ պռոչտալով կը կարգադրուին, ոչ ալ մասալ մտիկ ընելով, էյ ճէվտէթ Քէրիմ, ինչպէս կը յանդգնիս ասանկ վլվլուկներով քօղար – կել իրականութիւնը, ինքզինքիդ եկուր, յարգելի աղա :

Սատրգ Ալտօղանէ վերջ բեմ բարձրացաւ երբեմնի առեւտրական գործավար Աթըֆ Ինան : Ալտօղան նստած տեղէն առարկեց նաեւ անոր խօսքերուն դէմ եւ ըսաւ·— Քու խելքդ չի հասնիր ասանկ գործերու :

Ահմէտ Զրնար·— Ո՞վ իրաւունք տուաւ քեզի որ այսքան համարձակ խօսիս այս բեմէն : Անհանդուրժելի է այս, մի մոռնար անցեալդ .

— Դուն լռէ, վատ :

— Վատը դուն ես :

Զայներ (նախագահին)·— Լռեցուցէք, խօսքը թող ետ առնէ :

Նախագահ Բահիճ Գարատէնիզ·— Փոխադարձաբար իրար նախատեցին, կը ճչդեմ :

Նախագահին այս խօսքին վրայ, Հալքեան եւ երեսփոխաններ, Աթըֆ Ինան, Մուհիտտին Պահա Փաշա, Բասիհ Գափլան, Ալի Բիլգա Էսէն, ոտքի ելան եւ սկսան պռոչտալ, մինչ նախագահը կ'ուզէր լռեցնել զիրենք :

Աթըֆ Ինան պատիւ կը պահանջէր նախագահէն եւ խօսք կ'ուզէր : Նախագահը հարցուց·— Ո՞ւր·ո՞ւմ պիտի խօսիս, ինծի՞ դէմ : Դիմամբ աղմուկ կը յարուցանէք ժողովին մէջ : Ինչ խօսք չեմ տար ձեզի :

Աղմուկը սաստկացաւ եւ բողոքարկու երեսփոխաններ սպառնալից հաւաքուեցան նախագահին ամպիոնին առջեւ : Բահիճ Գարատէնիզ քանդրդ ժամու մը չափ զազրեցուց նիստը եւ իջաւ բեմէն, բայց զրան առջեւ դէմ առ դէմ եկաւ Աթըֆ Ինանի հետ, որ իրեն մօտենալով վիրաւորական խօսքեր ըսաւ : Բահիճ Գարատէնիզ ի կարգ հրաւիրեց Աթըֆ Ինանը եւ պոռաց·— Բարեկիրթ մարդու պէս խօսէ :

Դէպքը ցաւալի բարդութիւններու պիտի յանդէր, երբ երեսփոխաններ իրենց միջեւ մտան եւ Բահիճ Գարատէնիզի թեւը մտնելով, զրեթէ բռնի դուրս հանեցին զինքը ժողովէն : Եթէ ոչ, ծեծկուռը անխուսափելի էր :

Քառորդ մը վերջ երբ նիստը վերաբացուեցաւ, Շիւքրիւ Սարաճօղլու կը նախագահէր ժողովին : Ազգ· պաշտպանութեան գործավար Հիւսնիւ Զազըր երկար բարակ բացատրութիւններ տալու բանակի կազմակերպութեան մասին եւ պատասխանեց Ալտօղանի առարկութիւններուն : Ի վերջոյ ժողովը ընդունեց ազգ· պաշտպանութեան ելմտացոյցը :

Փոթորիկ Թուրքիոյ Ազգ. ժողովին մէջ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ ԻՐԱՐ «ԿԸ ՊԱՏՈՒԻՆ»

ԽՄԲ.— Թուրքիոյ ազգ· ժողովին փետրուար 15ի նիստին մէջ փոթորիկ մը պայթեցաւ, զինուորական ելմտացոյցին քննութեան առթիւ : Ստորեւ՝ մանրամասնութիւնները·—

Նախ խօսք առին զօրավարները Իզէտտին Զազըզար եւ Ասըմ Կիւնտիւզ եւ իրենց մեծարանքը յայտնեցին Թուրք բանակին, որ հերոսաբար կանգնած է պատնէշին վրայ եւ միշտ վեր կը մնայ քաղաքականութենէ : Ցետոյ զօրավար Սաբրզ Ալտօղան քննադատեց Ազգ· Պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը եւ ըսաւ·— Երբ Ազգ· Պաշտպանութեան գործավարութիւնը կազմակերպչական ընդհ· օրէնք մը չունի, սխալ է ըսել թէ գերիշխանութիւնը ազգինն է : Մինչեւ հիմա ոչ մէկ կառավարութիւն ստանձնեց այսպիսի պատասխանատուութիւն մը :

Սրահին մէջ ձայներ·— Ալլահ, Ալլահ :

Ալտօղան (չարունակելով)·— Կը նշանակէ որ ոչ ոք պատասխանատու է հանրապետական բանակի կազմակերպութենէն : Ցոյցի համար վարչապետ մը եւ ազգ· պաշտպանութեան գործավար մը ունինք, բայց անոնք ալ մեզի չափ անտեղեակ են բանակին կազմակերպութենէն :

Երբ օրէնք չկայ, պարտականութիւն չկայ , հետեւաբար չկայ նաեւ պատասխանատուութիւն, իրաւունի ունիմ եզրակացնելու թէ ազգ· պաշտպանութեան ելմտացոյցը ապօրէն է, ինչպէս ապօրէն է հանրապետութեան նախագահութեան ելմտացոյցը : Եթէ տարբեր երկրի մը մէջ այսպիսի բան մը պատահէր, կառավարութիւնը հաւաքբար բարձրագոյն առեանին կը յանձնէին : Կառավարութիւն մը որ ամենագոյդն տեղեկութիւն մը չունի բանակին կացութենէն, արժանի է բարձրագոյն առեանին յանձնուելու : Ես չատ մը հարցումներ ուղղեցի կառավարութեան, բանակին վերաբերեալ խնդիրներու մասին : Կը պահանջեմ որ կառավարութիւնը համոզիչ բացատրութիւններ տայ մեզի : Ստեղծուած է այնպիսի կացութիւն մը որ ազգը վստահութիւն չունի վաղուան մասին, անստուգութեան մէջ է եւ չի կրնար հանդարտ քնանալ : Ցաւով կը տեսնեմ թէ կառավարութիւնը մշիկ մշիկ կը քնանայ սակայն» :

Ալտօղանի այս խօսքերը ջղագրգռեցին Հալքեաններն, որոնցմէ Ճէվթիտան Ճիքըր Տիւզինօղլ խոտիւ պախարակեց զայն եւ յարդանքի հրաւիրեց Թուրք բանակին հանդէպ :

Սայիմ Ալի Տիլէմըճ·— Մեզք որ Սաբրզ Ալտօղան իբր անկար զինուոր հանդատեան չէ կոչուած :

Ալի Բիգա Արթունգալ·— Այս երկրին մէջ կարելի չէ զգացումներէ տարուելով խօսիլ Թուրք բանակի մասին : Ոչ ոք իրաւունք ունի կասկածի տակ դնելու Թուրք հրամանատարներու ձեռնհասութիւնը : Ալտօղանի խօսքերուն մէջ ոչ տրամաբանութիւն կայ, ոչ ալ ողջմտութիւն : Աչխարհի ոչ մէկ անկիւնը ազգի մը բանակը կը քննադատի այսպէս :

Սատրգ Ալտօղան·— Դուն աչխարհէն « խապար » անդամ չունիս : Առանց քննութիւն կատարելու, ելեր ես խօսք կը խօսիս : Գնա Ֆրանսա, Իտալիա եւ ուրիչ երկիրներ, եւ պիտի տեսնես թէ այդպիսի օրէնք մը գոյութիւն ունի : Ինչո՞ւ դաղտնի կը պահէք բանակին կազմակերպութեան վերաբերեալ խնդիրները : Թրումըն ամէն ինչ գիտէ, ես ինչո՞ւ չդիտնամ, հայրենակիցը ինչո՞ւ չդիտնայ : (Աղմուկ եւ գոռում գոչում) :

Սատրգ Ալտօղան·— Ես կատարեալ յարգանք ունիմ բանակին հանդէպ, անոր մէջ մեծցած, անոր բարիքը վայելած եմ : Չեմ ուրանար :

ՃԷվտէթ Քէրիմ Ինճէտայը·— Այսպէս խօսէ, առաւել ծանր էր քան մեծ վարդապետին խաչէլութիւնը : Դառնութեան բաժակը քամեց ցմրուր, մինչեւ որ մահը եկաւ Նիրվանայի գիրկը տանիլ փչրուած հանճարը :

Հայ երգի ու տառապանքի խորհրդանիշը ոչ եւս է :

Այսօր, խունկի եւ կնդրուկի բոյրերու մէջէն, երբ քաղցրահնչուն երգեհոնին մրմունջները միանան դպիրներու «Տէր ողորմեայ»ին, այն առեն աչքը առ աչիք եօթներորդ աստուածութեան պիտի բարձրանայ իր վշտաչարչար սրտին հեծքը, որ պիտ ահազնադղրդռդ մէկ բողոքը հինաւուրց ազգի մը մահիրրոսութեան :

Ցեղին ոդին պիտի ծաւալի սահմաններէն անդին, ամէն ուր որ հայ համրանք մը կը չնչէ, պիտի բախուի իբր մասունք արմենական հոգիներուն : Անոնք պիտի փառաբանեն իր օրհնեալ յիչատակը, յաւերժօրէն, երկրի մէկ ծագէն միւսը, ու այդ պիտի ըլլայ լուսապսակն իր անմահութեան :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Երգեմ իրեն համար

Ոչ մէկ երաժշտագէտ ու երգահան ու խմբա–վար այնքան հմայիչ եւ տիրական տպաւորութիւն ու սէր թողած է մեր ժողովուրդի սրտին մէջ որ–քան Կոմիտաս վարդապետ :

Մեծ վարպետը ու երաւշտութեան կախարդ մոդը եղաւ ան մեր երգերուն բնաշխարհի գորս պրպտելով ու գտնելով լոյս աշխարհ բերաւ ու թրթռացուց ամէն տեղ վերացնելով մեր հոգի–ները :

Կրօնականի իր կոչումին չափ ալ եղաւ ան դործքով անբիծ եւ անձնուէր, միայն իր առա–քելութեան ու զաղափարին փարած, հակառակ իր երիտասարդ տարիքին , աշխարհիկ չրջապա–տին եւ երկսեռ խումբերուն : Մնաց նորէն միեւ–նոյն մենակեացը իր խուցին մէջ, իր դաշնակին , իր ձայնանիչերուն հետ, ինչպէս Նարեկացի մը իր Նարեկին ...

Ինչեր չըրին յետադէմ ու պահպանողական տարրերը՝ աշխարհիկ թէ կղերական, նախանձով ու տգիտութեամբ... Ինք քմծիծաղ մը միայն ու–նէր անոնց հանդէպ, քանի որ գիտէր թէ ինչ կ'ը–նէր, ուշադիր՝ խղճի ձայնին եւ ազգի օգտին ու վերելքին ...

Սեւ բախտը գինքն ալ յանձնեց դաղան Թուր–քի ճիրաններուն, զգետնելով իր մէջ եւ եռանդ եւ ոգի, մաբելով կրակը գիտակցութեան ու խեղ–դելով ձայնը սոխականման իր այնքան սիրած ու վայելչացած երգերուն ...

Ու ան սկսաւ երգել այլեւս իրեն համար մի–այն, անձայն, անչշուկ, մոայլ եւ երազուն, փակ–ուած իր ճղնարանին՝ Վիլժուիֆի անկիւնը, քէն ըրած աշխարհին եւ համակերպած իր դժխեմ ճա–կատագրին ...

Ինչ հակապատկեր իր երկկուան կեանքին , այնքան խանդալիր ,ուրախ–դուարթ ու խանդավառ իր դործերովը, յետոյ յանկարծ կասած , վերի–վայր չրջած ու տապալած, դործը կէս ձգած , աչ–քը բաց ...

Հակառակ այդ դառն հարուածին, անոր դոր–ծը միշտ պիտի մնայ կանդուն: Ան հիմը դրած ե–ղաւ արդէն մեր ժողովրդական երգերուն, գիւղին, դաշտին, մշակին, ջուրին ու սարերուն ու սէրե–րուն, մօտիկ եւ խօսուն այնքան հայ սրտերուն...

Հոգ չէ թէ չկրցաւ ի կատար հանել ու կատա–րելագործել, ինչպէս որ կ'ուզէր ու կը ձգտէր ու ինկաւ կէս ճամբան, ինչպէս քաջն Անդրանիկը, երազը սրտին մէջ...

Ինք հանդչեցաւ դոնէ հայրենի երկրին մէջ , իր սէրած ու տպրած հայութեան ծոցը, մինչ Ա–ծիւը դեռ կը մնայ օտար հողի վրայ... Ինչպէս Ահարոնեան, որ իր դժբախտ մահէն վերջն ալ մը–նաց «դարիպ» օտար հողը դրկած լռին...

Մեծ վարդապետը ու վարպետ երգի, աղօթքի : Ո՛վ հայր Կոմիտաս, կ'ուզենք որ Անդենէն ալ մեզի դասեր տաս, որպէսզի երգենք ի փառս քե–զի եւ հոգիդ հրճուի ...

ՄԷՆ–ՍԻ

ՏՈՒՆԻՆ ԲԺԻՇԿԸ (Հայ – Բոյժ) յաճախ ձեզ կ'ազատէ բժշկական ծանր ծախքերէն :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՏԻՍԻՆ.— Փետրուար 12ին տեղի ունեցաւ Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի 10րդ ախոյենական մրցումը A. S. U. L.ի դէմ, հակառակորդին դաշ–տին վրայ: Մեր մարզասէր հասարակութիւնը այս անդամ ալ խուռներամ փութացած էր ծափահա–րելու մարզիկները:

Խաղը ճիշդ ժամանակին սկսաւ, ու մերոնք 15 վայրկեանի մէջ նշանակեցին երեք կէտ: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 6—0ով: Տասը վայրկեան դադարէ վերջ, խաղը սկսաւ հակառակորդի յար–ձակողականով: Մեր ճարպիկ խաղացողները թու–լութեան մատնուելով՝ հակառակորդը առիթէն օդ–տուեցաւ ու նշանակեց առաջին կէտը: Մեր յա–ռաջապահները հաղիւ թէ սթափած էին եւ խաղը վերջանալու երկու վայրկեան մնացած էր, երբ Պէրպէրեան նշանակեց 7րդ եւ վերջին կէտը :

★ Փետրուար 19ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի ըսա խա–ղացուցակին պայծառ օդով կը մեկնինք մասնա–ւոր օթօբարով դէպի Ռօչքօնտրիէօ: Շատեր նա–խապէս տոմսակ առած չըլլալով ետ վերադար–ձան: Երբ Լիոն քաղաքէն դուրս ելանք, հայկական երգերը թնդացին եւ ուրախ դուարթ հասանք Վիէն: Օթօբարի պաշտօնեան մեզ հաղորդեց թէ մեքենական խանդարման մը պատճառաւ ստիպ–ուած է հեռախօսել, ուրիշ մը պահանջելով Լիո–նէն :

Վայրկեանները կը սահին: Տակաւին ունինք 12 քիլոմեթր ճամբայ: Ժամը 2.30ն է, խաղը կը սկսի 3ին: Եղբ. Սարեան անմիջապէս թափի վարժելով միայն խաղացողները 3ին տասը մնա–ցած հասցուց դաշտ, ուր հակառակորդ եւ դատա–ւոր անհամբեր կը սպասէին որ դիւրաւ խաղը չա–հին (forfait) :

— Մեր տղաքը անմիջապէս փոխուելով իջան դաշտ: Մերոնք տիրապետող էին: Տասը վայրկեան վերջ մեր կեդրոնի յառաջապահ Սիմոնեան Ժ. չահեցաւ առաջին նշանակէտը: Երկրորդ մը՝ Մի–նասեան, ու երրորդը՝ կրկին Սիմոնեան: Հակա–ռակորդն ալ «քու ֆուան»ով մը չահեցաւ մէկ նշա–նակէտ եւ կիսախաղը վերջացաւ :

Տասը վայրկեան դադարի պահուն մեր եռան–դուն ու կորովի խմբապետը, Սիմոնեան կարա–պետ, քանի մը խրախուսական խօսքեր ուղղեց: Խաղը սկսաւ երկուստեք արագ վայրէջքներով, բայց ապարդիւն: Հակառակորդի բերդապահին ապիկարութենէն օգտուելով Պէրպէրեան նշանա–կեց 4րդ կէտը: Հակառակորդին ճիդերը ապար–դիւն կ'անցնէին: Դատաւորը 18 մեթրի վրայ «քու ֆուան» մը կը սուլէ մեր բերդապահի անտարբեր կեցուածքէն դնդակը չիտակ ներս կը մտնէ : Այս անդամ մեր աննման Հապէշեանը առիւծ կտրած՝ դնդակի հետ սուրալով նշանակեց 5րդ կէտը: Մեր դատաւորը անտեղի կերպով «փենալթի» մը սու–լեց որ հակառակորդին չահեցուց 3րդ կէտը :

Խաղը վերջացաւ մեր 11րդ ախոյենական մրցո–ման յաղթանակով, 5—3:

★ Նոյն օրը առաւօտուն ժամը 10ին տեղի ու–նեցաւ F. C. Vaulxի դաշտին վրայ մեր կրասերներ–ու 11րդ ախոյենական մրցումը, հաղիւ քանի մը Հայեր ներկայ էին դաշտին վրայ: Կրասերներու ծնողները ի՞նչ կը բանին, սրճարաններու պլօքնե–

«ՊԻՀԱՒՏԻՆ ՇԱՓԻՐ ԹՇՆԱՄԻ ԷՐ ՀԱՅԵՐՈՒՆ »

Օսմ. Ծերակոյտի հանգուցեալ նախագահը , Ահմէտ Րիզա պէյ հետեւեալ տողերը կը գրէ իր յուշերուն մէջ, շանսատակ Պէհաէտտին Շաքիրի մասին (Ճիմհուրիյէթ, 14 Փետր.) .

— « Սահմանադրութեան հռչակումէն մէկու–կէս տարի առաջ, Փարիզ եկաւ: Նախ բնաւ չտե–սակցեցաւ ինծի հետ: Այնպէս կը կարծէի թէ ա–ռանձին պիտի աշխատէր: Տիրան Քէլէկեան էֆէն–տին զայն մեզ ներկայացուց :Եուսուֆ Իզէտտին է–ֆէնտիին կապուած էր: Միջոց մը վերջ մեզի մի–ացաւ: Իթթիհատի Թղթակցութիւններուն գործը սառնձնած էր, միւս կողմէ ալ դիպլոմարանին մէջ կը հետեւէր դատական բժշկութեան դասերու :

Ուշիմ, եւ քիչ մըն ալ մոլեռանդ հայրենասէր մըն էր: Ոչ – իսկամ ցեղերու հանդէպ թշնամու–թիւն ունէր: Պզտիկ խնդիրները կը մեծցնէր, մե–ծամոլիկ էր: Ճանդուքն էր, յաղողած էր փարիզէն իթթանպուլ անցնիլ եւ վերադառնալ :

Այդ չրջանին կը խորհէր կարդ մը անձնաւո–րութիւններու հետ տեսակցիլ եւ բարմաթիւ գոր–ծեր ի դլուխ հանել : Զյաջողեցաւ, այդ գործին մէջ Տիրան Քէլէկեանի աջակցութիւնը վայելեց :

Կը կենակցէր իրմէ աւելի մեծ կնոջ մը հետ : Կ'ըսուէր թէ Իթթանպուլէն մասնաւոր դումար մը կը ստանար: Մաքուր կը հագուէր :

Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ աշխա–տեցաւ, Իթթիհատի Իթթանպուլի կեդրոնին մէջ: Միջոց մը պատերազմի ընթացքին, Իթթիհատի կողմէ Տրապզոնի կողմերը դնաց: Թշնամի էր Հայերուն :

Երբ ես Ծերակոյտի անդամ ընտրուեցայ եւ ըս–կսայ առարկութիւններ ընել, Իթթիհատի միւս անդամներուն նման ան ալ ինծի երես դարձուց : Ինծի հետ յարաբերութիւնները խզեց : Օր մը Նչանթաչի մէջ, իրարու հանդիպեցանք: Ըսի ի–րեն թէ սխալ ճամբու կը հետեւէին: «Մօտերս պիտի տեսնէք թէ որքան չիտակ է մեր բռնած ճամբան», ըսաւ:

Զինադադարէն վերջ Թալէաթ փաշայի եւ ու–րիշներու հետ Եւրոպա փախաւ: Ամէնէն վերջ Պերլինի մէջ սպաննուեցաւ Հայու մը դնդակով : Շատ համակրելի, խօսակցութեամբ հաճելի եւ հայրենասէր ընկեր մըն էր :

ԼԻՏԵՍ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ Է. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովի: Ա. տարի թիւ 1. (1950 Յունուար): Հայերէն եւ Ֆրանսերէն:

(13)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ.

Սակայն ինչպէս էր ,որ Հայերը դերադա–սում էին Պարսից տիրապետութիւնը Օսմանեան տիրապետութենից :

Այդտեղ կար մի մեծ խորհուրդ :

1699 թուականի գարնանը Սիւնիքի եւ Ղա–րաբաղի լեռներում յայտնուեց մի զարմանալի, խորհրդաւոր մարդ: Նա ճանապարհորդում էր ծածուկ: Հաւաքեց երկրի կիսանկախ տէրերին :

Հայ Մելիքներին եւ Իւղրաչիներին ու նրանց յայտնեց իր ով լինելը:

Ճանաչեցին նրան: Օտարականը, անծանօթ մէկը չէր, այլ նոյն այս երկրից, ամէնքին յայտնի իշխանական մի տոհմից: Եւ նա իր անուան հետ բաց արաւ ժողովի առաջ մի վսեմ, մի սուրբ ծրագիր — հայրենիքի ազատութիւնը: Ինքը ոգե–ւորուած էր այդ մեծ զաղափարով եւ նրա համար կատարել էր մի երկար, դժուար ճանապարհոր–դութիւն: Եւ այսպիսի պարզ, զեղեցիկ կերպով բացատրեց նա իր ծրագիրը, որ լեռնցի հայ իշ–խողները վարակուեցին նրա ոգեւորութեամբ, մի–ացան, սկսան գործել :

Խորհրդաւոր ճանապարհորդը Իսրայէլ Օ–րին էր:

Ուղիղ քսան տարի առաջ նա հեռացել էր այս երկրից, հեռացել էր ու անյայտացել: Մօտիկ հարազատներն անդամ արդէն ընդմիշտ կորած էին համարում իրենց Իսրայէլին, երբ նա յանկարծ երեւան եկաւ հայրենի լեռներում իրրեւ մի սաս–տիկ չտապող, կարճ ժամանակ ունեցող հիւր :

Բարեկամների եւ ազգականների կարօտը չէր բերել նրան այստեղ, այլ այն վիթխարի գործը, որ ամբողջովին նրա ստեղծածն էր:

Քսան տարի նա ապրել էր Եւրոպայում: Ու պատմեց հայ մելիքներին եւ Իւղրաչիներին, որ այդտեղ կայ քրիստոնէութեան դաղափար, որ յանուն այդ զաղափարին ինքը դիմել է քրիստոն–եայ իշխողներին ու սրանք խոստացել են իրենց զօրքով ազատել Հայաստանը պարսկական լուծից:

Նա ցոյց տուեց եւ այդ հեռուստ, անծանօթ բարերարների պատկերները: Ազատութիւնը, որ այդպէս անակնկալ կերպով բախում էր Հայի դուռը, ոգեւորեց ամէնքին: Եւ մի ամիս հաղիւ անցած՝ Իսրայէլ Օրին դնում էր նորից Եւրոպա, տանելով իր հետ մելիքների լիազօրութիւնը, տա–նելով եւ նրանց պատգամաւոր Մինաս վարդա–պետը :

Նա դնում էր նորից բանակցութիւններ սկսե–լու, դործը կազմակերպելու : Դժուարութիւնն–երի հանդիպեց :

Անցան տարիներ, Ղարաբաղը եւ Սիւնիքը ըս–պասում էին :

Իսկ Օրին հեռաստանից յոյսեր էր ուղարկում: Նա բանակցութիւններ սկսեց եւ Պետրոս Մեծի հետ: Ռուսաստանի այդ հռչակաւոր բաբենորո–դիչը առանձին հաճութեամբ վերաբերուեց հայ պատգամաւորներին եւ խոստացաւ նրանց իր ա–ջակցութիւնը :

Անցել էին տարիներ, քաղաքական հանգա–մանքները արդելքներ էին դնում գործի առաջ եւ Պետրոս Մեծի խոստացած արշաւանքը ուշանում էր: Օրին մեծ փառքով դեսպան ուղարկուեց Պարսկաստան: Նա անցաւ Շամախու վրայով , նորից տեսնուեց հայ մելիքների հետ, նորից վա–ռեց յոյսը նրանց մէջ: Պարսկաստանից վերադա–նալիս էլ նա դարձեալ ոգեւորեց ազատութեան սպասող Հայերին: Բայց այդ անխոնջ , եռան–դուն գործիչը չհասաւ իր նպատակին: Ճանա–պարհի կէսին, Աստրախանում, նա մեռաւ 1717 թուականին :

Մեռաւ Օրին, բայց չմեռաւ նրա գործը: Ղա–րաբաղի Մելիքները չարունակեցին յարաբերու–թիւնները Պետրոսի հետ: Կայսրի խոստումները, խրախուսանքները միշտ վառ էին պահում ազա–տութեան կրակը լեռներում :

Ղարաբաղը դարձաւ ապստամբութեան բոյն , Հայերը պատրաստւում էին, անհամբեր սպա–սում էին թէ երբ Հիւսիսի թագաւորը իր զօրքով կուդայ իրենց օդնելու :

Հասաւ, վերջապէս, եւ այդ ցանկալի ժամը : 1722 թիւին, ճիշդ այն ժամանակ, երբ Պարս–կաստանը ներքին երկպառակութիւններից կա–տարեալ քայքայման էր հասել, Կասպից ծովի վրայ երեւացին Ռուսաց նաւերը, որոնք գրաւե–ցին Դէրբենդը :

ԼԻՕ

թեանց աշխատաւորներէն եւ ժողովուրդէն : Մի – եւնոյն ատեն կապեր հաստատած են Իտալիոյ, Պելժիոյ, Գերմանիոյ, Հոլանտայի եւ ուրիշ եր – կիրներու աշխատաւորներուն հետ, որպէսզի ա – մէրիկեան պինամթերքի պարպումը եւ փոխա – դրութիւնը խափանեն միասնաբար :

Կառավարութիւնը չէրաբերականները ղրկած է ամէն կողմ, որպէսզի խստօրէն գործադրեն օ – րէնքը :

Հունգարիա կը պահանջէ

ԿՐՃԱՏԵԼ ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Հունգարական կառավարութիւնը ծանուցա – ղիրներ ուղղելով բրիտանական եւ ամերիկեան կառավարութեանց, խնդրեց կրճատել իրենց դես – պանատուններուն պաշտօնեաները :

Պատճառաբանելով իր պահանջը, Հունգարիա կ'ըսէ թէ այդ պաշտօնեաները «մեծապէս կ'անց – նին նախապատերազմեան թիւը » եւ աւելի են Լոնտոնի եւ Ուոշինկթընի հունգարական դեսպա – նատուններու պաշտօնեաներէն : Ցետոյ դիտել կու տայ թէ ամերիկացի առեւտրական Վոկլըրի դա – տավարութիւնը հաստատեց թէ «ինչ նպատակներ կը հետապնդուին, այսքան ստուարաթիւ պաշ – տօնեաներ պահելով դեսպանատուններու մէջ : Հունգարիա պատճառ մը չի տեսներ պահպանելու այս կացութիւնը » :

Ինչպէս կը յիշուի, Վոկլըր դատապարտուե – ցաւ 15 տարի բանտարկութեան, իբրեւ լրտես, անգլիացի Սէնսըրսի հետ, որ նոյնպէս դատա – պարտուեցաւ նոյն ամբաստանութեամբ (13 տա – րուան) :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, անգլիա – կան եւ ամերիկեան կառավարութիւնները փո – խադարձաբար միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, առ նուազն արտաքսելով նոյնքան պաշտօնեաներ՝ հունգարական դեսպանատուններէն : Հաւանական է նաեւ որ բոլորովին խզեն դիւանագիտական յա – րաբերութիւնները :

Այս առթիւ լրագրողները դիտել կուտան թէ՝ անցեալին մէջ դիւանագիտական փոլորութիւն էր որ դեսպանները տեղեկագիրներ ղրկեն իրենց պաշտօնավարած երկիրներու մասին : Եթէ արե – ւելեան Եւրոպայի մէջ վերջերս կատարուած դա – տավարութեանց եւ արտաքսումներուն նպատակն է անկարելի դարձնել այս կարգի տեղեկութեանց հաղորդումը, արեւմտեան պետութիւնները պիտի հարկադրուին ամբողջովին վերաքննել իրենց դի – ւանագիտական յարաբերութեանց խնդիրը :

★ Մոսկուայէն Պերլին հասած արեւմտեան դիւանագէտ մը կը պատմէ թէ Ռուսերը փորձեր կը կատարեն, ծուղակը ձգելու համար ամերիկ – եան դեսպանատան պաշտօնեաները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ մէջ քննութիւններ կը կատարուին, երեւան հանելու համար գերման ստորերկրեայ կազմակերպութիւն մը որ կը կոչ – ուի «Տի Պրուտըրշաֆտ» (եղբայրութիւն) : Ամե – րիկեան մարզպանին կարծիքով, այս կազմակեր – պութիւնը կը բաղկանայ նախկին սպաներու խըմ – բակներէ :

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնը յայտարա – րութիւն մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ ամերիկ – եան կառավարութիւնը ինքն է պատասխանատուն դիւանագիտական յարաբերութեանց խզման, թէ իր բռնած դիրքը «կամայական է եւ ոչ – բարե – կամական» եղած :

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ , Մէկը պին – ուորական ատեանին կողմէ, հրէշ մը, գերմանացի Ֆրիտրիխ Տիթրիխ, այն ամբաստանութեամբ թէ 500 հոգի մեղուցած է, Քոմփիէնյըէն Տախաուի դժոխքը փոխադրած ատեն (1944Յուլիս2) :«Մահ – ուան կառախումբը» կը պարունակէր 2521 աքսո – րականները, բայց ողջ մնացած են միայն 350 հո – գի, Տախաուի մէջ արգելափակուելէ վերջ : Վկա – ները պատմեցին թէ կառախումբը Տախաու հասած ատեն պարպեցին 984 դիակներ եւ 1550 մահամերձ դժբախտներ : Շատեր խենդեցած էին հետաւոր – փէն : Նոյնիսկ բժշկական համալսարանին բժշկա – պետներէն Քոմէր պատմեց թէ բոլորն ալ մեռած էին չնչահեղձութենէ, թէ կ'ոռնային ,ալ ու ձախ կը զարնուէին, կը խածնէին : Ուրիշ մը պատմեց թէ 121 դիակներ տեսաւ մէկ վակոնի մէջ, իրարու վրայ դիզուած : Ամբաստանեալը պնդեց թէ ինք միայն մէկ հոգիի մահուան պատճառ եղած է ...

Ի ԲԱՑԱԿԱՑՈՒԹԵԱՆ մահուան դատապար – տուեցաւ ընդհ· դատախազ մը, Տէլուիչօ, որ մա – հապատիժ պահանջած եւ զնդակահարել տուած էր հայրենասէր ճարտարապետ մը, Վոկ եւ համայ – նավար մը, Կիւլիօ : Մահապատիժ պահանջած էր նաեւ Քոլէթի համար, որ վիրաւորած էր Լավալը եւ յետոյ ներում ստացաւ :

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

Ներկայացում պարահանդէս

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ս· Անթուանի «Ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Գիւլպանդանեան» խումբին, եւ կապոյտ Խաչի , հովանաւորու – թեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի :

Մեծ պատրաստութեամբ եւ կարող ուժերով կը ներկայացուի Ա· Երէցեանի ՍԱՄՆՈՑ ԴԻՒ – ՑԱՉՆԵՐՈՒԻԹԻՒՆԸ, այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պար Վիլդիւք, Մարտիկեանի սրահին մէջ, Սէնթ Անթուան :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Մ· Մ·Փ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Այս կիրակի Հ· Մ· Մ·Փ Ա· եւ պահեստի խումբերը կը մրցին Feucherolesի դէմ Stade St. Gemme Feucheroles, ժամը 13.45 պահեստի, ժամը 15.30 Ա· ժամադրութիւն Porte d'Italie 11.45ին , իսկ Mairie d'Issy (métro) 12.15 :

Cadetները ժամը 10ին Stade Olierի մեր դաշ – տին վրայ U. S. Prefecture de Policeի դէմ, ինչպէս նաեւ մինիմները նոյն դաշտին վրայ, Montrougeի դէմ :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՑԵՐԵԿՈՑԹ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՈՒԹԻԻ
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ
կիրակի 26 Փետրուար, ժամը 14.30ին :
Կը նախագահէ FÉLIX ROGEL
Կը խօսին Օր· ՄԱՐԴԱՐԻՏ ԲԱԲԱԵԱՆ եւ Պ· ՕՆՆԻԿ ՊԼՊՊԸՐԵԱՆ :

Երգ ՏԻԿԻՆ Ա· ԱԼՊԱՆ, ՕՐ· ԱՍՏՂԻԿ ԱՈՒԱ – ՔԵԼԵԱՆ, ՏԻԿ· Մ· ՄԵԼԻՔԵԱՆ, ՕՐ· Ի· ՊԻԻԼ – ՊԻԻԼԵԱՆ, Պ· ՏԻՎԱԼԵԱՆ : Նուագ՝ Օրիորդները Տ· ՋԱՒԱՓԵԱՆ, Գ· ՂԱՋԱՐՈՍԵԱՆ, Ն· ՓԻԶ – ՄԻՇԵԱՆ : Պար·— Օր· ՌԵԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍ – ԵԱՆ, ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (Թառ) : Խմբերգ՝ Կոմիտաս երգչախումբի, ղեկավարու – թեամբ Պ· ՆՇԱՆ ՍԵՐԳՈՑԵԱՆԻ :

Մուտքը 50, 100 եւ 200 ֆրանք :

ՇԻՇՄԱՆԻ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՑ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)
Հինգշաբթի դիշեր, 9 Մարտ ժամը 9ին :
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Բախտին աւիւրք

Կատակերգութիւն 3 արար : Փարիզահայ դե – րասաններու ընտիր խումբով մը , Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ· Ալբուլեան, Տիկին Ազնաւուրեան, Օր· Էլիզ , հեղինակը եւ Ս· Մախուտեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսէյլի մէջ, Սալօն Լոնշան (33 Bld. Longchamps)
25 Փետրուար չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին մինչեւ լոյս : Գեղարուեստական նոխ բաժին· — Երգ, արտասանութիւն, պար : Ճոխ պիւֆէ եւ հա – ճելի անակնկալներ : Նուագախումբ Lyne Barel :

THEATRE IENA
21 h. Mercredi 1 Mars 950
ALAIN NOY , MALKA RIBOWSKA
dans **JUNGLES**
Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean :

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր ֆրանսական խմբով , Չորեքշաբթի երեկոյ , Մարտ 1ին : Տոմսերը կը վաճառուին Պ· Պ· Պար – սամեանի եւ Բալուեանի մօտ : Այժմէն ապահովե – ցէք :

ԾԱԽՈՒ Է

Singer 31 — K — 15 մեքենայ մը իր մօքէօ – րով եւ դերձակի մեծ սեղան մը, բոլորովին նոր վիճակի մէջ : ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ :

Դիմել Maison Chaussures **Karen,** 55 rue de la Mare, Paris (20) : Métro Pyrenées:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ· ժողո – վը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Sociétés Sa – vantesի մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇԱՎԻԼԻ Հ· Ց· Դ· «Արշութեան» խումբի ըն – կերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ, ժամը 9 – ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱԼԱՆՍ·— Կապոյտ Խաչի անդամուհիներու ընդհ· ժողովը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը ճիշդ 3ին : Կարեւոր օրակարգ : Ժողովէն առաջ , անդամուհիները պիտի լուսանկարուին : Կը խնդ – րուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ·— Հ· Ց· Դ· «Վարուժան» կոմի – տէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին սովո – րական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ :

ՏԷՍԻՆ·— Հ· Ց· Դ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ : Բոլոր ըն – կերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· «Վարդան » ենթա – կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին, Ա· – նուվիլ, ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խնդրուի բո – լոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Վռամեան ենթակո – միտէի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի իրիկուն ժա – մը 3ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայա – նալ անդամատեսրերով :

ՓՕՆԹԷ·— Հ· Ց· Դ· Մուրատ խումբին բո – լոր ընկերները ստիպողաբար կը հրաւիրուին ընդ· Թադեոս Մատոյեանի բնակարանը, այս կիրակի : Պիտի դասախօսէ Մարսէյլի Շրջ· կոմիտէի ներ – կայացուցիչը :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէէօ Քաչանի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս երկուշաբ – թի, Salle Jean Jaurès, ժամը 10ին : Կը խօսի ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ·— Ֆ· Հ· Կ· Խաչի ընդհ· ժո – ղովը այս երկուշաբթի, ժամը 3ին, Հայոց մա – տուռին սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Պ· ՉՕՊԱՆԵԱՆի յառաջիկայ դասախօսու – թիւնը՝ Փետրուար 25 Շաբաթ օրը ժամը 5ին , Սիթէ Իւնիվէրսիթէէի Հայ Ուս·Տան մէջ, 57Պուլ – վառ Ժուռտան : Նիւթ՝ Առաքել Սիւնեցիի Ադամ – դիրքը : (Շար· եւ վերջ) : Մուտքը ազատ է :

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱԽԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ· վարչութեան : Նիւթը կը ներկա – յացնէ՝ Պ· ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

«Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿՐ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ» :

Մուտքը ազատ է : Խօսք պիտի տրուի ներկա – ներուն : Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ու – զեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ :

ԿԱՐՏԱՆ կիրակի 26 Փետրուար :
ՄԱՐՍԷՅԼ քաղաք երկուշաբթի 27 Փետրուար :

Պ. ՊԵՐՆԱՐ ՎԱՀԷ

Իրաւագէտ խորհրդական

Փարիզի իրաւաբանական համալսարանէն եւ նախկին աշակերտ Institut de Criminologieի եւ ըն – կերային դիւանութեանց բարձրագոյն վարժարանէն, մասնագէտ եւ խորհրդատու տուրքերու եւ դատա – կան ամէն կարգի, գործերու, կը խնդրէ իր յար – գելի յաճախորդներէն որ նկատի ունենան իր հաս – ցէի փոփոխութիւնը եւ խորհրդակցութեանց ժա – մերը :—

Գրասենեակ 12 rue Grange Batelière, Paris (9), բակին խորը աջ կողմը Ա· յարկ, հեռաձայն Pro. 33-97, ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ :

Բնակարանը, Villa l'Ermitage 14 Bld. Carnot, Bourg la Reine (S.), հեռաձայն Robinson 07-34 :

Առտուները ժամը 9էն առաջ եւ ժամադրու – թեամբ :

Ց· Գ·— Գրաւոր տեղեկութիւններ խնդրած ատեն ղրկել 200 ֆրանքի mandat մը :

ԿԸ ԳՆՈՒԻՒ

Ամէն տեսակ ապրանքներ Soldés, նորաձե – ւութենէ ինկած, նոյնիսկ պակասութիւններով (défaut) : Դիմել թերթիս վարչութեան ՓՐԱՆՍԷ – ՐԷՆ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ :

ՓԱՓԿԱՃՁԵՇԱԿՆԵՐ...
ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
BOSPHORE ՍԱՐՔԱՑՈՎ
ՀԷՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԼՈՒՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ

ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս· 800 ֆր·, Տար· 1600, արտ· 2500 ֆր·
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր· C.C.P.Paris 1678–63

Dimanche 26 Février 1950 կիրակի 26 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No. 6088–Նոր շրջան թիւ 1499

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԵՐՓԵՐԸ ՎԱՐԴԱՎԱՌ...

Ցաճախ կը հարցնենք մենք մեզի·

— Այնքան չուտ պիտի հալէ՞ն, պիտի ձուլուէ՞ն Լեհաստանի, Թրանսիլվանիոյ, Հունգարիոյ կամ Ռումանիոյ երբեմնի գաղութները, եթէ կոմիտասներ ունենային:

Կրնաք ընդլայնել հարցումը·

— Պիտի փոչիանայի՞ն այդքան չուտ, եթէ սորված ըլլային հալածական ժողովուրդին կեանսուրախ, արեւահամ երգերը: Եթէ լսէին այն եղանակները որոնց մենք ալ չատ ուշ վարժուեցանք Թուրքիոյ մէջ, չնորհիւ կոմիտասներու, իր նախորդներուն եւ յաջորդներուն:

Ի՞նչ ունէին այդ արմատախիլ բազմութիւնները, իբրեւ աղբիւր ներշնչումի եւ խանդավառութեան:

Բաւակա՞ն էին դարաւոր աղօթքներն ու մաղթանքները, որոնք իրենց հարազատ չնորհէն ալ զրկուեցան, իբրեւ հետեւանք դաւադիր Նիկոլնեբու եւ ուրիշ վեղարաւոր, փոքրաւոր չարագործներու:

« Կռունկ »ն անգամ, որ մեր աչքերը կը լեցնէ մինչեւ այսօր, անկասկած հեռաւոր երազ մըն էր անոնց համար: Ինչպէս «Տէր կեցո»ն, այնքան ժժգոյն եւ ողորմուկ: Իսկ «Մոկաց Մերգէ»ն ..

Հայրենասիրութենէ տաղերուն հետ, անոնց համար անմատչելի էին, մանաւանդ, այն երգերն ու եղանակները որ կը կոչուին ժողովրդական:

Այդ ցիրուցան բազմութիւնները ո՞ւր լսած պիտի ըլլային Կուժն առայ, Արեւը կայնէ կէսօր, Շողեր ջան, Էսօր ուրբաթ է, Քելէր, ցոլէր, Հով արէք, Քելէ, Էլէ, Արեւ թրվռով ելաւ եւ ուրիշ այնքան հարազատ, հայկունչ կանչեր:

Այդ ձայներուն բոյրն ու չեշտը չէ՞ն որ մթնոլորտ կը ստեղծեն այսօր ալ, արեւ ցանկալի ամէնէն ցամքած սիրտերուն վրայ:

Ցաճախ օտարներու դէմքերն ալ պայծառու թիւն մը չէ՞ն արտայայտեր, ի լուր այդ եղանակներուն: Հոգ չէ թէ ոչինչ հասկնան արտասանուած բառերէն:

Անշուշտ երգերը չեն կրնար խափանել ան խուսափելի չարիքը:

Եւ սակայն, անփոխարինելի է անոնց ազդեցութիւնը: Աւելի խոր եւ տեւական, քան տասնեակ մը ճառեր:

Ճիշդ այս պատճառով ալ, ոչ միայն գեղարուեստական, այլեւ հայրենասիրական աշխատանք մը կատարած կ'ըլլան անոնք որ կը ծառայեն հայկ· երգին: Կը ծառայեն հաւատարմօրէն եւ յարատեւօրէն:

Անցեալ կիրակի՝ յարգանքի տօն մը սար քուած էր երիտասարդ երաժշտագէտի մը յիշատակին: Այսօր՝ անդուլական վարպետին՝ Կոմիտասի ծննդեան 80ամեակն է որ կը տօնուի:

Երկու տօնակատարութեանց առթիւ ալ, ուրիշ հարց մը կը ծագի բնազդօրէն·

— Որքա՞ն պիտի խորանար խանդավառութիւնը, եթէ հայրենիքը երգչախումբեր եւ պարախումբեր ղրկէր արտասահման, չորյան մը բոլորելու համար:

Արդարեւ, նորութիւններ, ժողովրդական երգեր եւ եղանակներ կան, որոնց մասին չատ աղօտ գաղափար ունին հայկական գաղութները:

Կարդ մը երգեր դուց եղած են ղրկման չորյանէն, երբ 22 գերիներէ կազմուած պարախումբ երգչախումբ մը եկաւ Փարիզ, չարք մը ներկայացումներ սարքելով:

Հայրենի ձայներու կարօտն էր որ սրահը կը լեցնէր խուռն բազմութեամբ, իւրաքանչիւր ներկայացման առեն:

Երբ այնքան ոգեւորութիւն կը պատճառէ պատահական խումբ մը, կրնաք երեւակայել թէ ինչ անսահման խանդավառութիւն պիտի յարուցանէ բուն իսկ ասպարէզին նուիրուած, յատկապէս մարզուած երգչախումբը:

Այն երգչախումբերը — իրենց բառով՝ աճասամքը — որ Թիֆլիս, Բագու, մինչեւ Մոսկուա կ'այցելեն պարբերաբար, չատ աւելի արդիւնաւոր դեր կատարած պիտի ըլլային տարագիր բազմութեանց մէջ:

Ամէն պարագայի մէջ, ոչինչ կրնայ փոխարինել ժողովրդական երգերուն երանութիւնը: Մանաւանդ մեր երգերուն վարդավառ:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԸ ՁԱՓԱԶԱՆՑԷԻՆ ...

Անշո՛ւշտ: Ափով դրամ կուտային մեզի օտարները, որպէսզի Թուրքիոյ Հայերուն վիճակը «չափազանցենք»:

Ահա ինչ որ կարելի է հետեւցնել Օսմ· նախկին երեսփ· ժողովի հանգուցեալ նախագահին յուշերէն: Եւ այս մարդուն մէկ հատիկ նպաստաւոր խօսքը, մեր մասին, ժողովի բեմէն, այնքան երախտագիտութեամբ ընդունած էինք, մոռնալով վայրկեան մը որ Թուրք է: Այսինքն մէկը որ երբեք չի խոստովանիր «հայկական ջարդերն ու տեղահանումները»: Ոչ իսկ Համիտի սարսափները:

Ոեւէ իշխանութեան դէմ ամէն մէկ բողոք, յաճախ անիրաւ, ինչ ներողամտութեամբ կը դիտուի քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ, հինէն ի վեր:

Մինչդեռ այն օրերէն իսկ քանի մը միլիոն հայ ժողովուրդ կը տրորուէր Թուրքին կրունկներուն տակ, եւ ձայն ծպտուն չէր լսուեր յանուն մարդկային իրաւունքներու:

Երկրին մէջ ջարդերով կը դիմաւորուէին այդ բողոքները, արտասահմանի մէջ անտարբերութեամբ: Եւ եթէ գտնուէին «մարդասէրներ», Ահմէտ Րիզաներ պակաս չէին — նոյնիսկ հայանուն տիպարները — ըսելու համար թէ չափազանցուած են, թէ ժողովուրդը չէ որ դժգոհ է, այլ քանի մը յեղափոխականներու գործն է:

Երանի՛ թէ այդպէս ըլլար: Երանի թէ առաջնորդները ըլլային հայկական ջարդերը, չափազանցութիւններ՝ նկարագրուած խժդժութիւնները, զանգուածային աքսորները, 1915ի աննախընթաց սարսափները:

Հիմա բարդաւաճ եւ հինին նման ծաղկած կ'ըլլար արեւմտեան Հայաստանը, ողջ կ'ըլլային աւելի քան մէկ միլիոն ժողովուրդը, եւ իր հողին վրայ նստած՝ նոյնքան դաղթականութիւնը:

Իսկ մեր քարոզութիւնը··· Պէ՛յ էֆէնտի, կարելի՞ է բաղդատել ձեր իւղոտ «փրոփական»ին հետ, որուն չնորհիւ գլխու վրայ կը պահեն ձեր երկիրը:

Ամէնէն թթու քրիստոնեայ կամ կծու ռամկավար երկիրն անգամ ձեր կողմը չանցա՞ւ, ուրանալով իր ստորագրութիւնը ...

ՍՕՍԻ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ԴՈՐՇԵՐԸ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը ֆաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները (18 Փետրուար)·—

Արժանահաւատ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ հիմնովին հարթուած են այն թիւրիմացութիւնները, որոնց հետեւանքով մինչեւ այսօր կարելի չէր եղած նորընտիր Թաղ· Խորհուրդներուն փոխանցել հանրային հաստատութեանց մատակարարութիւնը:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, որոշուած է նորընտիր Թաղ· Խորհուրդները վաւերացնել Խթանպուլի կուսակալութեան միջոցաւ: Այս մասին անհրաժեշտ հրահանգներ հաղորդուած են կուսակալ պրոֆ· Ֆահրէտտին Քէրիմի որ անմիջապէս հրամայած է վաւերացնել նորընտիր Թաղ· Խորհուրդները:

Միւս կողմէ, էվգաֆի ընդհ· Տեսչութիւնը եւս հրամայած է անմիջապէս վաւերացնել Թաղ· Խորհուրդներուն փոխանցել թաղերու մատակարարութիւնը:

Գալով պատերազմական ընտրութեան խնդրին, կը տեղեկանանք թէ Անդարա այցելող պատուիրակութեան կողմէ տրուած լուսաբանութեանց հետեւանքով եւ առնուած է նախապէս մշակուած նոր օրինագիծը, որ յղուած էր Ազգ· Մեծ ժողովի պատկան յանձնաժողովներուն:

Ջեռնհաս շրջանակները կը հաւաստեն թէ այս հարցն ալ օրակարգի վրայ կը գտնուի եւ մօտերս վերջնական լուծում պիտի գտնէ՝ գոհացում պատճառելով հանրութեան:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Եւրոպայի համայնավարները «կ'ուզեն անթափանցելի դարձնել երկաթեայ վարագոյրը», յայտարարեց Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ· Էչիսըն: Այս առթիւ հաստատեց թէ հետզհետէ կը դժուարանան յարաբերութիւնները Ռումանիոյ եւ Հունգարիոյ հետ եւ թէ դրեթէ անկարելի է պաշտպանել ամերիկեան քաղաքացիները եւ չահերը:

Անգլիոյ երեսփ. ընտրութիւններ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՇԱՀԵՑԱՆ ԾԱՅՐԸ ԾԱՑՐԻՆ·— ԱՆԿԱՑՈՒՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ·— ՈՉ ՄԷԿ ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՒԱՐ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ

Քաղաքական չրջանակները եւ մինչազգային մամուլը ափ ի բերան մնացին, խմանալով Անգլիոյ երեսփ· ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը: Փոխան չախչախիչ յաղթանակի մը, աչխատաւորական կուսակցութիւնը չահած է ծայրը ծայրին,— 21 աթոռ աւելի՝ բաղդատելով պահպանողականներուն հետ:

Ահաւասիկ պաչտօնական թիւերը, հաչուելով 616 երեսփոխաններու վրայ (բուն թիւը 625 է)·— Աչխատաւորականները չահած են 314 աթոռ (13.178.787 քուէ): Նախապէս ունէին 390, ուրեմն կորսնցուցած են 76 աթոռ:

Պահպանողականներ·— Շահած են 294 աթոռ (12.208.340 քուէ): Նախապէս ունէին 211: Ուրեմն չահած են 83 աթոռ:

Ազատականները չահած են միայն 8 աթոռ (2.596.058 քուէ): Նախապէս ունէին 23: Կորուստ 15:

Համայնավարները, որոնք նախապէս երկու երեսփոխան ունէին, երկուքն ալ կորսնցուցած են այս անգամ, ստացած ըլլալով միայն 91.746 քուէ:

Զարչար պարտուած են նաեւ աչխատաւորական կուսակցութեան «ըմբոստ» կամ վտարուած անդամները: Զանազան հոսանքներու 26 ներկայացուցիչներէն մնացած է միայն մէկ հոգի:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, աչխատաւորականները ամէնէն աւելի չահած են քաղաքներու, պահպանողականները՝ գիւղական չրջաններու մէջ:

Պաչտօնական տեղեկագրին հրատարակութենէն անմիջապէս վերջը, աչխատաւորական վարչապետը, Պ· Էթլի, բացառիկ նիստի հրաւիրեց նախարարները, ճշդելու համար դահլիճին անմիջական քաղաքականութիւնը: Իր որոչումն է շարունակել իշխանութիւնը, գոնէ այնքան ժամանակ որ կարելի ըլլայ քուէարկել տարեկան ելմըտացոյցը, մանաւանդ զինուորական վարկերը: Այս խնդիրները կարգադրուելէ վերջ, հաւանական է որ նոր ընտրութիւններ կատարուին: Զըրչիլ «անկայուն» կը գտնէ կացութիւնը, իսկ իր կուսակցութեան նախագահը՝ «ծանրակչիռ»:

Ընտրութեանց արդիւնքը մեծ զարմանք պատճառեց անոր համար որ, մինչեւ ուրբաթ առտու աչխատաւորականները 60 աթոռ աւելի չահած էին եւ բացարձակապէս լաւատես կ'երեւային: Շատ չանցած պահպանողականները աւետաբեր լուրեր առին եւ դիները բարձրացան սակարանին մէջ: Կէս օրէն վերջ հաստատուեցաւ թէ աչխատաւորականները նոր աթոռներ չահած են, եւ դիները նորէն ինկան:

Ամբողջ երկիրը յայտնապէս կը զգար թէ չատ կարեւոր ընտրութիւն մըն է որ կը կատարուի: Քուէարկուները աւելի բազմաթիւ էին քան ուրիշ որեւէ ընտրութեան առեն: Պաչտօնապէս կը հաստատուի թէ 34.410.000 ընտրողներուն առ նուազն 84 առ հարիւրը մասնակցած է, այսինքն 9 առ հարիւր աւելի, բաղդատելով 1945 Յուլիսի ընտրութեանց հետ, երբ Չըրչիլի կուսակցութիւնը չախջախուեցաւ:

Համայնավարներու խորտակումէն աւելի նըշանակալից կը համարուի ազատական կուսակցութեան անկումը: Այս այն հոսանքն է որ տարիներով կը կառավարէր բրիտանական կայսրութիւնը եւ կէսօթոններ, Լոյտ Ճորճեր եւն· արտադրած է: Այս անգամ 474 թեկնածուներ ունէր (1945ին՝ 305), բայց չահած է միայն 8 աթոռ:

Բրիտանական սահմանադրութեան համաձայն, իւրաքանչիւր թեկնածու պարտաւոր է 150 սթերլին ձգել իբրեւ աւանդ: Այս դումարը կը կորսուի, եթէ թեկնածուն չահած չըլլայ իր չըրջանին քուէներուն մէկ ութերորդը: Ազատականներուն համար կատարեալ նուաստացում է այս օրէնքը, որովհետեւ իրազեկներու հաչուով՝ աւելի քան 300 հոգի չեն կրցած չահիլ մէկ ութերորդը: Ուրեմն նիւթապէս ալ պիտի տուժեն:

★ Ուչինկթընի մէջ այժմէն կը հարցնեն թէ աչխատաւորական կուսակցութիւնը ինչպէս պիտի կրնայ կառավարել, այսքան տկար մեծամասնութեամբ: Փարիզի մէջ լաւատես են: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ՝ այս ընտրութեան հետեւանքով, աչխատաւորականները պիտի հարկադրուին չափաւորել իրենց ընկերային բարեռնորոգումները, եւ աւելի սուր պայքար մղել համայնավարութեան դէմ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՏՈՒՐԲԻՆ յայտարարութեան պայմանաժամը երկարաձգուեցաւ մինչեւ Մարտ 15:— Այս առթիւ կը յիչեցնենք թէ անոնք որ 10 հազար ֆրանքէն աւելի տուրք վճարած են 1949ին, պարտաւոր են առժամեայ վճարում մը կատարել փետրուար 28էն առաջ: Թերացողները 10 առ հարիւր աւելի պիտի վճարեն, մարտ 1էն սկսեալ:

ԱՐՇԱԿ ԶՈՐՅԱՆ

(ԱՆՏԻ ՊԱՇԻՆ)

Ֆարհատ Բեկ

Ֆարհատ Բեկը Ընկերքեր Ալիքսանդրի Ամենամեծ Որդին Էր։ Ան Ծնած Էր Ամրոցին Մէջ, Ուր Իր Հայրը Կը Պաշտպանէր Ամրոցին Դռները Ընդդէմ Ասորի Ասպատակներուն։ Ան Ամրոցին Մէջ Ծնած Էր Եւ Ամրոցին Մէջ Ալ Մեծցած Էր։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Մանկութեան Ամենաերջանիկ Տարիները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ընկերները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ուրախութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Վիշտերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յուզումները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սարսափները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յոյսերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Հաւատքը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սէրը։

Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ատելութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Վրէժը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ներողամտութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Խոստովանութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Աղօթքները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Երազները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յուսահատութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յոյսերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Հաւատքը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սէրը։

Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ատելութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Վրէժը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ներողամտութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Խոստովանութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Աղօթքները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Երազները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յուսահատութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յոյսերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Հաւատքը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սէրը։

Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ատելութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Վրէժը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ներողամտութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Խոստովանութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Աղօթքները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Երազները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յուսահատութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յոյսերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Հաւատքը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սէրը։

Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ատելութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Վրէժը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Ներողամտութիւնը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Խոստովանութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Աղօթքները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Երազները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յուսահատութիւնները։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Յոյսերը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Հաւատքը։ Ամրոցին Մէջ Ան Ունեցած Էր Իր Ամենամեծ Սէրը։

Գուրգէն Մ. Ալէմշահի

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԱԺՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզ թէեւ գաղութներուն առաջինը չեղաւ Գուրգէն Մ. Ալէմշահի յիշատակին յարգանքի իր բաժինը բերելու, բայց անցեալ կիրակի, օրուան նուագահանդէսը եղաւ ամէնէն փայլուններէն մին: Մի՛շտ զգուշացած ենք չափազանցուած որակում-ներէ, սակայն այս առթիւ չենք վարանիր փայլուն որակել «Յիշատակի օր»ը, որ կը վայելէր միան – դամայն փարիզահայ մամուլին եւ թէ բազմաթիւ կազմակերպութիւններու հովանաւորութիւնը, անխափ:

Թալով հասարակութեան, այդ օրուան լեցուն սրահը ինքնին արդէն պերճախօս ապացոյց մըն էր Գուրգէն Ալէմշահի մեր գաղութին մէջ վայելած համակրանքին:

Այդ օրը իրօք, սրահին մէջ պարզուած տեսարանը մեծ օրերու յատուկ տեսարանն էր:

Սէնփօնիէ նուագախումբին եռեւը չերուած երգչուհի եւ երգիչներէն չատերը զիրենք վերստին կը տեսնէին նոյն այդ բեմին վրայ ուրկէ Գուրգէն 1934ին վարած էր անձամբ առաջին անգամ իր «Ասարայրի պատերազմ»ը: Եւ իրենց չուրջը տիրող արուեստի ազնիւ մթնոլորտէն զատ, անոնք ապահովաբար այդ պահուն կը զգային նաեւ անհետացող եւ սիրուած արուեստագէտին հոգեկան ներկայութիւնը, կը պատկերանար նաեւ անոր համակրելի անձնաւորութիւնը իրենց երեւակայութեան առջեւ:

Այդ յիշատակը հոգեկան ամփոփումի մը մէջ ի չայտ կուգար արդէն իրենց դէմքերուն վրայ:

Ալէմշահի «Հէքեաթ»ին նուագածութիւնով կը սկսէր նուագահանդէսին առաջին մասը:

Երկու կամ երեք մօթիֆներու վրայ կեր-տուած այդ հէքեաթային օրմանկարը իր բուն բնոյթը կը զգենու դիմաւորաբար առմօնիէ այլազանութիւններու միջոցաւ որոնք մարմին կ'առնեն նուագախումբին մէջ ու փոխանցուելով զորձիքներու մէկ խումբէն միւսը՝ ամէն անգամ կը առեղծեն հնչական տարբեր փօներ, հեքեաթային մթնոլորտը ներկայացնող «մօթիֆ»ներու եռեւը:

Գուրգէն Ալէմշահ ներշնչուած էր նաեւ Կոմիտաս վարդապետի կողմէ գաչնակի համար գրուած ժողովրդական պարերու մեղեդիական եւ կշռաւոր ճոխութիւններէն եւ զանոնք նուագախումբած էր ինքնատիպ երանգաւորումով մը:

Բայց «Ասարայրի պատերազմ»ով է որ, աւելի քան իր մնացեալ համանուագային գործերը, հեղինակը կատարած իր ամէնէն բովանդակալից ու մնայուն երկերէն մին է:

«Ասարայրի պատերազմ»ին մանաւանդ սկիզբի եւ վերջաւորութեան ընդարձակ մասերուն մէջ իր պրպտողի միտքը եւ իր զգայուն հոգին կատարեալ եւ արգասաբեր համագործակցութեամբ կ'արտադրեն չատ սիրուն եւ խոր տպաւորութիւն ներգործող էջեր:

Մեր տոհմային պատմութեան ամէնէն հոգեյոյզ դրուագներէն մէկուն պատկերացումն է այդ գործը: Միշտկըյիշեմ այն օրը, երբ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին փոքր մասուին մէջ «Վարդանանց պատերազմ»ը ներկայացնող նկարիչ Գէորգ Մինասեան, ինքնին ներկայ գտնուելով, ինծի կը դիտէր, Գուրգէն ինձ մօտենալով ըսաւ.

—«Ահա այդ պատկերն է որ դիս ներշնչեց օր մը: Եւ այդ օրէն ի վեր ան կը չարչարէր միտքս, որ, իր հանդիսաւոր չգտաւ մինչեւ կրցայ անոր տարբեր մէկ պատկերացումը տալ ձայներու եւ ներդաշնակութիւններու միջոցաւ»:

Գուրգէն ամէն բանէ առաջ Հայ էր եւ իր կուրծքին տակ կը տրոփէր հայրենասէրի մը սիրտը, որուն պատուէն էր նաեւ իր «Ասարայրի պատերազմ»ը: Անոր ունկնդրութեան պահուն կարելի չէ մանակից չըլլալ հեղինակին հոգեկան ապրումներուն:

Մանաւանդ նուագախումբին կողմէ Ասարայրի դաշտին վրայ ծագող առաւօտեան լոյսին պատկերացումին եւ արեւապաշտ քուրմերու սրինգներուն նուագէն վերջ, երբ յանկարծ կը լսուի Հայոց աղօթքը «Հաւատարեսցէ մահն մեր ընդմահու արդարոյ»: Երգչախումբին կողմէ միաձայն երգուած այդ պարզ բայց մեր տոհմային ոգին արտայայտող եղանակը ինքնատիպ գիւտ մըն է որ խորապէս կը յուզէ, հայրենասիրութեամբ կը լեցնէ մեր սիրտերը: Ան կ'ամրապնդէ մեր մէջ յոյսը, այն անխախտ զգացումը որ դարերէ ի վեր հայ ժողովուրդին հոգեկան անունքն է եղած:

Ցայտագրին վրայ կարեւոր տեղ մը տրուած էր նաեւ Գուրգէնի տաղանդաւոր երգերուն, որոնցմէ երեքը՝ անտիպ՝ կ'երգուէին առաջին անգամ ըլլալով:

Անոնց կատարումին համար իրենց թանկագին մասնակցութիւնը բերած էին, յայտագրի կարգով, Օրիորդներ Մարի Կառվարենց, Աստղիկ Առաքելեան եւ Իրիս Պիւլպիւլեան, որոնք բուռն ծափեր խլեցին ունկնդիրներէն: Ինչպէս նաեւ երիտասարդ խմբավար Պ. Օհան Տուրեան որ այնքան ճարտարօրէն վարեց նուագախումբը եւ երգչախումբը միացեալ ուժերով:

Գուրգէն Ալէմշահի յարգանքի իր բաժինը բերելու, բայց անցեալ կիրակի, օրուան նուագահանդէսը եղաւ ամէնէն փայլուններէն մին: Մի՛շտ զգուշացած ենք չափազանցուած որակումներէ, սակայն այս առթիւ չենք վարանիր փայլուն որակել «Յիշատակի օր»ը, որ կը վայելէր միան – դամայն փարիզահայ մամուլին եւ թէ բազմաթիւ կազմակերպութիւններու հովանաւորութիւնը, անխափ:

Թալով հասարակութեան, այդ օրուան լեցուն սրահը ինքնին արդէն պերճախօս ապացոյց մըն էր Գուրգէն Ալէմշահի մեր գաղութին մէջ վայելած համակրանքին:

Այդ օրը իրօք, սրահին մէջ պարզուած տեսարանը մեծ օրերու յատուկ տեսարանն էր:

Սէնփօնիէ նուագախումբին եռեւը չերուած երգչուհի եւ երգիչներէն չատերը զիրենք վերստին կը տեսնէին նոյն այդ բեմին վրայ ուրկէ Գուրգէն 1934ին վարած էր անձամբ առաջին անգամ իր «Ասարայրի պատերազմ»ը: Եւ իրենց չուրջը տիրող արուեստի ազնիւ մթնոլորտէն զատ, անոնք ապահովաբար այդ պահուն կը զգային նաեւ անհետացող եւ սիրուած արուեստագէտին հոգեկան ներկայութիւնը, կը պատկերանար նաեւ անոր համակրելի անձնաւորութիւնը իրենց երեւակայութեան առջեւ:

Այդ յիշատակը հոգեկան ամփոփումի մը մէջ ի չայտ կուգար արդէն իրենց դէմքերուն վրայ:

Ալէմշահի «Հէքեաթ»ին նուագածութիւնով կը սկսէր նուագահանդէսին առաջին մասը:

Երկու կամ երեք մօթիֆներու վրայ կերտուած այդ հէքեաթային օրմանկարը իր բուն բնոյթը կը զգենու դիմաւորաբար առմօնիէ այլազանութիւններու միջոցաւ որոնք մարմին կ'առնեն նուագախումբին մէկ ու փոխանցուելով զորձիքներու մէկ խումբէն միւսը՝ ամէն անգամ կը առեղծեն հնչական տարբեր փօներ, հեքեաթային մթնոլորտը ներկայացնող «մօթիֆ»ներու եռեւը:

Գուրգէն Ալէմշահ ներշնչուած էր նաեւ Կոմիտաս վարդապետի կողմէ գաչնակի համար գրուած ժողովրդական պարերու մեղեդիական եւ կշռաւոր ճոխութիւններէն եւ զանոնք նուագախումբած էր ինքնատիպ երանգաւորումով մը:

Բայց «Ասարայրի պատերազմ»ով է որ, աւելի քան իր մնացեալ համանուագային գործերը, հեղինակը կատարած իր ամէնէն բովանդակալից ու մնայուն երկերէն մին է:

«Ասարայրի պատերազմ»ին մանաւանդ սկիզբի եւ վերջաւորութեան ընդարձակ մասերուն մէջ իր պրպտողի միտքը եւ իր զգայուն հոգին կատարեալ եւ արգասաբեր համագործակցութեամբ կ'արտադրեն չատ սիրուն եւ խոր տպաւորութիւն ներգործող էջեր:

Մեր տոհմային պատմութեան ամէնէն հոգեյոյզ դրուագներէն մէկուն պատկերացումն է այդ գործը: Միշտկըյիշեմ այն օրը, երբ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին փոքր մասուին մէջ «Վարդանանց պատերազմ»ը ներկայացնող նկարիչ Գէորգ Մինասեան, ինքնին ներկայ գտնուելով, ինծի կը դիտէր, Գուրգէն ինձ մօտենալով ըսաւ.

—«Ահա այդ պատկերն է որ դիս ներշնչեց օր մը: Եւ այդ օրէն ի վեր ան կը չարչարէր միտքս, որ, իր հանդիսաւոր չգտաւ մինչեւ կրցայ անոր տարբեր մէկ պատկերացումը տալ ձայներու եւ ներդաշնակութիւններու միջոցաւ»:

Գուրգէն ամէն բանէ առաջ Հայ էր եւ իր կուրծքին տակ կը տրոփէր հայրենասէրի մը սիրտը, որուն պատուէն էր նաեւ իր «Ասարայրի պատերազմ»ը: Անոր ունկնդրութեան պահուն կարելի չէ մանակից չըլլալ հեղինակին հոգեկան ապրումներուն:

Մանաւանդ նուագախումբին կողմէ Ասարայրի դաշտին վրայ ծագող առաւօտեան լոյսին պատկերացումին եւ արեւապաշտ քուրմերու սրինգներուն նուագէն վերջ, երբ յանկարծ կը լսուի Հայոց աղօթքը «Հաւատարեսցէ մահն մեր ընդմահու արդարոյ»: Երգչախումբին կողմէ միաձայն երգուած այդ պարզ բայց մեր տոհմային ոգին արտայայտող եղանակը ինքնատիպ գիւտ մըն է որ խորապէս կը յուզէ, հայրենասիրութեամբ կը լեցնէ մեր սիրտերը: Ան կ'ամրապնդէ մեր մէջ յոյսը, այն անխախտ զգացումը որ դարերէ ի վեր հայ ժողովուրդին հոգեկան անունքն է եղած:

Ցայտագրին վրայ կարեւոր տեղ մը տրուած էր նաեւ Գուրգէնի տաղանդաւոր երգերուն, որոնցմէ երեքը՝ անտիպ՝ կ'երգուէին առաջին անգամ ըլլալով:

Անոնց կատարումին համար իրենց թանկագին մասնակցութիւնը բերած էին, յայտագրի կարգով, Օրիորդներ Մարի Կառվարենց, Աստղիկ Առաքելեան եւ Իրիս Պիւլպիւլեան, որոնք բուռն ծափեր խլեցին ունկնդիրներէն: Ինչպէս նաեւ երիտասարդ խմբավար Պ. Օհան Տուրեան որ այնքան ճարտարօրէն վարեց նուագախումբը եւ երգչախումբը միացեալ ուժերով:

Ս. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Մայրամուտ է: Արեւն ինչպէս մի ոսկէ փունջ՝
Վառուած գոյնով ադամանդի եւ ծիրանի,
Կարծես ուզում է շողերով իր լուսաշունչ
Անվերջ ժպտալ իմ նորաբաց Երեւանին:

Նուագեր է ծիրանավառ իմ բաղաքում.
Շուրջս աղմուկ, շուրջս ծիծաղ, երգեր ու սէր:
Հովերի հետ շրջում եմ ես ու չեմ յոգնում,
Ինձ դիւթում է երջանկութեան երգը վսեմ:

Շնկշնկում են զեփիւռի տակ ծառերը քիւր,
Կարծես սիրով խօսում են մեղմ նրանք ինձ հետ,
Եւ տուփաշէն կառոյցներին տալով համբոյր՝
Զարդարում են մեր բաղաքը հրաշակերտ:

Լոյսի ծով է Ալարատեան այս երեկոն,
Ուր լողում է Երեւանը իմ անմման.
Եւ ես նրա արեւագեղ լոյսի ներքոյ
Հպարտ սիրով կարդում եմ վառ էջը վաղուայ:

Եւ փարւում է բաղաքը ինձ, ես բաղաքին,
Շուրջս վարդեր, շուրջս երգեր եւ հիացում,
Իր սրտի մէջ նրա գունեղ պատկերն անգին՝
Ես շրջում եմ լոյսի, յոյգի այս փողոցում:

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՆՈՒՉԱՐԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՅԱՐԳԱՆՔ

ԿՈՄԻՏԱՍԻՆ

Եւ հոս, փարիզի մէջ, կը տօնուի այսօր, ութսունամեակը ծննդեան Հայու մը, որուն համար չենք կրնար ըսել — «մեռած է»:

Եթէ մահը այս է, Կոմիտաս չէ մեռած:

Ոչ ոք կրնայ փաստել որ ան մահացած է:

Եթէ մահացած է, ուրեմն լռած պէտք է ըլլայ հայկ. երգի քնարը:

Եւ այդ քնարը կը նուագէ: Կ'արձագանգեն հայ չինականի, հայ աշխատանքի երգերը ի ծագս մինչեւ ի ծագս երկրի:

Կոմիտաս, իր մաղնիսացնող ճպռտուվը՝ զարկած է առաջին հարուածը՝ եւ խումբը ձայն տուած է անոր: Հսկայ համանուագ մը՝ մարդկային խոչակներէ կազմուած նուագախումբով մը:

Այսօր տակաւին, տարիներ եռքը, Հայոց քեմերէն, կարծես նոյն այդ խումբն է որ կը հնազանդի Կոմիտասի ճպռտին:

Անոր արձագանգն է որ բերնէ բերան, խումբէ խումբ, երկրէ երկիր ալեաստան կը տարածուի ինչպէս Ովկեանի ալիքները:

Կ'երգէ Կոմիտաս, հարիւրաւոր եւ հազարաւոր բերաններով:

Սերունդներ իրարու կը յաջորդեն... Պիտի յաջորդեն: Օտարաբարբառ հայորդիներ պիտի երգեն սակայն Կոմիտասի երգերը՝ հայաբարբառ եւ հայալեզու:

Կոմիտաս, ոչ միայն հայկ. երգի, այլեւ մայրենի լեզուի փրկիչը պիտի հանդիսանայ մեր մէջ:

Եթէ մենք լռենք, օտարները պիտի երգեն մեր երգերը:

Անոնք անցած են մեր ազգային ծիրէն եւ թափանցած մի՛շտ ազգային սահմաններէն:

Անցած չաբաթ տօնեցինք, Կոմիտասեան տարիի քուրմերէն՝ Գուրգէն Ալէմշահի յարգանքի երգահանդէսը:

Հոն, այդ վաղաչէջ տաղանդաւոր տղուն վերբեր՝ Կոմիտասի հոգին կը սաւառնէր: Կարծես հայր եւ որդի իրար էին գրկած բեմին վրայ:

Եւ մեր հոգիները կրկին մկրտուեցան այդ օրը: Թօթափեցին օտարութեան փոչին՝ դոնէ քանի մը ժամեր:

Անխմաստ պիտի ըլլար ըսել՝ — «լոյսերու մէջ հանդչիս, ո՛վ Կոմիտաս»:

Անոր հոգին միշտ վէմվէտուն, ձայնի ալիքներուն պէս կը սաւառնի մեր ազգային բեմերու վրայ, մթնոլորտելով մեզ ճուլման վտանգին դէմ:

Երգդ անսպառ, հայր Կոմիտաս:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

խումբը:

Շնորհաւորելի էր նաեւ Սիփան Կոմիտաս երգչախումբը որուն, այս առթիւ իրենց անձնուէր մասնակցութիւնը բերած էին Գուրգէնի համակիր ուրիշ դնահատելի ուժեր ալ:

Փարիզի գաղութը այս հանդէսով հաստատեց թէ դիտէ արժանաւորապէս դնահատել իր արուեստագէտները, ու նաեւ յարգել անոր յիշատակը:

Գ. ՔԷՐԻՍԹԻՃԵԱՆ

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ.

Գալիս էին ազատարարները. ինքը, Պետրոն էլ, եկաւ Տէլբենդ: Հայերը եւ Վրացիները բանակ էին կազմել Գանձակի մօտ եւ սպասում էին Ռուսներին: Բայց Պետրոս Մեծը հարկադրուած եղաւ վերադառնալ Ռուսաստան եւ միայն մի փոքրաթիւ բանակ թողեց Անդրկովկասում, որ Հայերի ու Վրացիների օգնութեամբ կասպից Ծովի վրայ գրաւեց Բաքուն, Գիլանը եւ Մազանդարանը: Ահա այդ արշաւանքին Օսմանցիները պատսխանեցին դրաւելով Երեւան, Գանձակ եւ Ղարաբաղ:

Հայերը տեսնում էին, որ իրանց փայփայած յոյսերին մեծ վտանգ էր սպասնում:

Հեշտ էր թօթափել քայքայուղ Պարսկաստանի լուծը, բայց հեշտ չէր ազատուել Օսմանեան սիրապետութիւնից, որ աւելի զօրեղ էր, աւելի ծանր: Ուստի Ղարաբաղի եւ Սիւնիքի լեռներում բորբոքուեց պատերազմը Թուրքերի դէմ: Դաւիթ Բէկը մինչեւ վերջին չունչը փառաւոր յաղթութիւններ էր տանում: Իսկ երբ նա մեռաւ, Սիւնիքն անցաւ Օսմանցիների ձեռքը: Սարը – Մուսթաֆա փաչան քառասուն հազար զօրքով յարձակուեց Ղարաբաղի վրայ:

Ութ օր կատաղի կռիւ էր մղւում նրա եւ տեղացի Հայերի միջեւ, յաղթութիւնը Հայերի կողմն էր, բայց Օսմանցիներն էլ յամառ էին եւ աշխատում էին հասնել իրենց նպատակին:

Սկսաւ մի երկարատեւ մրցութիւն երկու կողմերի մէջ: Հայերը նորից պատգամաւորութիւն ղարկեցին Ռուսաստան, այդ ժամանակ Պետրոս Մեծը մեռած էր, իսկ նրա քաղաքական ծրագիրը արդէն մոռացութեան էր տրուած: 1726 թուականին հայ պատգամաւորները վերադարձան Ղարաբաղ, բերելով Ռուսաց արքունիքի բարեհաճութիւնը եւ խրախուսանքը:

Սակայն օգնութիւնը ուշանում էր: Նա երբեք չեկաւ: Իսկ փոքրիկ Ղարաբաղը հեզհետէ ուժասպառ էր դառնում անհաւասար հերոսական կռուի մէջ: Թուրքաց ահագին բանակը, վերջապէս, կոտրեց մի բուռն քաջերի յամառութիւնը եւ Ղարաբաղը, դրսից ոչինչ օգնութիւն չստանալով, գլուխ իջեցրեց Օսմանեան սրի առաջ: Սարը Մուսթաֆա փաչան բնակութիւն հաստատեց Գանձակում, իսկ իր զօրքերի մեծ մասը ցրուեց նուաճած երկրի զանազան մասերում:

Այդ յամառ կռիւների մէջ անուն հանեց մանաւանդ Վարանդայի տէրտր Մելիք Հիւսէյինը: Այս մարդը երբեք չհաշտուեց այն մտքի հետ, թէ իր դեղեցիկ երկիրը պիտի Օսմանեան Սուլթանի հարկատուն լինի: Նոյնիսկ այն ժամանակ, երբ Ղարաբաղը ճարահատ հնազանդութիւն յայտնեց Մուսթաֆա փաչային, Վարանդայի տէրը համաձայնուեց ընդունել նոր կարգերը միայն այն պայմանով, որ Օսմանցիների իշխանութիւնը պայմանական լինի եւ ոչինչ հարկ չստացուի: Նրա յամառութիւնը միացած էր քաջութեան հետ: Սարը – Մուսթաֆա փաչան մի կերպ վերջացրեց այդ վէճը, երբ կարողացաւ առանալ Մելիք Հիւսէյինից մի այլ դիջում. վերջինս թոյլ էր տալիս, որ Օսմանեան մի փոքրիկ զօրաբաժին հաստատուի Վարանդայում: Թուրք հրամանատարը խոհեմութիւն համարեց չգրդռել անվեհեր իշխանը եւ սպասում էր դէպքերի ընթացքին:

Այդպէս մտածում էր Մելիք – Հիւսէյինը: Նրա յամառութիւնը խիստ դատապարտում էր նրա աներորդին, Դիզակի Մելիք – Աւանը: Սա սոսկ քաջութիւնը բաւական չէր համարում մի երկիր կառավարելու համար, պէտք էր եւ խելք, հեռատեսութիւն: Կռիւ մղել թշնամու դէմ — դա սրբազան պարտք է. բայց պատերազմել թէ թշնամու եւ թէ հանգամանքների հետ՝ — դա չատ դժուար է, անհնարին քան է: Մելիք – Հիւսէյինը համաձայնուեց, եւ սպասում էր, ինչպէս եւ Թուրք փաչան, թէ ինչ կը բերենհանգամանքները:

Վարանդայի դժբախտութիւնն էր որ կատարուեց փաչայի սպասածը: Մելիք – Հիւսէյինին չէր վիճակուած տեսնել թշնամու տիրապետութեան վերջը: Այն ժամանակ, երբ սկսւում է մեր պատմութիւնը, նա մեռած էր: Մօտ երկու տարի էր անցել այդ օրից, բայց Վարանդան դեռ լաւ յիշում էր թէ ինչ սարսափելի հարուած էր այդ մեծ կորուստը:

Եւ իրաւ, երկրի բախտը, կարծես, գնաց Մելիքի հետ սեւ հողի տակ: Ամենամեծ աղէտն այն էր, որ Մելիք – Հիւսէյինը չունէր չափահաս ժառանգ:

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽԱԼԻ՞Ն ԹԷ ԿԸ ԹՈՒԼՆԱՆ.— ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ԳԱՂՏՆԻ ՀՐԱՀԱՆԴՆԵՐԸ.— ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԴԱԻԱԴՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՎԵՐԱԳՐԷ ՁՕՐ. ՏԸ ԿՈՂԻ ԵՒ ԿԱՒԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ:

Փարիզեան ՀԸՋԱՆԻՔ մեռաղաղը – ծական հաստատութեանց բանթողներուն թիւը 120.000*ի հասած էր ուրբաթ օր, բայց ներքին նախարարը յայտարարեց թէ կացութիւնը կը մեղմանայ կարդ մը վայրերու մէջ եւ թէ չատ մը գործարաններու բանուորները մերժած են գործադուլը:*

Վարչապետը ժողովի հրաւիրեց ազգայնացուած հաստատութեանց տնօրէնները, ճշդելու համար կառավարութեան քաղաքականութիւնը՝ աշխատավարձի յաւելման մասին: Այս հաստատութիւններն են.— կազ եւ ելեկտրականութիւն, ածխահանքեր, օդագնացութիւն, չորս մեծ դրամատուներ, երկաթուղիները, օդանաւային չի նուիթեանց գործարանները եւ երկու ապահովագրական ընկերութիւններ: Վարչապետը պատուիրեց խոհեմութեամբ չարժիլ, որեւէ յաւելում ընդունած ատեն, որպէսզի ոչ գիները աւելնան, ոչ ալ ուրիշ գործարաններ դժուարութեան մատնուին:

★ *Ալրոտումները կը չարունակուին գաւառի մէջ: Լը Մանի ինքնաշարժի գործարանին (Ռընօ) 4000 բանուորները մեծ մասով գործադուլ յայտարարեցին: Մարսէյլի մեռաղաղգործական բանուորները քուէարկութիւն պիտի կատարեն երկուշաբթի օր, գործադուլի մասին:*

Բանուորական Ուժը (F. O.) *անբաւական գտնելով հանդերձ գործարանատէրներու խոստացած յաւելումը (5 առ հարիւր), անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ «բանուորները պէտք չէ մասնակցին ոեւէ քաղաքական գործողութեան,— ինչ աղբիւրէ ալ ներչնչուած ըլլայ.— որ կը ձգտի խախտել վարչական կարգուսարքին հիմերը»:*

Թերթերը կը գրեն թէ համայնավարները մի-ջադէպեր կը յարուցանեն ամէն օր: Ուրբաթ օր Թարպի մէջ (Հարաւ-արեւմտեան Ֆրանսա) 800 *ցուցարարներ փորձեցին կեցնել այն հանրակառքերը որոնք ունկնդիրներ կը փոխադրէին, լսելու համար զօր. տը Կոլի ճառը: Երեք ոստիկաններ վիրաւորուեցան:*

★ *Մ. Նահանգներու ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին առջեւ զեկուցում տալով, Պէրըի Պինկմըն, Տնտեսական Գործակցութեան Ֆրանսայի վարիչը, յայտարարեց թէ Մ. Միութիւնը հրամայած է Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան՝ փութացնել իրենց ջանքերը՝ խորտակելու համար Եւրոպայի վերականգնումը: Եւ աւելցուց.— «Համայնավարնե-րուն ազդեցութիւնը կը տկարանայ Ֆրանսայի մէջ, քանի կը բարւոքին տնտեսական պայմանները, բայց Մոսկուայէն տրուած հրահանգները աւելի կեդրոնացեալ ձեռք կը թելադրեն: Ամէն-նէն դէշ բանն է լքել կիսովին կատարուած գործ մը: Մենք պահելի պատեհութիւն ունինք յաղթելու, եթէ ամուր կենանք: Մ. Միութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ տապալելու համար Ֆրանսայի տնտեսութիւնը, պակասեցնելով Ֆրանսայի համայնավարներու դիւրահաւան փոքրամասնութեան մը»:*

★ *Համայնավար կուսակցութեան Քաղաք. Բիւրօն ուրբաթ օրուան նիստին մէջ բանաձեւ մը քուէարկեց, որով «բանուոր դասակարգին եւ հանրապետական երկրին առջեւ կը ձաղկէ այն Ֆաշական դաւադրութիւնը զոր կը պատրաստէ որ կոլ՝ կառավարութեան մեղսակցութեամբ»: Այս առթիւ դանազան դէպքեր յիշելով, կ'ըսէ.— «Ահա թէ ինչու որ կոլ կը կրկնէ ամէն վայր-կեան «մեր ժամը կը մօտենայ»: Ցեղոյ կը յայտարարէ թէ «ոչինչ կ'ապացուցանեն խռովար-քար որ կոլի եւ պիտոյի հերքումները եւ պարզապէս կեղծիք են»: Իրրեւ դաւադիր կ'մբաս-տանէ նաեւ զօր. Պիյեօթը, եւ կ'աղդարարէ թէ «բանուոր դասակարգը եւ ամբողջ ժողովուրդը թոյլ պիտի չտան որ խեղդուի հանրապետութիւ-նը, պիտի չթողուն Ֆրանսայի մէջ հաստատել օտարէն ներչնչուած դիկտատուրա մը որ ամօթալի կրկնութիւնը պիտի ըլլար վիչիականութեան»:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁՕՐ. ՌԸՎԷՌ եւ պղծ. պաշտպանութեան նախկին նախարարը՝ Քոստ Ֆլորէ դէմ դիմաց հանուեցան քննիչ յանձնաժողովին առջեւ: Այս առթիւ ծանր խօսքեր փոխանակուեցան: Զօրավար Ռըվէռ միչտ կը մերժէ անուններ յայտնել:

ՊՈՒՐԲՒՆԻ ամերիկեան դեսպանատան նաւային կցորդը, Քարփ, որ Լոնտոն եւ Ուոշինկթըն կ'երթար Հունգարիոյ ճամբով, մեռած եւ յօշոտուած գտնուեցաւ Սայցպուրկի մէջ (Աւստրիա): Կը կարծուի թէ սպաննուած է, եւ կամ կառախումբէն վար ինկած: Մտերիմ բարեկամն էր ամերիկացի Վոկլըրի, որ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Փէյթայի մէջ:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԿՈՄՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՇՆՆԴԵԱՆ ՅՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ
կիրակի 26 Փետրուար, ժամը 14.30ին:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Փարիզի Հ. Մ. Մ.Ի, 11 Մարտ չաթթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Patronage*ի սրահը,* 32 rue Danton, Kremlin Bicêtre:

Ղեկավարութեամբ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆի եւ մասնակցութեամբ «ԱԴԱՄԵԱՆ» թատերախումբի քանի մը դերասաններուն:

Մուտքը 100 — 150 *ֆրանք:*
Իջնել Փորթ տ'Իթալի:

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30*ին,* Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides:

Մասնակցութեամբ Հայ Արհեստաւորներուն, Քրանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն:

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արհեստաւորներուն կողմէ: Հայկական երգեր եւ պարեր: *Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մոլիէռի «ՆԱԽԱՆՁՈՏ ՊԱՐՊՈՒՏՆ», կատակերգութիւն 1 արար: Տոմսերու գիները՝* 300, 200, 150 *ֆրանք:*

Կ. ԽՆԴՐՈՒԻ ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Սէնթ Էթիէնի Ֆ. Հ. Կաթոլիք Մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք օժանդակեցին «Գիւղութեան չաբաթ»ին հանգանակութեան: Ընդհ. գումարը եղած է* 11.360 *ֆրանք:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Այրի Տիկին Յակոբ Ա. Զաւեան եւ զաւակները, Սարգիս, Մարի եւ Ռոզ Ազատեաններ, Պ. Տիգրան Թումայեան, Պ. Թ. Կիրակոսեան եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ Պ. ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆի մահուան առթիւ:*

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— *Տէր եւ Տիկին Բ. Տամլամեան իրենց որդւոյն Վահէ Տամլամեանի Ժան Ալանեանի հետ ամուսնութեան առթիւ կը նուիրեն տասը հազար ֆրանք, հետեւեալ չորս բարեգործական միութիւններու (իւրաքանչիւրին* 2500 *ֆրանք).— Եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմին, Ազգասահմանադրական ընկերութիւն, Հայ Կարմիր Խաչ, եւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչ: Ստանալ Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ դիւանատունէն:*

Եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմինը ստացած է նաեւ հետեւեալ նուէրները.— Ֆօթօ Սուրէն 1500 *ֆր.: Պ. Ե. Սարաֆեան հազար ֆրանք: Իսկ Պ. Փաթթուկեան հազար ֆրանք, Պ. Լեւոն Տօնիկեանի ազգական ամուսնութեան առթիւ:*

ԹԱՏԵՐԱՄԱՀ

Մ. ՊԼՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ – Գ. ԱԼԼԻՄՇԱՀ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ս. Մուրատեան վարժարանի աշակերտներէն, կիրակի 12 Մարտ, ժամը ճիշդ 15.30*ին:*

1.— ԹԼՈՒՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ *ողբերգութիւն 4 արար, ազգային պատմական դրուագ Ս. Գ. Լուսաւորչի դարուն:*

3.— LE COLIS DE M. DOMINIQUE *comédie en un acte:*

3.— ԵՐԳԻ ԴԱՄԸ, *երգախառն զաւեշտ մէկ արար:*

4.— ԿԼԿԼԼ ՄԱՐԳԱՐ, *զաւեշտ մէկ արար:*

Տոմսերը կանխաւ ապահովել, Մուրատեան վարժարան, 26 rue Troyon, Sevres (S. et O.):

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԳԻՐՔ ՄԸ

Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆԻ

1915Ի ԹՈՒԱԿԱՆԸ

(Արիւնիրքի օրեր)

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՍՈՆԻ ԵՒ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՑԱՁԻՆՁ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՑԼԱՁԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒ: 470 *մեծադիր էջ, վէնետիկեան չքեղ տպագրութեամբ: Գին հազար ֆրանք, Թղթատարով* 1100 *ֆրանք:*

Դիմել «Ծառաչ»ի խմբագրութեան:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

Օր. ՄԱՌԻ ՏԻԼԻՉԵԱՆ
Պ. ՌՈՒԲԻՆ ԴԱՒԻԹԵԱՆ
Նշանուած

Cannes — 19 *Փետրուար* 1950 — Meudon

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէլօ Քաչանի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի, Salle Jean Jaurès; *ժամը* 10*ին: Կը խօսի ընկեր ՊԵՏՐՈՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ:*

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, ժամը 3ին, Հայոց մատուհին սրահը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ» Օրը կ ըտօնուի, Ալֆորվիլի մէջ, Մարտ 5ին: Մանրամասնութիւնները յայտնուած:

ՎԻՃԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՑԹ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան: Նիւթը կը ներկայացնէ՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ «Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ԴԱՏԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ»:

Մուտքը ազատ է: Խօսք պիտի տրուի ներկաներուն: Կը խնդրուի այն անդամներէն որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ վիճաբանութեանց, նախօրօք պատրաստուիլ:

ՄԱՐՍԷՅԼ. քաղաք երկուշաբթի 27 Փետրուար:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի (Մարսէյլ) Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Դեր. Հայր ՅՈՎՍԷՓ ԴԱՒԻԹ, հայերէն պիտի բանախօսէ Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ, յաւուրիկ 5 Մարտ, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, նիւթ ունենալով «Մեր նախնեաց կրօնական եւ ազգային պատմութիւնը»: Շարժանկարով պիտի ցուցադրէ (լուսանկարչական դասնուոր հիանալի պատկերներով՝ Քապիտոլայի Քիլմը, projection fixe*ով):* Մուտքը ազատ է:

THEATRE IENA
21 h. — Mercredi 1 Mars 950
ALAIN NOY, MALKA RIBOWSKA
dans **JUNGLES**
Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean:

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր Ֆրանսական խմբով, Զորեքշաբթի երեկոյ, Մարտ 1ին: Տոմսերը կը վաճառուին Պ. Պ. Պարսամեանի եւ Բալուեանի մօտ: Այժմէն ապահովեցէք:

Երաժշտագէտ Պ. Ն. Սերգոյեանի

կողմէ երդուած 8 եկեղեցական երգերու երգապնակները հրապարակ ելած են եւ կը ծախուին Պարսամեան դրատունը, 46 rue Richer, Paris (9):

Կամ հեղինակին՝ Պ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆի մօտ, 27 rue Victor Hugo, Rosny s/Bois:

Մեր հոգեզմայլ չարականները պէտք է լսուին նաեւ հայ տունէն ներս եւ անոնցմով լեցուին մեր նոր սերունդի պատանիներուն հոգին: Ցարդելի երաժշտասէրի ձեռնարկը լաւագոյն առիթն է այդ նպատակին հասնելու:

Ահա եւ երգերը.—

1.— ՈՒՐԱԽ ԼԵՐ (Հարթանեկան եւ ԴԱՐՁ ԱՆՁՆ ԻՄ (յուղարկի): 2.— ՅԱՐԵԼԻՑ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻ, ԱՆԵՂԱՆԵԼԻ: 3.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ, ԴՈՒՌՆ ԿԵՆԱՑ: 4.— ՁԱՆԱՊԱՐՀ (յորդորակ), ԴՈՒՌՆ ԿԵՆԱՑ (յորդորակ): Վերջին երեքը Արեւագալի մեղեդիներ են:

YAVROU

23 rue Senac, Marseille
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880 *ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ*

Կը յայտարարէ յարգոյ հասարակութեան թէ, ըստ առաջնոյն կրնան գտնել Ֆրանսայի ամէն նպարավաճառներու մօտ իր ծանօթ ՀԱՄԵՂ ԵՒ ՀՈՏԱՒԻՏ խակաւ՝

Thé Yavrouh (Ceylan)

TRICOTի, *Սիւրժէի, ՊՈՒԹՈՆԻԷՐի եւ* automatique Tirage*ի մեքենաները՝*

ԿԸ ԳՆԷ, ԿԸ ԾԱԽԷ, ԿԸ ՆՈՐՈԳԷ
ԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ Կ'ԵՆԹԱՐԿԷ

Ինչպէս նաեւ **moteurs**ներու **entrainement**ը կը ստանձնէ

RENOV - LUX
ընկերութիւնը: Հասցէ.— 7 Ave. des Repos K. Bicetre (Seine) — Tél. ITA. 16-73

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
R. C. S. 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13)
Վեցամս. 800 ֆր., Տար. 1600, արտ. 2500 ֆր.
Tél. GOB. 15–70 Գին 7 ֆր. C.C.P.Paris 1678–63

Mardi 28 Février 1950 Երեքշաբթի 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

26րդ ՏԱՐԻ — 26e Année No.6089–Նոր շրջան թիւ 1500

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԾՕՍՔԸ

«ԱԶԳԱՑԻՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆ»

Ցաճախ դիտել տուած ենք թէ իւրաքանչիւր դաղութ, ինքն իր մէջ ամփոփուած ըլլալով, ընդհանրապէս հարեւանցի կը նայի դուրսը, իր անմիջական սահմաններէն անդին:

Այս է պատճառը որ երբեմն աչքէ կը վրիպին չատ մը հանրօգուտ հաստատութիւններ եւ հիմնական ձեռնարկներ, զանազան դաղութներու մէջ:

Առ հասարակ, թերթերն ալ կը զոհանան կիսակատար տեղեկութիւններով: Նոյնիսկ այն միջավայրին մէջ ուր կը գտնուին այդ հաստատութիւնները:

Նկարագրութիւններ եւ կոչեր կը կարդաք հանդիսաւոր առիթներու մէջ, առանց մեծ տպաւորութիւն մը կրելու, երբ ծանօթ չէք բովանդակութեան: Երբ նիւթեր կը պակսին, չափելու համար կատարուած աշխատանքին մեծութիւնը:

Վերջերս պաշտօնական հրատարակութիւն մը ստացանք Պէյրութէն, «Հայ Ազգային Բուժարան», պատրաստուած՝ Ցունէլեանական կեդրոնական Ցանձնախումբին կողմէ: Լայնանիստ եւ պատկերազարդ հատոր մը: Աւելի քան 200 էջ նիւթ, պատմական, վիճակագրական, հաշուական: Պատմութիւնը բուժարանի 25ամեայ գործունէութեան (1923 — 1948):

Ի՞նչ է «Հայ Ազգային Բուժարանը»: Ե՞րբ հաստատուեցաւ: Ի՞նչ էր երէկ, եւ ի՞նչ կը ներկայացնէ այսօր:

1921 — 22ին, Հայաջինջ Սարսափներէն փըրկուած բազմութիւններ կ'ապաստանին Լիբանան: Կը հաստատուին դաղթականայիններ — Հիւղաւան կամ Վրանաքաղաք — զարհուրելի պայմաններու մէջ:

— « ... Բայց թշուառութիւնը կանգ չառաւ Պէյրութի դուռներուն առջեւ, այլ շարունակուեցաւ նոյնիսկ նորաշէն հիւղաւաններէն ներս, ուր բնակութեան պայմանները սկիզբէն իսկ խիստ անյարմար էին: Տախտակներէ ու թիթեղի կտորներէ կերպով մը շտկուած խեղճուկ տնակներով ու խանութներով խճողուեցան՝ նեղլիկ ու աղտոտ փողոցները:

... Նման գէշ պայմաններու մէջ բնականաբար ազատօրէն պիտի տարածուէին այլեւայլ վարակիչ հիւանդութիւններ: Այդպէս ալ եղաւ: Եւ յատկապէս թոքախտը, որ զարգանալ գիտէ առատաբար՝ թշուառութեան մատնուած, սնունդի պակասէն տառապող բազմութեանց մէջ, սկսաւ արագօրէն տարածուիլ Պէյրութի հայկ. հիւղաւաններէն ներս»:

Այս ահաւոր թշուառութեան առջեւ, երեք յարանուանութեանց պետերը խորհրդակցական ժողով մը կը հրաւիրեն 1923ի գարնան, եւ կ'որոշուի սեփական ապաքինարան մը հաստատել:

Քանի մը ամիս վերջը, 1923 Յուլիս 1ին կը բացուի ազգ. բուժարանը, Պէյրութէն 20 քիլ. հեռու, Մամըլթէյնի մէջ, Շէնք մը տրամադրուած էր Ամերիկացիներու կողմէ, ուր հազիւ 20 — 40 հիւանդներ կարելի էր տեղաւորել:

— « Դժբախտաբար այդ շէնքը թերութիւններ շատ ունէր: Բաւ է յիշել, որ շէնքին մէջ ջուրի խողովակներ չկային, ոչ ալ որեւէ աղբիւր կար մերձակայքը: Եւ ոչ միայն խմելու ջուրը, այլ նոյնիսկ լուացուելու համար անհրաժեշտ ջուրը պէտք էր բերել Բուժարանէն մէկ ֆիլմ. հեռուն գտնուող Մամըլթէյնի գիւղէն, տակառաբարձ սայլերով կամ էշով»:

Զօրրորդ տարին կը յայտնի «ջուրը խողովակներով հիւանդանոց բերել»: Ուրիշ բարելիս խնդիրներ ալ կը կատարուին, բայց անօգուտ: Հիւանդներն անդամ լեզու ելած էին եւ կ'աղաղակէին.— աղատեցէք մեզ այս տեղէն:

Պաշտօնական տեղեկագրին համաձայն, 1923 — 1928 ընդունուած 261 հիւանդներէն 157ը մեռած էին:

Բազմաթիւ դիմումներէ վերջ, 1931ի աշնան կ'որոշուի գետին մը գնել եւ բուժարանը կառուցանել օդասուն վայրի մը մէջ:

Այս որոշումն ալ կը դործադրուի նոյն համեմատչախութեամբ եւ յարատեւութեամբ, թէեւ կաթոլիկները քաշուած էին 1931ին:

Կ'արժէ քիչ մը աւելի լայնօրէն խօսիլ այդ մասին, պարզելու համար ձեռնարկին մեծութիւնը եւ խորութիւնը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍ ՄԸ ՄԵԶԻՊԼԻՄՆԵՐՈՒՆ

Վերջին չաբթուան քաղաքական մեծ դէպքը Անգլիոյ երեսփ. ընտրութիւնն էր:

Եթէ հետեւեցաք մամուլին արտայայտութեանց, խոշոր խոշոր խորագիրներով, անչուշտ նկատեցիք որ դուրսը չատ աւելի իրարանցում կը տիրէր քան բուն իսկ Անգլիոյ մէջ:

Կարծեմ Ֆրանսայի չափ բնակչութիւն ունին բրիտանական կղզիները եւ չորս կուսակցութիւն: Այս չորսն ալ չատ դտնելով, ամենայն պաղարիւնութեամբ հրապարակէն քչած են երկուքը:

Ի՞նչ պէտք կայ դլուխ ճաթեցնելու երբ երկուքը բաւական են երկիր մը տիրաբար կառավարելու համար: Անհրաժե՞շտ է այդուբենին բոլոր տառերը օդնութեան կանչել, կառավարութիւն կազմելու կամ տապալելու համար:

Հազիւ քանի մը քիլոմեթր լայնքով ջուր մը կը բաժնէ անգլեւսաքսոն ցամաքամասը բուն Եւրոպայէն: Եւ սակայն ի՞նչ ահագին տարբերու թիւն քաղաքական ըմբռնումներու, բարքերու, չիլերու: Երկու աշխարհներ, այնքան անմատն իրարու: Մենք մանաւանդ, չորս հովերու տարուբեր բազմութիւններ, ո՛րքան սորվելիք բաներ ունինք մէկէն եւ միւսէն:

Ո՞ւրկէ դտնել սակայն այնքան խոհեմութիւն, այնքան քաղաքական հասունութիւն ու հեռատեսութիւն որ կարենանք դատել մեր աչքին առջեւ կատարուած այս պատմական դէպքերը:

Երկու քաղաքական կուսակցութիւններ բաւական կը համարուին բրիտանական կայսրութեան — չորս հարիւր միլիոն — իսկ մեր տարադիր մէկ միլիոնին տասներկուքն ալ չի բաւեր ...

Անշուշտ «յառաջդիմական»ը մենք ենք, եւ ոչ թէ անոնք:

ՍՕՍԻ

ԱՅՍՕՐ, 28 ՓԵՏՐ. վերջին պայմանաժամն է, կատարելու համար տուրքի առաջին առժամեայ վճարումը (մէկ երրորդ): Այնուհետեւ 10 առ հարիւր աւելի պիտի վճարէք:

ՁԻՒՆ ԵՒ ԿԱՐԿՈՒՏ եկաւ Փարիզի մէջ, կիրակի օր, բուռն փոթորիկ մը վերջ: Օդը նորէն պայծառացաւ, բայց կծու ցուրտ մը կը տիրէ ամէն կողմ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան ազգ. խորհուրդը բացառիկ նիստ մը դումարելով, անհրաժեշտ չդտաւ անմիջապէս մասնակցիլ դահլիճին, բայց որոշեց ուժ տալ հաստատապէս: Ցետոյ որոչեց ընտրական օրէնքի բարեփոխում պահանջել: Քննեց նաեւ միջազգային խնդիրներ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապետը առիթ պահովութեան երաչխիք պահանջեց արեւմտեան պետութիւններէն, հետեւեալ յայտարարութեամբ,— «Ես վճռապէս հակառակ եմ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինման, բայց արեւմտեան պետութեանց պարտականութիւնն է պաշտպանել դերման դաշնակցային հանրապետութեան հողը»: Այս առիթ հերքեց այն լուրերը թէ ծանրացած են յարաբերութիւնները արեւմտեան պետութեանց հետ:

ԻՍՐԱՅԻԼ ղէնք եւ ռազմանիւթ խնդրեց Անգլիայէն եւ Մ. Նահանգներէն, բանակը զօրացնելու համար: Երկու կառավարութիւնները պիտի պատասխանեն համախորհուրդ, նախապէս ապահովութիւն պահանջելով որ ղէնքերը միայն պաշտպանողական նպատակներ ունենալու պիտի գործածուին: Իսրայէլի ղէնքերուն մեծ մասը գնուած է Չեխոսլովաքիայէն, արաբեւհրէական պատերազմի ընթացքին: Մ. Նահանգներու Արտաքին Նախարար Ճում դրամատունը անցեալ տարի հարիւր միլիոն տոլար փոխ տուաւ Իսրայէլի, երկրին վերակազմութեան համար:

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ զինեալ ուժերէն անջատուեցաւ նաւատորմը, կազմելով առանձին նախարարութիւն մը, ինչպէս կը ծանուցանէ պաշտօնական զեկոյց մը: Նոր նախարարն է Ծովակալ Իվան Եումանչեւ:— Մոսկուայի «Գրական Թերթ»ին խմբագրապետ նշանակուեցաւ Թատերագիր Կոստանդին Սիմոնով, յաջորդելով Վ. Երմելովի: Այս փոփոխութիւնը հետեւանք է խիստ քննադատութեանց:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ վար դրին ռումանական, հունգարական եւ պուլկարական ստացուածքները, արդելքի տակ առնելով դրամատուններու հետ եղած դործառնութիւնները:

Բանուորական խլրտումներ կը ծաւրուանան

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻ ՎԱՅԵՐ

Տեղական թերթերը վրդովիչ տեղեկութիւն – ներ կը հաղորդեն բանուորական խլրտումներու մասին, որոնք հետզհետէ կը ծանրանան:

Մետաղագործական բանուորներու գործադուլէն վերջ, միւս հաստատութեանց աշխատաւորներն ալ քուէարկութիւններ կը կատարեն: Մասնաւորապէս մտահոդութիւն կը պատճառեն Փարիզի մեթրոյի եւ հանրակառքերու աշխատաւորները, որոնց քուէարկութիւնը պիտի վերջանայ այսօր, երեքշաբթի: Կարդ մը չրջանակներ կը վախնան որ գործադուլ յայտարարուի նոյնիսկ այսօր: Ամէն պարագայի մէջ, անակնկալներ միշտ հաւանական են այս չաբթուան ընթացքին: Եթէ կազի, էլեկտրականութեան եւ փոխադրութեանց բանուորներն ալ աշխատանքը դադրեցնեն, 250.000 նոր բանթողներ աւելցած պիտի ըլլան այն 150.000ին վրայ որ գործադուլ յայտարարած են Փարիզի մէջ:

Ինչպէս կը յիշուի, մետաղագործական բանուորներու գործադուլը սկսաւ Ռընոյէն, անցեալ երեքշաբթի օր, երբ 30—35 հազար բանուորներ դադրեցուցին աշխատանքը: Թերթերը կը գրեն թէ 19.513 բանուորներ թեր քուէարկած էին, 7673 հոդի դէմ: Այս գործադուլը աղանձան մը եղաւ միւս մետաղագործական հաստատութեանց համար: Ոստիկանութիւնը հարկադրուեցաւ միջամտել, պարպելու համար գործարանները: Շար-ժումը կը ծաւալի նաեւ գաւառի մէջ:

★ *Մեթրոյի եւ հանրակառքի սէնտիքաներուն ներկայացուցիչները կը հաւաստեն թէ աշխատաւորներուն 90 առ հարիւրը համաձայն են գործադուլի: Պետական պաշտօնեաներուն մէջ ալ խլրտումներ կը նշմարուին: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ընդհ. քուէարկութեան պիտի ձեռնարկէ, եթէ միւս Միութիւնները համաձայն չըլլան:*

★ *Սէն – Ժէրմէն – Ան Լէյ քաղաքապետը (փարիզեան չրջան), որ տը Կոլի կուսակցութեան կը պատկանի, հրաժարեցաւ չաբաթ օր, երբ քաղաքապետական խորհուրդը երկու միլիոն ֆրանքի վարկ մը քուէարկեց, օդնելու համար Փուասիի բանթողներուն:*

★ *Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը 24 ժամ – ուան գործադուլի հրաւիրեց Մարսէյլի նաւահանգստի բանուորները, խափանելու համար զինամթերքի առաքումը դէպի Հնդկաչին:*

Լա Ռոչէլի քարափի բանուորներէն չորսը վեց օրէն չորս ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան, ամբաստանուած ըլլալով թէ անարդած են այն զինուորները որոնք կը պաշտպանէին չորս բեռնատիները:

Հիւսիսային Ֆրանսայի հիւսուածեղէնի գործարաններուն մէջ ալ խլրտումներ սկսած են:

★ *Միեւնոյն առեն բանակցութիւններ կը կատարուին կառավարութեան հետ, միջին ելք մը դտնելու համար: Առջի օր հրամանադիր մը հրատարակուեցաւ, իրաւարար մարմիններու կազմութեան մասին: Այս մարմիններուն մէջ երեքական ներկայացուցիչներ պիտի ունենան գործատէրերը եւ բանուորները, նախագահութեամբ աշխատանքի նախարարութեան ներկայացուցիչին:*

★ *Կիրակի օր միջադէպ մը պատահեցաւ Միլթիէդոի մէջ (Լիոն), զօր. տը Կոլի հետեւորդ ներուն կողմէ սարքուած ժողովի մը առթիւ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 2—300 համայնավարներ փորձեցին խլել ոստիկանական չղթան ճաչարանի մը առջեւ ուր հաւաքուած էին զօրավարին կուսակիցները: Հարկ եղաւ ապահովութեան պահակներն ալ օդնութեան կանչել: Իրարանցումի պահուն վիրաւորուեցան չորս ոստիկաններ եւ վեց համայնավարներ: Նետուած քարերէն վիրաւորուեցաւ նաեւ համայնավար երեսփոխան մը, Էռոլտի: Երկու յուցարարներ ձերբակալուեցան, բայց յետոյ արձակուեցան, երբ համայնավարները ապատ ձգեցին երեք պատանդներ:*

★ *Ապահովութեան տեսչութիւնը եօթը թոն զէնք եւ ռազմանիւթ երեւան հանեց Պարպաղանի մէջ (Հոթ Կառոն), սպանիացի համայնավարներու մօտ: Զէնքերուն մէջ կային գնդացիրներ եւ ամէն տեսակ հրացաններ առատ ռազմամթերքով: Թերթերը կը գրեն թէ կատարեալ զինարան մըն էր որ կը բաւէր վաչատ մը սպառազինելու: Նոյն աղբիւրին համաձայն չորս թոն զինամթերք պտնուած է ուրիշ ադարակի մը մէջ, դարձեալ Սպանիացիներու քով:*

★ *Զօր. տը Կոլ կը չարունակէ քարոզչական պտոյտներ կատարել դաւառի մէջ, երկու ամիսէ ի վեր: Թերթերը կը գրեն թէ դեռ մէկ ամիս ալ պիտի չարունակէ եւ թէ չատ լաւատես կ'երեւայ: Հիմնուելով դաւառի մէջ կրած տպաւորութեանց վրայ, կը կարծէ թէ իր կազմակերպութիւնը կրնայ 300 աթոռ չահիլ 621ի վրայ, եթէ երեսփ. ընտրութիւններ կատարուին յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

Ո՞Վ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵՑ ՓԵՏՐ. 18Ը

Ցեղկոմի եւ կարմիր բանակի ժամանումով առեղծուած աննպաստ տրամադրութիւնները՝ կը նային սահմանափակուիլ անտարակոյս :

Դժբախտաբար, այդ մասին չէին մտածեր մեր երկրի նոր եւ եկուոր իշխանաւորները: Ընդհակառակն, անոնց մէկ մտահոգութիւնն էր կարծես, փոխորկել ներքին անդորրութիւնը եւ անչպեհ բանալ ժողովրդի եւ իշխանութեան մէջ :

Ցեղկոմը իր անդրանիկ պարտականութիւնը նկատեց չեղեալ յայտարարել Թեկեեմբեր Հին Հըզրանի եւ Հ. Հանրապետական կառավարութեան կողմէն ստորագրուած համաձայնութիւնը:

Դեկտեմբեր 6ին, նորակազմ Չեկան հրապարակ եկաւ, հայ ժողովուրդին մօտէն ծանօթացնելու իր դաժան դէմքը: Հայաստանի իւրաքանչիւր քաղաքացի, այլեւս թեկնածու էր Չեկայի մշտական հիւրընկալութեան :

Քինուորական հսկողութիւն հաստատուեցաւ պետական եւ հանրային հաստատութիւններու առջեւ, փողոցներու անկիւնները եւ կարեւոր հրապարակներու վրայ: Թեթեւ եւ ծանր զինուցիրներու ցուցադրութիւնը, այսպէս քիչ մը ամէն կէ – տին վրայ անհրաժեշտութիւն հաստատուեցաւ, պրկելու խաղաղութեան եւ հանգստի կարօտ ջիղերը :

Թող այս մասին խօսին ուրիշները, ամէնէն առաջ Ճ. Ֆալաղնունին՝ հեղինակը 'Խաղնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս» գրքոյկին :

— « Երկուուկէս ասր (առաջրս շրջանում, մինչեւ Փետրուարեան ապստամբութիւնը) կառավարեցին երկիրը բոլշեւիկները:

Լաւատեսներ յոյսերը չարդարացան : Այն օգնութիւնը — տեղատական ու տնտեսական — որ սպասում էինք Ռուսաստանից, չստացուեց : Ապա՝ հաստատուեց մի ռեժիմ, որին չի կարելի տալ ուրիշ անուն, քան սանձարձակ եւ վայրագ բռնութիւն: (Ց. Քալաղնունի, «Դաշնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս» էջ 46) :

Ինչո՞վ արտայայտուեցան այս «սանձարձակ եւ վայրագ բռնութիւնները», լսենք այս անգամ, բոլշեւիկ պատմաբան Բորեանը .—

— « Ցեղկոմը, ձեռնարկեց անխնայ եւ վճռական բռնագրաւումներուն ու պետականացումներուն, առանց խտրութեան եւ առանց դասակարգային սկզբունքի, առանց հաշուի առնելու գիւղացիութեան ընդհանուր տնտեսական դրութիւնը եւ նրա հոգեբանական վիճակը :

« ... Անկարգ կերպով գրաւում ու պետականացուում էր ամէն ինչ ,գինուորական հագուստներ, արհեստաւորների գործիքներ, մասնաւոր եւ ամէն տեսակի բրնձի աղօրիներ, անխտիր բոլոր ջրաղացները, սափրիչի գործիքներ, մեղուի փեթակներ, սպիտակեղէն, հագուստ, խաղաթղթերի տան կահ– կարասիներ, առանց նկատի ունենալու նրանց դասակարգային վիճակը , եւայլն ... : (Բորեանի այս տողերը առնուած են Ս. Վրացեանի «Հայաստանը Բոլշեւիկեան Մուրճի եւ Թրխկան սալի միջեւ» գրքէն) :

Գործնական կեանքին մէջ կատարուած այս արարքներուն, բոլորովին ներդաշնակ եղանակով կը կատարուէր նաեւ դրաւոր եւ բանաւոր քարոզութիւնը :

— « *Կոմունիստ» պաշտօնաթերթը՝ չարունակ դրում էր ջարդարար յօդուածներ: Ցեղափոխութեան յաղթանակը — ասում էր — ապահովուած չէ Հայաստանում, որովհետեւ այստեղ չէ եղել խաղաթղթական պատերազմ: Կռիւ է հարկաւոր , որպէսզի իսկապէս բնակչիչ լինին հակայեղափոխական տարրերը, կռիւ է հարկաւոր , որպէսզի խորանայ բանուորա – գիւղացիական դասակար – գային դիտակցութիւնը: Ցեղափոխական պրոլե – տարիատը պիտի թափէ իր ձեռքով բուրժուազիի արիւնը, որպէսզի անանցանելի վիհ բաց անի իր եւ նրա միջեւ»:*

Ֆալաղնունին, որ այնքան յստակ դծերով կը ներկայացնէ տիրող այս հոգեբանութիւնը, դարձեալ ինքն է որ կը դատապարտէ խստութեամբ :

Մանաւանդ՝ որ օրուան իշխանութեան դէմ « հակադիր ուժեր հակառակ հոսանքներ, դաւադրող տարրեր չկային ասպարիզում »:

Տարբեր բացատրութեամբ այս միեւնոյն հաստատումը չէ՞ որ կ'արտայայտուի Ս. Լուկաչինի հետեւեալ տողերուն մէջ.

— « *Իշխող դասակարգերի բուրժուական – ազգայնական իդէոլոգիայի ազդեցութիւնն աշխատաւոր մասսաների մտքերի վրայ հազուագէպ է ընդհատուած եղել այլուր այնքան կտրուկ եւ վճռականօրէն, ինչպէս այն ժամանակ Հայաստա – նում»: («Խ. Հայաստան» հինգ տարի, 1920 — 1925) :*

« *Հակադիր ուժեր» գոյութիւն չունէին եւ ոչ ալ «դաւադիրներ», կը հաստատէ դիտակցաբար եւ ամմուկով բոլշեւիկեան դիրքերը անցած Ց. Քալաղնունին: Հայաստանի մէջ, հայ աշխատաւոր զանգուածի մտքերու վրայէն «կտրուկ եւ վճռականօրէն» անհետացեր է Հայ «բուրժուա – ազգայնական » գաղափարաբանական ամէն ազդեցութիւն, կը վկայէ խորհրդահայ ամենահեղինակաւոր դէմքերէն՝ Ս. Լուկաչին:*

Ձենք ծանրանար այլեւս արտաքին քաղաքական պատճառներու վրայ, որոնք ոչ նուազ վար – կաբեկեցին օրուան Տօն – Քիշոտները :

Այս քանի մը թռուցիկ փաստերը արդէն բաւական են հաստատելու օրուան վարիչներու ոճրային արարքները:

Եթէ ի վերջոյ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը, երկուուկէս ամիս վերջ, օր մը, իր դէմ դառաւ Հայաստանի բովանդակ ժողովուրդը, առանց դա – ւանանքի, կրօնքի եւ սեռի խտրութեան, ինքն էր, միայն եւ բացառաբար ինք բուն հեղինակն ու պատասխանատուն :

« Փետրուարեան ապստամբութիւնը , բոլշեւիկների գործն էր ամբողջովին, բնական հետեւանք նրանց բռնութիւնների ...»:

« Դաշնակցութիւնը ոչ միայն չի կազմակերպել, ոչ միայն չի ցանկացել, այլեւ հակառակ է եղել ապստամբութեան»: (Ընդգծումները իմս են. — Ց. Քալաղնունի, «Դաշնակցութիւնը Անելիք չունի այլեւս») :

Այս իրողութիւններուն հակառակ, եթէ մեր անպարկեշտ եւ անուղղայ հակառակորդները կ'ուզեն Փետրուարեան ժողովրդական պոռթկումին

Նոր սերունդին ձայները

ՄԱՐՍԼԻԼ.— Սիրելի «Ճառաջ»: Առենէ մը ի վեր, սիւնակներուդ մէջ, զանազան առաջարկներ եւ խորհրդածութիւններ կ'ըլլան նոր սերունդի փրկութեան համար: Մանաւորապէս վահէի հըբաւէրը երիտասարդներուն, մղեց զիս դրի առնել մտածումներս՝ այս կենսական հարցի մասին:

Մեր նկատի է «ինչպէ՞ս փրկել նոր սերունդ»ը: Բայց թոյլ տուէք յուզել ուրիշ հարց մը որ ոչ նուազ մտահոգութիւն կը պատճառէ,— Հին սե – րունդին ուծացման պատկերը:

Իաւական մեծ թիւ մը կը կազմեն, անոնք որ, ծնած ու հասակ նետած ըլլալով հանդերձ մայրենի հողին վրայ, հեռու կը մնան հայ ըրջանակներէ կամ հաւաքոյթներէ: Ոչ հայկական մամուլով կը հետաքրքրուին, եւ ոչ ալ հայկական կեանքով : Դարձեր են կորսուած Հայեր, կեղծ Ֆրանսացի – ներ կամ Անգլիացիներ եւ տեսակ մը անապարծութիւն կը զգան խօսակցութեան մէջ գործածելով ընթացիկ ասութիւններ .— «mais oui, mais non, si, si» եւայլն: Կ'ուզեն իրենքզիրենք ցուցնել «mo – derne» ու իրենց պզտիկները կը կնքեն Patrik, Tony, Alain եւայլն անուններով, եւ կը հպարտանան երբ Patrikը existentialiste է, Tonyն նեղ եւ կարճ տա – փատ ունի (à la mode), եւ Alainը Tangoի կամ sambaի բոլոր դաղտնիքներուն ծանօթ է, Ա.էն մինչեւ Ֆ.:

Դժուար է խօսիլ այսպիսիներու փրկութեան մասին, երբ իրենց ծնողները չեն կատարեր իրենց ազգային պարտականութիւնը, երբ նաեւ զիրենք փրկելու կարելիութիւնը չկայ, երբ դադրած են հայ ընտանիք ըլլալէ:

Ծնողներ կան որոնք իրենց զաւակներուն կ'արգիլեն իրենց ներկայութեան գործածել օտար լեզու: Եւ կան արգահատելի խիղճեր որոնք այսպիսիներ կ'անուանեն յետամնաց:

Գալով բուն հարցին, մատաղ սերունդը հայ պահելու ըրջանն է մանկութիւնը: Անհրաժեշտ է օրինակելի ճիգով մը իւրաքանչիւր հայաշատ արուարձանի մէջ հիմնել մանկապարտէզ եւ նախակրթարաններ, ուր սերունդը ստանայ զուտ հայեցի դաստիարակութիւն մը , տեղական լեզուին հետ:

Եօթը տարեկանէն սկսեալ փոքրիկը կ'ապրի հարազատ եւ սկաուտական ըրջանակի մը մէջ, կը սորվի իր մայրենի լեզուն, պատմութիւնը, կ'իւրացնէ ազգ. ոգին եւ կը դառնայ ընտիր նկարագրով օժտուած աղնիւ ու պատուաբեր քաղաքացի մը:

Այս առթիւ պատմեմ դէպք մը որ խոր տպաւորութիւն ձգած է մանկութեանս ըրջանին: Դեռ «գայլուկ» էի: Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ողիմպիականին (եթէ չեմ սխալիր 1932ին), բարձրա – հասակ եւ չափահաս մարդ մը միացաւ մեզի, երբ «գայլուկ»ներ եւ սկաուտներ, կը պատրաստուէինք դրօշի արարողութեան, սիւնի մը շուրջ: Երբ մեր եռագոյնը յամրօրէն կը բարձրանար, այս ծերունին բարեւի կեցաւ այնպիսի պատկառանքով մը որ թրթռացուց ամէնուս սրտերը: Այդ մարդը մեր ընդհ. պետը՝ հանգուցեալ եղբայր Գրիգոր Ցակոբեանն էր:

Ամէնէն զօրեղ եւ տեւական զգացումները հանդէպ մեր սրբութիւններուն՝ կը ստացուին մանկութեան եւ պատանութեան ըրջանին : Նոյնը ազգ. ոգիի մշակման համար: Ընկեր մը որ փոքր տարիքին դժբախտութիւնն ունեցած էր կորսնցնելու իր հայրն ու մայրը, մտնելով սկաուտական շարքերը — որուն մաս կը կազմէ մինչեւ այսօր ալ — եղած է պատուական Հայ մը: Եւ վստահ եմ որ ապագային պիտի կազմէ տիպար ընտանեկան բոյն մը, իր զաւակներուն տալով ազգային ա – ռողջ դաստիարակութիւն մը :

Երբ պատանին թեւակոխէ երիտասարդութեան ըրջանը, երբ ունի ազգային ուժեղ դիտակցութիւն, կը կարդայ եւ կը ղրէ իր մայրենի լեզուն, սորված է հայ երգն ու պարը, կը սիրէ իր հայրենիքը եւ իր ժողովուրդը, հերոսներն ու ազգ. բոլոր սրբութիւնները, այլեւս վախ չկայ որ կորսուի : Ան պիտի տէր կանգնիլ իր ազգ. իրա – ւունքներուն, դատին, եւ գուրգուրանքով պահպանել մայրենի լեզուն եւ մշակոյթը: Անշուշտ ա – ւելի կը յառաջդիմէ, երբ ուժ կուտայ ինքնազարգացման, դասախօսութիւններ կ'ընէ, կը մասնակցի վիճաբանական հաւաքոյթներու եւ վառ կը պահէ հայկական բոյնը: Ի հարկին կրնայ չա – րունակել սկաուտական կեանքը ու դառնալ, իր կարգին, ղեկավար մը եւ կամ մասնակցիլ մարզական միութեան մը :

Այս հսկայ աշխատանքին հիմնական դերը վերապահուած է ծնողքին: Բայց հայկական կազմակերպութիւններն ալ ունին պարտականութիւններ ,— հսկել կրթական գործին, կազմել ուսումնական խորհուրդներ եւ կրթական ծրագիր, ուժեղացնել սկաուտական շարժումը, ընդհանրապէս լսարանական դրութիւնը, եւ ինչո՞ւ չէ, մտածել երկրորդական վարժարանի մը հաստատման մասին:

Կ'ընդունիմ թէ այս հսկայական գործը հայկական դատի հետապնդման չափ դժուարին է , բայց կարելի է մասամբ իրականացնել՝ զոհողութեան ոգիով եւ կամքի ուժով :

Ահա այսպէսով է որ կրնանք ունենալ բանի – մաց, առողջ, չարքաշ, կարգապահ, պատուաբեր, ու ազգասէր սերունդ մը որ գիտէ բարձր պահել հայեցի առաքինութիւններն ու հայկական դրօշը:

ԺԻՐԱՑՐ ՈՍԿԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է՝ ԽՕՍՈՒՄ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐՈՒ տան մէջ, վերջերս տեղի ունեցաւ «Աւանդարդ»ի (Կոմխոտական օրաթերթ) խմբագրութեան կողմէ կազմակերպուած՝ «երիտասարդական կիրակի» երեկոն: (Այսպիսի հանդիսներ կը սարքուին յաճախ, մայրաքաղաքի երիտասարդները տեղեակ պահելու համար արդիւնաբերութեան, գիւղատնտեսութեան եւ մշակոյթի վերաբերող խնդիրներուն) : Կոլխոզնիկեանի, կոմերիտական եւ աշխատանքի հերոս՝ Մարիամ Մարտիրոսեանը, որ առաջարկուած է Գերագոյն Խորհրդի պատգամաւոր (գիտուհի !), պատմեց իր անցած ուղին: Թէ ինչ միջոցներով կրցաւ բարձր բերքի հասնիլ: Ցետոյ երիտասարդ դրող՝ Անահիտ Շեկոյեան Սովետական հերոս Օլեգ Կաշեւիլու մօրընուիրուած իր նորավէպէն հատուածներ կարդաց: Երգահան Արմօ Բաբաջանեանը դաշնամուրի վրայ նուագեց՝ Զայկովսկիէ, Ալ. Ցարութիւնեանէ եւ իր ստեղծագործութիւններէն : Պետական համալսարանի դիտութեանց մասին խօսեցաւ Արչակ Դուրգարեան: Թատերական ուսումնարանի ուսանողուհի Դիտան արտասանեց՝ Մ. Կորքիի «Աղջիկն ու Մահը» բանաստեղծութիւնը: Ամէնէն վերջ տեղի ունեցան մարմնամարզական խաղեր :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ հիւսուածեղէնի գործարանի բանուորներու ժողովին մէջ Ս. Մ. Ռ. Մ. Գերագոյն Խորհուրդի «դեպուտատ» առաջարկուած գործարանի ստախանովական բանուորուհի Լիլիա–

որ ապագային պիտի կազմէ տիպար ընտանեկան բոյն մը, իր զաւակներուն տալով ազգային ա – ռողջ դաստիարակութիւն մը :

Երբ պատանին թեւակոխէ երիտասարդութեան ըրջանը, երբ ունի ազգային ուժեղ դիտակցութիւն, կը կարդայ եւ կը ղրէ իր մայրենի լեզուն, սորված է հայ երգն ու պարը, կը սիրէ իր հայրենիքը եւ իր ժողովուրդը, հերոսներն ու ազգ. բոլոր սրբութիւնները, այլեւս վախ չկայ որ կորսուի : Ան պիտի տէր կանգնիլ իր ազգ. իրա – ւունքներուն, դատին, եւ գուրգուրանքով պահպանել մայրենի լեզուն եւ մշակոյթը: Անշուշտ ա – ւելի կը յառաջդիմէ, երբ ուժ կուտայ ինքնազարգացման, դասախօսութիւններ կ'ընէ, կը մասնակցի վիճաբանական հաւաքոյթներու եւ վառ կը պահէ հայկական բոյնը: Ի հարկին կրնայ չա – րունակել սկաուտական կեանքը ու դառնալ, իր կարգին, ղեկավար մը եւ կամ մասնակցիլ մարզական միութեան մը :

Այս հսկայ աշխատանքին հիմնական դերը վերապահուած է ծնողքին: Բայց հայկական կազմակերպութիւններն ալ ունին պարտականութիւններ ,— հսկել կրթական գործին, կազմել ուսումնական խորհուրդներ եւ կրթական ծրագիր, ուժեղացնել սկաուտական շարժումը, ընդհանրապէս լսարանական դրութիւնը, եւ ինչո՞ւ չէ, մտածել երկրորդական վարժարանի մը հաստատման մասին:

Կ'ընդունիմ թէ այս հսկայական գործը հայկական դատի հետապնդման չափ դժուարին է , բայց կարելի է մասամբ իրականացնել՝ զոհողութեան ոգիով եւ կամքի ուժով :

Ահա այսպէսով է որ կրնանք ունենալ բանի – մաց, առողջ, չարքաշ, կարգապահ, պատուաբեր, ու ազգասէր սերունդ մը որ գիտէ բարձր պահել հայեցի առաքինութիւններն ու հայկական դրօշը:

ԺԻՐԱՑՐ ՈՍԿԵԱՆ

ԵՐԵՒԱՆՆ Է՝ ԽՕՍՈՒՄ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐՈՒ տան մէջ, վերջերս տեղի ունեցաւ «Աւանդարդ»ի (Կոմխոտական օրաթերթ) խմբագրութեան կողմէ կազմակերպուած՝ «երիտասարդական կիրակի» երեկոն: (Այսպիսի հանդիսներ կը սարքուին յաճախ, մայրաքաղաքի երիտասարդները տեղեակ պահելու համար արդիւնաբերութեան, գիւղատնտեսութեան եւ մշակոյթի վերաբերող խնդիրներուն) : Կոլխոզնիկեանի, կոմերիտական եւ աշխատանքի հերոս՝ Մարիամ Մարտիրոսեանը, որ առաջարկուած է Գերագոյն Խորհրդի պատգամաւոր (գիտուհի !), պատմեց իր անցած ուղին: Թէ ինչ միջոցներով կրցաւ բարձր բերքի հասնիլ: Ցետոյ երիտասարդ դրող՝ Անահիտ Շեկոյեան Սովետական հերոս Օլեգ Կաշեւիլու մօրընուիրուած իր նորավէպէն հատուածներ կարդաց: Երգահան Արմօ Բաբաջանեանը դաշնամուրի վրայ նուագեց՝ Զայկովսկիէ, Ալ. Ցարութիւնեանէ եւ իր ստեղծագործութիւններէն : Պետական համալսարանի դիտութեանց մասին խօսեցաւ Արչակ Դուրգարեան: Թատերական ուսումնարանի ուսանողուհի Դիտան արտասանեց՝ Մ. Կորքիի «Աղջիկն ու Մահը» բանաստեղծութիւնը: Ամէնէն վերջ տեղի ունեցան մարմնամարզական խաղեր :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ հիւսուածեղէնի գործարանի բանուորներու ժողովին մէջ Ս. Մ. Ռ. Մ. Գերագոյն Խորհուրդի «դեպուտատ» առաջարկուած գործարանի ստախանովական բանուորուհի Լիլիա–

տալ տարբեր բովանդակութիւն, մասնաւորաբար վարկաբեկելու համար Դաշնակցութիւնը, զուր են իրենց բոլոր ճիգերը :

Փետրուար 18ը մեր նորագոյն պատմութեան ամենամեծագոյն դիմադրութիւնն է, ուղղուած , ամենադաժան իրաւակարգի մը դէմ: Դաշնակցութիւնը հոս էր այո, պայքարի առաջաւոր դիրքերու մէջ, բռնութեան դէմ ոտքի ելլող ազատատենչ հայութեան կողքին :

Ս. ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Ց. Գ.— Ծանօթ թերթուկը, դեռ այս չարքը չաւարտած, նորէն հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով, Հիթլէրի հետ կը կապէ իմ անունս: Ինչպէս միշտ, երբեք պիտի չորակեմ դիրքերը՝ իրենց իրական անուններով, արդահատելով իրենց ոգբալի վիճակին: Երկու հարցում միայն.—

Ա.— Ո՞վ էր որ 1939ի Օգոստոս 23ին դաշնադիր կնքեց Հիթլէրի հետ, աջակցելով Ֆրանսայի պարտութեան :

Բ.— Ուր էին եւ ի՞նչ կ'ընէին 1939 Սեպտեմբերէն մինչեւ 1941 Յունիս 22, Ֆրանսայի ամէնէն տագնապալի օրերուն, Փարիզ նստած «Սովետ» Հայաստանասէր» մեր օրուան «հերոս»ները:

Երբ այս հարցումներուն պատասխանեն, ուրիշներ ալ պիտի ուղղեմ, իրենց յիշողութիւնը թարմացնելու համար :

Մ.Տ.Փ.

Ինչո՞ւ չեն գործադրեր

(ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹ ՄԸ ԱՆԳԱՄ ԿԸ ԳԱՆԳԱՏԻ)

Պոլսոյ *Սօն Սաաթ* լրագիրը կը գրէ (15 Փե – տրուար).—

— Պաշտօնաթերթը 4 Յունիս 1949ին հրատարակեց Համայնքներու վերաբերեալ վաղբֆներու օրէնքը, որով հանրապետական կալուածները պիտի մատակարարուին այդ համայնքներուն կողմէ ընտրուած անհատներու կամ մարմիններու կողմէ:

Այդ թուականէն ի վեր ութ ամիս անցաւ, բայց օրէնքը չի գործադրուիր տակաւ կերպով: Իսկ Իսթանպուլի եւ Պէյօղլուի մէջ, Յոյներու, Հայերու եւ Հրեաներու պատկանող 114 վաղբֆներ կան, որոնք պէտք է մատակարարուին այլեւս վերոյիշեալ օրէնքին համաձայն:Ասոնցմէ 86ը կը մատակարարուին Խաղ. մարմիններուն, 21ը թէք միութիւններուն կողմէ, հինգը աւանդաբար, իսկ երկուքը փոխանորդարար: Դեռ չենք հաշուեր Գատարգիւղի եւ Կղզիներու վաղբֆները, որոնցմով այդ կալուածներուն ընդհ. թիւը 150ի կը յանգի:

Ասոնց մէջ խառնիխուռն գործեր կան, թէք միութիւններու անճարակութեան եւ անարժանութեան հետեւանքով մատակարարութիւնը շատ դէշ վիճակի մը հասած է, ոչ հաչիւ կայ, ոչ տոմար: Իբր օրինակ կրնանք յիշել Պէյօղլուի Սուրբ Յակոբի վաղֆը, որ Հայ կաթոլիկ համայնքին կը պատկանի. եւ այս վիճակին մատնուած բազմաթիւ կալուածներ կան տակաւին: Այդ վաղֆը տարիներէ ի վեր տեւող անվարչադիտութեան հետեւանքով, այնքան յոռի կացութեան մը մատնուած է որ Սուրբ Յակոբի հիւանդանոցն անդամ վակուելու վտանգին տակն է:

Այսպիսի վաղբֆներ ունեցող համայնքները չափազանց ուրախացան, երբ նոր օրէնքը հրատարակուեցաւ: Անմիջապէս գործի լծուեցան եւ կառավարութեան դիմելով, ըստ օրինի ընտրեցին իրենց նոր մատակարար մարմինները եւ պատկան իշխանութեան դիմելով պահանջեցին որ կալուածներու մատակարարութիւնը իրենց յանձնուի եւ

չեւա Եւղակիան (ռուս), որ քանի մը անդամ պարգեւատրուած է: Լիխաչեւա առաջինն է, որ կը վարչէ հիւսուածեղէնի չորս մեքենաներ եւ ծրարագիրը կը գործադրէ մօտ 150 առ հարիւր համեմատութեամբ:

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԻ 32րդ տարեդարձին առթիւ, Երեւանի Պիոներները (պատանի կոմունիստ) ու դպրոցականները հանդիսում ունեցան Ղ. Մութեան հերոս հազարապետ (մայոր) Ցուվհաննէսեանի հետ: Վերջերս դրուագները պատմեց կարմիր բանակի կեանքէն, եւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի օրերէն: Ըսաւ թէ «պատերազմի ընթացքին ռազմաճակատի մօտ եղած դպրոցականներն ու պիոներները մեծ օգնութիւն ցոյց կուտային զօրամասերուն: Շատերը ինկան հայրենական մեծ պատերազմին մէջ, շատերն ալ արժանացան հերոսի կոչումին: Պիոներները խօսք առնելով, պատուհակութիւն յայտնեցին Մեծ Առաջնորդ Ստալինին եւ կարմիր բանակին, որ դիրենք փրկեցին ֆաշական բնաջնջումէն:

Ղ. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԵԻԱՆ

Սեւանը ծիծղուն, վեհ լեռների մէջ,
Իմ Հայաստանի աչքը կապուտակ,
Նրա ժպիտը լոյսերն են աշխէջ
Մեր փողոցներում, տանիքների տակ:

Մանկան աչքերից լոյսերն այդ պայծառ
Զոյգ լարերով են առնում շող – ժպիտ,
Որոնց աւում է բիլ Սեւանը մայր
Հայրենի զնգուն ջրերով վճիտ:

Իսկ ես, հայրենի՛ք, կապուած եմ քեզ հետ
Կեանքիս թելերով, շողերով հազար,
Ու պիտի վառուիմ այդ լոյսերի պէս
Քո նոր խնդութեան, գալիքի համար:

ԱՂՈՒԱՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

սակայն կուսակալութեան, ապահովութեան տեսչութեան եւիվզաֆի վարչութեանկողմէհետեւեալ պատասխանը ստացան.— Զենք կրնար գործադրել այդ օրէնքը: Յորչափ մեզի հրահանգ ենկած չէ:

Մինչդեռ օրէնքին երրորդ յօդուածը բացորոշապէս կ'ըսէ.— Այս օրէնքը գործադրելի է իր հրատարակութեան թուականէն սկսեալ:

Երբ այսքան բացորոշ տրամադրութիւն մը կայ, չենք կրնար բացատրել թէ ութ ամիսէ ի վեր օրէնքը ինչո՞ւ չի գործադրուիր, եւ տեղի կուտայ այսքան բողոքներու եւ դիմումներու:

Եթէ օրէնքին գործադրութեան համար պէտք կար հրահանգ կանոնադրի մը, ինչո՞ւ մինչեւ հիմա չպատրաստուեցաւ այդ հրահանգը եւ չդրը – կուեցաւ: Ինչո՞ւ այս ուղղութեամբ չտրուեցան անհրաժեշտ հրամանները:

Այս ձգձգումին հետեւանքով, ամիսներէ ի վեր հանրապատական կալուածները բարձի թողի կը մնան, եւ չեն յանձնուիր օրինապէս ընտրուած մատակարար մարմիններուն եւ ասոր անոր ձեռքը կը մնան, շատ մը վնասներու դուռ բանալով:

Օրէնքին ուրիշ մէկ յօդուածն ալ դժուարացութեան կը մատնէ վաղբֆներու տեսչութիւնը, որ ձրիաբար պէտք է հակակշռէ կալուածներու արժէքը: Այս կերպով չարժման մէջ պիտի դնէ բազմաթիւ քննիչներ, երկու հարիւրի չափ վաղբֆներ քննելու եւ փոխարէն տասնոց չտանելու համար: Որքան լաւ պիտի ըլլար եթէ օրէնքը չիներողները ջնջէին հարիւրին հինգի դրութիւնը, որ նոր բեռ մը կ'աւելցնէ իվզաֆի ծանրաբեռնուած պիւտճէին վրայ:

Բուն խնդիրը այս չէ սակայն: Օրէնքը ամիսներէ ի վեր չի գործադրուիր: Եւ գիտէ՞ք ինչու ... Որովհետեւ հրահանգ եկած չէ տակաւին ...:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ ՓԱՐԻԶ գալու արտօնութիւն ստացան հետեւեալ խորհրդային քաղաքացիները, — Նիկոլա Տիխոնով՝ գրագէտ, Սերգէյ Գերասիմով՝ չարժանկարի տնօրէն եւ Ալեքսանդր Նեմեսյանով՝ Մոսկուայի համալսարանին նախագահը: Պիտի մասնակցին խաղաղութեան կուսակիցներու համագումարին:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կիրակի 19 Փետրուարին Հայ Մարզականին (U .S. A.) Ա. խումբին ախոյեանական promotion Lyonnaise 14րդ match retoursը, տեղի ունեցաւ, Voironի բարձրադոյն խումբին դէմ, մեր դաշտին վրայ: Բացումը կատարեցին մեր աչխոյժ պատանիները Crestի դէմ, 8րդ ախոյենական, եւ չահեցան 7—2, չախչախիչ պարտութեան մը մատնելով հակառակորդը:

Դաշտը եղերող հանդիսականները «կեցցէ»ներով եւ ծափերով ողջունեցին՝ մեր տղոց նչանակէտերը: Ժամը 3.15ին դաշտ մտան U. S. A.ի եւ Voironի բարձրադոյն խումբերը: Մեր հակառակորդը, division d'honneur, շատ մը խումբեր պարտութեան մատնած է, ինչպէս եւ մերինները, երբ Վուառոն այցելած էին: Ծանօթ բողոքներուն հետեւանքով մեր կորսնցուցած 12 կէտերը, խումբին կարեւոր ուժերուն — վիրաւորուած կամ առժամեայ բացակայ — պակասը տագնապալի կը դարձնէին մեր խումբին կացութիւնը: Եթէ մրցումը կորսնցնէինք հինգ տարուան թափուած չանքերը եւ տղոց չարչարանքը պարապը պիտի երթային եւ պիտի իջնէինք բարձրադոյն դասարանէն Ա. serieի: Ուրեմն ճակատագրական մրցումն էր որ տեղի կ'ունենար ու մեր քաջարի տղաքը իրաւամբ պայքարեցան, հիացում եւ յարգանք պարտադրելով բազմութեան, Հայ թէ տեղացի:

Այսպէս Ա. կիսախաղին մեր տղոցը աչխոյժը անպերազանցելի էր, եւ մօտաւորապէս 20 վայրկեան մերոնք տիրապետեցին խաղին: Ա. կիսախաղը վերջացաւ հաւասար: Շունչ առնինք:— Բ. կիսախաղին հակառակորդը մեզ սեղմել սկսաւ, «honneure»ի յատուկ ռազմավարութեամբ: Պահ մը նորէն յուսահատեցանք: Պոռչտուքներն ու խժալուր աղմուկը կը ջղայնացնեն մարզիկները: Հակառակորդը, 39րդ վայրկեանին, յաջողեցաւ կէտ մը նչանակել, դաշտի հանդիսականներուն դոռում – դոչումին մէջ եւ պահ մը չչմեցան մեր տղաքը: Նոյնիսկ խումբին promotion ապահճանը վտանգի տակ էր: Օդնութեան հասաւ ազգային նախանձախնդրութիւնը եւ Ոսկին փրկեց կացութիւնը եւ մէկ կէտով մրցումը հաւասարեցուց: Խաղը վերջացաւ 1—1:

Այժմ ընդհ. դասաւորման մէջ Voiron մէկ դաս բարձր է մենէ, իսկ մենք կը պահենք փուլին 8րդ տեղը: Մեզմէ վար, առ այժմ կան երկու խումբեր: Նիչօնս եւ Լառայնը որոնք իյնալու դատապարտուած են, Դեռ 3 — 4 մրցում – ներ կան, երկուքը «երթ», երկուքը «դարձ»:

Այս կիրակի Փետրուար 26ին մեր դաշտին վրայ, տեղի կ'ունենայ Կրընոպլի խումբին մրցումը Նիւռպիս: Ուժ եւ կարողութիւն կը մաղթենք մեր մարզիկներուն:— Թղթակից

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՁԱՐՄԱՆԱՉԱՆՔ, օրագրութիւն դէպքերու եւ դէմքերու չուրջ: Զուարթամտօրէն գրի առաւ Մ. Գ. Ֆերահեան: Գին 1.50 տոլար: Տպ. «Հայրենիք», Պոսթըն, 1949:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ

Գ.

Նրա զաւակների մէջ անդրանիկը աղջիկ էր, — Գայիանէն, իսկ տղաներից մէկը, Յովսէփը, մի թոյլ եւ խեղճ երեխայ էր, մնում էր երբորդը, Շահնազարը, բայց նա դեռ շատ էր փոքր:

Ինքը, Մելիք – Հիւսէյինը, զգում էր մահ – ուան անկողնի մէջ թէ որքան ծանր դրութեան մէջ է թողնում Վարանդան:

Այդ պատճառով նա յանձնեց իր կնոջը, Աննա խաթունին, վառ պահել մելիքական օճախը մինչեւ որ երեխաները կը հասնեն: Ամէնից շատ նա խօսում էր Գայիանէի մասին, որին շատ էր սի – րում: Նա պատուիրեց որ լաւ պահեն իր Գայիանէին, թոյլ չտան որ նա մաշուի իր հօր մահուան պատճառով: Եւ իրրեւ լաւ միջոց, առաջարկեց անտես չանել Խաչէնի Մելիքի ցանկութիւնը: Վաղուց Վարանդայի եւ Խաչէնի մէջ տեղի ունէր խնամախօսութեան նման մի բան, բայց Մելիք Հիւսէյինը առանձին ուշադրութիւն չէր դարձնում այդ միջնորդութիւնների, թախանձանքների վրայ, նա դեռ ուզում էր սպասել, ուզում էր տեսնել թէ ինչպիսի տղամարդ կը դառնայ Զալալը: Նա կամենում էր իր սիրելի աղջիկը տալ մի այնպիսի տղամարդի, որ ամէն կողմից արժանի լինի այդ հրեշտակին եւ այն տանը, ուր նա էր մեծացել:

Այժմ մեռնողի առաջ կար մի այլ մեծ հարց:

Վարանդան առժամանակ որը ու անտէր էր մնում, մինչդեռ կար ահագին գործ — Թուրքաց լուծը: Ընդհարումը սպասում էր ամէն տարի: Ի՞նչ վախճան կ'ունենար նա — Աստուած միայն գիտէր: Բայց Վարանդան եթէ չկարողանար այդ գործի մէջ մեծ դեր կատարել, գոնէ չպիտի ետ մնար իր հարեւան երկիրներից, դա Մելիք – Հիւսէյինի հաստատ յանկութիւնն էր:

Պէտք էր, ուրեմն, ուժ տալ նրան, եւ այդ պատճառով պէտք էր նրան կապել հարեւան մելիքութիւնների հետ: Հարաւի կողմից Վարանդան արդէն կապուած էր Դիզակի հետ, Դիզակի Մելիքի քոյրը Մելիք Հիւսէյինի կինն էր: Հիւսէյինի միւս Վարանդան Խաչէնի սահմանակիցն էր, պէտք էր կապ հաստատել Խաչէնի Մելիքի հետ: Եւ ահա այդ կապը պիտի լինէր Գայիանէն՝ դառնալով Խաչէնի հարս:

Երկար ժամանակ Մելիք – Հիւսէյինը քննել ու կշռել էր այդ հանգամանքը եւ հասաւ այն եզրակացութեան, որ իր հայրական սիրտը Գայիանէի ապագայ բախտի դէմ որեւէ յանցանք չէր գործում ընդունելով որ Խաչէնցի երիտասարդը դառնայ իր տան փեսան: Գայիանէն անկասկած արժանի էր աւելի լաւ փեսայի, բայց շատ խրատապահանջ լինել այսպիսի հանգամանքներում՝ անկարելի էր, հարկաւոր էր եւ քիչ զոհողութիւն: Չէ՞ որ Վարանդան իրաւունք ունէր սպասելու, որ իր աղջիկը իր սեփական բախտից մի մասը զոհէ իր հայրենիքի օգտին:

Մելիքը այդ բոլոր մտքերը յայտնեց իր կնոջը, հասկացրեց, որ ինքը միայն այդքանն է կարողանում գտնել իր երկրի եւ իր տան երջանկութեան համար: Վերջը աւելցրեց.

— Բայց ինչ որ էլ լինի, սովորեցրու ամէն – քին չմոռանալ մեր օճախը: Ամէն ինչ Աստուծոյ կամքովն է կատարւում, բայց Աստուծոյ կամքն է եւ այն, որ չպէտք է քնել, չպէտք է խեղճ մնալ: Լաւ մահը վատ կեանքից սիրուն է, արդար, բայց խիստ ու անողոք պէտք է լինել,, ապրել ժողովուրդի հետ եւ ժողովուրդի համար:

Մի քանի օրից յետոյ այդ կրակոտ, յանդուգն իշխողը գնում էր դերեզման:

Դա առաջին հարուածն էր, որին իսկոյն հետեւեց երկրորդը, նոյնպէս սարսափելի: Սարը – Մուսթաֆա փաչան ազատ չունչ քաշեց:

Այլեւս հարկաւոր չէր Վարանդայի վերաբերմամբ հետեւիլ կեղծաւոր բարեհաճութեան քաղաքականութեանը, որի նպատակն էր չգրգռել անհնազանդ գաղանին: Փաչան իր մատների վրայ համրում էր թէ որքան օգուտներ է տալիս այդ մահը: Ամէնից մեծը, ի հարկէ, այն էր որ Ղարաքաղի հինգ մելիքութիւնների սերտ պաշտպանողական չղթան պատռուեց: Վարանդան մի բաց դուռն էր, որով կարելի էր հեչտ ներս մտնել եւ պատակել, բաժան – բաժան անել երկրի ուժերը, որկել նրանց համախմբուելու կարողութիւնից: Դուռը բաց էր, եւ փաչան չտապեց ներս մտնել, քանի յարմար ժամանակն էր: Վարանդայում ա – ւելացան Օսմանեան զօրաբաժիններ, նրանք սկսեցին հարկ հաւաքել:

Լ.Ո

Անգլիոյ բնատուրիւններուն վերջ

Անգլիոյ աշխատաւորական վարչապետը, Պ. Էթլի, բացառիկ ժողովէն անմիջապէս վերջ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի չարունակէ իր պաշտօնը, հակառակ աննշան մեծամասնու – թեան : Այս առթիւ կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, որպէսզի աջակցին, դլուխ հանելու համար ան – հրաժեշտ աշխատանքը :

Հակառակ այս որոշման, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին մինչեւ ամառ : Ամէնէն բարեացակամ թերթերն ալ անել կը դտնեն կացութիւնը, քանի որ կառավարութիւնը պիտի չկրնայ գործադրել իր ծրագիրները :

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, աշխատաւորականները չհաած են 315 աթոռ՝ 621է վրայ (նախապէս 390), պահպանողականները՝ 294 (նախապէս 218) : Մնացեալ չորս երեսփոխանները հաւանաբար պահպանողականներ պիտի ըլլան : Երեւութապէս կառավարութիւնը 21 աթոռ աւելի չհած է, բայց եթէ միւս մանր – մունը խմբակներն ալ միանան պահպանողականներուն , հաղիւ 5 — 10 ձայնի մեծամասնութիւն մը պիտի ունենայ :

Դահլիճը որոշած է չհրաժարիլ, եթէ պարտութիւններ կրէ անկարեւոր հարցերու առթիւ : Այսպէս վարուեցաւ Մըքտոնալտ ալ 1924ին, երբ աշխատաւորական կառավարութիւն մը կը կազմէր փոքրամասնութեան վրայ : Այս պայմաններուն մէջ, յոյս չկայ որ կառավարութիւնը կարենայ չարունակել ազդայնացման քաղաքականութիւնը, ինչպէս խոստացած էր ընտրութիւններէն առաջ :

Կարգ մը չրջանակներ հաւանական կը դտնեն որ պառակտում ծագի աշխատաւորական կուսակցութեան մէջ, որուն ձախ թեւը կը ներկայացնէ առողջապահական նախարարը, Պ. Պեւըն : Այս նախարարը կը պահանջէ նոյնութեամբ գործադրել կուսակցութեան ծրագիրը :

Փարիզի եւ Ուշինկթընի մէջ որոշ մտահոգութիւն կը պատճառէ անգլիական կառավարութեան տկարացումը, ճիշդ այն պահուն երբ ձեռնարկուած է արեւմտեան Եւրոպայի վերազինման եւ երբ Ա. Միութիւնը կը չարունակէ զօրացնել իր ուժը եւ ծաւալումը : Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, «Լը Մոնտ» վերջին խմբագրականով կը բացատրէ թէ Ա. Միութիւնը իրաւունք ունի գոհ մնալու Անգլիոյ երեսփ. ընտրութեանց արդիւնքէն, քանի որ կը հաստատուի թէ երկիրը երկուքի բաժնուած է, ինչպէս Ֆրանսան եւ ուրիշ արեւմտեան ժողովրդապետութիւններ :

★ Նորընտիր երեսփ. ժողովին մէջ կան քսան կիներ (նախապէս 19) : Ասոնց 14ը ընկերվարական են, հինդը պահպանողական, մէկը՝ ազատական (այս վերջին կուսակցութիւնը 126 կին թեկնածուներ ունէր) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄԱՌՇԱԼ ԿՐԱՑԻԱՆիի դատավարութիւնը վերսկսաւ Հռոմի մէջ : Ամբաստանեալը յայտարարեց թէ «կ'ատեմ Անգլիան» : Ցետոյ ըսաւ թէ Հիթլէրը մէկ միլիոն գինուոր ուղած էր Իտալիայէն, հաղիւ 17.000 հոգի կրցան պատրաստել :

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱՅի ԼՐՏԵՄԸ, Վիլի կիրքեր, դատապարտուեցաւ քսան տարի բանտարկութեան, քաղաքացիական իրաւազրկութեան , դատական ծախքերու վճարման ,30500 դուից· ֆրանքի դրաւման : Ընդհ· դատախազը բացատրեց թէ այս 30.500 ֆրանքը այն դումարն է զոր ամբաստանեալը ստացած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչներէն, բայց իր լրտեսական գործունէութեան վաստակը չատ աւելի մեծ է :

ՃԱՓՈՆ պատօնութիւն ստացաւ մասնակցելու միջազգային խորհրդաժողովներու : Մոսկուա կը բողոքէ Ամերիկացիներու այս կարդադրութեան դէմ, զայն հակառակ համարելով Եալթայի համաձայնութեան :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազդ· ժողովին ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ Մայիսին : Պոլսոյ Թերթերը կը դրեն թէ հաւանական է որ Հայերն ալ երկու երեսփոխան ունենան : (Մէկայն Պոլսոյ մէջ 60 հազար Հայեր կը հաչուեն) :

ՉԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր դիվիտատորը, Մաօ Ցէ Թունկ, որ Մոսկուա կը դտնուէր անցեալ դեկտեմբերէն ի վեր, իր երկիրը վերադարձաւ :

ՋՐԱՇԻՆ ՌՈՒՄԲի մասին առասպելական յայտնութիւնները կը հրատարակուին ամէն օր : Այնչափնէն վերջ, ահաւասիկ չորս ամերիկացի դիտնականներ են որ կ'ազդարարեն .— Միայն մէկ ջրածին ռումբ, 500 թոն ծանրութեամբ, պիտի արձակէ 50 թոն «նէօթրոն» որոնք իրենց կարգին պիտի արտադրեն չողարձակ փոշի մը, ամբողջ երկրադունդին մէջ : Այս փոշին մահացու պիտի ըլլայ հինդ տարի, մարդկային սեռը ոչնչացնելով քանի մը օրէն, կամ քանի մը ամիսէն : Բարեբախտաբար, իրենք ալ չեն հաւատար թէ կարելի պիտի ըլլայ չինել կամ փոխադրել այս ռումբը ...

19րդ տարեկան ցերեկոյթ

Հայ Արիւներու Միութեան Փարիզի շրջանին

Կիրակի 5 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis rue St. Dominique, Paris (7), métro Invalides :

Մասնակցութեամբ Հայ Արեւոյշներուն, Փըրանսական սկաուտական միութեանց, եւ Փարիզի օտար սկաուտական խումբերուն :

Սկաուտական ներկայացումներ Արիւներուն եւ Արեւոյշներուն կողմէ : Հայկական երգեր եւ պարեր : Կը ներկայացուի նաեւ հայերէն՝ Մոլիէռի «ՆԱԽԱՆՁՈՏ ՊԱՐՊՈՒՅԶԸՆ», կատակերդութիւն 1 արար : Տոմսերու գիները՝ 300, 200, 150 Ֆրանք :

Կ՚ԱՆԴՐՈՒԻի ՃՇԴԱՊԱՀ ԸԼԼԱԼ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Այրի Տիկին Յանում Ա. – դատեան եւ զաւակները, Սարգիս, Մարի եւ Ռոզ Ազատեաններ, Պ. Տիգրան Թումայեան, Պ. Թ. Կիրակոսեան եւ բոլոր ազգականները իրենց խոբին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝ Պ. ՊԵՏՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆի մահուան առթիւ :*

ՑԱՌԱՋ կը նուիրեմ

Վիէննէն Պ. Մարկոս Նաճարեան մէկ տարեկան Ցառաջ կը նուիրէ Պ. Ե. Հանենեանի, Նիւ Եորք :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊՈՄՈՆԻ ԿՐԻՍՏԱՓՈՐ ԽՈՒՄԲի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Մարտ 11ին, Շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, դպրոցին սրահը :

Մանրամասնութիւնները յայորդով :

ՎԱՂԸ՝ ՁՈՐԵՔՇԱԲԹի ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ ՑԻՆ

Թաղութակահար

ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆի

Նուագահանդէսը

Ecole Normale de Musique*ի մէջ*, 78 rue Cardinet

Կ՚ընկերակցի ՏԻԿԻՆ Ա. ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ :

Ցայտագիր .— Bach, Haendel, Brahms, Saint – Saens, Jean Rivier, Ravel, Cassado :

ՏԻՄԱՂի ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԵՐԵԿՈՅ

Théâtre de la Potinière 7 rue Louis le Grand (Opéra)

Հինդշաբթի գիշեր, 9 Մարտ ժամը 9ին :

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆի

Բախտին աւիւրը

Կատակերդութիւն 3 արար : Փարիզահայ դէ – րասաններու ընտիր խումբով մը , Տէր եւ Տիկին Լաթիֆեան, Վ· Ալթունեան, Տիկին Ագնաւորեան, Օր· Էլիզ , հեղինակը եւ Ս· Մաքսուտեան :

Մուտքը 500 եւ 250 ֆրանք :

ՀԱՑ ԴԵՐԶԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակութեան համար պատրաստ է երկար ատենէ ի վեր սպասուած

«ՀԱՑԵՐԷՆ ԶԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԵԹՈՏ»Ը

Անհրաժեշտ հրատարակութիւնը որ դնահատուած է Արհեստակցական չատ մը մարմիններէ եւ պատրաստուած տարիներու փորձառութեամբ եւ պրպտումներով :

Իւրաքանչիւր հայ դերձակ որ կը փափաքի ունենալ հայերէն լեզուով, արդիական եւ դիւրըմբռնելի ձեւագիտութեան մեթոտ մը, այժմէն պէտք է արձանագրուի : Առանց կանխիկ վճարման փութացնելու համար անոր հրատարակութիւնը :

Գինը 1500 ֆրանք :

Դիմել հեղինակին .— **P. TOURIKIAN**

133 Bld. de la Liberaton, Marseille C.C.P. 74134

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Սպիտղաբար գործաւորուհիներ ձեռքով broderie*ի կամ* boutonnieres*ի համար :*

Դիմել ամէն օր .— **Société Lyda**, 21 rue des Petits Carreaux, métro Sentier :

ՓԱՐԻԶի ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Ցառաջիկայ Ապրիլին, երբ կը լրանայ ՑԱ – ՌԱՋի վերհրատարակման 5րդ չրջանը, թերթ պիտի չտանան այն բաժանորդները, որոնք չենվճարած իրենց 5րդ տարուան բաժնեգինը :

Մեր Mandat - chèque*ի քարդերով իւրաքանչիւրին տեղեկացուցած ենք իրենց պարտքը :*

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ .— Հ· Ց· Դ· «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին *Մրմեան սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :*

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆի Արծիւ ենթակոմիտէն իր բոլոր ընկերները ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 69 rue d'Arcueil , *Պանեէօ :*

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս հինդշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8—9 :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդի» Օրը կը տօնուի, Ալֆորվիլի մէջ, Մարտ 5ին : Մանրամասնութիւնները յայորդով :

THEATRE IENA

21 h. Mercredi 1 Mars 950

ALAIN NOY , MALKA RIBOWSKA

dans **JUNGLES**

Essai dramatique en 3 tableaux de J.J.Varoujean et R. Durran avec Pierre Lucas Varoujean :

Եկէք տեսէք բեմադիր Վարուժան Ուզունեան իր ֆրանսական խմբով , Զորեքշաբթի երեկոյ , Մարտ 1ին : Տոմսերը կը վաճառուին Պ. Պ. Պարսամեանի եւ Բալուեանի մօտ : Այժմէն ապահովեցէք :

ՄԱՐՍԷՑԼի ՄԷՋ

Հ· Բ· Ը· Մ· Երիտասարդաց Միութիւնը իր տարեկան չքեղ պարահանդէսը կուտայ Splendid Hôtel*ի սրահներուն մէջ, այս չաբաթ գիչեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Ճոխ յայտագիր, հաճելի անակնկալներ : Ընտիր պիւֆէ :*

DISTRIBUTEUR OFFICIEL
PHILIPS RADIO PICK-UP
DISQUES ԱՐՇԱԼՈՑՍ
Ժ· ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
30, rue des Dominicaines, Marseille, Tél. Colbert76-33

Հայաստանէն եւ Արեւելքէն ռատիօն լաւ առնելու համար, կը յանձնարարենք PHILIPS *վաճառանիչով ռատիօները : Հայերը, իրենց իսկ չա – հուն համար պէտք է դիմեն մեզի, առանց վարանելու, եւ կատարելապէս գոհ պիտի մնան : Օրինական գիներ , առանց յաւելումի : Վստահելի հայ յաճախորդներուն վճարումի դիւրութիւններ կ'ընծայենք :*

Ստացած ենք ՀԱՑԱՍՏԱՆէ եկած եւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած 12 նոր սկաւառակներ , ՔԱՑԼԵՐԳՆԵՐ, ԽՄԲԵՐԳՆԵՐ, ՄԵՆԵՐԳՆԵՐ , ՊԱՐԵՐ ,եւայլն :

Պատրաստած ենք նաեւ Ֆրանսայի մէջ եւ գուած ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆի հայերէն արեւելեան զուարթ երգերը, ընկերակցութեամբ քանոնի, ուտի, ջութակի եւայլն :

Այս սկաւառակներու վաճառումին համար կը փնտռենք որեւէ քաղաքի մէջ մեծաքանակ ապրսպրող ներկայացուցիչներ :

Մասնաճիւղ՝ KAPA, 60 rue Lafayette, Paris (9) :

ՀԱՍՑԷ ՄԸ ՄԻԱՑՆ
24 rue St. LAZARE
Métro N. D. de Lorette *կամ* Trinité
Արդէն գիտէք որ ձեր ծանօթ

ԼԻԼԱՆ Է

ձաշարաններու ընտիրը եւ ամենէն մատչելին
ԱՐԵՒԼԵԱՆ ՆՈՒԱԳ Նր· կիր· եւ երկուշաբթի

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme – (13)

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ...

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻՆ ՊԱՀԱՆՋԵՑԻՔ

BOSPHORE ՄԱՐՔԱՑՈՎ

ՀԵԼՎԱՆ (ՀՐՈՒՇԱԿ) — ԺՈՔՈՒՄԸ — ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ԹԱՀԻՆԸ